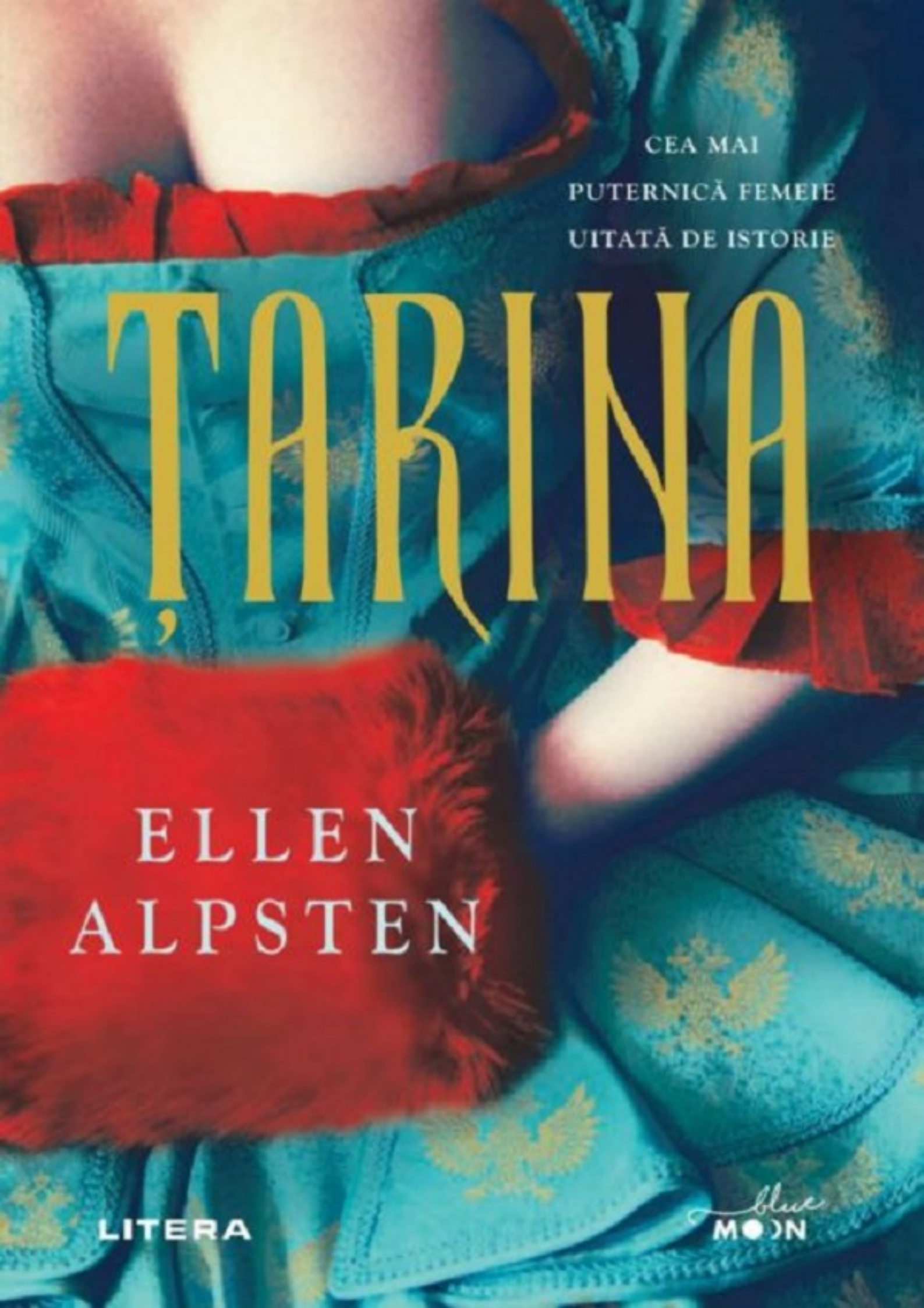
CEA MAI
PUTERNICĂ FEMEIE
UITATĂ DE ISTORIE
ȚARINA
ELLEN
ALPSTEN
LITERA
blue
MOON

Ellen Alpsten

ȚARINA

ORIGINAL : TSARINA (2020)

Traducere din limba engleză
şi note: Mihaela Magdalena Dumitru

virtual-project.eu

LITERA®

2024

Lui Tobias: Îți mulțumesc

Rusia
AZOV Provincii înființate de Petru cel Mare
Zona cedată Rusiei de Suedia în 1721
RUSIA SUB CONDUCEREA LUI PETRU CEL MARE
1689–1725
Marea Barents
SUEDIA
Marea Albă
Golful Bomic
Arhanghelsk
ARHANGHELSK
Marea Baltică
Golful Finic
Tallin
Sankt Petersburg (fondat în 1703)
Vologda
Viatka
SIBERIA
Novgorod
Riga
SANKT PETERSBURG
RUSIA
Volga
LITUANIA
Nijni Novgorod
Kazan
Vilnius
Moscova
Smolensk
KAZAN
Minsk
MOSCOVA
Nipru
Samara
Oriol
Tambov
Penza
Orenburg
POLONIA
Kursk
AZOV
Ural
CAZACI
KIEV
Kiev
Harkov
Poltava
Don
Țarițîn
Volga
Azov
Astrahan
HANATUL CRIMEII
CAZACI
Dunăre
KABARDIA
DAGHESTAN
Marea Neagră
CERCHEZI
Către Rusia 1723–1732
Marea Caspică
IMPERIUL OTOMAN
PERSIA
N
0 100 200 300 400 500 600 mile
0 300 600 900 kilometri

Lista personajelor

Familia lui Petru cel Mare

Petru cel Mare, Țar și Împărat al Tuturor Rusiilor; cunoscut și ca Petru Alexeevici Romanov, Tătucul Țar, Petru I

Marta Skawronski, amanta și apoi soția lui Petru cel Mare; cunoscută și ca Ecaterina Alexeevna, Ecaterinușka, Țarină și Împărătească a Tuturor Rusiilor

Evdochia, prima soție a lui Petru, mama lui Alexei, fostă Țarița

Țareviciul Alexei, fiul lui Petru și moștenitorul adevărat

Charlotte Christine von Brunswick, cunoscută drept Charlotte, soția lui Alexei

Petrușka, fiul lui Alexei și al lui Charlotte

Țarevna Anna, Țarevna Elisabeta și Țarevna Natalia, fiicele lui Petru și ale Ecaterinei

Ecaterina, fiica lui Petru și a Ecaterinei, care moare în fragedă pruncie

Petru Petrovici, cunoscut și ca Petrușka, moștenitorul preferat al lui Petru cel Mare, fiul său și al Ecaterinei, moare de tânăr

Regenta Sofia, sora vitregă a lui Petru

Țarul Ivan, fratele vitreg al lui Petru

Țarița Praskovia Ivanovna, văduva lui Ivan

Țarevna Ecaterina Ivanovna, Țarevna Anna Ivanovna, fiicele lui Ivan

Ducele de Curlanda, soțul Țarevnei Anna Ivanovna

Ducele de Mecklenburg, soțul Țarevnei Ecaterina Ivanovna

Ducele de Holstein, se căsătorește cu Țarevna Anna, fiica lui Petru și a Ecaterinei

La Curtea Imperială Rusă

Contele Alexandr Danilovici Menșikov, general în armata lui Petru și prieten de nădejde; cunoscut și ca Alekașa, Menșikov

Daria Arsenieva, femeie de viță nobilă, amanta și, mai târziu, soția lui Menșikov

Varvara Arsenieva, sora Dariei

Rasia Menșikova, sora lui Alexandr Danilovici Menșikov

Antonio Devier, soțul Rasiei Menșikova, șeful serviciului secret al lui Petru

Feofan Prokopovici, Arhiepiscop de Novgorod, confesorul lui Petru

Prinții Dolgoruki, susținători ai fiului lui Alexei, Petrușka

Blumentrost, Paulsen și Horn, doctorii lui Petru

Anna Mons, fosta amantă a lui Petru, de origine germană

Wilhelm Mons, fratele ei, curtean și amant al Ecaterinei

Marie Hamilton, curteană și amantă a lui Petru

Generalul Boris Petrovici Șeremetiev, cel mai important general al lui Petru

Alice Kramer, amanta nemțoaică a lui Șeremetiev, mai târziu doamnă de onoare

Contele Piotr Andreevici Tolstoi, curtier și confident al lui Petru

Alexandra Tolstaia, sora contelui Piotr Andreevici Tolstoi, doamnă de onoare a Ecaterinei

Pavel Iagușinski, administratorul casei Țarului, membru al Consiliului Privat

Piotr Șafirov, curtean evreu, membru al Consiliului Privat

Ostermann, cancelarul lui Petru

Iakovlena, servitoarea cercheză a Ecaterinei

Boi-Baba, spălătoreasă, amanta lui Petru

Eufrosinia, spălătoreasă, amanta lui Alexei

Andreas Schlüter, maestru constructor și arhitect, creatorul Camerei de Chihlimbar

Domenico Trezzini, arhitect la Sankt Petersburg

În zona baltică

Christina, Feodor și Maggie, frații de tată ai Martei

Tanya, mama vitregă a Martei

Vasili Grigorievici Petrov, comerciant Rus din Walk, o cumpără pe Marta ca să îi fie slugă în casă

Praskaia, amanta lui Vasili

Nadia, menajera lui Vasili

Olga, o altă slugă în casa lui Vasili

Ernst și Caroline Glück, pastor luteran și soția lui

Anton, Frederic și Agneta Glück, copiii lor

Johann Trubach, dragon suedez, primul soț al Martei

Europenii

Regele Carol al XII-lea al Suediei, inamicul lui Petru în Marele Război Nordic

Mareșalul Rehnskjöld, cel mai important dintre generalii lui Carol al XII-lea al Suediei

Augustus cel Puternic al Saxoniei – aliatul lui Petru

Frederic Wilhelm, regele Prusiei, regele soldat

Ludovic al XIV-lea al Franței

Ludovic al XV-lea al Franței

Jean-Jacques Campredon, Ambasadorul francez în Rusia

Prințul Dimitrie Cantemir al Moldovei

Prințesa Maria Cantemir, fiica sa, amanta lui Petru

Interregnum, 1725

A murit. Iubitul meu soț, mărețul Țar al Tuturor Rusiilor, a murit – taman la timp.

Cu câteva clipe înainte ca moartea să îl ia, Petru a cerut să îi fie aduse o pană de scris și hârtie, în odaia lui din Palatul de Iarnă. Mai că mi-a stat inima în loc. Nu uitase, voia să mă tragă în jos, după el. Când și-a pierdut cunoștința pentru ultima oară, iar întunericul l-a tras mai aproape de inima sa, pana i-a alunecat dintre degete. Cerneala neagră a împroșcat așternuturile pătate. Timpul și-a ținut răsuflarea. Ce dorise să hotărască Țarul cu acel ultim efort al colosalului său spirit?

Cunoșteam răspunsul.

Lumânările din candelabrul înalt umpleau încăperea cu un miros greu și o lumină nesigură; lucirea lor făcea umbrele să se legene și aducea la viață siluetele de pe tapiseriile flamande, ale căror expresii necioplite trădau durere și neîncredere. Vocile oamenilor care stătuseră lângă ușă toată noaptea erau înăbușite de vântul de februarie, ce zgâlțâia cu furie obloanele. Timpul se întindea încet, ca uleiul la suprafața apei. Petru se întipărise în sufletele noastre așa cum se întipărea inelul său cu sigiliu în ceara fierbinte. Părea imposibil ca lumea să nu se fi oprit din mersul său la trecerea lui la cele veșnice. Soțul meu, cea mai mare voință care s-a impus vreodată Rusiei, ne fusese mai mult decât stăpân. Fusese soarta noastră. Era încă soarta mea.

Doctorii – Blumentrost, Paulsen și Horn – stăteau în tăcere în jurul patului lui Petru și îl priveau tulburați. Un leac de cinci copeici, administrat din timp, l-ar fi salvat. Slavă Domnului pentru lipsa de judecată a vracilor!

Fără să mă uit, îi simțeam pe Feofan Prokopovici, Arhiepiscop de Novgorod, și pe Alexandr Menșikov urmărindu-mă cu privirile. Prokopovici transformase voia Țarului în veșnicie, iar Petru avea pentru ce să îi fie recunoscător. Menșikov, în schimb, își datora toată bogăția și influența lui Petru. Ce spusese el când cineva încercase să ponegrească numele lui Alexandr Danilovici în fața lui, referindu-se la afacerile sale încâlcite? „Menșikov rămâne întotdeauna Menșikov, în tot ce face!“ Asta a pus capăt speculațiilor.

Doctorul Paulsen închisese ochii Țarului și îi încrucișase mâinile pe piept, dar nu-i îndepărtase încă sulul, ultimul testament al lui Petru, din strânsoarea degetelor. Mâinile lui, care fuseseră întotdeauna prea gingașe pentru trupul înalt și robust, înțepeniseră, neajutorate. Cu numai două săptămâni înainte își înfipsese mâinile acelea în părul meu, răsucindu-l în jurul degetelor, inspirându-i aroma de apă de trandafiri și lemn de santal.

— Ecaterina mea, mi-a zis el, după numele pe care el însuși mi-l dăduse și mi-a zâmbit. Ești încă o mare frumusețe. Dar cum vei arăta oare închisă într-o mănăstire, cu părul tăiat, cheală? Frigul de acolo îți va frânge spiritul, chiar dacă ești tare ca un bivol. Știi că Evdochia încă îmi scrie, implorându-mă să îi trimit o a doua blană, sărmana de ea! Mare noroc că tu nu știi să scrii! a adăugat el, râzând.

Erau treizeci de ani de când prima lui soție, Evdochia, fusese surghiunită la mănăstire. O întâlnisem o singură dată. Ochii îi luceau de nebunie, capul ras era acoperit de furuncule și bube de la frigul și mizeria îndurate, iar singura însoțitoare îi era o pitică cocoșată, care să o servească în celulă. Petru ordonase ca sărmanei creaturi să i se taie limba și, de aceea, ca răspuns la plânsetele și lamentările Evdochiei, ea nu putea

decât să bolborosească. Țarul avusese dreptate să considere că vederea ei mă va umple de groază pentru tot restul vieții.

Am îngenuncheat lângă pat, iar cei trei doctori s-au retras la adăpostul umbrelor de la marginea camerei, ca niște ciori gonite de pe câmp: sărmanele păsări de care Petru fusese atât de îngrozit în ultimii săi ani de viață. Țarul declarase sezon deschis pentru vânătoarea lor în tot Imperiul. Țăranii le prindeau, le omorau, le jumuleau și le frigeau pentru o răsplată în bani. Dar nimic din toate acestea nu îi erau de ajutor lui Petru: noaptea, în tăcere, pasărea-fantomă se strecura prin pereții bine căptușiți și ușile încuiate ale odăii sale. Aripile sale negre ca abanosul estompau lumina, iar la umbra lor rece, sângele de pe mâinile Țarului nu se usca nicicând.

Degetele sale nu erau încă degetele unui cadavru, ci erau moi și calde. Timp de o clipă, frica și furia acestor ultime luni m-au părăsit așa cum dispare un hoț în noapte. I-am sărutat mâinile și i-am inspirat mirosul cunoscut de tutun, cerneală, piele și tinctură de parfum care era creată la Grasse special pentru el.

I-am luat sulul din mână. Mi-a fost ușor să i-l trag dintre degete, deși sângele mi se închegase de spaimă, iar venele îmi erau acoperite cu un strat de chiciură și promoroacă, la fel ca ramurile copacilor în iarna noastră baltică. Era important să le arăt tuturor că numai eu aveam dreptul să fac asta – eu, soția lui, mama celor doisprezece copii ai săi.

Hârtia a foșnit când am desfăcut-o. Nu era prima dată când mă simțeam rușinată de neștiința mea de carte. I-am întins ultimul testament al soțului meu lui Feofan Prokopovici. Cel puțin Menșikov era la fel de neștiutor ca mine în privința conținutului său. Din primele zile când Petru ne atrăsese în orbita lui și își aruncase vraja asupra noastră, fuseserăm ca doi copii care se ciorovăiesc

pentru atenția și dragostea tatălui. *Batiuşka* Țar, așa îl numeau oamenii lui. Tătucul Țar.

Prokopovici trebuie să fi știut ce avea de gând Petru să facă cu mine. Era un vulpoi bătrân, cu mintea brici, la fel de priceput la treburi lumești ca și la cele cerești. Daria jurase odată că avea trei mii de cărți în biblioteca lui. Spuneți și dumneavoastră, ce poate face un om cu trei mii de cărți? Acum sulul de hârtie se odihnea în mâinile lui pline de pete de la ficat. În definitiv, el însuși îl ajutase pe Petru să elaboreze decretul care ne uluise pe toți. Țarul lăsase deoparte toate obiceiurile, toate legile: voia să își numească propriul succesor și prefera să lase imperiul pe mâna unui vrednic străin, decât propriului fiu, nevrednicul Alexei...

Cât de timid fusese când m-a cunoscut, copia leită a mamei sale, Evdochia, cu privirea lui voalată și fruntea înaltă, bombată. Nu putea să stea drept pe scaun pentru că Menșikov îi biciuise spatele și fundul până la sânge. Abia prea târziu și-a înțeles Alexei soarta: aflat în căutarea unei noi Rusii, Țarul nu va cruța pe nimeni, nici măcar pe propriul fiu. *Nu ai fost sânge din sângele meu, Alexei, nu ai fost carne din carnea mea*... Și uite așa am putut eu să dorm liniștită. Dar Petru a fost bântuit de coșmaruri din ziua aceea.

Inima îmi lovea cu putere în corsajul legat în grabă – eram surprinsă că ecoul bubuiturilor nu răsuna în cameră –, dar am înfruntat privirile lui Prokopovici cât am putut de calmă. Mi-am încleștat degetele de la picioare în papuci, pentru că nu era momentul să leșin. Zâmbetul lui Prokopovici era la fel de firav ca azima pe care o împarte în biserică. Cunoștea secretele inimii omenești; mai ales pe cele ale inimii mele.

— Citește, Feofan, am zis eu încet.

— Las totul lui...

S-a oprit, a ridicat privirile și a repetat:

— Lui...

Nervii lui Menșikov s-au aprins. S-a cabrat de parcă l-ar fi biciuit cineva, ca în zilele bune de odinioară.

— Cui? a mârâit el la Prokopovici. Zi-ne, rogute, Feofan, cui?

Abia mai răsuflam. Simțeam deodată că blana mi se lipise fierbinte de piele.

Arhiepiscopul a ridicat din umeri.

— Asta-i tot. Țarul nu a terminat de scris propoziția.

Umbra unui surâs i-a fluturat peste chipul ridat. Petru voise să întoarcă lumea cu fundul în sus: și, da, ne ținea încă în strânsoarea pumnului său, chiar și de dincolo de mormânt. Prokopovici și-a coborât privirile. Eu am revenit dintr-odată la viață. Nimic nu era hotărât. Petru era mort; succesorul său nenumit. Dar asta nu însemna că eram la adăpost. Ba chiar dimpotrivă.

— Ce, asta-i tot? a făcut Menșikov, smulgându-i arhiepiscopului hârtia din mână. Nu te cred!

S-a holbat la litere, dar Prokopovici i-a luat din nou sulul.

— Of, Alexandr Danilovici! Asta vine de la faptul că mereu ai avut ceva mai bun de făcut decât să înveți să scrii și să citești.

Menșikov era pregătit să îi dea o replică usturătoare, dar eu l-am întrerupt. Bărbații! Acum își găsiseră timp pentru rivalități? Trebuia să acționez iute, dacă nu voiam să îmi închei zilele într-o mănăstire, sau să fiu îmbarcată cu forța într-o sanie cu destinația Siberia, sau să sfârșesc cu fața în jos în râul Neva, printre bucăți groase de gheață care mi-ar strivi și sfârteca trupul cu forța lor brută.

— Feofan, Țarul a murit fără să își numească moștenitorul?

Trebuia să mă asigur.

El a încuviințat din cap, cu ochii înroșiți de orele lungi de veghe la căpătâiul stăpânului său. După obiceiul clericilor ruși ortodocși, purta părul negru

drept, care îi cădea peste umeri, brăzdat de șuvițe cărunte, iar tunica lui simplă, închisă la culoare, era cea a unui preot comun. Nimic din ținuta lui nu trăda onorurile și funcțiile cu care îl recompensase Petru; nimic, în afară de crucea grea, bătută în nestemate, de pe piept – *panaghia*. Feofan Prokopovici era bătrân, dar era unul dintre oamenii aceia care puteau servi cu ușurință sub mulți alți țari. S-a înclinat și mi-a înmânat sulul. Eu l-am îndesat în mâneca rochiei.

S-a îndreptat de spate.

— Țarina, pun viitorul Rusiei în mâinile tale.

Inima mi-a stat în loc când m-a numit astfel. Menșikov a ridicat și el capul, deodată atent, ca un ogar care prinde urma vânatului. Privirile i s-au îngustat.

— Du-te acasă, Feofan, și te odihnește! Trimit eu după tine când voi avea trebuință. Până atunci, nu uita că ultimele cuvinte ale Țarului ne sunt cunoscute numai nouă trei, am spus eu. Nădăjduiesc că mă vei servi vreme de mulți ani, am adăugat eu. Îți acord Ordinul Sfântul Andrei și o moșie lângă Kiev cu zece... ba nu, cu douăzeci de mii de suflete.

S-a înclinat, părând mulțumit, iar eu m-am gândit iute pe cine să trimit în exil, proprietățile cui să le confisc, pentru a-l recompensa pe Prokopovici. Într-o asemenea zi, se fac și se pierd averi. L-am chemat cu un gest pe servitorul care stătea de pază lângă ușă. Oare înțelesese șoaptele noastre? Speram că nu.

— Ordonă să se aducă trăsura lui Feofan Prokopovici. Ajută-l să coboare. Nimeni nu trebuie să vorbească cu el, mă auzi? am adăugat în șoaptă.

A dat din cap, genele lui lungi fluturând deasupra obrajilor rozalii. Un tânăr foarte chipeș. Chipul lui mi-a amintit deodată de un altul. Unul pe care îl credeam cel mai frumos pe care îl cunoscusem vreodată. Petru a pus capăt vieții lui cu brutalitate. Iar după aceea a ordonat ca acel cap,

acel cap dulce, să fie așezat la căpătâiul patului meu, într-un borcan mare din sticlă, plin cu alcool tare, așa cum sunt păstrate merele în votcă peste iarnă. Ochii larg deschiși se holbau triști la mine; în gheara morții, buzele, cândva atât de moi la sărutat, acum zbârcite și secate de sânge, se retrăseseră, lăsând la vedere dinții și gingiile. Când l-am văzut și, oripilată, i-am cerut doamnei mele de companie să îl îndepărteze, Petru m-a amenințat cu mănăstirea și biciul. Și uite așa, o vreme a rămas acolo.

Feofan Prokopovici a râs ușor, iar chipul i s-a mototolit în atât de multe riduri, încât pielea arăta ca pământul pârjolit de soare la sfârșitul verii.

— Nu vă îngrijorați, Țarina! Hai, băiete, dă brațul unui bătrân!

Cei doi au ieșit pe coridor. Pantalonii strânși pe picior ai lacheului, din mătase bej, îi conturau bine linia picioarelor musculoase și a feselor. Oare era ceva adevăr în zvonul că lui Prokopovici îi plăceau bărbații tineri? În fine, fiecare cu preferințele sale. Am acoperit cu trupul meu vederea patului în care zăcea Țarul. Chipuri palide și înfricoșate s-au întors să privească în cameră: nobili și servitori stăteau acolo laolaltă, ca niște iepuri prinși în capcană, întinzându-și gâturile, așteptându-și soarta. Madame de la Tour, sfrijita guvernantă franțuzoaică a fetei mele celei mici, Natalia, o strângea lângă ea pe fetiță. M-am încruntat. Era mult prea frig pe coridor pentru copilă, care tușea de ieri după-amiază. Surorile ei mai mari, Elisabeta și Anna, erau lângă ea, dar le-am evitat privirile. Erau prea tinere; cum ar putea înțelege?

Nimeni nu știa încă dacă eu eram cea de care trebuiau să se teamă. Am cercetat mulțimea, în căutarea tânărului Petrușka, nepotul lui Petru, și a prinților Dolgoruki, companionii lui, dar nu se vedeau niciunde. Mi-am mușcat buzele. Oare erau... ocupați cu făurirea de planuri pentru a-mi fura tronul? Trebuia să pun mâna pe ei cât mai

degrabă. Am pocnit din degete și străjerul cel mai apropiat de mine a luat poziție de drepți.

— Trimite după membrii Consiliului Privat – contele Tolstoi, baronul Ostermann și Pavel Iagușinski. Grăbește-te! Țarul dorește să îi vadă, am zis cu glas tare, pentru a mă asigura că ultimele cuvinte erau auzite pe întreaga lungime a coridorului.

Menșikov m-a tras înapoi în încăpere, a închis ușa și a zâmbit neîncrezător la îndrăzneala de care dădeam dovadă.

— Vino! am zis eu scurt. Mergem alături, în biblioteca mică.

Menșikov și-a ridicat haina brodată din brocart verde de pe scaunul în care stătuse de veghe la căpătâiul lui Petru în ultimele zile și săptămâni. O familie de țărani ar fi trăit bine mersi doi ani întregi numai dintr-unul din firele de argint țesute în pânza sa. Bastonul cu mâner de fildeș l-a prins la subrat. În pragul ușii secrete care ducea către mica bibliotecă a lui Petru, am întors capul spre doctori.

— Nici unul dintre voi nu are voie să părăsească încăperea și nu chemați pe nimeni aici.

— Dar... a dat să zică Blumentrost.

Am ridicat mâna.

— Nu putem da de știre că Țarul a murit. Nu încă.

Petru mi-ar fi aprobat tonul vocii.

— După cum porunciți, s-a înclinat Blumentrost.

— Bine. Vei fi plătit mai târziu. La fel și colegii dumitale.

Menșikov s-a clătinat o clipă. Să fi fost oboseala cea care îi înmuiase picioarele, sau teama?

Am intrat înaintea lui în micuța și cocheta bibliotecă. Menșikov m-a urmat, dar numai după ce a apucat carafa înaltă cu vin de Burgundia, din care băuse, cât și două pocale venețiene.

— Nu este momentul să fii nici trează, nici zgârcită, a zis el cu un zâmbet strâmb, înainte de a închide ușa cu o lovitură de picior, ca un hangiu de rând.

Focul se domolise în grătar, dar pereții lambrisați ai camerei îi păstrau căldura. Covoarele din mătase colorată, aduse din campania noastră persană – care sporiseră alaiul cu cel puțin o duzină de căruțe –, ilustrau toate florile și păsările creației divine în deplina lor splendoare. Scaunele simple care stăteau lângă birou sau lângă șemineu și rafturile cu cărți fuseseră făcute toate de mâna lui Petru însuși. Uneori îl auzeam rindeluind și bocănind târziu după miezul nopții. Dulgheria îi alunga demonii și îi inspira cele mai bune idei, spunea el. Miniștrii săi nu se temeau de nimic mai tare decât de o noapte pe care Petru o petrecea lucrând în lemn. Adormea epuizat peste bancul de lucru. Numai Menșikov era destul de puternic ca să îl care pe Țar pe umăr, până în pat. Dacă nu eram acolo, în așteptarea lui, Petru folosea burta unui tânăr șambelan pe post de pernă. Avea nevoie de atingerea pielii de pielea sa pentru a ține la distanță amintirile.

Ferestrele înalte erau acoperite cu draperii căptușite pe care le adusese în tinerețe din vizita sa în Olanda, cu mult timp înainte de Marele Război al Nordului, acele două decenii de lupte pentru supraviețuire și supremație împotriva suedezilor. Rafturile se încovoiau sub greutatea volumelor, despre care mi s-a spus că erau cărți de călătorie, aventuri pe mare, istorii de război, biografii de conducători, cărți despre arta cârmuirii și lucrări de religie. Le frunzărise pe toate în repetate rânduri. Era o lume în care nu puteam să îl urmez niciodată. Suluri de hârtie zăceau încă deschise pe biroul lui sau îngrămădite în mormane prin colțuri. Unele cărți erau tipărite și legate în piele groasă de porc; altele erau scrise de mână, în mănăstiri.

Pe polița de deasupra șemineului stătea macheta *Nataliei*, mândra fregată a lui Petru, iar pe perete atârna un tablou cu fiul meu, Petru Petrovici. Fusese pictat cu câteva luni înainte de moartea care ne-a frânt inimile. Luni întregi evitasem această cameră din cauza tabloului care era prea realist; simțeam că, în orice moment, fiul meu mi-ar fi putut arunca mingea din piele pe care o ținea între mâini. Buclele lui blonde se revărsau pe o cămașă albă din dantelă; zâmbetul lui abia lăsa să se vadă un șir de dințișori. Mi-aș fi dat viața să îl am alături acum și să îl pot declara Țar al Tuturor Rusiilor. Ar fi încă un copil, desigur. Dar ar fi un fiu din sângele nostru. Al meu și al lui Petru. O dinastie. Nu asta dorește orice monarh? Acum nu ne-au mai rămas decât fete și un nepot de care să mă tem, Petrușka.

Gândul la Petrușka mi-a tăiat răsuflarea. La naștere, Petru l-a legănat în brațe și a întors spatele nefericitei sale mame. Sărmana Charlotte. Era ca un cal pur-sânge neliniștit, și ca pe un cal o vânduse tatăl ei Rusiei. Unde se afla tânărul ei fiu acum? La Palatul Dolgoruki? În cazarmă? De cealaltă parte a acestei uși? Petrușka nu avea decât doisprezece ani, iar Petru nici nu îi acordase încă titlul de Țarevici, dar îmi era frică de el mai rău decât de Diavol.

Ajunși în bibliotecă, Menșikov a recunoscut:

— Ai făcut bine să convoci Consiliul și să scapi de Feofan, bătrân neghiob ce este!

M-am întors să îl privesc.

— Noi suntem neghiobii. Sper să își țină cuvântul.

— Ce promisiune ți-a făcut? a întrebat Menșikov, uluit.

— Vezi cum ești? Tu nu auzi decât ce se vorbește, dar se spun mult mai multe. L-am prins de guler și am rostit șuierător: Suntem în aceeași barcă. Dumnezeu să se îndure de tine pentru fiecare clipă pe care o irosești acum. Eu nu l-am

văzut nici pe Petruşka, nici pe fermecătorii lui prieteni pe coridor; tu i-ai văzut? Şi de ce, mă rog, nu este moştenitorul de drept al Imperiului Rus aici, la căpătâiul bunicului său, unde-i este locul?

Menşikov şi-a şters fruntea, părând să şovăie.

— Pentru că este alături de trupe, am continuat eu, în cazarma imperială, unde soldaţii îl vor ridica pe umerii lor şi îl vor ovaţiona de trei ori când vor afla că Ţarul a murit. Ce se va întâmpla cu noi atunci? Îşi va aminti Petruşka de cei care au semnat sentinţa tatălui său, chiar dacă au făcut-o numai punând o cruce lângă numele lor, pentru că nu ştiau să scrie?

I-am dat drumul. Menşikov şi-a umplut din nou pocalul şi a luat o duşcă de vin, cu mâini tremurânde şi degetele puternice împovărate de inele grele. Şiretenia lui nativă era amorţită de oboseală, dar eu încă nu terminasem cu el.

— Siberia va fi un loc prea bun pentru noi, în ochii lor. Fraţii Dolgoruki vor hrăni cele patru vânturi cu cenuşa noastră. Nimeni în afară de noi nu ştie că Ţarul a murit, am şoptit eu. Asta ne dă timp.

Timp care ne-ar putea salva. Nu puteam ţine moartea Ţarului secretă prea multă vreme; se va afla până dimineaţă, când zorile plumburii vor răsări peste oraşul lui Petru.

Menşikov, omul care întorsese multe bătălii în favoarea lui, al cărui gât scăpase de atâtea ori din ştreangul cel mai periculos, părea năucit. Groaza din inima mea era contagioasă. S-a lăsat greu într-unul dintre fotoliile aduse de Petru de la Versailles şi şi-a întins în faţă picioarele încă bine proporţionate. Mare minune că mobilierul elegant îi putea susţine greutatea! A luat câteva înghiţituri, apoi a întors paharul colorat între degete în lumina focului. Flăcările au înviorat suprafaţa netedă şi colorată a pocalului; părea plin cu sânge. M-am aşezat în faţa lui. În seara aceasta nu era timp de jocuri de pahar.

Menșikov a ridicat pocalul spre mine, în glumă.

— În cinstea ta, Ecaterina Alexeevna. A meritat să te dau în dar Țarului, doamna mea. Pentru tine, marea mea pierdere. Pentru tine, marele meu câștig.

Deodată, a început să râdă atât de tare, încât peruca i-a alunecat peste ochi. Hohotele lui se auzeau ca urletele scoase de lupi iarna: ascuțite și batjocoritoare. Și-a scos peruca și a aruncat-o cât colo. I-am acceptat calmă insolența pentru care Petru ar fi pus să fie biciuit. Menșikov suferea ca un câine: cel care murise era stăpânul și dragostea lui, ca și pentru mine. Ce îl aștepta acum? Durerea îl făcea imprevizibil. Aveam nevoie disperată de el. De el, de Consiliul Privat și de trupe. Ultimul testament al Țarului era îndesat în mâneca rochiei mele. Fața lui Menșikov era roșie și puhavă sub ghemotoacele de păr zburlit, încă de un blond închis. S-a oprit din râs și m-a fixat cu priviri șovăielnice pe deasupra ramei ochelarilor.

— Iată-ne aici. Ce viață extraordinară ai avut, doamna mea! Singura explicație poate fi voința lui Dumnezeu.

Am încuviințat din cap. Asta se spune despre mine la toate curțile europene. Trecutul meu este gluma la modă, cu care sunt binedispuși ambasadorii. Cât despre Petru, orice voință a sa devenea normalitate și, uite așa, nimic nu mai era extraordinar.

Lui Menșikov i-a scăpat paharul dintre degete, bărbia i-a căzut în piept și vinul s-a vărsat, lăsând o pată mare, roșie pe cămașa sa din dantelă și pe vesta albastră. Oboseala ultimelor săptămâni, zile și ore își spunea cuvântul. După o clipă, sforăia și atârna în fotoliu, moale ca o păpușă din cârpe. Îi puteam acorda câteva minute de odihnă înainte de sosirea lui Tolstoi și a Consiliului Privat. Apoi va fi dus la palatul lui, pentru a putea dormi până ce își va reveni. Menșikov deținea deja atât Ordinul Sfântului Andrei, cât și mai mulți șerbi și titluri

decât puteam să îi dau eu vreodată. Nu mai aveam ce îi promite. Trebuia să îmi rămână alături din proprie dorință. „Nimic nu unește mai tare oamenii decât teama pentru propria supraviețuire, Ecaterina“, îl auzeam pe Petru spunându-mi.

M-am apropiat de fereastră, care dădea spre curtea interioară. Icoanele aurii cusute pe tivul rochiei mele zăngăneau la fiecare pas. Când mica prințesă Wilhelmina a Prusiei a văzut cum mă îmbrac în timpul vizitei noastre la Berlin, a râs cu glas tare:

— Împărăteasa Rusiei seamănă cu nevasta unui menestrel!

Am dat la o parte draperia grea care ținea la distanță răcoarea de cerneală a nopții de iarnă de la Sankt Petersburg – orașul nostru, Petru, visul nostru! Alexandr Nevski Prospekt și râul Neva erau învăluite în întunericul care acum te ținea în brațe pentru vecie, întunericul care ascundea frumusețea uluitoare pe care ai creat-o: umbra de un verde înghețat a valurilor îmbinându-se la perfecțiune cu nuanțele de curcubeu ale fațadelor netede ale palatelor și caselor, o mare noutate în urmă cu douăzeci de ani. Acest oraș pe care l-ai ridicat din pământul mlăștinos, numai prin puterea voinței tale formidabile și cu suferința a sute de mii dintre oamenii noștri, atât nobili, cât și șerbi. Oasele celor obligați la muncă forțată zac îngropate în pământul mâlos și constituie fundația orașului. Bărbați, femei, copii, nenumiți și fără chipuri; și cine își mai amintește de ei la lumina unei asemenea splendori? Dacă există vreo abundență în Rusia, este abundența de vieți omenești. Dimineața se va ivi friguroasă și ștearsă; apoi, mai târziu, fațada sclipitoare și netedă a palatului va reflecta focul palid al zilei. Tu ai ademenit lumina aici, Petru, și i-ai dat o casă. Ce se va întâmpla acum? Ajută-mă...

Luminile lumânărilor se mișcau în dosul ferestrelor caselor mari și frumoase, trecând prin

camere și coridoare ca purtate de niște mâini fantomatice. În curtea de mai jos, un paznic stătea ghemuit peste baioneta sa când, cu zăngănit de copite – și scântei care săreau din pietrele tari ale pavajului –, un călăreț a trecut pe lângă el și a ieșit pe o poartă. Degetele mele au strâns zăvorul ferestrei. Oare doctorii respectaseră ordinul dat? Sau călărețul plecase pentru a duce confirmarea a ceea ce nici cu mintea nu gândeai? Ce se va întâmpla cu mine de-acum? *Volia* – libertatea măreață și inimaginabilă – sau exilul și moartea?

Aveam gura uscată de teamă: o senzație care strânge stomacul, îți face sudoarea rece și amară și îți deschide măruntaiele. Nu am mai simțit-o de... stai! Nu trebuie să mă gândesc la acele lucruri acum. Nu mă pot concentra decât la câte un singur lucru, pe când Petru, ca un acrobat, putea jongla cu zece planuri și idei.

Menșikov mormăia în somn. De-ar veni mai repede Tolstoi și Consiliul Privat. Întregul oraș părea să aștepte. Mi-am ros unghiile până ce am simțit sânge.

M-am așezat din nou mai aproape de foc și mi-am scos papucii de casă, rigizi din cauza broderiei și a pietrelor prețioase. Căldura focului mi-a furnicat pielea. Februarie era una dintre lunile cele mai friguroase în Sankt Petersburg. Poate ar trebui să ordon să mi se aducă niște vin fiert și covrigi în locul vinului de Burgundia; gustarea aceasta avea mereu darul de a mă întări. Oare lui Petru îi era destul de cald în camera alăturată? Nu suporta frigul, iar pe câmpul de luptă suferea mereu de frig. Nimic nu este mai geros decât dimineața de după o bătălie, fie că ai câștigat-o, fie că ai pierdut-o. Nu îi puteam ține de cald decât noaptea, când își căuta refugiul în faldurile pielii mele.

Oamenii adormiți par fie ridicoli, fie înduioșători. Menșikov, sforăind cu gura deschisă, făcea parte din prima categorie. Am scos testamentul lui Petru din mânecă și sulul mi-a

căzut în poală, atât de aproape de flăcări. Literele sale s-au înceţoşat când mi-au dat lacrimile: lacrimi adevărate, din inimă, în ciuda senzaţiei de uşurare. Aveam încă în faţa mea o zi lungă şi săptămâni şi mai lungi, când va trebui să mai vărs încă multe lacrimi. Oamenii şi curtea vor dori să vadă o soţie îndurerată, cu părul răvăşit, obrajii zgâriaţi, vocea spartă şi ochii umflaţi de plâns. Numai demonstrându-mi iubirea şi durerea puteam face inimaginabilul să fie acceptat, lacrimile mele să fie mai puternice decât orice obârşie nobilă. Aşa că ar fi bine să încep să plâng de-acum. Nu era greu să vărs lacrimi: în câteva ore voi fi moartă sau îmi voi dori să fiu moartă sau, dacă nu, voi fi cea mai puternică femeie din toate Rusiile.

Capitolul 1

Viaţa mea a început cu o crimă. Desigur, nu mă refer la clipa naşterii şi nici la primii mei ani. Este mai bine să nu ştii nimic despre viaţa de şerb, de suflet rob, decât să ştii chiar şi un pic. Sufletele de germani – *nemţi*, proprietatea Bisericii Ruse – duceau un trai mai obidit decât îşi poate imagina cineva. Locul uitat de Dumnezeu în care am crescut s-a pierdut acum în imensele câmpii ale Livoniei; un sat şi o ţară care nu mai există. Izbele sale – colibe sărăcăcioase – mai stau în picioare? Nu ştiu şi nici că-mi pasă. Dar când eram mică, izbele care se aliniau de-a lungul uliţei din pământ roşu, ca mărgelele pe rozariul unui călugăr, erau lumea mea. Foloseam acelaşi cuvânt pentru amândouă: *mir*. Satul nostru arăta ca multe alte sătuce din Livonia suedeză, unul dintre teritoriile baltice aflate sub conducerea Stockholmului, unde polonezi, letoni, ruşi, suedezi şi germani se amestecau şi trăiau alături mai mult sau mai puţin paşnic, în zilele acelea.

De-a lungul anului, drumul care traversa satul ne ținea viețile laolaltă așa cum o curea strânge un sarafan larg. Primăvara, după dezgheț, sau odată cu primele ploi ale toamnei, înaintam cu greu de la izba noastră până la câmp și la râul Dvina, adânciți până la genunchi într-o zloată de culoarea sângelui de bou. Vara, pământul se transforma în nori de praf roșu care își găseau loc în pielea crăpată a călcâielor noastre. Apoi, iarna, ne cufundam până la pulpe în zăpadă cu fiecare pas pe care îl făceam, sau alunecam spre casă pe o gheață lucioasă ca oglinda. Găinile și porcii hoinăreau pe ulițe, iar mizeria li se lipea de pene și de părul aspru. Copiii cu părul încâlcit și infestat de păduchi se jucau în același loc înainte de a ajunge la vârsta la care erau buni de muncă, când băieții mergeau la câmp să alunge păsările sălbatice cu pârâitori, pietre și bețe, iar fetele lucrau la războaiele de țesut din mănăstire, degetele lor delicate fiind puse la lucru pentru a face cele mai frumoase țesături. Eu însămi am ajutat la bucătăriile de acolo după ce am împlinit nouă ani. Din când în când, o căruță încărcată, trasă de cai cu coame lungi și copite grele, trecea hodorogind prin sat, pentru a descărca bunuri la mănăstire și a duce alte produse la piață. În afară de asta, se întâmplau foarte puține lucruri.

Într-o zi din aprilie, cu puțină vreme înainte de Paște – anul 1698, potrivit noului calendar pe care Țarul le poruncise supușilor săi să îl folosească –, eu și sora mea cea mică, Christina, mergeam pe acest drum, spre câmpuri, îndreptându-ne spre râu. Aerul curat era înmiresmat de cea mai mare minune a ținuturilor noastre baltice: *ottepel* sau dezghețul. Christina dansa: se învârtea în cerc, bătând din palme, ușurată că se încheiase întunericul și frigul palpabil al iernii. Am încercat cu stângăcie să o prind fără să scap legătura de haine murdare pe care o căram, dar ea s-a ferit.

De-a lungul iernii, viața în *mir* rămânea în așteptare, ca respirația superficială a unui urs care

trăiește până în primăvară de pe urma grăsimii adunate sub blană. În acest anotimp care părea să nu se mai sfârșească, lumina plumburie ne năucea mintea; ne scufundam într-o întunecime apatică, îmbibată în cvas. Nimeni nu își permitea votcă, iar băutura amară, spumoasă, fermentată din pâine veche, servea aceluiași scop. Trăiam din grâne – ovăz, secară, orz, grâu și alac – din care făceam turte plate sau plăcinte în zilele de sărbătoare, întinzând un aluat din ce în ce mai subțire, înainte de a-l umple cu legume murate sau ciuperci. Cașa, terciul de ovăz cu care supraviețuiam, era îndulcit cu miere și fructe de pădure uscate, sau sărat cu felii de șorici și varză; toamna pregăteam cantități uriașe de varză, pe care o tăiam, o săram și o pisam înainte de a o mânca în fiecare zi. Iarnă de iarnă credeam că mi se va face rău dacă mai mănânc o dată varză acră, dar ei îi datoram supraviețuirea. Ne ajuta să rezistăm la un frig care îți îngheța flegma în gâtlej înainte de a apuca să o scuipi.

Dar chiar atunci când zăpada și înghețul deveneau insuportabile, începeau să dispară treptat. La început, lumina adăsta o clipă mai mult, iar ramurile se îndreptau sub greutatea mai mică a zăpezii. Apoi, noaptea, ne trezea sunetul asurzitor de gheață crăpată pe Dvina; apa țâșnea în sus, eliberată, sălbatică, ducând sloiuri imense în aval. Nimic nu îi stătea în cale; chiar și cele mai mici pâraie se umflau și ieșeau din matcă, iar peștii puternici și solzoși ai Dvinei săreau în plasele noastre de bunăvoie. După o primăvară scurtă și înmiresmată, urmau febrilele luni de vară, când lumea noastră se îmbăta de fertilitate și vigoare. Frunzele copacilor erau groase și suculente; fluturii se învârteau în aer; albinele erau moleșite de atâta nectar, cu piciorușele grele de polen și totuși prea grăbite ca să întârzie pe o singură floare. Nimeni nu dormea în timpul nopților albe;

chiar și păsările cântau tot timpul, nevrând să piardă distracția.

— Crezi că mai este gheață pe râu, Marta? m-a întrebat Christina nerăbdătoare, folosind numele sub care eram cunoscută pe atunci.

Oare de câte ori îmi pusese aceeași întrebare de când plecaserăm de acasă? Bâlciul de primăvară se ținea a doua zi și, la fel ca ea, abia așteptam să mă curăț de mirosul de fum, mâncare și iarnă lungă în așteptarea a ceea ce urma să fie cel mai frumos moment al anului. Aveau să fie lucruri uimitoare, mâncăruri delicioase, din care am putea să ne permitem câte ceva, și vor sosi toți oamenii din *mir*-ul vecin, poate și vreun străin chipeș, idee care nu era niciodată departe de gândurile Christinei.

— Vrei să ne întrecem? a întrebat ea, chicotind.

Înainte de a putea răspunde, o și pornise, dar i-am pus piedică și am reușit s-o prind înainte de a cădea. A țipat și s-a agățat de mine ca un băiat călare pe un taur la bâlci, lovindu-mă cu pumnii. Mi-am pierdut echilibrul și am căzut amândouă grămadă pe taluzul de pământ, unde primulele și călțunașii înfloriseră deja. Iarba tânără și tăioasă mi-a gâdilat brațele și picioarele goale când am dat să mă ridic de la pământ. Of, minunat – hainele erau împrăștiate prin tot praful drumului. Acum chiar aveam un motiv bun să le spălăm. Cel puțin puteam munci lângă râu: cu numai câteva săptămâni în urmă fusesem silită să sparg gheața din vadra aflată în spatele izbei cu un ciomag și să împing bulgării de gheață într-o parte în timp ce spălam. Mâinile îmi înghețaseră și se învinețiseră, iar degerăturile sunt dureroase și se vindecă greu.

— Haide, te ajut eu, a zis Christina, aruncând o privire înapoi, spre sat.

Izba noastră nu se mai vedea.

— Nu-i nevoie să mă ajuți, am spus eu, deși abia duceam hainele grele peste braț.

— Nu te prosti! Cu cât le spălăm mai repede, cu atât mai repede ne putem îmbăia.

A luat jumătate din rufe de pe îndoitura brațului meu. De obicei, nu împărțeam treburile gospodărești, deoarece Christina era fiica Tanyei, nevasta tatălui meu. Pe mine mă născuse, la nouă luni după solstițiul de vară, o fată din satul vecin. Era deja logodit cu Tanya când mama a rămas grea și nu a fost obligat să o ia de nevastă, Călugării aveau ultimul cuvânt în treburi de genul acesta, iar ei, desigur, au preferat să îl însoare pe tata cu una dintre fetele lor. Când mama a murit născându-mă, Tanya m-a luat la ea. De ales nu prea a avut: familia mamei mele stătuse în pragul izbei și îi pusese în brațe boțul de viață nouă. M-ar fi lăsat la marginea pădurii ca hrană pentru lupi dacă ar fi refuzat. Tanya nu s-a purtat rău cu mine, având în vedere circumstanțele. Cu toții trebuia să punem osul la treabă și primeam porția mea din sărăcăcioasele provizii de care dispuneam. Dar de multe ori era dușmănoasă, mă trăgea de păr și mă ciupea de braț la cea mai mică greșeală.

— Ai sânge rău. Mă-ta își desfăcea picioarele pentru orișicine. Cine știe a cui ești tu cu adevărat? zicea ea când o apucau năbădăile. Uită-te la tine, cu ochii ăia verzi și înguști și părul negru ca pana corbului. Ai face bine să ai grijă.

Dacă o auzea tata, nu zicea nimic, ci doar se întrista și mai tare decât de obicei, iar spatele i se cocoșa mai mult decât de pe urma muncii pe câmpurile mănăstirii. Nu scotea decât un gâjâit fără dinți și asta numai după ce bea câteva căni de *cvas*, care îi aduceau o lumină lipsită de bucurie în ochii înfundați în orbite.

Înainte de a merge mai departe, Christina m-a luat de braț și m-a întors spre soare.

— Unu, doi, și trei – cine se uită mai mult la soare? a zis ea cu sufletul la gură. Uită-te! Chiar dacă îți pârjolește pleoapele! Printre petele care îți dansează în fața ochilor, îl vei vedea pe bărbatul cu care te vei mărita.

Cât de nerăbdătoare eram să îl cunoaștem pe atunci: la miez de noapte aprindeam trei lumânări prețioase în jurul unui castron cu apă și le înconjuram cu un cerc din cărbuni; ne uitam și ne holbam, dar suprafața apei nu reflecta niciodată altceva decât fețele noastre. Nu trecea miezul verii fără ca noi să culegem șapte feluri de flori sălbatice și să le punem sub pernă, ca să îi ademenim pe viitorii noștri soți să ne apară în vis. Simțeam soarele de după-amiază cum îmi încălzește fața, iar sub pleoape, pete aurii dansau absurd. Am sărutat-o pe Christina pe obraz.

— Să mergem, am zis eu, tânjind după pietrele calde de pe mal. Vreau să ne uscăm după ce ne îmbăiem.

Robii de pe câmp munceau îndoiți de mijloc și printre ei l-am văzut pe tatăl meu. Numai o parte a pământului era cultivat primăvara, pentru prima recoltă. Vara se plantau napi, sfeclă și varză pe al doilea lot; recolte care puteau fi culese chiar și iarna, când pământul îngheța. Ultimul lot de pământ rămânea pârloagă până anul viitor, când recoltele erau rotite. Timpul pe care îl aveam la dispoziție pentru a face provizii pentru restul anului era scurt și câteva zile irosite acum puteau însemna foame mai târziu. În august, tata petrecea chiar și optsprezece ore pe zi la câmp. Nu, nu iubeam pământul care ne hrănea: era un stăpân nemilos, care ne pedepsea pentru cea mai mică greșeală. Șase zile din săptămână aparțineau mănăstirii, a șaptea nouă. Dar datoria față de Dumnezeu nu permitea nici un răgaz pentru noi, sufletele. Călugării mergeau înainte și înapoi printre lucrători, în robele lor lungi și negre, urmărind cu un ochi atent ceea ce le aparținea, atât pământul, cât și oamenii care îl lucrau.

— Ce crezi că este sub roba unui călugăr? m-a întrebat Christina, cu nerușinare.

Am ridicat din umeri.

— Nu prea multe, altfel s-ar vedea prin pânză.

— Mai ales când te văd pe tine, a răspuns ea.

Cuvintele ei îmi aminteau de insultele Tanyei.

— Ce vrei să spui cu asta? am întrebat eu răspicat.

— Se presupune că tu ești sora mai mare, Marta, nu-i așa? a strigat ea. Nu-mi spune că nu ai remarcat felul în care se uită bărbații la tine. Toți vor dori să danseze cu tine la bâlci, iar mie nu îmi va acorda nimeni nici un strop de atenție.

— Prostii! Ești frumoasă ca un înger. Un înger care are mare nevoie de o baie. Haide!

Jos, la râu, ne-am așezat în locul cu apă mică pe care îl găsiserăm anul trecut. O potecuță șerpuia la vale, printr-un crâng de mesteceni și pe lângă câteva tufișuri joase. Boboci timpurii se vedeau pe toate ramurile; sânzienele și irișii urmau să înflorească în scurtă vreme aici. Pe malul râului am sortat rufele, punând într-o parte nădragii și cămășile bărbătești bune, din pânză, iar în cealaltă parte, sarafanele și tunicile din pânză pe care le purtam noi, femeile, în zilele de sărbătoare. Petrecuserăm multe seri de iarnă brodând motive florale colorate pe gulerele înguste. Poate că la bâlci vom reuși să schimbăm câteva dintre lucrurile sculptate de tata – pipe mici, boluri, linguri și căni – pe ață nouă. Mi-am legat părul într-un nod ca să nu atârne în spuma murdară și mi-am acoperit capul cu basmaua decolorată, ca să mă apere de soare. Apoi mi-am înnodat fusta largă a sarafanului în jurul genunchilor, deși pânza era căptușită și matlasată ca să mă apere de frig și am tras de șireturile lungi trecute prin cusăturile mânecilor, adunând materialul în nenumărate pliuri. De departe aș fi arătat ca un nor sprijinit pe picioare lungi și goale.

— Să începem.

M-am aplecat după rufărie, iar Christina mi-a întins prețiosul săpun. Am înmuiat scândura de spălat rufe în apa limpede și am frecat săpunul cu migală peste rizurile sale ascuțite, până ce s-au

acoperit cu un strat gros și alunecos. Fabricarea săpunului era muncă grea; după ce terminai, te durea tot corpul. Tanya îmi dădea însărcinarea asta mai ales toamna, când avea destule oase după ce călugării tăiau animale ca să pună la marinat, să afume și să săreze carne pentru iarnă sau primăvara, folosind cenușa adunată peste iarnă. Toate femeile ajutau la amestecarea apei de ploaie cu cenușă și untură de porc sau de vită și la măcinarea oaselor de animal pentru a face sodă caustică, pe care apoi o fierbeau ore întregi în cazane uriașe. Fiertura cenușie și vâscoasă – cu baloanele sale mari și fierbinți care se spărgeau la suprafață cu plescăituri zgomotoase – se îngroșa încet-încet, de la o oră la alta. Trebuia să o amestecăm permanent, până ce simțeam că ne cad brațele. Seara turnam săpunul lichid în forme din lemn. Dacă ne permiteam să adăugăm sare, obțineam bucăți solide. Dar, de cele mai multe ori, sarea era necesară la animale sau pentru a mura carnea și varza pentru iarnă, așa că săpunul nostru era mai degrabă o substanță vâscoasă pe care o amestecai în apa de spălat.

Râul sclipea, iar eu și Christina lucram repede: perspectiva băii pe care urma să o facem ne îndemna să înmuiem hainele în apă, să le frecăm cu putere, să le batem pe pietrele mari din apropiere – „Închipuie-ți că este abatele“, îi dam ghes Christinei, ca să le bată mai cu spor. Dădea capul pe spate și râdea, iar părul blond îi scăpa din conci. Am stors hainele și le-am întins la uscat pe ramuri joase, de-a lungul țărmului.

— Pe locuri, fiți gata, start! a strigat Christina, în vreme ce eu încă mai îndreptam și netezeam ultimele cămăși.

Și-a desfăcut nodul cordonului, scoțându-și peste cap sarafanul simplu și tunica din pânză groasă, în timp ce fugea și a rămas goală-pușcă în lumina soarelui primăvăratic. Cât de diferită era față de mine! Pielea Christinei era albă ca spuma

laptelui, trupul zvelt, cu șolduri înguste și sâni săltați, abia înmuguriți, ce păreau că i-ar încăpea numai bine în căușul palmei. Sfârcurile erau ca niște zmeurici. Putea deja să poarte un prunc – sângele începuse să îi curgă în anul dinainte. Eu, în schimb... Vezi, Tanya avea probabil dreptate că semănam cu maică-mea. Părul meu era des și negru, iar pielea avea culoarea mierii sălbatice – sau a mucilor uscați, cum zicea Tanya. Aveam șolduri late, picioare lungi și puternice, sâni mari și fermi.

Christina se bălăcea în apa puțin adâncă din apropierea malului. Capul îi apărea și îi dispărea printre pietrele lângă care apa se aduna în mici bazine. Nisipul de pe fund strălucea alb între tălpile ei când s-a ridicat.

— Haide, ce mai aștepți? râdea ea, când s-a aruncat cu capul înainte între valuri, lăsând curentul să o tragă în adânc.

M-am dezbrăcat cât de repede am putut, mi-am dezlegat părul și m-am grăbit după ea. Ne-am bălăcit și ne-am scufundat și – deliciu interzis! — ne-am frecat trupurile cu săpunul prețios; am deschis ochii sub apă, am prins cu mâna melci de apă, am rupt fire de stuf tăios de pe mal ca să încercăm să prindem un țipar și am ciupit-o pe Christina de degete, prefăcându-mă că sunt un pește – ca să ne distrăm după lunile mohorâte de iarnă!

Apa era încă rece ca gheața. Am ieșit prima din apă, iar pielea mi s-a făcut ca de găină. Mi-am scuturat părul, iar picăturile de apă care s-au împrăștiat în aer au lucit în soare înainte să-mi leg părul într-un conci.

— Mai bine decât la baia publică, a bolborosit Christina, plutind încă în apa de la mal. Cel puțin nu ești lovită cu vergele până ce ești numai răni și aproape îți dă sângele.

— Las’ că am eu grijă de asta, am zis eu, rupând o crenguță dintr-un tufiș.

Christina a scâncit și s-a scufundat. Chiar atunci am auzit amândouă niște zgomote: nechezat de cal, scârțâit de pietre sub roțile unei căruțe, voci de bărbați.

— Rămâi în apă! i-am poruncit, privind în susul drumului.

Trei bărbați călare mergeau în jurul unei căruțe acoperite cu un coviltir deschis la culoare. Bărbatul de pe capră oprise caii în mijlocul drumului. În ciuda distanței, am simțit că mă scrutează cu privirile și mi-am dorit cu disperare să pot pune mâna pe sarafanul meu cel lung.

— Cine este? a șoptit Christina, dusă de curent înainte și înapoi în apa puțin adâncă.

— Șșșt! Nu știu. Rămâi unde ești!

Spre spaima mea, l-am văzut pe bărbat coborând din căruță și aruncând frâiele unuia dintre călăreți. Am numărat trei bărbați înarmați în timp ce el cobora pe cărarea ce ducea către malul râului dinspre satul nostru. Am alergat spre tufișul unde se usca sarafanul meu curat. Era încă umed, dar mi l-am tras totuși peste cap. Abia reușisem să îl trag peste șolduri când omul s-a ivit în fața mea.

Trebuie să fi avut aceeași vârstă ca tatăl meu, dar cu siguranță nu muncise niciodată la fel de greu. Haina lui rusească lungă avea guler de blană, iar pantalonii îi erau croiți din piele moale și erau ținuți de o curea bogat brodată. Cizmele înalte erau stropite cu noroi și pământ uscat. Mi-am dus mâna streașină la ochi. Pe frunte îi sclipea sudoarea, deși chipul îi era umbrit de o căciulă mare, din blană de castor. Avea barbă lungă, așa cum purtau toți rușii pe atunci. M-a cântărit din priviri, apoi și-a scos mănușile. Purta mai multe inele cu pietre strălucitoare pe degetele scurte și groase. Nu văzusem niciodată ceva asemănător: nici chiar abatele nu purta atâtea bijuterii. Am făcut un pas în spate. Spre groaza mea, a venit spre mine.

— Poți să îmi arăți drumul spre mănăstire, fătucă? m-a întrebat el într-o germană dură.

Avea încă toți dinții, dar gingiile îi erau pătate într-un roșu-închis din cauza tutunului pe care îl mesteca și mirosea a sudoare din pricina drumului lung făcut călare. Ar fi fost nepoliticos din partea mea să mă strâmb și să jignesc un călător străin, așa că am rămas pe loc stânjenită, în timp ce el mă măsura din cap până în picioare. Mi-am dat seama că mi se vedea conturul sânilor sub pânza subțire și udă. Simțind că mi se desface părul din strânsoarea sa, am ridicat instinctiv mâna ca să îl prind, iar rochia mi-a scăpat, dezvelindu-mi un umăr.

Limba i-a țâșnit peste buze, ceea ce m-a făcut să mă gândesc la șarpele pe care îl văzusem împreună cu fratele meu Feodor vara trecută, în tufișurile din grădina noastră de legume. Era colorat într-un verde șters și mai că-i vedeam mațele strălucind întunecate sub pielea întinsă. Se târâse spre noi, mai întâi încetișor. Deși era mai mic decât mine, Feodor m-a împins în spatele lui. Reptila părea mortală, dar fratele meu s-a aplecat și a ridicat o piatră mare. În clipa în care șarpele a făcut saltul înainte, cu fălcile larg căscate, i-a zdrobit capul. Nervii din corpul mort al bestiei l-au făcut să mai zvâcnească și să se mai zvârcolească un timp după aceea.

Bărbatul a mai făcut un pas spre mine, iar Christina a strigat din apă:

— Marta, atenție!

El a întors capul, iar eu m-am aplecat după o piatră acoperită de mușchi. Eram eu virgină, dar știam prea bine ce voia. În definitiv, aveam un cocoș și găini în curtea din spatele casei; iar tata trebuia să țină iepele pentru armăsarii din grajdurile mănăstirii. În plus, în izbe, unde familiile dormeau laolaltă pe cuptorul plat, unde corpurile și respirațiile se amestecau, era greu să păstrezi secrete. Știam ce dorea și nu aveam de gând să îi permit să îl obțină.

— Mănăstirea este drept înainte, pe drumul acesta. Ajungeți de-ndată dacă vă grăbiți! am zis eu tăioasă, deși tremurul vocii mă dădea de gol.

El nu a răspuns, ci a mai făcut un pas spre mine.

— Ochii tăi au culoarea râului. Ce mai este de descoperit la tine? a întrebat el.

Nu ne mai separa decât o răsuflare.

Am stat nemișcată și i-am zis șuierat:

— Dacă te apropii mai mult, îți sparg țeasta și fac plăcintă din creierul tău. Întoarce-te la căruța ta și du-te la blestemații de călugări!

Am cântărit piatra amenințător în mână. Cu coada ochiului i-am văzut pe cei trei tovarăși ai lui descălecând, scuturându-și picioarele după drumul lung și lăsând caii să pască. Mi-am mușcat buza. O țeastă aș fi putut crăpa, dar împotriva a patru bărbați nu aveam nici o șansă. Inima îmi bătea cu putere în piept, în timp ce încercam să nu îmi trădez frica de ceea ce s-ar putea întâmpla. Primul dintre cei trei bărbați părea gata să o ia în jos, pe cărare. Străinul rânjea, sigur de o victorie ușoară. Christina suspina în apă și, auzind-o, m-am înfuriat: mânie împletită cu forță și curaj.

— Pleacă de aici, rusule!

Mi-am arătat colții, iar el a ezitat; apoi, deodată, a ridicat o mână, oprindu-l pe celălalt din drum. Călătorul mi-a zâmbit superior.

— Pe cinstea mea, fetițo, mă amuzi. Ne mai vedem noi, iar atunci o să fii mai binevoitoare cu mine.

A întins mâna, vrând parcă să îmi mângâie părul. Christina a țipat. I-am scuipat la picioare. Chipul i s-a împietrit.

— Ei bine, las' că ți-arăt eu ție! m-a amenințat el. Marta, da? Așa te-a strigat obrăznicătura aia mică din apă, așa-i?

Eram mută de spaimă când s-a întors cu spatele și a urcat taluzul de pământ. Abia după ce dăduse ghes cailor cu o lovitură de bici și nu se mai auzeau tropăiturile copitelor și huruitul roților, am

putut răsufla din nou și am lăsat piatra să cadă dintre degetele transpirate și lipicioase. Genunchii mi-au cedat și am căzut pe nisipul gri și aspru, tremurând. Christina a ieșit din apă cu pași mari. M-a îmbrățișat și ne-am ținut strâns până ce nu am mai tremurat decât de frig, nu și de frică. M-a mângâiat pe păr și mi-a șoptit:

— Marta, ești atât de curajoasă. Eu n-aș fi îndrăznit niciodată să îl amenințe cu o pietricică nefolositoare.

Am coborât privirile spre piatra de la picioarele mele. Părea, într-adevăr, mică și nefolositoare.

— Crezi că-l vom mai vedea vreodată? a întrebat ea, în timp ce mă ridicam în picioare.

Mi-am mușcat buzele, îngrijorată. Întrebase de drumul spre mănăstirea căreia îi aparținea totul – izba noastră, pământul, rochia de pe spinarea mea, noi înșine. Am alungat gândul.

— Prostii! am spus eu, nădăjduind să par mai sigură decât eram în sufletul meu. Nu o să mai vedem niciodată ciubărul ăla de grăsime. Să sperăm că o să cadă din căruță și își frânge gâtul.

Am încercat să râd, dar nu am putut. Nici Christina nu părea convinsă. Norii au acoperit soarele, învăluind lumina zilei cu primele tonuri albastre ale apusului. Tremuram în rochia mea umedă, care era din nou murdară. Ce pacoste: va trebuie să o spăl din nou mâine, dis-de-dimineață, înainte de începerea sărbătorii. Mi-am scuturat nisipul și pietricelele lipite de pielea picioarelor.

— Să mergem!

În tăcere, ne-am pus hainele noastre vechi și ne-am adunat rufele încă umede, urmând a le atârna la uscat acasă, deasupra cuptorului. Făceau aerul dinăuntrul colibei și mai umed decât de obicei și îi înrăutățeau tusea fratelui meu Feodor.

— Să nu spunem nimănui, bine? i-am zis Christinei, sperând să mă pot preface că întâlnirea de lângă râu nu a avut loc.

Dar în sufletul meu știam că nu se sfârșise. Nimic pe lumea asta nu se petrece fără un motiv. În după-amiaza aceea, viața mea și-a schimbat cursul, ca sfârleaza de vânt de pe acoperișul mănăstirii, care se învârte la prima rafală a unei furtuni neașteptate.

Capitolul 2

În noaptea dinaintea bâlciului a plouat. Călugării nu îi obligau pe nemții ca mine să meargă la biserica lor duminica, așa cum făceau cu celelalte suflete: fusesem botezată catolică, dar, pentru mine, credința era numai o serie de rugăciuni bălmăjite și o continuă închinăciune cu trei degete. În ziua morții noastre, acestea – speram noi – aveau să ne permită intrarea în Raiul celor născuți liberi.

Mergând spre locul unde se ținea bâlciul, lângă mănăstire, picioarele ni se afundau în noroiul călduț al drumului și fiecare pas ne era însoțit de un zgomot moale, ca o sorbitură. Duceam sandalele din lemn și rafie în mână, ca să nu le stricăm. Sora mea mai mică, Maggie, care nu avea decât patru ani, abia ținea pasul cu noi, așa că am luat-o de mână și am încetinit, potrivindu-mă după mersul ei. Dimineața fusese umedă, dar după-amiaza era însorită, cerul limpede și albastru. Pe pășunea satului, oamenii nivelau încă pământul pentru dansul din seara aceea, iar câteva femei întindeau funii între mestecenii înalți, ca leagăne pentru copii. Altele stăteau în grupuri în rochiile lor lungi și colorate, râzând, vorbind, cântând cântece și bătând din palme. Locul era deja plin de viață, căci oamenii din tot ținutul veniseră la târg.

Un urs era priponit de un stâlp în fața primului cort pe lângă care am trecut, cu blana murdară și zbârlită, cu dinții și ghearele pilite. Chiar și așa,

era mai bine să fie ținut departe de animalele captive: firea lor furioasă, imprevizibilă, era doar adormită, neputând fi stăpânită de niște lanțuri. Iarna, neguțătorii ambulanți care îi țineau înghețau adesea de frig în șanțul drumului; ursii smulgeau lanțurile din mâinile morților când foamea punea stăpânire pe ei şi îi ducea către cele mai apropiate case și ferme. De aceea, eu și Maggie l-am ocolit cu grijă pe Moș Martin, care își ascuțea în zadar ghearele pe stâlp. Maggie a privit iute în jur după mama ei, dar Tanya era în fața unei tarabe și se uita la mărgele și brățări. Ducând un deget la buze, fetița a ridicat curioasă clapeta unui cort din pânză dreasă și cârpită cu petice colorate.

— Maggie!

Eram gata să o cert, când a icnit și s-a dat înapoi, îngrozită. I-am luat locul și am tras cu ochiul înăuntru: o creatură fioroasă, cu două capete, patru brațe și două picioare era legată în mijlocul cortului. Mi-am înăbușit un țipăt când unul dintre capete s-a întors să ne privească, în vreme ce capul celălalt atârna neajutorat într-o parte. Dintr-o gură moale îi curgea salivă, iar un fel de zâmbet se lățea pe fața tristă și puțin cam strâmbă. O mână s-a clintit din loc; degetele s-au întins spre mine. Le-am numărat: erau șase! M-am dat înapoi. Era îngrozitor, dar nu îmi puteam dezlipi privirile de la el. Maggie s-a strecurat lângă mine. În clipa aceea, în spatele nostru a tunat o voce:

— Aha, tinerelor, sunteți deja curioase să vedeți ce am în Cortul Minunilor?

Eram atât de surprinse, încât mai că ne-am rostogolit în interiorul cortului. În spatele nostru, un bărbat ținea un pitic cu un lanț scurt, înfășurat în jurul gâtului. De cealaltă parte a sa stătea o fată într-o rochie făcută din petice deschise la culoare, verzi și albastre, cu o frânghie în jurul mijlocului; părul îi era înfășurat într-o plasă de pescuit ruptă. Nu mai văzusem până atunci sulimanuri și de

aceea mi se părea odioasă: mi se părea că fața îi fusese îndesată în făină cu cocoloașe, pe obraji îi fuseseră pictate două pete roșii, țipătoare și își conturase ochii și sprâncenele cu o bucată de cărbune.

Omul s-a înclinat în direcția noastră.

— Eu sunt Maestrul Lampert, care aduce minunile lumii chiar aici, în satul vostru amărât.

M-am încruntat: numai noi aveam voie să vorbim de rău *mir*-ul, nu un străin oarecare! Maestrul Lampert l-a lovit pe pitic în coaste, la care acesta a făcut o tumbă, iar clopoțeii și monedele tocite cusute pe jacheta lui au zornăit vesel.

— Nimeni altcineva nu are pitici, sirene și creaturi îngrozitoare ca ale mele. Veniți la spectacol diseară, doamnele mele!

Doamne? Maggie și cu mine am chicotit. Nimeni nu ne mai spusese vreodată așa. Maestrul Lampert nu a băgat în seamă nerozia noastră și a continuat:

— Am pregătit un concurs amuzant de aruncat roșii stricate în monstrul meu. Cine îl lovește drept în față câștigă.

A arătat spre creatura mizerabilă din mijlocul cortului. I-am aruncat încă o privire. Amândouă capetele îi atârnau din nou, iar brațele i se legănau zadarnic. „Sirena“ – oare ce voia să însemne acest cuvânt? — mi-a zâmbit, dând la iveală goluri negre între dinți. Doamne, Doamne, cât m-am bucurat în clipa aceea, când Tanya, furioasă nevoie mare, ne-a tras pe mine și pe Maggie la lumina soarelui!

— Ce faceți acolo, umblați gură-cască cu nomazii? Sunteți cumva de teapa lor? s-a răstit ea la mine. Veniți, eu și Christina ne uităm la înghițitorul de foc.

În ciuda asprimii din glas, mi-a îndesat în palmă câteva nuci prăjite cu miere. Numai Dumnezeu știe cum a reușit să ia banii pentru ele de la tata, care ar

simți că l-am văduvit de un pahar de băutură sau de un cocoloș de tutun de mestecat. Aceasta era o adevărată zi de sărbătoare, fără nici o îndoială.

O trupă de muzicanți venea spre noi pe potecile noroioase dintre corturi și tarabe și, din fericire, zgomotul vesel de tobe, flaute și clopoței a înghițit dojenile Tanyei. I-am băgat în gură lui Maggie câteva nuci și le-am urmat pe Tanya și Christina spre tarabele cu înghițitorii de foc, jongleri și un magician ocupat să scoată o bilă roșie din urechea jegoasă a unui țăran. Mulțimea striga urale și aplauda cu frenezie. Alți oameni se împingeau înainte, vrând să li se scoată și lor bile vrăjite din urechi.

Christina a arătat spre înghițitorul de foc.

— I-ai văzut mușchii? Chiar că mănâncă foc, s-a hlizit ea.

Am oftat în tăcere. Dacă nu-i găsesc călugării un soț printre șerbii din sat în curând, noi vom fi cei care vor lăsa o bocceluță la marginea pădurii.

Am mai făcut câțiva pași către un jongler cu barbă lungă și albă și un piept gol, ars de soare. Pe frunte avea pictat un punct stacojiu, cercei grei îi lungiseră lobii urechilor, iar părul alb îi era pieptănat pe spate și împletit: dar ochii îi luceau aprinși și limpezi. Probabil văzuse multe lucruri în viața sa! Eu, în schimb, voi rămâne toată viața aici, în satul acesta. Mulțimea a tăcut atunci când a mai adăugat o a patra și a cincea popică la cele trei pe care le ținea deja în aer și a spus într-o germană stricată:

— Două popice – pentru ageamii! Trei popice – pentru proști! Patru popice – este bine! Cinci popice – pentru maeștri!

Christina s-a strâns lângă mine, iar mânuța lui Maggie s-a strecurat în mâna mea. Tanya a venit alături de noi. Popicele au zburat drept prin aer, sus și iute, iar lemnul din care erau făcute a lucit în soare. În timp ce jongla, bătrânul i-a cerut ajutorului său să îi arunce a șasea popică, apoi a

șaptea. Am icnit și l-am privit cu răsuflarea tăiată; muzicanții în haine colorate au trecut din nou pe lângă noi, cu mult zgomot.

Când jonglerul și-a scos căciula, cerând bani, am trecut mai departe, pe lângă bărbierul-chirurg, unde stăteau la coadă oameni cu tot felul de suferințe și dureri. Am auzit bolboroselile îngrozite ale unui bărbat când bărbierul i-a scos un dinte sănătos și, în același timp, uralele care veneau dinspre chioșcul păpușarului: într-acolo m-am îndreptat. Piesa era în plină desfășurare. Ne-am așezat pe iarbă, lângă ceilalți spectatori. Cu siguranță am putea să privim oleacă fără să trebuiască să plătim? Părea că povestea se petrece într-o fortăreață. O marionetă purta o căciulă rotundă strălucitoare și avea brodat pe vestă vulturul rus cu două capete. Acela trebuie să fie tânărul Țar rus. O marionetă soldat a pășit în fața lui, iar omul de lângă mine a izbucnit în râs.

— Despre ce este vorba? Acela-i Țarul? am șoptit eu.

Omul de lângă mine a încuviințat din cap.

— Da. În urmă cu doi ani, Țarul Petru a vrut să viziteze fortăreața din Riga. Arareori se află la Moscova, știi?

Eu am ridicat din umeri, iar omul a continuat:

— Dar suedezii nu i-au dat voie. Un soldat de rând i-a barat drumul Țarului Tuturor Rusiilor, iar regele Suediei – aici a arătat către o a treia marionetă, care stătea pe un scăunel fără spătar – a refuzat să îl pedepsească pe om. Se zice că Țarul este încă furios din cauza insultei suferite. A jurat răzbunare împotriva tuturor suedezilor, a zis el și apoi și-a suflat nasul în palmă.

În mijlocul unei crize de nervi, păpușa-Țar își călca în picioare coroana cu sălbăticie. Am râs tare, odată cu ceilalți și tocmai ce îi dădeam lui Maggie ultimele nuci îndulcite, când o umbră a căzut deasupra mea, astupând lumina soarelui. O voce a zis în rusă:

— Aceasta-i fata.

Am ridicat privirile. Era bărbatul de pe malul râului.

Capitolul 3

Înconjurat de cei trei tovarăși ai lui și de un grup de călugări, părea chiar mai avut astăzi, în mijlocul sufletelor, țăranilor, tuturor acelor pierde-vară și oameni de nimic. Cureaua care îi atârna era bogat brodată și, în ciuda soarelui cald de primăvară, gulerul larg al hainei sale din catifea verde-închis era din nou tivit cu blană. Tanya a sărit în picioare, trăgându-mă după ea.

Unul dintre călugări a arătat spre mine.

— Tanya, asta-i fiica ta?

— Nu, *oteț*[1].

Oricui avea putere asupra vieții noastre îi spuneam „tătucă“.

— Marta este fiica lu’ bărbatu-miu. Dar eu am crescut-o. Am încercat, oricum, a adăugat ea, cu amărăciune, strângându-mă cu putere de încheietura mâinii. A făcut ceva rău?

Rusul și-a mângâiat barba și mi-a zâmbit. Nu îi vedeam ochii, adumbriți de pălăria mare și lată, tivită cu blană de castor. Călugărul m-a prins de bărbie. Puțea a ceapă murată și a haine purtate de prea mult timp. Am strâmbat din nas. Oare preoții nu puteau să se spele, sau măcar să își schimbe rufăria de corp? Călugărul m-a privit cu nerușinare înainte de a-mi da drumul. S-a întors spre Tanya.

— Du-te acasă! Vom veni acasă la voi în seara asta.

— Dar în seara asta este dansul, a exclamat Christina. Eu l-am așteptat toată iarna.

Cu toții așteptaserăm dansul o iarnă întreagă.

Călugărul a îndreptat spre Tanya o privire pătrunzătoare. Ea a ridicat din umeri, iar chipul i s-

a făcut palid și inexpresiv. Era singura și cea mai veche armă a șerbului împotriva stăpânilor noștri, a căror putere îi transforma inevitabil în dușmani. Trebuia să le suportăm amestecul permanent în treburi care pentru noi erau sacre: familia sau munca. Adesea, poruncile le erau dejucate de golul mental în care ne refugiam.

Pe drum spre casă, Christina a rămas îmbufnată, iar chipul Tanyei era cătrănit de furie. A scuipat de câteva ori zgomotos în timp ce mergea. Când am încercat să îi spun ce se întâmplase pe malul râului, nu a zis decât:

— Taci din gură! Știam eu... Tot ce fac cei de teapa ta este să aducă necazuri!

Maggie plângea și a căzut de trei ori pe drumul scurt spre casă. După a treia căzătură, am ridicat-o și am cărat-o pe șold, cu trupușorul cald lipit de al meu. Simțeam deja că era ultima dată când o mai țineam așa.

Aproape că m-am simțit ușurată când, în cele din urmă, spre seară, s-a auzit o bătaie în ușa colibei. Tăcerea din *mir* era sinistră, căci tot ceea ce avea picioare pe care să meargă se afla la bâlci. Așteptarea necunoscutului este o pedeapsă în sine. Tata întrebase ce se întâmplase, dar nu aflase decât că voiau să vină și să mă vadă călugării. A oftat, s-a ridicat de pe cuptorul care ocupa tot colțul izbei și și-a mai turnat cvas într-un bol mic. Apoi s-a așezat pe banca din colțul „roșu“ al colibei – adică colțul bun, curat –, scuturând de praf icoana Sfântului Nicolae pictată cu culori ieftine, pământii, pe o bucată de lemn neșlefuit. S-a uitat la crucea simplă, din lemn, de lângă icoană și s-a încruntat, de parcă ar fi cugetat o clipă. Într-un final, a dat din umeri și a lăsat ambele obiecte atârnând pe perete, unul lângă celălalt. Tata a bătut cu mâna în bancă, lângă el și eu m-am așezat.

— Ce ai făcut, Marta, ei? Nu te teme, îmi poți spune.

Spre mirarea mea, zâmbea.

Am ridicat din umeri.

— Nimic special. Un rus care stă la călugări a vrut să mă pipăie ieri, la râu. Așa că l-am amenințat că-i sparg țeasta.

Tata a râs atât de tare, încât a început să tușească. Fumul de la cuptor, care umplea coliba, îl îmbolnăvise cu mult timp în urmă.

— Și ți se pare că asta nu-i nimic special, ai? Bine, a șuierat el, când a reușit să respire din nou.

Tanya mă țintuia cu ochi reci. Nu s-a mai spus nimic până la sosirea bărbaților.

Au deschis ușa singuri. Când au pășit peste pragul ridicat, chipul tatălui meu s-a golit deodată de orice expresie, așa cum se întâmplase și cu cel al Tanyei, mai devreme. S-a ridicat scurt, s-a închinat cu trei degete în stilul rusesc, apoi s-a așezat la loc.

Bărbatul de pe malul râului și-a acoperit nasul cu cotul timp de o clipă – venind de afară, duhoarea a șase oameni trăind într-un spațiu atât de mic l-a izbit în față. A privit în jur, dezgustat de izba ai cărei patru pereți țineau laolaltă viața noastră jalnică. Mușchi fiert era îndesat între grinzi, ca să țină gândacii la depărtare. Privirea lui a cuprins modestele mormane de haine și de pături pe care le lăsam împăturite pe podea. Cele șase boluri din lemn, sculptate grosolan, erau stivuite într-un colț, lângă vadra de apă. Ne ușuram într-o altă găleată, pe care o goleam pe uliță. Colțurile gurii i-au zvâcnit înainte de a-și șterge tocurile noroioase pe paiele care acopereau podeaua. Îl uram pentru semeția lui. Acesta, în definitiv, era căminul meu.

— *Brat*, i-a zis călugărul tatălui meu. Frate!

— Fiți bine-venit, *oteț!* a murmurat tata.

Călugărul s-a aplecat în fața icoanei și s-a închinat.

— E bine că ții icoana curată.

Tata a zâmbit, iar călugărul a continuat:

— Avem un oaspete la mănăstire. Vasili Grigorievici Petrov, un negustor din Walk. Are trebuință de o servitoare și dumnealui a fost atât de bun încât să se gândească la familia voastră.

Doamne Sfinte! Mai că m-am înecat de furie, dar Tanya a sărit în picioare și a împins-o în față pe Christina. A făcut o plecăciune stângace în fața lui Vasili, trecându-și limba peste buze.

— Stăpâne! Casele mari au nevoie de mulți servitori. Îți spun, stăpâne, nimeni nu muncește mai cu sârg și nimeni nu este mai priceput ca fiică-mea, Christina. Uită-te la ea, stăpâne, un înger de fată!

A tras de cozile fiicei sale până ce părul blond i-a căzut liber peste umeri.

— Piele delicată... și dinți atât de frumoși!

I-a deschis gura mică cu forța pentru a-i da la iveală dinții, așa cum faci cu o vită la târg primăvara. Era atât de respingătoare, încât până și călugărul a ridicat din sprâncene. Tata s-a întors cu fața la perete. Vasili a apucat încheietura Christinei, acolo unde venele luceau albastre prin pielea palidă. A clătinat din cap.

— Va muri după prima iarnă. Nu îmi permit să hrănesc guri inutile.

A pișcat-o de șoldurile înguste, făcând-o să tresară.

— Nici pentru facerea de copii nu este bună.

Călugărul și-a mângâiat barba încâlcită.

— Nu, pe cealaltă o vreau. Este sănătoasă și tare ca un bou, a zis, arătând spre mine.

Simțeam că leșin.

Tanya s-a amestecat din nou:

— Are sânge rău și e proastă și leneșă.

Nu avea de gând să se lase așa ușor.

— Închide gura!

Vasili a băgat mâna în punga din piele care îi atârna de curea, alături de un pumnal și un pistol. Cu o căruță plină de bunuri, orice călătorie era

lungă și periculoasă. I-a dat călugărului câteva monede. Tanya a făcut o ultimă încercare.

— Dar noi? Noi pierdem două brațe de muncă dacă pleacă ea!

A întins mâna. Chipul tatălui meu s-a întunecat. Vasili a ezitat, dar călugărul a ridicat din umeri, așa că i-a dat Tanyei un ban de argint. Ea l-a mușcat în grabă și l-a băgat în buzunar.

Vasili s-a întors spre mine.

— Ia-ți lucrurile, fato! Căruța mea este deja afară. Plecăm numaidecât.

Tanya mi-a dat un brânci de la spate. Eram îmbrăcată în tunica mea cea bună, cu gulerul brodat cu un model cu flori, peste un sarafan curat. Walk se afla la depărtare de trei zile călare; hainele mele ar fi fost distruse pe un asemenea drum. Când mi-am desfăcut cordonul, călugărul a întors capul. Dar Vasili m-a cântărit din cap până în picioare când mi-am scos lenjeria de corp și m-am îmbrăcat cu o rochie simplă, cu mâneci lungi și o tunică veche deasupra. Obrajii îmi ardeau de rușine când mi-am înnodat părul și mi-am legat o basma peste cap. Mi-am jurat că nu îi voi face viața ușoară.

— Sunt gata, am zis.

Tata m-a îmbrățișat, pentru ultima oară.

— Ai grijă de tine, copila mea! Mama ta a fost o femeia bună. Ne vom revedea în viața următoare, cu voia Domnului, mi-a șoptit el la ureche.

— Cine sunt eu în ochii Lui? am șuierat, ca să-mi înăbuș lacrimile.

Vasili m-a apucat de încheietura mâinii. Maggie a început să urle. Tanya a plesnit-o peste față, lucru care nu a făcut decât să îi întețească plânsetele. Călugărul a făcut semnul crucii peste mine, iar eu am mârâit spre el. În clipa următoare eram ieșită din izbă și stăteam lângă Vasili, pe capra căruței. Cei trei oameni ai lui, care nici măcar nu descălecaseră, m-au privit scurt. Trebuie că știuseră dinainte că afacerea nu va dura mult. Îmi era greață de atâta umilință.

Mai tot drumul spre Walk l-am petrecut plângând lângă Vasili. Nu mi-a zis nici un cuvânt, ci doar a plescăit din limbă spre caii care erau înhămați în linie, conducându-i într-un trap iute de-a lungul drumurilor înguste dintre câmpuri, unde bulgării de pământ erau deja uscați și lucioși. În zona întinsă și deschisă din afara satelor, tovarășii lui călăreau în fața și în spatele căruței, astfel încât de la depărtare arătam probabil ca trupul suplu al unei rațe sălbatice văzute pe fundalul cerului. Dar în păduri apărau căruța cu trupurile cailor pentru a o feri de hoți și de lupi. Nici nu îndrăzneam să privesc în jur. Nu știam nimic despre lumea din afara *mir*-ului nostru. În casa de oaspeți în care am poposit o noapte, mi s-a dat o cameră numai pentru mine. Vasili m-a încuiat înăuntru. Niciodată nu mai fusesem singură într-o odaie. Patul cu salteaua de paie era mai confortabil decât cuptorul tare pe care dormeam acasă. Unul dintre oameni s-a instalat în fața ușii mele, în vreme ce ceilalți doi au păzit căruța. Lui Vasili îi era teamă că voi fugi? Dar unde aș fi putut pleca? Cale de întors nu mai era.

Capitolul 4

Prima vedere a orașului Walk a fost copleșitoare. Zgomote și fum se ridicau în albastrul intens al cerului, iar casele de aici erau mult mai mari decât cele din *mir*. Majoritatea erau înghesuite în interiorul zidurilor, în vreme ce altele erau răspândite pe parcele de pământ întinse între drum și râu, și construite pe piloni, ca apărare împotriva inundațiilor anuale din timpul *ottepel*-ului, la fel cum erau casele din *mir* ridicate prea aproape de Dvina. Am încercat să număr toate hornurile din Walk, dar am renunțat de cum am trecut de porțile orașului.

Niciodată nu văzusem atâția oameni la un loc: agitația de pe străzi îmi amintea de mușuroaiele de furnici pe care le afumam toamna; insectele o luau la sănătoasa, fugind în toate direcțiile, iar asta îmi stârnea mereu râsul. Fermierii duceau pe umeri cuști cu gâște și găini sau mânau de la spate viței și porci. Probabil era zi de târg. Oameni din lumea bună, în haine frumoase, călcau cu atenție încălțați în pantofi din piele lucioasă, ocolind mizeria de pe străzi. Femeile se grăbeau spre casă cu târguielile lor, iar băieți cu obraji roșii vindeau pâine și turte proaspete din lăzile încărcate, care le atârnau de gât. Cerșetori și oameni ai străzii se învârteau de colo colo; văzusem de-alde ăștia și înainte, la bâlci, probabil gata să șterpelească un măr de aici, o pungă doldora de acolo. Câinii se băteau, lătrând și scheunând, pentru gunoaiele aruncate în fața caselor; vizitiii trăsurilor plesneau din bici și se înjurau unii pe alții.

Scena din fața ochilor mei o întrecea fără nici un strop de îndoială pe cea din Cortul Minunilor, al Maestrului Lampert, deși nasul îmi amorțise deja din pricina duhorii. În *mir*, toate mirosurile – de scursuri, vite rătăcite, legume stricate – se pierdeau în imensitatea câmpiei. Aici, soarele de amiază era absorbit de străduțe, iar căldura sa plutea ca niște nori apăsători. După cum am descoperit mai târziu, oamenii din Walk își goleau oalele de noapte pe ferestre, direct în capul trecătorilor. Dar, din fericire, izul de murdărie umană era acoperit de miasma îmbietoare a mâncărurilor delicioase: supe și varză acră, piroști umplute cu varză și carne, pui fript, pite proaspete și multe, multe altele pe care eu, în sărăcia mea, nu puteam nici să le numesc, dar aveam să le cunosc în săptămânile ce vor urma.

Vasili a văzut cum mă holbez la un grup de bărbați cu păr negru și ochi oblici, situați mult deasupra unor pometi înalți.

— Aceia sunt tătari din est. Niște ticăloși leneși și însetați de sânge, până la unul.

Mă înspăimântau cu privirile lor îndrăznețe și pieile aspre de animale pe care le purtau și care le înveleau chiar și pulpele.

— Indivizii de colo, a zis el, arătând spre niște bărbați cu pielea mai deschisă, îmbrăcați cu pantaloni strânși pe picior, până la genunchi, pantofi cu catarame de argint și jiletci strâmte, aceia sunt polonezi.

Soldații înalți și blonzi erau suedezi din mica garnizoană a orașului; mi-au făcut cu ochiul înainte de a le observa pe nemțoaicele de familie bună, care mergeau de la o tarabă la alta cu mamele și doicile lor. Purtau părul adunat cu grijă sub bonete țepene și umflate, dar corsajele rochiilor cu guler înalt erau strânse pe trup într-un mod aproape indecent, modelându-le sânii și taliile înguste. Mă simțeam ca o sălbatică pe lângă ele.

Un grup de preoți ortodocși l-a salutat pe Vasili și apoi am remarcat și alți ruși, în hainele lor lungi, prinse în curele și cu gulere largi, bărbi încâlcite și încă lipicioase din cauza ciorbei de la prânz. Îmi rânjeau cu obrăznicie. Am scos limba la ei pe la spate.

— Mai este mult? am îndrăznit să întreb când îmi pierdusem simțul orientării.

Cerul de deasupra noastră era doar un pătrat, ascuns de clădirile înalte. Unde era orizontul, unde erau pădurea și râul? Cum mă voi orienta într-un asemenea loc? mă întrebam eu, când, deodată, Vasili a tras tare de frâie. A scos un fluierat și o poartă s-a deschis în mijlocul unui zid lung și înalt. Cu tropăit de copite, caii au pătruns într-o curte pietruită.

— Am ajuns, a zis el scurt.

Casa lui se afla între zidurile orașului, nu lângă râu. Era atât de mare, încât mi-am zis că locuiau acolo mai multe familii. Lângă casă, găinile și porcii erau închiși în țarc printre stive de lemne. În

dreapta și stânga erau grajduri pentru căruțe și cai – am simțit izul cald al animalelor –, iar în spate se întindea o grădină mare de legume. Vasili i-a aruncat frâiele unui servitor tânăr și m-a dat jos, atingându-mi în treacăt sânul cu mâna. Am tresărit, dar el a zis calm:

— Aceasta este Nadia. Du-te cu ea în casă și fă ce-ți spune!

Am ridicat ochii, strângându-mi la piept bocceaua. O femeie se apropia de noi, traversând curtea. Părul ei închis la culoare era vârstat cu cenușiu, iar ochii îi ieșeau din orbite ca la broaștele râioase pe care le umpleam cu paie până crăpau. Trei fire de păr îi creșteau dintr-un neg pe bărbie; sânge proaspăt și pene îi pătau șorțul legat în jurul taliei generoase.

— Cine este asta, stăpâne? a întrebat ea, încruntându-se, fără măcar să-mi arunce o privire, dar ținând mâinile în șolduri în timp ce îi vorbea.

— O servitoare nouă, Nadia, a răspuns Vasili, evitându-i privirile. O cheamă Marta.

— Marta și mai cum?

El a dat din umeri.

— Nu știu. Ce contează?

Nadia m-a condus în odaia mea. Respira anevoie după ce a urcat scara masivă din grinzi ce ducea într-o odăiță în care trăgea curentul. Podeaua era goală, iar între două paturi stătea un cufăr rusesc deschis, făcut din stejar și ghintuit cu centuri și plăcuțe de fier. Într-un colț al camerei am observat o găleată. Când am intrat, o altă fată s-a ridicat de pe patul ei și a așezat în grabă tunica pe care o broda în cufărul deschis. Am remarcat fără să vreau firul colorat și delicat pe care îl folosea. A făcut grabnic o reverență în fața Nadiei.

— Mută-ți boarfele, Olga! A venit o fată nouă. O cheamă Marta, a zis Nadia.

Apoi s-a întors spre mine şi, văzându-mi expresia de pe chip, a rostit:

— Da' ce, credeai că o să ai un apartament numai pentru tine? Olga este și ea servitoare la bucătărie. Te poate învăța una-alta.

Olga a coborât ochii, roșind. Am remarcat cât de pricăjită arăta pe lângă Nadia. Claviculele i se vedeau ca niște tăișuri sub gâtul subțire, iar încheieturile îi erau numai piele și os. S-a apucat strâns cu mâinile de capetele cozilor ei împletite, blonde, groase și lungi.

— Instalează-te, fato, și nu-mi da motive să fiu nemulțumită de tine, a zis Nadia, gata să plece.

— Nu o să vă dau, am zis în grabă. Trebuia să mă împac bine cu femeile acestea. Muncesc cu sârg. La mănăstire curățam cuptoarele și podelele și țineam cămara pentru călugări...

— Bine. Nu am timp de pierdut cu lenește, a răspuns Nadia scurt. Olga, fă-i loc în cufăr, da?

Olga s-a supus, împingându-și lucrurile într-o parte. Bluza și sarafanul meu bun, pe care îl purtasem la bâlci, nu urmau să ocupe prea mult spațiu. Dar când mi-am aranjat rufele în cufăr, am fost uimită: lângă hainele atent împăturite ale Olgăi era o rochie în stil occidental, câteva gheme de lână vopsite în culoarea cerului, un pieptăn încastrat într-un lemn lucios și închis la culoare, cât și niște nasturi mari, care luceau domol, legați laolaltă ca un buchețel.

— Alte întrebări? a zis Nadia, zăngănind legătura de chei prinsă la curea.

Părea că ea conduce totul și se grăbea să se întoarcă la treburile ei.

— Da, am îndrăznit eu să spun.

A ridicat din sprâncene.

— Ce?

— Nu o să mă rătăcesc aici? Casa este atât de mare, am zis eu, deși simțeam că s-ar putea să nu fie destul de mare ca să mă ascundă de Vasili.

Vederea acelui pat îngust mă îngrozea: va veni aici după mine în seara asta? Oare celelalte femei știau de ce mă aflu aici?

Olga mi-a zâmbit, dar replica Nadiei a venit tăioasă:

— Fă-ți treaba bine și nu te vei rătăci! Olga, trebuie întețit focul pentru samovarul și ceaiul stăpânului. Nu uita să îi torni votcă în ceașcă, să își încălzească oasele.

Olga s-a strecurat afară din cameră. Când Nadia hotăra ceva, nimeni nu o putea contrazice.

Dacă aveam grijă să mă pun bine cu jupâneasa și mai și împărțeam odaia cu Olga, poate reușeam să mă feresc de Vasili, speram eu, dar stomacul mi se strângea de frică. Cum voi putea să închid un ochi peste noapte și să am destulă forță ca să îmi îndeplinesc sarcinile ziua? Îmi aminteam prea bine de cuvintele pe care le spusese pe malul râului, iar el nu părea un bărbat care face amenințări deșarte.

Capitolul 5

Uscam, împreună cu Nadia și Olga, carne și pește, puneam ciuperci și rădăcinoase la murat, conservam fructe, legume și heringi în alcool sau oțet și umpleam verste[2] întregi de mațe de oaie cu carne condimentată, ca să facem cârnați. Puii de găină, gâștele și purcelușii îmi alergau printre picioare, iar imensul cuptor încins sporea căldura verii, făcând-o insuportabilă. De îndată ce Nadia se întorcea cu spatele la mine, ciuguleam din tot ce prindeam și-mi băgam degetele în toate cratițele, ceea ce o făcea pe Olga să mă avertizeze, glumind numai pe jumătate:

— Nu mai mânca atâta, că te îngrași și te taie Nadia la toamnă ca pe porci.

Dar eu nici nu visasem că există asemenea mâncăruri alese. Lucrasem în bucătăriile mănăstirii în zilele de sărbătoare, dar mâncarea simplă a călugărilor nu se compara cu aceste bucate cerești.

Cămara lui Vasili trebuia să fie mereu bine aprovizionată pentru numeroșii săi oaspeți, care de multe ori soseau și rămâneau zile întregi. Rafturile gemeau de borcane pline cu oțet, ulei și castraveciori. Laptele era lăsat în butoaie să se acrească pentru a face chefir sau era atârnat în pânză de muselină pentru a face brânză, dacă nu trebuia să îi scot spuma și să bat smântâna ca să facem unt sărat. Jumările, făina, ceapa roșie și albă, nucile, lintea, mazărea și fasolea – cea verde și subțire, dar și cea grasă, pe care Tanya o fierbea pentru a face o tocană vâscoasă – erau toate depozitate în saci. Atârnate de tavan, lângă bucățile de șuncă ușor sărate, erau legăturile de ierburi și mirodenii, toate mai puțin șofranul, pe care Nadia îl ținea încuiat într-o lădiță. Când am întrebat de ce, mi-a spus că provenea dintr-o țară din Est și valora greutatea sa în aur.

— Odată am avut o servitoare care a furat din șofran, iar Vasili m-a pus să îi rup degetele. Nu i-au mai crescut la loc, a zis ea, cu umbra unui zâmbet pe buze.

În restul timpului băteam piei și covoare, întorceam paiele de pe podea sau le schimbam, lustruiam dușumelele până ce luceau și miroseau a miere și ștergeam de praf ramele aurite ale icoanelor de pe pereții acoperiți cu lambriuri din lemn. Mă simțeam stânjenită că trebuia să aerisesc patul din camera lui Vasili dimineața. Până acum, parcă uitase de prezența mea, dar vânătorul cel mai crâncen lasă prada să se liniștească înainte de a lovi pe neașteptate. Nadia m-a învățat cum să stropesc așternuturile spălate și bine uscate cu o perie din pene înmuiată în apă în care lăsase la îmbibat cartofi curățați și feliați – după aceea atingeam cu venerație cearșafurile scrobite și înmiresmate cu ierburi. Nici măcar în chiliile călugărilor unde făceam curat la mănăstire nu erau decât scânduri goale sau scobituri pe post de pat. Acasă dormeam împreună cu toată familia pe

cuptorul mare și lat din izba noastră, ghemuiți în paie ca porcii într-o cocină. Încercam să nu mă gândesc la ai mei și la zilele trecute, căci mă întristam. Îmi era tare dor de familia mea. Adesea plângeam cu capul în pernă și la început Olga îmi dădea pace, împreunându-și palmele ca la rugăciune peste pătura subțire.

Vasili făcea negoț cu orice îi aducea bani: pânzeturi din Rusia, catifea franțuzească și o altă țesătură, numită mătase. Odată, Olga își lipise obrazul de un balot de mătase, oftând după moliciunea și luciul ei.

— Știi că firele de mătase nu provin de pe câmp, ca bumbacul sau de la animale, ca lâna?

— Nu? am râs eu zgomotos eu. Cad din ceruri, sau ce?

— Cam așa ceva. Vasili mi-a zis că sunt toarse de omizi mari și grase care nu fac altceva toată ziulica decât să atârne de anumiți copaci și să se îndoape cu frunze.

Am râs.

— Cât de proastă mă crezi? Arată-mi o omidă dintr-astea și fac schimb de locuri cu ea numaidecât!

— Este adevărat, a zis ea cu o voce tânguioasă, punând balotul de mătase înapoi pe raft.

Vasili păstra un inventar atent al bunurilor sale: ceară și miere, sare, zahăr și făină, spumă de mare, untură și ulei, piele tăbăcită – și săculeți plini cu o pudră albă, ciudată, care avea un efect puternic. Îmi dădeam seama când gusta din ea. Era în toane bune și ieșea în oraș cu prietenii, la un *kabak* – un han care servea numai votcă – cu biciul dansându-i jucăuș peste cizmele lucioase, abia lustruite.

Mai avea o cămară, pe care o ținea bine încuiată.

— Ce este acolo? am întrebat-o pe Nadia la prima mea vizită la depozit.

— De ce mi-aș primejdui gâtul spunându-ți? a zis ea, înainte de a-mi spune totuși, mândră de

știința ei.

Aici ascundea comori interzise: blănuri de samur și hermină, votcă și caviar în găleți cu gheață pentru a-l ține rece. Numai Țarul avea voie să facă negoț cu aceste bunuri și, chiar și aici, în afara granițelor Imperiului Rus, Vasili risca să i se taie nasul sau să fie tras pe roată pentru nelegiuirea lui. Nici un Țar nu se lăsa înșelat atunci când venea vorba de venitul său – nici chiar Petru, în ciuda zvonurilor stranii pe care le auzeam despre el.

Când Nadia nu era în preajmă pentru a ne împiedica, eu și Olga îi ademeneam pe servitorii clienților lui Vasili în bucătărie, strigându-i de la geam, râzând și tachinându-i sau trimițându-le bezele. Apoi, la o cană de cvas, ei ne povesteau tot ce se întâmpla în lume.

— Nu o să îți crezi urechilor, fata mea. Se zice că Țarul nu se află nici măcar în Rusia! Își zice Petru Mihailov, trăiește cu varză, ca mine și ca tine, și învață să construiască vapoare în Olanda!

Aiurea, mi-am zis eu, dar din politețe mi-am ținut gura. Nici o persoană cu mintea întreagă nu ar schimba traiul cel mai îmbelșugat pe corvezile noastre de zi cu zi.

Sau:

— Dacă Petru continuă astfel, Carol al Suediei ne va arăta el nouă! Este încă un copil, dar se antrenează cu trupele sale de dimineață până noaptea. Sunt tipi înalți și puternici care îl adoră și îi ascultă ordinele. *Ăsta* da, rege adevărat!

Acestea în vreme ce Țarul lor îi punea în încurcătură: tocmai promulgase un decret prin care le ordona să își taie bărbile. Oare Petru își pierduse mințile? A fi bărbierit până la piele era o blasfemie: toate icoanele îl înfățișau pe Iisus cu barbă. Să fi fost cu adevărat un copil furat, așa cum se spunea în popor, pe care mama sa l-a răpit din Cartierul german de la marginea Moscovei, disperată să aibă un fiu după nașterea unei fiice?

Sau de vină era influența curvei sale germane, Anna Mons? Era încurcat cu ea în ciuda faptului că era căsătorit cu o rusoaică nobilă, bună și cu frica lui Dumnezeu, care îi dăruise un fiu sănătos ca moștenitor la tron. Chiar și eu auzisem zvonuri că Petru era un fals Țar.

Într-o seară de la sfârșitul lunii mai, când stăteam întinsă în pat trează – plângând ca de obicei și ascultând zgomotele nopții albe de afară, plină de cântece de păsări și de doruri –, am auzit cum scârțâie podelele camerei noastre. M-am speriat atât de tare, că m-am și oprit din suspinat, cu inima bubuindu-mi în piept. Era oare Vasili, care venea după mine? Olga stătea lângă patul meu, lumina îi cădea pe picioarele goale, pe tălpile slabe și pe cămașa de noapte jerpelită, care atârna ca un steag moleșit pe catargul care era trupul ei.

— Ce este? am întrebat ridicându-mă în capul oaselor, ștergându-mi nasul și simțindu-mă aproape sfidătoare.

Olga a întins o mână, iar degetele ei lungi și subțiri mi-au mângâiat părul.

— Nu mai plânge, Marta! Te istovești, când trebuie să fii puternică, a șoptit ea înainte de a se retrage, cu chipul ca un văl când s-a întors și s-a urcat înapoi în patul ei.

Nu îmi putea oferi decât cuvinte de mângâiere, dar după aceea am dormit dusă, așa cum nu mi se întâmplase niciodată în casa lui Vasili, epuizată fiind de tot ce se întâmplase și de toate lucrurile noi pe care le aveam de învățat. Poate din cauza neobișnuitei ei blândeți și a scurtei alinări pe care mi-o oferise nu am auzit nici pașii care urcau scara îngustă ce ducea spre odaia noastră și nici picioarele care traversau coridorul, grele de băutură și destrăbălare. Nu m-am trezit decât atunci când ușa a fost dată de perete, scârțâind din balamale așa cum nu o auzisem niciodată făcând pe timp de zi. M-am ridicat în pat, tresărind. Vasili

stătea în prag și lumina lăptoasă a nopții îi arăta drumul liber spre patul meu.

Deși nu mă puteam mișca, gândurile îmi goneau în cap. Venise momentul. Ce se va întâmpla, ce va face? Măcar de mi-ar cruța viața, mi-am zis eu. Vasili stătea acolo, clătinându-se un pic în prag, încercând să își recapete echilibrul ținându-se de tocul ușii cu o mână. Nu aveam nici o șansă împotriva lui, o știam, așa că mi-am ridicat genunchii strânși la piept. Vasili încă își trăgea sufletul după urcuș, iar eu mi-am ridicat pătura peste cap, acoperindu-mi ochii de vederea lui și capul ca să nu mă lovească sau să mă apuce de ceafă. Cel puțin nu îl voi vedea atacându-mă; va fi destul de crâncen să îl simt și să rezist mâniei lui. Așteptarea îndelungată până ce se abătuse asupra mea făcuse parte din pedeapsa pentru că îl înfruntasem?

— Vino aici, a zis cu glas răgușit și tulburat de alcool. Sau vrei să vin eu după tine, fato?

Capitolul 6

Poate ar fi mai bine să îi cedez. Am aruncat o privire spre Olga; în patul ei era liniște. Cum putea să doarmă cu toată gălăgia – sau era și ea la fel de înspăimântată ca mine? Am inspirat adânc și m-am pregătit să dau la o parte pătura. Venise timpul, iar acum singurul lucru pe care îl mai puteam face era să îi supraviețuiesc. De-aș putea să mă opresc din tremurat. Nici nu știam cum voi rezista în starea în care eram.

M-a surprins un scârțâit puternic venit dinspre patul Olgăi.

— Vin, a zis ea, cu un glas sfărâmicios ca frunzele moarte.

Mi-am ținut răsuflarea, uluită, apoi am sughițat de uimire când am tras cu ochiul pe sub marginea păturii și printre degetele răsfirate. S-a ridicat din

pat ca și cum ar fi fost îmbrăcată într-un cearșaf de in, cu părul blond deschis curgându-i până sub șolduri și s-a apropiat de el. El a prins-o de păr, l-a răsucit pe mână lui și a tras. Ea a scos un țipăt scurt, de durere. A condus-o dincolo de ușă, pe care nu s-a sinchisit să o închidă și au ieșit pe coridor.

Am auzit totul. Când Olga s-a întors în odaie nesigură pe picioarele-i subțiri care tremurau, strângând la piept cămașa de noapte ruptă, așa cum un om pe cale să se înece se agață de o bucată de lemn, m-am repezit la ea înainte de a se prăbuși pe pat. I-am ținut capul, i-am simțit lacrimile în gât și icnetele trupului firav, i-am mângâiat părul și i-am tamponat buza ruptă până s-a închegat sângele.

— De ce face asta? am întrebat eu, auzind însă neajutorarea din vocea mea.

A încercat să ridice din umeri, dar a tresărit: am văzut cum îi înfloreau vânătăi pe umăr.

— Asta nu-i nimic. Îl stârnește. Dacă mă zbat, este chiar mai rău.

Ochii ei albaștri erau imenși în lumina lunii. La asta se referise Nadia când spusese că Olga va putea să mă învețe „una-alta“? Cu obrazul fierbinte sprijinit în mâna mea, mi-a șoptit:

— Nu mă ajuta. Nu poți. Ajută-te pe tine!

A doua zi am văzut-o băgându-și degetele într-un vas cu untură de porc și strecurându-se sus în cameră, unde a uns balamalele ușii. Am înțeles: scârțâitul ușii deschise de Vasili când a venit după ea îi înrăutățea rușinea. După vreo două săptămâni, nu m-a mai trezit din somnul neodihnitor chemarea lui Vasili, ci sunetul vomitatului ei în găleata din colțul odăii. În cufărul nostru am observat o pereche nouă de mănuși moi, verzi, puse peste teancul de haine al Olgăi, alături de celelalte comori ale ei.

— Ești de multă vreme în serviciul lui Vasili? am întrebat-o într-o după-amiază de august pe

Nadia, în rusa mea încă stângace, care provoca nesfârșite râsete în casă.

Tocam varză pentru o plăcintă cu slănină și legume. În bucătărie era zăduf din cauza vremii toride. Părul mi se lipea de frunte și îmi scurtasem cât de mult s-a putut mânecile sarafanului, trăgând de șireturi în sus. Aveam grijă să îmi îndeplinesc sarcinile iute și cu un zâmbet pe față, ca să nu o încasez de la Nadia. În ziua aceea părea într-o dispoziție bună.

— Familia mea a aparținut tatălui său, așa că am crescut în serviciul lui.

M-a privit scurt, cu severitate.

— Deși nu eram nici frumușică, nici atrăgătoare, m-au lăsat să lucrez în casă. Puteau avea încredere în mine. Când mama lui Vasili a murit la nașterea lui, eu l-am crescut.

Mai că am scăpat căpățâna de varză pe care o țineam în mână.

— Așadar, îi ești ca o mamă?

În loc să îmi răspundă, mi-a aruncat o privire doar, iar eu mi-am văzut mai departe de varză, păzindu-mi limba. Nadia era la cheremul lui Vasili, așa cum este orice jupânească care își merită banii, împlinindu-i orice poruncă și, în același timp, conducându-ne pe noi cu o mână de fier. Dar m-a surprins că îl crescuse ca pe propriul copil, căci eu nu cunoșteam decât dragoste pentru frații mei mai mici. „Cât de apropiată era Nadia de stăpân?“ mă întrebam.

— Înseamnă că nu are familie? am întrebat.

În acest timp, amestecam varza tăiată care plutea într-o găleată cu puțină apă, ca să se curețe, căci pământul și melcii mici se lipeau uneori de frunzele ei stratificate.

— Este văduv și nu are copii, a răspuns ea. Soția lui a murit acum trei ani de ftizie.

A verificat o altă căpățână de varză, căutând pete, apoi a înjumătățit-o dintr-o singură lovitură.

— Dar Olga? am îndrăznit eu să întreb.

Olga, care își lega tunica mai larg zile acestea și ciugulea castraveciori acri și heringi murați de la Marea Baltică, când credea că nu o vede nimeni.

Nadia a tăiat următoarea căpățână de varză cu o puternică lovitură, care m-a făcut să tresar.

— Olga a fost adusă acum un an, cam la fel ca tine. Domnul nostru a lăsat-o însărcinată.

— Domnul nostru? am zis eu prostește, coborând cuțitul. Dar asta se petrece numai în Biblie.

— Proasto! m-a certat Nadia. Vasili este un bărbat ca oricare altul. Iar Praskaia nu poate să fie cu ochii pe el tot timpul. Dar se întoarce ea în curând.

A râs pe înfundate, făcând ca firele de păr din negul de pe bărbie să-i tremure.

— Cine este Praskaia?

Am adunat frunzele înlăturate ca să le dau mai târziu la găini și la porci.

Nadia a plescăit din limbă.

— Praskaia este un șarpe. Este amanta lui Vasili. Îl poate băga sub masă pe orice bețiv, iar glumele ei l-ar face și pe un soldat să roșească. Îi dă voie să calce pe alături, atâta vreme cât nici o altă femeie nu-i amenință poziția...

A tăcut pentru că în clipa aceea intrase în bucătărie Grigori, tânărul ajutor de grăjdar, urmat chiar de Olga, care spălase și cârpise păturile cailor. Grigori avea paisprezece sau cincisprezece ani, brațe și picioare care păreau prea lungi pentru trupul lui slăbănog și pustule care îi înfloreau cu furie pe obraji și pe gât. Mie îmi părea o corcitură între un cățeluș și un mânz, așa cum fusese fratele meu Feodor.

— Mor de foame, fetelor! Îmi dați niște supă de legume?

A ochit cazanul unde fierbea supa de mazăre – prânzul tuturor – deasupra focului deschis. Era aromată cu șorici, divin, gros și îmbietor.

— Pisicile și jupânesele mănâncă pe săturate, servitorii și câinii așteaptă afară, a zis Nadia cu o încruntătură, dar i-a umplut totuși un castron din lemn.

Grigori s-a așezat lângă noi, sorbindu-și mulțumit supa. Eram tentată să ridic două degete ca o pereche de coarne, ca să alung deochiul, când Olga și-a făcut cruce la spatele lui Grigori. Am remarcat zgârieturi și semne mai adânci, ca niște tăieturi pe brațele ei. Pe cât de puțin vorbea despre ea, pe atât de multe știa despre alții, iar despre Grigori îmi spusese totul.

— Stai departe de el – e posedat.

În lumina lăptoasă a serii care scălda odaia, cuvintele ei mi se târau pe piele ca niște picioare de păianjeni.

— Serios?

M-am ridicat, trăgând de pătura jerpelită până la bărbie.

— Îi vine brusc, când este epuizat. Țipă și se zbate și lovește în jur, apoi se aruncă la pământ. După aceea face spume la gură, ca și cum Diavolul însuși ar fi în el.

— Așa a fost mereu?

Tremuram, în ciuda păturii trase peste mine.

— Da, avea crizele astea de copil. Dar este mult mai rău de când l-a pedepsit Vasili.

— L-a pedepsit? De ce?

Gâtul mi se uscase deodată, cu gândul la servitoarea care furase șofran. La cea mai mică greșeală se luau măsuri severe.

— Grigori nu a fost atent. Armăsarul lui Vasili s-a zgâriat într-un cui ruginit din grajd și a murit de sânge otrăvit. Vasili l-a bătut pe Grigori până l-a lăsat lat. De atunci am fost de multe ori nevoiți să îl legăm pe băiat când încep convulsiile, ca să nu se rănească singur.

Chiar credeam că Vasili va uita și va ierta o jignire, mai ales din partea unei fete care îl amenințase de față cu oamenii lui?

— Supă, Olga? i-a oferit Nadia, dar ea a clătinat din cap, întorcând capul scârbită. Trebuie să mănânci, a mustrat-o ea.

În acest timp, Grigori stătea ghemuit pe scăunelul lui, mâncându-și supa și zâmbindu-mi timid de fiecare dată când îi surprindeam privirile. Nadia ne-a privit urât, a cernut restul de făină, îndepărtând pietricelele și cojile și a cântărit sarea atât de prețioasă, înainte de a-mi spune ce să fac.

— Du-te în magazia cu găini și adună ouăle!

Am oftat: găinile lui Vasili erau niște bestii sălbatice care luptau pentru fiecare ou la care erau obligate să renunțe.

— Apoi toacă ceapa, a adăugat Nadia.

Ceapă! Mă făcea să plâng până mi se umflau ochii.

*

Când Praskaia s-a întors din călătoriile ei, m-a urât de cum m-a văzut. Trebuia să îmi leg părul strâns, să îl ascund sub basma și să îmi țin ochii plecați tot timpul. Îmi dădea cele mai grele munci. „Du găleata cu cărbuni!“, „Curăță șemineurile – uite în ce stare sunt!“, „Porcii trebuie duși la câmp – nu pierde vremea, hai, du-te, du-te odată!“ Dacă demonstram cel mai mic semn de neîndemânare, îmi trăgea o scatoalcă, își înfigea unghiile în brațul meu sau mă ciupea cu putere, lăsându-mi vânătăi negru-albastre. Odată m-a împins pe când duceam apa fierbinte pentru baia ei; m-am împiedicat și aproape că mi-am opărit mâinile și picioarele. Seara ne încuia ușa odăii. Eu și Olga eram prizoniere în fiecare noapte, ceea ce însemna că nici Vasili nu putea veni la noi.

— Îți mulțumim, Praskaia, râdeam noi, înainte de a ne cufunda într-un somn adânc, fără vise, în ciuda fricii.

Era cea mai călduroasă și mai secetoasă vară de când e lumea. Sub soarele torid, porumbul lua foc pe câmp și recolta pierea. Eram disperată de neliniște: din toată țara ajungeau la noi povești înfiorătoare. Robii mureau pe câmp, la muncă, iar stăpânii lor – în pofida oricărei legi a omului și a țării – mai întâi și-au astupat urechile ca să nu le audă rugămințile, apoi și-au închis pivnițele și cămările în fața celor care mureau de foame. Cadavrele zăceau umflate în *mir* sau pluteau în josul râului, mâncate de pești și de urși. Dar mai auzeam și că cei care puteau își părăseau satele lovite de grozăvie. Noaptea nu trăgeam perdelele, ci priveam spre stele, sperând ca familia mea să își găsească un nou cămin, în tihnă și siguranță.

Olga a dat naștere unui băiat. Nadia m-a alungat din cameră când au început durerile. Tot ce mi s-a dat voie să fac a fost să încălzesc cazan după cazan de apă. Ore întregi suferința ei a străpuns atât sufletul meu, cât și zidurile bucătăriei, unde stăteam cu capul îngropat în brațe și palmele la urechi. Fiul ei Ivan nu a fost creștinat. Praskaia a lăsat nou-născutul să îi alunece din mâini în timp ce îl îmbăia în cada ei. Poate era mai bine așa. Cu un pic de noroc, se putea găsi un tânăr bun care să se însoare cu Olga și să o facă o femeie cinstită. Dar după câteva luni, în timpul unei primăveri târzii, bătute de vânturi, când râul a fost înghețat mai mult timp decât de obicei, a rămas din nou grea. Evident, lui Vasili nu îi trebuia cheia de la odaia noastră ca să pună mâna pe ea. Am încercat să îi ofer alinare; ochii ei palizi s-au umplut de lacrimi și s-a întors cu spatele la mine.

Când stăpânul a plecat în călătoriile lui, folosindu-se de lunile mai calde pentru a-și umple cămările, Praskaia a găsit un motiv ridicol ca să o biciuiască pe Olga. A doua zi de dimineață, patul Olgăi era gol. Cum și când ieșise pe furiș? Am blestemat clipa când a uns balamalele: am căutat-o peste tot, dar degeaba. Două zile mai târziu, râul

Dvina i-a scos trupul la mal. Algele îi atârnau de plete; peștii îi ciuguliseră pleoapele. Ochii ei mari și albaștri se holbau în gol, iar mâinile ei mici erau încleștate peste burta umflată, dar lăsată, ca într-o rugăciune. Cum Olga își luase viața, nu a fost îngropată în pământ sacru, ci aruncată într-o carieră de argilă din afara zidurilor orașului, unde se știa că animalele dezgroapă cadavrele și le mănâncă. Am simțit nevoia de a mă agăța de Nadia atunci când custodele orașului a trimis doi bărbați grosolani să ridice trupul Olgăi. I-au aruncat corpul în căruța lor, dar jupâneasa nu a protestat, ci s-a întors cu spatele, și-a văzut mai departe de treburi. Săptămâna următoare, Vasili a alungat-o pe Praskaia. Ce s-a ales de ea, nu știu. Apoi, noaptea, a venit la mine.

Capitolul 7

Trăind cu frica permanentă, nu puteam să dorm bine noaptea. Cu toate acestea, scârțâitul scândurilor dușumelei sub greutatea lui Vasili m-a trezit dintr-un somn epuizat. A ajuns deasupra mea înainte de a putea țipa, apăsându-și mâna peste gura mea, trăgându-mă în picioare. Teroarea m-a trezit de-a binelea și l-am mușcat de degetele butucănoase. Mi-a dat drumul, dar m-a lovit peste față atât de tare, încât am căzut pe spate în pat. Am simțit sânge pe buze și am scos un oftat.

S-a așezat peste coapsele mele, mi-a prins mâinile deasupra capului și mi-a rupt cămașa de noapte de pe mine: sânii mi-au lucit palizi la lumina lunii. Gâfâind, m-a ciupit de sfârcuri și mi-a supt cu lăcomie pielea, mușcându-mă și bolborosind:

— Dumnezeule, da’ știu că ești frumoasă! Cred că târfa tătară de mă-ta mesteca usturoi sălbatic, de asta îți sunt ochii atât de oblici și de verzi. Și ce

frumos te-ai îngrășat! Când eram cu Olga, mi se părea că împung un sac de oase.

M-am chinuit să scap de sub greutatea lui, dar el m-a lovit din nou, și mai tare decât prima dată. Mi-am amintit de Grigori și am rămas nemișcată: voiam să fiu bătută până la nesimțire, așa cum îl bătuse pe el?

— Știam eu. Și tu vrei, a zis Vasili mândru, scoțându-și cămașa de noapte.

Pântecul gol îi atârna peste penisul mic.

— În plus, îmi plac pisicile sălbatice, ca tine.

— Te rog, nu, am implorat, cu toate că știam că este zadarnic.

Mădularul lui Vasili era moale și zbârcit; l-a frecat, dar a rămas mic și roșu, ca al unui câine vagabond. A văzut că mă holbez la el și a țipat:

— M-ai blestemat!

M-a tras în picioare și m-a înjurat, rugându-se probabil la toți sfinții din Rusia să i-l întărească, dar în van. Am simțit un val de ușurare: poate va pleca și mă va lăsa în pace pentru tot restul zilelor. Dar nu. M-a tras de pe pat și m-a împins în genunchi, silindu-mă să deschid gura. Mi s-a făcut rău. Sigur nu putea să...! Ba da, putea. Și-a îndesat chestia aia mică în gura mea, m-a apucat de cap și și-a înfipt degetele în părul meu.

— Linge-o. Suge-o, mica mea vrăjitoare! Bine și încet, adânc și cu hotărâre. Așa îmi place.

S-a împins din ce în ce mai mult în gâtul meu până ce mi-a venit să vomit, dar el m-a tras de păr și m-a amenințat:

— Mușcă-mă tu și o să vezi ce îți fac!

Am închis ochii și am supt și am lins cu sfială lucrul acela dezgustător din gura mea. Vasili a început să geamă și l-am simțit umflându-se. Voiam să mor. Speram să se termine totul în curând – orice ar fi însemnat „să se termine“.

Atunci s-a retras și a zis răgușit:

— Întoarce-te acum!

Vasili m-a aruncat cu fața în jos pe pat, mi-a depărtat șoldurile și și-a îndesat două degete între picioarele mele. A scos un hohot de satisfacție.

— Ești ca o cățea în călduri, dar ești încă virgină.

Apoi mi-a desfăcut picioarele mai mult și a scuipat în locul meu cel mai secret, înainte de a intra cu forța în mine, fiecare mișcare o agonie. Te rog, Doamne, de s-ar opri! Era urcat peste mine și simțeam cum mă zdrelea pe dinăuntru. Dar tot se împingea, din nou și din nou, gâfâind și plesnindu-mă peste fese. Mă lovea din ce în ce mai tare, iar eu mușcam perna, apoi mi-a frământat sânii și s-a înfipt înăuntrul meu cu totul. Asta a avut de îndurat Olga, din nou și din nou? Poate că totuși nu Praskaia a fost motivul pentru care s-a sinucis. Vocea mi s-a frânt. Nu mai puteam nici să țip, nici să plâng. Vasili s-a încordat, apoi a căzut peste mine. A horcăit când a alunecat afară, iar între picioare am simțit ceva lipicios și umed. Olga mi-a spus că atunci era cel mai periculos. Greutatea lui aproape că mă strivea.

Timpul se scurgea picătură cu picătură; totul mă durea înăuntru. Când Vasili a început să sforăie într-un final, m-am străduit să ies de sub el. El a mormăit, iar eu am șchiopătat până la ligheanul cu apă din colțul camerei. M-am sprijinit de perete și m-am ținut de clanța ușii ca să mă pot așeza pe un scăunel fără spătar. Îmi tremurau toate mădularele. A trecut o vreme până ce mi-am dat părul încurcat de pe față și am lins cu limba sângele uscat de pe buzele umflate. Vasili zăcea lățit peste patul meu. Nu mă puteam uita la el, ci am spart pojghița de gheață de deasupra apei și m-am spălat cu grijă între picioare. Cârpa s-a făcut roșie de la sânge.

În fiecare lună, slavă Domnului, îmi venea sângerarea. După acea primă noapte de coșmar, Nadia a închis ochii când m-am strecurat în odaia unde încă se afla cada pe care o folosise Praskaia și a părăsit bucătăria când am întețit focul pentru a

încălzi găleată după găleată de apă. În timp ce căram ultima găleată la cadă, am văzut o bucată de săpun parfumat cu camfor care rămăsese pe margine. Am turnat apă fierbinte cu polonicul peste mine, sperând să îmi curăț sufletul.

În bucătărie, după aceea, mi-a aruncat o privire înainte de a spune într-o manieră prozaică:

— De acum încolo, nu va mai fi la fel de rău.

Nu eram sigură dacă găseam consolare în vorbele ei.

Vasili mă vizita aproape în fiecare noapte. Am învățat cum să îi provoc plăcere, ceea ce mă dezgusta, dar îl făcea să termine mai iute, ca să mă lase în pace cât mai repede. Îmi dădea cadouri, așa cum făcuse cu Olga, care mă făceau să mă simt o curvă: o altă rochie în stil german, cu care am îmbrăcat o sperietoare de pe câmp, sau cutii cu dulciuri lipicioase de undeva departe, de la sud de Marea Neagră. Le-am ars în cuptor; zahărul s-a topit și am inhalat fumul dulce-amărui cu nările dilatate. Uneori, noaptea, o visam pe Olga. Ea fusese cea care mă ținuse la distanță, neconfesându-mi-se niciodată și necerând mila mea, sau eu stătusem departe de ea, temându-mă că ghinionul ei s-ar putea lua, încercând să supraviețuiesc, ca fel ca oricare altă persoană de aici?

În timpul rarelor mele pauze, mergeam pe malul lacului, unde fusese descoperit cadavrul ei. Acolo unde se afla acum nu o mai putea răni nimeni. Era un gând atrăgător, care mă întrista, dar mă și înfuria. De câteva ori am intrat în apă, până ce fusta mi s-a udat și s-a îngreunat. Dar nu aveam curajul să o fac; sau poate nu simțeam disperarea adevărată și profundă de care era nevoie pentru a mă lăsa pradă apelor Dvinei pentru totdeauna.

În luna noiembrie a aceluiași an, tăișul aerului îmi cristaliza respirația pe buze. Gheața albastră de pe Dvina lucea în lumina puternică a soarelui când am ieșit din casă pe ușa de la bucătărie. Mi-am

înfășurat o pătură peste rochia de lână, mi-am băgat picioarele în cizmele pentru servitori, aflate lângă ușă și m-am îndreptat spre grajduri, să îi duc lui Grigori ceai fierbinte, abia făcut. Sărmanul băiat trebuia să se asigure că nu îngheață jgheaburile cu apă pentru caii lui Vasili. Ca să nu adoarmă, ținea mereu în brațe un sac cu bucăți de metal. Dacă ațipea prea mult, iar mușchii i se relaxau, sacul cădea la pământ cu un zăngănit; atunci Grigori se scutura, lua bâta și spărgea stratul subțire de gheață care se formase deja la suprafața apei în acel scurt moment de odihnă. Două dintre degetele de la picioare îi degeraseră deja, iar el era mereu obosit din lipsa unui somn bun. M-am grăbit, pentru că bolul de ceai era foarte fierbinte, dar la ușa grajdului m-am oprit. Ce era zgomotul acela ciudat? Am auzit un fluierat și horcăituri.

— Grigori, ești acolo? am întrebat eu.

Imediat m-am tras înapoi când Vasili a dat puternic de perete ușa grajdului.

Nu era îmbrăcat decât cu pantaloni și cizme până la genunchi și, în ciuda frigului, era scăldat în sudoare. În mână ținea biciul cel lung cu mâner de argint.

— Ce vrei? m-a repezit el.

De două zile avea o măsea infectată, care trebuie să fi fost infernal de dureroasă. Obrazul îi era roșu și umflat.

Am întins bolul în față.

— Am adus ceai pentru Grigori. Este atât de frig...

Apoi m-am uitat peste umărul lui Vasili și am tăcut, oripilată. Îl legase pe Grigori de o bârnă din lemn, cu brațele ridicate deasupra capului și îi rupsese cămașa băiatului – care și așa era prea subțire pentru vremea de iarnă! — până la curea. Mai era în viață oare? Pielea de pe spate i se vedea jupuită în fâșii însângerate. Mi s-a întors stomacul pe dos și mi-a venit să vomit la vederea lui. Ce ar fi putut să facă atât de grav sărmanul băiat?

— O, Doamne Dumnezeule!

Am scăpat bolul din lut; s-a spart și a împrăștiat ceai peste cizmele lui Vasili.

— De ce ai făcut asta? am întrebat eu, înspăimântată, apăsându-mi mâna peste gură, ca să îmi înăbuș voma care mi se ridica din stomac.

— Bestie puturoasă și inutilă! a scuipat el. A adormit, iar acum jgheaburile sunt înghețate. Cum să mai bea apă caii mei?

— L-ai bătut de l-ai omorât pentru că a adormit? Este numai un băiețel. Oprește-te...

În zilele acestea puteam scăpa nepedepsită pentru unele lucruri, dar, în loc să îmi răspundă, a intrat înapoi în grajd. Grigori nu a mai scos decât un suspin când biciul i-a spintecat din nou carnea vie. Era încă în viață, dar nu mai avea mult de trăit, iar Vasili era gata să îl mai lovească o dată. Nu m-am putut abține; m-am aruncat spre brațul lui și i-am smuls biciul din mână.

— Animalule! Îl omori, am strigat eu.

Vasili mi-a dat un brânci. M-am împiedicat, am căzut pe spate în fân și am scăpat biciul. L-a luat și m-a lovit cu el, de două-trei ori. M-am ghemuit, ferindu-mi capul cu brațele. Biciul m-a lins peste mână. L-am simțit ca pe un animal care te zgârie și am urlat. Vasili și-a șters fruntea de sudoare, iar ochii mai că i-au sărit din orbite.

— Așteaptă tu să vezi ce pățești diseară! Te-nvăț eu să nu te mai porți așa cu stăpânu-tău!

Apoi a ieșit din grajd.

M-am ridicat încet. Biciul sfârtecase și pătura și rochia de pe mine. Pe braț îmi curgea sânge cald, dar de asta aveam să mă ocup mai târziu. Capul lui Grigori atârna pe spate, întregul corp era rigid, iar gura îi gâlgâia și făcea spume. După ce am lărgit funia, s-a prăbușit pe paie cu un oftat. Cămașa lui Vasili zăcea aruncată alături: am împăturit-o ca să fac o pernă pentru capul lui Grigori.

Apoi a venit criza, mai puternică și mai violentă decât mi-aș fi putut imagina vreodată. Fața i s-a

schimonosit, iar ochii i-au ieșit din orbite; părea posedat, așa cum lovea, izbind cu brațele și picioarele, bolborosind cuvinte de neînțeles. Deodată, un șuvoi de sânge s-a amestecat cu spuma de la gură și a scuipat o bucată de carne roz, buretoasă. M-am dat înapoi și m-am închinat, dar mi s-a făcut milă de el și mi-am învins teama. Cu ce puteam să îl ajut? Mi-am amintit cum îmi alinam frații mai mici când țipau și i-am prins între mâini capul care se bălăbănea. A dat ochii pe spate, până ce nu i se mai vedea decât albul. Mi-am stăpânit groaza și i-am apăsat capul la pieptul meu, legănându-l înainte și înapoi, plângând ușurel în timp ce el se liniștea în brațele mele. Într-un final, a rămas nemișcat. Viața lui era acum în mâinile Domnului. Am simțit cum respirația i se răcește între sânii mei, tresărind și izbucnind, până ce s-a oprit.

După câteva clipe, Grigori era mort.

Capitolul 8

Tot restul zilei m-am simțit sugrumată de o frică ce-mi închega sângele și îmi răsucea mațele. Niciodată până atunci nu cunoscusem o asemenea presimțire îngrozitoare și nici nu aveam s-o mai cunosc vreodată. Nu l-am văzut pe Vasili nici în casă, nici în curte. Eu și Nadia am stat și ne-am uitat cum a fost tras afară din grajd trupul lui Grigori. Am plâns: ce avea să îmi facă acum Vasili?

Nadia mă privea, dar nu a spus nimic. Știa foarte bine ce se întâmpla, iar în seara asta, din toate serile, era rândul meu să păzesc focul din bucătărie, care iarna nu putea fi lăsat să se stingă. Nu mă puteam încuia în odaia servitoarelor; eram pe de-a-ntregul la mila lui Vasili. Când Nadia a dat

să plece la culcare, m-am agățat de ea fără nici o speranță.

— Nu poți să mai stai cu mine, Nadia? Te rog.

Ea mi-a desfăcut mâna.

— Ce Doamne iartă-mă ai făcut? Nu l-am văzut nicicând atât de furios.

Mi-a pierit tot curajul. Ar trebui să știe, doar ea l-a crescut. Ar trebui să îi fie ca un fiu. Am înțeles că nu mă pot aștepta de la ea la mai mult decât acea remarcă inutilă.

Cu sentimentul că sunt osândită, mă mișcam prin bucătărie ca o somnambulă, frecând fără rost plita din nou și din nou, cu un strop de cenușă și o perie aspră. Câtă vreme avem treabă, nimeni nu îmi poate face nimic, îmi ziceam eu prostește. În cele din urmă, m-am înfofolit în pătură și m-am întins epuizată pe podea, în fața sobei. Nu puteam dormi, ci ascultam cu ochii larg deschiși liniștea casei. Prin minte îmi goneau nebunește imagini: burta mare a Olgăi, umflată cu bastardul lui Vasili. Piciorușele lui Ivan, cufundându-se în adâncul căzii Praskaiei. Imaginea înfiorătoare a trupului bătut al lui Grigori. Nu voiam să mor: nu așa, nu acum. Apoi am auzit pașii lui Vasili apropiindu-se, grăbiți și amenințători. Înainte de a mă putea ascunde, m-a apucat, m-a tras în picioare și m-a țintuit la perete.

— Uită-te la mine înainte să te omor! Uite ce am pentru tine!

Mi-a legănat prin fața ochilor un bici cu mai multe curele înnodate. Am sughițat de spaimă. Călăii foloseau asemenea gârbace pentru a jupui de vii hoții și pungașii. O singură lovitură ar putea smulge câteva rânduri de piele.

— Da, s-a bucurat el să îmi vadă disperarea. Știi ce făcea Regenta Sofia cu șerbii nesupuși? Îi biciuia, îi freca cu votcă și le dădea foc. Eu sunt încă supusul ei credincios și scuip pe falsul Țar Petru. Ce torță frumoasă o să fii, Marta!

M-a tras spre masa mare de bucătărie și m-a îndoit peste tăblia grea, din lemn. M-a sărutat apoi, ceea ce m-a făcut să vreau să vomit și s-a lăsat peste mine cu toată greutatea.

Capul lui Vasili pe gâtul și pieptul meu aproape mă sufoca și mi se tăiase răsuflarea. Îmi ridica rochia și îmi desfăcea picioarele. Nu se aștepta să mă opun cu adevărat. În lumina slabă, am căutat frenetică pe masă mișcându-mi brațele, mai întâi în dreptul meu, apoi deasupra capului. În după-amiaza aceea, Nadia zdrobise ierburi chiar în locul unde zăceam întinsă acum; folosise pisălogul și mojarul cele grele, din bronz, pentru că verdețurile înghețate nu își lăsau aroma altfel. Vasili m-a ridicat de șolduri. În timp ce se arunca asupra mea, am întins degetele cât am putut de departe și am simțit metalul rece al mojarului. L-am tras iute spre mine.

— Cu spatele, a gemut Vasili și a început să tragă de mine ca să mă întoarcă pe burtă.

Nu! Aș fi pierdută atunci. Așa că am ridicat mojarul și l-am coborât cu toată forța înspre craniul lui. S-a auzit un sunet oribil, de strivire, ca sunetele pe care le scot roțile căruțelor pe zăpada înghețată. În lumina slabă a focului, chipul lui Vasili s-a schimbat: s-a umplut mai întâi de uluială, apoi s-a golit. A deschis gura și m-a scuipat, revărsând nu cuvinte și ură, cu sânge. Capul i se spărsese în două, ca o nucă. Dar nu îmi era de ajuns: l-am lovit din nou, apoi și a treia oară, îmboldită de furie, de neajutorare și de rușinea pe care m-a silit să o îndur. Nu voiam să se ducă pe cealaltă lume cu chip de om.

Vasili s-a lăsat moale, a căzut într-o parte și a rămas nemișcat pe podeaua rece din piatră. Fața îi era toată o rană. Încă țineam mojarul în mână. L-am mai izbit de capul lui o ultimă dată, numai ca să fiu sigură. Mi s-a făcut rău, bucătăria a început să se învârtă toată în jurul meu și am căzut leșinată la podea, lângă el.

Capitolul 9

Cineva îmi ștergea fața cu o cârpă udă. Mi-am revenit din leșin și am clipit. Nadia era îngenuncheată lângă mine în rochia ei de noapte, cu părul împletit în două cozi lungi. Lampa ei de noapte – o bucată de funie înmuiată în grăsime râncedă de porc – tremura pe podea, alături de noi. Emana o duhoare scârboasă, dar se mai simțea un miros, mult mai grețos. Bucătăria era împuțită de mirosul de sânge și moarte, ca în ziua de sacrificat animalele în sat.

Nadia m-a scuturat.

— Marta, trezește-te!

Am încercat să mă ridic, dar mă durea tot corpul. Apoi l-am văzut pe Vasili: tot ce rămăsese din chipul lui era o mizerie însângerată. Eu făcusem asta? M-am tras în genunchi, am închis ochii și mi-am frecat tâmplele cu degete tremurânde. Tot corpul îmi tremura acum și mă simțeam atât de slăbită, încât abia mă pu- team mișca.

— Voia să mă omoare, Nadia. M-a amenințat că mă biciuiește, mă freacă cu votcă și îmi dă foc, am zis eu bâlbâindu-mă și privind-o.

Lumina slabă desena umbre ciudate pe fața ei cu ochi bulbucați și buze țuguiate în semn de permanentă dezaprobare. Ce făcusem? Pereții bucătăriei mă strângeau. Am încercat să îmi opresc capul care mi se tot învârtea, apucându-l cu mâinile și gâfâind ca ieșită la aer după ce fusesem ținută sub apă.

— Te rog, Nadia... am dat să zic.

M-am ghemuit la podea, iar ea nu a spus nimic.

Comisesem cel mai grav tip de *volnenie*: orice formă de neascultare a unui suflet față de stăpânul său. Bărbații erau trași pe roată pentru asta, iar

femeile erau îngropate de vii până la gât și lăsate să moară de foame și de sete. Numai în cazurile mai puțin grave erau condamnați la o viață de muncă silnică la filaturile de bumbac. Dar uciderea lui Vasili era cel mai grav caz posibil.

Îmi clănțăneau dinții. Mi-am înconjurat genunchii cu brațele, ca să îi calmez, dar picioarele nu mi se opreau din tremurat de frică și de frig.

— Te rog, am zis din nou, când ea a făcut un pas mai aproape, gata să mă apuce.

Pe chipul ei, emoțiile goneau una după alta: uluială, șoc, apoi ură desăvârșită. Mi-am înconjurat brațele în jurul capului, așteptându-i loviturile. Va termina treaba începută de Vasili și va turna votcă pe mine înainte de a-mi da foc? M-am uitat la ea pe sub coate, suspinând.

Nadia a lovit trupul lipsit de chip al lui Vasili cu toată forța ei o dată, apoi încă o dată. Coastele i-au trosnit, apoi ea l-a călcat peste degete.

— Așa-i trebuie, nemernicul! Ar trebui să fie dat de mâncare la scroafe.

S-a oprit, răsuflând greu și s-a uitat la mine, gânditoare și sumbră. Am sughițat de uluială.

— Cineva ar fi trebuit să o facă cu multă vreme în urmă, a zis ea. Ce ne facem cu tine? O să te tortureze, iar apoi vei fi executată. Vino cu mine! a zis Nadia, trăgându-mă în picioare.

M-am ridicat nesigură, ștergându-mi mucii și lacrimile de pe față.

— Trebuie să ne grăbim. Este aproape dimineață.

Am încercat să nu calc în sângele lui Vasili, care se scursese pe toată podeaua bucătăriei. Nadia înainta în fața mea pe coridor, în timp ce lumina lămpii dansa ca un foc rătăcitor, iar eu o urmam. Mă conducea nu înapoi în odaia mea, ci mai adânc în interiorul casei.

— Unde mergem? am întrebat cu un glas spart.

— Vino! a zis ea.

Într-un final, s-a oprit în fața odăii unde își primea Vasili clienții. Numai Nadia avea acces acolo. A împins ușa și a ridicat lampa. Draperiile erau trase, și ultimii tăciuni sclipeau în grătarul de fier. Pe un birou mare, din lemn, o pană de scris stătea înfiptă într-o călimară cu cerneală. Literele și numerele de pe documente și suluri de hârtie îmi păreau niște rahați de șoarece. Alături am observat o carafă de votcă, goală. Nadia a mirosit-o plină de dispreț: așa își adunase Vasili curajul și cruzimea? Unul dintre săculeții cu pudră albă zăcea lângă ea, deschis și plin încă pe jumătate. Nadia și-a umezit un deget, l-a băgat în pudră, l-a tras adânc pe nări și apoi a întins un pic din ea pe cerul gurii și pe gingii. După aceea a rânjit și a măturat biroul cu brațele, făcând facturile și documentele lui Vasili să se ridice în aer. Cărțile i-au zburat prin cameră; legăturile lor din piele de porc s-au desfăcut și cărțile au rămas pe podea, deschise și rupte, în timp ce ea le lovea cu piciorul. Am strănutat din pricina prafului.

— Ajută-mă, a zis ea, vărsând conținutul sertarelor pe podea.

Pene de scris, rigle de calcul, monede, cuțite, călimări de cerneală, punguțe din piele, gloanțe și curățătoare pentru pipe s-au răsturnat la picioarele mele. Am rămas cu gura căscată, prea surprinsă ca să mai plâng, în timp ce Nadia sfârșea rupând una dintre draperii și răsturnând scaunul din spatele biroului.

— Ce faci? am întrebat, uitându-mă la haosul din jur.

Nadia a ridicat din umeri.

— Au trecut hoții pe aici, Marta.

— Hoții?

Eram consternată.

— Da, a zis ea, vorbindu-mi ca unui copil. Cei care l-au omorât pe Vasili. Un lucru îngrozitor. Bunul și generosul nostru stăpân.

Ochii ei bulbucați sclipeau de viclenie. Deodată, a părut capabilă de orice și nu mai era o servitoare, ci persoana care dădea ordinele.

— Ce ne facem cu tine, Marta? Trebuie să pleci chiar acum și să nu te mai întorci niciodată. Nu ai timp decât până în zori.

— Unde aș putea să mă duc? am implorat eu. Nu am pe nimeni, Nadia.

— Te pot ajuta doar cu un singur lucru. După aceea, va trebui să te încrezi în Dumnezeu.

Mâna i s-a strecurat sub un raft: a găsit o cheiță și a deschis lădița de pe biroul lui Vasili.

— De unde știai că este acolo?

Eram uluită.

— Știu tot ce se petrece în casa asta, Marta.

A numărat o mână de monede, deși lădița era plină de ele.

— Ai o altă rochie, în afară de zdrențele astea? a întrebat ea, arătând spre sarafanul meu rupt și pătat de sânge.

— Nu am una simplă. Hainele Olgăi sunt încă în odaia noastră, dar rochia ei nu este făcută după moda rusească.

Mi-a îndesat monedele în palmă.

— Cu atât mai bine. Strânge-ți bocceaua. Nimeni nu își va aminti de o servitoare în plus sau în minus în Walk. Căruțele pleacă în zori de la porțile orașului spre Marienburg. Îți cumperi un loc. Înțelegi? Este destul de departe. Eu aștept până la răsăritul soarelui și apoi chem ajutoare. Banii îți ajung pentru călătorie și ca să trăiești câteva zile. După aceea va trebui să te descurci singură.

Nadia m-a apucat de bărbie și m-a privit în ochi.

— Nu vreau să te mai văd niciodată înapoi aici, Marta. Este clar?

— Marienburg? am zis eu, obtuză.

Orașul era la multe verste depărtate și în altă lume.

— Nimănui nu-i va trece prin minte să te caute acolo, a repetat ea.

— Dar cu tine ce se va întâmpla?

Monedele zăceau reci în mâna mea; erau numai câteva, dar niciodată nu văzusem atâția bani.

Nadia a zâmbit. Flacăra lămpii a pâlpâit în curentul care venea dinspre ușa deschisă, desenând linii pe fața ei rotundă, netedă. A arătat spre lădiță.

— Eu am destul aici. Când totul se va sfârși, o să mă mut lângă izba surorii mele și voi avea o grădină mică. Voi muri iubită și respectată, a zis ea. Este mai mult decât aș fi putut dori vreodată.

Nu mai era nimic de spus.

Nadia m-a condus înapoi în camera mea, traversând casa cufundată în tăcere. M-a privit cât timp m-am spălat în grabă pe față și mi-am împachetat lucrurile: un sarafan bun, tunica mea din lână și o ultimă punguță cu dulciuri pe care Vasili mi-o dăduse în urmă cu numai câteva zile.

— Iau eu astea, a hotărât Nadia și a luat nasturii Olgăi, ghemele de lână și pieptenul negru și lucios. De astea ai mai mare nevoie tu, a spus și mi-a dat mănușile verzi. Hai să te îmbraci și să pleci.

A fost mai greu decât mă așteptam să îmbrac rochia Olgăi; fusese croită pe vremea când nu era însărcinată. Nadia m-a îndesat înăuntrul corsajului și mi-a legat șireturile. Balenele din cusături îmi strângeau talia şi de abia mai respiram. Apoi am pus pe mine un *tulup*, o haină grea, din piele de oaie – un alt cadou de la Vasili – și două perechi de ciorapi de lână, ca să pot purta cizmele care se păstrau lângă ușă, pentru servitori. Mi-am înnodat părul și am legat o basma peste urechi și bărbie.

Nadia a bătut din palme.

— Ești minunat de urâtă. Nimeni nu o să se uite la tine de două ori. Ai grijă să îți ții privirea coborâtă în pământ, fata mea, a zis ea. În tot orașul nu se mai găsesc ochi ca ai tăi. Oblici și verzi, ca de pisică.

Am dat din cap, uitând să îmi cobor privirea, iar Nadia m-a pălmuit. Am mers în tăcere până la ușa de la intrare, unde mi-a dat o pătură de lână, tricotată cu fir dublu, pe care am făcut-o sul și am băgat-o la subraț. Apoi m-a apucat de umeri.

— Noaptea asta, Marta, va fi secretul nostru pe vecie. Dacă vei vorbi vreodată despre ce s-a întâmplat, să îți taie Diavolul urechile, nasul și mâinile și să te frigă de vie.

Blestemul Nadiei era spus din inimă și mă înfricoșa. M-a sărutat pe frunte și a scos ivărul de la ușa cea mare. O pală de vânt înghețat m-a făcut să mă dau înapoi, dar Nadia mi-a dat ghes peste prag, în întuneric și în frig. M-am apucat de tunica ei, dar în zadar; m-a împins din nou. Am văzut-o cum apucă o piatră și merge pe lângă casă, până sub biroul lui Vasili. A aruncat-o și am auzit sunetul geamului spart.

— Așa a intrat hoțul, a zis ea, înainte de a-mi arăta poarta. Căruțele spre Marienburg pleacă în zori. Du-te acum! Drum bun! De oameni trebuie să te temi, nu de Diavol.

Acelea au fost ultimele ei cuvinte înainte ca ușa casei lui Vasili să se închidă înapoia mea pentru totdeauna. Nu puteam să o contrazic.

Am rămas acolo, singură în noapte, neavând nimic altceva decât viața mea. Norii groși sufocau stelele, iar zăpada cădea ca o draperie, astupând urmele Nadiei. Abia se vedeau grajdurile unde Grigori murise în dimineața aceea. Parcă trecuse o viață de om de atunci. Am coborât cu greu scările acoperite cu gheață până în curte, am traversat-o și, folosindu-mi toată forța, am împins drugul de fier al porții. Apoi am rămas în ulița goală, cu fulgii de zăpadă care mi se lipeau de gene și lacrimile care îmi înghețau pe obraji. Un vânt geros îmi intra printre cusăturile hainei. Nu vedeam și nu știam încotro să o iau. Unde se aflau porțile orașului? Am făcut câțiva pași, iar când am întors capul omătul îmi acoperea deja urmele, ca și

cum nu aș fi existat niciodată. Mă simțisem oare vreodată atât de singură? Totuși, am răsuflat adânc și m-am oprit din plâns, pentru că nu făceam decât să îmi irosesc puterile. Cu o mână de zăpadă am șters ultimele urme lăsate de sângele lui Vasili pe fața mea, făcându-mi obrajii să ardă.

Apoi am pornit la drum.

Capitolul 10

Vântul tăia până la piele, mușca până la os; când am ajuns la porțile orașului, buzele îmi erau albe de promoroacă. Nu m-a consolat nici să îmi îngrop pumnii în buzunarele adânci și căptușite cu blană ale *tulup*-ului și nici amintirea picioarelor înghețate ale sărmanului Grigori. Gândul la ele m-a făcut să îmi mișc degetele în bocancii mei bărbătești, mult prea largi.

În ciuda orei matinale, poarta orașului fremăta de viață: caii mușcau din zăbale, răsuflarea lor se transforma în abur în aerul senin de iarnă, iar copitele grele și păroase zgâriau pietrele înghețate din pavaj. Flăcările torțelor se făceau mici în calea vântului geros, iar catranul fierbinte care le alimenta picura și sfârâia în omăt. Bărbați scăldați în sudoare, în ciuda frigului mușcător, încărcau boccele și baloturi în căruțe, strigând ordine și înjurături. Soldații suedezi erau adunați aproape de zidul orașului, sprijinindu-se în armele lor și supraveghind totul și pe toți. Uniformele lor păreau croite din pânză subțire și ieftină și se încălzeau lângă focul care pârâia. În urmă cu câteva săptămâni, lacheul unuia dintre clienții lui Vasili îmi spusese că August cel Puternic, Electorul de Saxonia – oare era adevărat că a stors odată un măr cu mâna goală, făcându-l suc, și că putea îndrepta potcoave? —, declarase război Suediei. Se spunea că primele ambuscade

avuseseră loc de-a lungul graniței livoniene, spre Curlanda, dar mie mi se părea foarte departe. Totuși, August încercase, în repetate rânduri, să ia Riga de la suedezi; printre clienții lui Vasili, toată lumea credea că nu mai este mult până ce va bate și la ușa noastră, cerându-și drepturile. Ca ruși, lor nu le păsa; el era o marionetă a Țarului, o marionetă cu o armată puternică în spatele lui.

Nu era de mirare că starea de spirit în Walk fusese posacă și mohorâtă în ultimele săptămâni, iar oamenii își vedeau de treburi în grabă și pe străzi, și la piață.

De-a lungul zidului, femei bătrâne vindeau ceai fierbinte, ținând fiertura amară în imense cazane negre, pe un pat de cărbuni aprinși. Frunzele groase de ceai se învolburau la suprafața clocotindă și trebuia să le filtrezi printre dinți când îl beai. Alte *babușki* vindeau pite din maia, peste care puneau puțină carne sărată și varză acră. Îmi venea să leșin de foame și, cu toate că voiam să trag cât mai mult de bani, am cumpărat și ceai, și pâine. Când i-am numărat banii în palmă, vânzătoarea a ridicat din sprâncene: hainele care nu îmi veneau și ghetele prea mari erau neobișnuite pentru cineva care merge pe stradă cu o mică avere în buzunar. Ar fi trebuit să îi număr mai devreme, când nu mă vedea nimeni, m-am mustrat eu, simțindu-mă deodată panicată. Dacă îmi dădea cineva peste mână și îmi cădeau monedele? Atât lumina zorilor, cât și mulțimea aflată în drum spre un loc sau altul făceau din poarta orașului o țintă pentru hoții de buzunare și alte haimanale gata să fure.

Amețită de foame, am mâncat mai întâi carnea sărată și varza acră. După ce s-au terminat, am înmuiat pâinea tare în ceai și am supt flămândă coaja care se făcea moale, privind în jur.

— Nu fi atât de lacomă, fetița mea! a râs femeia arătându-și gura fără dinți și turnându-mi din nou ceai. Păstrează-ți înfocarea pentru iubitul tău, cât

timp ești tânără și frumoasă și bărbații se mai uită la tine.

Abia o auzeam. Mă dureau toți mușchii de oboseală, dar și de teamă și de încordare. Oare fusese găsit deja trupul lui Vasili? Dacă Nadia nu se ținea de versiunea ei; cine, la urma urmelor, dădea crezare unei roabe? Crimele înfăptuite de șerbi împotriva stăpânilor – mai ales a unui stăpân ca Vasili – erau la ordinea zilei, iar pedeapsa era de obicei grabnică și crudă. Spaima mă făceam să simt și mai aprig frigul. Am pipăit din nou monedele din buzunar. Mă liniștea să le simt greutatea.

Primele căruțe erau gata de plecare; vizitiii s-au tras în sus, pe lăzile lor. Soldații i-au încercuit, întrebându-i despre locul de plecare și destinația lor atât de tare, încât îi auzeam de peste drum. Păreau că verifică încărcăturile în mod repetat. Nici ei nu mai erau bine-veniți în Walk. Vasili sperase că, în scurtă vreme, nu doar Saxonia, ci și Rusia va lupta împotriva suedezilor. Dar, când am tras cu urechea la lucrurile care se zvoneau la piață, am aflat că asta nu însemna decât un singur lucru pentru baltici: că vom fi prinși ca într-o capcană într-un război care nu era al nostru și din care nu puteam câștiga nimic, iar noi urma să fim striviți în încleștarea marilor puteri. Fiecare zi în care supraviețuiam de acum încolo va fi un miracol ce trebuia prețuit.

Caii de tracțiune, cu copite grele, erau gata de plecare, nechezând și scuturând din urechi, iar căruțașii își declarau în gura mare destinațiile, așteptând ultimii pasageri.

— Pernau!

— Dorpat!

— Marienburg!

M-am grăbit înspre o căruță gata de plecare.

— Cât costă să mă duceți până la Marienburg? am întrebat, apucând hățurile și dându-mi capul pe spate, ca să mă uit în sus la căruțaș.

Omul a rânjit și s-a lovit peste obraz cu un deget butucănos.

— Este gratuit, fetițo, dacă îmi dai un sărut și ești de acord să petreci o noapte cu mine.

Părea destul de inofensiv, totuși, așa că i-am zis cu voce șuierată:

— Spune-mi, bătrâne, că altfel caut pe altcineva.

A dat din umeri.

— Dacă îți găsești un loc printre butoaie, te costă un *denga*.

Un *denga*. Asta însemna jumătate de copeică pentru un drum cu căruța, înghesuită între butoaie! Era jaf la drumul mare, dar altă variantă nu aveam, așa că i-am dat un bănuț; moneda se făcuse caldă și lipicioasă, de strâns ce o ținusem în mână. Omul a încercat-o mușcând-o cu cei trei dinți galbeni ai lui, apoi a pus-o la păstrare.

— Să mergem! a zis el și m-a tras sus.

M-am strecurat în spatele lui, în căruța acoperită. Când a pornit cu o zdruncinătură, m-am sprijinit cu spatele de butoaie și mi-am întins picioarele printre ele.

În afară de câteva lăzi cu găini și un cuplu de tineri, eram singura pasageră. Femeia era grea, iar sarcina era înaintată și soțul ei o rezema de câte ori căruța se zguduia sau trecea peste o groapă. Nu păreau să aibă ochi decât unul pentru celălalt, ceea ce îmi convenea de minune, căci nu aveam chef de taifas sau de întrebări. Când am ridicat clapeta ceruită a coviltirului, negura dimineții și perdeaua de fulgi de nea înghițiseră atât zidurile orașului Walk, cât și pe soldații din patrulă. În scurtă vreme ne aflam în plin câmp. Următoarea dată când m-am uitat, soarele strălucea tern, ca o monedă de cupru, pe cerul care coborâse amenințător. Satele pe lângă care treceam erau puncte întunecate pe câmpiile acoperite cu un giulgiu de zăpadă.

Capitolul 11

În timpul zilei, eu și cei doi soți ne-am ospătat dintr-o butelcă cu lapte bătut și câteva turte de ovăz reci, împreună cu căruțașul Mișa. Peste noapte ne-am oprit la un popas care nu era cu mult mai bun decât o cocină. Am stat lângă foc, cu căruțașii. Oricum eram prea tulburată ca să adorm.

Am ajuns la Marienburg târziu după-amiaza. Pe când se lăsa seara, a început să ningă și nu părea că avea să se mai oprească. Nadia avusese dreptate, nimeni nu mă băga în seamă. Străzile erau aglomerate. Căruța noastră stropea trecătorii mergând prin mocirla apoasă, iar ei se fereau cu o săritură; trecea peste degetele cerșetorilor, care ne blestemau cu pumnii ridicați. Peste tot erau soldați suedezi: aceștia erau oamenii care îl vor opri pe mărețul țar? Mie îmi păreau oameni ca toți oamenii – de acord, un pic mai chipeși, așa înalți și blonzi cum erau, cu uniforme și pelerine albastre, cu un aer de încredere și mândrie.

Căruța s-a oprit în fața unui *kabak*, tocmai când hangiul arunca afară un bețiv. Omul s-a prăbușit în fața noastră și nu era în stare să se mai ridice. Nici nu era de mirare: într-un *kabak* nu se serveau decât gurii. Mușteriii dădeau pe gât cât mai multe pahare cu votcă și cât puteau de repede, grăbiți să cadă într-o stare de beție profundă. Mișa a aruncat frâiele unui băiat de la grajd, a coborât de pe capră, și-a scuturat picioarele îmbrăcate în pantaloni din pânză groasă, băgați în cizme zdravene, lungi până la genunchi, și apoi și-a scos căciula înaltă, din piele de iepure.

— Marienburg. Jos cu voi, fuguța, că altfel vă dau eu jos, a zis el, nerăbdător să intre în *kabak* după ce își ducea la grajd căruța și caii.

Bărbatul și-a ajutat nevasta gravidă să coboare și apoi mi-a întins o mână.

— Dumnezeu să vă aibă în paza Lui! am zis eu când ne-am despărțit, lăsându-l acolo, protector,

între nevasta lui și strada plină de mizerie.

Am simțit o tristețe copleșitoare văzând grija și tandrețea care îi lega. Greutățile permanente îți seacă orice speranță și nu lasă loc decât pentru o nefericire profundă. Singurătatea mă asalta așa cum un lup îl atacă pe călătorul solitar, înfigându-și ghearele în sufletul meu. Mi-am înghițit lacrimile și mi-am luat bocceaua. Încotro s-o apuc? Cine avea nevoie de o servitoare, iar eu cum să aflu?

Mișa a pus să li se dea hrană și apă cailor și să li se controleze copitele. Mă privea scobindu-se între dinți și verificând din când în când, să vadă peste ce dăduse.

— Nu ai unde să te duci, fato?

A îndesat un strop de tutun de mestecat sub buza superioară și a supt cu zgomot, apoi a scuipat saliva roșie în zăpadă.

— Nu... Da, am zis eu. Caut de muncă. Nu cer mult...

— Vino încoace!

M-am apropiat de el precaută. M-a apucat de bărbie cu o mână murdară, care mirosea a piele și a tutun, mi-a împins basmaua spre ceafă și a învârtit pe deget o buclă de păr negru.

— Nici nu am remarcat ce frumușică ești! a mormăit. Nu-ți lăsa ochii în pământ așa. Da' la buză ce-ai pățit? Te-a înțepat o albină în gură?

Am roșit și am strâns bocceaua la piept, dar el m-a apucat de cot.

— Unde este familia ta?

Nu am răspuns, străduindu-mă să îmi opresc lacrimile care îmi izvorau în ochi.

— Caut de lucru ca servitoare, am zis în schimb.

Nu părea genul care să cunoască o familie ce avea nevoie de servitori, dar nu știam alt loc de unde să încep.

— Știi să scrii și să citești?

— Nu.

— Perfect. Prea multă învățătură strică unui cap frumos, a râs el. S-ar putea să am ceva de lucru pentru tine. Haide, urmează-mă, a spus, iar apoi s-a întors spre băiatul de grajd: Ai grijă de căruță și pune-mi o sticlă de votcă la păstrare, că altfel îți rup oasele.

Am ezitat. Dar puteam oare să nu mă încred în el, dacă se dovedea adevărat? L-am urmat orbește pe străzile din Marienburg, dând dintr-una în alta, un timp ce mi s-a părut o eternitate, până ce am ajuns într-un final la o ușă mică cu o lumânare care ardea plăcut în spatele unei casete din sticlă roșie. Căruțașul a bătut la ușă, a așteptat și apoi a împins ușa. Când am aruncat o privire înăuntru și nu am văzut decât un coridor întunecat și sărăcăcios, el m-a împins de la spate. M-am întors surprinsă, dar Mișa a zăvorât ușa după noi.

De undeva, din casă, am auzit un hohot de râs ce părea să aparțină unei femei care băuse. Mișa mi-a barat drumul înapoi cu trupul lui și m-a silit să urc treptele înguste și scârțâitoare în fața lui. Cum înăuntru era cald, am încercat să îmi lărgesc cordonul *tulup*-ului, fără să dau drumul boccelei. Am auzit o altă femeie țipând, apoi sunetul unei palme care lovea peste piele. Sunetele acestea mi-au amintit de Vasili. Am înghețat locului, dar căruțașul m-a împins mai departe, până ce am ajuns la etaj.

— *Matuşka?* Sonia?

Oare aici stătea mama lui? Mă dusese la el acasă? Avea nevoie de o servitoare? Chiar și speranța vană este mai bună decât lipsa oricărei speranțe. Una dintre ușile amplasate pe ambele laturi ale coridorului s-a deschis, apoi o alta. Fetele se uitau la noi cu fețe pictate la fel de țipător ca sirena din Cortul Minunilor, al Maestrului Lampert. Părul fetelor era desfăcut și neîngrijit. Am văzut sâni goi, lucind palid în lumina sumbră a casei și șolduri în chiloți din dantelă cenușie.

Un suedez și-a ițit capul pe o ușă și m-a privit, acoperindu-și cu un cearșaf părțile intime.

— Pot s-o încerc?

— S-ar zice că ești destul de ocupat cu mine, l-a certat fata care stătea în spatele lui, în cameră.

Părea tătăroaică și avea un corp zvelt și ferm. El a râs și a tras-o înapoi în cameră.

Am înțepenit. Olga îmi spusese despre o casă a păcatului în Walk, dar nu o crezusem. Cu siguranță, asta se petrecea aici. Am privit în jur în grabă, dar nu am văzut nici o ieșire. Fetele mă înconjuraseră, îmi scoseseră basmaua și îmi mângâiau părul.

— Ia uitați-vă, este atât de gros și de lucios... a zis o fată.

— Și ea este frumoasă și cărnoasă. Cine te-a hrănit atât de bine, porumbițo? a zis alta, scoțând un chicot.

S-au oprit și s-au împrăștiat când din cealaltă parte a coridorului s-a apropiat o femeie. Aceasta trebuia să fie Sonia. Am făcut un pas în spate și m-am lovit de căruțaș. Comparativ cu această femeie, până și Nadia cea trupeșă era numai piele și os. Rochia roșie a Soniei era legată strâns peste grăsimea de pe burtă. Pe fața lată și pământie încolțeau firișoare de păr care formau o mustăcioară deasupra buzei de sus. O bonetă din dantelă îi acoperea capul chilug, iar genele și sprâncenele erau subțiri și aproape albe. M-am dat în spate de teamă, dar căruțașul m-a apucat de braț și mi l-a îndoit la spate. O durere alb-fierbinte mi-a săgetat umărul.

— Sonia, a rânjit el. Nu ne-am mai văzut de mult.

— Chiar așa, a spus ea și l-a pălmuit cu putere. Vinovatul se întoarce mereu la locul crimei. Să nu crezi că ți-am șters datoriile.

Apoi l-a îmbrățișat și l-a sărutat pe ambii obraji. În tot acest timp, mă măsura din priviri.

— Cine-i fata? a întrebat în cele din urmă.

— A venit dintr-un loc uitat de Dumnezeu ca să muncească la Marienburg. Nu are familie, dar zice că este harnică...

Fetele din jurul nostru s-au hlizit. Sonia m-a împins sub o lampă de noapte, mi-a luat bocceaua și i-a aruncat-o în brațe lui Mișa. Acolo m-a ținut atât de aproape de ea, încât îi miroseam respirația acră în timp ce mă privea cu ochi îngustați.

— Ai ochi ca de pisică și buze pline, frumoase. Așa le plac bărbaților. Mi-a deschis gura cu forța. Ai toți dinții încă, drepți și albi... Mi-a dezlegat coada care deja începuse să se desfacă și mi-a lărgit șireturile rochiei, ca să îmi măsoare din ochi sânii. Sâni ca de lăptăreasă. Delicioasă. Am câțiva noi recruți suedezi care vin diseară. Nu o să le vină să creadă ce norocoși sunt.

M-a trecut un val de disperare. Oare asta îmi era osânda pentru uciderea lui Vasili?

— Ești fecioară? a întrebat Sonia.

Pentru că nu știam ce să îi răspund, mi-am coborât privirile. Sonia a rânjit.

— Aha! Ia, nu face pe mironosița! Cine a fost? Un băiat de grajd? Fostul tău stăpân?

Am roșit, recunoscătoare deodată pentru lumina slabă de pe coridor, iar femeia m-a pălmuit atât de tare, încât mi-au țiuit urechile și mi-au dat lacrimile.

— Fată proastă! Dar rezolvăm noi. Bărbații sunt foarte ușor de păcălit.

S-a întors apoi spre Mișa.

— Cât ceri pentru ea? Îți șterg toate datoriile, dacă vrei.

Mișa a rânjit.

— Știam eu. Fata este exact ce cauți tu mereu. Dar nu este deloc ieftină.

— Să vedem, a zis Sonia, luând o cheie de pe inelul pe care îl purta la mijloc și descuind o ușă. În odaia asta este mai multă lumină. Intră aici!

Mi-am înfipt picioarele în dușumea – jurând să nu mă las trasă în odaia aceea nici de zece cai.

— Vreau să plec, am zis.

Nu știu ce anume speram să mă salveze. Evident, nu exista salvare.

Mișa, care ținea încă în brațe bocceaua mea, mi-a dat un brânci în camera cu un aer stătut, fără ferestre și unde mirosea a mucegai. Duhoarea mi-a amintit de izba noastră la finalul iernii lungi.

— Nu pleci nicăieri, a zis el.

Am văzut o saltea, câteva scaune și o masă pe care erau lumânări și sticle goale de votcă. Un șobolan a ieșit în goană prin ușa deschisă, în coridor. Sonia răsufla greu în timp ce aprindea lumânările de la lampa ei. Un licăr slab s-a răspândit în odaie: ce urma să se petreacă aici?

— Vreau zece ruble, a zis Mișa. Și...

— Și? a exclamat madama cu suspiciune în glas. Mai vrei și altceva?

— Da. Vreau să fiu primul care o are. Aici și acum.

Sonia a strâns din buze, dar fetele au chicotit și au bătut din palme.

— I se cuvine, Sonia. Se va pricepe să o îmblânzească...

— Te rog, Sonia. Putem să ne uităm? a strigat cineva.

Ea a dat din umeri.

— Fă ce ai de făcut. Dar noi rămânem aici. Nu am încredere în tine. Dacă dispari cu ea după aceea, ca să o vinzi în altă parte? a zis ea și s-a lăsat să cadă pe unul dintre scaune. Cel puțin vom vedea dacă este bună la ceva. Bărbații mei preferă fetele care miorlăie ca pisicile. Dar nu o învineți, că-mi încerc biciul cel nou pe tine!

— Nu! am țipat eu când m-a apucat de mână. Lasă-mă în pace, porcule! am strigat eu, împingându-mă în el cu toată forța.

Asta nu l-a oprit. Abia dacă l-a încetinit. Gândurile îmi goneau prin minte când Mișa m-a tras înspre salteaua jegoasă și mi-a sfâșiat hainele. După ce am lovit în orb de câteva ori fără nici un

folos, am încercat să îmi controlez frica ce creștea în mine. Trebuia să fie o cale de scăpare, iar eu nu aveam nimic de pierdut.

Ridicând privirea, am văzut-o pe Sonia numărând și renumărând rublele din palmă. Cele patru fete care ne urmaseră în odaie stăteau în spatele ei, ținându-se una pe alta cu brațele încolăcite în jurul umerilor și taliei. Mintea îmi gonea. Trebuia să ies de aici sau eram pierdută, damnată pentru eternitate. Mișa mi-a dat drumul cu o mână ca să îmi pipăie sânii, cântărindu-i în palmă. Acum sau niciodată! M-am răsucit și m-am smucit și am scăpat din strânsoarea lui, apoi am lovit palma Soniei de jos în sus cu toată puterea. Ea a țipat, rublele au zburat în aer și au căzut ca o ploaie peste scândurile scârțâitoare și pătate ale dușumelei. Le-am auzit cum zăngăneau și le-am văzut cum sclipeau. Mișa a încetat să mă mai pipăie, iar fetele s-au repezit după monede ca vulturii după un cadavru. Sonia a sărit în picioare și a început să le tragă de păr, înjurând cu spume la gură. Mișa le lovea și striga, încercând, în același timp, să pună mâna pe câteva monede. Am sărit în picioare și am traversat coridorul, împleticindu-mă în josul scărilor, cu părul desfăcut și rochia deschisă. Zăvorul greu a zgâriat ușa când l-am tras în sus. Apoi, cu o forță născută din groaza absolută, am deschis ușa smucind-o și am fugit afară.

Aerul înghețat al nopții din Marienburg m-a lovit ca o măciucă. Zăpada cădea atât de deasă, încât nu vedeam decât la câțiva pași înaintea mea. Am continuat să alerg, pe străzile acum pustii, fără să mă uit în urmă, fără să mă intereseze încotro, încetinind numai ca să îmi leg rochia. Când am simțit că am ajuns destul de departe ca să mă pot opri, mă durea într-o parte. Aerul rece îmi străpungea plămânii și abia mai respiram, de teamă. M-am prăbușit în zloata de la marginea drumului, fără să îmi pese că ghetele mele vechi,

șosetele și tivul rochiei erau ude fleașcă. Eram înghețată de frig. M-am sprijinit de zidul unei case și mi-am șters mucii și lacrimile de pe față. Îmi simțeam mădularele ca plumbul de grele, iar dinții îmi clănțăneau atât de tare, încât îmi făceau să tremure tot corpul. Abia atunci am înțeles adevărata mea nenorocire: îmi lăsasem la bordel nu doar bocceaua, ci și haina *tulup*. Mi-am cercetat grabnic buzunarele: monedele lipseau. Eram ca și moartă.

M-am prăbușit pe pragul unei case și mi-am îngropat capul între brațe, prea obosită ca să mai gândesc. Asta era. Ucisesem, iar acum trebuia să mor. Speram la o moarte iute, milostivă. Poate voi adormi și nu voi mai simți nimic? Deja mă cuprindea o stare de somnolență, așa că m-am ghemuit în pridvorul casei.

Strada era pustie, în afară de un grup de soldați suedezi, aflați în patrulare, care au trecut pe lângă mine fără să mă observe. Mă retrăsesem în intrândul casei înainte să ajungă la mine lumina felinarelor lor. La ora aceea, nu erau afară decât haimanalele și cerșetorii. Orășenii respectabili din Marienburg stăteau în jurul meselor la cină, împreunându-și mâinile în rugăciune, chiar dacă micuța biserică din lemn aflată dincolo de locul unde mă oprisem era încă luminată pentru slujba de seară. Îmi chiorăia burta. Nici nu îmi aminteam când mâncasem ultima oară. Toate acestea nu aveau să mai conteze în curând. În timp ce mi se închideau pleoapele, am încercat să mă gândesc la ceva care să mă aline, ca trupul lui Maggie atârnând în brațele mele când o învârteam, chipul ei frumos izbucnind în râs la lumina soarelui de primăvară. Era o amintire dintr-o altă epocă.

Cu fiecare respirație îmi luam rămas-bun de la viață, iar mâinile și picioarele îmi amorțiseră de acum. Mama murise dându-mi naștere, iar viața mea urma să se sfârșească pe o stradă din Marienburg, unde nu cunoșteam pe nimeni, unde

nu eram nimeni. În ultimele trei zile, existența mea se transformase într-un coșmar și de aceea perspectiva morții nu mă speria. Doar să fie iute, mă rugam eu, și am închis ochii pentru ceea ce credeam a fi ultima oară.

Capitolul 12

Am auzit voci atât de frumoase, încât am crezut că mă aflu la porțile Raiului. Deși ce treabă ar avea Dumnezeu cu o criminală ca mine? Am deschis ochii, împotriva dorinței mele. Cântecele se auzeau mai tare și am încercat să mă ridic în capul oaselor, dar mădularele îmi erau înțepenite și mă dureau. Simțeam vocile calde și versurile corului ca o mantie care mă apăra de frig. Am scos un suspin involuntar. Nici moartea nu venea ușor.

Imnul s-a oprit, iar ușa bisericii s-a deschis larg. Lumina caldă cădea pe poteca înghețată care ducea spre micuța clădire din lemn. La ferestrele sale joase erau aprinse lumânări care alungau frigul și întunericul. Când au început să iasă din biserică oameni frumos îmbrăcați, m-am retras mai mult la adăpostul umbrei. Mă simțeam izgonită și damnată.

Un bărbat înalt a făcut un pas peste pragul bisericii. În ciuda frigului pătrunzător, nu purta nici o haină peste sutana neagră, cu o bandă albă, îngustă, la gât. Părea să aibă câte un cuvânt prietenos pentru fiecare persoană care ieșea din bisericuța luterană, acceptând ceea ce păreau a fi mici daruri și pomeni și strângându-le mâna tuturor bărbaților înainte de a se despărți. Oamenii vorbeau de una și de alta în stradă, apoi se despărțeau cu un rămas-bun prietenos. Deși îmi trăsesem genunchii înțepeniți la piept și încercam să mă fac cât mai mică, unii dintre credincioși m-au observat când au trecut pe lângă mine, femeile

strângându-și în grabă – și oarecum dezgustate – poalele largi ale rochiilor ca să nu mă atingă, iar bărbații călcând zăpada care scârțâia sub picioare, ca și cum nu m-ar fi văzut.

Prin ușa deschisă a bisericii am întrezărit interiorul. De fiecare parte a naosului bine luminat se înșiruiau strane simple din lemn, vasele de mangal fumegau, iar pe podele erau împrăștiate paie proaspete. Cineva își dăduse silința să împodobească altarul cu lujeri de salcie, ai căror muguri se întindeau ca niște labe de pisică spre o pictură a Sfintei Treimi. În mănăstire, numărul mare de icoane care mă țintuiau cu priviri severe și atotștiutoare erau la fel de amenințătoare pe cât de sufocanți erau norii de smirnă și tămâie. Această biserică luterană era atât de primitoare, încât am fost copleșită de un sentiment de alean; era o lumină adevărată în întuneric.

Preotul a închis ușa, gata să încuie biserica. Își făcuse datoria; îl așteptau acum o cină binemeritată și o familie iubitoare? A ezitat în pragul bisericii.

— Cine este acolo? a întrebat el în rusă, ridicând lanterna.

Lumina sa a înghițit întunericul, dar nu ajunsese încă la mine, când am început să tușesc. Am rămas fără aer și mi-am acoperit gura cu degetele, dar el m-a auzit. S-a apropiat pe alee, a traversat drumul și m-a prins de umăr.

— Ce faci aici, la ora aceasta păcătoasă? O să înghețI de frig, fetițo, a zis el în germană. Uită-te la mine!

Mi-a ridicat bărbia, dar capul mi-a căzut apatic. M-a atins pe obraz și apoi m-a luat de încheietură, căutându-mi pulsul.

— Doamne Dumnezeule! Ridică-te!

M-a ridicat în picioare, dar mă simțeam atât de neputincioasă, încât a trebuit să mă târască mai mult de-a lungul îngustei alei spre biserică. M-am poticnit după el, încercând să nu mă gândesc la

felul cum Mișa mă silise să intru în bordel. Hainele, ca și inima, îmi erau insuportabil de grele. Preotul m-a dus mai mult cărându-mă spre o odăiță ascunsă în spatele altarului. A luat o pelerină dintr-un cuier de pe perete. M-a învelit în ea, apoi s-a încruntat și a scos-o.

— Dă jos rochia aia, a zis el, începând să îmi desfacă șireturile corsajului de la rochie, iar apoi frecându-mi brațele goale cu mâinile lui.

Am dat să îmi acopăr sânii, dar el mi-a înlăturat brațele.

— Nu fi proastă! a zis el scurt. Sunt însurat și am trei copii. Crezi că nu am mai văzut sâni de femeie până acum?

M-a acoperit din nou cu pelerina; pânza îmi dădea mâncărimi de piele, dar mă simțeam încălzită și apărată ca în pântecul mamei. A ieșit și s-a întors cu un castron aburind, plin cu o băutură aromată.

— Bea asta și nu-ți opări limba.

Am sorbit și am înghițit, ceea ce a făcut să mă doară gâtul, dar niciodată nu mai gustasem ceva atât de delicios. În aroma sa amețitoare simțeam vin, cuișoare și nucșoară, iar lichidul însuși era gros, fierbinte și dulce.

— Ce este asta? am șoptit, luând o nouă înghițitură.

Era ca și cum aș fi băut viața însăși. Căldura dinspre sobă îmi frigea obrajii. Dar în fața ochilor mei silueta lui se încețoșa când încercam să îl privesc. Era doar un bărbat sau erau doi? Nu eram sigură și nu îmi păsa. Am mijit ochii, dar nu mi-a fost de nici un ajutor. Aveam o durere de cap înfiorătoare.

— Este vin fiert cu condimente. Soția mea îl pregătește pentru mine și membrii congregației, dacă au noroc. Este una dintre multele ei rețete secrete. Unele au rezultate bune, altele nu, a zis el cu un zâmbet, înainte de a mă întreba: Cum te cheamă?

— Marta.

— Marta. Care este numele tău de familie?

Am clătinat din cap, evitându-i privirea.

— Hmm. Nu trebuie să îmi spui, dacă nu vrei, a zis el. Eu sunt Ernst Glück, pastorul acestei biserici luterane. De unde ești?

— Am venit de la Walk astăzi, am răspuns, socotind că nu este o minciună sfruntată. Sunt orfană și caut ceva de muncă.

— Muncă cinstită, vrei să zici? a întrebat el, ridicând din sprâncene și s-a servit din vinul fiert și condimentat, urmărindu-mă peste marginea cupei.

L-am privit în ochi; nu îmi era greu, pentru că avea un chip onest, prietenos, cum nu prea mai văzusem în ultima vreme. Părul și mustața lui aveau culoarea mierii, iar pielea îi era asprită de vremea Balticii. Micile riduri din jurul ochilor albaștri și gurii – linii fine și albe pe tenul bronzat – vorbeau despre o fire bună și veselă.

Sau poate ascundeau ceva mai rău. Strânsoarea mâinii mi s-a înmuiat. Bolul de vin fiert a căzut la podea. S-a spart și o băltoacă de un roșu-închis s-a împrăștiat peste dalele de piatră, la fel ca sângele lui Vasili pe podeaua din bucătărie. Tălpile înroșite pe care le lăsasem prin casa lui se învârteau în jurul meu, călcând peste mine și însemnându-mi sufletul, la fel cum strânsoarea lui Mișa și pipăielile lui lacome îmi însemnaseră trupul. Sonia și fetele ei nu fuseseră de nici un ajutor unei alte femei aflate la nevoie. M-au scuturat frisoanele, dar ardeam toată; mâinile-mi căutau în zadar ceva de care să mă prind, iar dinții îmi clănțăneau atât de tare, că nu mai puteam vorbi. Ultimul lucru de care îmi aduc aminte a fost Ernst Glück, care m-a prins înainte să leșin.

Capitolul 13

În următoarele câteva luni m-am aflat în pragul morții. Cei din familia Glück nu au știut dacă vreau să mai trăiesc, mi-au spus ei mai târziu, până într-o zi de la mijlocul lunii martie, când am deschis ochii. Trebuie să fi fost la amiază: soarele de primăvară intra în odaia veselă și primitoare în care zăceam și razele sale desenau modele pe un covor făcut din multe fâșii colorate de material. Pereții erau zugrăviți într-un galben solar și toată mobila era vopsită în alb. Am întors capul. Lângă patul meu se afla un scaun scund pe care era așezat un buchet de narcise timpurii, înflorite, într-o vază mică. La un birou grațios stătea o femeie; părul ei blond era împletit într-o coadă groasă și ochi mari, căprui, care cercetau cartea deschisă dinaintea ei. Era încruntată, iar buzele i se mișcau în tăcere – aduna oare niște numere, bifându-le cu câte o mișcare a penei de scris? Lângă ea stătea în picioare o fată; chipul ei serios era o copie în miniatură a chipului femeii. Felul în care stătea aplecată peste scaunul mamei ei îmi amintea de Maggie, iar gândul acesta mi-a provocat o durere în pântec. Fata mi-a simțit privirea, s-a uitat la mine și a înghiontit-o ușurel pe mama ei.

— S-a trezit, mamă, a șoptit copila.

Femeia s-a ridicat și rochia din bumbac, de un albastru cenușiu, i-a foșnit în jurul taliei înguste și a șoldurilor.

— Mă auzi? Mă înțelegi? a întrebat ea, cu ochii larg deschiși, plini de îngrijorare.

Am dat din cap. Mă durea atât de tare când înghițeam, încât nici nu voiam să mă gândesc că va trebui să vorbesc. M-a mângâiat ușor pe obraz, mi-a zâmbit și s-a strecurat afară pe ușă, întorcându-se după câteva minute cu un bol de supă groasă și fierbinte. Mirosea divin.

— Ajută-mă să o ridic, Agneta. Trebuie să mănânce, altfel chiar că va muri, a spus ea.

Agneta mi-a pus o mână sub ceafă, în timp ce mama ei m-a tras în sus și mi-a îndesat două perne

la spate. Apoi mi-a dat cu lingura în gură supa de tătănească, cu bucăți cărnoase de pește. Chiar dacă la început mă durea la fiecare înghițitură, am terminat-o bucuroasă pe toată și apoi am curățat bolul cu pâinea neagră pe care mi-a întins-o.

— Bine ai revenit printre cei vii, fetițo! Nu prea mai ai de ce să te temi în viață după ce ai supraviețuit acestei boli, a zis ea, zâmbind.

Nu puteam decât să mă minunez de bunătatea și generozitatea soților Glück. Războiul se apropia, după cum am aflat; ambele armate așteptau noi ordine, din ce în ce mai agitate și mai țâfnoase. Nu era momentul potrivit să primești un străin în casă. De îndată ce m-am întremat, am făcut tot ce mi-a stat în puteri ca să îi răsplătesc, deși nu aveam multe de oferit în afară de puterea mea de muncă. Cârpeam șosete și întorceam gulere de cămăși atât pentru Ernst Glück, cât și pentru cei doi fii ai săi, Anton și Frederic. După cină, frecam oalele cu cenușă și săpun până ce ajungeau să lucească și după fiecare slujbă măturam biserica, adunam ramurile veștejite dintre cele care împodobeau altarul și le ardeam în cuptoarele micii și primitoarei case parohiale pe care o împărțeam cu familia Glück. În ziua de piață mă târguiam mai ceva decât Caroline Glück însăși și în fiecare duminică după-amiază turnam supă de mazăre sau de orz în bolurile din lemn ale cerșetorilor adunați în fața bisericii, căci numărul lor creștea cu fiecare săptămână care trecea. În timpul vizitelor pe care le făcea doamna Glück la membrii bătrâni sau bolnavi ai congregației, îi țineam geanta cu leacuri sau cu pomeni și îi duceam felinarul dacă se făcea prea târziu. În fine, mă jucam cu Agneta în timpul meu liber, cedând în fața tuturor capriciilor ei. Caroline mi-a dat o cămăruță în spatele bucătăriei, care era foarte călduroasă, deoarece cuptorul se afla de cealaltă parte a peretelui. Era numai a mea, căci bucătăreasa se ducea acasă seara, după ce își termina treburile. Simțeam că fac parte din familie

și mâncam la masă cu ei, privind, ascultând și asimilând totul.

— Marta? Vino la mine când ai o clipă liberă! a zis Caroline într-o după-amiază, scoțând capul din biroul ei.

Frecasem podelele, așa că am stors cârpa și mi-am șters mâinile pe șorț. Inima îmi bătea cu putere. O vreme știusem că sunt din nou puternică și sănătoasă. Era numai o chestiune de timp până ce această viață de liniște și fericire se va sfârși. Cum voi înfrunta lumea fără căldura și bunătatea soților Glück? Dacă îmi cerea să plec, speram să îmi dea cel puțin o recomandare sau, în cel mai bun caz, să îmi spună de o altă o familie care avea nevoie de ajutor. În pragul camerei galbene care arăta ca pictată cu soare, am făcut o plecăciune, așteptând să mă invite înăuntru. Purtam una dintre rochiile vechi ale lui Caroline, cu guler înalt, pe care o lărgisem un pic de la cusături și pliuri ca să potrivească formelor mele. Portul rusesc mă făcea să mă simt ca o țărăncuță acum, prin comparație cu stilul occidental, mai ajustat pe corp.

— Ia loc!

Caroline mi-a zâmbit, bătând cu palma în țesătura dungată a sofalei. Focul trosnea în soba cu cahle – era aprilie, dar iarna se simțea încă în aer – iar coșul de lângă ea era plin cu bușteni. Am așteptat să îmi vorbească atunci când și-a închis registrul cu socoteli: numerele acelea erau o permanentă sursă de disperare pentru ea, din cauza generozității soțului ei – în scurtă vreme, vor fi nevoiți să amaneteze casa parohială, spunea ea –, dar erau, în același timp, cea mai bună cale de a prinde o bucătăreasă hoțomancă. Mie, șirurile de numere îmi păreau semințe de mac presărate pe o chiflă. Mi-a luat mâna într-ale ei; degetele îi erau calde și uscate.

— Cum te mai simți, Marta? Aș zice că te-ai refăcut complet, a spus ea, cercetându-mi chipul.

Am dat din cap în semn că da, înăbușindu-mi lacrimile de teamă. Nu voiam să părăsesc locul acesta. Nici nu știam că există altă familie la fel de primitoare și de prietenoasă ca soții Glück. Unei femei bune, ca aceasta, nu îi putea fi ușor să mă gonească.

— Te afli la noi de aproape patru luni, Marta. Ce planuri ai? a întrebat ea.

— Cred că va trebui să găsesc un loc de muncă, am zis eu, înghițindu-mi lacrimile și liniștindu-mi vocea.

— Ernst îmi zice că nu ai nici prieteni și nici rude în Marienburg. Nu este un moment bun ca o tânără să fie singură pe lume. Ești o slujitoare bună și harnică. Ce ar fi să rămâi la noi?

M-am ridicat dreaptă pe scaun.

Ea a râs.

— Ar trebui să stai mereu dreaptă, Marta. Nu ai nimic de ascuns. Vrei să rămâi la noi, să ai grijă de Agneta și să faci curat în casă și în biserică? Nu trebuie să gătești, dar poți face cumpărăturile. Talentul tău de a te târgui m-a ajutat să economisesc bani, a zis ea, zâmbind. Vei primi adăpost și mâncare și un mic salariu. Iar când drumurile ni se vor despărți, îți voi da o recomandare bună.

M-am aruncat în genunchi și i-am sărutat vârfurile degetelor, dar ea și-a retras grăbită mâna.

— Ești mai rusoaică decât mi-am imaginat. Atunci, am ajuns la un acord? Eu sunt mulțumită dacă rămâi.

Am dat din cap cu atâta putere, încât mi s-a desfăcut părul.

— Sigur că vreau să rămân.

— Bine. Dar lasă-mă să îți spun două lucruri.

— Da?

M-am uitat la ea surprinsă, auzind un ton diferit în glasul ei.

— În casa mea nu pot să sufăr nici minciunile, nici preacurvia.

M-am dat înapoi, uluită de franchețea avertismentului ei, dar ea m-a bătut pe mână.

— Este o regulă generală, nu vreau să te jignesc. Inima oricărui om ascunde secrete, iar Dumnezeu m-a scutit de păcatul indiscreției. Dar, dacă vorbești, trebuie să vorbești adevărul. Și văd cum îți fac ochi dulci tinerii care te văd pe stradă. Nu este vina ta, dar eu nu aș suporta o slujitoare nemăritată și însărcinată. Iar Ernst al meu nu este nici el decât un bărbat.

Obrajii îmi ardeau ca focul, dar mi-am jurat să mă ridic la standardele ei.

— Du-te acum! Sunt multe de făcut, a zis Caroline, luând din nou registrul de socoteli. Spune-i bucătăresei că vom mânca plăcintă cu pește și pâine la cină. Fără bere, numai apă și ceai.

Am lăsat-o cu numerele ei. Casa parohială era prima casă din piatră în care pusesem vreodată piciorul, iar răceala granitului mi se strecura în oase când îngenuncheam pe podea, sub crucea simplă, din lemn, care atârna pe peretele văruit. Am rostit cu poticneli un *Pater Noster*, pe care îl auzisem de multe ori în ultimele câteva săptămâni, dar nu îl învățasem cum trebuie. Dumnezeul meu mă vânduse lui Vasili, dar Dumnezeul familiei Glück îmi salvase viața și, mai important, îmi dăduse o casă și un scop.

Credeam că aș putea trăi așa tot restul vieții.

Capitolul 14

Perioada pe care am petrecut-o la soții Glück a fost pe cât de încărcată, pe atât de fericită. Agneta, un copil ca un gând întârziat al cuplului, era răsfățată, dar eu eram fericită să îi fac pe plac. Rareori îi vedeam pe Anton și pe Frederic; aveau cu câțiva ani mai mult decât mine și amândoi erau băieți frumoși – mai ales Anton, cu părul lui creț,

de culoarea mierii și ochii de un albastru-deschis. Fetele care se vor mărita cu ei vor fi norocoase, mă gândeam eu. Preotul îi învăța pe ei și pe mulți dintre fiii orășenilor cu dare de mână, într-o cameră friguroasă de la etajul casei parohiale, unde scriau pe tăblițe cu stiluri și frunzăreau numeroasele cărți din biblioteca lui.

Uneori întârziam pe lângă ușă, ca să ascult: cum de știa un singur om atâtea câte știa el? În fiecare zi primea vreo zece scrisori, iar când îi făceam curat în cameră, vedeam suluri peste suluri pline cu scrisul lui micuț și îngrijit. Numărul de cărți aflate pe rafturile lui mă aducea la disperare; când, în sfârșit, le terminam de scuturat, trebuia să o iau de la capăt. Știa despre toate țările din lume. Îi învăța pe elevii lui istorie, iar ei vorbeau, scriau și citeau în germană, suedeză, rusă, greacă și latină. Dar adevărata pasiune a preotului era matematica. Chipeșul Anton părea să îl fi moștenit și odată a calculat numărul de litri din găleata mea fără nici un efort.

Dintre multele lucruri uimitoare din clasa reverendului Glück, cel mai remarcabil era desenul care înfățișa un bărbat și care era expus pe un perete. Nu avea haine și de aceea la început am evitat să îl privesc, jenată. Dar, într-o zi, în timp ce făceam curat în cameră, cum nu mai era nimeni altcineva acolo, m-am oprit chiar în fața desenului și m-am uitat cu atenție. Nu semăna deloc cu sfinții noștri, ci avea mai multe perechi de brațe și picioare, întinse ca niște aripi; corpul lui părea diafan ca un voal. Părea gata să își ia zborul. Vedeam totul înăuntrul lui, tot ce nu știusem vreodată a exista: desenul fusese făcut de un maestru care trăise în Italia, una dintre țările despre care îmi povestise Glück. Nu părea aievea; se pare că acolo soarele strălucea întotdeauna, iar aerul mirosea a miere. Eram uimită de acel desen: așa eram cu toții pe dinăuntru, vene, inimă și creier, sânge care curge și mușchi care se umflă?

Într-un final, mi-am făcut curaj să îi spun preotului că studiasem desenul și mă tulbura ceva.

— Dar unde este sufletul, domnule pastor?

El m-a privit cu surprindere.

— Nu îți pot spune de câte ori m-am gândit și eu la același lucru, Marta. Sufletul este capodopera lui Dumnezeu. Noi nu îl deținem decât cu titlu de împrumut. Lui îi aparține pentru eternitate. Fii atentă ce faci cu el; este fragil și neprețuit, este singurul lucru care ne face oameni. Nimic nu este mai valoros.

— Nimic? Nici măcar adevărul?

A ezitat.

— S-ar putea întâmpla ca mărturisirea adevărului să nu te salveze. Dar schilodirea sufletului te va distruge cu siguranță. Ce rost are să cucerești lumea dacă, astfel făcând, îți distrugi sufletul? Pot recunoaște un astfel de om de la o distanță de o sută de metri.

În a doua vară pe care am petrecut-o la familia Glück, Țarul Petru al Tuturor Rusiilor, împreună cu Augustus cel Puternic al Saxoniei, a declarat război măreței Suedii. Îmi aminteam spectacolul de păpuși pe care îl urmărisem la ultimul Târg de Primăvară, despre un soldat care îi refuza Țarului intrarea în orașul Riga. Petru a folosit jignirea adusă atunci ca pretext pentru a porni la război. Pe lângă asta, pretindea că dorește să elibereze de sub jugul suedez țările baltice, provincii ale „vechilor tărâmuri rusești“, cuvinte despre care reverendul Glück spunea că sunt o batjocură adusă nouă, tuturor, deoarece nu se bazau nici pe istoria recunoscută, nici pe religie și nici pe argumente de limbă.

— Nu suntem decât niște pioni, a zis el la masă într-o zi când au ajuns la urechile noastre alte vești despre conflict. Pacea noastră este distrusă fără a ni se declara un război deschis. Am auzit că Petru are zeci de mii de oameni în armata sa. Cine se poate opune unei asemenea forțe?

Cuvintele sale ne-au îngrijorat și ne-au făcut să ne rugăm mai fierbinte decât de obicei înainte de cina din seara aceea, mulțumind Domnului pentru grija pe care ne-o purta și rugându-ne pentru pace și prosperitate. De când îmi aminteam eu, oamenii din Rusia, Polonia, Suedia și statele baltice trăiseră laolaltă și își văzuseră de treburile lor în pace. Lumea pe care o cunoșteam era pe cale să se sfârșească?

La început, traiul nostru nu s-a schimbat mult. Recolta fusese bună, iar hambarele și cămările era pline, pregătite pentru iarna cea lungă. Negustorii, menestrelii, comercianții și meseriașii ambulanți își continuau activitatea dintotdeauna. Dar veștile pe care le aduceau la Marienburg erau îngrijorătoare. Ambuscadele se înmulțeau și se zicea că ajunseseră în *mir*-ul unde locuia familia mea.

La finalul lui octombrie, cu puțin timp înainte de pornirea marilor ploi de toamnă, Carol al Suediei, regele războinic, a traversat Golful Riga și a pus piciorul pe pământ baltic. Am auzit că a sărit de la prora corabiei sale în valurile de la țărm, revendicând țările noastre pentru totdeauna. Înainte de sfârșitul lui noiembrie, armata sa ajunsese la Narva, o fortăreață suedeză, care era de o lună sub asediul rușilor, așa cum mi-a spus Ernst, arătându-mi orașul pe o hartă.

Am auzit că în fața zidurilor sale înalte și groase erau masați patruzeci de mii de ruși, dar nu îmi puteam imagina o asemenea hoardă și nici ce însemnătate avea acest lucru pentru Narva. Oamenii erau epuizați după lungul marș până acolo; le lipsea muniția, iar mâncarea era la fel de puțină ca apa potabilă. Pe drumul lor, fuseseră jefuite toate izbele și satele, iar sătenii fugiseră, ascunzându-și animalele în inima pădurii. Proviziile și întăririle promise de la Novgorod nu ajunseseră, iar generalii se certau între ei. În fiecare noapte aveau loc încăierări între beți și

moralul trupelor era la cel mai de jos punct în momentul în care tunurile lor, aparent turnate dintr-un metal subțire și ieftin, au început să le explodeze în față pe când încercau să le detoneze.

Regele Carol a sosit cu nouă mii de oameni, o forță care reprezenta numai o fracțiune din mărimea armatei rusești, dar natura îi era aliată: o ceață densă a venit dinspre mare, urmată de o furtună de zăpadă, care i-a făcut nevăzuți oamenii și caii. Soldații ruși alergau în baionetele suedezilor ca niște căprioare înnebunite. Țarul a scăpat cu viață numai pentru că în ziua bătăliei se afla la Novgorod. În batjocură, suedezii au bătut o monedă care înfățișa un Petru înlăcrimat, stând în fața Narvei, cu coroana alunecându-i de pe cap, iar sub el erau gravate cuvintele: *A stat în zăpadă și a plâns ca un copil*. Ernst mi-a arătat-o, râzând în ciuda admirației sale pentru tânărul Țar.

— Uită-te la fața lui! Este atât de bine făcută. Sărmanul om – imaginea ambiției înfrânte.

În duminica următoare, a ținut o slujbă specială pentru a aduce mulțumiri Cerului că ordinea lucrurilor pe care o știam rămânea neschimbată. Credeam că războiul se sfârșise. De fapt, nici nu începuse încă.

Capitolul 15

Hrana s-a împuținat înainte de Bătălia de la Narva, căci două mari armate au luat ceea ce au crezut că li se cuvine, jefuind ferme și oprind negustorii pentru a-i ușura de bunuri. Din ce în ce mai puțini comercianți ambulanți îndrăzneau să o pornească la drum. La piață am văzut femei care își aruncau vorbe grele, ba își împărțeau chiar și pumni pentru câteva oase de la măcelărie, o mână de fasole zbârcită, pâine râncedă și o pungă de semințe germinate. Din fericire, nu am fost nevoită

să iau parte la acele certuri, căci întotdeauna se găseau o franzelă bună și niște legume frumoase sub tejghea, păstrate pentru gospodăria pastorului, întrucât toți fermierii participau la slujba de duminică. Bucătăreasa ne servea o plăcintă cu ciuperci sălbatice și ceapă roșie la cină, care era sățioasă, dar diferența față de bogăția verii era dezolantă. Ceața din noiembrie a învăluit orașul și ni s-a îngrămădit în inimi.

Ne-am plecat capetele pentru rugăciunea dinainte de masă. Ernst, a cărei familie era de loc dintr-un principat german, s-a rugat pentru pace și prosperitate în zona baltică, sănătate atât pentru Țarul Petru, cât și pentru regele Carol al XII-lea și pentru salvarea sufletelor soldaților. Caroline a feliat plăcinta și l-a servit mai întâi pe soțul ei, cu cea mai mare bucată, apoi pe fiii ei, pe Agneta și pe mine. Ultima și de multe ori cea mai mică bucată sfârșea de obicei pe farfuria ei. Am mâncat în tăcere, neauzind decât hârșâitul lingurilor de lemn în vasele cositorite și vântul de toamnă care biciuia străzile pustii din Marienburg și zăngănea obloanele casei parohiale.

Deodată, Agneta a ridicat privirile și a spus cu tonul cel mai solemn:

— Este adevărat că Țarul Rusiei este un uriaș cu două capete, care mănâncă copii la cină?

Am râs cu toții, recunoscători pentru subiectul ceva mai vesel, în vreme ce Agneta părea nedumerită.

— Da, a zis Anton, zâmbind, iar preferatele sale sunt fetițele de preot, cu cosițe blonde și ochi albaștri, vioi, dar blajini.

Pe când o tachina, am remarcat cât de negre îi erau genele în comparație cu ochii lui deschiși la culoare. Când a ridicat capul, eu mi-am coborât privirea.

Agneta s-a încruntat, dându-și seama că o tachina, dar a părut ușurată de schimbarea de dispoziție și s-a întors la plăcinta ei. Ne-am uitat

cu toții spre pastor. Auzisem atâtea despre Țarul Tuturor Rusiilor și ciudatele sale decrete, numite ucazuri, care erau menite să schimbe țara lui, indiferent de costuri. Supușii lui nu păreau mulțumiți de reforme. De pildă, în ciuda legii date în urmă cu doi ani, care îi obliga pe rușii care trăiau în Walk să își tundă bărbile, vedeam încă ruși cu barbă în Marienburg, care purtau și caftanele tradiționale, lungi, legate cu curea și cu mânecile târâite prin băltoace, împotriva cărora se dăduse o altă lege. Cu siguranță, în Rusia, situația trebuie să fi fost diferită, credeam eu. Acolo, bărbile erau rase sub amenințarea unor amenzi serioase sau a condamnării la muncă silnică. La fiecare intrare de oraș, existau păpuși care arătau cum să se îmbrace bărbații și femeile, iar croitorii primeau comenzi pentru garderobe noi chiar atunci și acolo. Dacă vremea rusească nu era favorabilă pantalonilor strânși pe gambă, jachetelor scurte și rochiilor cu decolteu adânc, Țarului nu părea să îi pese.

— Petru vrea să ia Ducatul răsăritean al Moscovei și să îl transforme într-o Rusie occidentală. Trebuie să îl admiri măcar pentru sfera ambițiilor sale, a zis Ernst Glück într-un final.

— Să îl admiri? Și de ce oare? a zis Anton, uimit, gata ca întotdeauna să încrucișeze săbiile cuvintelor, chiar și cu un om atât de învățat ca tatăl său.

Încrederea lui Anton, spiritul și ardoarea lui îi sporeau înfățișarea și prezența; remarcasem că tinerele fecioare din Marienburg zăboveau mult după terminarea slujbelor la care participa el.

— S-ar putea zice că am explicat acest lucru de destule ori în lecțiile mele, a zis Ernst cu un oftat.

Anton și-a dat ochii peste cap. M-a surprins privindu-l și mi-a aruncat un zâmbet. Am roșit și mi-am curmat o tresărire de plăcere.

— Anton, l-a mustrat mama lui, dar cu o tandrețe rezervată copilului ei preferat.

— Nu, mamă, lasă-mă să vorbesc. Țarul este dușmanul nostru. Dacă se face după voia lui, noi vom deveni o notă de subsol a istoriei, o poveste de speriat copiii la culcare. De când renunță Rusia la teritorii pe care le-a cucerit? Uită-te la felul cum Regatul Rus s-a întins spre est pornind de la Kiev, strivind totul în cale. Ne așteaptă secole de sclavie. Ce absurditate să folosească pretextul că am fost „mereu“ pământuri rusești ca motiv pentru a declara război! De ce nu stă în Ducatul Moscovei, unde este locul lui? Nu are ce căuta aici, în Vest.

Ernst a ridicat din umeri.

— Ai dreptate. Nici Petru și nici Carol nu pot ridica pretenții justificate asupra pământurilor noastre. Dar, fără un avanpost în Vest, Ducatul Moscovei este condamnat, Anton. Țarul are nevoie de un port care să nu fie înghețat, pentru comerț și război, ceea ce Arhanghelsk nu îi oferă. Azov, la Marea Neagră, aparține de fapt Porții de la Istanbul, care îl va recupera de cum va fi posibil. Petru și Rusia riscă să fie striviți între Imperiul Otoman în sud-est și suedezi în vest. Nu, este obligat să lupte; și are nevoie de zona baltică să poată respira și să prospere. Având în vedere moștenirea lui Petru, de fapt, nici nu este de mirare că privește spre vest.

— De ce? am întrebat eu.

— Mama lui a crescut în casa unui bărbat cu mintea deschisă, care coresponda liber cu gânditorii occidentali. Și nu uita perioada când sora lui, Sofia, a fost regentă. Și ea privea către vest spre binele Rusiei.

— Curva aia, a scuipat Frederic.

Mama lui a ridicat din sprâncene.

— Și de ce, mă rog? Pentru că și-a dorit o educație și o viață, în loc să putrezească într-un *terem*? A fost un conducător bun cât timp Petru era prea tânăr ca să domnească. Fratele lui vitreg,

Ivan, Dumnezeu să îi binecuvânteze sufletul, a fost un idiot.

— Ce este un *terem*? am întrebat.

— O parte a casei rusești unde locuiesc femeile din familie. Singurii bărbați care pot intra sunt rudele. Femeile sunt ținute acolo în izolare până se mărită. Nu primesc nici un fel de educație. Dacă li se permite vreodată să iasă din *terem*, asta se face numai în trăsuri închise și ascunse sub haine voluminoase, care să le ascundă. Cumva, însă, Sofia l-a convins pe tatăl ei, Țarul Alexei, să îi permită să studieze. La moartea lui, era copilul cel mai sănătos și cu voința cea mai dârză dintre cei care supraviețuiseră și așa a fost în stare să preia puterea ca regentă. Petru nu era decât un copilaș de trei ani pe atunci, iar fratele lui, Ivan, era atât de bolnav, încât nici tiara de țar nu și-o putea ține pe capul care i se tot bălăbănea, așa se zicea. Sofia a făcut treabă bună ca regentă a lui Ivan și apoi a lui Petru, mai ales stabilind legături diplomatice cu Occidentul și corespondând cu domnitori și învățați. În comparație cu ea, Petru nici să numere până la trei nu este în stare. Dar ea este femeie. Aceasta este vina ei cu adevărat de neiertat.

„O femeie a condus Rusia“, mi-am zis cu mirare.

— Este încă în viață? am întrebat.

— Da, dar într-un schit undeva, blestemând probabil fiecare zi pe care o mai are de trăit. Ea și amantul ei Prințul Golițîn au văzut departe în viitor, dar nu au gândit destul de departe când erau la putere.

— Prințul Golițîn! Un...

Anton s-a oprit, negăsind un cuvânt acceptabil prin care să își arate disprețul pentru amantul regentei Sofia.

— Ai grijă, a zis Caroline, acoperind urechile Agnetei, pentru orice eventualitate.

Fata s-a eliberat imediat, ca să audă mai multe.

— Gândește înainte de a vorbi, Anton, a zis tatăl lui.

Tânărul a aruncat lingura pe farfurie, s-a ridicat și a părăsit odaia, trântind ușa. Tatăl lui s-a încruntat.

— Are un temperament nestăpânit, a zis Caroline, însă fără un ton dezaprobator.

Frederic a strivit ciupercile de pe farfurie, apoi le-a plimbat dintr-o parte în alta, iar Agneta cerceta fețele tuturor, încercând să discearnă ce îi supărase atât de tare. Camera părea mai întunecată și mai friguroasă fără Anton.

— Prințul Golițîn, a zis Caroline, ajutându-l pe soțul ei să își regăsească firul gândurilor.

El i-a zâmbit.

— Prințul a trăit cu Sofia, dar nu a fost... ei, așa cum voia să îi zică Anton. Este soldat și diplomat. Fără munca depusă de el și gândirea lui progresistă, Petru nu ar avea nici jumătate din ideile pe care caută să le înfăptuiască astăzi: serviciu militar și administrativ pentru fiii de nobili, construcția unei forțe navale, călătoriile lui în Olanda, Berlin, Anglia și Viena, pentru a vedea cu propriii ochi traiul de acolo și progresele făcute de Occident. Petru este neobosit, iar scopul lui este clar: vrea ca Rusia să devină un jucător adevărat în politică – o putere globală, dacă vrei. Pun pariu că îi caută fiului său Alexei o mireasă de stirpe străină, chiar dacă asta nu le stă în obicei Romanovilor.

— Dar de ce nu a gândit Sofia destul de departe? am întrebat eu, nerăbdătoare să mă întorc la subiectul femeii conducător.

Oare fusese frumoasă? Părea un basm, deși unul cu final nefericit. Ce nenorocire să te trimită la mănăstire, să te ofilești acolo după ce ai cunoscut o asemenea viață și o asemenea iubire!

— Vezi tu, dominația ei era în pericol câtă vreme Petru trăia. Dar ea nu l-a amenințat niciodată, nici măcar pe când era mic și ar fi fost

ușor să scape de el. Cine știe de ce nu a făcut-o? Mă îndoiesc că motivul a fost iubirea de familie. Clanul ei și familia mamei lui Petru nu s-au avut niciodată bine. Poate nu l-a luat în serios.

— Unde se afla el cât timp ea a fost regentă?

— La început, a locuit la Kremlin, până ce i-a dat foc. Se zice despre el că îi place să dea foc la lucruri și, fără îndoială, din fericire, îi place și mai tare să stingă flăcările. Așa că Sofia l-a trimis la Nemețkaia Sloboda, Cartierul German al Moscovei, aflat dincolo de porțile orașului. A trăit acolo în pace, jucându-se de-a soldatul, de-a războiul și de-a Țarul. Acolo se spune că a întâlnit oameni din toată lumea: negustori, artiști, gânditori, doctori și farmaciști. Așa a dobândit pasiunea pentru tot ceea ce este occidental. A mai auzit cineva vreodată de un conducător care își părăsește țara timp de peste un an pentru a călători și a învăța? De obicei, rușii îi privesc pe străini cu multă suspiciune.

— Petru a întâlnit-o pe Anna Mons în Cartierul German? am întrebat eu.

Caroline mi-a aruncat o privire de avertizare. Subiectul acesta nu era potrivit pentru urechile Agnetei.

Ernst a zâmbit.

— Of, femeile, mereu interesate de povești de dragoste. Da, presupun că acolo a întâlnit-o, chiar înainte ca Sofia să îl exileze într-un sat departe de Moscova și de orice sursă de putere, sau cel puțin așa și-a închipuit ea. Dar el și-a luat prietenii cu el și a pus pe picioare o armată care să o contracareze pe a ei, un stat în stat. Înainte ca ea să apuce să afle ceva, deținea deja oameni și arme, era însurat cu fiica unei familii respectabile rusești, avea un fiu și moștenitor și ajunsese la majorat.

— Ce s-a întâmplat cu soția lui Petru? am continuat eu.

— Evdochia Lopuhina? Sărmana de ea! Dintre cei trei fii ai lor, numai Alexei a supraviețuit. În

urmă cu doi ani, Petru a trimis-o la o mănăstire îndepărtată după ce ea a refuzat să îi acorde divorțul. Se zice că a implorat-o ore întregi, dar în zadar. Acum este hrană pentru șobolani, din cauza mândriei sale, în timp ce Anna Mons petrece pe cinste. Dar până acum nu i-a dăruit lui Petru nici un fiu, așa că cine știe ce se va întâmpla mai departe?

Caroline s-a cutremurat.

— Sărmana Evdochia! Ce teribil, să îngropi o femeie atât de tânără de vie. De ce nu a trimis-o înapoi la familia ei?

Ceea ce i-a adus pe soții Glück la unul dintre subiectele lor de conversație preferate: dacă divorțul ar trebui permis sau nu.

Anul a trecut încet, cu multe lupte mici între armate, iar oamenii prinși la mijloc nu aveau parte de pace și nici de mâncare destulă. Speram că familia mea fugise odată cu foametea din vara trecută, după ce fusesem vândută, și că scăpaseră de război, iar acum trăiau la adăpost și sănătoși altundeva. Se făceau trei ani de când plecasem de acasă. Făcusem șaisprezece ani. Maggie avea de-acum șapte ani, Feodor era aproape bărbat, iar Christina cu siguranță se căsătorise și devenise și ea mamă. În fiecare seară speram că viața lor era la fel de binecuvântată cum era traiul meu alături de soții Glück.

Capitolul 16

Am decorat biserica pentru Sărbătoarea Recoltei, toate femeile laolaltă. În ciuda lipsurilor, oamenii au adus snopi de grâne, borcane cu compot de fructe sau legume murate, pește și carne afumată și rămurele frumos mirositoare, pe care le-am legat cu panglici colorate. Zecile de lumânări făcute în casă ardeau cu flăcări sclipitoare:

lucrasem la ele seara, modelându-le din ceară de albine, căci cea mai bună grăsime pentru lumânări se găsea în capul balenelor, dar era scumpă și greu de obținut.

Stranele și dușumelele erau lucioase și curate când a intrat mulțimea credincioșilor, iar aerul din biserică era parfumat de mirosul ofrandelor. Femeile și bărbații erau toți bine îmbrăcați, iar diferența nu se vedea decât în croiala hainei și în grosimea stofei. Luteranii nu se îmbrăcau la fel ca rușii, care îi aduc laude lui Dumnezeu prin podoabele de catifea, aur și argint. Curățenia era mai importantă decât bogățiile, iar singurele semne vizibile de vanitate erau gulerele late din dantelă albă pe care le purtau femeile căsătorite. Tinerele fete își legau în talie eșarfe colorate, iar perlele sclipeau în lobii urechilor și la gât. Părul îl purtau împletit în cosițe și înfășurat în jurul capului, ca o coroană. Fetele acestea au intrat în biserică cu obraji îmbujorați de frigul iernii și se prefăceau că nici nu i-au observat pe tinerii care erau prezenți, deși le-am văzut pe câteva dintre ele aruncând priviri discrete spre Anton și Frederic. Le lustruisem bine cizmele, iar pantalonii le veneau atât de strânși, încât li se vedeau mușchii picioarelor lungi și puternice. La rândul lor, ei și prietenii lor se prefăceau că nu le-au remarcat pe fete, numai pentru a le arunca ocheade mai târziu, după ce își ocupaseră locul în strane, alături de familiile lor.

Era o lume din care nu aveam să fac parte niciodată. Soții Glück erau generoși, mai generoși decât aș fi putut spera vreodată, dar eu nu urma să fiu curtată de acești băieți din familii respectabile. Nu puteam fi o fecioară rușinoasă, păzită de o familie căreia nu îi trecea prin cap să își vândă copilul pe câțiva arginți. Îmi plângeam de milă, iar acest lucru s-a văzut, fără îndoială, pe chipul meu. Când mi-am întors privirile într-o parte, l-am văzut pe Anton care îmi zâmbea. Mi-a făcut cu ochiul și

m-a traversat un fior cald. Locul meu era aici, totuși. Poate, într-o bună zi, îmi va aparține în mai mare măsură.

Anton se uita fix la mine, iar privirea lui mă ardea. Nu am mai auzit nici o vorbă din toată slujba după aceea. Ca fiu mai mare, se luase de curând decizia că va începe să muncească la un negustor din Marienburg în primăvară. Apoi putea plănui să își întemeieze o familie. Dar la gândul că va pleca, că se va așeza la casa lui cu o altă fată, una pe care să o iubească și să o respecte, simțeam că mă apucă plânsul de o neașteptată disperare. Când vocile tuturor membrilor congregației s-au unit într-un imn, l-am auzit ca de la mare depărtare. M-am ridicat odată cu ceilalți, cu genunchi tremurători, fără să fiu atentă la slujbă. Când m-am așezat la loc, degetele lui Anton mi-au atins ușor mâna. Mi-am înăbușit un zâmbet. Degetele lui le-au strâns pe ale mele, bine ascunse printre faldurile rochiei, ca să nu ne vadă nimeni din jur, nici chiar Agneta sau Caroline, aflate la capătul stranei.

Inima îmi bubuia în spatele corsetului strâns legat, dar am încercat să îmi mențin o expresie pioasă pe chip când m-am întors pe jumătate pe locul meu și am întâlnit privirile unui străin înalt și blond, așezat în strana din spatele meu și al lui Anton. Am roșit mai tare: să fi observat ceva? Am întors capul, fără să îi mai arunc nici o privire. Pastorul a ieșit din micuța încăpere a altarului, congregația s-a ridicat în picioare și slujba a început. Abia când s-a încheiat ultimul imn și am îngenuncheat pentru rugăciune, mi-a dat drumul Anton la mână.

M-am întors și am surprins privirea lui Caroline. Dumnezeu îmi dăduse deja mai mult decât aș fi putut spera, mi-am reamintit eu. Nu trebuie să pierd familia care m-a acceptat în sânul ei.

Capitolul 17

În zilele care au urmat, eu și Anton am trăit pentru fiecare clipă pe care am putut să o furăm împreună. El își petrecea diminețile studiind cu tatăl lui, în timp ce eu făceam curat, apoi își punea hainele bune și se prezenta la câte un negustător din Marienburg. Dar, cum războiul fusese declarat, iar armatele rivale erau campate în taberele lor, gata să atace, ceea ce făcea călătoriile și negoțul un joc periculos, nu era deloc ușor să își găsească de lucru. Într-un fel sau altul reușea să iasă din casă tocmai când eram trimisă undeva cu treburi sau venea la biserică atunci când eram singură acolo și dereticam. Îmi lăsam baltă treburile de îndată: vorbeam și râdeam și ne strângeam în brațe – și, da, ne sărutam, ne sărutam, ne sărutam cu buzele lipite, iar respirația noastră se amesteca în frigul naosului.

La scurtă vreme după Crăciun – cea mai aglomerată perioadă a anului pentru familia Glück – ne aflam împreună singuri în casa parohială. Anton colinda după mine prin camere și pe coridoare, mă prindea la fiecare colț, pe fiecare scară și îmi fura îmbrățișări. M-a prins în brațe, mi-a luat fața în palme și mi-a acoperit obrajii și gâtul cu sărutări, după care a oftat:

— Marta, nu mai pot continua așa. Urăsc toată secretoșenia asta, urăsc să te urmăresc ca un câine în călduri. Fii a mea. Căsătorește-te cu mine. La primăvară îmi găsesc de lucru și voi putea pune o pâine pe masă. Putem să ne luăm o căsuță împreună și...

— Ce prostie! am spus eu, deși erau cuvintele pe care tânjeam să le aud. Părinții tăi nu ne vor da niciodată voie să ne căsătorim. Una este să primească în casă o fată rămasă pe drumuri și să o facă slujitoare, și le sunt etern recunoscătoare pentru bunătate, dar alta este să o primească în casă ca noră.

— Dar, de îndată ce voi avea un venit, nu va mai fi decizia lor.

Cât îi iubeam mândria și încrederea!

— Este viața mea și vreau să o petrec cu tine, în fiecare zi și în fiecare noapte, a zis el, sărutându-mă din nou și strângându-mă lângă el, până ce i-am simțit dorința prin rochie și prin șorț. Fii a mea în totalitate, m-a implorat el, răsuflând fierbinte pe pielea mea. Ne iubim. A fi împreună este parte dintr-o iubire ca a noastră.

Inima mi-a tresărit de emoție, apoi s-a prăbușit de rușine. Mi-am amintit de lucrurile pe care mă silise să le fac Vasili, de Mișa care mă țintuise în casa aceea mizerabilă. A fi cu un bărbat putea fi și altfel? Mi-a ridicat bărbia și m-a privit cu ochii lui adânci, onești. Anton era exact așa cum ni-l imaginam eu și Christina când culegeam flori și aprindeam lumânări pentru a ne găsi iubirea adevărată. Chiar atunci am auzit vocea lui Caroline strigându-mă și am sărit în lături. Mi-a furat un ultim sărut înainte să îmi îndrept în grabă rochia, să îmi netezesc părul și să mă îndrept către birou.

Anton m-a ținut de mână, iar degetele lui îmi frigeau pielea.

— Nu încuia ușa la noapte, mi-a șoptit el, înainte de a-mi da drumul.

Am plecat, simțind că paralizez de frică și de fericire.

Mi-am îndeplinit toate sarcinile din ziua aceea ca o somnambulă, gândindu-mă numai la noaptea care urma. Îmi tremurau degetele atât de tare, încât am rupt fursecurile pregătite pentru Crăciun în timp ce le scoteam din formele lor și a trebuit să o iau de la capăt, irosind unt și făină. M-am tăiat în timp ce scobeam miezul merelor, pentru a le umple cu stafide și nuci. Am tresărit când am simțit privirile lui Caroline ațintite asupra mea, deși nu se comporta cu nimic diferit față de obicei. Mi-am amintit cuvintele ei de avertizare: „Nu pot să sufăr nici minciunile, nici preacurvia“. Dar, cu

siguranță, un viitor soț și soția sa care se culcă împreună nu comit preacurvie, nu-i așa? Nu aveam dreptul să mă căsătoresc, să fiu fericită și să trăiesc o viață liniștită, ca a ei? Deși nu eram probabil nora ideală pentru familia Glück, intenționam să le răsplătesc bunătatea pe care mi-o arătaseră tot restul vieții mele, mi-am jurat în timp ce îmi atingeam buzele care erau umflate de sărutările lui Anton. Nu mă mai puteam împotrivi sentimentelor. Pentru prima dată în viață cunoșteam puterea pasiunii, un potop care îți ia rațiunea, așa cum marele dezgheț înfrânge până și cele mai mari sloiuri de gheață.

*

Anton a venit la mine când aproape adormisem, după ce îmi împreunasem mâinile de trei ori în rugăciunea de seară și apoi mă perpelisem și mă zvârcolisem pe sacul meu de paie. Ușa s-a deschis doar o fracțiune, din fericire fără să scârțâie, iar după o clipă mă ținea în brațe. M-am crispat când i-am simțit greutatea peste mine, dar totul era foarte diferit față de felul cum fusese cu Vasili. Corpul lui Anton era cald, palmele moi și respirația dulce când ne-am sărutat. M-am lipit de el, vrând să îl simt pe tot trupul meu și l-am ajutat când mi-a scos cu blândețe cămașa de noapte, lăsând-o să cadă la podea și ne-a acoperit cu haina lui. Întinsă atât de aproape de el, am îndrăznit să îl descopăr. La început am fost ezitantă, dar apoi am câștigat curaj: mușchii lui, părul negru și creț de pe piept și abdomenul tare și ferm. Paiele ne înțepau pielea goală, dar am râs pe înfundate, iar senzația atingerii pielii lui de a mea era ca o mângâiere; cât timp așteptase trupul meu această încântare?

— Cât de frumoși sunt sânii tăi, a oftat el, prinzându-i în mâini cu tandrețe. Iar pielea este albă ca laptele.

Buzele lui au urmărit linia gâtului meu, mușcându-mi ușor pielea delicată, făcându-mi inima să gonească. Prin vene simțeam că îmi trec fulgere când limba lui mi-a găsit sfârcurile, sugând și hârjonind pielea sensibilă. Am suspinat și m-am întins deschizând brațele, căci nu îl doream decât pe el, numai pe el, tot mai mult. Senzația se scurgea din cap înspre membre, se revărsa în pântece și apoi între coapse. M-am înfășurat în jurul șoldurilor lui și l-am tras spre mine, încercând să îl călăuzesc. Vasili era mereu tare grăbit de cum reușea să se întărească. Dar degetele lui Anton le-au întâlnit pe ale mele, m-au oprit, iar el mi-a zâmbit.

— Nu așa de repede. Și tu vrei să te simți bine, nu-i așa?

Nu înțelegeam bine ce vrea să spună, dar Anton a îngenuncheat între coapsele mele, le-a desfăcut, și-a lins degetele și m-a mângâiat delicat, jucându-se cu părul meu creț.

— Ce blăniță neagră și dulce ai aici, pisicuța mea! O voi iubi cât voi trăi, îți promit.

S-a aplecat peste mine, m-a sărutat pe burtă și apoi m-a ridicat cu grijă spre gura lui.

— Nu te mișca.

Șoapta lui mi-a provocat furnicături pe piele. M-am rușinat și am vrut să îl împing la o parte când i-am simțit limba. M-am ridicat cu un țipăt înăbușit și tot corpul mi s-a arcuit de șocul provocat de ceea ce îmi făcea și de ceea ce simțeam. A înaintat prin umezeala mea, tot mai adânc, apoi a început să mă mângâie trasând cercuri micuțe. Vasili se îndesase de atâtea ori în gura mea, dar habar nu aveam că se putea și invers. Prin tot corpul m-a trecut un val de căldură, iar membrele mi s-au înmuiat ca untul în luna august; degetele mi s-au încolăcit singure în părul de culoarea mierii al lui Anton. Am gemut, apoi, deodată, limba lui s-a oprit și el a rămas nemișcat. Nu mai simțeam decât

respirația lui fierbinte pe pielea umedă și congestionată.

— Te rog, am oftat eu.

Vârful limbii lui a atins în treacăt un loc despre care nici nu știam că există. Am simțit cum în corpul meu crește un talaz, înalt și puternic, iar eu eram gata să mă abandonez în apele lui. Aurul topit îmi pârjolea venele. Am scos un strigăt și apoi am căzut pe spate, cu fața nădușită și gâtul uscat. Pielea îmi lucea palidă la lumina lunii și între sânii plini mi se adunau picături ca niște stele lichefiate. Anton s-a tras în sus spre mine și m-a sărutat astfel încât, pentru scurt timp, lacomă, am simțit mirosul meu pe buze, înainte ca el să mă pătrundă, tandru, atent, tatonând drumul unde eram atât de udă și de umflată. Vasili nu îmi provocase decât durere, dar când Anton s-a implântat în mine până la rădăcină, mi-am strâns coapsele peste șoldurile lui și i-am răspuns la fiecare mișcare, dorindu-l și mai tare. L-am ținut de ceafă, de spate, de fese până ce, într-un final, și-a înăbușit un țipăt și a căzut peste mine, gâfâind și cu inima gonindu-i. I-am îndepărtat părul de pe fruntea umedă și i-am suflat sudoarea lucioasă de pe față. El a zâmbit, cu ochii închiși, cu buzele căutându-le pe ale mele, cu mâinile încă prinse căuș peste corpul meu. Așa am adormit.

Când a ieșit pe furiș din camera mea cu puțină vreme înainte de răsăritul soarelui, îmi simțeam buzele umflate de sărutări, sânii mei tânjeau după mângâierile lui și inima îmi era plină, dar o simțeam ușoară ca niciodată până atunci.

Duminica următoare la biserică mi-am împreunat mâinile în rugăciune și i-am cerut lui Dumnezeu un singur lucru: să trăiesc o viață lungă și împlinită alături de Anton. Când mi-am ridicat capul în timpul ultimului imn, am întâlnit privirea străinului înalt și blond pe care îl văzusem deja la Sărbătoarea Recoltei. Nu era în vârstă, ci zvelt ca un copac, iar pe chipul îmbătrânit de vreme purta o

mulțime de riduri și cicatrice subțiri. Semăna cu mulți dintre soldații din Garnizoana Marienburg. Se uita cu obrăznicie la gura mea, de parcă știa ce se întâmplase. Mi-am coborât privirile, dar căutătura lui îmi ardea pleoapele.

Capitolul 18

Anton nu s-a putut strecura să mă vadă în următoarele câteva zile, iar la masă nu îmi putea acorda nici o atenție. În bucătărie, am auzit că fusese refuzat de încă un negustor din Marienburg. Se spunea că Ernst Glück este supărat și că se simte neputincios. Nu îmi venea să cred: un bărbat ca el, cu credința și răbdarea lui? În aceeași după-amiază, Caroline m-a chemat la ea în birou. Oare Anton le vorbise deja părinților lui? De asta nu venea să mă vadă: voia să formalizeze dragostea noastră. Îmi tremurau degetele în timp ce îmi împleteam din nou cosița, simțeam că sângele îmi gonește prin vene și nici nu am îndrăznit să o privesc pe stăpâna mea când am intrat în cameră. Mă va trata ce pe un membru al familiei de acum, sau se va arăta dezamăgită de alegerea făcută de fiul ei? Am bătut la ușă cu inima cât un purice.

Soții Glück erau amândoi în cameră. Am fost surprinsă să îl văd pe pastor acolo, deoarece de obicei era foarte ocupat înaintea Crăciunului. Dar sigur că voia să fie acolo, ca să îmi ureze bun venit în familie! Au zâmbit când am intrat, iar Caroline a lăsat lucrul deoparte.

— Intră, Marta, și închide ușa! Este o zi friguroasă și bate vântul atât de tare! Va ninge mai tare ceva mai târziu, ce zici, Ernst?

Singura persoană care lipsea era Anton. Era prea emoționat ca să asiste la tot ce avea să se întâmple? Nu urma să le vorbească părinților lui decât după ce și-ar fi găsit de lucru. Dar îi puteam

ierta graba, mi-am zis eu zâmbind discret, căci și eu abia așteptam să îmi petrec cu el tot restul vieții.

— Vin fiert? m-a întrebat Ernst. Este delicios.

Vin fiert la miezul zilei, pe timpurile acestea? Cu siguranță, aveam motiv de sărbătoare. M-am așezat lângă Caroline, cufundându-mă în canapeaua cu model dungat. Bolul mi-a încălzit mâinile; la suprafață se iveau bucățele de mere și pere care se impregnau de lichidul roșu fierbinte și apoi se scufundau la fundul vasului.

Caroline a rupt tăcerea în timp ce soțul ei întețea focul în sobă. Am urmărit scânteile care se ridicau în aer.

— Marta, s-a întâmplat ceva absolut minunat. Nici nu aș fi îndrăznit să sper la așa noroc și fericire pentru tine.

Am roșit puternic.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat cu glasul înecat de emoție.

Într-adevăr, cum aș fi putut spera la o așa fericire? Ah, puternicul, cinstitul și iubitul meu Anton. Își ținuse cuvântul.

— Știi că sunt câțiva suedezi în rândurile congregației mele? Bărbați care locuiesc în garnizoană? Oameni cinstiți și buni, ca unul dintre dragoni, Johann Trubach, a zis Ernst, sprijinindu-se de sobă.

— Da? am zis eu, dând din cap.

Oare acest Trubach avea vreo legătură cu un negustor care îi dăduse o slujbă lui Anton? În acest caz, totul era rezolvat. Caroline a zâmbit și mi-a luat mâna.

— Un soldat nu va fi niciodată un om bogat, a zis Caroline, dar Johann are propria cameră în garnizoană, un salariu stabil și o inimă caldă. Asta este tot ce contează, nu-i așa?

Da, avea dreptate, dar pentru ce conta? Degetele mi s-au încleștat pe bolul cu vin, de teamă să nu îl

scap. Unde era Anton, de ce nu era aici, ca să vorbească în numele nostru?

— Dacă îți vine să crezi, Trubach ți-a cerut mâna ieri. Nu se lasă refuzat, a spus pastorul, iar nevasta lui mi-a zâmbit fericită.

— Este adevărat. Te-a remarcat în biserică și s-a îndrăgostit de tine pe loc.

— Dar este imposibil, am bâiguit eu.

Totul era o mare greșeală. Eu îi eram promisă lui Anton. Nu îmi putea cere mâna un alt bărbat, eu eram făgăduită. Cu siguranță, soții Glück îl trimiseseră la plimbare pe dragonul acela neghiob?

— Știu, a zis Ernst. Și am fost foarte deschis cu el. Nu ai nici părinți, nici zestre. Dumnezeu știe că nici nume de familie nu ai. Dar pentru el este de ajuns să știe că trăiești sub acoperișul nostru, a zis el, făcându-mi cu ochiul.

— Pot să chibzuiesc la propunere? am întrebat eu, simțindu-mi gura uscată.

Trebuia să câștig timp, ca să îi spun lui Anton, iar el să îi pună capăt. Împreună vom găsi o cale de a ieși basma curată!

— La ce să te mai gândești? a întrebat Caroline. Am acceptat noi propunerea în numele tău. Nu se putea întâmpla nimic mai bun de atât unei fete simple, ca tine, a zis ea și m-a îmbrățișat. Felicitări! Ernst va ține slujba de nuntă după Anul Nou.

— Atât de repede? Nu mai aveți nevoie de ajutorul meu? am întrebat eu, în loc să exclam: *Nu! Îl iubesc pe fiul vostru cel mare și el mă iubește pe mine. Suntem logodiți și urmează să ne căsătorim.*

— Nu prea mai avem nevoie, Marta. Agneta va intra în clasa lui Ernst, iar Anton și-a găsit în sfârșit ceva de lucru, chiar dacă este la un negustor din Pernau. Pleacă mâine-dimineață și ne va vizita abia de Paște, atunci când va trebui să vii și tu cu Johann la cină. Lui Anton îi pare rău că nu mai are vreme să te vadă, dar îți transmite cele mai sincere urări de bine.

Pleacă fără să își ia rămas-bun? Îmi trimite *cele mai sincere urări de bine?* Am înghițit în sec și ochii mi s-au umplut de lacrimi. Aveam un gust rău în gură. Cu siguranță, habar nu avea că urma să fiu măritată, mi-am spus eu ca să mă liniștesc. Am văzut îngrijorarea din ochii lui Caroline când mi-a luat mâna.

— Ei, haide, a zis ea. Știu, este o mare surpriză. Ce ar fi să vă căsătoriți de Bobotează? Trubach vine la cină mâine-seară. Este un bărbat tare bun, vei vedea.

Și-a reluat lucrul de mână, iar pastorul mi-a zâmbit așa cum ar face-o un tată, cu mândrie și bunătate. Discuția se încheiase. M-am întors să plec și am surprins o privire pe care au schimbat-o între ei soții Glück: un acord și înțelegere mută. Voiau să scape de mine? Nu. Întotdeauna îmi doriseră binele. Puteam să nu îi ascult pe cei cărora le datoram totul? Răspunsul era limpede în inima și în mintea mea: puteam.

În noaptea aceea am așteptat momentul potrivit. Nu aveam timp de irosit. Emoționată, mi-am verificat bocceaua de două ori. Aveam destui bani ca să ajung la Pernau; primele căruțe care plecau în zori. Aș fi mers pe jos dacă era nevoie. Soții Glück ar fi răniți, ba chiar s-ar considera insultați. Dar nu îmi permiteam să îmi pese prea mult. Taman ce mă ridicam să îmi verific bocceaua a treia oară, când am auzit o lovitură la fereastră. Cineva arunca pietricele în geam. Mai că m-am împiedicat în graba de a ajunge la fereastră și de a deschide cât mai repede ivărul din plumb. Afară era legat un cal, cu respirația aburită. Noaptea de iarnă ascundea chipul călărețului – gulerul hainei era ridicat, iar pălăria îi era coborâtă peste ochi –, dar inima mea știa ceea ce ochii nu vedeau: era Anton. Venise să mă ia cu el. A descălecat și s-a grăbit spre fereastra odăii mele din spatele bucătăriei.

— Marta, a zis el, îmbrățișându-mă. Trebuie să plec, dar nu pot fără să îmi iau rămas-bun de la tine.

Norii au dezvăluit luna și în lumina ei neașteptat de albă l-am văzut bine: ochii albaștri și dinții albi și puternici.

— Nu este nevoie de rămas-bun, Anton. Mi-am făcut deja bagajele. Lasă-mă să îmi iau ghetele și haina și putem pleca. O să merg în spatele tău pe cal. Putem reuși, am zis eu cu vocea înecată de o senzație de ușurare.

— Este periculos să călătorești cu o femeie tânără, Marta. Pe aici mișună două armate mari, puse pe prădăciune, în așteptarea ordinelor. Știi ce ar face niște soldați plictisiți unei fete ca tine? a zis el. Și, în plus, din ce am trăi? Dă-mi timp să îmi fac o viață în Pernau și apoi vin să te iau.

— Dar nu mai avem timp... l-am implorat eu.

— Eu te iubesc, a spus el. Îți va fi mai bine aici, cu părinții mei. Avem timp destul.

— Nici vorbă! Au de gând să mă mărite cu un dragon suedez, iar tatăl tău vrea să ne căsătorească de Bobotează, peste numai câteva săptămâni. Dar eu te iubesc numai pe tine și nu te voi iubi niciodată decât pe tine.

Am auzit teama din glasul meu și mi-am amintit ceva ce îmi spusese Tanya într-o altă viață: bărbații simt disperarea femeilor așa cum își simte prada un ogar. Dar nu m-am putut opri.

— Războiul nu este aproape încheiat? După Narva nu mai există nici un motiv pentru a continua luptele, nu-i așa? Cel puțin asta spune tatăl tău. Suedezii au câștigat și își vor menține autoritatea asupra ținuturilor baltice.

Dar vocea mea suna nesigură.

— Tata nu știe nimic, a rostit Anton cu dispreț. Pentru Carol, Narva nu este decât o pană la pălărie. Este nebun după război, iar Franța și Anglia sunt fericite să îl știe ocupat aici. Carol nu se va opri decât la Moscova.

Clopotul bisericii a sunat, iar Anton a aruncat o privire în jur.

— Trebuie să plec, Marta.

M-am agățat de gâtul lui, plângând.

— Nu mă părăsi.

El mi-a slăbit strânsoarea degetelor, m-a mângâiat pe obraz și mi-a șoptit.

— Nu plânge. Să așteptăm și mai vedem noi, bine? Poate că nu este cea mai rea cale. La urma urmelor, nu am fost eu primul cu care... ei, știi tu.

— Ce vrei să spui? am zis, iar vocea îmi era răgușită de durere.

El a dat din umeri.

— În felul acesta, ne putem întâlni fără să stârnim suspiciunile nimănui. Tu vei fi o femeie cinstită, măritată și vom putea face orice dorim.

M-a sărutat, strecurându-și limba lui caldă în gura mea. L-am împins.

— Ia-mă cu tine! am zis printre lacrimi, apucându-i din nou pelerina cu pumnii și agățându-mă de el.

Ceva s-a mișcat în ușa casei parohiale, iar Anton s-a tras grăbit de lângă mine, cu chipul inundat de un sentiment de ușurare.

— Trebuie să plec. Nu deznădăjdui, Marta! Ne vom revedea.

A încălecat, m-a salutat dându-și pălăria pe spate și a pornit-o în galop pe străduțele înguste din Marienburg, pe pietrele cărora răsunau copitele calului său, spre un oraș aflat lângă întinsa mare, departe de mine. De ce pierdusem acele clipe sfădindu-ne? Ar fi trebuit să îi zâmbesc și să îl momesc spunându-i: *Vino, iubitul meu, să vorbim înăuntru, nu vrei?* Mă simțeam sfâșiată de durere și de rușine, dar mi-am ținut răsuflarea când bucătăreasa, care muncise până târziu, a ieșit în strada acoperită cu zăpadă.

— Cine este acolo? a întrebat ea, ridicând felinarul și cercetând întunericul cu privirea.

Am făcut un pas în spate, m-am cățărat peste pervazul ferestrei și m-am prăbușit pe podeaua rece, din piatră, a odăii mele, unde am început să plâng, scuturată de suspine. Abia când m-a pătruns frigul – în ciuda hainelor groase pe care plănuisem să le port pe drumul spre Pernau – mi-am amintit să închid fereastra. Dalele de piatră erau acoperite cu mâzgă când mi-am desfăcut bocceaua și mi-am despăturit rochiile.

Capitolul 19

Am simțit greața pentru prima dată între Crăciun și Anul Nou și am vomitat într-o găleată. Bucătăreasa ne surprinsese cu o plăcintă grasă, din ficat de gâscă la cina de Crăciun: probabil nu îmi căzuse bine la stomac. Dar când nu am mai sângerat, mi-am amintit disperarea Olgăi. Eram grea cu copilul lui Anton.

De fiecare dată când venea Johann Trubach să mă vadă, aveam ochii roșii și umflați de atâta plâns și îmi venea greu să îi mulțumesc pentru micile daruri pe care mi le aducea de fiecare dată, gheme colorate, andrele noi sau dulciuri. În ziua dinaintea Bobotezei – ziua stabilită de Ernst pentru căsătoria noastră – mă hotărâsem: trebuia să rup logodna.

Johann m-a luat la o plimbare în oraș. Cum gândurile tuturor erau la război și la ce urma să se întâmple, m-am bucurat că era îmbrăcat cu o jachetă simplă, de culoare închisă și lungă până la genunchi, peste o pereche de pantaloni strânși pe picior și cizme înalte, în locul uniformei sale. Cămașa lui era imaculată și purta până și o eșarfă din mătase la gât și o haină călduroasă, cu bordură din blană. Îmbrăcat așa, părea un târgoveț bogat – nu că un asemenea bărbat s-ar însura vreodată cu una ca mine.

— Ridică mâinile, ca să fie albe și frumoase, îmi spusese Caroline înainte de venirea lui Johann și mă ciupise de obraji, ca fie trandafirii. Așa. Acum arăți din nou sănătoasă. Să nu stai prea mult, bine? Avem multe de pregătit pentru mâine.

Marienburg era aglomerat, dar lipsit de veselie. Duhoarea venită dinspre canalele de scurgere de pe străzile înghețate plutea în aerul de ianuarie. Aveam grijă să nu murdăresc ghetele pe care mi le împrumutase Caroline pentru plimbare. Căruțașii își mânau încă boii și catârii cu biciul, deși căruțele nu mai cărau decât puține greutăți. Băieții de la brutărie, cu fețele roșii, înghețate de frig, vindeau porții sărăcăcioase de pâine, plăcinte și prăjituri de Bobotează, în care erau ascunse talismane norocoase: am cumpărat una pentru acasă, căci cu toții aveam trebuință de un strop de noroc în zilele acelea. Fermierii vindeau animale vânate ilegal, ca, de pildă, iepuri slăbănogi și căprioare mici; erau proaspăt omorâte, sângele li se prelingea încă din urechi. Bărbați bine îmbrăcați își ridicau pălăriile în semn de salut unii către alții, încercând să ascundă topoarele pe care le duceau în mână, în timp ce trăgeau după ei cărucioare cu două roți pline cu lemne de foc abia tăiate. Vedeam din ce în ce mai mulți cerșetori în oraș, ciorovăindu-se cu fetele de moravuri ușoare pentru cele mai bune locuri de hoinărit. Un om vindea castane prăjite pe care le întorcea pe un pat de cărbuni, frigându-și buricele degetelor. Johann mi-a cumpărat câteva și am mers mai departe, desfătându-ne în tăcere cu pulpa lor moale și dulce ca un terci. După ce am mâncat, degetele lui le-au căutat pe ale mele în manșonul pe care mi-l împrumutase tot stăpâna mea.

Mi-am retras în grabă mâna, iar el s-a uitat la mine, întristat.

— Nu îmi permiți să te țin de mână? Te dezgust atât de mult? Ce pot face ca să mă placi? a întrebat el.

Mi s-a făcut rușine: în decursul puținelor noastre întâlniri, mă tratase cu mai multă bunătate decât aș fi putut cere.

— Nu mă dezgusți... am dat să explic eu, dar Johann nu voia să mă asculte.

— Atunci de ce ești mereu atât de tristă când vin să te văd? Din proprie voință ai fost de acord să ne căsătorim, nu-i așa?

— Da. Și nu.

— Nu?

S-a oprit din mers, cu o privire îndurerată pe chipul lui senin. L-am atins pe braț.

— Te rog. Ești un om bun, Johann. Dar nu mă pot mărita cu tine.

A râs pe înfundate și m-a strâns de braț, ceea ce m-a surprins.

— Ah, înțeleg. Este vorba de fiul pastorului, nu-i așa? V-am privit la biserică. Știu că este greu, dar uită-l. Se va însura cu o fată din Pernau, care îl va ridica în lume, o fiică de negustor bogat.

Am roșit. Fusese atât de limpede pentru toată lumea, în afară de mine? Poate că mă purtam ca o proastă. Ar fi mai ușor să mă mărit cu Johann și să cresc acest copil ca pe copilul nostru. Care bărbat îndrăgostit observă o lună în plus sau în minus? Dar nu voiam să fiu o mincinoasă, ca Anton.

— Sunt însărcinată, Johann, am zis eu, coborând glasul. Doar nu vrei să se însori cu o fată care poartă în pântece copilul unui alt bărbat?

S-a oprit și s-a uitat țintă la mine. Curajul a lăsat locul groazei. Ce va face? Mă va lua la palme? O să mă târască până la casa parohială și o să mă facă de rușine înainte ca soții Glück să mă arunce în stradă? Voi ajunge din nou pe drumuri, dar de data asta grea cu copil. De teamă, mi se tăiase răsuflarea și nu mai știam de mine. Am făcut un pas în spate când Johann m-a îmbrățișat în văzul tuturor celor din Marienburg, sărutându-mă pe frunte și râzând. Un actor ambulant și-a ridicat

pipa dintre buzele înghețate, ca să ne arunce un zâmbet. Johann i-a aruncat o monedă.

— Ce veste minunată, Marta! Și eu am ceva să îți spun înainte de a ne căsători.

Eram mută de uimire. L-am privit. Ce putea fi?

— Nu voi putea să te satisfac așa cum trebuie să o facă un bărbat. Pentru mine s-a sfârșit totul, poate din cauza unei răni vechi sau poate din cauza frigului de pe câmpul de bătălie și de la fortăreața din Riga. Nu îți voi fi soț decât pe jumătate, dar pentru copilul tău voi fi un tată adevărat, ți-o jur.

Ce mai era de spus? În ziua următoare, Ernst ne-a cununat în biserica lui. Am purtat o rochie cu guler înalt, făcută dintr-un bumbac gri deschis și în mână țineam un buchețel de ghiocei atât de strâns, încât încheieturile mi se făcuseră albe. La masa de după cununie am mâncat pui umplut cu măruntaie și am băut vin și bere: tot ce avea de oferit mai bun bucătăria familiei Glück. Când am împărțit prăjitura de Bobotează, am găsit talismanul în bucata mea.

Johann și-a ținut promisiunea și a fost un soț bun, care nu a ridicat niciodată la mine nici vocea și nici mâna; îi plăcea mâncarea pe care o găteam și nu a venit beat acasă decât o dată, într-o vineri, când i-am dat o parte din solda lui ca să meargă cu prietenii la *kabak*. Râdeam împreună – nu tot timpul, dar destul de des –, iar în acea perioadă a vieții mele firea lui bună mi-a oferit lucrul după care tânjisem: pace în suflet. Dacă aceasta urma să fie viața mea, atunci așa să fie: camera lui din interiorul garnizoanei era sărăcăcios mobilată cu o masă, două scaune și un pat îngust; cele câteva haine ale noastre atârnau în două cârlige pe perete. Am încercat să înfrumusețez locul punând flori într-un vas pe pervaz. Dar la o lună după nuntă, Johann a plecat pe câmpul de luptă. Mă simțeam tare singură după căldura pe care o cunoscusem la familia Glück, dar o vizitam pe Caroline cât puteam de rar fără să devin nepoliticoasă.

Singura prietenă pe care o aveam în garnizoană era vecina mea Lisa, ai cărei fii și soț erau și ei plecați la bătălie. Într-o seară din mai stăteam împreună în odaia ei, unde întorceam gulere și cârpeam ciorapi pentru clienții încă bogați care îi apreciau munca. Sorbeam cvas, iar Lisa mesteca tutun – singura ei bucurie în viață, spunea ea –, dar mie scuipatul roșu mi se părea la fel de scârbos precum efectele acestui obicei, gingiile pătate și dinții stricați. Într-o pauză de cusut a scuipat, cu precizie de data asta, în găleata ei, după care mi-a luat palma între mâinile ei.

— Lasă-mă să-ți citesc în palmă, raza mea de soare, să vedem ce are de oferit viața unei porumbițe ca tine! Bătrânul și sălbaticul Johann nu poate fi totul, așa-i? a chicotit ea amețită de băutură.

Apoi a privit în palma mea, unde liniile se întretăiau, începând de jos, de la încheietură, și urcând spre degete. A clătinat din cap.

— Pe cine încerci tu să păcălești, sau ai luat cu împrumut mâna de la altă femeie?

— De ce? Ce vezi? am întrebat nerăbdătoare. O să fiu fericită? Dar copilul meu, ce va fi?

S-a uitat din nou în palma mea.

— Văd o dragoste mare, trainică și multe, multe călătorii. Văd o viață lungă – ești puternică precum un cal de povară, nu-i așa, Marta?

— Călătorii? am zis, râzând. Pentru mine? Dar cu dragostea aceea mare și trainică ce va fi? Se va împlini?

Îl respectam pe Johann; dragoste nu era cuvântul potrivit pentru ce aveam noi.

Mi-a închis mâna și a numărat micile falduri care s-au format sub degetul mic.

— Desigur. Văd treisprezece sarcini.

— Treisprezece? Doamne Dumnezeule! am zis eu, apoi am rămas tăcută.

Johann trebuia să se mulțumească să îmi mângâie trupul în vreme ce eu stăteam întinsă pe

spate, cu ochii închiși. Mă simțeam atât de singură și de tristă în acele momente: unde era Anton, se gândea la mine? Eram gata să îi iert trădarea și acele ultime cuvinte urâte, dacă s-ar fi întors la mine.

Mi-am lăsat mâna pe pântecul încă drept.

— Dar acest prunc? Este băiat sau fată?

Lisa a dat drumul la mâna mea.

— Asta nu văd. Nu mai întreba prostii și întoarce-te la lucrul tău, a zis ea, apucând din nou acul.

*

Două zile mai târziu am întâlnit-o pe Caroline la piață. De-acum, fermierii nu mai vindeau decât ceea ce nu le trebuia lor ca să supraviețuiască și nu se mai vedeau negustori străini sau vânzători ambulanți. Mai mult de un an trăit la mila armatelor jefuitoare adâncise provincia în foamete: oamenii din Marienburg plăteau o livră[3] de unt cu șiraguri de perle și o bucată de costiță cu smaralde; mai toți târgoveții își transformaseră straturile de flori în grădini cu legume. Împreună cu Caroline era o tânără femeie frumoasă, care îi ducea coșul, așa cum o făceam și eu altădată.

Soția pastorului m-a îmbrățișat.

— Unde te-ai ascuns, Marta? În sfârșit ne revedem.

Bucuria ei de a mă revedea mi-a înmuiat inima.

— Ei bine, știi cât de ocupată te ține viața de femeie măritată, am zis eu și am aruncat o privire spre străină.

Se ținea mândră în mantia ei albastră bine croită; culoarea îi scotea în evidență ochii deschiși și părul blond, care era înfășurat într-un coc greu, la ceafă. În lobii urechilor îi sclipeau perle mici, trandafirii.

Caroline și-a înlănțuit brațul cu al ei:

— Fă cunoștință cu Louise! Este logodnica lui Anton și s-a mutat la noi. De cum a cunoscut-o Anton – lucrează pentru tatăl ei – s-au îndrăgostit până peste cap. Sper să fiu și eu bunică în scurtă vreme.

M-a bătut peste pântec, iar Louise mi-a întâlnit senină privirea, cercetându-mă cu ochii ei gri, înainte de a-mi adresa un zâmbet vag. Eram sigură că Anton nu îi atinsese nici măcar vârful degetelor în timpul pețitului. Va fi primul bărbat care o va avea, nu ca slujitoarea din casa părinților săi. Am dat din cap scurt, incapabilă să îi fac urări de bine, cum o impunea politețea. Imaginea ei era un pumnal care îmi străpungea inima.

Capitolul 20

După întâlnirea cu Louise și Caroline la piață, simțeam dorința nebună de a face o baie fierbinte, vrând să curăț de pe mine amintirea lui Anton. Am cărat găleată după găleată de apă sus, în cameră și am aprins focul, neeconomisind nici lemnele de foc, nici cărbunii. Când am turnat ultima găleată cu apă fierbinte în cada din lemn, m-a săgetat o durere teribilă prin pântece. M-a îndoit de spate și mi-a tăiat genunchii și apoi am simțit un șuvoi cald între picioare înainte ca fusta să mi se facă roșie de sânge. Am vrut să mă ridic, dar durerea m-a pus la pământ; mi se părea să mă strivește un uriaș în pumnul lui și îmi rupe spinarea pe loc. M-am târât în genunchi afară din cameră și am reușit să bat la ușa Lisei înainte de a leșina pe palierul acoperit care lega camerele soldaților.

Ea mi-a ridicat picioarele, mi-a zis să inspir și să împing. Aș fi sângerat până la moarte fără ea. Fiul lui Anton s-a născut mort la cinci luni și odată cu el a murit iubirea mea pentru tatăl lui. După cinci zile, Lisa încă îmi dădea cu lingura în gură ciorbă fierbinte și cvas, ca să îmi recapăt puterile. În

timpul lunilor luminoase ale verii, zilele mele au fost negre ca mijlocul iernii.

Regele Carol al Suediei iubea războiul de dragul războiului. Cu toate acestea, după primele succese, ca ocuparea Livoniei suedeze și a Curlandei vecine, războiul a luat o turnură proastă pentru el. Țarul Tuturor Rusiilor părea că a învățat din primele înfrângeri. Zvonurile abundau în Marienburg:

— Ai auzit? Generalul Boris Petrovici Șeremetiev se apropie cu zece mii de oameni. Este fiul uneia dintre cele mai vechi familii din Rusia și are războiul în vene. De fapt, se zice că nu a pierdut nici o bătălie. Suedezii nu au nici o șansă.

— Adăpostiți-vă în interiorul garnizoanei. Până în iulie vom fi sub asediu rus!

— Nu, ascundeți-vă în casa parohială, căci este solidă și este construită din piatră. Garnizoana va arde ca iasca.

În casa parohială? Refuzam să locuiesc sub același acoperiș cu logodnica lui Anton. În schimb, m-am ascuns în garnizoană, alături de celelalte femei și copii.

Pe 25 august 1702, Șeremetiev a atacat orașul Marienburg, iar mie mi se părea că venise cu adevărat ziua de pe urmă, cu care ne amenințase Ernst Glück. Văzute din turnul garnizoanei, armatele sale semănau cu un potop întunecat care se apropia, amenințând să ne înghită de vii; se revărsau spre noi, strigând, țipând și trăgând cu armele. Iadul își deschisese porțile. Gurile de tun vuiau și scuipau moarte și distrugere; ghiulelele urlau prin aer ca lupii – sunetul acela m-a speriat de moarte prima dată când l-am auzit, de m-am ascuns sub masă, cu mâinile apăsate peste urechi. Au devastat zidurile orașului, drumurile și piața centrală. Oamenii se năpusteau care încotro, înnebuniți de frică, ducându-și în brațe bunurile și trăgând după ei copii și animale. Casele din lemn erau în flăcări; fumul cenușiu și gros îi înneca și îi

împiedica să salveze ce ar mai fi fost de salvat; flăcările nu puteau fi stinse. Orașul zăcea transformat în cenușă, aerul putea a sulf, iar bubuitul neîncetat al tunului ne asurzea.

La prânz, rușii luau cu asalt orașul; când am văzut cum este smuls steagul suedez murdar și jerpelit de pe poarta principală, mi s-a strâns stomacul. Pentru un șerb, toți stăpânii sunt la fel, dar cum va fi să trăiesc din nou cu rușii, acum, după ce cunoscusem stăpâni mai buni? Am auzit urale și strigăte venind dinspre armata lor: trăgeau focuri de armă în aer și așa am înțeles că Marienburgul capitulase. Ce se întâmplase cu Johann? Era încă în viață și, dacă nu, ce avea să se întâmple cu mine? Soțul și fiii Lisei nu se întorseseră din bătălie. Urletele ei bântuiau garnizoana pustie. Am îndrăznit să îmi părăsesc odaia ca să o implor, dar nu mi-a deschis ușa. În dimineața următoare era liniște deplină alături. Speram că fugise în puterea nopții, căci, în următoarele zile, nici o persoană cu mintea întreagă nu ar mai fi avut curajul să iasă din casă. Rușii i-au încuiat pe suedezii capturați în grajduri și le-au dat foc. Au jefuit și au prădat, uimiți de bogățiile găsite în prosperul oraș, și-au exersat îndemânarea de aruncare a cuțitului, folosind ca țintă Sfânta Treime de deasupra altarului bisericii lui Ernst Glück, apoi au topit argintul, au băut vinul pentru cuminecătură și au aprins ruguri în strane.

Eram slăbită de foame, ca și cum înăuntrul meu pândea un animal care mă rodea încet și continuu dinspre intestine spre stomac. Am căutat prin toate bufetele, rafturile și oalele din garnizoana părăsită, dar nu am găsit nimic în afară de câteva semințe mucegăite și pâine tare ca piatra. În disperarea mea, le-am înmuiat pe amândouă în apă de ploaie până ce s-au făcut un terci. L-am devorat, dar mi-a dat crampe la stomac. Cine rămânea în acest oraș urma să sufere de inaniție. Foamea marca apogeul

ticăloșiei războiului, slăbindu-ți corpul odată ce spiritul îți fusese frânt. Rușii guvernau orașul ca o treime a focului, distrugerii și a morții.

La trei zile după bătălie am auzit o bătaie în ușa pe care o baricadasem cu masa și scaunele noastre. Se apropia ora stingerii, iar eu mă pregăteam să tai un morcov ca să fac o supă slabă – săpasem după el într-un colț al grădinii de zarzavaturi a garnizoanei, ca o veveriță care caută ghinde din toamna trecută. M-am oprit, cu cuțitul în mână. Porțile garnizoanei serviseră drept combustibil, iar restul clădirii începea să fie folosit ca lemne de foc. Eu făcusem focul cu placaje din grajduri. Cine putea fi? La lăsarea serii și chiar în primele ore ale nopții era încă lumină, ceea ce făcea dificilă și neînțeleaptă nerespectarea orei de stingere impuse de ruși. Ce căuta vizitatorul meu afară la această oră târzie? Am ascuns morcovul și am apucat mai bine cuțitul.

— Cine-i acolo? am șuierat eu, cu urechea lipită de ușă.

— Marta Trubach? a întrebat un bărbat. Am adus veste de la Caroline Glück. Este vorba de Johann.

Johann! Era în viață, totuși? Mi-am amintit de țipetele vecinei mele și, chiar mai greu de suportat, de tăcerea de mai târziu, dincolo de ușa ei. Am mutat masa și scaunele într-o parte, ascunzând cuțitul între faldurile rochiei când m-am uitat la vizitatorul meu. În fața ușii stătea un om neîngrijit: în multe zile de duminică îi umplusem castronul cu supa pe care o împărțea casa parohului la prânz, iar uneori îi dădusem și a doua porție.

— Ce se întâmplă?

Privirile mele au măturat palierul din spatele lui. Părea să fie singur, căci și el s-a uitat precaut în jur. Rușii aveau un simț al umorului aparte, le plăcea să taie urechile și nasurile nefericiților pe care îi prindeau pe stradă, sau să îi însemneze cu fierul, ca pe animale. Auzisem și povești despre

cum unor oameni le bătuseră căciulile în cuie în cap sau despre târgoveți siliți să treacă printre două șiruri de bătăuși.

— Johann este la primărie. Acolo l-a găsit soția pastorului. Este grav bolnav și nu este sigură că va supraviețui acestei nopți. Dar te strigă pe dumneata în fierbințeala care l-a cuprins.

Soțul meu era în viață. Am ezitat o clipă: primăria se afla în cealaltă parte a orașului. Aproape se dăduse stingerea, iar ruinele din Marienburg mișunau de soldați ruși. În ciuda ordinelor stricte ale generalului Șeremetiev, violau pe oricine purta fustă, indiferent că era o fată de șapte ani sau o babă fără dinți. Dar eu nu îi mulțumisem niciodată lui Johann pentru iubirea și respectul pe care mi le arătase, după ce Anton mi le refuzase pe amândouă.

Omul s-a îndepărtat pe nesimțite.

— Eu o iau din loc. Sper să îl revezi pe Johann înainte să moară.

S-a grăbit să coboare scara îngustă și apoi să părăsească garnizoana.

Johann mă acceptase și mă iubise așa cum eram. M-am șters pe față și pe mâini, mi-am învârtit părul lung într-un coc neglijent și m-am înfășurat în mantaua pe care mi-o dăruise la scurtă vreme după nuntă. Pe sub ea, purtam o fustă lungă din pânză și o tunică fără mâneci, care era prinsă cu o curea și pe care brodasem un plăcut model floral în lungile seri de singurătate. Chiar dacă era pentru ultima dată și dacă Dumnezeu mă apăra, Johann mă va vedea curată și frumoasă. Îmi dăruise un strop de pace în viață. Poate reușeam să fac și eu același lucru pentru el înainte de a muri.

Îi datoram măcar atât.

Capitolul 21

Marienburgul era înspăimântător de pustiu. După-amiaza lăsase locul unei înserări palide, dar în aer se simțea mirosul de votcă, praf de pușcă și fum. Drumurile și străduțele erau bombardate și am alergat oriunde se putea, evitând gropile cele mai mari și ascunzându-mă în spatele ruinelor fumegânde. Dacă nu vedeam pe nimeni, îmi spuneam eu copilărește, atunci nu mă vedea nici pe mine nimeni. Îmi țineam mantaua strânsă peste trup, ca să nu fâlfâie și să mă dea de gol. În scurtă vreme am ajuns în apropiere de primărie și am răsuflat ușurată: o singură țâșnire și voi fi cu Johann. M-am lipit de o bucată de zid înnegrit: totul părea liniștit. Am respirat adânc și m-am pregătit pentru ultima goană de-a curmezișul pieței deschise, spre primărie și spitalul improvizat. Am dat să pornesc și am fost trasă înapoi, izbită de peretele de lemn.

— Ia te uită ce avem aici!

Trei ruși râneau la mine, țintuindu-mă pe scândurile de lemn. Uniformele lor erau murdare și rupte și alcătuite din tot felul de haine, furate, găsite sau dăruite – Dumnezeu știe! Toți aveau dinți lipsă, iar cel care mă ținea purta un petic murdar peste un ochi. Din rana pe care o ascundea se scurgea puroi, iar părul îi era năclăit de noroi și sânge. Duhoarea de transpirație și căcat care venea dinspre ei îmi provoca o senzație de vomă.

— Lasă-mă să plec, porcule! Trebuie să mă duc la spital, i-am scuipat în rusă.

— La spital? Da' ce, ești infirmieră? Mă frige undeva și trebuie să te ocupi imediat de asta, a râs el și mi-a îndesat mâna între picioarele lui.

Am mârâit la el ca o pisică furioasă, dar el mi-a acoperit gura cu o mână murdară, dându-mi capul pe spate.

— Dintre toate fetele pe care le-am văzut în orașul ăsta nenorocit, tu ești cea mai frumoasă, cea mai curată și mai drăguță. Și să știi că nici una dintre celelalte nu s-a plâns.

M-a împins în perete; mantaua mi-a alunecat de pe umeri, iar în gât și spinare mi s-au înfipt așchii de lemn. M-am zvârcolit și am încercat să îl zgârii, atacându-i fața și mâinile cu unghiile.

— La dracu', Andrei, ține-o! E o sălbatică. Iuri, stai de pază să nu vină oamenii lui Șeremetiev. Eu o iau primul, eu am văzut-o, a grohăit el, imobilizându-mi pumnii deasupra capului și împingându-și limba în gura mea.

Puțea. Am simțit cum mi se întoarce stomacul pe dos și l-am mușcat de buze cât de tare am putut. S-a dat înapoi, înjurând și strigând. Am încercat să scap, dar m-a prins de păr și m-a tras înapoi. Durerea mi-a străpuns scalpul și am izbucnit în lacrimi când m-a înlănțuit lângă el, înfășurându-și părul care mi se desfăcuse în jurul pumnului său.

M-a pocnit atât de tare peste față, încât mi-a smucit capul într-o parte, strâmbându-mi gâtul; vederea mi s-a încețoșat. L-am simțit cum îmi rupe tunica și îmi trage fusta în jos.

— Țâțe ca de doică și picioare ca iapa lui Menșikov, a îngânat el, în vreme ce amicul lui mă apuca de spate.

Bărbatul cu peticul peste ochi m-a ridicat și mi-a depărtat picioarele, înfigându-mi degetele în piele. Pantalonii torționarului meu îi atârnau în jurul genunchilor când s-a împlântat în mine dintr-o singură mișcare. Am țipat până m-a lăsat vocea. Complicele lui mi-a întors capul spre el și și-a băgat limba în gura mea. Primul a continuat să se înfigă în mine râzând și înjurând, cu degetele împlântate în spatele meu. Acestea erau ultimele clipe ale vieții mele, mi-am zis eu, simțind cum lumea se închide în jurul meu. Totul era șters de o durere orbitoare. Apoi l-am auzit pe Iuri dând alarma.

— Straja!

Şi a fugit cât de tare îl lăsau picioarele lui strâmbe.

Ceilalți doi au urlat de durere când s-a năpustit peste capetele și umerii lor o cravașă. Caii nechezau și vocile strigau; cel care mă viola s-a poticnit în spate, cu peticul rupt, cu sânge și puroi scurgându-i-se peste față.

Plângând cu suspine, m-am ghemuit la perete, ca să nu fiu călcată de copitele cailor și mi-am acoperit capul cu brațele. Câți oameni erau nu aș fi putut spune, cu toate strigătele și loviturile de bici. Un bărbat din gardă i-a aplicat unuia dintre soldații puși pe prădăciune o lovitură de jos în sus, după care i-a apucat pe amândoi de păr și le-a lovit țestele una de alta. Capetele le-au trosnit ca pietrișul sub tălpile picioarelor. Pentru urechile mele era adevărată muzică.

— Drepți! a strigat străjerul, îndreptându-se și el. Vine generalul Boris Petrovici Șeremetiev. Conform ordinelor în vigoare, violul se pedepsește cu lovituri de bici și muncă silnică.

M-am făcut cât am putut de mică, gemând și ștergându-mi lacrimile, mucii, sângele și mizeria de pe față. Amândoi violatorii mei au luat poziție de drepți. S-au auzit lovituri de copite în pavaj și un armăsar negru ne-a dat un înconjur. La lumina muribundă a zilei am privit la chipul călărețului care se înălța deasupra noastră: legendarul general Șeremetiev.

Ședea drept în șaua lui lucioasă, din piele. Platoșa argintie strălucea în lumina înserării, iar haina îmblănită era prinsă cu un portret miniatural, incrustat cu diamante. Am mijit ochii, ca să îl văd mai bine: înfățișa un chip de bărbat. O panglică albastră traversa pieptul lui Șeremetiev, dar nu purta pălărie și barbă nu avea. Armăsarul lui s-a cabrat când a dat ordinul:

— Tăiați-i limba omului ăluia, iar pe cel care a fugit prindeți-l. Treizeci de lovituri de gârbaci pentru fiecare o să le fie învățare de minte.

Fără să le ia în seamă protestele înnebunite, străjerul l-a apucat de falcă pe omul deja

desfigurat, i-a deschis gura cu forța și i-a tăiat limba de la rădăcină. Când l-am văzut că aruncă bucata de carne rozie, sângerândă, în praful drumului, mi-a venit să vomit, dar m-am și bucurat.

— Dacă mai ești în viață după întâlnirea cu gârbaciul, poți să îți prăjești limba pentru cină. Dacă ar fi după mine, ți-aș pune și mătărânga la grătar, i-a zis soldatul.

Violatorul meu se ținea de gât cu ambele mâini, gâlgâind, cu ochii holbați de frică. Din gură îi țâșnea sânge și genunchii nu îl mai țineau. Acum știa și el ce este durerea, zvârcolindu-se ca un vierme, mi-am zis eu, aproape sperând ca străjerul să își ducă la împlinire amenințarea și să îl castreze, deși treizeci de lovituri de gârbaci ar trebui să îl rezolve definitiv. Trupa de străjeri a încălecat din nou, iar Șeremetiev era gata să o pornească din nou la drum. Am încercat să mă ridic, dar m-a săgetat o durere prin burtă și m-am ghemuit la loc. Nu puteam să merg. Cum voi ajunge la spital? Îmi era teamă că Johann murise deja, dar voiam totuși să ajung la el. Poate dacă așteptam să plece bărbații? Am încercat să le zâmbesc slab, de parcă îmi era bine, când străjerul a zis:

— Dar cu fata ce facem? Nu o putem lăsa în urmă. Este prea periculos.

Am înghețat. Șeremetiev s-a uitat în jos, spre mine.

— Ridică-te, fată! a zis el scurt.

M-am clătinat pe picioare, simțind cum mi se scurge sângele între coapse. Rușinată, am încercat să mă acopăr cu tunica.

Șeremetiev a descălecat de pe armăsarul lui. Vederea mi s-a încețoșat în timp ce bărbatul înalt se apropia de mine. Mi-a înclinat fața spre lumina nopții albe și a înjurat din nou, apoi și-a scos pelerina verde-închis și m-a înfășurat în ea. Niciodată până atunci nu mai simțisem ceva atât

de moale și de încăpător. Căptușeala din blană îmi mângâia pielea și mi-am îngropat fața în ea, izbucnind deodată într-un plâns cu suspine. Șeremetiev a încălecat și s-a aplecat după mine.

— Ridic-o la mine! Este prea rănită ca să se descurce singură. Cât despre violatorii ăștia trei – cincizeci de lovituri de fiecare, douăzeci și cinci dintre ele peste măciuci.

M-a așezat în spatele lui în șa, iar eu m-am agățat de el. Era dureros să călăresc așa, bărbătește, dar m-am lipit de spinarea lui. Stofa uniformei era aspră; peste obraji îmi curgeau lacrimi mute când mi-am îngropat fața în ea. I-am auzit pe soldați cum implorau milă, dar în zadar, căci străjerul a ridicat brațul pentru prima rundă de lovituri. Am întors capul, ca să văd cât se putea mai mult.

— Ține-te bine, fată! a zis Șeremetiev. Mergem înapoi în tabăra mea.

I-am auzit pe violatorii mei până ce am trecut de rămășițele zidului de oraș. Străjerul își făcea datoria cum se cuvine. Să fi fost o formă de justiție care acționa și în favoarea mea o dată? Când am aruncat o ultimă privire peste umăr la viața pe care o cunoscusem până atunci, dintre ruinele garnizoanei se ridica fum. Primele flăcări au înghițit turnul și zidurile care mai rămăseseră în picioare. Focul a pictat cerul într-o nuanță roz de cenușă și a făcut să strălucească orizontul, dăruindu-i lui Johann un rămas-bun demn de un erou. Nu mai era cale de întoarcere pentru mine, căci, încă o dată, Dumnezeu, în înțelepciunea și mila Lui, mă lăsase în viață, am înțeles eu chiar înainte de a-mi pierde cunoștința.

Capitolul 22

Cineva m-a bătut ușurel pe obraz și mi-a ridicat picioarele; mi-a venit sângele în cap și m-am dezmeticit, privind la chipul îngrijorat, dar amabil, al unui tânăr. Mi-a ridicat capul ținându-mă de ceafă și mi-a șters fața cu cârpe înmuiate în alcool.

— Îți amintești ce s-a întâmplat? Ești în cortul generalului Șeremetiev. El te-a salvat de... a zis el cu o vagă cadență ucraineană, apoi s-a oprit brusc și a roșit.

Eu am ridicat o mână, împăciuitoare.

— Știu, am zis eu și mi-am coborât privirile, ceea ce l-a făcut să roșească și mai tare.

Era genul de lucruri care nu se uită. Aceasta era oare persoana care îmi oprise sângerarea, mă spălase și mă înfășurase din nou în pelerina generalului? Am dat să mă ridic în capul oaselor, dar m-a luat o asemenea amețeală, încât m-am apucat de brațul lui ca să îmi recapăt echilibrul.

— Trebuie să plec, am zis eu, străduindu-mă să mă ridic în picioare. Trebuie să văd dacă soțul meu mai este în viață.

— Nu pleci nicăieri. Marienburgul este în flăcări. Toți oamenii fug din oraș. Șeremetiev se poate întoarce în orice moment și vrea să te vadă puternică și înzdrăvenită. De când nu ai mai mâncat? Ți-e foame?

Nu îmi păsa ce voia rusul, dar îmi chiorăia stomacul și m-am gândit cu jind la morcovul pe care îl curățasem cu câteva ore înainte. Ce s-o fi întâmplat cu el?

— Mor de foame, am spus.

Străjerul a ieșit din cort și, când a ridicat pânza ceruită care servea drept ușă, a pătruns înăuntru lumina soarelui de după-amiază. Cât timp dormisem?

Am privit cu atenție în jurul meu: podeaua era acoperită cu mai multe straturi de covoare. Modelele lor îmi aminteau de stofele pe care le văzusem în depozitele lui Vasili. Un birou părea a se îneca sub greutatea sulurilor de hârtie și a

hărților, iar unul dintre scaunele din jurul său era îngropat sub un morman de blănuri lucioase și închise la culoare. Nu văzusem niciodată așa ceva: erau oare blănuri de samur? Lângă patul de campanie pliabil pe care mă aflam era un scrin ghintuit cu plăcuțe și centuri din fier. Era încuiat cu un drug și un lanț: să fi fost oare cufărul de război? Taman atunci am observat o farfurie cu resturi de mâncare pe podea, lângă pat. Nu cumva Șeremetiev stătuse acolo, mâncând și privindu-mă în timp ce dormeam? Gândul acesta mă tulbura, dar m-am aplecat și am adulmecat mâncarea ca un câine. În pocalul de cupru rămăsese ceva vin, o felie de pâine cu chimion era neatinsă și jumătate din carnea albă și suculentă era încă pe osul unei pulpe de pui. Am mirosit pielița crocantă care îl acoperea și am simțit că îmi vine rău de foame; nu am mai putut aștepta întoarcerea străjerului. În schimb, m-am repezit spre tavă. Am dat pe gât vinul și mi-am îndesat pâinea în gură, strivind semințele de chimion între dinți. Carnea albă mi se topea în gură, ceea ce a fost numai bine, căci nu m-am oprit ca să mestec. Aproape m-am înecat de rușine când am auzit râsete la intrarea în cort. Am ridicat privirea, cu buzele și bărbia acoperite de chimion și semințe, cu o pulpă de pui în mână și fața congestionată din cauza lipsei de aer.

Pielea lui Boris Petrovici Șeremetiev era bronzată și lucioasă, ca și cum abia se bărbierise. Așa cum se cuvenea cuceritorului Marienburgului, uniforma lui era proaspăt spălată și călcată, iar pelerina lungă și neagră avea brodată pe spate o cruce mare, albă.

— Ce să zic, e semn bun, fată, dacă ți-e foame, a zis el, apucând o altă sticlă de vin de pe masă ca să îmi umple pocalul. Bea. Te vindecă și te ajută să uiți. Crede-mă, știu despre ce vorbesc. În afară de o bătălie pierdută, nu există tristețe mai mare decât o bătălie câștigată.

Și-a tras un scaun mai aproape, încrucișându-și picioarele îmbrăcate în pantaloni strâmți și cizme înalte, lucioase. L-am cercetat pe sub gene: era mai în vârstă decât credeam. Părul negru de la tâmple era presărat cu alb, iar fața ridată, plină de cicatrice, îmi amintea de pământul uscat și sfărâmicios din verile noastre baltice. Riduri adânci erau săpate în piele, pornind de la nas, care îi era încovoiat precum ciocul unui vultur, și mergând către colțurile buzelor subțiri. Nu era o gură care să zâmbească ușor.

Au mai fost aduse bucăți de pui, pâine, fructe murate și castraveți acri de către tânărul ucrainean; eu și Șeremetiev am mâncat în tăcere, până ce am îndrăznit să întreb:

— De ce m-ați salvat, domnule general?

M-a privit precaut.

— Nu știu. Am văzut ceea ce ți s-a întâmplat ție astăzi de o sută, dacă nu de o mie de ori. Poate sunt doar obosit. Nu am mai fost acasă de trei ani. Cine știe? Vom vedea.

S-a aplecat înainte, încleștându-și degetele, gândindu-se parcă ce să facă cu mine. M-am dat înapoi.

— Nu îți face griji, fată! Nu am forțat niciodată o femeie să facă ceva ce nu vrea să facă. Cum te cheamă?

Mi s-a făcut rușine: fără ajutorul lui, aș fi moartă, ruptă în bucăți de animalele acelea pe o uliță din Marienburg.

— Marta, am zis eu, înfășurându-mi mai bine pelerina peste umerii goi și tunica ruptă.

— Mai dormi puțin și apoi vom hotărî ce se va întâmpla mai departe.

A dat să se ridice, când clapeta cortului a fost dată brusc într-o parte și tânărul ucrainean a fost împins la o parte de un bărbat înalt și zvelt, care a intrat în cort.

— Rămâi așezat, Șeremetiev, a zis străinul. Nu ne simțim noi bine împreună?

Părul ciufulit avea aceeași culoare ca blana unui câine vagabond, un blond închis, murdar. Trăsăturile îi erau necioplite, aproape ca fețele păpușilor pe care le dăltuia tata dintr-o bucată de lemn pentru mine și surorile mele. Un zâmbet stăruitor și curios îi stătea la pândă la colțurile gurii cu buze subțiri, iar ochii îi erau atât de întunecați, încât cu greu le puteai deosebi pupila de iris. Șeremetiev a oftat:

— Iar tu, Menșikov? Nu am discutat chestiunea deja? Am căzut de acord să alegi tu primul.

Văzându-mă, străinul a pus mâinile în șolduri și și-a umflat obrajii.

— Șeremetiev, diavol bătrân! O fată în cortul tău! Asta este o premieră. Ai uitat, în sfârșit, de scorpia aia de nevastă-ta? Și nu cumva ești prea nobil pentru genul acesta de blestemății? Cine este? Ei, lasă! După părerea mea, învingătorului i se cuvine prada de război.

Nou-venitul a rânjit și și-a pus mâinile pe umerii lui Șeremetiev. Degetele bărbatului înalt erau acoperite cu inele de la bază până la prima încheietură; nestematele descompuneau lumina soarelui. Între timp, străjerul lui Șeremetiev își redobândise echilibrul. Luase o poziție de drepți atât de rigidă, încât nici nu credeam că era posibilă.

— Ce dorești, Menșikov? a zis Șeremetiev obosit, dar s-a ridicat, punându-se între ultimul sosit și mine.

Nu era la fel de înalt ca Menșikov, dar se ținea mândru. Am simțit îngrijorarea străjerului; sudoarea îi strălucea de frunte, dar Menșikov a râs.

— Ce vrea oricine. Să mănânc, să dansez, să râd și să iubesc, a zis el, lăsându-se într-un scaun care mai că s-a îndoit sub greutatea și înălțimea lui.

M-a cercetat din priviri, fără jenă. Eu m-am adăpostit înăuntrul pelerinei și mi-am coborât privirile. Șeremetiev s-a apucat să adune câteva hărți.

— Vrei să iei astea cu tine? a întrebat.

Însă Menșikov le-a împins într-o parte.

— Lasă hărțile! Sunt bune numai pentru a ațâța focul. Pe cele mai bune le am la mine în cort și ți le trimit mai târziu.

— Ești prea bun. Mă întreb ce faci cu toate aceste hărți dacă nu știi nici măcar să citești, Alexandr Danilovici.

— Ai grijă, Șeremetiev! a spus Menșikov, numai pe jumătate în glumă. Dar ce ar fi să continui cu lucrurile importante?

A tras de pelerina mea, pe care am strâns-o ca să îmi acopăr sânii.

— Cum te cheamă, fetițo? Unde te-a găsit Boris Petrovici? Credeam că soldații mei au controlat până și ultimul colț din locul ăsta uitat de Dumnezeu, în căutare de fete frumoase. Deschide pelerina, să te văd mai bine.

I-am răspuns lui Menșikov cu o căutătură aspră și mi-am strâns pelerina mai bine în jurul meu.

— Și cine ești tu să te holbezi la mine așa? Chiar crezi că ți-aș arăta corpul meu ca o târfă? Niciodată. Mai curând voi vedea zăpadă neagră.

Cine era omul acesta care intra în cortul unui erou și se purta de parcă putea lua orice dorea? Am privit spre Șeremetiev, ca să înțeleg dacă mersesem prea departe, dar el a tușit ușor, pentru a-și ascunde râsul, citind cu atenție o hartă.

Se înstăpânise tăcerea. Străjerul se uita la vârfurile bocancilor, cu fața roșie ca merele care cresc în livezile de la marginea orașului. Menșikov se holba la mine cu gura căscată. Și-a dat capul pe spate și a râs până ce a trebuit să își șteargă lacrimile din ochi, apoi a rostit pe nerăsuflate:

— Cine sunt eu? Asta vrei să știi, haimana mică și jegoasă?

— Sunt jegoasă numai pentru că circumstanțele nu mi-au permis altminteri. Iar numele meu este Marta.

Menșikov m-a apucat cu putere de bărbie. Mi-am înăbușit o tresărire și l-am privit în ochi. Nu voiam să îmi cobor privirile cu nici un preț.

— Eu, Marta, sunt Alexandr Danilovici Menșikov, cel mai puternic printre cei puternici, prietenul cel mai loial și mai ferm al Țarului.

— Care își umple buzunarele cu loialitate și fermitate oricând se ivește ocazia, pe la spatele Țarului, a adăugat Șeremetiev.

— Taci! Nu avem nevoie de tine aici.

— Este cortul meu, Alexandr Danilovici. Eu sunt învingătorul de la Marienburg, nu dumneata.

Menșikov a făcut un pas spre mine. Am înghețat. M-a adulmecat demonstrativ.

— Miroși bine, dar o baie nu ți-ar strica. Arată-mi gâtul.

Mi-a dat la o parte părul care îmi acoperea umerii și m-a forțat să îmi ridic bărbia.

— Ah, frumos și lung! În plus, pari puternică și sănătoasă. Tocmai de ce am nevoie când sunt pe câmpul de luptă.

Atât eu, cât și Șeremetiev am tresărit, dar Menșikov m-a lovit cu palma peste șolduri și s-a dat mai aproape. Mi-am strâns picioarele și i-am aruncat o privire fioroasă.

— Vinul tău este acru, Șeremetiev. O să-ți trimit vin de Rin împreună cu hărțile mai târziu. Fă-i fetei o baie și apoi o să o însoțească copistul meu până la cortul unde dorm. Nu aș avea încredere în soldații tăi dacă s-ar plimba singură prin tabără. Ar putea dormi pe podea, lângă patul Dariei, câtă vreme nu se ceartă. Nu prea îmi plac luptele între fete, decât dacă se petrec în aer liber, în noroi.

Menșikov a rânjit spre mine, l-a salutat pe Boris Petrovici din cap și a plecat. Pânza ceruită a ușii cortului a lovit pilonii de câteva ori, apoi s-a lăsat liniștea. Am înghițit în sec și am simțit gustul sărat al lacrimilor.

Șeremetiev a ridicat din umeri și a oftat.

— Asta este, Marta. După țarul nostru, el este cel mai puternic om. Dacă te vrea el, eu nu pot să ridic nici o pretenție asupra ta. Hai să te speli și să îți găsim niște haine frumoase care să ți se potrivească, bine?

Dacă nici chiar un mareșal rus și un învingător pe front nu se putea opune lui Menșikov, ce mai puteam spera? M-am înfășurat în mantaua lui ca un copil încăpățânat, agățându-mă de marginile ei și încercând să nu plâng.

— Nu. Nu vreau. Nu sunt o jucărie.

Am văzut înțelegere în ochii lui Șeremetiev.

— A te naște femeie este o pedeapsă uneori. Uite, Marta, nu spun că îmi place, dar, dacă Menșikov îți ordonă să te duci la el în cort, lasă-mă să îți spun că multe femei și-ar da o mână și un picior pentru ocazia asta. Folosește-te de surprizele pe care ți le aduce viața în avantajul tău. Privește puterea pe care o ai asupra bărbaților ca pe niște cărți de joc; joacă-le astfel încât să îi bați pe ceilalți. Și, apropo, a adăugat el râzând, Menșikov vorbește multe și face puține. Dacă amanta lui își dă seama că îl interesezi, este în stare să îți scoată ochii. Încearcă să te ferești de ea.

— Cine este amanta lui? am întrebat eu.

Simțeam că mă furnică pielea de teamă. Nimerisem într-un cuib de viespi?

— Daria Arsenieva. Este fiica unei vechi familii de boieri ruși. Ai grijă să te pui bine cu ea, altfel vei avea nevoie de un protector foarte puternic. Este împreună cu Menșikov de ani de zile. Deși se uită în altă parte când trebuie, nu știi niciodată cum ar reacționa. La un moment dat va face un gest onorabil și o va lua de nevastă, presupun.

Generalul a dus harta la birou și s-a așezat, sprijinindu-și capul în mâini ca să o studieze. Străjerul a adus înăuntru o servitoare. Femeia a făcut o plecăciune în fața mea, ceea ce mai că m-a făcut să mă înec, apoi m-a condus la o cadă aflată într-un colț al cortului, despărțit prin draperii. În

timp ce așteptam, a umplut-o cu apă fierbinte, pe care a cărat-o găleată după găleată. Sărmana a trebuit să facă o mulțime de drumuri între foc și cort, căci îi ceream să toarne peste mine tot mai multă apă, până ce m-am curățat de viața mea dinainte și de amintirile ei.

Când copistul lui Menșikov a sosit cu brațele pline de hărți, stăteam pe pat, pregătită și îl așteptam. Hainele împrumutate îmi veneau puțin cam strâmte peste sâni și șolduri, dar părul ud îmi era împletit în cozi și pielea mă frigea de cât mă frecasem. Mă simțeam ca nouă. Străjerul a ridicat clapeta ceruită a cortului ca să pot trece. I-am mulțumit cu o mișcare din cap și m-am întors o ultimă oară spre Șeremetiev, care se prefăcea că nu mă vede plecând.

— Domnule general, am zis eu.

El a ridicat privirile.

— Ce este, Marta?

— Mi-ați salvat viața și ați fost foarte bun cu mine. Nu voi uita. Dacă va fi vreodată posibil, vă voi răsplăti.

Dacă legendarului general i s-au părut ciudate aceste cuvinte venite de la o fată săracă lipită pământului, nu a lăsat să se vadă. A înclinat capul și mi-a răspuns solemn:

— Recunoștința este o virtute rară în zilele astea. Sunt sigur că ne vom revedea și eu, unul, abia aștept.

Capitolul 23

Duhoarea de sudoare și latrine, pântecăraie și cangrenă, puroi, sânge, haine murdare, ciorbă de varză, tocană de fasole, praf de pușcă și dâre de fum stagna ca un clopot de sticlă peste câmpul întins unde ridicase tabăra armata lui Șeremetiev. Mirosul mi se lipea de piele precum ciulinii de

cămașă. Corturile rusești se întindeau până la orizont, adăpostind zeci de mii de oameni. Era o imagine imposibil de uitat; armata țarului uimea și impresiona chiar și numai prin mărime.

În timp ce mergeam, soarele apunea peste tabără, iar soldații stăteau în jurul focurilor în uniformele lor rupte și murdare, învârtind în ceaune mari și jucând cărți și zaruri, că țarul interzisese toate celelalte jocuri de noroc. Alții își curățau armele, își îngrijeau rănile minore, scoteau cu polonicul bere groasă sau dădeau pe gât litri întregi de bere și cvas, care le fusese dată în fiecare seară de când asediul se încheiase în favoarea lor: învingătorului i se cuvine prada de război.

Mi s-a părut că văd o figură cunoscută în mulțime, dar nu eram sigură. Mi-am mijit ochii și apoi m-am ascuns în spatele copistului lui Mențikov: era *matuşka* Sonia și șleahta ei de fete jalnice, care își ofereau serviciile. Devenise, dacă era posibil, chiar mai corpolentă decât înainte, și vorbea cu soldații ruși așa cum făcea altădată cu dragonii suedezi, înainte de a o împinge în față pe micuța tătăroaică. Nu mai avea dinți, pe gât îi înfloreau pustule furioase, iar rochia murdară și zdrențăroasă îi atârna pe corpul numai piele și os. Eu eram departe de a mă afla în siguranță, dar tot mi s-a făcut milă pentru starea lor jalnică. Cât de ușor aș fi putut să sfârșesc ca ele! Am observat că până și spălătoresele din tabără, cu brațele pline de rufe, făceau un ocol pentru a nu da nas în nas cu ele. Am lăsat capul în jos până am trecut. Aveam destule de înfruntat și așa.

În jurul nostru, câmpurile fuseseră recoltate fără milă pentru a hrăni hoardele țarului. În vecinătatea Marienburgului nu se mai găsea nici un snop de grâne de măcinat, nici un animal domestic de tăiat, nici o găină de jumulit, nici o livadă cu cireșe, pere și mere de cules. Din ruinele zidului orașului se ridica din nou fum spre cerul înalt și, în ciuda orei

târzii, un șir neîntrerupt de oameni ieșea din oraș, îndreptându-se spre noaptea albă și un viitor nesigur. Rușii luau toate lucrurile care le plăceau, împărțindu-și-le pe loc, ușurând trăsurile târgoveților mai bogați de tot ce le făcea plăcere, indiferent dacă era vorba despre un borcan cu murături, un covor făcut sul, o piesă fină de mobilier, o ultimă găină grasă sau o fată care se tânguia, servitoare și fete de târgoveți în egală măsură. Numai ologii și cerșetorii înaintau feriți de primejdie, pentru că ceea ce aveau ei de oferit era lipsit de valoare chiar și pentru cei mai umili dintre soldații lui Șeremetiev.

I-am cercetat cu privirea pe oamenii care scăpaseră cu viață din Marienburg: nu se aflau și soții Glück printre ei? Dacă erau vii, unde s-ar putea ascunde de ruși? Eram furnici strivite sub piciorul Țarului. Era îngrozitor: lucrurile se terminaseră așa cum prevăzuse Ernst Glück. Mă simțeam ca un înotător prins de apele repezi după *ottepel*, curentul aproape că mă înghițise și nu aveam decât o creangă de copac de care să mă agăț. Dacă încercam numai să ies la suprafață ca să respir și să gândesc, m-aș fi înecat cu siguranță. Așa că am privit înainte, căci aceea era singura direcție în care puteam merge.

M-am prefăcut că nu aud glumele grosolane și fluierăturile bărbaților; fiecare pas îmi provoca încă dureri și speram că violatorii mei muriseră sub gârbaci. Nimeni nu putea supraviețui după cincizeci de lovituri, o știam la fel de bine ca Șeremetiev. Ajunși la cortul lui Menșikov, în timp ce mă pregăteam să intru, am cântărit cuvintele generalului, pe care le absorbisem așa cum absorbiseră apă bureții de baie în urmă cu câteva ore. Gudronul curgea din torțele înfipte în pilonii care flancau intrarea unde stăteau străjerii, cu muschetele lor prevăzute cu baionete. Felinarele luminau cald în amurgul palid.

— Așteaptă aici! a zis copistul.

A intrat într-o începere laterală zonei de primire a cortului, care era mai degrabă ca o casă făcută din canava, cu intrare oficială proprie și mai multe încăperi separate. Eram uluită: în fața mea nu se vedea nici un semn de război sau de privațiuni. Acestea erau cele mai frumoase lucruri pe care le văzusem vreodată, întrecând chiar și minunile din casa lui Vasili. Am văzut paturi de zi sculptate în lemn negru și lucios, stând pe picioare elegante care se terminau cu capete de animale. Gurile bestiilor erau larg deschise, iar în jurul capetelor le fluturau coame făcute din lemn. Ce Doamne iartă-mă reprezentau? Perne bogat brodate și pături din catifea, căptușite cu blană, zăceau adunate neglijent pe aceste paturi, iar picioarele mele goale – care erau din nou murdare, după ce traversasem tabăra – s-au cufundat în mormanul gros și mătăsos de covoare colorate ce acopereau podeaua. Pe biroul lui Menșikov, două candelabre înalte aruncau o lumină tremurătoare peste bolurile cu nuci, fructe glasate, biscuiți, cireșe și mere proaspete. Am mai văzut și niște stive de hărți pe o masă de campanie. În camera de școală a familiei Glück se păstrau câteva hărți asemănătoare. Când începuse războiul, pastorul urmărise campania înfigând ace de cusut în hârtia groasă, încercând să deslușească strategiile atât ale suedezilor, cât și ale rușilor. Amintirea m-a făcut să zâmbesc, dar mi-a provocat și un junghi de tristețe.

Peste hărți era așezată o pană abia ascuțită, într-un toc greu, din aur. Am ridicat-o și am învârtit-o între degete, apoi am adulmecat-o. Hmm, cerneală proaspătă...! Ce altceva mirosea mai bine a învățătură?! Am cântărit tocul; valoarea sa i-ar fi hrănit și i-ar fi eliberat pe ai mei de o sută de ori. L-am pus în tăcere la loc, unde îl găsisem. Chiar atunci ceva m-a pișcat în ceafă. Mă urmărea cineva? Am ridicat ochii și am surprins privirea implacabilă a unui bărbat, fixată în ulei, pe o pânză. M-am dat înapoi îngrozită: nu semăna cu

icoana noastră a Sfântului Nicolae sau cu Sfânta Treime de deasupra altarului reverendului Glück. Chipul lui părea atât de real, cu pielea fină, palidă și obrajii trandafirii; părul negru și creț părea atât de lucios, încât mai că îți venea să îl atingi; iar ochii lui albaștri mă țintuiau scânteietori și luminoși. Sprâncenele lui îmi aminteau de aripile unui corb, înalte și energice, în timp ce mustața subțire pe care o purta mi-a atras privirile spre gura frumoasă. Platoșa de aur și argint, haina albă și panglica bleu care îi traversa pieptul îl transformau într-un războinic; un cot se odihnea pe coif, care se termina cu un mănunchi de pene roșii; cealaltă mână arăta undeva în depărtare, spre Vest. În colțul din dreapta jos era înfățișat vulturul cu două capete ce cobora în picaj, așa cum văzusem de o mie de ori pe steagurile rusești în timpul asediului Marienburgului. Poate că acesta era Alexandr Nevski, singurul sfânt rus pe care îl știam, în afară de Sfântul Nicolae. Dar era ceva în privirea lui care nu prea aducea a sfânt.

— Ce crezi că faci, fată, de te holbezi așa la Țarul nostru? m-a întrebat cu asprime o voce de femeie din spatele meu.

Am roșit puternic. Nu voiam să par o băgăcioasă; nu aveam păcatul indiscreției, așa cum îl numise Caroline și, cu siguranță, nu voiam să fiu prinsă uitându-mă cu interes la un bărbat. Întorcându-mă, am rămas uluită de frumusețea femeii. Am îndesat un picior pe care noroiul formase deja coajă sub celălalt și mi-am ridicat un pic fusta prea strâmtă, din pânză aspră, încercând să par ceva mai potrivită locului în care mă aflam, deși era zadarnic.

Coama blondă îi cădea liberă peste umeri ca o blană scânteietoare și rochia pe care o purta strânsă pe corp, dintr-o mătase albastru-închis, i se asorta cu ochii, care îmi aminteau de violete. Avea un decolteu adânc, care îi dezvăluia jumătatea de sus a sânilor albi și tari. Lângă sfârc se ridica și cobora

odată cu ritmul respirației un mic semn de frumusețe. M-a înconjurat așa cum face un uliu cu un șoarece, iar eu nici nu îndrăzneam să mă mișc. Fiecare mișcare a ei lăsa în aer un miros de apă de trandafiri și un altul, mai greu și mai amețitor. Dar, cu o mișcare din încheietură, a rupt vraja, scoțând o batistă dantelată din mâneca îngustă și apăsându-și-o peste nasul mic și cârn.

— Doamne, duhnești, fată! Tu nu te speli? Și pe tine te-a vrut Menșikov în cortul lui? Mi-am făcut griji când am auzit de tine, dar acum, că te văd...

Chicotitul ei l-am simțit ca pe o palmă peste față.

— Presupun că nu a vrut decât să râdă de Șeremetiev, ceea ce pentru mine este bine. Chiar mai aveam nevoie de o slujnică. Sau i-ai făcut ochi dulci? a întrebat ea, apucându-mă de încheietură și înfigându-și unghiile în pielea mea.

I-am răspuns la priviri calmă, mi-am tras mâna și am clătinat din cap.

— Nu, am zis eu.

Dintr-un motiv sau altul, nu îmi era teamă de Daria – căci ea trebuia să fie femeia din fața mea – în ciuda avertismentului lui Șeremetiev. Felul în care se ținea, atât de sigură de frumusețea ei, îmi amintea de mica mea Christina, oriunde se afla ea acum.

— Dumneavoastră sunteți Daria Arsenieva? am întrebat.

— De unde știi? a șuierat ea.

— Ei bine, generalul Șeremetiev a zis că sunteți foarte frumoasă și spirituală și că domnul conte Menșikov este îndrăgostit până peste cap de dumneavoastră.

Avea un zâmbet de felină.

— Ai vorbit bine și cu înțelepciune, fata mea, chiar dacă Șeremetiev nu ar spune niciodată așa ceva. Mă disprețuiește și crede că sunt o curvă pentru că trăiesc cu Alexandr Danilovici. Dar cui îi pasă ce crede înțepatul ăla? a zis ea zâmbind.

S-a cufundat într-unul din paturile de zi, desfăcându-și fusta, care era brodată cu perle și pietre prețioase și avea o bordură de dantelă. Papucii mici, din mătase, se asortau la culoare cu rochia. A bătut cu palma pe locul de lângă ea.

— Stai jos cu mine! Cum ai ajuns aici? Trebuie să fie o poveste grozavă, iar mie îmi plac istorisirile bine spuse.

I-am spus, sărind peste cele mai oribile detalii ale atacului. Dar, după felul cum se uita la mine, mi-am dat seama că știa, oricum. Eram o prizonieră de război: ce altceva ar fi putut să mi se întâmple? Daria Arsenieva m-a ascultat ciugulind niște cireșe într-un fel care m-a făcut să roșesc. Apoi a fost trasă într-o parte draperia care separa o altă încăpere și Menșikov a intrat în încăperea principală a cortului. Eu m-am ridicat, dar Daria a rămas unde era, pe jumătate întinsă între perne, sugând o cireașă, cu semnul de lângă sfârc oferindu-se privirii lui Menșikov așa cum momeala ademenește peștele cel mare. Și-a coborât genele lungi și negre, dar nu și-a luat ochii de pe el. El m-a mângâiat pe cap și mi-a ciufulit părul.

— Ah, mica descoperire a lui Șeremetiev. Îți place de ea, draga mea Daria?

Ea m-a împuns cu un cot ascuțit.

— Nu-i rea. Cam prea plinuță pentru gustul meu, dar ne-am distrat deja împreună.

— Îmi plac femeile puțin plinuțe. Ce să facem cu ea?

A luat un măr din bolul de pe birou, l-a aruncat în aer, l-a prins și a mușcat din el, mestecându-l și strivindu-l ca un cal, fiecare mușcătură o explozie de salivă și bucățele de măr. Daria s-a mișcat rapidă ca o veveriță și l-a lovit pe Menșikov peste gură cu batista din dantelă. Mi-am ținut respirația văzând cum i s-a înroșit fața de mânie, dar ea a zis nepăsătoare:

— Poate munci ca spălătoreasă. Mai multe mâini, mai puțin de lucru. Seara poate fi cu noi. Dacă te prind lângă ea altminteri, vă omor pe amândoi și nu glumesc.

Am făcut o plecăciune, recunoscătoare pentru gelozia Dariei. Ne vom înțelege de minune: dacă nu îl voia decât pe Menșikov, slavă Domnului, putea să îl aibă. Daria l-a momit într-o încăpere alăturată și a tras după ei, cu putere, draperia grea, din catifea, cu canafuri din aur, zâmbindu-mi în timp ce draperia se închidea:

— Străjerul îți va arăta unde este spălătoria. Poți dormi aici, într-un colț. Ia oricâte perne și pături ai nevoie. Servitoarea mea îți va aduce câteva din rochiile mele, pe care le poate modifica ca să îți vină bine. Zdrențele pe care le porți sunt un spin în ochii mei.

Să îmi modifice altcineva rochiile? Am mai făcut o plecăciune și mi-am păstrat o figură serioasă. Mirosul Dariei a persistat mult timp în aer după plecarea ei.

Capitolul 24

Ca spălătoreasă, ziua frecam, clăteam, uscam și călcam atât cămășile generalului, cât și pe cele ale mai multor nobili campați în jurul Marienburgului. Țarul îi recrutase pe fiii nobilimii ruse pentru serviciul militar, iar tinerii din cele mai bune familii ale țării își întindeau acum picioarele lungi sub cerul baltic, într-o binemeritată pauză de la lupte. Cei mai mulți nu își mai văzuseră de ani de zile nici familia, nici pământurile, iar distanțele imensele nu permiteau absențe scurte.

Seara vizitam cortul lui Menșikov și o studiam cu multă atenție pe Daria: felul de a se îmbrăca, de a se mișca, de a trata oamenii și de a le vorbi. Stătea la taifas cu bărbații cu glas șoptit, ca să fie

nevoiți să se aplece spre ea pentru a o auzi. Părea că îl ține pe Menșikov în alertă cu un amestec de umor grosolan, servilism și accese de imoralitate. Toanele ei îl subjugau, căci nu era niciodată sigur ce va face mai departe. Din fericire, toate acestea îl țineau prea ocupat ca să îmi acorde mai multă atenție decât era necesar sau sănătos. Puteam să mă preocup de propria-mi supraviețuire. Dacă viața în tabăra rusă era ca nisipurile mișcătoare, ciudata mea prietenie cu Daria a fost funia pe care mi-o aruncase un Dumnezeu milostiv.

— Ai buzele crăpate. Uite, unge-le cu pasta asta din ceară de albine și miere. Înainte de culcare, dă-te cu un pic de smântână pe piele. Nimic nu se compară cu smântâna. Și uită-te ce mâini ai! Sunt roșii și bătătorite ca mâinile unui șerb, trăncănea încontinuu Daria, împărțind sfaturi, sticluțe și borcane. Păstrează-ți părul lucios clătindu-l cu bere după fiecare spălare.

În izba noastră, tata nu gustase bere decât la marile sărbători. Dacă vărsam chiar și o singură picătură, ne snopea în bătaie. Daria își spăla părul cu o fiertură de mușețel înainte de a-l decolora șuviță cu șuviță cu sucul unui fruct pe care nu îl văzusem niciodată, galben deschis și în formă de ou.

— Ia și mușcă! a zis ea.

Mă privea în timp ce am mușcat din coaja lui precum ceara și apoi m-am strâmbat: gustul era acru și acidulat.

Daria a râs atât de mult, încât a trebuit să se țină de scaun; tare îi mai plăceau farsele.

Ce nu împărțea cu mine era o pastă grea și greu mirositoare pe care o comanda de la Veneția și care îi păstra tenul palid.

— Este atât de scumpă, încât ai putea trăi un deceniu cu banii plătiți pe un singur borcan, dar, crede-mă, nu este bună, mi-a spus servitoarea Dariei în timp ce curăța cada. Toate *damî* din Moscova care o folosesc suferă de dureri de cap.

Și, știi, după o vreme, pielea lor arată ca mâncată de viermi – și asta chiar acum, când Țarul le-a interzis să mai poarte văluri în public. Așa că știi ce fac ele? a zis ea chicotind, iar eu am clătinat din cap. Se dau cu și mai multă cremă. Nu înțeleg.

Mie, pielea Dariei mi se părea frumoasă; probabil că servitoarea spunea baliverne.

Traiul în palatul Menșikov din Moscova părea o sărbătoare fără sfârșit, plină de lumini și râsete. Dacă cumva calendarul curții, plin cu zilele de naștere ale numeroșilor membri ai familiei regale și cu zilele sfinților, nu oferea un motiv bun de sărbătoare, se întâlneau la un joc de cărți interzis, o cină grandioasă sau un dans.

— Cu cine petrec *damî* dacă bărbații sunt toți la război? m-am mirat eu cu glas tare, dar Daria nu a făcut decât să râdă.

— Asta le face cu atât mai vesele, prostănaco. Țarul le-a eliberat din închisoarea *terem*-ului. El vrea să trăim și să râdem și să jucăm jocuri de noroc, împreună cu bărbații.

— Ce idee! am zis eu. Ce urmează? Să fumăm pipe?

— A văzut viața de curte într-un palat numit Versailles, în Franța, pe care l-a vizitat în timpul Marii Ambasade. Îți zic, a venit acasă cu niște idei! Noi, femeile, nu mai eram *boiarni* – soții și fete de boieri – ci *damî* pe propriile picioare. Familiile noastre au fost scandalizate, dar Țarul ne-a amenințat pe toți – chiar și pe tatăl meu! – cu munca silnică dacă se mai îmbracă după vechea tradiție, refuză să îi trimită pe frații mei la școală sau ne încuie pe mine și sora mea Varvara în casă până ce ne măritã.

— Sper să văd și eu Moscova în scurtă vreme, Daria, am zis eu.

— Ah, și eu, Marta. Abia aștept să mă duc acasă! Priveliștea Moscovei îți taie răsuflarea: o mie de turle și cupole lucesc în lumina soarelui, iar cele mai mari case se ridică alături de bordeie de

pământ și lut. Amestecul acesta o face specială. Dar Moscova copilăriei mele a dispărut. Moscova era odată centrul unei lumi, locul unde Estul se întâlnea cu Vestul. Niciodată să nu superi un moscovit! Suntem încărcați de tradiții și obiceiuri, și totuși suntem atât de minunat de sălbatici, pentru că în sufletul nostru, Marta, suntem tătari cu toții.

S-a tras de ochi până s-au făcut oblici. Am râs și apoi am întrebat-o:

— De ce a dispărut Moscova copilăriei tale, Daria?

— Vezi tu, ce se va întâmpla dacă Petru își va construi noul lui oraș aici, în Vest?

— Un nou oraș? Imposibil. Cum va face așa ceva, îl va scoate din pământ? Unde, și cum, și când? În mijlocul unui război?

Daria a ridicat din umeri în tăcere.

— Țarul poate face orice vrea. Tot ce are Rusia îi aparține.

Am rămas tăcută. Dacă o femeie nobilă, ca ea, care era atât de apropiată de mărețul Țar, se simțea neputincioasă, atunci ce să mai creadă negustorul, țăranul și șerbul de pe câmp?

În cortul lui Menșikov, orice era primit cu brațele deschise, în afară de plictis. Diminețile începeau cu o liturghie pentru generali și nobili, iar o a doua slujbă se ținea sub cerul liber, pentru zecile de mii de soldați: Alexandr Danilovici și prietenii lui se rugau, se înclinau și își făceau cruce cu trei degete, după cum cerea obiceiul, sărutau icoanele și cereau protecția lui Dumnezeu. Dar seara renăștea o neîngrădită bucurie a vieții; o veselie neînfrânată, care era cealaltă latură a terorii războiului. Trăiește astăzi, pentru că în scurtă vreme îi vei întâlni pe Dumnezeu Tatăl și pe Sfântul Nicolae la ziua judecății. Se spunea că Țarul dăduse noi ordine de marș, așa că scurtul răgaz din Marienburg urma să se sfârșească în curând. Ce se va întâmpla cu mine atunci? Îmi voi

căuta un nou adăpost, iar gândul acesta mă umplea de groază și de o mare oboseală. Așa că tot ce puteam face era să zâmbesc dulce când Mențikov mă apuca de păr și rostea tărăgănat:

— Tu nu dormi niciodată, radiezi de frumusețe și poți băga orice soldat sub masă la băutură. Unde se fac fete ca tine? Vreau să comand zece.

Ca prietenă a Dariei, eram una dintre ei noaptea, chiar dacă ziua spălam cămăși. Serile fără sfârșit erau alimentate de vin, votcă și bere. Nimeni nu bea cvas aici. Niciodată nu am râs și nu am băut atât de mult în viața mea ca atunci.

— Grăbește-te, Marta! mă striga Daria, bătând din palme. Alexandr Danilovici ne oferă o lume de minuni în seara asta.

Îmi turtea corpul în corsaj și mă strângea cu brutalitate, ca să nu piardă timpul.

— O lume de minuni?

Parcă ar fi descris cortul Maestrului Lampert.

— Da, a chemat un grup de acrobați tătari care fac roata și tumbe și niște pitici care trec prin cercuri de foc, a spus ea. Eu am cerut și barzi. O poveste bună n-are asemănare, nu crezi?

— Ai dreptate, am zis eu cu voce moale, dar ea m-a ciupit.

— Știu că și tu ai multe povești. Îmi place la nebunie cum ai fugit din casa acelui negustor după ce a murit de vărsat negru și apoi cum ai refuzat avansurile fiului desfrânat al preotului. Sunt sigură că mai ai multe povești să îmi spui. Cu tine, nu mă plictisesc niciodată.

— Și nu te vei plictisi niciodată, îți promit. Dacă rămân fără povești, voi inventa altele. Numai pentru tine.

Nu, nu ne plictiseam niciodată: în seara dinainte, ne uimise un magician ucrainean, iar pentru balul mascat din ziua următoare, Daria pusese să fie modificate niște haine bărbătești pentru noi, dar și să fie lărgite câteva rochii vechi.

— Excelent! am exclamat când am văzut-o îmbrăcată în veșminte bărbătești. Arăți mult mai bine decât mine, am zis eu, deși știam că pantalonii strâmți, până la genunchi, îmi lăsau să se vadă atât picioarele lungi și zvelte, cât și șoldurile rotunde.

Bărbații erau mai puțin norocoși, cu umerii lor largi care plesneau peste corsajele rochiilor, părul de pe piept și picioarele mari și stângace care rupeau tivurile. Dar vederea lor ne-a făcut să ne tăvălim de râs.

Oricine nu bea destul de mult încât să fie pe placul lui Menșikov era silit să o facă; își alegea o victimă nefericită și îi ordona:

— Tu, de colo, ține-l bine! Marta, deschide-i gura! Da, da, apucă-l de fălci. Daria, umple cizma aia cu votcă și toarnă-i-o în gură. Un rus adevărat are nevoie de nouă zile de băutură ca să se îmbete cum trebuie.

Menșikov însuși dădea pe gât o cană enormă, ca să îi țină companie pe podeaua cortului sărmanului om care gâlgâia și se zbătea, apoi striga:

— Nouă zile. Trei ca să te îmbeți, trei ca să fii beat și alte trei ca să te trezești din beție.

— Nouă! Nouă! Nouă! urlam noi și ni se părea cel mai bun cuvânt din lume până ce musafirul lui Menșikov leșina și era tras afară din cort și readus în simțiri pentru alte distracții.

Toți cei care puteau chefuiau cu noi: atât tineri fii de boieri cărora abia le mijise mustața, cât și bătrâni și respectabili prinți, care nu ar fi trebuit să își lase în urmă căminul. Petru îi mânase pe toți la război. În afară de curvele Soniei și de spălătorese – majoritatea, fete luate prizoniere în timpul asediilor precum cel de la Marienburg –, eu și Daria eram sigurele femei din tabără. Eram norocoasă să fiu protejată de Menșikov. Majoritatea fetelor, Dumnezeu să aibă milă de sufletele lor, erau victime ușoare pentru orice soldat care se deranja să întindă o mână după ele.

Chiar și așa, uneori, în timp ce înmuiam și frecam hainele în găleți, se mai furișa pe la spate câte un bărbat care mă apuca de sâni cu labele lui abjecte.

— Frumoaso! Ți se leagănă ca un uger, dar sunt tari ca niște pepeni din Crimeea.

Sau mă lovea peste fund şi zicea:

— Doamne, aș putea sparge o nucă pe curul ăsta.

Iar eu aruncam peste el o găleată de apă murdară. Dacă cineva făcea o glumă grosolană, îi dădeam fără întârziere o replică înțepătoare, care îl făcea să se înroșească.

Așa că mi-am găsit locul în tabără și băgam la cap orice vedem și auzeam, ca un țăran care face provizii de grâne: viața mea era legată de cea a temnicerilor mei ruși. Apoi, la finalul toamnei, ne-a venit veste că Varvara, sora Dariei și sora lui Menșikov, Rasia, veneau să ne viziteze. Eram cuprinsă de emoție, dar și un pic îngrijorată. Mă vor trata cu aceeași dezinvoltură cu care mă primise Daria? În ochii ei, eu nu eram nici slujnică, nici prizonieră de război, ci o prietenă.

Capitolul 25

Rasia Menșikova nu era o frumusețe, dar, la fel ca Daria, își acoperea pielea feței, după moda de la Moscova, cu un strat gros de pastă albă ca varul și cu pudră, iar buzele și obrajii erau reliefați cu vopsea stacojie. Sprâncenele și genele erau vopsite în negru. Dar avea un cuvânt blând pentru oricine, asculta mai mult decât vorbea și își ținea spatele drept, astfel încât corsajul să îi împingă în sus micul decolteu pe care îl avea. Se dovedise o femeie înțeleaptă.

Era sfârșitul lui octombrie, când am intrat în cortul aglomerat, unde se aflau Daria, Varvara, sora ei, și Rasia.

— Vino, Marta, a zis Daria și a lovit cu mâna o pernă goală de lângă a ei.

Am văzut că Varvara, frumoasă în genul acela cu pielea albă și părul roșu închis, a ridicat din sprâncene și a fulgerat o privire mirată înspre Rasia. M-am așezat confortabil alături de ele, totuși, ca musafiră a Dariei, ca și cum aș fi fost egală cu cei mai puternici dintre cei mai puternici. Cum luaseră lucrurile această întorsătură? În zilele acelea, viața nu îmi lăsa timp să mă minunez de miracolele sale. Tot ce puteam face era să accept să merg încotro mă ducea și să încerc să nu îmi pierd răsuflarea. L-am remarcat pe Șeremetiev printre oaspeți, lucru rar. Când l-am văzut stând împreună cu ceilalți generali și i-am făcut un semn cu mâna, a ridicat paharul spre mine, zâmbind. Tabăra zumzăia, ca albinele care se pregătesc de roit. Oare chiar se dăduseră ordinele de plecare?

Distracția din seara aceea nu începuse cu adevărat. Oamenii stăteau încă pe scaune, mâncau și beau. Rasia Menșikova ciugulea dintr-un aluat umplut cu pateu din ficat de gâscă și sorbea bere. S-a aplecat în față.

— Ați auzit de povestea dintre Țar și Anna Mons?

Daria și sora ei și-au aruncat priviri grăbite.

— Nu. Ce s-a întâmplat, Rasia? Petru s-a săturat de ea, în sfârșit?

M-am simțit învăluită de o undă de parfum greu, persan, ce venea dinspre Rasia, în timp ce ea se cutremura de hohote.

— Da! Și-a dat, în sfârșit, seama că nu îi va dărui un copil. Fratele meu spune că Țarul îi caută un soț, lucru foarte generos din partea lui. Putea la fel de bine să sfârșească într-o mănăstire, ca Evdochia.

— Nu seamănă deloc cu o călugăriță, a zis Varvara, țuguindu-și buzele.

— Ea este norocoasă, a zis Rasia, dar cine se însoară cu ea nu este. Anna Mons este stearpă ca

un tufiș din tundră. I-am strecurat în casă o slujitoare care îmi este credincioasă și care îi cunoaște toate poțiunile, așa că sunt sigură de asta. A cam venit timpul să nu mai curvăsărească în serviciul tatălui ei, așa cum fac toți frații ei.

— Anna Mons are frați? am întrebat eu.

— Neamul Mons sunt mai răi decât iepurii, sunt foarte mulți și fiecare mai frumos decât celălalt.

Familia Mons părea și ea să își găsească locul în acel cort al minunilor. Ritmul serii era însă diferit. De obicei până la acest moment al chefului veneau deja magicieni cu câini antrenați și jongleri. Dar seara acesta avea să fie altfel.

Menșikov a bătut din palme. M-am uitat în jur, dar Daria și Varvara au recunoscut semnalul. Ridicându-se, au lunecat spre el cu pași lenți. El le-a așezat pe câte un genunchi și le-a tras rochiile de pe umeri, dezbrăcându-le pe jumătate. Nu păreau deloc surprinse. Tăcerea s-a lăsat peste adunare. Muzica părea mai puternică în liniștea creată. Menșikov s-a clătinat pe ritmul ei, împreună cu fetele; răcnea un cântec și le mângâia sânii mari, care se legănau goi, în timp ce oaspeții lui priveau cu ochi flămânzi. Rasia nu le slăbea din priviri pe surorile care au început să se sărute și să se dezmierde: flăcările nenumăratelor candelabre le făcea pielea dezgolită să sclipească, iar bijuteriile să scânteieze. Se mișcau încet, exagerând înadins mișcările și plăcerea, de dragul celor care le priveau, lingându-și una alteia buzele, gâtul și sânii, împreunându-și limbile, arătându-și ostentativ tot farmecul. Daria a cuprins cu buzele umede sfârcul surorii ei și a început să îl sugă, în timp ce cu buricele degetelor atâța celălalt sân. Varvara s-a cabrat, suspinând și gemând. Pofta ardea în ochii bărbaților din jur, ba chiar și Menșikov rămăsese cu genunchii împietriți, privind absorbit.

— Dar, Rasia, sunt surori! am șoptit, șocată.

A dat din umeri.

— Fetele Arseniev sunt sălbatice, nu există nimic pe care să nu îl fi făcut. Se zvonește că s-au culcat chiar și cu frații, și cu tatăl lor! Poate de asta le plac atât de mult Țarul și fratele meu. Limitele noastre s-au pierdut; trăim vremuri noi. Poate că de asta avem nevoie, a zis ea, fără să își ia privirile de la fratele ei și surorile Arseniev.

— Și Țarului îi plac surorile Arseniev? am întrebat, precaută.

Oare Daria țintea mai sus decât îmi închipuisem eu?

— Foarte bine, Marta. Flecărești ca o femeie și asculți ca un bărbat. Daria și Varvara speră să se mărite cu fratele meu și cu Țarul, în timp ce se culcă cu amândoi. Dacă domnia Annei Mons s-a terminat cu adevărat și pentru totdeauna, atunci, desigur, acesta este momentul așteptat. Poate le vom vedea pe surori luându-se la bătaie? Ce amuzant! a zis Rasia, cu o sclipire în ochi.

Daria a ridicat fusta Varvarei și a desfăcut coapsele goale ale surorii sale.

— Oricare dintre ele ar putea fi următoarea Țarița.

S-a ridicat și a plecat. Am rămas singură la intrarea în cort, privind-o cum se îndepărtează. De ce se afla Rasia Menșikova acolo? Oare la ordinele fratelui ei? Intenționa și ea să profite de momentul în care Anna Mons îl lăsa liber pe prietenul fratelui ei? Acest lucru ar îndeplini cu siguranță cele mai nebunești visuri ale lui Menșikov – sau ale oricărui alt om.

Capitolul 26

Pe jumătate goale, surorile Arseniev erau împletite în brațele lui Menșikov, Daria cu capul îngropat între coapsele surorii sale, iar Varvara suspinând și mișcându-și buzele. Privindu-le, mi se

uscase gura. Când am întors capul, în cele din urmă, l-am remarcat pe Șeremetiev singur, lângă unul dintre stâlpii cortului. Nu se atinsese nici de farfuria cu mâncare, nici de carafa de votcă. Ce credea despre toate acestea? Chipul lui calm și impenetrabil supraveghea mulțimea. Îndrăznesc să spun că nu aproba cele ce se petreceau.

Eram pe punctul să mă îndrept spre el, când s-au auzit zgomote bubuitoare de copite afară, în tabără. Era trecut de mult de miezul nopții. Numai un nebun ar fi avut curajul să călătorească la o asemenea oră, mi-am zis. Dar, da: caii au nechezat și oamenii au strigat, ridicând în aer urale și aplaudând. Înainte de a avea timp să mă dau într-o parte, clapeta cerată a cortului a fost brusc dată în lături și m-a lovit atât de tare, încât m-am împiedicat și aș fi căzut, dacă nu m-ar fi apucat de braț un bărbat. Era atât de înalt, încât nu i-am văzut decât pieptul îmbrăcat într-o jiletcă verde-închis, care făcea parte din uniformă, și o eșarfă lucioasă, împodobită cu un șir de diamante sclipitoare. Am ridicat privirile, ca să mă asigur. Era bărbatul din pictură.

Petru, Țar al Tuturor Rusiilor, se înălța la peste doi metri, iar trupul lui puternic astupa lumina lumânărilor, a căror flacără pâlpâitoare îi alungea și mai mult umbra. Mâna lui, care mă ținea ferm, părea prea grațioasă pentru corpul masiv. Dar când am dat să fac o reverență, m-a oprit calm și a zâmbit.

— Nu te mai pleca atâta, fetițo, este o pierdere de vreme. Îți pot da drumul acum? Să nu cazi. S-ar putea să mai fie nevoie de tine în seara asta.

Mi-a făcut cu ochiul și mi-a dat drumul, apoi a mai făcut un pas în interiorul cortului, aducând după el alți bărbați murdari, care râdeau.

S-a lăsat tăcerea când Țarul s-a oprit în mijlocul soldaților săi și a ridicat brațele. Apoi, s-a dezlănțuit iadul: am auzit strigăte, râsete, urale și fluierături. Prinții și generalii au sărit în picioare,

făcând plecăciuni și alergând să îl întâmpine; unii dintre ei suspinau, ba chiar îl îmbrățișau, primind, în schimb, o bătaie pe spate sau chiar o sărutare. Dopurile săreau de la gâtul sticlelor, paharnicii strigau, bucătarul și ajutoarele lui aduceau și mai multă mâncare, servitorii alergau de colo colo, iar muzicienii cântau o melodie năvalnică. Curtea veselă a lui Menșikov își găsise adevăratul stăpân.

M-am îndepărtat de la ușă și m-am așezat pe vine, lângă Șeremetiev. Țarul i-a salutat pe câțiva dintre prietenii săi din copilărie înainte de a se apropia de Menșikov, care le dăduse jos de pe genunchi pe surorile Arseniev. Îl priveau pe Țar așa cum privește un șoricel spre motan când Menșikov a deschis larg brațele.

— Fratele inimii mele! Ți-am dus lipsa. Fără tine, nu am nici o bucurie, a strigat Țarul în germană.

În germană! Eram uimită. Aceasta era limba lor secretă, de pe vremea când călătoriseră împreună în Vest? Dacă așa era, atunci, eu, o roabă, le împărtășeam cunoștințele – iar gândul acesta mă uimea.

Menșikov suspina, vorbind tot în germană.

— Dragul meu! O zi fără tine este o zi irosită.

Cei doi bărbați s-au îmbrățișat, au râs, au plâns și s-au legănat în ritmul lor secret, sărutându-se pe obraji din nou și din nou. Corpul înalt și musculos al lui Menșikov părea mic pe lângă trupeșul Țar. Cum putea exista un om cu un asemenea fizic? Carafele s-au ridicat în aer și vocile au aclamat:

— Pentru Țarul nostru, învingătorul din Marele Război Nordic. Pentru bătălia de la Marienburg – moarte și pustiire tuturor viermilor suedezi!

Daria, întotdeauna iute în gândire, a bătut din palme.

— Trăiască Țarul! Învingătorul de la Marienburg!

Șeremetiev aproape s-a înecat cu berea, iar eu l-am bătut ușor pe spate pentru a-i ușura tusea.

— Nu îți face griji, Boris Petrovici! am zis eu. Știm cu toții cine este adevăratul învingător de la Marienburg.

A făcut o grimasă.

— Aș putea câștiga o mie de bătălii și mi-aș putea da viața pentru Petru, dar inima lui tot lui Menșikov îi va aparține. O asemenea iubire nu poate fi forțată. Dimpotrivă, tu o cauți, iar ea fuge de tine.

Vorbele lui mi-au făcut pielea de găină și, văzându-mă, și-a scos mantaua cu un zâmbet îndurerat și mi-a acoperit umerii, apărându-mă de răcoarea nopții.

— Poftim! Este mai bine acum. Nu, numai Menșikov este fratele inimii sale.

— De unde se cunosc? am întrebat eu, strângând mantaua care odată mă încălzise, salvându-mă.

Cum puteam uita vreodată ce făcuse omul acesta pentru mine? M-am dat mai aproape, am luat o bucată rece de miel de pe farfuria lui și am început să ciugulesc din ea.

— Nimeni nu știe de unde vine Menșikov. Poate că vindea piroști pe străzile pe care a crescut Petru, sau poate tatăl lui era angajat să antreneze armata de jucărie a lui Petru – ce știi tu știu și eu. Cu cât se ridică mai sus Menșikov, cu atât mai bine își șterge urmele.

— Cum de a putut cuceri inima Țarului, purtându-se așa cum o face?

Generalul i-a privit pe cei doi.

— Au copilărit împreună, Marta. Legăturile formate în tinerețe sunt mai puternice decât altele. În curând, Țarul însuși s-ar putea însura cu una dintre curvele Arseniev, iar Menșikov cu cealaltă. Atunci vor fi în sfârșit înrudiți, a zis el, cutremurându-se.

Am ridicat privirile: Petru și Menșikov le sărutau pe surorile Arseniev. Menșikov i-a prins sânul Dariei în gură, iar apăsarea buzelor lui o

făcea să geamă. Mi-am coborât ochii, cu obrajii în flăcări, căci îmi amintea de plăcerea pe care o simțisem în brațele lui Anton. Țarul a ridicat-o peste umăr pe Varvara, pe jumătate dezbrăcată, ca pe un sac de făină – cu bucle ei roșii ca blana vulpii și rochia ruptă revărsându-i-se pe spate. Râsetele ei răsunau ca un clopoțel de argint când toți patru au dispărut în camera laterală a cortului.

Cel puțin acum aveam timp și liniște să vorbim, mi-am zis eu și am mai turnat votcă în carafe. Șeremetiev mi-a zâmbit.

— Ești uimitoare, Marta. Uită-te la tine: stai aici, râzi și bei cu nobilii pământului rusesc. Cu numai câteva săptămâni în urmă, lucrurile stăteau foarte diferit pentru tine.

Am roșit: nu uitase nici haine mele rupte, nici pielea goală. Nici un bărbat nu ar fi uitat așa ceva. În cortul întunecat, privirea din ochii lui era indescifrabilă. Am lăsat ochii în jos.

— Despre ce vorbeam? a întrebat el, dregându-și glasul.

— Despre Menșikov, l-am ajutat.

Voiam să aud cât mai multe despre omul acesta.

— Menșikov este o taină. Săptămâna trecută a ordonat să fie biciuit prințul Lopuhin, fratele soției lui Petru, pentru că glumise despre originea umilă a lui Menșikov. Face tot ce dorește, iar Petru îi permite. Ei doi sunt mereu, mereu împreună.

Vocea lui Șeremetiev îi trăda amărăciunea.

— Am auzit chiar... am dat să zic, dar generalul a ridicat din sprâncene spre mine.

— Ai mare grijă la urechiușele tale frumoase, să nu fie tăiate. Cine s-a trezit vorbind? Menșikov și țarul sunt apropiați, dar eu voi înfrunta pe oricine care îl vorbește de rău pe domnul meu.

Am sorbit o gură de bere, rușinată, dar el m-a strâns de umăr și m-a tras mai aproape.

— Nu mă surprinde că oamenii se gândesc la asemenea prostii. Împart totul, de la farfuria de la cină, cortul și până la femei. Menșikov a mers cu

Petru în Marea Ambasadă și a studiat cu el în Olanda. Sau cel puțin i-a ținut companie, căci Mențikov nu știe nici să citească. Revolta trupelor de streliți i-a dat ocazia să îi fie confirmată poziția. El a fost cel care i-a gonit acasă și a înăbușit revolta fără milă, decapitând sute de oameni dintre ei, unul câte unul, până ce au început să îl doară brațele, umerii i-au înghețat și a ajuns să se bălăcească în sânge. Încă un motiv ca Petru să îl iubească atât de mult...

— Cine erau soldații streliți? Și de ce să îl iubească Petru pentru că i-a executat?

Am șterpelit o bucată de fazan fript de pe farfuria lui Șeremetiev. Pielița era crocantă și avea un gust dulce, căci fusese marinată cu muștar și miere. Mi-am lins degetele, ascultându-l pe Șeremetiev.

— Trupele de streliți alcătuiau odată cel mai respectat regiment din Rusia. Când s-a născut Petru, le-a fost teamă de puterea pe care mama lui o avea asupra bătrânului Țar Alexei, mai ales după ce îi dăruise un fiu sănătos. La moartea lui Alexei, au luat cu asalt Kremlinul și, la ordinele Regentei Sofia, i-au ucis pe unchii lui Petru și pe tatăl lui adoptiv și l-au obligat pe băiat să privească: celor doi bărbați le-a luat două zile ca să moară, înfipți în halebarde.

Am închis ochii, îngrozită. Mi-au revenit în minte cuvintele lui Ernst Glück: „Sofia l-a ținut în interiorul Kremlinului, cel puțin până ce el i-a dat foc...“

Vocea lui Șeremetiev a continuat:

— Streliții l-au numit pe Petru fiu de cățea și au scuipat în fața mamei sale, abia cruțându-le viața și aclamând-o pe Regenta Sofia. Așa că, atunci când Mențikov i-a decapitat după cea de-a doua revoltă, de fapt exorciza demonii lui Petru – sau cel puțin pe unii dintre ei.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Mai are și alții, care îl îmbolnăvesc și îl chinuie cu atacuri de paroxism și crize, a zis Șeremetiev, cu obrazul aproape lipit de al meu. Dar să știi că nu aș fi putut face niciodată ce a făcut Menșikov. Una este să ucizi pe câmpul de luptă, dar să execut un om cu propriile mâini? Niciodată.

M-am strâns mai bine în mantie. Ce ciudați erau rușii, pururi prinși între bucuria de a trăi și dorința de a ispăși pentru păcatele lor; cuprinși de o credință religioasă profundă, dar capabili de violențe păgâne și plini de dispreț pentru buna-cuviință, șovăind între cruzime înfiorătoare și un regret profund, înduioșător, care îi poate bântui ani la rând. Sufletul rusesc nu cunoaște vreodată nici liniște, nici echilibru și nici pace.

L-am atins pe braț pe general.

— Nu, Boris Petrovici, dumneata ești un om prea bun ca să te poți coborî atât. Dumneata salvezi fete care sunt siluite. Cine știe? Menșikov probabil s-ar fi alăturat acelor netrebnici.

— Chiar așa, cine știe? a zis el și a dat pe gât restul de votcă.

Capitolul 27

Eu și Șeremetiev am stat de vorbă până la primele ore ale acelei nopți de început de toamnă. În cele din urmă, am rămas singuri în încăperea principală a cortului, după ce ceilalți oaspeți au plecat clătinându-se pe picioare, recunoscători pentru câteva ore de odihnă înainte de răsăritul soarelui.

— Doamne, fetițo, acesta nu este decât începutul, mi-a zis Șeremetiev. Țarul spune că toate călătoriile sale i-au deschis ochii și a văzut cât de înapoiată este Rusia și poporul său. De la întoarcerea din Europa se poartă ca un posedat, de

parcă timpul se scurge prea repede și nu are timp să facă tot ce și-a propus. În toate se amestecă, fie că este vorba de distracție, agricultură, educație, religie, administrație, căsătorie și moștenire, armata, sau hrană – se năpustește asupra oricărui lucru care are legătură cu viața de zi cu zi a rusului. Rusia este coca frământată de Petru, dar drojdia nu prea vrea să crească...

— Dar chiar trebuie să facă toate astea? Este un efort grozav, cu războiul și toate celelalte...

— Războiul acesta este o luptă pentru supraviețuirea împărăției lui Petru. Ne împinge cu forța spre viitor, dar Țarului îi lipsesc banii, oamenii și echipamentele pentru a-și urmări țelurile și de toate astea avea nevoie încă de ieri, sau mai degrabă de săptămâna trecută. Războiul este cumplit, dar aduce și progres, a zis Șeremetiev și m-a înghiontit cu blândețe când a văzut că mi se închid ochii. Stai trează și mai bea ceva, Marta. Îmi place să vorbesc cu tine. Știi să asculți palavrele unui bătrân.

Berea a reușit să mă însuflețească și mi-am lins spuma de pe buze, umezindu-le și făcându-le să lucească. Șeremetiev a zăbovit asupra lor, înainte de a-și feri privirea.

— Nu văd nici un bătrân. Haide, mai spune-mi!

— Mă flatezi, a zis, zâmbindu-mi cald. Rusia este ca o roată veche de moară, care putrezește într-o văgăună, până ce vine un nou morar, tânăr, care vrea să macine mai multe grâne sau să vândă mai mulți saci și ridică nivelul apei. Roata se învârte tot mai repede și mai repede, până ce palele se rup și chiar și piatra de moară se crapă.

Am râs pe înfundate. Avea un fel de a spune lucrurile pe care până și eu îl înțelegeam.

— Tu râzi, dar Petru nu se va opri de la nimic. Țara nu este la nivelul așteptărilor sale. Ordinele lui nici nu ajung la oameni – avem voievozi, consilii și colectori de taxe, dar, cum Petru cere tot mai multe – oameni, bani, planuri, conducători și

susținere –, nu pot ține pasul. Caută surse noi de bogăție în timp ce reformează cu de-a sila liniile de manufactură existente. Fiecare familie, indiferent dacă este de șerbi sau de nobili, trebuie să îi dea lui fiii, ca să devină muncitori sau să călătorească în străinătate și să studieze, să învețe pentru Rusia și să aducă înapoi acasă cunoștințele adunate. Ai auzit că Țarul construiește o flotă? O flotă! Acum cincisprezece ani, nimeni de aici nici măcar nu văzuse o corabie. Tot ce știa rusul despre corăbii era bacul pe care îl folosea ca să treacă un râu ale cărui ape s-au umflat sau, poate, vreun vas de pescuit. Voința lui este soarta noastră, chiar dacă s-ar putea să ne ia o sută de ani ca să îi mulțumim pentru eforturi, a zis generalul cu amărăciune.

— Dar războiul s-a sfârșit, nu? Doar i-ați bătut pe suedezi.

S-a frecat la ochi, iar eu i-am simțit oboseala.

— Marienburg a fost numai începutul. Țarul dorește un port care să fie navigabil de-a lungul întregului an și să nu fie închis iarna de ghețuri. Vrea să cucerească Vestul, un pact cu celelalte puteri europene. Cât timp vor trăi Carol și Petru, vor continua să se lupte, chiar dacă războiul va dura douăzeci de ani. Noi nu contăm nici cât negru sub unghie în povestea asta. Știi ce a făcut Petru după problemele pe care le-a avut cu tunurile în Bătălia de la Narva?

— Nu.

— A pus să se topească toate clopotele de biserică pentru a turna arme mai mari și mai bune.

Am rămas cu gura căscată – un om care se atingea de sacrele bunuri ale Bisericii? Șeremetiev mi-a văzut uluirea și a continuat:

— Da. Și eu mă întreb ce mai este sacru pentru el. A coborât apoi glasul. Și mai este și ideea aceasta a lui, de a construi un nou oraș în mijlocul mlaștinilor din Golful Finic...

S-a oprit în mijlocul propoziției. Draperia încăperii laterale a fost dată într-o parte și Petru a intrat clătinându-se în cortul central, legându-și cureaua pantalonilor și îndesându-și cămașa asudată sub betelie. Oare ne-a văzut stând atât de aproape, unul lângă celălalt, la umbra stâlpului, sau nu îi păsa? Un om ca el nu este niciodată cu adevărat singur, mi-am zis eu, dar cel puțin putea să aleagă dacă să îi vadă pe oamenii din jur sau nu. Ultimele flăcări ale lumânărilor îi aruncau umbre pe față, făcându-l să pară tras la față și obosit. Ochii lui de un albastru-deschis erau afundați în orbite; și i-a frecat, iar fruntea îi sclipea de sudoare.

Eu și Șeremetiev am rămas nemișcați, de parcă priveam un animal sfios. Țarul s-a lăsat într-un scaun, care a gemut sub greutatea lui, și-a întins picioarele în față și a apucat o carafă de pe masa de lângă el, din care a băut cu sete. A închis ochii, și-a lăsat capul în piept și a fredonat un cântecel, după care a rămas tăcut și a început să respire greu. Adormise?

Eu și Șeremetiev ne-am privit: era timpul să ne retragem, el în cortul lui, iar eu în vreun colț, unde puteam să îmi întind așternuturile, căci camera Dariei era ocupată. Eram pe punctul să mă ridic, când Șeremetiev m-a apucat de braț. Petru tresărise din somn și stătea drept, cu ochii holbați și gura larg deschisă. A aruncat carafa din lut înspre unul dintre stâlpii cortului. Cana s-a spart, împroșcând cu bere covoarele și pernele de mai jos. Petru s-a aplecat înainte, și-a cuprins fața între palme, suspinând și tânguindu-se, apoi s-a ridicat, gemând ca un urs furios. A dat ochii peste cap, până ce nu i s-a mai văzut decât albul ochilor și s-a lăsat greu peste masă, care a cedat și s-a rupt. Cu un zăngănit enorm, farfurii, pahare și sticle au căzut la podea. A rămas cu privirile pironite înainte și apoi i s-au tăiat genunchii; și-a luat capul între mâini și a început să suspine, iar pe buze i se formau spume,

după care s-a încordat, s-a zvârcolit și a început să lovească mobila din jur, contorsionându-se în spasmele crizei.

Șeremetiev m-a apucat de braț și m-a tras în spate. Petru a gemut.

— Ce am făcut, mamă? Ce am făcut?

Mărețul om s-a îndoit de spate, cu limba ieșindu-i printre buze și dinți. Mi-am adus aminte de Grigori și nu mi-a mai fost teamă: nu aveam timp de pierdut, trebuia să îl ajutăm.

— Ține-l de picioare, de restul mă ocup eu, am zis și m-am îndepărtat de lângă Șeremetiev, care se dăduse înapoi de oroare.

Nu îmi era teamă. În acel moment, pentru mine, Petru nu era marele țar, care îmi pustiise țara și îmi distrusese viața. Era un om care suferea și care avea nevoie de ajutor. Dacă nu fusesem în stare să îl ajut pe Grigori, măcar îl puteam ajuta pe Petru.

Zăcea ghemuit la picioarele mele, îi curgeau balele și făcea spume la gură, iar ochii îi erau holbați și dați pe spate. Șeremetiev l-a apucat de cizme ca să îl țină locului, dar țarul s-a răsucit pe dată și l-a izbit cu putere pe generalul mult mai mic decât el, lovindu-l atât de tare, încât l-a făcut să geamă, dar nu i-a dat drumul. Am inspirat adânc și m-am repezit între brațele acelea voinice, care treierau aerul, am prins capul cuprins de convulsii al țarului, l-am tras mai aproape și i-am apăsat fruntea între sânii mei, ținându-mi palmele atât de strâns peste urechile și ceafa lui, încât să nu se poată trage înapoi. Ne-am prăbușit la pământ, iar respirația lui a devenit horcăitoare și corpul i s-a strâns de câteva ori înainte de a rămâne nemișcat. Îi simțeam răsuflarea fierbinte pe pielea mea când a inspirat adânc mirosul meu și m-a apucat de mijloc atât de tare, că abia mai puteam respira. După mult timp, a rămas nemișcat, iar respirația i s-a domolit. Am îndrăznit să mă uit la chipul lui: adormise în pace. L-am legănat ca pe un prunc.

— Trebuia să se întâmple, a oftat Șeremetiev, ridicându-și încetișor greutatea de pe picioarele lui Șeremetiev. Drumul lung, fetele și toată băutura asta. Petru se vede un Titan, dar nu este decât un om.

Habar nu aveam ce este acela un Titan, dar am dus un deget la buze, ca semn de avertisment. Chipul lui Petru era scăldat în sudoare, iar părul îi mirosea a praf, fum, a piele și a împreunarea pe care o avusese cu surorile Arseniev. Buclele i se lipeau de tâmple când îl mângâiam cu delicatețe pe cap, suflându-i aer rece peste față. A oftat și s-a ghemuit mai bine lângă mine; respirația i s-a îngreunat din nou și mă ținea chiar mai strâns decât înainte. Nu m-am oprit din mângâieri, poate că i-am și sărutat fruntea fără să mă gândesc. Petru a început să plângă.

Când Șeremetiev s-a ridicat, am văzut picioarele țarului. Ca și mâinile sale, și ele păreau prea gingașe pentru trupul lui imens.

— Să nu îi dai drumul, Marta, da? Totul depinde de el, a zis Șeremetiev înainte să se piardă în întunericul de afară, care era încă animat de focurile și cântecele din întregul și întinsul tărâm rusesc: melodii care începeau lent și posac, apoi prindeau viteză și culminau cu bătăi din palme și scandări.

Sosirea lui Petru îi făcuse pe oameni să își recapete avântul; de la el le veneau forțe noi și un curaj proaspăt. Am auzit voci care îi puneau întrebări lui Șeremetiev, apoi s-a lăsat tăcerea.

Mă durea spatele după ce îl ținusem pe țar nemișcat, dar nu am îndrăznit să mă întind după câteva perne decât atunci când mi s-a părut adormit de-a binelea. Dar, când m-am mișcat, m-a apucat de mijloc atât de tare, încât mi s-a tăiat respirația.

— Stai, a murmurat el. Stai cu mine! Strânge-mă bine, *matka*!

— Așa o să fac, *starik*, i-am răspuns în germană, cu un surâs slab.

Dacă eu eram fata lui bătrână, el era moșul meu: așa mi se părea corect. Genele i-au tremurat și m-a privit surprins, dar apoi a recăzut în somn, de data aceasta adânc și liniștit. Am adunat toate pernele la care am reușit să ajung, le-am îndesat la spatele meu, sub fund și șolduri. Întunericul din cort pălise odată cu venirea zorilor când am adormit și eu, ținându-l pe Țarul Tuturor Rusiilor în brațe, ca pe un bebeluș. Chiar înainte de a închide ochii mi-am amintit de o cină luată în vremurile de mult apuse, când vocea ascuțită a Agnetei Glück m-a întrebat:

— Este adevărat că Țarul Rusiei este un gigant cu două capete care mănâncă copii la cină?

M-am trezit singură, simțindu-mă moleșită după mult prea scurtele și incomodele ore de somn. Țarul nu se vedea nicăieri, dar cortul roia de oameni care strângeau după cheful din noaptea trecută și ambalau lucrurile, cu toate cuferele deschise și lucrurile răsturnate înăuntru, la nimereală. O clipă m-am întrebat dacă nu cumva visasem tot ce se întâmplase. Nu se vedeau nicăieri nici Menșikov, nici surorile Arseniev. Toate clapetele cortului erau deschise și un vânticel proaspăt trecea prin cort: când am pășit afară, am început să tremur, iar lumina dimineții, albastră și rece, m-a orbit. Tabăra era în plină transformare, iar Daria și Varvara le priveau cu ochi de uliu pe servitoarele lor care le încărcau toate comorile în căruțe, deși în scurtă vreme urma să avem nevoie de sănii. Am încercat să nu privesc spre gâtul Varvarei, unde își purta urmele dragostei cu mândrie, ca pe niște trofee de război.

Când m-a văzut apropiindu-mă, și-a arcuit sprâncenele.

— Ah, s-a trezit și Marta, în sfârșit. Ce fată leneșă ai găsit, Daria!

Prietena mea și-a ridicat privirile, surprinsă. Varvara nu fusese chiar prietenoasă față de mine

până acum, dar nici ostilă pe față. Ce o apucase?

— Ai ghinion, ai ratat totul! Țarul a plecat de mult, fără să își ia rămas-bun de la nimeni. Când m-am trezit, plecase deja din patul meu, a adăugat Varvara.

Cu părul ei roșcat strălucitor și ochii sclipitori, arăta ca vulpile șirete și nemiloase din pădurile copilăriei mele.

— Ai face bine să te duci, Marta. O servitoare ca tine are multe de făcut când se ridică tabăra, a ciripit ea, întinzându-mi degetele să i le sărut.

Daria era jenată, neștiind de ce parte să se situeze.

— Nu, Varvara, Marta, te rog, nu...

Am sărutat degetele Varvarei. Chiar dacă beneficiam de favorurile Dariei, chiar dacă petrecusem noaptea cu Țarul, îmi făcea bine să mi se amintească că aici nu eram decât o servitoare și totul putea să fie pierdut pentru mine într-o clipită.

Am întâlnit privirea cenușie a Varvarei. Știa despre Petru, îmi dădeam seama de asta. Nu știu cum, dar aflase. Cine mă putea apăra de ea?

Ordinul de ridicare a taberei, dat de Petru, a luat prin surprindere pe toată lumea. Rușii trebuia să cucerească fortăreața Nöteborg, de pe malul lacului Ladoga, care era înconjurată de terenuri mlăștinoase întinse și pustii.

— Chiar trebuie? se tânguia Daria, în vreme ce rochiile îi erau așezate în cuferele din stejar. Pe cuvântul meu, nimic bun nu vine dintr-acolo. Vara te mănâncă de viu mii de țânțari și iarna râul Neva se umflă și tot locul acela devine o mocirlă insuportabilă. Ce distractiv!

Dar zidurile reci și umede și turnurile înalte ale fortăreței erau esențiale pentru controlul estuarului. Asediul i-a luat lui Menșikov două săptămâni, până ce a căzut după o bătălie pe mare. Petru, am auzit, nu își mai încăpea în piele de mândrie, căci câștigase prima sa confruntare navală. Menșikov a fost numit Guvernator al Strâmtorii –

Obergshathalter, iar Țarul a schimbat numele fortăreței în Schlusselburg, căci era esențială pentru viitorul pe care îl plănuia el. Menșikov a pus să i se citească cu glas tare scrisoarea lu Petru în timpul cinei, în fiecare seară, zile la rând după victoria sa: „*Pe cinstea mea, nuca aceasta a fost greu de spart, dar tu ai reuşit, iubitul meu frate*“.

Când au căzut primii fulgi de nea, nemulțumirile Dariei în legătură cu umezeala și frigul – căci ningea și tot ningea – au dat roade, iar Menșikov a cedat sâcâielii ei. Ne-a trimis pe mine, pe Daria, pe Varvara și pe sora lui, Rasia, înapoi la Moscova, ca să ne pregătim pentru Crăciun. În timp ce o ajutam pe Daria să își facă bagajele, mă întrebam dacă și Țarul se va întoarce atunci la Moscova, ceea ce era un gând prostesc, fără îndoială. Ce eram eu în ochii lui?

Interregnum, 1725

Zăpada cădea ca o perdea, oblică și tăcută, acoperind străzi, cheiuri și bulevarde, până la axurile căruțelor care își croiau deja drum în interiorul orașului spre târgul de dimineață, în ciuda vremii nemiloase. În afara zidurilor orașului, departe de lumina felinarelor, cărările și drumurile dispăruseră. Mai era ceva timp până la zorii târzii și grei, care lăsau să se insinueze o zi scurtă între orele de întuneric, sosirea lor fiind schilodită de ninsoarea neîntreruptă și de mohoreala gheții murdare care acoperea râul și drumurile.

Orașul tău știe, Petru. Moartea ta este secretul nostru. Casele înalte, cu fațadele lor drepte, jelesc mute trecerea la cele veșnice a stăpânului lor; apele care curg pe sub cele trei sute de poduri își murmură pierderea. Numai vânturile de iarnă, neîmblânzite ca întotdeauna, gonesc pe Nevski Prospekt și nu țin cont de ordinele mele; duc cu ele veștile până în cele mai îndepărtate colțuri ale țării. Întinsele și nesfârșitele câmpii ale imperiului tău au fost mereu silite să îndure toanele tătucului Țar; oamenii tăi au dus la îndeplinire ordine pe care nici nu puteau spera să le înțeleagă. Țarul a fost un dar de la Dumnezeu, la fel ca ziua și noaptea, vara și iarna, soarele și luna; cuvântul lui nu putea fi pus la îndoială.

În lumina slabă a dimineții, vor bate toate clopotele din Rusia. Oamenii tăi vor lăsa orice altceva și vor cădea în genunchi, cu căciula în mână, cu lacrimi pe obraji și se vor ruga pentru sufletul tău, făcându-și cruce cu trei degete. Te-ai bucura să vezi cum Europa însăși îți va aduce omagii ție și orașului tău. Asta ți-ai dorit

întotdeauna, nu-i așa, pentru Sankt Petersburg, paradisul tău?

Mulțumită lui Feofan Prokopovici, nu lipsesc legendele despre felul cum ai ales locul pentru a-l ridica. Este adevărat că Sfântul Alexandr Nevski a învins hoardele teutone în luptă chiar aici? Sau vânai, iubitul meu, când un vultur s-a rotit deasupra capului tău și ți s-a așezat pe umăr, arătându-ți drumul cu ochii săi rotunzi și țipetele răgușite? Oare rătăceai prin mlaștinile din Lust Eland – ceva ce nimeni nu ar face – când ai auzit strigătul păsării care te-a condus spre inima insulei și ai făurit o cruce din ramuri de fag, marcând locul și strigând: „În numele lui Hristos cel Atotputernic, voi construi o biserică și o fortăreață aici, pentru a-i cinsti pe Sfinții Petru și Pavel“.

Nimic din toate acestea nu s-au întâmplat, desigur. Adevărul este mult mai simplu și mult mai grandios: pentru a-și întări stăpânirea asupra strâmtorii Neva, Petru a construit o fortăreață rusească. Pământurile pentru care se luptase atât de greu nu trebuiau pierdute. Țarul a ales Lust Eland pentru că era cel mai uscat loc din mlaștinile Ladoga. Când Petru a adus moaștele Sfântului Alexandr Nevski să fie reînmormântate aici, nori întregi de țânțari au tăbărât pe noi. Pe parcursul lungilor ore cât a durat ceremonia, ne-am tot plesnit și i-am blestemat pe nevrednicii de șerbi cărora le spuneam să îi omoare înainte să ne muște și să zboare cu burțile pline de sângele nostru. Numai Petru a stat în picioare fără să clipească, fără să se miște, privind cu chipul de piatră cum era coborât în noul său mormânt coșciugul sfântului. Pentru el, acest moment marca începutul unei noi Rusii.

Seara mi-am tratat nenumăratele mușcături cu chefir, iar Petru a tot vorbit despre paradisul pe care îl construise. La momentul acela eram gata să fac orice pas alături de el, deși eram numai una dintre multele fete cărora le arunca un ban sau doi

după o noapte de distracție. I-am zâmbit și i-am dat ghes să vorbească; chipul acru al primei sale soții, Evdochia, și încăpățânarea ei de a nu-l urma în aceste avânturi ale imaginației îi aduseseră decăderea.

Cele spuse de Prokopovici, că pământurile alese de Țar erau pustii și așteptau atingerea lui binecuvântată, sunt, de asemenea, neadevărate: suedezii se stabiliseră în jurul lacului Ladoga în ferme mari și înstărite, iar eu am observat multe *mir*-uri ca al meu. Prima casă adevărată în Sankt Petersburg a fost o colibă, căsuța primitoare a lui Petru și a mea. A părăsit fortul într-o dimineață și a mers singur prin pădure, cu toporul pe umăr. Menșikov trimisese gărzile să îl urmeze, căci fuseseră observate bande de suedezi mercenari puși pe prădăciune, dar Petru a aruncat cu pietre în oameni, i-a înjurat, ba chiar i-a lovit când s-au apropiat prea mult.

Petru a ales copacii pe care i-a socotit buni și le-a tăiat trunchiurile la înălțimea de care avea nevoie, apoi a construit coliba noastră cu propriile-i mâini, asudând, râzând și îndrăgind fiecare clipă. Eu i-am ținut cuiele și tot felul de alte lucruri și i-am jucat renghiuri ascunzându-i ciocanul și dalta. Odată terminată, căsuța era aproape la fel de lată cât era de lungă, alcătuită dintr-un hol mic, o bucătărie, o cameră de zi și un dormitor. Focul era aprins tot anul, căci Petru ura frigul, iar eu găteam cașa și ceaiul deasupra focului deschis, stivuind vasele unul peste celălalt, așa cum făceam în izba noastră pe când eram copil. Petru făcuse singur mobila noastră din lemn: o masă, două băncuțe și patul, cât și un cufăr care se putea încuia. Când lucra în lemn, îi veneau cele mai bune idei, zicea el. Singurul semn al rangului și bogăției lui Petru era o icoană de aur masiv, bătută cu perle, rubine, safire și smaralde, care atârna pe peretele din dormitorul nostru, lângă harta Europei.

Coliba aceasta era rădăcina din care avea să crească și să înflorească paradisul lui Petru; noul lui Ierusalim, care va străluci în toate culorile curcubeului. Dacă el, unul, era mulțumit cu coliba aceasta, pe arhitecții și meșterii lui pietrari i-a îmboldit fără milă să construiască mai mare și mai bine, un oraș cum lumea nu a mai văzut. În joc era gloria Rusiei.

Petru a ordonat să se aducă portocali și lămâi din Persia și a pus să se planteze trandafiri, mentă și arbori de camfor în grădini pentru a înmiresma și îndulci aerul. A fost nebun de bucurie când un sol i-a adus prima rămurică înflorită din grădinile Palatului de Vară, căci ne aflam din nou pe câmpul de luptă. Grădinarul înmuiase floarea în ulei de măsline, ca să o mențină proaspătă, dar uleiul îi putrezise petalele și i le făcuse cleioase. Țarul l-a lovit cu cnutul pe sol și le-a ordonat grădinarilor să îi trimită dovada următorului pom înflorit învelind florile în frunze de tutun.

Primele străzi și bulevarde erau luminate de felinare cu lumânări și petrol – a căror sticlă era, desigur, fabricată în atelierele lui Menșikov – cum nu se mai văzuse în Rusia. Bariere bine păzite – *șlagbaumi* – au fost instalate de-a latul drumurilor principale și a podurilor care legau cele patruzeci de insule. Nimeni nu era lăsat să treacă fără un document de autorizație, în afară de doctori sau de persoanele a căror vizită era așteptată.

Când am privit pe fereastră după moartea lui Petru, știam că în spatele splendorii palatelor se aflau primele case modeste din lemn, iar înaintea lor, șir după șir de *izbe* făcute din paie, pământ și mușchi, iar înaintea acestora, corturi zdrențăroase și sărăcăcioase. Orașul acesta oglindește lumea ta, Petru, fie că vrei, fie că nu.

Sankt Petersburg a crescut repede în primii douăzeci de ani ai noului veac. Îmi amintesc ce bucurie nebună am simțit când prima fregată olandeză a lăsat ancora, săltându-se pe apele deja

reci ca gheața. Aducea sare și vin pentru lunga iarnă ce ne aștepta, iar sosirea a fost un bun motiv pentru un zaiafet atât de nebunesc, încât l-a uluit până și pe Menșikov, ce să mai vorbim despre oaspeții olandezi. Petru i-a silit fără milă pe bărbați să bea, apoi ne-a cerut tuturor să mergem la o plimbare pe apele vijelioase ale dimineții. Rostogolirea valurilor ne-a trezit fără întârziere, iar olandezii s-au bucurat să plece cu un dar de cinci sute de ducați de aur în buzunare. Petru a promis fiecărui vapor care ancora în golf de-a lungul acelui an același dar generos.

Mi-am răcorit fruntea lipind-o de geam. Gândurile îmi goneau prin minte, glumeam și sporovăiam cu Petru ca și cum ar fi fost încă în viață; ca și cum mi-aș putea încă pune picioarele pe șoldurile lui, iar el le-ar freca și le-ar masa, făcându-mi oasele să trosnească, încălzindu-mi mușchii și gâdilându-mă până ce guițam de râs. Făcea asta până ce se aprindea între coapsele mele focul care îi plăcea atât de mult.

Geamul îmi oglindea chipul cuprins de febră. Mi-am adunat forțele pentru lunga așteptare ce se prevedea, înainte ca Rusia să înceapă să se roage pentru sufletul noului conducător.

Pentru moment, Menșikov sforăia ca un urs. Trupul lui greoi era tolănit cumva în scaunul acela mic, capul bălăbănindu-i-se într-o parte și gura deschisă. Focul se împuținase și frigul pătrundea prin foaia de geam subțire. Încă așteptam venirea Consiliului Privat, a lui Ostermann, Tolstoi și Iagușinski. De ce nu se aflau în palat, la căpătâiul Țarului? Îmi evitau chemarea? Îi salvasem pe toți de nenumărate ori de furia lui Petru, dar oamenii uită atât de ușor când vine vorba de salvarea propriei pieli.

Fusese înțelept din partea mea să îmi încredințez mesajul secret tânărului servitor? Palatul de Iarnă părea atât de primitor și de vesel în timpul zilei, cu uimitoarele sale nuanțe de albastru și verde care

oglindeau valurile Nevei primăvara. Dar noaptea prindeau viață nenumăratele cotloane întunecate și pasaje secrete care duceau către apele râului, negre și reci ca gheața. Șobolanii nici nu se speriau când era aruncat vreun corp între acele sloiuri. Pescarii găseau cadavrul sau ce mai rămăsese din el prins în plasele lui mult mai târziu, după trecerea *ottepel*-ului. Ce proastă am fost! M-am mușcat de încheietura mâinii, nervoasă. Dacă mesagerul meu fusese prins, chestionat și ucis, atunci cei din neamul Dolgoruki știau despre planul meu și pierdusem ore importante, ceea ce era chiar mai rău. Ar fi trebuit să îl trimit pe Menșikov și Garda Imperială. Menșikov a tușit și s-a ridicat în capul oaselor, s-a scuturat cum face un câine ca să se usuce și apoi s-a întins, gonind somnul din trupul lui înalt. O scurtă odihnă îl înviora cât o noapte întreagă de somn, după cum bine știam după nenumăratele ocazii când mă aflasem alături de el pe câmpul de luptă.

Când s-a apropiat de mine, mirosul de votcă, sudoare și oboseala lungii vegheri la căpătâiul muribundului Petru se amesteca cu parfumul lui din mosc și lemn de santal. Părul îi era încâlcit, gulerul din dantelă bogată îi alunecase, iar pe cămașa crâmpoțită îi strălucea o pată de vin rubiniu. Am zâmbit și i-am îndrepta cu tandrețe gulerul: el mi-a sărutat mâna, surprins. Acesta era omul cu care împărțisem totul, chiar și dragostea soțului meu, iar acum împărțeam aceeași soartă.

Menșikov a deschis larg fereastra și și-a frecat fața cu zăpadă.

— Brr! Rece. Mi se pare că ne așteaptă o furtună, nu crezi? a întrebat el, cercetând cerul. În ținuturile astea, iarna nu se lasă mult așteptată.

Treaz de-a binelea acum, a început să tremure, a închis fereastra la loc și a întețit focul cu bușteni din coș. Flăcările au învăluit lemnul, arzând puternic și împrăștiind o mireasmă uscată, ca o

plimbare într-o pădure, vara. A ridicat din sprâncene.

— Unde este Consiliul Privat? Nu ai trimis după ei?

Eu îmi rodeam buzele.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Ecaterina! Cât timp mai avem? Spune ceva.

Tonul vocii lui m-a înfuriat: cel puțin eu făcusem ceva.

— Dacă nu ai fi fost așa de beat, nu ar fi trebuit să mă bazez pe un soldățel, nu-i așa? Poate că sărmanului flăcău i s-a tăiat gâtul. Cred că aș putea să mă pregătesc deja pentru mănăstire.

Mi-am auzit frica din voce când Menșikov mi-a pus o mână peste gură ca să mă facă să tac.

— Psst! a șoptit el. Ai auzit?

A privit spre micuța ușă care dădea în dormitorul lui Petru. Am încruntat din sprâncene. Avea dreptate: cineva suspina acolo. Menșikov a rămas lângă foc, în timp ce eu m-am apropiat în vârful picioarelor de ușă și am deschis-o fără nici un sunet. Odaia lui Petru era scăldată în lumina lumânărilor: părea adormit, chiar dacă moartea își răspândise deja vălul dulceag peste încăpere. În fața patului era îngenuncheată o fată acoperită cu o pelerină din catifea de culoare închisă, cu glugă. Umerii i se înălțau și coborau în timp ce îi săruta degetele, care începeau să înțepenească.

Doctorii Blumentrost și Paulsen au tresărit când m-au văzut și s-au făcut mici în colțul camerei: nu îmi ascultaseră ordinul strict de a păzi trupul mort al Țarului. Am simțit o furie rece, dar am apucat-o pe fată, am tras-o în picioare și am forțat-o să se întoarcă cu fața spre mine. Apoi i-am dat drumul, surprinsă, când m-a privit cu încăpățânare și curaj, așa cum făcuse întotdeauna, cu chipul ei frumos și ochii de un albastru-deschis – ochii lui Petru – umflați de lacrimi.

— Elisabeta! am zis. Ce faci aici? De ce nu ești în pat, ca surorile tale?

Pelerina închisă îi dădea un aer regal: eu o vedeam încă nevinovată ca una dintre păpușile ei, dar ea de mult devenise o femeie.

— Cum ai ajuns aici? am întrebat.

Dacă ea reușise, ar putea și alții să ajungă aici.

— Ușor, a spus ea.

Și-a umezit buzele, iar ochii îi sclipeau vioi ca ochii unei păsări, în ciuda durerii.

— Coridorul era aproape gol, iar Madame de la Tour avea grijă de micuța Natalia. Sărmana de ea tușește ca naiba, așa că lăcusta franțuzoaică a rămas departe de mine... Iar Anna...

Vocea i s-a pierdut. Știam că fiica mea cea mare era ocupată să viseze la nunta ei cu ducele german Karl Frederic de Holstein. Cu umerii lui înguști și bâlbâiala îngrozitoare, nu era cel mai atractiv pretendent, dar familia sa conducea mai toată Europa de Nord. La început, ceruse mâna Elisabetei, dar Petru i-a dat-o, în schimb, pe fiica noastră cea mare. Ziua nunții lor era foarte aproape, iar Anna nu mai vorbea despre nimic altceva.

Elisabeta era hotărâtă să mă enerveze.

— Era un singur străjer tânăr și frumos în fața ușii tatălui meu, iar eu am metodele mele... a zis ea, arătându-și dinții mici și ascuțiți, asemenea unei pisici care dăduse peste borcanul cu smântână.

Mi s-a frânt inima. Fiica mea, Țarevna Tuturor Rusiilor, nu avea decât cincisprezece ani – abia cu un an mai mică decât vârsta pe care o aveam eu când fusesem vândută lui Vasili –, dar avea deja cea mai proastă reputație dintre toate prințesele regale ale Europei. Nici nu o ajuta faptul că era un copil ilegitim, născut de o fostă șerbă și spălătoreasă. Petru îi trimisese portretul la fiecare curte unde se afla un prinț moștenitor eligibil, iar pictorii nu trebuiau să recurgă la vicleșuguri pentru fiica mea. Elisabeta era o frumusețe, lipsită de o buză de iepure sau urme de vărsat pe care să le

ascundă pe pânză un penel talentat. Petru a fost uluit când nu s-a ivit nici o cerere de logodnă; de ce tot amâna Versailles-ul să ne trimită răspunsul, într-o manieră atât de jignitoare? Cu cine altcineva ar fi fericit să se însoare tânărul rege al Franței, dacă nu cu Lizenka a lui Petru, vioaie și frumoasă cum era? Dar, în cele din urmă, junele Ludovic s-a mulțumit cu fiica regelui detronat al Poloniei, o fată urâțică și fără zestre. Petru vedea la Elisabeta ceea ce voia să vadă: puterea lui și dragostea lui de viață, cruzimea și senzualitatea lui. Spre deosebire de toți frații ei, ea refuzase pur și simplu să moară, atât la naștere, cât și de multiplele boli care afectau prima copilărie a unui copil.

Nașterea ei a fost cea mai grea dintre cele treisprezece pe care le-am avut: s-a născut cu picioarele înainte, chiar în ziua în care Petru sărbătorea cea mai mare victorie a sa în Marele Război al Nordului.

Moașa își făcuse cruce cu trei degete, albă la față de frică, când a văzut tălpile micuțe ale Elisabetei acolo unde ar fi trebuit să fie capul.

— Sfântă Precistă, a strigat ea, cu fața mânjită de sânge și sudoare. Născută cu picioarele înainte, sub stelele din decembrie. Va fi o lupoaică.

— Ce se va întâmpla acum? a întrebat Elisabeta. Cine va fi următorul Țar? Tata l-a ales pe micul Petrușka, într-un final? Nu este nici măcar Țarevici.

Nu a decis nimic, mi-am zis eu, dar am spus:

— Dar... dar este fiul lui Alexei. Și în curând va deveni bărbat. Asta îi dă destule drepturi.

— Un bărbat! a zis Elisabeta veselă. Știi ce pot face din mintea și corpul unui bărbat celulele întunecate ale bastionului Trubețkoi sau pivnițele umede și reci de la Schlusselburg?

Mi se părea că sufletul lui Petru se strecurase în corpul fiicei sale. Îi făcuse ochi dulci unui soldat plasat în fața ușii, hohotise lângă patul de moarte al tatălui ei și îl surghiunise pe nepoțelul ei într-o

celulă întunecoasă și mucegăită. Era o adevărată rusoaică și, pentru mine, o străină.

— Orice va fi, Elisabeta, nici un rău nu trebuie să i se întâmple lui Petruṣka. Oricine îi va face rău va fi un ucigaș în ochii tuturor celorlalte curți europene. Așa vrei să înceapă o domnie?

A clătinat din cap, deși precaută, și apoi a zis:

— Ei, dacă Petruṣka nu este nici măcar Țarevici, iar sora mea cea mare se mărită cu Holstein și cum toți frații mei au murit, atunci...

— Atunci? am întrebat, glacială.

A ridicat din umeri și a zâmbit radioasă.

— Atunci, eu ar trebui să fiu Țarină! Tata m-a iubit și m-a numit prințesă moștenitoare acum doi ani, împreună cu Anna. De ce să nu conduc eu?

Îmi venea să plâng, gândindu-mă la vastul imperiu al lui Petru, cu milioanele sale de locuitori. Soarta lor, la timp de pace și de război deopotrivă, să atârne de vârfurile degetelor ei jucăușe, pe care bărbaților le plăcea să le sărute după un menuet sau un cadril executat cu măiestrie? Micul ei cap, care până acum se preocupase numai de coafurile cele mai la modă, să se ocupe de politică?

— Elisabeta!

Am chicotit, apoi am râs atât de tare, că doctorii m-au privit îngrijorați. Ea s-a repezit la mine ca una dintre maimuțele pe care le ținea la Palatul Peterhof, lovindu-mă cu pumnii. Menșikov a intrat în cameră, grăbit.

— Ce este cu zarva asta? a șuierat el, apucând-o de brațe. Doar nu suntem într-un *kabak*.

A sărit ca arsă, dar el a apucat-o bine de talia plină, a ridicat-o în brațe și a dus-o pe sus în cealaltă cameră. Ea se răsucea și dădea din picioare; furia ei aprigă m-a lăsat fără cuvinte, dar mi-am amintit de un bal la care Elisabeta o lovise peste față pe o altă fată și îi smulsese un snop de păr din cap în fața întregii curți, pentru că amândouă purtau rochii trandafirii, iar cealaltă

părea mai frumoasă în rochia ei. Petru a râs până la lacrimi atunci, dar eu a trebuit să opresc lupta și să o mărit bine pe cealaltă fată, mărindu-i binișor zestrea. Poate că eram o mamă mai bună pentru fiii mei morți decât pentru fiicele mele aflate în viață.

Zvârcolirile Elisabetei s-au domolit.

— Acum o vă purtați cum trebuie, Țarevna? a întrebat Menșikov, luându-și mâna de pe gura ei.

Ea și-a netezit pelerina și a ridicat bărbia, făcând să sclipească cerceii cu diamante. Am închis ușa către cealaltă cameră, aruncându-le doctorilor o privire aspră. Ordinul meu trebuia respectat și nimeni altcineva nu trebuia să vadă trupul mort al lui Petru. Au dat din cap, palizi de frică.

Menșikov, eu și Elisabeta eram acum singuri.

Focul cel nou încălzise mica bibliotecă. Când Menșikov ne-a servit cu vin, Elisabeta și-a golit paharul dintr-o singură înghițitură, plesnind din buzele ei trandafirii.

— Bei ca un țăran, am certat-o eu.

— Da, că te și pricepi tu la țărani, a zis ea cu neobrăzare.

— Încetați, a intervenit Menșikov. Țarina. Elisabeta. Nu avem timp pentru așa ceva.

Ea s-a întors pe călcâie și i-a aruncat priviri de gheață.

— Ce ai spus? Țarina?

A întins cuvântul până la maximum de lungime și forță, înainte de a se întoarce spre mine.

— Sigur că da. Așa este. Acum înțeleg: vrei totul pentru tine. Acesta a fost planul de la bun început?

Am lovit-o atât de tare peste față, încât i-am rupt buza. A scos un țipăt înfundat și a atins rana.

— Nu face asta! a rugat-o Menșikov, întinzându-i batista lui din dantelă.

Am rămas în tăcere, în timp ce câțiva bușteni s-au prăbușit în focul din cămin, trimițând scântei în aer. Elisabeta și-a tamponat buza, mi-a aruncat priviri sumbre și și-a scos pelerina, îndesând

batista în cusătura mânecii strâmte. Peste rochia din mătase, verde smarald și cu broderie bogată, peste dantelăria vaporoasă a corsajului, i se vedeau umerii de alabastru lustruit. După moda de la Versailles, rochia era atât de decoltată, încât aproape că îi vedeam sfârcurile; diamantele îi curgeau de la gât până în interiorul decolteului. Nenumărate familii de țărani ar fi putut trăi secole întregi numai de pe urma acelor bijuterii. Oare se ducea la o petrecere? De mult pierdusem șirul venirilor și plecărilor ei. Cum de îmi pierise interesul față de cel mai puternic și mai vesel dintre copiii mei?

Elisabeta și-a apropiat scaunul de foc, a aruncat din picioare papucii din mătase și și-a încălzit degetele îmbrăcate în ciorapi fini, din mătase. Părea fericită să se afle acolo, în inima întâmplărilor.

— Spune-mi, Menșikov, ce ai de gând? a întrebat ea. Ție nu îți lipsesc nici planurile, nici ideile. Vrei să conduci împreună cu mama, sau vrei să pui mâna pe putere numai pentru tine? Să vă fie rușine amândurora: palatul acesta încă respiră odată cu sufletul tatălui meu. Apa de pe geam nu este rouă, ci sudoarea fricii voastre. Vă culcați împreună, din când în când?

A zâmbit, iar eu aș fi vrut să îi mai dau o palmă.

Menșikov a rămas calm.

— Într-o zi, Țarevna Elisabeta, îți vei da seama cât de nesăbuite și jignitoare îți sunt cuvintele, a spus el.

— Nu, Alexandr Danilovici. Eu mă voi culca cu orice bărbat care îmi place. Nu aș ezita nici o clipă, dacă ai vrea să fii tu norocosul, l-a ațâțat ea.

Mi-am ținut respirația. Chiar îi oferise patul ei, dreptul ei din naștere, în schimbul susținerii lui? Cum va rezista la oferta aceasta? Lumea unui conducător este alcătuită numai din prieteni și dușmani, chiar și printre rudele sale de sânge. Am privit cu ochi rugători spre ușă, implorând

Consiliul Privat să vină. Ostermann, Tolstoi și Iagușinski – aveam nevoie de toți. Am sorbit cu de-a sila încă o gură de vin și am spus:

— Prințul Menșikov are dreptate. Într-o zi vei învăța că este mai bine să nu te culci cu un bărbat numai pentru a-i câștiga loialitatea.

— Într-o zi? Când voi fi bătrână și nu o să mă mai vrea nimeni?

Nu aș fi vrut să aud ce spusese; știa cum să rănească. Flăcările dansau, alinându-mi sufletul și făcându-mă să obosesc.

— Prinții Dolgoruki vor încerca să îl întroneze pe Petruška. Dacă reușesc, s-a zis cu noi, am zis eu tăios.

— Dar Vasili Dolgoruki este nașul meu. Niciodată nu ar... a dat ea să zică.

— Ba ar face-o, nu crezi? De dragul lui Alexei.

— Da, a zis ea, fără să își ia privirile de la Menșikov, care învârtea și răsucea între mâini pocalul venețian colorat, ca și cum nu ar avea nimic de-a face cu toate acestea.

Dar Elisabeta nu terminase.

— Ah, da. De dragul lui Alexei. Fratele meu. Ah, Alexandr Danilovici, sania care te va duce spre Siberia nu va avea nici măcar o pernă sau o pătură. Te vei ghemui în paie ca un porc iarna. Și, cine știe, poate vei primi destule copeici să îți cumperi un topor odată ajuns acolo. Dacă nu, vei roade lemnul copacului, la fel ca un castor. Îți construiești o cocioabă și îți vezi mai departe de viață. Dar va trebui să aștepți vara, când se topește gheața.

Râsul ei răsuna ca acei clopoței din argint pe care îi lega la gâtul piticelor ei ca să le poată găsi în întunericul coridoarelor din palat. Menșikov și-a trosnit încheieturile degetelor, îndoindu-le. Simțeam că și el era gata să o lovească.

— Dacă Petruška ajunge Țar, eu nu voi fi decât curva tatălui tău, iar tu, Elisabeta, vei fi o bastardă născută dintr-o uniune ilegitimă. Petruška se va

teme în continuare de sângele tău și de dreptul tău prin naștere, dar va părăsi pentru totdeauna Sankt Petersburgul...

— Nu! a strigat sărind în picioare. Niciodată! Asta ar fi o trădare a tuturor lucrurilor pentru care a trăit tata, a spus ea, cu respirația tăiată. Ar fi ca o a doua moarte pentru el. Este oribil!

Ce fată ciudată era Elisabeta! Pentru ea, trădarea tatălui ei era mai greu de suportat decât să fie îngropată de vie într-o mănăstire.

— Ei bine, atunci va trebui să stai cu noi și să aștepți, am zis eu.

— Să aștept? Ce să aștept?

S-a așezat la loc pe scaun, aruncându-mi ocheade peste marginea paharului.

— Consiliul Privat, a zis Menșikov.

Ea a râs.

— Pe bătrânii ăia netoți? Ostermann are gută de câte ori i se pare nimerit, Tolstoi este atât de gras, că are nevoie de două sau trei scaune ca să își proptească fundul lui mare, iar Iagușinski pute de parcă putrezește pe dinăuntru. Care dintre ei îți va fi vecin de colibă în Siberia, Menșikov? a zis ea, înfigându-și degetele în coapsele lui.

— Încetează! am certat-o eu.

Consiliul Privat fusese întotdeauna alcătuit din cele mai înțelepte minți din imperiul lui Petru. Dumnezeu să apere Rusia de Elisabeta, mi-am zis eu. A ridicat din umerii ei goi și a murmurat un cântecel, apoi s-a plictisit și de asta și a rămas cu privirile posace ațintite spre flăcările focului.

Mi-am aruncat ochii pe fereastră, încercând să ghicesc ora. Noaptea de cerneală se lupta împotriva orelor dimineții, cu luciul lor albastru palid, împotriva orelor scurte ale zilei, cu plăpânda lor lumină cenușie. Orașul era în așteptare, strălucind în mantia sa de alb sclipitor; cristalele de gheață împodobeau ferestrele palatelor și caselor. Când eram copii, sugeam țurțurii, surprinși să descoperim că aveau gust de praf.

— L-ai iubit vreodată pe tata? a întrebat Elisabeta.

Nici nu mai știam ce să răspund la această întrebare.

Capitolul 28

Prima mea călătorie spre inima tărâmurilor rusești mi-a părut nesfârșită: cum putea să fie atât de mare o țară? Iarna era aspră, iar șirul nostru de sănii și trăsuri era înțepenit în mijlocul frigurilor nemiloase. Păsările înghețau în zbor și cădeau pe pământ ca pietrele, iar călătorii piereau în furtuni de zăpadă iscate pe neașteptate, nemaiajungând la adăpost. Lupii își pierduseră orice teamă de oameni și veneau până în pragul izbelor și, de foame, ajungeau să fure copii și animale mici. Nu știam cum ar fi putut familia mea să supraviețuiască acestei ierni, dar izgoneam gândul din mintea mea, ca să nu mă înghită cu totul. Patria mea baltică natală nu mai era; de la Reval[4] la Riga, totul căzuse pradă terorii războiului. La sfârșitul perioadei petrecute la Marienburg, se spunea că Șeremetiev nu mai știa ce să facă cu toată această pradă de război, iar prețul atât pentru o oaie, cât și pentru un copil, scăzuse la un *denga*. Jumătate de copeică pentru o ființă umană! Nu era timp de gândit, căci nerăbdarea le mâna de la spate pe surorile Arseniev. Puseseră căruțașii să biciuiască fără milă micii ponei tărcați ca să înainteze verstă după verstă, până ce animalele făceau spume la gură și spinările lor erau acoperite cu răni. La fiecare stație de poștă schimbam poneii, alergând dintre animalele hangiului și ai altor călători, fără să plătim pentru ele. Ceea ce aparținea unui rus, oricine ar fi fost el, aparținea înainte de toate Țarului și prietenilor săi, iar Menșikov profita cât putea.

Când auzisem prima oară despre călătoria spre Moscova, îmi închipuisem un număr modest de sănii și trăsuri, eventual cu un străjer de pază, care să își croiască drum prin Rusia. Toate cunoștințele mele despre călătorii, în definitiv, se limitau la drumul făcut cu Vasili până la Walk și apoi cel cu căruța urât mirositoare care m-a dus la Marienburg. Pe când de data aceasta am plecat într-un alai de sute de oameni. Menșikov a trimis înainte, în capitală, tot ce socotea necesar pentru festivitățile de Crăciun. Nu știam unde să privesc mai întâi, uluită de splendoarea etalată și de luxul în care se complăcea. În spatele saniei noastre veneau o sută și mai bine de alte vehicule încărcate cu bagaje, hrană și oameni, consilierii politici și militari ai lui Menșikov, cât și doi șambelani și trei paji, un cazangiu și doi tromboniști, un maur și o familie de pitici, trei copiști, o duzină de scopiți, un preot și doi bucătari, cu ajutoarele lor, niște băieți bucălați. Când am întrebat-o pe Daria, ea a dat din umeri:

— Alexandr Danilovici are nevoie de multe.

Cu cât ne apropiam de Moscova, cu atât mai arătoase se făceau casele și hanurile, unde viața se învârtea în jurul unui cămin mare, cu polița de deasupra sa făcută din piatră sau plăci de gresie. Bucătăria ne servea tocane consistente cu varză, ciorbă de pui cu găluște făcute din măruntaie și blinii, mici clătite umplute cu brânză topită sau carne sărată și afumată. Porcii și păsările de curte erau închise în cocini și cotețe și nu mai rătăceau printre picioarele oaspeților, în încăperea principală.

Când intram la căldura primitoare, blănurile noastre umede abureau micile geamuri. Căldura și duhoarea emanate de mulțimea de oameni care mâncau și beau și dormeau laolaltă mă loveau ca o palmă, dar nu era nevoie decât de vreo două pahare de votcă până ce mă obișnuiam cu totul. Noaptea, oamenii din alaiul nostru se culcau în

paie ca porcii, în vreme că eu mă desfătam într-o cameră de la han, împreună cu surorile Arseniev. Deși o deranja pe Varvara – „Marta nu ar trebui să doarmă în grajd, împreună cu ceilalți șerbi?“ –, prietenia Dariei mă apăra. Slujnica ne încălzea mai întâi patul cu corpul ei, apoi se chircea pe pragul ușii noastre, unde petrecea noaptea. Înainte de a adormi, mă rugam la Dumnezeul care voia să asculte, mulțumindu-i pentru soarta mea, așa cum era ea, chiar dacă viitorul meu atârna de toanele și bunăvoința Dariei. Ce s-ar întâmpla dacă Varvara ar începe să mă vorbească mai mult de rău? Deja nu mai trecea nici o zi fără să îmi arunce o vorbă, două înțepătoare.

Cele șapte sute șaptesprezece verste de la Schlusselburg la Moscova puteau dura oricât, între șase zile și patru săptămâni. Ne urcam în sănii în întunericul de dinaintea zorilor și coboram din ele cu mult după lăsarea serii. Erau niște căsuțe colorate pe tălpici, pictate vesel pe dinafară și pline cu perne și pături de blană, unde stăteam întinși și pălăvrăgeam ca să ne treacă timpul, bucurându-ne de căldura încălzitoarelor de pat din cupru, pline cu cărbuni aprinși, pe care slujnicele le puseseră înăuntru, aceasta fiind prima lor sarcină din fiecare zi.

Soarele se arăta pe cerul plumburiu numai spre sfârșitul dimineții, iar noi întindeam lung gâtul de la ferestrele saniei, așteptându-i cu dor primele raze. Burta îmi era plină de cașă dulce și sărată și ceaiul amar băut la han. Totul era diferit față de călătoria friguroasă și singuratică pe care o făcusem cu numai câțiva ani înainte de la Walk la Marienburg, căci acum mă bucuram de confortul, mâncarea bună și de toate râsetele și poveștile pe care le aveau de spus surorile. În funcție starea de spirit, dacă își dorea sau nu companie, Rasia Menșikova mergea în sanie cu noi sau rămânea singură într-a ei, deși eram convinsă că nimic nu îi scăpa. Se ferea să se asocieze înțepăturilor

Varvarei, dar nu era la fel de apropiată de mine ca Daria.

Peisajul care zbura dincolo de micile ferestre cu grilaje semăna foarte mult de la o zi la alta. Păduri, dealuri și câmpii erau învăluite de zăpadă și numai peripețiile și accidentele marcau trecerea timpului, cum a fost puternica vijelie care l-a silit pe surugiu să stea cu noi – surorile l-au îndopat pe om cu votcă și au spus glume care l-au făcut să roșească – sau lupii care ne-au atacat vehiculul, încercuindu-l, într-o după-amiază, înainte de a avea timp să ajungem la adăpostul unui han. Când a auzit Varvara primul urlet prelung care mi-a înghețat sângele în vene, a strigat la surugiu:

— Biciuiește fiarele alea! Sunt servitorii credincioși ai Țariței Evdochia, pe care i-a trimis să ne mănânce. Ea este o vrăjitoare, iar ei sunt de-ai Diavolului.

Sărmanul om i-a izbit cât a putut de tare, dar erau prea mulți, așa că eu și surorile Arseniev am luat în mână bicele depozitate sub scaunele noastre și am început să lovim, ridicându-ne pe rând în ușa deschisă a saniei. La lumina lunii pline care răsărea, am văzut cum ochii lupilor sclipeau de turbare și de foame; de blană și în jurul gurilor salivânde le atârnau țurțuri. Celelalte sănii ne-au ajuns din urmă, iar bărbații au început să tragă cu armele înspre fiarele sălbatice, care s-au transformat într-un talmeș-balmeș urlător și însângerat, de blană, dinți și corpuri. Seara, oamenii lui Menșikov s-au lăudat cu faptele lor de vitejie, iar lupii deveneau mai mari, mai puternici și mai fioroși cu fiecare pahar de votcă, până ce am șterpelit haina de samur a Dariei și m-am prefăcut a fi un ditamai lupul. Ea a gonit după mine prin cameră cu un bici în mână, ceea ce i-a făcut pe bărbați să râdă din toată inima. Chiar și Varvara râdea de se prăpădea.

În aceeași seară, Daria m-a întrebat:

— Marta, ți-ar plăcea să fii doamna mea de companie? Așa putem fi mereu împreună și ne putem distra. Varvara îți taie tot cheful cu cicăleala ei permanentă. O să ai o cameră în palatul lui Menșikov și un salariu.

Îmi venea să mă arunc la picioarele ei și să i le sărut, dar, în schimb, am îmbrățișat-o afectuos, ca pe o soră și i-am răspuns:

— Ar fi o bucurie și o onoare. Mai ales că abia aștept să te îmbrac când vei fi mireasa lui Menșikov.

Daria a zâmbit și m-a sărutat.

Dar, cu cât ne apropiam de Moscova, cu atât mai puțin doream să mă gândesc la ce mă aștepta după Crăciun. Dacă dispoziția Dariei se schimba, sau reușea Varvara să o câștige de partea ei? Chiar și o doamnă de onoare putea fi înlăturată foarte repede pentru vreo stângăcie sau alta și se putea trezi singură, săracă și pe drumuri. Daria mă găsea amuzantă, dar eu fusesem chiar mai sigură de viitorul meu alături de familia Glück. Am încercat să fac ca rușii și să trăiesc pentru prezent. Posedam, totuși, un tezaur important.

Chiar înainte de a pleca de la Schlusselburg, Menșikov mi-a dat o pungă încărcată cu bani. Când am deschis-o, era plină de aur care sclipea în lumina palidă a dimineții.

— Pentru ce este? am întrebat eu, cu gura căscată.

Nu văzusem vreodată și nici nu-mi fusese dat să țin în mână atâta bogăție, în toată viața mea. Ce puteam cumpăra cu banii aceștia? Viața mea dinainte, de zece mii de ori.

El a ridicat din umeri.

— Tu decizi. Mergi la cumpărături, dacă vrei, și cumpără-ți câteva rochii și o haină, două de samur. Daria știe toate locurile bune din Moscova.

— Dar de ce mi-i dai?

Am rămas cu privirile pironite pe punga deschisă, încercând să estimez suma pe care o

conținea. Era prea mult.

— Adică... îți mulțumesc, dar...

— Ah, aurul nu este de la mine. Eu nu dau nimic de pomană în felul acesta, doar știi bine.

Menșikov mi-a făcut semn cu ochiul și mi-a închis degetele peste punga cu bani.

— Leagă punga, fato, și ține-o departe de ochii altora. Unele secrete nu trebuie dezvăluite nimănui, a zis el, rânjind la mine. Dar să nu ai grijă, voi afla eu ce s-a întâmplat și pentru ce anume sunt banii. Până atunci, cheltuiește-i cu înțelepciune.

— Sunt de la Boris Petrovici Șeremetiev? am strigat eu în urma lui, în timp ce el își aduna pelerina în jurul corpului și își trăgea căciula mai adânc peste frunte, înainte de a înfrunta drumul înapoi, spre fortăreață, prin zăpada până la genunchi.

Menșikov s-a întors și a făcut o grimasă; rivalitatea dintre cei doi bărbați era departe de a se fi încheiat. Am zâmbit. Desigur, ghicisem bine. Dragul de Șeremetiev nu voia să mă aflu în totalitate la mila Dariei. După noaptea în care îl ținusem în brațe pe Petru, Șeremetiev plecase de îndată, la ordinele Țarului. Nu îmi trecea prin minte nici o altă persoană care să îmi facă un asemenea cadou. Am cântărit din nou punga în mână. Dacă aș ști unde se află familia mea, le aș putea schimba viața. Dar viața nu este niciodată atât de ușoară.

Într-o dimineață, după vreo două săptămâni în sanie, Daria și-a întins capul, a ridicat perdeaua și a privit pe geam, ignorând protestele noastre față de frigul și vântul care se făceau simțite. Adesea o împungea pe Varvara și apoi arăta spre pădurea care se ițea ca o linie întunecată dincolo de câmpuri, sau spre o colină anume aflată în depărtare. Știa peisajul din jurul Moscovei așa cum știam eu fiecare câmp și fiecare drum din jurul *mir*-ului.

— Oprește! a strigat ea, bătând în laterala saniei.

Surugiul s-a supus. Obrajii îi ardeau și ochii îi scânteiau când mi-a tras mâna afară de la căldura păturii de blană.

— Vino cu mine, Marta! O să îți arăt ceva ce sărmanii tăi ochi nu au văzut niciodată.

Când a sărit din sanie, s-a afundat până la genunchi în zăpadă, lucru care i-a stârnit râsul, apoi a continuat să meargă, silindu-mă să o urmez, până ce surugiul ne-a tăiat drum în susul colinei.

— Haide, nu tândăli! mi-a strigat ea peste umăr, împiedicându-se de tivul pelerinei și îndreptându-se din nou, cu mâinile roșii, iritate și acoperite de zăpadă.

În vârful dealului, m-a îmbrățișat și mi-a arătat câmpia care se întindea sub noi.

— Uite, a strigat ea, cu răsuflarea tăiată. Suntem pe Colina Vrăbiilor. Iar acesta, Marta, este cel mai frumos oraș din toată lumea: Moscova!

Mi-am ținut răsuflarea: inima Moscovei se întindea până la orizont și mi se oferea mândră privirilor. Nenumărate turle și cupole reflectau lumina aurie a amurgului timpuriu. Briza proaspătă a serii din taiga sufla de dincolo de oraș, de departe, dar aducea cu sine zgomote și mirosuri: Moscova avea propria viață, o viață atât de intensă, încât o simțeam până și de la depărtarea Colinei Vrăbiilor, închizând ochii și închipuindu-mi-o.

Bicele plesneau, femeile râdeau, copiii plângeau, iar bărbații din *kabaki* strigau. Animalele răgeau, apa curgea peste roțile de moară, iar copitele bubuiau pe străzile și piețele pietruite. Am simțit mirosul de mâncare din bucătării, cel al apelor menajere care se scurgeau pe aleile dosnice, al uleiurilor și parfumurilor din prăvălii și de la tarabe – toată splendoarea și mizeria. Moscova nu era construită ca Marienburg sau Riga, ordonată și proiectată în jurul unei piețe centrale. Deși am văzut porțile înalte ale orașului, nu erau ziduri de

apărare, așa cum avusese chiar și micul Walk, ci case de toate mărimile, înghesuite laolaltă și întinzându-se la întâmplare în toate direcțiile. De jur împrejur se așternea o centură de așezări mai mici și câmpii care se hrăneau de la Râul Moscova și de la afluenții săi. Dar, răsucit ca un șarpe în jurul inimii orașului, un grup de case mari și întunecate formau un palat cu acoperișuri grele, înalte și cu alte turle și cupole.

— Nu seamănă deloc cu Marienburg! am spus eu.

Daria a râs, ca și cum aș fi sugerat ceva ridicol.

— Acestea sunt *posadî*, a zis ea, arătând cu mâna, adică așezările învecinate, unde locuiesc cei mai mulți hangii și meșteri, artiști și grădinari, pe care Țarul i-a ademenit în Rusia; tâmplari, frânghieri, fierari, pictori, sudori și sculptori. Apoi vin morile și câmpurile pe care le inundă Râul Moscova, dând cele mai bune fructe și legume. Dar tot aici vei găsi și vânătorii, pescarii și crescătorii de șoimi, cai și ogari. Alături de ei s-au așezat prisăcarii. Așteaptă să guști din mierea de la Moscova.

— Mai departe cine locuiește? am întrebat eu, mijind ochii.

Ea a ridicat din umeri.

— Șerbii și țăranii.

Poate că și familia mea se găsea acolo, dacă avuseseră norocul să supraviețuiască. Dacă este așa, îi voi găsi, mi-am zis eu, dar Daria a arătat spre trei turle strălucitoare, din inima orașului.

— Acela este Kremlinul, palatul palatelor, a zis ea, cuprinsă de venerație.

Chipul ei semăna cu un boboc de trandafir, așa cum era, cuprins în căușul blănii din care era făcut gulerul.

— Și nu departe de el, acolo, este *gostini dvor*. Mergem acolo de cum putem.

— Ce este? am întrebat. Un fel de piață?

— O piață, a râs ea. Ai multe de învățat. Este un loc al minunilor pentru o fată cu o pungă plină de aur, a zis ea, nedezlipindu-și privirile din ochii mei.

Am considerat că cel mai bine este să fiu cinstită și am dat din cap, atingând punga pe care mi-o dăduse Menșikov. Daria a pus o mână peste mâna mea.

— Nu îți face griji! Știu despre pungă. În *gostini dvor* vei găsi cele mai frumoase lucruri pe care și le poate dori o fată; prăvălii cu aur și argint, dantelă din Belgia, țesături franțuzești, pietre prețioase, piele fină, fetru, pene, bumbi, broderii și multe altele. M-a prins de cot. Să mergem și să chefuim. Vreau să mă îmbăt cum se cade, ca să uit această călătorie de coșmar. Mâine vom avea de salutat pe mulți. Vino!

Ne-am întors poticnindu-ne la sanie, unde Varvara era nemulțumită, pentru că i se răcise încălzitorul de pat. Rasia Menșikova a dat semnalul de plecare, iar seara sărbătoream apropiata noastră sosire la Moscova cu pâine proaspăt coaptă, somon gras, bucăți afumate de carne de vânat, brânză mirositoare, pateuri umplute cu ciuperci, cât și ridichii și castraveți murați, ouă marinate în muștar și smântână. Cămara hangiului, ca să nu mai spun nimic de pivnița lui, era goală când am plecat mai departe și, ca de obicei, nu am văzut ca Rasia Menșikova să fi plătit.

Grupul nostru era ca un roi de albine care se apropia de stup. A doua zi am ajuns la Moscova.

Capitolul 29

Palatul lui Menșikov era cel mai splendid din Moscova și fusese construit din piatră, într-o perioadă când cea mai mare parte a orașului era

încă făcută din cherestea. Moscoviții nu vorbeau despre un incendiu decât dacă erau cuprinse de flăcări câteva sute de case. Țarul, după câte auzisem, adora priveliștea focului aproape la fel de mult cât îi plăcea să lupte cu el cu propriile mâini, iar un nou ucaz ordona ca o casă care fusese mistuită de foc să fie reconstruită din piatră; cei care nu își permiteau piatra erau nevoiți să își vândă pământul.

În interiorul palatului lui Menșikov, pereții erau îmbrăcați în piele vopsită sau acoperiți cu tapițerii imense, grele, pe care le cumpărase din Olanda. Coridoarele erau acoperite cu parchet de culoarea mierii, iar sobele din teracotă încălzeau toate cele o sută de camere, indiferent dacă erau folosite sau nu. Daria își numea încă apartamentele *terem* și le făcuse primitoare împodobindu-le cu covoare groase din Persia, perne de catifea și blănuri și icoane vechi pe pereți, laolaltă cu tapițerii mai mici, care spuneau povești pe care nici una dintre noi nu le auzise vreodată. Ne întrebam una pe cealaltă cine putea fi tânăra aceea frumoasă călare pe un taur, fugind de prietenii ei care vociferau.

— Nu cred că se simte prea bine, cu fundul gol direct pe blana lui țepoasă, am zis eu, făcând-o pe Daria să râdă.

Și de ce oare tânărul dintr-o altă tapițerie întindea un măr de aur spre cele trei femei frumoase?

— Mănâncă-l, tu, băiete, dacă ele nu îl vor, a fost comentariul Dariei.

Apoi am pornit în goană după ea – care țipa, râdea și mă implora să mă opresc – pe coridoarele palatului, prefăcându-mă că sunt bizareria, jumătate om, jumătate cal, pe care o văzusem într-o pictură.

*

Camera mea se afla între camera Dariei și cea a Varvarei. Da, camera mea, și nu odăița înghesuită a unei cameriste. Era mai mare decât fusese întreaga noastră izbă, iar eu îmi răsfățam picioarele goale pe covoarele care acopereau dalele de piatră și îmi treceam degetele peste ramele de aur ale icoanelor. Salteaua era umplută cu păr de cal, iar așternuturile miroseau frumos. Daria mi-a dăruit un cufăr din stejar numai pentru mine și m-a privit împăturindu-mi hainele și punându-le înăuntrul lui: rochiile vechi pe care mi le dăruise ea, cât și pe cele furate din Marienburg și pe care le împărțiserăm între noi.

A încruntat din sprâncene la vederea lor.

— Nu sunt bune. Ai nevoie de haine prezentabile, dacă vrei să petreci de Crăciun. Dă-mi punga!

A cântărit-o în palmă după ce o pescuisem din spatele tăbliei patului.

— Doamne, Dumnezeule! Este mai mult decât mi-am închipuit. Și chiar nu știi cine ți-a dăruit-o? Alexandr Danilovici a refuzat să îți spună? a zis ea, mijindu-și ochii.

Cât timp nu era soția lui, nu putea fi niciodată sigură de sentimentele lui. Până acum, el nu dăduse semne că ar dori să își pună pirostriile pe cap.

— Eu bănuiesc că a fost Șeremetiev. Este bun și generos, dar nu a vrut să mă facă să mă simt rușinată. Așa cum nici Alexandr Danilovici nu vrea să te simți rușinată de doamnele tale de onoare, am zis eu, mieroasă.

Varvara a intrat. Nu ne lăsa singure pe mine și pe Daria prea mult timp, dacă putea împiedica asta.

— Șeremetiev, zici? Toată lumea știe că are un arici în buzunar. Uită-te numai la casa lui sărăcăcioasă și la baba cloanța aia de nevastă-sa, care se îmbracă după moda de anul trecut. De ce ți-ar da ție aur un conte rus, ca el?

A cântărit și ea punga.

— O cameristă nu trebuie să fie mai frumoasă decât stăpâna ei, a zis ea cu un zâmbet perfid. Bărbații se răzgândesc tot timpul. Daria, se poate să te fi împrietenit cu cea care îți va aduce ruina. Lui Menșikov i se scurg ochii după alte femei.

Mi-am mușcat buzele, dar nu am îndrăznit să îi răspund cu obrăznicie Varvarei. În schimb, am privit-o țintă în față. Nimeni nu te iubește mai mult numai pentru că încerci să îi faci pe plac. Dacă Varvara nu mă plăcea, cel puțin să își știe limitele – pe ale ei, cât și pe ale mele.

— Să mergem, Marta, a zis Daria, după ce a privit lung de la sora ei la mine. Avem nevoie de timp ca să te înzestrăm cum trebuie.

Promisiunile Dariei nu fuseseră în van: *gostini dvor* era raiul pe pământ pentru o femeie cu punga plină de bani. Până acum, târguisem numai la Bâlciul de Primăvară care se ținea în satul meu, iar la piețele din Walk și Marienburg văzusem oameni liberi și avuți cum cumpărau zorzoane de la negustorii ambulanți. Tarabele acelea erau ridicate acolo într-o zi, iar în ziua următoare nu mai erau, în vreme ce croitorii, cizmarii și dulgherii aveau prăvăliile lor, numai că acelea nu erau pentru cei de teapa mea. De la casa lui Menșikov, sania noastră a traversat Piața Roșie sau Piața Frumoasă, cum i se mai spunea, a șerpuit pe aleile aglomerate și acoperite cu gheață și apoi a oprit în față la *gostini dvor*.

— Poți să intri într-un *kabak*, dar să nu dea dracu' să te îmbeți, l-a avertizat Daria pe birjar, apoi m-a tras după ea.

Gostini dvor nu era o aglomerație de tarabe acoperite cu pânză groasă. Era o clădire atent proiectată și întinsă pe două etaje, construită din cărămidă, numai pentru târguieli, deschisă în fiecare zi, pe tot parcursul anului. Intrarea și spațiul din jurul său erau aglomerate ca un stup de albine. Mi-am lungit gâtul: arcadă după arcadă

adăposteau felurite prăvălii, iar negustorii intrau și ieșeau ducând cutii și pachete. Servitorii strigau la băieții mesageri, fericiți să își demonstreze autoritatea, iar cameristele mergeau pe urmele stăpânelor, cu privirile coborâte, dar aruncând ocheade discrete către lacheii domnilor și hamalii voinici care așteptau la intrarea în clădire, fluierând admirativ, mestecând și scuipând salivă pătată de tutun.

— Vino! mi-a zis Daria.

Pășea cu toată mândria pe care i-o dădea nașterea și statutul de ibovnică a lui Menșikov, cu capul drept, știind exact încotro să se îndrepte.

Am mers după ea, dar în scurtă vreme am rămas în urmă, tot uitându-mă și atingând mărfurile. Prăvăliile vindeau lucruri despre care nici nu știam că există: fildeș și abanos, baga și sidef, vase smălțuite, porțelanuri și perle, pietre prețioase, mătase și catifea, piele și pene. Mai multe comori decât credeam că este posibil. Am încercat să mă țin dreaptă ca Daria, dar sărăcia – mirosul său, ținuta și temerile sale – se agață de tine ca lipitorile într-o baltă. Când mă vedeau venind, vânzătorii își apărau baloturile de mătase cu trupul sau își făceau de lucru în fața sertarelor și a rafturilor cu mătăsuri și panglici, atenți să nu șterpelesc o rolă, două.

M-am grăbit să o ajung din urmă pe Daria, oprită lângă un bărbat binevoitor. Am încercat să îmi imprim pe chip un aer de semeție, dar nu era necesar – ochii omului străluceau ca prundișul ud, în vreme ce capetele mustăților i se curbau într-un al doilea zâmbet. Ochii lui m-au măsurat și apoi mi-a sărutat degetele, de parcă aș fi fost o doamnă.

— Doamna Marta. Ce plăcere. Eu sunt Maître Duval. Intrați, vă rog, am aici exact ceea ce căutați, a zis el într-o limbă rusă care suna chiar mai haios decât a mea, conducându-ne spre intrarea în magazinul lui.

Promisiunile nu fuseseră deșarte. Croitorii mi-au luat măsurile și la rândul lor le șopteau ordine

ucenicilor. Băieții mi-au desfășurat la picioare suluri după suluri de mătăsuri, pe care mi le ridicau înaintea corpului, ca să pot vedea cum mi-ar sta, iar eu mă priveam într-o foaie de metal șlefuit. Daria și cu mine sorbeam ceai cu smântână proaspătă, groasă și ciuguleam biscuiți cu fistic, din care picura miere, în timp ce Maître Duval mă ajuta să aleg țesături care să îmi vină bine.

— Mai bine îi lăsăm doamnei Daria culorile primăvăratice, a zis el, privindu-i prin ochii mijiți frumusețea blondă, trandafirie. Pielea dumitale este ca aurul întunecat, iar părul, ca abanosul lustruit. Să încercăm niște nuanțe de pietre prețioase, da?

Mi-a apropiat de obraji eșantioane de catifea rubinie, suluri de mătase colorată în albastru de safir și portocaliu intens, după care a căutat prin magazie o pelerină din lână verde ca smaraldul.

— Ghinionul unei femei este norocul dumneavoastră. Pelerina aceasta vă vine minunat, vi se potrivește la culoarea ochilor, a decis el, bătând din palme de bucurie când am încercat-o.

Nu mă mai puteam opri din învârtit, ca să simt faldurile grele de material care se răsuceau în jurul meu. Odată făcute toate comenzile, a plescăit din limbă.

— Ce poartă o doamnă pe sub haine este la fel de important ca rochiile, a zis el, coborând puțin glasul și ridicând în lumină metri întregi de dantelă fină și subțire ca voalul, cu diverse modele.

Daria a chicotit.

— Ia-o, Marta! Poate îl înveți una-alta pe bătrânul Șeremetiev.

După ce am plătit cât ceruse – și, cu siguranță, mai mult decât părea necesar – și am părăsit în cele din urmă magazinul său după multe alte plecăciuni, pași cu spatele, sărutări de degete și invitații să îi mai vizităm prăvălia, ne-am oprit la blănar, ca să alegem piei de vulpe pentru căptușeala pelerinei. Omul m-a rugat să revenim a

doua zi, ca să vedem mărfuri mai bune, dar în lipsa lor mi-a oferit pe loc cu multă generozitate o căciulă potrivită pelerinei. Am purtat-o așa cum ar purta-o o tânără de familie bună: cu mândrie, lăsată pe partea stângă a capului, cu părul ascuns sub ea, și m-am simțit mai voioasă și mai lipsită de griji decât eram în copilărie, când furam din tutunul de mestecat al tatălui meu.

În gând, i-am trimis lui Șeremetiev mulțumiri și săruturi. Poate ar fi trebuit să cheltuiesc mai puțin, dar a avea propriii mei bani, pe care să îi cheltuiesc după pofta inimii, era prea mult pentru mine. În definitiv, dacă voiam să trăiesc pe picior mare, trebuia să arăt ca atare. Cât de mult i-ar fi plăcut Christinei toate astea, mi-am zis cu o strângere de inimă, în timp ce birjarul se clătina spre noi, în mod evident beat după vizita la *kabak*. Eu și Daria l-am atacat cu bulgări de zăpadă ca să îl trezim. În timp ce sania noastră aluneca prin întuneric, clopotele Catedralei Arhanghelului Mihail – cea mai înaltă turlă din Moscova – răsunau în noaptea plină de viață. Fulgii proaspeți de zăpadă înghețau în zloată și acopereau străzile și piațetele cu un strat alunecos; am văzut mulți oameni care cădeau, ceea ce ne făcea să râdem și mai mult. Ne cuprinsese bucuria Crăciunului.

În curtea casei lui Menșikov, rândașul a făcut o plecăciune înainte să mă ajute să cobor din sanie. Abia după aceea m-a recunoscut și s-a holbat lung la mine în timp ce lua frâiele din mâna birjarului. Cei doi au condus caii, privind înapoi peste umăr și zâmbindu-mi, până ce i-a înghițit întunericul grajdurilor. Sus, pe scări, în pragul ușii, două slujnice ne-au făcut reverențe și apoi m-au recunoscut, cu o reacție întârziată. Chipurile tinere li s-au urâțit de invidie când au început să își șușotească, dar mie nici că îmi păsa. Daria și cu mine ne-am luat de braț, chicotind și glumind, când am intrat în casă.

Când m-am aplecat să scutur zăpada de pe tivul noii mele pelerine, s-a apropiat Varvara, care ne auzise vocile. A venit să ne întâmpine, așa cum ar fi făcut cu femei de același rang cu ea, cu un zâmbet larg și brațele întinse, gata să ofere ceva de mâncat și de băut. Abia în ultimul moment, când m-am îndreptat de spate, m-a recunoscut și s-a oprit, cercetându-mi noua înfățișare. Chipul i s-a mohorât și a lăsat brațele în jos, s-a răsucit pe călcâie și s-a întors în camerele ei, deși Daria i-a strigat în urmă voioasă:

— Haide, nu fi o acriturǎ, Varvara! Stai cu noi!

În noaptea aceea am dormit cu căciula mea de vulpe pe cap, căci mă făcea fericită să o port, chiar și în somn.

*

În copilăria mea, călugării ruși socoteau începutul timpurilor de la crearea lumii de către Dumnezeu, dar Petru a schimbat chiar și acest lucru. Începând de atunci, anii urmau să fie numărați de la nașterea lui Hristos; Anul Nou cădea acum pe 1 ianuarie, și nu la începutul lui septembrie, ca înainte. Dar festivitățile durau de la începutul lunii decembrie, până la sărbătoarea Bobotezei, la început de ianuarie; în fiecare seară erau serate, parade, jocuri, baluri mascate, focuri de artificii și dansuri.

*

— Țarul se va întoarce în oraș în scurt timp, a zis Daria, ținând în mână un sul de hârtie. Menșikov a trimis vorbă.

Varvara a plecat la *gostini dvor* ca să își cumpere alte rochii și bijuterii. Eu mi-am inspectat rochiile aduse de băieții de prăvălie ai lui Duval.

Tot atingeam țesătura, cusăturile și dantelăria. Vor fi potrivite pentru clipa când îl voi reîntâlni pe Țar, mă vor face să arăt ca o doamnă? Trebuia să mă încred în judecata Dariei. Gândul de a-l revedea pe Petru mă tulbura. Își va aminti oare noaptea în care îl ținusem atât de strâns în brațe, alungându-i demonii și dăruindu-i pace? Sigur că nu, mă mustram eu: Țarul avea nenumărate brațe care să îl țină, atât în bătălie, cât și acasă.

Îmi aminteam însă senzația pe care mi-o dăduse respirația lui fierbinte pe sânii mei și felul cum se liniștise în brațele mele, ca un copil neascultător. Dar, cu siguranță, eu eram singura care își amintea; el uitase.

Era limpede ce era în joc pentru Varvara în această reîntâlnire cu Țarul; era răutăcioasă și crudă. Când o cameristă tânără i-a ars una dintre rochii cu fierul de călcat, Varvara a pus să fie spânzurată cu capul în jos până ce s-a învinețit la față, după care a înfipt cu mâna ei așchii de lemn ascuțite sub unghiile fetei. Sărmana abia a scăpat cu viață. Îmi părea rău pentru ea, dar nu m-am amestecat, ca să nu îi împărtășesc soarta. M-am gândit la cuvintele Olgăi: *Nu mă ajuta. Nu poți. Ajută-te pe tine*.

Cu două zile înainte de Crăciun, Moscova s-a cabrat ca un cal sub lovitura biciului. Țarul, împreună cu fiul lui, Țareviciul Alexei, și miile lui de oameni au pătruns în galop în oraș, dezlănțuind o furtună de sărbători. Orașul s-a aruncat la picioarele stăpânului său ca un cățeluș, nătâng și fericit peste poate, știind că va fi abandonat din nou în scurtă vreme.

Capitolul 30

Sania noastră înainta fără zgomot, ca într-un vis, pe aleile înguste și străzile ce duceau către Piața

Roșie. Sărbătoarea Crăciunului era ținută în sala mare a Kremlinului, cu sute de invitați. Mie, surorile Arseniev mi se păreau imposibil de frumoase, deși se zicea că trimișii străini își râdeau de femeile moscovite, numindu-le provinciale și grotești. La sfatul Dariei, purtam o rochie de mătase ca focul, iar camerista ei îmi împletise în buclele largi câteva șiraguri de perle de-ale ei; în afară de perle, nu purtam alte bijuterii, dar eram mândră de o mică dantelă aurie care îmi îmbrăca umerii.

— Îi vei plăcea lui Șeremetiev, a zis Varvara, inspectându-mă. Oricum, bărbatul ăsta nu are pic de bun-gust.

Zidurile Kremlinului se înălțau peste Piața Roșie în toată forța lor regală. Erau scăldate în lumina torțelor și în strălucirea caldă a felinarelor care venea de la prăvăliile încă aglomerate, găzduite în casele cu trei etaje aflate de jur împrejur. În cafenele, despre care Daria spunea că se deschiseseră în Moscova cu numai câțiva ani în urmă, toate mesele erau ocupate, iar ferestrele erau aburite. Servitorii alergau cu treburi, fetele de moralitate îndoielnică tremurau așteptându-și clienții, iar cerșetorii căutau, de cele mai multe ori în zadar, un loc uscat unde să își petreacă noaptea. Dimineața, trupurile lor înghețate erau aruncate dincolo de zidurile orașului, în gropi de pământ, de unde le scoteau lupii și le târau în pădure.

Daria a arătat spre cel mai înalt dintre turnurile Catedralei Sfântul Vasile, cu care se învecina Kremlinul.

— Aceea este clopotnița construită de Ivan cel Groaznic, după ce și-a ucis fiul.

— Și-a ucis propriul fiu? am repetat, nevenindu-mi să cred și m-am închinat cu trei degete. Un păcat îngrozitor!

— Da. A omorât mii și mii de oameni. Întreaga populație a Novgorodului a fost înecată sub gheață. Pe fiul lui l-a ucis într-un acces de furie.

Clopotnița a construit-o ca un act de penitență. De fiecare dată când îl bântuiau demonii, urca în clopotniță și trăgea clopotul ore în șir.

Varvara a chicotit ascultând povestea, dar eu mă uitam afară. Kremlinul se înălța ca un zid întunecat de-a lungul întregii Piețe Roșii, o fortăreață sfidătoare, sumbră, în opoziție cu veselia cupolelor de pe Catedrala Sfântul Vasile, cu care se învecina. Când am traversat podul care era coborât, inima a început să îmi bată mai tare și mi-am strâns cu putere evantaiul și poșeta. Eram vrăjită și voiam să pot fereca acest moment – luna, fulgii de nea, santinelele, lumina torțelor și celelalte sănii, pline de oameni voioși, frumoși – în inima mea pentru totdeauna. De ce nu puteam opri timpul?

— Ce se întâmplă acum? i-am șoptit Dariei.

Ea și-a desfăcut evantaiul, iar eu m-am uitat atentă la el: pe țesătura lui de mătase se vedea pictată o fată blondă, durdulie, cu pielea trandafirie, încălecată de un bărbat cu coarne și copite de berbec. Mi-am amintit de plăcerea pe care o simțisem în brațele lui Anton cu mult timp în urmă.

— Acum, Marta, lumea se întoarce cu fundul în sus. Nici nu ți-ar veni să crezi dacă nu ai vedea cu ochii tăi.

Umbrele se adunau pe nesfârșitele coridoare ale Kremlinului. Miroseau a seu și a fum, dar și a tămâie și ierburi, care ardeau mocnit pe la colțuri. Fiecare piatră vorbea despre gloria și puterea Țarului. Pașii noștri răsunau pe dalele de piatră în timp ce înaintam pe urmele unui lacheu, înspre marea sală. Ochii sfinților din nenumăratele icoane atârnate pe pereții afumați mă urmăreau cu ironie rece: ce treabă avea o roabă, ca mine, în inima împărăției? Curtenii arătau ca niște copii care se joacă deghizați, așa cum se mișcau, grijulii, în pantalonii lor occidentali și vestoanele înflorate, lungi până la genunchi. Un grup de preoți în sutane lungi și negre, fiecare împodobită cu o *panaghia*

din aur, ne arunca priviri disprețuitoare. Puțin îmi păsa dacă în ochii lor păream o curvă străină. Dar încăperile mă făceau să tremur. Oare aici privise copilul Petru cum îi fusese măcelărită familia? Unde streliții l-au tras de păr, numind-o pe mama lui o curvă? Cu siguranță, nimeni nu ar vrea să mai trăiască într-un loc plin cu astfel de amintiri. Dar, deodată, o pereche de uși s-au deschis la perete, iar noi am pășit înainte, în mijlocul luminii și al distracției, și am auzit muzică, strigăte și cântece, cât și o bătaie continuă și veselă de tobe. Am mijit ochii în strălucirea orbitoare a sălii lungi care se deschidea înaintea noastră.

— Mănâncă, bea, distrează-te, Marta și fii mulțumită că ești aici, mi-a zis Daria.

Oameni bogat înveșmântați stăteau adunați în jurul unor mese mici. Muzica pe care o auzeam nu era grea de doruri, ca melodiile rusești, ci susura ca apa. Servitorii duceau platouri care gemeau de mâncare: întregi porci mistreți fripți în bere și miere, cu rătul îndesat cu castane și mere; plăcinte cu pește și legume, în crustă groasă, aurie; boluri cu supă cremoasă; somoni imenși, înconjurați de turnuri de blinii, oale cu smântână și felii de lămâie. Lacheii umpleau carafele până la buză: pocalele din care beam îmi ajungeau de la vârfurile degetelor până la cot. Oamenii beau ca niște cai, votca picurându-le de la gură, murdărindu-și cu nepăsare frumoasele veșminte. Am pus niște caviar pe o blinie; era atât de delicioasă, că am mâncat-o pe doua și apoi pe a treia imediat. Cine putea ști cât de mult va ține norocul meu? Daria și Varvara șopteau, așa că am ciulit urechile. Ce se petrecea?

— Uite-l pe Țarevici! Cât a crescut Alexei...

Mi-am lungit gâtul, curioasă. Alexei era un băiat de vreo doisprezece-treisprezece ani, iar mie nu mi se părea deloc crescut, ci doar un băiețel, așa cum era îmbrăcat în hainele lui simple, închise la culoare, cu chipul palid și ochii întunecați.

— Iar acolo este văduva Țarița Praskovia, cu cele trei fiice ale ei. Ține foarte mult să le mărite bine, deși toată lumea știe că Ivan cel Idiot, fratele după tată al lui Petru, nu le este adevăratul tată, a zis Daria.

Varvara a hăhăit:

— Trăiește înconjurată de pierde-vară și cerșetori, tot felul de prezicători și cititori în palmă, așa cum era odată la curte. Când am vizitat-o ultima oară, ne-a dansat o țigancă goală. Sânii i se legănau ca momițele unui taur, iar tufa de păr i se întindea peste coapse.

Nu știam cum era odată la curte, dar, după petrecerile lui Menșikov, absolut nimic nu mă mai surprindea.

Bătăile de tobă au sporit, până ce conducerea a fost luată de un timpan. Toată lumea a fost redusă la tăcere, până și Țareviciul a rămas în poziție de drepți. Muzicienii s-au ridicat ca un val, ușile sălii au fost date în lături și un grup de bărbați au năvălit înăuntru, strigând și ovaționând, cărând pe umeri un palanchin. Omul care stătea în el purta un cearșaf alb înfășurat neglijent și o copie grosolană a coroanei Țarului. Am rămas privind cu gura căscată la procesiunea care trecea prin fața mea, în vreme ce bărbații aruncau cu petale de trandafir, huiduiau, suflau în fluiere și învârteau pârâitori, invitându-i pe toți ceilalți să li se alăture. Oamenii se înclinau în fața bărbatului uimitor de urât, de-a dreptul deformat, care stătea pe tron. Am privit în jur, întrebându-mă ce se petrecea și cine era impostorul.

Când l-am zărit pe adevăratul Petru, inima mi-a sărit din piept. Era mai înalt decât toți cei prezenți, cu cel puțin un cap sau două, îmbrăcat ca un marinar, în pantaloni înguști, cu nasturi laterali, jambiere galbene strânse pe picior și o jiletcă bleumarin scurtă, cu nasturi de aur, peste cămașa albă și lavaliera roșie. Ce se întâmpla? Menșikov a zâmbit și i-a făcut un semn din mână. Am remarcat

și alte chipuri pe care le știam: prinți și boieri care luptaseră alături de Șeremetiev la Marienburg. Dar pe general nu îl vedeam, ceea ce m-a făcut să mă simt ciudat de ușurată.

Când palanchinul a fost coborât, Petru s-a înclinat batjocoritor în fața tronului.

— Ave, Prinț-Cezar! a strigat el, iar mulțimea i-a repetat cuvintele, strigarea crescând și coborând ca un val. Te implorăm, să înceapă Sinodul Bețivanilor!

Oricine era broscoiul de pe tron, oaspeții știau cum să deosebească jocul de realitate și s-au supus când le-a comandat Petru:

— Beți, cu toții, cât puteți de mult!

A deschis cu forța fălcile unei femei și i-a turnat o carafă întreagă de votcă pe gât. Femeia s-a clătinat, cu ochii sticloși, palidă și rămasă fără suflare, până ce Petru a sărutat-o pe buze, i-a tras o palmă la fund și a lăsat-o să plece.

— De ce stă un alt om pe tron? am întrebat-o pe Daria.

— Ți-am spus, în seara asta lumea se întoarce pe dos. Țarul nu mai este decât un marinar din Frisia, iar unul dintre prietenii săi, așa-numitul Prinț-Cezar, conduce imperiul.

Mulțimea a urlat un cântec obscen, apoi Petru a aplaudat, în timp ce ei ovaționau:

— Sinodul Bețivanilor! Să înceapă Sinodul Bețivanilor!

L-am căutat din priviri pe Țarevici: stătea lângă Menșikov, nu ovaționa și nu cânta. Menșikov îl înghiontea să participe. Daria s-a apropiat, zâmbindu-i ibovnicului ei, care a salutat-o cu căldură, apoi i-a tras o palmă prințului moștenitor. Băiatului i s-au umplut ochii de lacrimi și apoi s-a retras mai departe în interiorul sălii, unde nu îl mai puteam vedea.

— Neghiobul, a zis Daria zâmbind cu tandrețe înspre Menșikov, după ce se întorsese lângă mine. Crezi că mă va cere vreodată de nevastă? a întrebat

ea, părând un pic prea nepăsătoare și în același timp desfăcându-și evantaiul.

— Desigur, am liniștit-o eu.

— Mi-ar plăcea tare mult să fiu acasă, crescându-ne copiii și fiindu-i o nevastă bună. Dar așa, trebuie să joc după regulile lui...

— Cine mai părăsește această încăpere va fi condamnat la muncă silnică, a strigat Petru. Nu mai avem vin de Rin, numai Tokay și votcă. Oricine trișează va trebui să bea o măsură dublă.

Falsul Prinț-Cezar s-a urcat acum pe un măgar; cearșaful îi alunecase, dând la iveală o bucată de pânză care îi acoperea zona genitală. Desigur, suita lui îl urma. Aproape m-am înecat de râs, văzând procesiunea de curve pe jumătate dezbrăcate, chipurile vesel pictate și *panaghia* care le atârna între sânii goi; băieți blonzi, cu chipuri de înger și cununi de laur în păr țopăiau după ele, cântând la flaut și fluturând steaguri pe care două pipe de tutun formau o cruce.

— Patriarhule Bacchus, dă-ne sucul tău sfânt! a urlat mulțimea, întinzând brațele către călăreț, curve și băieți.

Era atât de amuzant, încât râdeam cu lacrimi. Bine le făcea preoților urâți, care miroseau a usturoi – prea des le simțisem degetele osoase ciupindu-mă, la mănăstire. Prințul-Cezar a împroșcat curtea cu votcă; oamenii au primit binecuvântarea cu limbile, împingându-se și înghiontindu-se pentru a o primi. Unii prinți mai tineri voiau să pupe măgarul, dar animalul s-a cabrat și i-a lovit cu copitele, așa că l-au tras de coadă până a început să ragă de durere.

Surorile Arseniev stăteau lângă Menșikov, dar tocmai când eram pe cale să mă alătur lor, o mână subțire m-a prins de mijloc și s-a jucat cu fundele corsajului meu. Petru m-a strâns la pieptul lui lat, șoptindu-mi în ureche:

— Îți place petrecerea mea, *matka*?

Inima mea făcea tumbe. Își amintea de mine și mă numea din nou bătrâna lui. Mi-am ridicat privirile spre el: chipul lui era îmbujorat de votcă, de căldura din cameră și de cheful din jurul nostru. Se clătina pe picioare. Prințul-Cezar a trecut pe lângă noi călare și m-a stropit cu votcă.

— O blagoslovire specială pentru tine, fetița mea, a urlat el, înaintând la trap.

Obrajii și fruntea erau lipicioase din cauza alcoolului.

— Aha! Asta cere răzbunare. Ține capul măgarului, *starik*, am strigat eu.

Petru a zâmbit la auzul poreclei și a apucat animalul care lovea și răgea, aproape dărâmându-l pe călăreț.

— Opriți-vă, voi doi! Acesta este un măgar sfânt, jos labele, guița Prințul-Cezar.

A încercat să ne lovească cu cădelnița, dar Petru și cu mine ne-am ferit de el, alergând după măgarul care s-a răhățit pe parchetul auriu. Ne țineam unul de altul râzând ca sălbaticii, până ce am reușit să apuc capul măgarului și i-am băgat cu de-a sila botul într-una din carafele cele mari. A băut cu lăcomie, apoi s-a bășit, ceea ce l-a făcut pe Petru să râdă ca un apucat.

— Ahoi, vânt de la măgar. Să înălțăm pânzele!

Și-a smuls lavaliera de la gât și a ridicat-o ca pe o velă la fundul măgarului, dar animalul s-a bălăbănit prin sală, lovindu-se de mese, răsturnând carafe, sticle și pahare și provocând strigăte. Prințul-Cezar a biciuit sărmanul animal în timp ce golea carafa de votcă sfințită.

Petru mi-a atins rochia de mătase.

— Ce culoare minunată! Arăți de parcă ai fi înghițită de flăcări. Dar sper că asta nu este tot ce se poate cumpăra cu o pungă de aur în *gostini dvor* zilele astea...

— A, nu. Sunt lucruri minunate, ca...

Am rămas cu privirile la el: punga pe care mi-o dăduse Menșikov nu era un dar de la Șeremetiev!

Petru a rânjit și m-a ciupit de obraz.

— Este un preț mic pentru cea mai bună noapte de somn pe care am avut-o de când mă știu. Sper că ai folosit-o cu înțelepciune, a zis el, în timp ce degetele lui îmi pipăiau corsajul, căutându-mi sânii fără prea multă tevatură.

Am simțit cum mi se ridică un foc dinspre pântece, dar i-am pălmuit mâinile.

— Atenție! Mâinile cutreierătoare se pot prinde în capcanele pentru lupi.

M-a privit cu ochi strălucitori.

— Îți este foame? a întrebat el.

L-am urmat pe Petru către masa lui Menșikov, unde le-am văzut pe surorile Arseniev, pe Pavel Iagușinski, administratorul casei Țarului, și pe Rasia Menșikova, care stătea mult prea aproape de un străin arătos, cu pielea măslinie; sub pernele mari de mătase se țineau de mâini. Varvara a țâșnit în picioare când a văzut că Petru mă ținea de mână și mă trăgea după el. Chipul ei era o amenințare limpede, pe care am ales să o ignor. Acum sau niciodată! În jurul nostru s-a strâns o mulțime pestriță.

— Fă cunoștință cu Louis Bourgeois de la Paris! a zis Petru, plesnindu-l peste spinare pe un individ uriaș – doi pitici și un maur.

Simțeam că mi se învârte capul. Oare viața mea se prefăcuse în Cortul Minunilor al Maestrului Lampert?

Petru m-a tras jos, lângă el, în timp ce ne umplea din nou cupele cele mari.

— Acestea sunt cupe pentru vulturi, a zis el mândru. Le-am comandat special, toate celelalte erau prea mici ca să îmbete de-a binelea. A bătut din palme. Să jucăm un joc de pahar. O pierdusem pe *matka*, dar acum am regăsit-o și poartă o rochie frumoasă, din flăcări. Să ridicăm paharul de Tokay pentru asta! Dar aveți grijă, voi pune să fie biciuit oricine bea vin de Rin!

— Pentru *matka* și rochia ei din flăcări! a spus Menșikov și toată lumea a băut.

Ochii Varvarei mă înjunghiau peste buza cupei, cu o privire întunecată, amenințătoare, care îmi îngheța sufletul.

Mi-am alungat temerea: în seara aceasta voiam să mă veselesc. Piticul a făcut o tumbă și apoi s-a înverzit la față. A fugit să vomite. Câinii lui Petru ne-au găsit și l-au lins pe față pe țar până ce s-a ascuns sub perne, râzând și implorând îndurare. Gigantul de la Paris vorbea cu iubitul Rasiei Menșikova într-o limbă străină, curioasă, iar ochii mei au întâlnit privirile întrebătoare ale Dariei. Nu îi spusesem nimic despre noaptea aceea de la Marienburg. Acum stăteam în poala lui Petru, îl hrăneam cu bucățele de dulciuri și aruncam mâncare spre curtenii aflați în trecere. El striga și ovaționa de fiecare dată când îmi nimeream ținta, iar Daria ridica paharul în cinstea mea. Slavă Domnului, moștenisem rezistența la băutură a tatei. Dar chiar atunci când am început să văd dublu, Țarul a sărit în picioare și l-a apucat pe Menșikov de guler.

— Trădătorule! Ce ascunzi sub perna aia? a strigat el, dând la iveală o sticlă de vin de Rin. Știam eu! Poșircă fără gust. Mare trișor mai ești, Menșikov. Îmi pare rău, trebuie să te pedepsesc. Dar cum nu ești o javră, ca alții, nu va trebui să bei singur.

Ochii i s-au oprit asupra Dariei și Varvarei.

— Surorile Arseniev vor bea cu tine. Trei cupe de vultur cu Tokay vor fi de ajuns pentru fiecare.

Daria a leșinat, iar Varvara a vomitat în palmele făcute căuș, după care s-a prăbușit la podea. Toate gătelile ei au fost distruse; pierduse un cercel, părul i se desfăcuse, iar penele prinse în el ajunseseră numai bețe goale atunci când a ridicat-o în spinare un servitor, ca pe un sac de orz. Menșikov a băut ascultător, apoi s-a ridicat, l-a salutat pe țar și a izbit de perete cupa, care s-a

spart în zeci de bucăți. Ochii i-au devenit sticloși înainte de a se prăbuși ca un copac tăiat. Petru se învârtea în cercuri în jurul prietenului său, dornic de mai mult, mai mult, mai mult. Dădea să mă apuce, când o pernă l-a lovit în piept.

— Hei! Ce se întâmplă aici? a strigat el.

Apoi a fost lovit de a doua pernă, care a zburat de-a lungul sălii.

— Uite, Petru! am zis eu, ca să îi distrag atenția de la bătaia cu perne.

Rasia Menșikova era întinsă printre pernele divanului, cu picioarele desfăcute, iar fesele străinului cu pielea închisă la culoare se înălțau și coborau deasupra ei, în vreme ce pantalonii îi erau coborâți în jurul genunchilor. Petru a dat un răcnet și l-a apucat pe om de șolduri, îndemnându-l.

— Devier, pungașule. Trebuie să te învăț eu totul? În țara aia, a voastră, nu știți nici cum se fute? Ține ritmul, omule!

Rasia și-a acoperit fața de rușine când Petru i-a pipăit sânii micuți, împingându-i mai întâi la dreapta, apoi la stânga.

— La tribord! La babord! Toată lumea la bord! a strigat el.

Părându-mi rău pentru Rasia, am apucat una dintre perne și l-am lovit pe Petru direct în cap, o dată și apoi încă o dată. Pernele s-au rupt și a început ploaia de fulgi, care i s-au lipit de fruntea și părul transpirate. Mi-am ținut respirația – mersesem prea departe? L-am pocnit pe stăpânul vieții și al morții, iar el stătea în fața mea, acoperit de votcă și fulgi. Am mai făcut un pas.

— Ninge! am râs, încântată, scuturându-mi buclele și întinzând brațele, ceea ce aproape că mi-a făcut corsajul să plesnească. Uite, în sfârșit, zăpadă și gheață, iar tu ești regele lor.

— Ei, așteaptă tu să vezi ce îți fac! Te așteaptă aceeași soartă ca pe sora slăbănoagă a lui Menșikov, când te prind.

Petru s-a repezit la mine, dar eu m-am ferit și am fugit, strigând:

— Prinde-mă, dacă poți, *starik*!

Am sărit pe lângă Prințul-Cezar, care săruta un băiat încununat cu lauri; un curtean mânjea cu caviar sânii goi ai uneia dintre curve, apoi îi sugea pielea albă și plină. Măgarul beat s-a mai răhățit o dată, clătinându-se jalnic în mijlocul muzicii, a trupurilor care se zvârcoleau și a aburilor de căldură. Soldații priveau cu chipuri de piatră cum Petru m-a ajuns din urmă, eu m-am oprit, sughițând de râs, gâfâind, cu obrajii roșii și sângele gonindu-mi prin vene, așteptând următoarea lui mișcare. A pus mâna pe mine și m-a aruncat peste niște perne; ningea cu tot mai multe pene, mâncarea zbura prin aer, iar Prințul-Cezar atârna fără vlagă în șa.

Nu simțeam decât mâinile lui Petru, buzele lui și apoi trupul său greu peste mine. Mi-a desfăcut picioarele și m-a pătruns înainte să îmi pot trage răsuflarea. Cum puteam să îl refuz pe Țarul Tuturor Rusiilor?

Capitolul 31

M-am trezit când o rază mă gâdila pe nas. M-am întins ca o pisică și am privit în jur. Unde eram? Nu era nici dormitorul meu, nici palatul lui Menșikov. Blănuri și învelitori groase îmi țineau de cald într-un pat imens. Undeva trosnea un foc. Am desfăcut perdelele brodate din jurul patului: Țarul stătea la o masă de lângă focul deschis, cu spatele la mine, clar vizibil în lumina albă care intra pe fereastră. Picioarele încălțate în papuci de fetru loveau dalele de piatră, iar între degete învârtea o pană de scris.

Eram goală, iar hainele mele nu se vedeau nicăieri, așa că m-am înfășurat într-un cearșaf și

am coborât din pat. În spațiile dintre covoare și blănuri, dalele de piatră erau reci când am pășit în vârful picioarelor spre Petru și am privit peste umărul lui. Lumina înghețată a iernii cădea peste un morman de hârtii, fie desfăcute, fie încă rulate în suluri. Petru îngâna ceva pentru el însuși, apoi a coborât pana pe hârtia din fața lui. M-am uitat cu atenție: desena ceva ce semăna cu un arc mare. L-am prins pe umăr și l-am întrebat cu glas abia șoptit:

— Ce este aia?

El a tresărit și a țâșnit în picioare.

— Sunt doar eu, am zis. *Matka*.

S-a calmat; ochii lui erau de un albastru-deschis și, în ciuda puținelor ore de odihnă, surprinzător de limpezi. A băgat o mână în buzunarul îmblănit al halatului său verde, legat cu cordon, iar pe cealaltă a fluturat-o nonșalant peste vraful de hârtii, apoi a căutat printre suluri, foșnind hârtiile și împrăștiindu-le pe jos.

— A, este totul și nimic! Doar niște idei pe care le am, pentru vapoare, pentru unele clădiri. Scrisori pe care trebuie să le scriu, unor prieteni, soldați și alți conducători din Vest și schițe de legi care ar putea să fie introduse sau nu, a zis, râzând. Cine poate știi, când e vorba de ruși? Mai trebuie să găsesc și niște taxe noi!

A zâmbit și s-a scărpinat în cap, ca un băiețel.

— Adevărat. Am auzit că mai este puțin și o să pui taxă și pe clipit, am zis eu pe un ton serios.

M-a privit, uimit.

— Cine zice asta? Unde ai auzit așa ceva?

Dându-și seama că este o glumă, a râs și m-a mângâiat pe umeri.

— Peste tot. Pe străzi. În cafenele.

— Ai fost în cafenele? Aha! Ai putea să îmi fii spion.

— Aș putea, am zis eu, cu un ton ațâțător. Dar serviciile mele nu sunt ieftine.

A arcuit o sprânceană, înainte de a întreba:

— Ce spun oamenii? Nu mă iubesc? Dacă spui da, abolesc taxa aceea pe clipit numai pentru tine.

— Ei bine... am început să spun, dar nu m-a lăsat să vorbesc, devenind tot mai nerăbdător.

— Știi cât de scump este un război? Costă să le asigur oamenilor mei spații unde să locuiască, să îi pregătesc pe soldați și să îi transform pe ruși în ființe omenești cu judecată. Și tot ce fac ei este să mă urască! Aproape că trebuie să îi duc cu arcanul pe copiii lor la școlile pe care le-am fondat pentru ei. Dar așteaptă...

A scos o foaie de hârtie acoperită cu un scris mărunt, semnată și sigilată cu vulturul rus scânteietor, cu două capete. Un strop de nisip uscat rămăsese lipit de ceara stacojie.

— Acesta este ultimul meu ucaz: oricărui copil de boieri și de cetățeni liberi care nu a mers la școală îi este interzis să se căsătorească. Este o regulă bună, nu crezi? Fără școală, nu se face nici o nuntă. Vreau ca oamenii mei să fie educați. Vreau să...

A ezitat.

— Să... l-am îndemnat eu să continue, gândindu-mă la cuvintele lui Șeremetiev: *De la întoarcerea din Europa, se poartă ca un posedat*.

— Să gândească. Să gândească pentru Rusia.

— Dar te vor mai urma când gândirea lor va fi atât de liberă? am întrebat eu.

Petru mi-a mângâiat buclele ciufulite.

— Ei, asta nu aș fi crezut-o! *Matka* gândește și spune vorbe înțelepte. Sau ai auzit asta la vreunul din chefurile mele?

Fără să mai adauge altceva, m-a ridicat în braţe, iar cearșaful mi-a alunecat de pe umeri. Din doi pași mari a ajuns la pat și s-a prăbușit peste mine. Totul s-a petrecut la fel de repede ca în noaptea dinainte, când îi pusesem graba pe seama beției. Mi-a frământat în grabă sânii plini, apoi s-a debarasat de halat, mi-a desfăcut în grabă picioarele și m-a pătruns. În timp ce se împingea în

mine, îmi sugea cu zgomot gâtul și sânii, ca un copil. După câteva mișcări grăbite, s-a cutremurat și a căzut peste mine cu un zâmbet mulțumit.

Am rămas nemișcată, neîmplinită și dezamăgită, simțindu-i respirația fierbinte și neregulată pe sânii care mă dureau și, spre surprinderea mea, m-a cuprins o stare de voioșie. Acesta era genul de dragoste pe care îl învățase de la Anna Mons? Aceasta era pasiunea despre care șușoteau surorile Arseniev cu palmele la gură? Cât mai jinduiam după focul pe care mi-l aprinsese în vene Anton. Petru se dăduse jos de pe mine, sleit, când eu abia simțeam aprinzându-se primii tăciuni de voluptate. Aproape adormise când l-am apucat în joacă de păr și l-am întrebat cu glas răgușit:

— Dar eu?

A ridicat capul, privindu-mă printre genele grele de somn, cu o jumătate de zâmbet pe buze.

— Ce? Dar tu ce?

L-am împins ușurel ca să se întindă pe spate. În părul des de pe piept îi lucea sudoarea, iar imaginea aceasta m-a umplut de o tandrețe subită. L-am încălecat.

— Mângâie-mi sânii, i-am șoptit. Tandru, fără să te oprești.

Sânii mei plini s-au făcut și mai mari la atingerea lui, iar sfârcurile mari și rozalii s-au întărit, iar în clipa aceea umezeala mea caldă l-a găsit. Era moale și jilav, dar zăcea chiar sub locul meu secret. M-am frecat ușor de el, în sus și în jos. Părul mi-a căzut peste fața lui, mi-am intrat în ritm și am început să gem. Petru m-a prins de mijloc, ținându-mă bine cu ambele mâini, chiar în clipa în care prin vene mi-au trecut fulgere ca o ploaie de aur fierbinte. M-am ridicat cu un scurt țipăt, iar apoi m-am cuibărit la pieptul lui, gâfâind și cu un zâmbet satisfăcut.

M-a ținut strâns o clipă, mut, înainte de a mă săruta pe fruntea jilavă.

— Pisicuța mea. Îți este foame?

— Sunt hămesită. Nu știu ce ai făcut tu, dar pe mine un tip mare m-a ținut ocupată tot timpul ieri și nu am apucat să mănânc, am zis eu și i-am făcut un semn din ochi.

A tras de un cordon și un valet a intrat pe o ușă camuflată în lambriurile de lemn, căscând și frecându-se la ochi. Probabil că adormise stând în picioare. Mi-am acoperit goliciunea trăgând așternuturile peste mine. Petru a râs.

— Nu este nevoie de false modestii. Eu nu pot trăi fără valeții mei. Ei știu totul despre mine și ai face bine să te obișnuiești cu ei.

Am simțit că îmi tresaltă inima: *Ai face bine să te obișnuiești cu ei.*

Băiatul s-a întors în scurtă vreme, ducând o tavă. A pus în fața mea o farfurie: piroști – colțunași umpluți cu pui și brânză topită –, vișine muiate în vin și biscuiți cu stafide, copți în miere. Valetul mi-a turnat într-un bol o băutură întunecată, aburindă. Mirosea a zahăr, lapte și fum și avea un gust consistent, dulce-amar. Era divin și a reușit să îmi scormonească toate simțurile. Îmi venea să îmi înmoi degetele în fiertura cleioasă și să le ling unul câte unul. Dar nu am făcut-o, ci am savurat-o încet, ca o doamnă.

— Ce este asta? am întrebat când Petru s-a întors la biroul lui.

— Ciocolată, a răspuns el, luând o înghițitură de coniac dintr-o sticlă pântecoasă, după care și-a umplut pipa și a aprins-o.

Așa punea capăt postului.

— Ce este ciocolata? am întrebat, inhalându-i din nou aroma.

Era minunată. Voiam tot mai multă.

— Regina Franței a adus-o cu ea din Spania, țara ei natală. Ciocolata și piticii din anturajul eu sunt singurele ei bucurii, cât timp soțul ei, Marele Ludovic, este încurcat cu amanta lui, care îl costă atât de mult. Serios, Regele Soare ar putea să își

umple grajdurile cu amante, în loc de cai, la cât cheltuiește cu Madame de Montespan.

Petru își continua desenul, în vreme ce eu mă delectam cu băutura fierbinte și dulce. Cine ar fi crezut că viața mea era mai bună decât a acestei sărmane regine a Franței? Am mușcat din biscuitul dulce, apoi l-am înmuiat în bol.

De când mă luase Petru la el, nu mai fusesem acasă la Menșikov. Țarul ceruse să îmi fie aduse cele câteva rochii și lenjeria mea de corp. Mesagerul a dus și salutările mele prietenești pentru Daria, pe care le-am dictat copistului lui Petru. Spre ușurarea mea, răspunsul ei, care mi-a fost citit, a venit imediat și a fost călduros. Întotdeauna fusese bună cu mine.

Slujbele bisericești de intrare în Anul Nou erau stranii, sumbre și nesfârșite. După veselia nestăpânită și blasfemia sălbatică a Sinodului Bețivanilor, am fost uimită de smerenia cu care Petru și-a lăsat capul în pământ, în rugăciune. Am făcut la fel, ca să îi fiu pe plac, dar sufletul meu nu era atins de evlavie. Icoanele neprețuite, bătute în aur și argint, cântecele, cărțile de rugăciuni legate în piele și catifea, vasele sclipitoare și veșmintele încărcate de aur, care demonstrau bogăția Bisericii Ruse și îl intimidau pe credincios, nu se puteau compara în inima mea cu naturalețea veselă a bisericii preotului Glück de la Marienburg. Oare ce se întâmplase cu familia lui?

Petru a înălțat artificii pe un cer încă greu de somn, pentru a saluta venirea Noului An. Spectacolul a fost propria lui idee și a ovaționat la fiecare explozie de lumină, la fiecare dâră de stele scânteietoare. Am stat aproape de el, lângă ferestrele deschise ale Kremlinului, împreună cu fiul lui. Dar Alexei își ferea privirea și părea că ar vrea să își bage degetele în urechi, pentru a acoperi zgomotul. Petru l-a îmbrâncit, iar băiatul s-a împleticit.

— Și tu vrei să fii moștenitorul meu, să te alături recruților mei și într-o zi să îmi conduci armatele, Țareviciule? a lătrat Petru. Fiecare rafală a tunurilor te face să îți uzi pantalonii. Și când mă gândesc că am sărbătorit ocazia nașterii tale cu un spectacol de artificii!

A scuipat la picioarele lui Alexei. Prințul și-a recăpătat echilibrul.

— Da, iar un prinț Dolgoruki a murit când i-a căzut în cap un butoi greu cu praf de pușcă, a îndrăznit el să spună. Dumnezeu e martor că sunt destui în neamul lor! Dar, dacă te-ar fi lovit pe tine în locul lui, aș avea o grijă mai puțin pe lume, a spus Petru și i-a întors mărețul lui spate băiatului subțirel.

Curtenii râdeau pe înfundate. Am văzut că Alexei se lupta să își înfrângă lacrimile. În scurtul răgaz de întuneric, între două mingi de foc, l-am strâns de braț. A părut surprins să primească un semn de bunătate din partea unuia dintre amicii tatălui său și mi-a zâmbit timid.

În aceeași seară, Țarul mi-a dăruit o pereche de cercei.

— Ia-i, Marta, a zis el, încercând să prindă închizătoarea în lobul urechii mele. Ți se potrivesc, cum i se potriveau și mamei mele.

Am făcut ochii mari și l-am prins de degete.

— Mama ta? Ea, care te-a apărat cu trupul ei de soldații streliți, atunci când ți-au măcelărit restul familiei?

— Cunoști povestea aia?

Rămăsese cu ochii ațintiți asupra cercelului.

— Drăcia dracului, a zis el, incapabil să manevreze un obiect de o asemenea delicatețe.

Am atins cerceii, care aveau formă de semilună și erau bătuți în nestemate. Se clătinau la fiecare mișcare a capului.

— Este un dar prea valoros, mărite Țar, am zis eu, prefăcându-mă că vreau să îi scot.

— Sunt foarte grațioși. Dar nu conțin prea mult aur, a zis el. Păstrează-i, te rog!

— Eu nu despre valoarea aurului vorbesc.

S-a lăsat o scurtă tăcere și nu am dat drumul cercelului decât atunci când s-a oprit în spatele meu și m-a îmbrățișat. I-am simțit mâinile pe umeri.

— Sunt ai tăi. Este un ordin. Îți plac?

— Da, am zis cu glasul răgușit. Îmi plac foarte mult. Nici un bărbat nu mi-a făcut vreodată un asemenea dar.

— Înseamnă că nu ai cunoscut bărbați potriviți. Menirea lor este să aducă noroc unei fete care îmi încălzește trupul și inima.

M-am întors cu fața spre el. Petru era așteptat la un Sinod, de data aceasta numai pentru bărbați. După aceea, Menșikov, cu ajutorul a doi servitori, l-a cărat înapoi în odaie. Petru m-a sărutat, iar când am deschis ușor buzele, pentru a-i simți gustul limbii, am simțit cum crește și se lipește de pântecul meu. Mâna mi-a lunecat peste jiletca brodată în culori vii și apoi peste pantalonii făcuți din piele moale, de căprioară; i-am lărgit cureaua și mi-am înfășurat degetele în jurul membrului său cald. A oftat și a închis ochii când m-am lăsat în genunchi, printre foșnetele rochiei din mătase, și mi-am pus buzele în jurul lui. S-a făcut și mai mare și a icnit când l-am înghițit pe tot. Petru a început să se miște în gura mea caldă, udă, în vreme ce eu îl sugeam tot mai adânc, gustându-i plăcerea și dorința de a mă avea. Nu a durat mult până ce și-a înfipt degetele în umerii mei și a strigat. Părul mi se desfăcuse, iar el l-a mângâiat cu tandrețe.

— De unde ai învățat asta?

Și-a strâns cureaua și și-a netezit jiletca.

Am râs.

— Uiți că am fost nevastă de soldat.

A scotocit prin buzunărelul jiletcii sale și a pescuit o monedă.

— În acest caz...

Mi-a aruncat o monedă în poală. Mi-am ținut răsuflarea. Să mă simt jignită? Petru rânjea, foarte satisfăcut de el însuși. Nu eram deloc încântată, dar o monedă este totuși o monedă. Am ridicat-o și am încercat-o între dinți. Zâmbetul a pierit de pe chipul lui Petru.

— Crezi că Țarul Tuturor Rusiilor ți-ar da bani falși? a întrebat el, cu vocea groasă de furie.

Nici nu am clipit.

— Nu se știe niciodată. În cine poți să mai ai încredere în zilele astea?

L-am auzit râzând în timp ce se îndepărta în lungul holului. Zâmbind, m-am îmbrăcat pentru o cină târzie, una ținută pentru *damî* de la curtea rusească. Un pitic înfășurat în panglici colorate a sărit dintr-o plăcintă în primele ore ale dimineții. Am tras toate de el când într-o parte, când în cealaltă, făcându-l să se învârtă ca un titrez, până ce, într-un final, a ajuns să se poticnească prin cameră gol-pușcă. Era la fel de adorabil ca micul pudel beat al prințesei Cerkaskaia, căruia i se dăduse un bol după altul de vin spumos pe care Țarul îl comandase special din Franța.

Odată cu venirea Bobotezei și a binecuvântării apelor Râului Moscova, magia sărbătorilor de Crăciun s-a dus. Petru țopăia nerăbdător de pe un picior pe celălalt, în timp ce se tăia o copcă în gheața de pe Moscova, la ordinele preoților, iar băieții cu obraji înroșiți de frig legănau cădelnițe aurite, înmiresmând aerul rece al iernii cu smirnă și tămâie. Mirosurile pluteau ca niște nori grei deasupra gheții, în vreme ce curtenii se adunaseră în jurul Țarului pentru o ultimă dată, încă osteniți și pe jumătate beți, dar în toată splendoarea de An Nou a rochiilor și jiletcilor de mătase și catifea, brodate cu aur și argint, și a blănurilor de samur și nurcă. Mulți dintre bărbați încă purtau căciuli de blană, iar unele femei își acoperiseră cu voaluri din muselină brodată cu aur chipurile somnoroase și

sulemenite cu alb ca de cretă și cu roșu. Țarul îi privea cu ochi care ardeau mocnit: nici chiar acest frig amarnic, care pătrundea până în măduva oaselor, nu era un motiv bun pentru a purta disprețuitele și nepermisele haine după moda veche, rusească. Pe când primii curteni se dezbrăcau și se scufundau în râu, pentru o scurtă baie în apele înghețate, ca să binecuvânteze anul care li se așternea înainte, Petru se afla deja la grajduri, unde își examina oamenii și caii. Totul era pregătit pentru plecarea lui înapoi pe câmpul de luptă.

Petru mi-a ordonat să mă întorc în casa lui Menșikov fără cea mai mică ezitare.

— Vreau să te știu în siguranță până ce ne vom reîntâlni, a zis el.

Habar nu avea ce mă aștepta acolo.

Capitolul 32

Varvara m-a atacat în a doua după-amiază de la întoarcerea în casa lui Alexandr Danilovici. Stăteam lângă foc, în camerele Dariei și brodam o eșarfă din lână de culoarea mustarului, pe care aveam de gând să i-o dăruiesc. Puful moale al lânii se ițea printre firele groase de păr de capră de munte din Persia. Era atât de fină, încât aș fi putut trece eșarfa printr-un inel, și valora greutatea sa în aur în *gostini dvor*, după cum o putea adeveri punga mea aproape goală.

O rafală de pași grăbiți a răsunat pe coridor și ușa s-a deschis izbind peretele din spatele ei. M-am ghemuit în scaun: părul înconjura capul și umerii Varvarei ca niște flăcări. În mână ținea un bici. În furia și siguranța ei de sine, îmi amintea de Vasili; și el încercase atât de des să mă umilească. Acum venise momentul când putea să îmi facă rău. La început am înghețat de frică, așa cum se

întâmplase în noaptea aceea în bucătăria fostului meu stăpân. Dar nu mai eram un șerb fără nume sau o slujitoare, care să fie nevoită să se ferească și să caute o ascunzătoare, sperând că totul va fi bine. Dormisem în brațele Țarului, oricât de îndepărtat mi se părea acel moment – aproape la fel de departe ca Petru însuși. Cine să mă apere? Nimeni în afară de mine însămi. A făcut câțiva pași spre mine, picioarele-i goale nescoțând nici un sunet pe podeaua acoperită cu gresie între covoare și blănuri, și mi-a ridicat bărbia cu capătul biciului.

— Carevasăzică, te-ai întors după scurta ședere la Kremlin, a zis ea, cu un zâmbet neplăcut.

I-am zâmbit și eu și mi-am reluat broderia, ceea ce a înfuriat-o, așa cum mă așteptam.

— Aceasta este recunoștința pe care o primim pentru că am luat un gunoi ca tine de pe străzi? Încerci să îmi iei locul în viața lui Petru?

Biciul a plesnit prin aer. Dumnezeu știe că stăpâneam arta de a scăpa de lovituri de când eram copil, când mama mea vitregă venea după mine, iar eu eram jos din pat într-o clipită. Biciul a lovit perna din mătase și a rupt-o, iar Varvara a rămas cu privirile ațintite asupra răului pricinuit, parcă surprinsă că nu mă rănise. Am folosit scurtul răgaz ca să mă arunc spre șoldurile și genunchii ei și am doborât-o la pământ, odată cu mine. Mâinile i s-au strâns în jurul gâtului meu, unde degetele și unghiile i s-au înfipt în piele. Mi s-a tăiat răsuflarea, în vreme ce ea mă strângea și mai tare; am bâjbâit frenetică în căutarea biciului, dar unghiile ei păreau a fi peste tot. Am simțit o zgârietură usturătoare între sâni și am scâncit de durere. De disperare, am apucat-o de păr, i l-am răsucit în jurul degetelor și i-am smuls un smoc. A urlat și a dat să mă lovească, dar eu m-am răsucit și m-am îndepărtat.

— Nu ți l-am luat pe Petru. Țarul nu este interesat de o stricată care călărește orice merge pe

două picioare. Pun pariu că în grajdurile lui Mențikov ai mare succes! i-am scuipat eu în față.

Ea a țipat și s-a năpustit spre fața mea, împingându-mă înapoi, spre marginea poliței de deasupra căminului și izbindu-mi capul de ea. A ridicat din nou biciul și a țintit. Am încercat să mă feresc și m-am repezit de lângă șemineu spre ușă, dar ea a fost mai rapidă, m-a apucat de păr și m-a tras înapoi. Am țipat, simțind durerea incandescentă care mi-a traversat scalpul și gâtul. Capul îmi era smucit încolo și încoace, iar corpul îl urma, neputincios ca o păpușă din cârpe.

— Uită-te la mine înainte să te omor! a zis ea, iar vorbele-i răsunau triumfătoare.

Uită-te la mine înainte să te omor. Vasili îmi spusese același lucru în noaptea aceea înfiorătoare, în bucătărie. De disperare, mâinile mi-au țâșnit în sus, cu unghiile țintite spre fața Varvarei. Am lovit-o direct în ochi și mi-am implântat pumnii cât de mult am putut. Ea a țipat și mi-a dat drumul, iar eu i-am dat o disperată lovitură de picior în stomac, care a făcut-o să se îndoaie de durere. *Acum!* mi-am zis, dar când am dat să mă ridic, mi s-a făcut amețeală și m-am prăbușit la loc. Varvara s-a clătinat spre mine, cu un chip cadaveric: pielea pământie, gura mârâind. A pus un picior pe tivul rochiei mele.

— Nu te mișca, Marta! Vreau să țintesc bine, a zis ea. O să te tai în bucăți și o să te dau la câini. De unde să începem? Ah, da, de la față...

M-am ghemuit la podea, ridicând brațele și împletindu-le peste cap, tremurând și plângând – ba chiar hohotind de-a binelea, fără să mă feresc, fără rușine. Mizasem și pierdusem. Dar lovitura nu a mai venit.

— Ce mama dracului se petrece aici? Nu puteți fi lăsate singure nici o clipă, femeilor?

Am aruncat numai o scurtă privire, pentru că nu îmi credeam urechilor: Petru, pe care mi-l închipuiam departe de Colina Vrăbiilor, o trăgea de

păr în spate pe Varvara. Ea scâncea de durere și plângea.

— Tu, Furie, du-te înapoi în camerele tale! a ordonat el, prinzând în mână biciul.

Înapoi în camerele ei? Ca să mă poată omorî în clipa când el va pleca de-adevăratelea? Mi-a stat inima în loc; trebuia să fac ceva, orice! De disperare, mi-am smuls din ureche unul dintre cerceii mamei sale. Când s-a rupt prinzătoarea, pe rochie mi-a picurat sânge din lobul urechii.

— Ah, Petru, ce-a făcut! am strigat eu.

Pe obraji îmi curgea potop de lacrimi, căci sperietura și durerea erau cât se poate de adevărate. Sângele se scurgea pe gât, iar pe sâni aveam o zgârietură roșie și oțărâtă, urma atacului Varvarei.

— Mă urăște, am suspinat eu. Vrea să mă omoare numai pentru că te iubesc. Uite ce a făcut cercelului de la mama ta!

Privirile mi s-au încrucișat pentru o clipă cu cele ale Varvarei, care se făcuse cenușie.

— Nu, a zis ea fără suflare. Nu este adevărat! Nu am atins cercelul.

— *Matka* mea, a murmurat Petru, iar degetele lui coborau gingaș peste obrajii mei, spre sânii unde sângele se amestecase cu lacrimile.

Dar, după cum sperasem, vederea cercelului rupt al mamei sale a fost cea care l-a făcut să își piardă mințile. A ridicat biciul și timp de o clipă a părut că o va lovi pe Varvara, care s-a poticnit în spate, acoperindu-și gura cu mâna.

Chipul lui Petru se schimonosise de furie.

— Nu vreau să te mai văd niciodată, vrăjitoareo! La muncă silnică cu tine!

Biciul a plesnit prin aer, trecând foarte aproape de capul Varvarei, care a luat-o la sănătoasa. Am înălțat o mică rugăciune de mulțumiri oricărui Dumnezeu ne asculta: o merita cu prisosință. Petru a îngenuncheat lângă mine, mi-a mângâiat fruntea

și mi-a luat între mâinile sale fața acoperită cu lacrimi.

— Fata mea. *Matka*. Din vina mea s-a întâmplat, a șoptit el, iar eu tremuram, lăsându-mă legănată înainte și înapoi.

Mi-am aruncat brațele în jurul gâtului său și am plâns, am plâns, am plâns, udându-i uniforma. L-am simțit cum se înmoaie de mila mea. Sentimentele trezite în inima lui Șeremetiev de neajutorarea mea mă salvaseră la Marienburg. Acum, mila lui Petru și demonstrația mea de loialitate și dragoste față de el mă puteau salva de la o soartă chiar mai cumplită!

— Gata... șșt, șșt! a zis el stângaci, fără să îmi dea drumul.

Ușa s-a deschis când s-au întors Menșikov și Daria, cu brațele încărcate de pachețele de la *gostini dvor*.

Daria a dat un țipăt și s-a repezit spre mine când a văzut în ce stare mă aflu. Petru s-a asigurat că pot sta în picioare și m-a mai sărutat o dată pe frunte. Apoi a scos câteva monede dintr-o pungă de piele și le-a întins lui Menșikov.

— Poftim, ține astea, Alekașa, i-a ordonat Petru.

— Pentru ce? a întrebat Menșikov, agățându-și degetele mari în copcile curelei.

Ce îl apucase? Menșikov să ezite în fața unui dar de aur era ceva ce nici unul dintre noi nu mai văzuse până atunci.

— Pentru fată, bineînțeles, a zis Petru, arătând spre mine.

Inima îmi bătea cu putere. Asta însemna că mă va lua cu el, că voi fi a lui?

Dar Menșikov refuza să ia monedele. Eu nu îndrăzneam nici să respir. De-a ce se juca? Scăpasem de Varvara de data aceasta, dar dacă prindea o ocazie înainte de a pleca, urma să mă omoare.

Alexandr Danilovici a clătinat din cap.

— Marta nu este de vânzare, domnul și stăpânul meu.

În tăcerea care a urmat, eu am rămas în brațele Dariei, tremurând. Ce voia Menșikov?

Petru s-a încruntat și s-a mai căutat de bani.

— Ia de aici, câine lacom. Uneori îmi vine să pun biciul pe *tine*!

Menșikov a îngenuncheat și a luat mâna lui Petru între mâinile sale, sărutând degetele Țarului.

— Sărut mâna care binecuvântează Rusia. Mâna Țarului meu, căruia sluga lui preaplecată, Alexandr Danilovici Menșikov, nu îi poate vinde nimic, ci numai să îi dăruiască Majestății Sale darul pe care I-l poftește inima.

Mi-a luat un moment să îi înțeleg cuvintele, dar Daria m-a îmbrățișat.

— Acum îi aparții Țarului, norocoaso. Profită de lucrul ăsta, Marta! mi-a șoptit ea.

Menșikov strălucea de bucurie.

— *Mijnheer* Petru, permite-mi să ți-o dăruiesc pe tânăra Marta!

— Așa să fie, a strigat Petru în timp ce își punea un braț în jurul umerilor lui Menșikov, mie îmi trimitea o bezea și apoi îl trăgea pe prietenul său afară, pe hol. Mergem să sărbătorim, mi-a aruncat peste umăr. Să sărbătorim cum se cuvine. Fă-ți bagajele, Marta, și pune să fie duse la Kremlin. Ne vedem diseară.

Daria și cu mine ne-am mai ținut în brațe câteva clipe. Când mi-a dat drumul, tremuram încă, dar mi-a prins fața între palmele ei și m-a liniștit.

— Trebuie să rămâi însărcinată cât de curând, Marta, m-a îndemnat ea. Anna Mons nu a avut nici un copil. Asta a costat-o puterea și dragostea lui. Nimic nu aduce la fel de multă fericire unui bărbat și unui țar cât aduce un fiu. Nimic nu îl va lega mai tare de tine.

Mi-am șters lacrimile și am sărutat-o pe ambii obraji.

— Sfatul tău îmi va rămâne pe veci în inimă.

Apoi m-am întors spre ușă. Spre surprinderea mea, Varvara îndrăznise să iasă din nou din camerele ei, palidă și plângând de furie, cu degetele apăsate peste ochiul rănit. Mi-am cântărit opțiunile cu grijă. Adevărat, era sora Dariei, iar eu nu voiam să o rănesc pe prietena mea provocându-i alte necazuri. Dar, în același timp, știam că Varvara putea ușor mitui o cameristă pricepută la poțiuni, așa cum făcuse cu Anna Mons, și atunci aș ajunge la fel de stearpă ca fosta amantă a lui Petru. Am întins o mână, ținându-mi rochia ruptă cu cealaltă și rămânând cât am putut de serioasă.

— Sărută-mi degetele, Varvara, și îi voi cere Țarului îndurare, de dragul surorii tale. Să nu te trimită la muncă silnică, ci la o mănăstire frumoasă, departe de aici, unde să îl poți preaslăvi pe Domnul în fiecare dimineață, pentru tot restul vieții tale.

Varvara, scoțând spume și bule de muci din cauza întorsăturii negre pe care o luase viața ei, înăbușindu-și furia și scrâșnind din dinți cu zgomot, mi-a apucat degetele și le-a sărutat vârfurile.

Am petrecut ultimele două nopți ale lui Petru la Moscova cu el, în pat. În seara dinaintea plecării sale pe câmpul de luptă a adormit la sânul meu ca un prunc îndestulat, iar dimineață m-a sărutat tandru de la revedere.

— Ești o femeie liberă, Marta. Dacă mi se întâmplă ceva, administratorul casei imperiale, Pavel Iagușinski, îți va da cincizeci de ducați de aur. Vei putea să îți construiești o viață nouă cu banii aceștia.

Am deschis gura ca să îi mulțumesc, dar m-am oprit.

— Nu ți se va întâmpla nimic niciodată, am zis eu tandră. Iubirea mea te va proteja mereu.

A râs ca și cum ar fi auzit o glumă și și-a frecat nasul de vârfurile degetelor mele reci.

— Foarte bine, *matka*!

Când Țarul și oamenii lui au ieșit călare prin porțile Kremlinului, întregul oraș era înfrigurat și plutea într-o bulă de gheață. Frigul îmi intrase în inimă: fusesem lăsată în urmă, gata să fiu uitată și părăsită, așa cum făcea cu Moscova? Nu puteam permite să se întâmple una ca asta.

Capitolul 33

Palatele nobiliare de pe străzile din jurul Kremlinului și din Piața Roșie erau părăsite de stăpânii lor, care se aflau înapoi, la luptă, alături de Țar. În *gostini dvor*, femeile serveau, iar doamnele bune ale Moscovei angajau prizonieri de război suedezi ca profesori pentru fiii lor. În scurtă vreme, acești bărbați vorbeau limba rusă cu un accent încântător și stăpâneau dansurile noastre cele mai noi, cât și alte tipuri de jocuri. În anul următor, câteva dintre cele mai vechi familii rusești vor fi binecuvântate cu copii atletici, blonzi, cu ochi albaștri. Zilele mele la Moscova erau confortabile, luminoase și pline de viață, nevoile fiindu-mi împlinite de Pavel Iagușinski. Dar simțeam că nu am stare. Nu mai primisem veste de la Țar, care avansase spre Vest, pentru a-i ține pe suedezi la distanță. Era prea ocupat ca să îmi scrie, sau mă uitase? A, știam despre târfele și spălătoresele din tabere și că Petru nu dormea bine decât lipindu-și pielea de altă piele, ca să îl încălzească și să îi alunge coșmarurile. Dar, dacă era mai grav, dacă se îmbolnăvise sau fusese rănit? Gândul acesta îmi făcea inima să o pornească în galop. Nu, aș fi aflat o asemenea veste. Dacă soarta mi se dovedea alunecoasă, trebuia să ies în căutarea ei.

Era una dintre primele zile de primăvară. Lumina slabă a soarelui încă se lupta ca să prindă forța de care avea nevoie pentru a alunga noaptea. Razele se strecurau prin geamlâcurile Kremlinului

și provocau la dans colbul, pe mormanul de hârtii de pe biroul aflat în odaia secretarului.

Tânărul copist m-a privit nesigur când i-am întins sigiliul imperial dublu. Makarov, secretarul de cabinet, care plecase împreună cu Petru, îl păstra la Moscova pentru orice urgență și pentru ucazurile emise în timpul călătoriilor și campaniilor Țarului.

— Nu, Marta. Știi care este pedeapsa pentru întrebuințarea cu rea-credință a sigiliului Țarului? Moartea prin sufocare. Nu te sugrumă, ci îți toarnă metal topit pe gât. De ce nu îl rogi pe Țar, dacă dorești atât de mult să te alături campaniei?

— Pentru că nu știu să scriu și pentru că el nu îmi va da voie. Nu vrea nici o femeie în tabără – în afară de cele strict necesare, am adăugat eu, roșind.

— În acest caz, nu mai avem ce discuta, a zis copistul, cu brațele încrucișate.

Încăpățânat ca un catâr, omul ăsta, mi-am zis eu și am întins sigiliul spre el încă o dată.

— Nu o să pățești nimic, am încercat să îl conving. Dimpotrivă.

S-a ridicat în picioare și a privit pe fereastră, spre Piața Roșie, plină de oameni: negustori care își strigau mărfurile; leproși care scuturau din clopoțelul de la încheietura mâinii, pentru a-și face loc; copii care alergau; palanchinele marilor doamne, care se depășeau unul pe celălalt, în timp ce servitorii se opreau supuși, ca stăpânele lor să poată conversa scurt; preoți care țineau o mână pe acoperitorile de pe cap, apărându-se de vântul aprig; oameni care luau o pauză de la treburile cotidiene opriți în vreo cafenea.

— Nu, a zis el, îndesându-și mâinile în buzunare.

Am simțit că îmi pierd îndrăzneala. Peste o clipă mă va invita să plec, ca să își poată continua treaba. M-am gândit repede: copistul era un tânăr dintr-o familie simplă, la fel ca însuși Makarov. Nu

se însurase de curând cu fiica celui de-al doilea administrator al grajdurilor lui Petru? Da, o văzusem; era cu burta la gură. Am băgat mâna în punga mea cu bani, dar am descoperit că nu mai aveam decât un *altîn*. Moneda aceasta, care valora trei copeici, era ultimii mei bani. Nu conta. Va fi cheltuită bine, speram eu, și îi va aduce pruncului ceva rufărie fină, cu dantelă.

— Tu pregătește permisul de liberă trecere, iar de sigiliul Țarului lasă-mă pe mine să mă ocup, i-am șoptit.

S-a uitat la *altîn*, care lucea puternic pe lemnul închis la culoare al biroului său, apoi l-a ascuns vederii. Cerneala picura neagră și groasă pe un burete mic, din vârful ascuțit al penei de scris. A umplut o foaie de hârtie cu linii curbe lungi și grațioase. Când a terminat, s-a întins, mi-a făcut cu ochiul și a zis:

— Dau o fugă până în hol, să văd dacă a venit mesagerul din Vest.

Înainte de a pleca, a împins spre mine o bucată de ceară și lumânarea. Nu voia să se afle în încăpere cât timp se aranja totul, ca nu cumva să îl coste gâtul. Am lucrat cât de repede am putut cu degetele care îmi tremurau, căci frica lui era contagioasă. Oare îmi sigilam propria condamnare la moarte? Ceara fierbinte picura pe hârtie exact în locul unde se opreau cuvintele. Când stratul s-a îngroșat destul de mult, am întins mâna după sigiliul interzis și l-am apăsat cu putere, astfel ca vulturul cu două capete stacojiu să se ridice și în același timp să se scufunde în pasta groasă, vâscoasă, mândru și amenințător.

— Ești nebună, a zis Daria privindu-mă cum îmi alegeam hainele. Ce pot să fac ca să te opresc?

— Nimic, i-am zâmbit. Mă știi doar, trebuie să mă duc. Dacă mă uită, sau dacă întâlnește o alta, cu care o să mă înlocuiască?

— Adevărat. Măcar fă-mi hatârul și lasă astea, a zis ea, luându-mi din brațe rufăria delicată și

rochiile elegante.

— Dar...

— Fără nici un dar. Îți fac eu rost de haine bărbătești de la oamenii lui Menșikov, deși pieptul lor nu este atât de dezvoltat ca al tău, a zis ea, râzând pe înfundate. Mai trebuie să îți tundem părul...

— Nu, am spus eu, îngrozită, pipăindu-mi buclele dragi. Îl prind în creștet și este suficient dacă îmi pun o căciulă poloneză, pe care pot să o port trasă în jos, pe frunte.

— Cum vrei. Dar promite-mi: ascunde sânii și scoate burta în față, Marta. Și ține-ți pelerina închisă.

I-am promis, iar ea mi-a dat nu doar ceva bani, ci un însoțitor care era și un bun țintaș: Piotr Andreevici Tolstoi. Se îndrepta spre tabăra lui Petru, de unde urma să fie trimis ca ambasador la Constantinopol. Dacă a fost nemulțumit că trebuie să ia o femeie cu el, într-o călătorie de-a latul întinsei sălbăticii a Rusiei, nu a lăsat să se vadă.

Am părăsit Moscova la sfârșitul lunii martie. Când am ajuns la Colina Vrăbiilor, am oprit calul și am privit în urmă, amintindu-mi de sosirea mea aici, în urmă cu câteva luni. Fumul se ridica din nenumăratele hornuri, iar domurile și turlele se înălțau mândre prin aerul dens, de primăvară. Îmi va fi dor de Moscova, indiferent ce va decide Petru să facă.

*

Zăpada se topise, iar noi înaintam încet, căci drumurile noroioase fuseseră pur și simplu sparte de forța *ottepel*-ului. Tolstoi a fost nevoit să îi trezească pe barcagii din beție și să îi gonească în șuturi până la râu, unde bărbații epuizați s-au sforțat să mențină barjele cu fundul plat în poziție de plutire, sub greutatea noastră. Valurile se

spărgeau de marginile vasului și ultimele bucăți de gheață se izbeau de el. După ce am trecut de jumătate dintre stațiile de poștă, Tolstoi, oamenii lui și cu mine am lăsat în urmă rutele folosite de diligențe. Drumurile călare erau lungi și anevoioase, dar îmi plăcea să simt mângâierea vântului pe față, cât și oboseala copleșitoare de la finalul zilei, care îmi îngreuna mușchii și îmi dădea un somn fără vise. Mă simțeam puternică și aveam grijă să nu încetinesc înaintarea bărbaților.

Ținutul altădată fertil și prosper se transformase într-o fâșie stearpă: așa cum se întâmplă în orice război, oamenii simpli sufereau cel mai mult. Izbele construite din pământ și paie erau răscolite, casele din lemn fuseseră arse până la temelii, iar clădirile din piatră jefuite și incendiate și li se vedeau pereții înnegriți de flăcări.

Aproape trei săptămâni mai târziu, la depărtare de o zi călare de campamentul lui Petru, Tolstoi a ridicat tabăra peste noapte în apropierea ruinelor unei biserici. Tot ce mai rămăsese din satul său erau temeliile caselor care fuseseră rase de pe fața pământului și cimitirul, dar până și pietrele de mormânt fuseseră dărâmate și profanate. Războiul nu cunoaște nici un strop de respect, nici chiar pentru moarte, sau poate cu atât mai puțin pentru moarte.

În timp ce Tolstoi și doi dintre oamenii lui vânau ceea ce urma să mâncăm la cină, eu mi-am pierdut pașii prin naosul calcinat. Din acoperișul capelei nu mai rămăseseră decât grinzile rupte și carbonizate, care se întindeau spre cer ca niște degete osoase, iar stranele care nu fuseseră folosite ca lemn de foc zăceau răsturnate și zdrobite. Mi-am întins pelerina din lână în fața altarului, peste primii lăstari verzi care se iteau printre dalele sparte de piatră. Nu mi-a fost deloc ușor să îngenunchez încălțată cu cizmele de călărie, dar mi-am scos mănușile și mi-am împreunat mâinile ca o fetiță. Acolo, sub cerul liber, m-am rugat

dumnezeului care făcuse atât de multe pentru mine: mi-am pus din nou viața în mâinile sale. Când am pășit afară, tufișurile și iarba înaltă picurau de rouă, iar luna se zărea plină, pe coama cerului.

Am împărțit cu cei câțiva bărbați un iepure plin de carne. Când ne-am întins pe jos să dormim, ne-am folosit desagii cazaci drept perne și pelerinele pe post de pături. Cerul nopții era limpede, iar Tolstoi și cu mine am privit stelele și am vorbit despre viețile noastre până ce ni s-au închis ochii. Un soldat cu chipul desfigurat de lupi ne-a păzit toată noaptea. De când suferise atacul, urâse creaturile acestea, le vâna și le ucidea, ca mai apoi să le coasă cozile de mantia sa. Nu rămăsese nici un loc liber pe pânza mantiei.

Înainte de a o porni la drum în dimineața următoare, m-am primenit cât am putut de bine. Prin spatele bisericii curgea un pârâu, în care mi-am spălat praful de pe față și degete, apoi mi-am curățat dinții cu capătul teșit al unei rămurele și câteva fire de iarbă. La final, mi-am domolit buclele adunându-le într-o împletitură olandeză. Pe câmpul de luptă, curățenia era mai admirată decât orice dantele și rafinamente. Mi-am păstrat permisul pregătit la curea, pentru că trebuia să îl tot arătăm diferitelor patrule, pe măsură ce ne apropiam de tabăra lui Petru. Tolstoi a ridicat din sprâncene văzând sigiliul imperial de pe document, dar nu a comentat, iar eu i-am fost recunoscătoare.

Ne-a fost ușor să găsim campamentul lui Tolstoi pe malul lacului Ladoga, după dâra de nimicire din jurul său. Micile ferme din regiune fuseseră prădate, recoltele de iarnă smulse din pământ și păduri întregi doborâte la pământ pentru construirea flotei lui Petru. În timp ce urcam panta dinaintea taberei, respirația cailor noștri se aburea în aerul rece. O ploaie ușoară cădea pe când priveam câmpia care se întindea sub picioarele

noastre. Uitasem imaginea, sunetele și mirosul a zeci de mii de oameni care trăiesc unul lângă altul într-o singură tabără. În spatele vălului de burniță, se aprindeau primele focuri în lumina înserării timpurii. Prin lumina muribundă a zilei, se vedea o parte a flotei lui Petru, care se legăna ușurel pe apă.

Tolstoi a oftat.

— Nu se va schimba niciodată.

— Cine? Ce?

Încercam să zăresc cortul Țarului, dar în zadar. Nu era de mirare: obișnuia să doarmă într-un cort la fel de mic și de murdar ca toți ceilalți.

— Armata rusă, a răspuns el. Sunt niște barbari, Marta. Uită-te la ei. Jumătate dintre ei nici nu au uniformă, iar dacă primesc una, prețul le este oprit din soldă. Antrenamentul lor constă în mâncare proastă sau insuficientă, dormitul pe pământul gol și pumnii pe care îi încasează de la ofițeri. Trebuie să lupte înainte de a fi în stare să țină arma cum trebuie. Nu-i de mirare că o iau la goană ca iepurii când prind ocazia. Soldații lui Petru dezertează cu sutele, nu știai?

*

Am înaintat încet, călare, prin mijlocul taberei. Câțiva generali stăteau lângă focuri, alături de soldați simpli, vorbind, râzând și mâncând cu ei. Unii dintre ei m-au recunoscut și m-au salutat, iar eu am remarcat o mulțime de oameni care se adunaseră în cerc: în centrul lui, Șeremetiev plesnea dintr-un bici, pentru a pune capăt unui schimb de pumni între un tătar și un rus. L-a lăsat în jos, uimit să mă vadă. Mi-am mușcat buza: auzise, desigur, că aveam trecere la Țar. Eram tot mai nesigură în privința deciziei mele de a pleca în căutarea lui Petru. Poate copistul avusese dreptate, iar falsificarea permisului de liberă trecere se va

dovedi o greșeală fatală. Poate că Petru mă va trimite înapoi, sau voi găsi o altă fată în locul meu și voi fi nemilos pedepsită? Am văzut alte femei ieșind din cortul folosit ca spălătorie, ziua de muncă terminată de-acum. Le-am privit cu prudență rochiile cu decolteu adânc, știindu-le prea bine speranțele și ambițiile. Una dintre femei a plesnit din buze și și-a legănat șoldurile când am trecut pe lângă ele. Tolstoi a rânjit și i-a făcut un semn din cap.

Clapeta de la intrarea în cortul lui Petru era ridicată, iar străjerii jucau zaruri în apropiere. Inima îmi bătea cu putere: el era aici! Petru stătea înăuntru, la o masă, cu Menșikov și alți doi generali. Strigătele și râsetele lor zgomotoase îmi spuneau că se află în mijlocul unui joc de cărți.

Când am descălecat, îmi tremurau picioarele în pantalonii de călărie strâmți. Tolstoi a privit în tăcere cât timp soldații mi-au verificat permisul; nu știau să citească, desigur, dar nu aveau nevoie decât să vadă sigiliul. Am inspirat adânc și am făcut un pas în interiorul cortului. Bărbații s-au oprit din joc și au ridicat privirile. S-a lăsat tăcerea, iar Menșikov a rânjit, a lăsat cărțile pe masă și a strigat:

— Regina de cupă este atuul.

Apoi și-a deschis larg brațele:

— Marta, ești plină de surprize. Iar, după mine, aceasta este cea mai mare laudă pentru o femeie.

Ceilalți bărbați s-au relaxat și au râs și ei. Toți, în afară de Petru. Tremuram înăuntru, dar am rămas locului când Țarul a sărit în picioare, astfel încât scăunelul lui scund, din lemn, s-a răsturnat. Ochii îi erau negri de supărare când s-a apropiat de mine. Îmi venea să o iau la goană înapoi spre Moscova fără întârziere.

— Cum ai ajuns aici, fată? a tunat de la înălțimea lui.

Menșikov și-a dat ochii peste cap în timp ce eu cercetam chipul lui Petru. Gura i se subțiase de

furie, dar undeva în ochii lui se vedea o sclipire de lumină. Mi-am forțat norocul și am ridicat din umeri.

— Am venit călare. Pe cal, peste douăzeci de zile nesfârșite am călătorit de la Moscova până la lacul Ladoga.

— Pe cal. Și oare cum, dacă pot să te întreb, ai trecut de străjeri și de posturile de control?

Am scos de la curea permisul și i l-am dat, iar inima îmi bubuia. Acesta era momentul adevărului. Petru l-a despăturit, l-a studiat încruntat, iar apoi s-a răsucit și a zbierat:

— Makarov, treci aici. Acum!

Pe ceafă mi se scurgea sudoarea. Secretarul cabinetului a venit în fugă. În spatele lui, la marginea cortului, l-am zărit pe Țarevici. Alexei părea învăluit de un aer de plictis, așa cum stătea în fața unei hărți desfăcute.

— Acesta este sigiliul tău, Makarov? a întrebat Țarul.

Secretarul s-a albit, întorcând hârtia de pe o față pe cealaltă. Într-un final, a zis:

— Da, sire. Sigiliul este al meu, dar nu eu am eliberat permisul.

Țarul a cântărit cuvintele lui Makarov înainte de a-și întoarce privirile spre mine. Am zâmbit și mi-am ascuns o șuviță de păr.

— În acest caz, să uităm că am văzut vreodată această hârtie.

Petru a chicotit și a ținut permisul deasupra flăcării unei torțe, iar hârtia a luat foc cu un pârâit.

— Altfel, ar însemna roata sau munca silnică pentru tine, Marta. Iar asta ar fi mare păcat.

Am dat să fac o reverență, dar Petru m-a prins de cot.

— Oprește-te! Este o pierdere de vreme. Crezi că nu am altceva mai bun de făcut decât să privesc cum fac alții plecăciuni?

Permisul care ardea mocnit i-a căzut în nisipul de la picioare, unde nu a mai rămas din el decât

cenușa. Petru a stins scânteile cu piciorul.

— Pleacă, Makarov! Și încearcă să nu disperi – nu tu ești de vină, ci Alexei. Țareviciul este prost ca un măgar, a zis el. Dar împreună o să îl dăm pe brazdă.

Makarov a făcut o plecăciune și a plecat. Ceilalți bărbați s-au întors la jocul de cărți, iar Țarul și cu mine am rămas singuri la intrarea în cortul lui.

— Ai venit călare?

— Da.

Îmi ardeau obrajii.

— Singură?

Învârtea între degete o șuviță rebelă din părul meu.

— Nu, am venit cu Tolstoi. A fost o călătorie minunată. De-a dreptul de neuitat.

— O călătorie minunată! a pufnit Petru. Este o nebunie pentru o femeie tânără, în timpurile astea. Nesăbuită și încăpățânată, asta ești, Marta. Ai idee ce ți s-ar fi putut întâmpla?

— Nimic din ce nu mi s-a întâmplat deja în viață, am zis eu. Riscul acesta face parte din datoria pe care o am față de Țar.

Ochii lui m-au cuprins, au văzut hainele strâmte, bărbătești. Sânii, acum și mai plini decât înainte, se ghiceau ușor sub vestă. Îmi desfăcusem primul nasture al cămășii și se vedea un pic de piele. Părea că îi place ce vede.

— Și de ce ai venit aici? Viața de la Moscova este atât de plictisitoare pentru o femeie tânără?

Buricele degetelor sale îmi trasau linia gâtului, spre osul claviculei. Pielea mi se înfiorase de dorință.

— Am venit, am zis eu, pentru că voiam să fiu cu tine.

— Asta-i tot?

Și-a arcuit sprâncenele și mi-a luat fața între palme, gata să mă sărute.

— Nu. Am mai venit pentru că sunt însărcinată cu fiul Țarului Tuturor Rusiilor.

Luminile din cortul Țarului au luminat intens toată noaptea aceea.

Capitolul 34

Luna plină mi-a răpit uimirea și surpriza, la fel ca un prinț: nepăsător și semeț, așa cum i se cuvine. Prin tubul lung și întunecat al telescopului, părea imposibil de aproape de noi. Ce erau acele forme neclare de la suprafața sa: orașe și târguri ca ale noastre, sau câmpii și munți înalți? Oare luna era o oglindă a vieții de pe pământ și de ce lumina numai noaptea?

I-am pus lui Petru toate aceste întrebări și multe altele când a instalat telescopul pentru mine, după ce a tot scotocit prin cufărul pe care servitorii lui îl căraseră la lăsarea serii pe dealul care străjuia tabăra militară. În el își ținea toate uneltele și instrumentele sale prețuite: unul dintre prietenii și ajutoarele sale, generalul James Bruce, i le-a cumpărat din Anglia pe sume fantastice. Nimic nu îi făcea mai mare plăcere lui Petru decât să privească cerul.

— Să vezi ce carte a minunilor dumnezeiești ți se deschide în fața ochilor, mi-a șoptit el, apoi a încercat să îmi răspundă la întrebări cât mai bine, dar în cele din urmă a spus: Planetele sunt ca oamenii, Marta. Întotdeauna rămâne o parte întunecată pe care nu o putem vedea. O parte alcătuită din nevoi și dorințe ascunse.

— Nici măcar Țarul nu o vede? Nu știi totul despre toți?

Lumina lunii părea să îi schimbe trăsăturile, deși cerul senin al nopții era presărat și cu stele.

— Aș vrea eu! Dar nu. Țarul nu vede niciodată cealaltă parte, căci îi este ascunsă cu grijă. Poate

este mai bine așa, totuși, a spus el.

— Ei bine, există o excepție.

— Și care ar fi aceea?

— Iubirea. A iubi înseamnă să cunoști partea întunecată a altuia și totuși să îl vrei alături. Tu ești planeta mea și te văd în întregime, chiar și fără să mă uit la cer printr-o țeavă.

El mi-a atins pântecele care începea să se rotunjească.

— Eu te plac cu toate curbele tale.

Am cedat îmbrățișării sale.

Grupul care se adunase la cină în Schlusselburg era vesel și gălăgios. Bucătarul a servit cinci boi fripți întregi, iar servitorii abia mai pridideau să umple cupele cu bere și rachiu. Numai Alexei își ținea brațele încrucișate într-un protest mut: refuza să își golească paharul. Petru l-a privit pe Țarevici și a trântit cupa în formă de vultur pe masă.

— Bea, Alexei! i-a ordonat.

S-a lăsat tăcerea și toate fețele s-au întors spre băiatul palid. Piticul lui Petru, Jakim, a încercat să reducă tensiunea prefăcându-se supărat.

— Bea! Bea! l-a imitat el cu o voce pițigăiată.

Dar Mențikov l-a pocnit atât de tare peste cap, că piticul a urlat și s-a ascuns în întunericul umbrelor.

Alexei l-a implorat pe tatăl său.

— Te rog, sire, nu mă sili. Dacă beau atât de mult, dimineața mă simt slăbit și mi-e rău.

— Sunt sigur. Trage-ți pantalonii în jos, ca să ne asigurăm că nu ești fată! Uită-te dar la Marta: bea de mă bagă sub masă, iar apoi mă cară înapoi în pat. Fiul nostru nenăscut își începe viața așa cum trebuie.

M-a bătut peste pântece, apoi i-a aruncat băiatului o privire aspră.

— Bea! Altfel, pun să fii bătut.

Alexei și-a adunat curajul să vorbească împotriva tatălui său.

— Și eu sunt fiul tău. Sunt moștenitorul tău. Ar trebui să te intereseze sănătatea mea, în loc să mă chinui.

Cu coada ochiului l-am văzut pe Jakim ghemuindu-se la perete, îndesându-și pumnii mici și grăsuni în orbite și clătinând din cap, într-o disperare mută. Mi-am ținut răsuflarea.

— Moștenitorul meu? a răsunat vocea lui Petru sub tavanul boltit.

Alexei s-a clătinat pe scaun. Petru a inspirat din nou, iar venele de pe frunte i s-au umflat.

— Ascultă-mă! Aș putea muri și mâine, Alexei Petrovici, dar tu nu te vei bucura prea mult de moștenirea ta dacă nu îmi calci pe urme. Trebuie să iubești ceea ce face țara mai puternică și să te lepezi de tot ce o ține pe loc. Nu te mai ascunde după anteriele împuțite ale preoților, ca o fetiță.

Petru a pus mâna pe *dubina* lui: cnutul stătuse până atunci liniștit lângă el, dar acum l-a ridicat.

— Moștenitorul meu vei fi când îi vei asculta pe înțelepții consilieri care vor să îți ușureze povara datoriei. Moștenitorul meu vei fi dacă nu vei precupeți nici un efort pentru a asigura fericirea fiecărui rus. Dar străduința mea și sfaturile mele se risipesc în van.

Dubina a șfichiuit prin aer; Alexei s-a dat îndărăt, suspinând și împletindu-și brațele deasupra capului. Dar Petru nu își încheiase socotelile cu el.

— Nimeni nu este moștenitorul meu numai pentru că s-a născut dintre picioarele maică-sii. Țarul suferă cel mai mult, dintre toți rușii. Eu trăiesc pentru Rusia, iar într-o zi voi muri pentru Rusia.

Petru și-a umplut din nou paharul până la buză și i l-a întins lui Alexei, rostind calm, dar amenințător:

— Bea, că altfel îți va părea rău.

Alexei încă ezita, dar Menșikov s-a aplecat spre el, i-a deschis fălcile cu de-a sila, iar Petru i-a

turnat conținutul paharului pe gât lui Alexei. Țareviciul a scuipat, a gâlgâit și a tușit, dar când Petru a vrut să o ia de la capăt, l-am înghiontit ușurel.

— Ce e? a întrebat el, ținând în mână paharul în formă de vultur, gol și picurând.

Mi-am ridicat paharul, în semn de toast.

— Bine ai vorbit, Țarul meu. Fie ca ziua morții tale să fie la fel de departe de noi ca stelele de pe cer.

Alexandr Danilovici încă aștepta că continue torturarea lui Alexei, dar Petru a ezitat și a spus:

— Lasă-l! Deja s-a scăpat pe el de frică.

Menșikov și-a șters mâinile pe cracii pantalonilor, dezgustat, iar eu am aruncat o privire spre Țarevici. O dungă umedă se întindea de la șliț până la genunchii pantalonilor din piele ai lui Alexei, iar sărmanul băiat plângea fără să se ferească, cu lacrimile șiroindu-i pe obraz.

— Piei din fața mea! a ordonat Petru, iar Alexei a fugit.

Petrecăreții au râs în hohote, s-au ridicat pahare, muzica a reînceput, iar festinul a continuat.

— Marta cea Milostivă, a spus Menșikov privindu-mă pieziș, ca pentru a mă avertiza.

Știam ce vrea să zică: tocmai îl convinsesem pe Petru să îi permită Rasiei Menșikova să se mărite cu Antonio Devier, străinul negricios de la petrecerea aceea nebună, împotriva dorințelor lui Alexandr Danilovici. De patru ori o ceruse de soție Devier și de patru ori pusese Menșikov să fie bătut cu bestialitate de mardeiașii lui, dar Rasia își pusese speranța în portughez. Am ridicat paharul în direcția lui Menșikov, iar el mi-a întors gestul.

*

După ce am făcut dragoste în dimineața următoare, l-am ținut strâns în brațe pe Petru. Îl

simțeam atât de aproape de mine, încât mă durea – destul de aproape ca să pot pune o întrebare care mă uimea și mă îndurera.

— De ce îl tratezi cu atâta asprime pe Alexei? Este un copil. Nu îl iubești?

În lumea ostilă și precară a șerbilor, toți cei din afara izbei erau un posibil pericol sau un inamic. Încredere nu puteai acorda decât celor din familie. Țineam unul de altul cât de mult se putea. Pe cine să iubești, pe cine să te încrezi, dacă nu pe propriul copil? Robii au o zicală: „Lacrimile altora sunt apă chioară“. Brutal, dar adevărat.

Petru m-a privit uimit, iar apoi a clătinat din cap.

— Nu îl tratez cu asprime. Îl pregătesc pentru viața de Țar. Este o viață lipsită de dragoste adevărată.

M-am încruntat.

— Ce spui? Eu te iubesc. Și nu vreau ca fiul nostru să ajungă ca Alexei.

M-a sărutat tandru, îndepărtându-mi o șuviță neagră de pe frunte.

— Nu îți face griji! Nu va ajunge ca el. Alexei nu s-a născut din dragoste, ci numai din datorie și plictiseală. Niciodată nu am vrut să fiu cu Evdochia.

— Nu îl face pe Alexei să plătească pentru asta.

— Până și înfățișarea a luat-o de la ea! a zis Petru, cutremurându-se. Totul – pielea palidă, ochii întunecați și fruntea înaltă, părul subțire, gura aceea țuguiată și năzuroasă. Dumnezeule, până și felul în care merge, umbletul lui încet, tot de la Evdochia l-a moștenit. Mă scoate din minți. Cum de l-a făcut să semene atâta cu ea?

— Nu este vina lui, am zis eu. Poate semăna cu tine în alte privințe. Presupun că îl iei cu tine pretutindeni?

— Cred că este prea târziu să îl mai învăț ceva. Înainte nu era niciodată alături de mine. A stat cu Lopuhinii și preoții lor prea mult în copilărie, cât

timp eu am călătorit și am învățat. Vezi și tu ce au făcut din el. Jumătate de bărbat!

Mi-am mușcat buza. Îmi era milă de Alexei, dar nu era lupta mea. Ba mai mult, purtam în pântec următorul copil al lui Petru. M-am lăsat în cot, gata să continui conversația.

— Așadar, nu ai iubit-o niciodată? La Evdochia mă refer. Niciodată?

Simțeam ridicola împunsătură a geloziei față de acea femeie nenorocită. Da, fusese soția lui Petru, dar eu eram cea care dormea în patul lui, în timp ce ei îi putrezea carnea pe oase în mănăstirea unde fusese aruncată.

— Nu, niciodată, a răspuns Petru fără ezitare. Gândul la ea și la viața noastră împreună mă cutremură și mă scârbește. Mama mi-a ales-o și a părut să fie potrivită. Dintr-un neam mai puțin însemnat decât Romanovii, cu pielea deschisă, pioasă și aparent docilă...

— Aparent? am întrebat eu.

— De fiecare dată când veneam de la fetele pe care le vizitasem în Cartierul Nemțesc, era indispusă și mă cicălea. Odată i-am adus chiar și un dar, ca s-o îmbunez. Era o vază pe care mi-a spart-o la picioare, țipând, în loc să mă întâmpine cu un zâmbet și să îmi mulțumească. Și încăpățânată ca un catâr! I-am vorbit timp de patru ore, încercând să o conving să se călugărească, dar a refuzat. Iar acum este prizonieră la mănăstire, unde mintea îi poate putrezi mâncată de molii, la fel ca rochiile ei.

L-am sărutat pe frunte.

— Ei bine, dacă vreodată vii acasă la mine de la alte femei, pun biciul pe tine.

Dar Petru nu zâmbea.

— Prostii! Ea era soția mea, Țarița mea. Era de datoria ei să zâmbească și să îmi arate bunăvoință, indiferent ce făceam eu. Asta și să îmi nască mulți fii sănătoși. Nu așteptam altceva de la ea.

Nu știam ce să mai răspund, dar am avut grijă să nu uit cuvintele lui.

După victoria sa împotriva suedezilor în prima bătălie navală adevărată a Marelui Război Nordic, Petru era binedispus. El însuși participase acolo unde lupta era mai grea, sub numele de căpitanul Mihailov. Șeremetiev l-a răsplătit cu Ordinul Sfântului Andrei. La culcare, Petru își lega eșarfa albastră la piept cu o mândrie copilărească și își prindea ordinul bătut în diamante de pânza subțiată a cămășii sale de noapte, înainte de a se strecura sub pătură. Sărbătorile care au urmat i-au speriat până și pe acoliții săi cei mai călițiți în lupte, iar a doua zi, Tolstoi a plecat spre Poarta de Aur de la Constantinopol, palid și tras la față. Pentru propria siguranță, a trebuit să îl legăm în șa.

Adevărul era că ziua nu avea destule ore pentru Petru. Nici un rus nu trudea mai mult decât conducătorul său, căci, după părerea lui Petru, în afară de moarte, timpul pierdut era sigurul lucru care nu putea fi recâștigat. Până la ora patru dimineața, scria, semna și sigila deja o duzină de ucazuri, făcându-l să zâmbească pe Makarov cu frecventa utilizare de expresii ca „imediat“, „de îndată“, „fără întârziere“ și „să nu uiți nici de...!“

La mai puțin de două săptămâni de la bătălie, au apărut, asemenea ciupercilor după ploaie, primele colibe din lemn din Sankt Petersburg. Petru le-a dat ofițerilor săi așezările suedeze cucerite din câmpiile mlăștinoase ale Nevei. Robilor care munceau câmpurile prea puțin le păsa dacă ordinele erau date de un rus sau un de suedez; suferințele lor nu aveau sfârșit.

Nu am înțeles ce însemnătate aveau aceste colibe pentru Petru, gândind că va fi una din fanteziile lui trecătoare, la care renunța pentru ceva mai promițător. Dar, pentru el, nimic nu era mai promițător decât acest nou oraș al lui.

— Ce crezi? Nu ți se pare perfect? m-a întrebat, în timp ce întindea el însuși primele grinzi din

lemn ale Fortăreței „Petru și Pavel“, mutându-le dintr-o parte în alta, până ce s-a declarat mulțumit.

Nu avea decât un singur gând: să se agațe de această bucată de pământ. Chiar dacă îl costa imperiul sau chiar viața, pământul acesta nu va mai fi niciodată separat de trupul Rusiei.

— De ce vrei să fondezi noul tău oraș aici? l-am întrebat în seara zilei în care dăruiserăm moaștelor Sfântului Alexandr Nevski un nou lăcaș de odihnă, pe Lust Eland, așa-numita „insulă a fericirii“ din mijlocul mlaștinilor jilave care ne înconjurau și unde fusese fondat Sankt Petersburg.

Eram întinsă în brațele sale, ametită de votcă; buturugile trosneau în șemineu, iar flăcările aruncau o lumină caldă pe pielea mea goală, căreia sarcina îi dăduse o nuanță trandafirie. Mă simțeam puternică și apărată alături de Petru și fiul nostru, așa cum nu mă simțisem niciodată în viața mea.

— Nu ai destule orașe deja – chiar ai nevoie de încă unul aici? am zis eu, necăjindu-l.

— Tot ce fac este pentru Rusia. Oamenii mei vor înțelege mult mai târziu ce fac eu aici pentru ei. A oftat. Moscova este moartă și aparține trecutului. Face parte din Orient, Marta.

— Tocmai de asta îl iubește Daria.

— Daria nu a suferit la Moscova relele pe care le-am suferit eu. Urăsc Kremlinul, Marta.

I-am simțit corpul scuturat de un tremur și l-am ținut strâns până s-a calmat.

— Nu voi mai dormi niciodată acolo. Când va trebui să merg la Moscova, voi locui la Preobrajenski, unde am copilărit, a zis el, mângâindu-mă cu gândul aiurea. Noua mea Rusie are nevoie de un nou punct focal. Nu am ales acel loc la întâmplare: am luptat pentru el și voi dărui supușilor mei un paradis aici, un Nou Ierusalim, pe apă, dominat de o fortăreață la fel de redutabilă ca spiritul acestui oraș.

— Dar cum vei construi un nou oraș? Când și cu ce mijloace, când ne aflăm în toiul unui război?

— Întotdeauna se găsesc mijloace și timp pentru ceea ce trebuie făcut, Marta. Ca, de pildă, pentru dragoste, a râs el și s-a rostogolit peste mine.

În tabăra militară, făceam parte din lumea lui Petru, chiar dacă nu eram singura fată cu care împărțea patul. Dar pe celelalte le lua așa cum mânca cașă la micul dejun, sau cum se ușura lângă un copac. Cu mine obișnuia să bea. Eu eram cea care îl făcea să râdă în hohote când îi mânjeam scaunul cu sacâz și sevă proaspătă, ca să se lipească de el, sau când îi turnam apă în cizme dimineața, înainte de a și le trage în picioare. Eu eram cea care îl strângea în brațe când apăreau crizele sau furiile nebune, sau când îl copleșeau ororile însângerate ale amintirilor sale. În brațele mele, Țarul Tuturor Rusiilor dormea adânc ca un prunc; îi păzeam somnul de coșmaruri. Când îmi pipăia burta în căutarea mâinilor și picioarelor copilului, simțeam că nici o femeie nu reprezintă un pericol pentru mine.

Eu eram cea care îi purta fiul în pântece.

Capitolul 35

Coseam hăinuțe pentru copil, dormeam cât îmi comanda corpul și cedam fericită oricărei pofte: sugeam un fagure proaspăt de miere sau mâncam castraveți acri din cămările de la Schlusselburg. Dar cel mai mult îmi plăcea dulceața sărată a heringului baltic: Felten, bucătarul lui Petru, cumpăra peștii de la piața de lângă orașul nostru în devenire și îi marina în smântână, mere și ceapă.

Piața aceasta era alcătuită dintr-un singur șir de tarabe și prăvălii neîngrijite, dar atrăgea o mulțime de oameni. L-am însoțit pe Felten într-acolo într-o dimineață de iunie. Danezul scund și îndesat era într-o stare de spirit proastă, deoarece Petru îl scuturase bine cu o seară în urmă: fusese furată din

bucătărie o roată mare de brânză Limburger, tocmai când o ceruse Țarul. Mie îmi venea să râd, dar Felten se resimțea după bătaia încasată de la Petru.

Golful Finic strălucea în lumina aprinsă a soarelui, pe câmp se vedeau primele grâne, iar pământul ne zâmbea plin de promisiuni. Caii noștri scunzi și puternici tropăiau de-a lungul cărărilor desfundate de căruțele armatei ruse, iar șanțurile și gropile din drum erau întărite de soarele de iunie. Îmi conduceam cu grijă calul evitând făgașele cele mai adânci, în vreme ce Felten bombănea, indispus.

— Când ne vom întoarce la Moscova, unde am o bucătărie adevărată și provizii adevărate? Numai când mă gândesc la condimentele mele și la cazanele de ciorbă de acolo mă apucă plânsul. Cum să gătești în pustietatea asta? Este ca și cum ai cere unui măgar să cânte la harpă.

Am mânat calul în jurul buturugii groase a unui stejar, rămășiță a operațiunii de defrișare a lui Petru, menită să adune cherestea pentru flota lui.

— Ar fi bine să te pregătești pentru o ședere lungă aici, iar Țarul vrea să mănânce bine în noul său paradis. Pentru asta avem nevoie de tine, Felten, am zis eu.

— Paradis!

A scuipat cuvântul, apoi a plesnit un țânțar care îl sugea leneș de obraz. Așa, supărat, îmi amintea de porcușorii pe care îi spăla cu bere, muștar și miere înainte de a-i frige la foc mic. Odată ajunși pe masă, expresia lor cumva surprinsă, cu mărul în rât, ne făcea să râdem.

— Mai degrabă iadul, după părerea mea. Este adevărat că Țarul a ordonat să vină alți muncitori, prizonieri și robi, care să construiască acest oraș, pe lângă cei recrutați special?

Fluturam din mână ca să alung un roi de muște, când calul meu s-a împiedicat într-un făgaș adânc. M-am ținut în șa, deși cu greu, dar am simțit o

durere fulgerătoare. Măciulia șeii mi se înfipsese în burtă. Am răspuns cu o voce fermă:

— Da. Primii cincisprezece mii de oameni trebuie să sosească în primăvara următoare, iar o a doua tranșă în august. M-am oprit și am inspirat dureros, șuierător. Anul acesta este deja prea târziu pentru construcții de mare anvergură.

Felten a pufnit, orb la durerea mea.

— Dacă aș fi știut asta în Olanda, când l-am cunoscut pe Țar la docuri, nu aș fi dat curs chemării sale. Regret că am plecat de acasă.

Am râs de disperarea lui.

— Revino-ți. Doar nu trebuie să gătești pentru toți cei cincisprezece mii de muncitori. În viață există întotdeauna o alternativă mai rea. Întotdeauna. Crede-mă.

M-a privit, dar nu a spus nimic. Eu am strâns din dinți, căci mă durea încă burta acolo unde mi se înfipsese șaua. Mă simțeam ca și cum aș fi fost înjunghiată.

Vântul purta spre noi zgomotele și mirosurile pieței. Primele fructe și legume din sezon, plăcinte, prăjituri, oale din lut și borcane cu carne, brânză și pâine, baloturi de stofă simplă, aspră, legături de lână toarsă neglijent și necolorată, cât și ierburi și rădăcini care promiteau să vindece tot felul de boli și dureri, erau toate întinse pe pământul gol.

Felten a cercetat lamele lucioase ale cuțitelor nou făcute de la taraba fierarului și a căutat prin țarcuri după porci și viței – caii se vindeau în altă parte – târguindu-se nemilos pentru doi porcușori îngrășați. Gardienii i-au legat de copite, apoi i-au aburcat pe umeri, agățați de două bețe. Am mers înainte, plimbându-mă fără nici un scop anume, când, deodată, am auzit o voce de femeie peste celelalte voci:

— Asta-i hoție la drumul mare! Ar trebui să fii pus la stâlpul infamiei, nemernicule!

M-am oprit din drum, cu inima bubuindu-mi în piept: se putea oare? Felten mă ajunsese din urmă

și începuse să zică:

— Stăpână...

Dar eu m-am lăsat condusă de sunetul acelei voci.

— Asta numești tu o plăcintă umplută? Până și porcii mei primesc mai multă mâncare și să știi că sunt numai piele și os, zice femeia, aflată cu spatele la mine.

Brutarul s-a apărat blând de greutatea cuvintelor ei: nici un negustor nu dorea să atragă acest fel de atenție în ziua de târg. Am atins umărul femeii, iar ea s-a întors pe călcâie, cu o privire furioasă. Văzându-mă, gura ei țuguiată s-a desfăcut într-un zâmbet larg, neîncrezător, iar eu mi-am deschis larg brațele: era ea, era chiar Caroline Glück.

— Marta! a exclamat ea, scăpând coșul din mână și îmbrățișându-mă fără ezitare.

De bucurie, am încercat să nu mă gândesc la pântecele care mă durea sau la împunsătura ascuțită de frică pe care o simțeam. M-am aplecat spre ea: pelerina și părul împletit îi miroseau a camfor și mentă, aromele casei lor din Marienburg. Într-un târziu, mi-a dat drumul, sau mai degrabă eu i-am dat drumul în cele din urmă.

— Marta! Doamne, ești în viață. Ce faci aici?

— Ernst este și el aici? Și Agneta? Frederic?

Vorbeam atât de repede și de mult, încât la început nici nu ne auzeam una pe alta. Am întrebat despre ceilalți membri ai familiei. Locuiau cu toții într-o căsuță mică de lemn, a zis ea, în care vântul șuiera printre crăpăturile și fisurile trunchiurilor fixate laolaltă în grabă, iar Ernst Glück lucra ca profesor. În cele din urmă, mi-a remarcat pântecele.

— Doamne Dumnezeule, viața de familie îţi priește. Sărmanul Johann! Domnul să îi odihnească sufletul! Așadar, cine...?

Caroline l-a remarcat pe Felten, care aștepta în spatele meu, împreună cu soldații. Vocea i s-a stins, privindu-l cum își umfla obrajii, prost

dispus; înțelegeam foarte bine ce credea despre mine pentru că îl sileam să aștepte, dar nu îmi păsa. Caroline s-a încruntat, iar eu mi-am mușcat buza. Ah, până la sfârșitul zilelor ei, va rămâne soția pastorului, virtuoasă și supusă!

— Te-ai căsătorit? De ce te afli aici cu soldații? Ai făcut ceva rău? a vrut ea să știe.

— Nu. Deloc. Nu este ușor de explicat...

Mi-am căutat cuvintele, căci nu era ușor de găsit o explicație pentru ceea ce mi se întâmplase. Ultima oară când ne-am văzut, eram însărcinată cu copilul fiului ei și măritată cu un simplu soldat suedez. Am inspirat adânc. Era timp pentru întreaga poveste mai târziu. Mai bine să îi spun adevărul acum.

— Copilul acesta are un tată, am zis eu. Este Petru, Țarul Tuturor Rusiilor.

Caroline a scăpat din mână una dintre piroștile pentru care se arătase atât de fioroasă.

— Petru? Țarul! Bunule Dumnezeu din ceruri! a zis ea, pălind de uimire, cu ochii cât cepele. Dar cum... şi când... este incredibil.

— Domniță, ne-a întrerupt Felten, roșu la față de cât ținuse în brațe o nouă roată de brânză enormă, pe care voia să i-o ofere lui Petru, ca scuză pentru neglijența sa.

Am îmbrățișat-o încă o dată pe Caroline.

— Ce ar fi să vii la cină în diseară? Felten poate frige unul dintre purcei, ca să sărbătorim. Voi trimite un străjer să te ia.

Caroline a ezitat, dar nu îmi putea refuza invitația: nu o lăsa curiozitatea care o cuprinsese.

Pe drumul de întoarcere, Felten s-a tot plâns că îi iroseam unul dintre porcușori, până ce am dat pinteni poneiului să o pornească la trap. Obrajii mi se îmbujoraseră de la soare, de la vânt și de fericirea de a mă fi reîntâlnit cu familia Glück. În afară de Daria și de Petru, ei erau tot ce aveam pe lume. Voiam să îi ajut și să le mulțumesc pentru tot ce făcuseră pentru mine. Nu am întrebat de Anton

și prea puțin îmi păsa de el. Nu mă putem gândi decât la fericirea de a o fi revăzut pe Caroline – și nu la teama sâcâitoare pentru ce se întâmplase mai devreme, când calul meu se împiedicase.

Coliba noastră era primitoare și caldă, căci soba din teracotă ardea chiar și vara. Înainte de răsăritul soarelui, Petru vizitase deja docurile, rezolvase o ceartă între generalii săi și în cele din urmă dictase o scrisoare lungă și furioasă pentru Alexei. Apoi comandase portocali, arbori de camfor și mentă din Persia, înainte de a redacta și a semna un ucaz referitor la educația generală a tinerilor ruși. Când am deschis ușa, era aplecat peste planurile tot mereu schimbate ale orașului său, învârtea o pană între degetele murdare și mânca o lingură de cașă rece. Într-o cupă din lemn, pe care o cioplise el însuși, un strat uleios plutea peste resturile acrite de cvas. Picioarele lui loveau și bocăneau sub masă, iar fața și umerii îi zvâcneau, dar, când am intrat în cameră, a ridicat privirile și a zâmbit, bucuros pentru lumina soarelui și aerul proaspăt. Mi-am scuturat pelerina prăfuită și mi-am scos picioarele umflate din sandale. Baretele lor îmi intraseră adânc în piele.

— Doamne, ce bine este! am oftat, așezându-mă la Petru în poală.

Când l-am sărutat, mâinile lui au căutat copilul.

— Ce face tânărul nostru recrut? Stă în poziție de drepți? Și-a frecat nasul de gâtul meu, făcându-mă să râd. Hmm, miroși bine, a aer curat. A găsit ceva la piață Felten? Mi-e o foame de lup.

— Recrutul înoată, am glumit eu. Cred că va fi marinar.

Am apucat ucazul pe jumătate terminat. Vederea sulurilor grele de hârtie, acoperite cu cerneală neagră, groasă și sigilii de un roșu strălucitor, peste care Petru își așternuse semnătura, nu încetau să mă uimească.

— De ce te-ai oprit din scris?

Și-a odihnit capul pe umărul meu și am putut să îi inspir mirosul de fum și piele.

— Ah, *matka*. Pot comanda cât vreau, dar tot nu merge bine. Orice spun eu este schilodit de prostia și ostilitatea rușilor. Nu pot reuși de unul singur. Am nevoie de ajutor.

— Cine ar putea să te ajute pe tine? am întrebat eu.

— Cineva care este educat și vorbește mai multe limbi străine. Cineva care să le fie exemplu.

Inima îmi bătea cu putere în piept, căci aveam o idee.

— Cred că s-ar putea să știu pe cineva, am zis. Așa cred.

Mi-am simțit inima tresărind. Găsisem o modalitate de a-i ajuta pe soții Glück fără să îi jignesc, oferindu-le pomană.

— Pe cine? a întrebat Petru, uimit.

Dar, înainte de a putea răspunde, m-a traversat un val de durere, ca și cum un gigant mă prinsese în brațe, mă strângea și mă storcea de viață. Teama și agonia mă sugrumau; gâfâiam încercând să respir, dar plămânii nu mă mai ajutau. Simțeam că mă sufoc.

— Nu!

Am icnit când fusta mi s-a înroșit. În câteva clipe, stofa era îmbibată de sânge, iar la picioare mi se formase o baltă stacojie. Durerea a estompat orice altă senzație și toată puterea și viața mi s-au scurs din trup. Petru m-a prins cu un țipăt înfricoșat. Plângând în hohote, m-a ținut strâns în brațe, când fiul nostru s-a născut mort în a șasea lună de sarcină.

Lunile următoare se amestecă în amintirea mea și dispar înapoia unui văl dens de suferință și adâncă tristețe. Simțeam că toate lucrurile la care nu avusesem timp să cuget înainte mă prinseseră din urmă acum, când eram nevoită să stau întinsă în pat și să mă odihnesc. Gândurile negre nu au pierdut ocazia să dea năvală în sufletul meu ca

lăcustele, devorând toată bucuria și nelăsând în urmă decât un pământ sterp, pârjolit. Păreau niște păsări ale tristeții care se năpusteau asupră-mi, întunecându-mi lumina minții cu aripile lor sumbre. Penele lor erau negre ca tăciunele și își implântau ghearele ascuțite în inima mea, se hrăneau din sufletul meu, își depuneau ouăle clocite și urât mirositoare în cuiburi țesute din disperarea mea.

Când mă găsea plângând, Caroline mă îmbrățișa.

— Of, Marta! Cât de crud pare totul, dar numai tu poți scăpa de tristețea aceasta.

Avea dreptate: nimeni nu putea alunga păsările tristeții, în afară de persoana în care își găseau cuib.

Caroline era mereu alături de mine: soții Glück se mutaseră în tabăra militară după ce pierdusem sarcina, iar Caroline își luase îndatorirea de a avea grijă de mine alungându-l până și pe Petru din cameră la început.

— Afară! În asemenea situații, nimic nu este mai rău decât bărbații, care vin să caște gura ca niște vite și murdăresc totul!

Petru le dăduse soților Glück casa unui fost ofițer suedez în care să locuiască. Caroline a spus că Petru a plâns când a mângâiat degețelul deja format și unghiile de la picioare ale fiului său născut mort.

Eram înțepenită de frică. Era deja cea de-a doua sarcină pierdută. Dacă nu puteam să îi dăruiesc un copil sănătos și cu atât mai puțin un fiu? Păsările tristeții țipau, iar strigătele lor ascuțite își băteau joc de cuvintele Dariei în pustiul inimii mele. *Nimic nu aduce mai multă fericire unui bărbat cât aduce un fiu*. Caroline îmi dădea să mănânc tocane fierbinți, dense, făcute cu fasole și slănină, chifle calde umplute cu sângerete, omlete cu ierburi proaspete și fructe uscate și dulci înmuiate peste noapte în vin fiert. Până și Felten i-a cerut rețeta,

mi-a zis ea cu o oarecare mândrie, după ce mi-a pus la picioare pietre calde și a încălzit pe soba din teracotă o pătură, în care m-a înfofolit mai apoi. Corpul meu și-a recăpătat încet-încet puterile, dar sufletul nu își găsea liniștea. Zăceam în pat, cu ochii în tavan și număram gândăceii care mișunau acolo, prin smoala întărită și mușchiul crescut.

După ce m-am mai înzdrăvenit, Petru m-a trimis la Moscova. Toată opoziția mea, rugămințile și lacrimile nu au fost de nici un folos; ba chiar l-au enervat.

— Te rog, lasă-mă să rămân cu tine, l-am implorat eu, deși cunoșteam răspunsul.

— Ești prea slăbită. La Moscova, doctorii de la curte pot avea grijă de tine mai bine. Doar vrem să te pui pe picioare în scurtă vreme, nu-i așa?

Nu puteam decât să sper că acesta era adevăratul motiv.

Așa că am călătorit confortabil într-o litieră, însoțită de un alai de trăsuri și căruțe, dar, când am părăsit tabăra, am văzut un grup de spălătorese tinere și sănătoase care înotau în râu. Își arătau trupurile fără false pudori, iar pielea lor goală și palidă lucea în lumina soarelui de vară. Care dintre ele va împărți patul lui Petru, chiar în seara aceasta? În câteva săptămâni, oricare dintre ele putea purta în pântece pe fiul lui. Am tras draperiile și m-am prăbușit peste perne, suspinând fără să mă pot opri și mușcându-mi pumnii până la sânge. Câinii preferați ai lui Petru, Lenka și Lenta, mă însoțeau; își luase rămas-bun de la ei cu lacrimi în ochi. Lenta era grea cu pui. I-am mângâiat burta în tăcere, ca pe un talisman.

Rareori am fost lăsată singură pe drumul de întoarcere, căci soții Glück se temeau că mi-aș putea face vreun rău. Preotul luteran și Țarul se înțeleseseră fără nici o dificultate, iar Ernst Glück, fiind același om drept, învățat și bun pe care îl cunoscusem la Marienburg, a instituit la ordinele Țarului prima școală secundară de la Moscova,

unde se preda filosofie, etică, politică, latină, câteva limbi străine, aritmetică și educație fizică. Agneta, copila firavă și palidă de care avusesem grijă odinioară, se preschimbase într-o tânără frumoasă care întorcea capete în Cartierul German. Când Ernst a murit de febră, doi ani mai târziu, am luat-o pe Agneta pe lângă mine, în vreme ce Caroline a rămas să locuiască în suburbiile Moscovei.

Capitolul 36

Știam din scrisorile lui Petru că depășise durerea și suferința din vară. Același lucru îl aștepta și de la mine? Numai gândul mă durea, îl simțeam ca o trădare a copilului nostru născut mort, dar ar fi fost periculos din partea mea să uit cum se plictisise Petru de proasta dispoziție și lamentările Evdochiei. Mi-am pictat buzele amorțite cu roșu, am exersat veselia până m-au durut obrajii și mi-am pus o rochie nouă, din catifea verde-închis, cu broderie aurie. Indiferent cât de nepăsător și de uituc era Petru în privința înfățișării lui, nu se cădea ca eu să nu mă prezint în cea mai bună formă.

A trimis după mine de cum a venit. Pantalonii de piele îi erau pătați, cămașa puțea a sudoare și era încălțat cu cizmele pe care le cumpărase când era tânăr, din prima lui soldă, primită la un șantier naval din Olanda. Când și i-a scos, ciorapii îi erau rupți, iar el și-a mișcat fericit degetele goale.

— Vezi, *matka*, până și șosetelor mele le-a fost dor de tine. Nimeni nu le mai cârpește. Găurile sunt la fel de mari ca acelea din inima mea când nu ești cu mine.

— Ți-a fost dor de mine?

Am râs, iar inima îmi bătea mai să îmi spargă pieptul. M-a tras lângă el și i-am simțit respirația

fierbinte pe gât.

— Foarte mult.

— Cât de mult? am oftat eu.

— Hai să îți arăt cât de mult.

Mi-a ridicat fusta grea și și-a făcut de lucru cu panglicile mătăsoase, care îmi legau ciorapii de un corsaj din mătase, cu dantelă. Mă temusem de clipa aceasta în ultimele câteva săptămâni și cu atât mai mult de când îi fusese anunțată sosirea. Voi simți dorința? Dar fierbințeala a urcat dinspre stomac când m-a sărutat Petru și m-a ridicat pe masa din sufragerie. Mi-a desfăcut coapsele și și-a strecurat degetele în umezeala dintre picioarele mele, apoi a găsit locul meu secret și m-a mângâiat cu tandrețe, până ce am început să gem și am deschis mai mult picioarele, așteptând să îl primesc.

— Este timpul să facem un alt copil, a zis el, printre sărutări.

La începutul noului an, Carol al Suediei și Ludovic al Franței l-au alungat pe August cel Puternic și l-au pus pe tronul Poloniei pe propriul lor protejat, Stanisław Leszczyński. Petru era negru de furie, iar pregătirile Turciei de a se alătura alianței suedezo-poloneze și de a cădea în spinarea Rusiei nu îmbunătățea cu nimic situația. Țara, deja epuizată de eforturile Țarului, avea acum inamici pe toate fronturile. Nu era aceasta cea mai mare temere a sa? Cum vom supraviețui?

Am călătorit împreună cu Daria înapoi, spre tânărul oraș al lui Petru. Fortăreața „Petru și Pavel“ se ridicase pe malurile Nevei de la ultima mea vizită. Se construiau și multe case, chiar dacă toate materialele de construcție trebuiau aduse de la mare depărtare. Țarul voia ca acest oraș să fie construit din piatră și să fie cât se poate de diferit de dezordinea Moscovei; casele sale urmau să se laude cu fațade înalte și armonioase, cu străzi lungi și drepte, aliniate ca perlele pe un șirag, așa cum văzuse în Europa. Sute de mii de oameni trudeau

cu spinarea îndoită și pielea mușcată de țânțari, gleznele li se umflau din cauza apei sărate a smârcurilor, luptându-se ca să dreneze mlaștinile și să forțeze apele umflate ale Nevei să curgă prin canale. Străjerii nu își dezlipeau ochii de pe ei cât timp lucrau: tentativele de evadare erau la ordinea zilei.

Trăsura noastră trebuia să încetinească când trecea pe lângă ei, iar în aerul torid al verii se aduna duhoarea sufocantă. Cercetam chipurile acelea trase și lipsite de speranță. Oare tatăl meu se afla printre ei? Dar nu am recunoscut niciodată pe nimeni. I-am ascultat pe oamenii care cântau pentru a-și uita nefericirea. Ciocanele și topoarele loveau pietrele și buturugile în ritmul cântecelor rusești, pline de tristețe și de dor.

Eram din nou la Moscova, din nou însărcinată. Caroline nu îmi dădea voie nici să ies, nici să beau vin sau votcă.

— Vei da naștere unui copil perfect sănătos, sau vei avea de-a face cu mine.

Mi-a mai interzis un lucru, dar chiar și zelul ei pălea în fața pasiunii lui Petru.

— Ești atât de caldă. Dacă aș putea să mă satur de tine, aș încerca-o.

În vara aceea, Piața Roșie sfârâia de căldură. Chiar și aerul din casa lui Petru de la Preobrajenski era înăbușitor. Prin camere zburau muștele, iar grinzile trosneau din cauza gândacilor. Petru era atât de scârbit, încât a pus să se spoiască toți pereții și toate acoperișurile cu smoală clocotită, ceea ce îngreuna și mai tare respirația.

Străbăteam coridoarele în sus și în jos când s-a deschis ușa: un curent de aer bine-venit mi-a răcorit fruntea lipicioasă. A fost urmat de doi soldați care aproape cărau pe brațe un mesager. Omul mai mult se clătina decât mergea. Atât eu, cât și Caroline ne-am retras în umbrele holului.

Oamenii au bătut la ușa lui Petru, iar când a deschis, i-am văzut nerăbdarea de pe chip. Eu și

Caroline ascultam cu interes; puteau vesti victoria sau înfrângerea. Dar din camera lui Petru nu se auzea nici un sunet. Mă lua cu leșin – ce putea însemna asta? Chiar atunci oamenii au ieșit din cameră, cu ochii plecați și fețele îmbujorate și l-am văzut pe Petru privind pe fereastră cu gândurile aiurea și umerii plecați. Mă durea sufletul pentru el.

— Condu-i la grajduri, să își adape caii. Se pot spăla și pot mânca în bucătărie, i-am zis Carolinei, înainte de a intra în tăcere în camera lui Petru.

Nu m-a auzit, iar eu mi-am ținut răsuflarea, cu mâna rămasă în aer. Plângea. Când l-am îmbrățișat de la spate, trupul lui s-a crispat, înainte de a ceda îmbrățișării mele.

— Tătucule. Plângi. Ce s-a întâmplat?

L-am sărutat ușor pe umăr, iar el s-a lăsat pe spate, spre mine. M-am apucat de pervazul ferestrei, ca să nu îmi cedeze genunchii sub greutatea lui.

— Sofia a murit.

— Sora ta vitregă? Regenta?

— Da. A murit acum două zile, la mănăstire. În sfârșit.

Mi-am îngropat fața în spatele lui, fără nici un cuvânt. Sofia, care își surghiunise frații în umbrele Kremlinului și comandase ambele revolte ale streliților – ea, prima femeie care condusese Rusia. Petru s-a întors și și-a lăsat obrazul pe gâtul meu. Lacrimile lui mi-au umezit pielea. Tot corpul îi era scuturat de suspine adânci, disperate. Dar simțeam și un alt tremur, unul periculos, care îi traversa membrele. Se apropia o criză? M-am prăbușit la pământ și l-am tras după mine.

— Șșșt! Haide, așază-te! Aici, cu mine. Liniștește-te, liniștește-te! Eu sunt aici...

I-am ținut capul între sâni și l-am legănat ca pe un copil, înainte și înapoi. Abia după o vreme îndelungată a ridicat privirile și a zis:

— Va fi îngropată la mănăstire.

— Dacă i se găsește un sicriu destul de mare... am bâiguit eu, încercând să glumesc.

A chicotit între plânsete.

— Chiar așa! S-a îngrășat și mai tare în mănăstire. Mă întreb pe cine a mituit să îi aducă mâncare. Și cum o călărea oare amantul ei? Dar era vicleană; rapidă și haioasă. Un adevărat conducător. Mi-a fost frică de ea, mereu. Înainte de a o închide, am primit-o singur, în marea sală de la Kremlin. A stat dreaptă în fața mea. Nici nu mă așteptam să se încline. Când am întrebat-o: „De ce nu m-ai omorât atunci când eram încă un copil?“, știi ce mi-a răspuns?

— Nu, am șoptit eu.

— „Petru, băiat prostuț“, a zis ea. „Tot ce contează este Rusia. Crezi că nu am văzut că fratele nostru Ivan era un idiot? Cine, dacă nu tu, ar fi trebuit să conducă Rusia după mine?“ Stabilitate. Continuitate... Și-a șters nasul plin de muci cu mâneca, așa cum ar face un băiețel. Da, să îi dăm un mormânt fără nume și fără dată pe crucea de la căpătâi. Să nu fie jelită și niciodată să nu fie slăvită.

L-am sărutat.

— Să pui să se sape o groapă foarte adâncă. Destul de adâncă ca să înghită toată frica și toți demonii pe care i-a creat în sufletul tău.

M-a strâns atât de tare în brațe, încât pruncul dinăuntrul meu s-a mișcat.

— Ah, *matka*, de ce trebuie să fiu atât de singur? De ce trebuie să fiu mereu Țarul? Când Menșikov i-a executat pe soldații streliți chiar în fața chiliei în care trăia Sofia la mănăstire, decapitându-i sau spânzurându-i de picioare până le-au explodat capetele și lăsându-le corpurile acolo să putrezească, astfel că vulturii au dat târcoale săptămâni la rând, Sofia ne făcea cu mâna, zâmbind. Nu a avut coșmaruri. Atunci, eu de ce am? Eu de ce trebuie să plătesc întotdeauna?

Și-am șters lacrimile cu sărutări.

— Nu ești singur. Ne ai pe noi, pe mine – i-am pus mâna hotărâtă pe pântecele meu – și pe fiul nostru.

Generalii lui Petru au petrecut următoarele doi ani rătăcind fără odihnă prin zona baltică, cucerind fortărețe cruciale și împiedicând alte atacuri ale suedezilor. După ce au evitat la mustață o ofensivă dinspre mare asupra încă fragilului Sankt Petersburg, Petru și-a petrecut întreaga noapte în genunchi, înălțând mulțumiri spre ceruri.

Capitolul 37

Norocul în Marele Război Nordic era când de partea suedezilor, când de cea a rușilor, oscilând ca pendulul unui ceas. Astăzi, Piața Roșie mișuna de spectatori, în ziua când Țarul se pregătea să sărbătorească cea mai recentă victorie: fulgi de zăpadă groși și uzi cădeau și mi se lipeau de gene și de mantia de samur. O mie de purtători de torțe se aliniau de-a lungul pieței, care fusese presărată cu nisip și pietriș, acoperind pământul cu nuanțe de auriu. Tunurile au tras salve de salut, artificiile au luminat cerul într-un curcubeu de culori și bătăile neîntrerupte de tobe aproape înghițeau sunetele pașilor bubuitori ai regimentelor lui Petru, care treceau mărșăluind pe sub arcurile triumfale ridicate în mare grabă și fluturând steagurile suedeze pe care le capturaseră, a căror pânză albastră și aurie era ruptă și arsă. În lumina înserării, zece mii de oameni formau un singur trup, care îl striga cu voci răgușite pe tătucul Țar. Dar Petru s-a aflat tot timpul în mijlocul lor, s-a amestecat cu soldații, s-a ridicat în scara șeii sale nemțești, așezate peste o pătură din blană de leopard și catifea roșie. A făcut semn cu mâna mulțimii care ovaționa iubitoare, iar eu am strigat, la fel ca ei, până ce am răgușit, dar chiar în clipa

când Petru încheiase primul înconjur al pieței, fiul nostru s-a hotărât să vină pe lume.

Primele dureri ale facerii aproape că m-au sfâșiat în bucăți; crampele nu au crescut treptat în intensitate, ci m-au lovit ca o trăsură în plină viteză. Mi-am pierdut răsuflarea în timp ce durerea îmi despica pântecele ca un cuțit. De cum am fost dusă în pat – străjerii chemați în grabă au trebuit să mă care pe brațe –, Caroline a venit la mine și m-a silit să mă ridic și să fac pași prin odaie, între accesele de durere, încurajându-mă:

— Haide, Marta! Copilul va trăi. Îi vei dărui un fiu puternic și sănătos Țarului.

Cuvintele ei îmi răsunau în urechi ca răpăitul unei mori de rugăciune în timp ce mușcam dintr-o bucată de lemn de santal pe care mi-o îndesase între dinți Daria. Doctorul Blumentrost a vrut să mă silească să mă întind în pat, dar eu știam că femeile din *mir* nășteau sănătos, fără să stea întinse pe spate. Când nu mă mai ținea în picioare decât o centură de durere, m-am ghemuit pe vine și apoi am urmat ordinele Carolinei.

— Împinge. Respiră. Apasă. Stai. Încetișor...

Dar pruncul tot nu se năștea. Daria și Caroline mă țineau bine de subsuori, mi-au dat să miros camfor când eram gata să leșin și m-au mângâiat blând pe pântece, ajutând copilul să iasă. Am murdărit maldăre întregi de rufărie cu sângele meu, iar moașa a cărat găleți după găleți de apă caldă în cameră.

La momentul acela, Blumentrost nu mai putea fi ținut în frâu.

— Lăsați-mă să îmi fac meseria, că altfel Țarul mă va jupui de viu, a zis el. Țineți-o! Mai ferm! Împinge! Îi simt capul. Este aproape. Împinge... oprește-te acum...

Cineva a țipat ca un animal. În spatele pleoapelor îmi fulgerau lumini, iar mirosul greu de sudoare și sânge era insuportabil când Blumentrost și-a băgat mâinile înăuntrul meu. Voiam să îl

lovesc, zvârcolindu-mă de durere și de furia neputinței. El m-a îmbărbătat:

— Împinge încă o dată. Da! Un băiat. Este un băiat!

Vocea doctorului era atât de triumfătoare, de parcă el era tatăl. A ridicat copilul în lumina ștearsă a după-amiezii, l-a întors pe burtă și l-a lovit peste funduleț, acolo unde pielea îi era încă murdară de sânge și mucozități albe. Primul plânset al fiului meu s-a auzit puternic și răgușit, înainte ca întunericul milostiv să mă învăluie.

Odaia era parfumată cu camfor, salvie și smirnă; apa fierbinte aburea în cadă, iar Caroline mi-a pregătit patul cu așternuturi proaspete, apretate și cu pături din blană, apoi a deschis larg geamul, dând-o într-o parte pe moașa care protesta:

— Ce putoare! Cum se poate respira aici?

Petru și cu mine admiram fără încetare degețele perfect formate și pielea trandafirie a băiețelului nostru. Avea mâini și picioare puternice și drepte și o voce răsunătoare; în fine, lucru deloc lipsit de importanță, bea ca un mareșal. După o scurtă vreme, însă, Daria i-a adus micuțului o doică și mi-a legat sânii, ca să le păstreze fermitatea și forma: locul meu era înapoi în patul lui Petru.

Fiul meu a fost botezat în capela Kremlinului, iar Petru, pe care l-au scuturat suspinele de plâns de-a lungul întregii ceremonii, i-a ordonat lui Makarov să îi înregistreze numele în anuarul curții moscovite. Alexei m-a felicitat cu vorbe măsurate, iar Petru mi-a dăruit Palatul Kolomenskoe, de lângă Moscova. Era casa mea, prima pe care o dețineam, un palat cu sute de camere și tot atâtea ferestre care străluceau în lumina soarelui. Construit pentru Țarul Alexis, tatăl lui Petru, avea o moșie întinsă – mai mult pământ decât deținuseră vreodată călugării din *mir*-ul nostru. Gândul acesta îmi făcea plăcere.

Crăciunul acela a fost cel mai fericit: în unele seri îmi schimbam rochia chiar și de trei ori,

înfățișându-mă mai întâi ca o fecioară din Frisia, apoi ca amazoană, iar în final ca o zeiță din Grecia. Când festivitățile luau sfârșit – ceea ce se petrecea de obicei la o oră când întunericul de cerneală încă ascundea vederii mele acoperișurile Moscovei – alunecam pe coridoarele întunecate către camera fiului meu, unde dormea păzit de doica lui. Mă aplecam peste pătuț și îi ascultam respirația de copil pe deplin fericit.

Când a venit dezghețul, l-am însoțit pe Petru înapoi pe câmpul de luptă. Mi se rupea inima să îmi las băiețelul în urmă, dar erau prea multe femei care ar fi fost foarte fericite să își petreacă nopțile în cortul Țarului. La Moscova nu aș fi avut parte de nici un moment de liniște. Băiețelul nostru urma să ni se alăture în cel mai scurt timp, dar deocamdată l-am lăsat pe copilul care avea de acum patru luni în palatul lui Menșikov, în grija Dariei. De-a lungul drumului și din tabăra lui Petru am dictat scrisori lungi pentru ea, implorând-o să nu uite de el în dezordinea care domnea în casa lui Alexandr Danilovici. *„Nu îl lăsa pe Petruşka al meu singur în întuneric, căci se sperie. Comandă și niște hăinuțe mai groase, Petru va plăti pentru ele. Dacă trebuie să călătorești, te rog, asigură-te că fiul meu primește destulă hrană.“*

Băiețelul meu a murit pe neașteptate înainte de Paște, în anul de după nașterea sa. Abia învățase să zâmbească când l-a răpit moartea.

— Trebuie să facem un alt fiu în scurt timp, au fost singurele cuvinte ale lui Petru.

Am încuviințat din cap, străduindu-mă să țin la depărtare păsările tristeții.

În anul următor, am născut din nou. Fiul meu era micuț, dar sănătos, însă nu a trăit mai mult decât fratele său. Păsările tristeții mi s-au cuibărit în suflet: de câte ori vedeam cum creștea și prospera Țareviciul Alexei, mă întrebam dacă nu cumva moartea fiilor mei era pedeapsa lui

Dumnezeu pentru ce avusese de îndurat soția Țarului, Evdochia.

Daria, care era încă nemăritată și fecioară după nume, mi-a dat un sfat.

— Nu iubi un copil decât după ce învață să meargă, să vorbească și este destul de puternic ca să depășească cu bine primul acces de febră.

Frumoasa mea fiică Ecaterina Petrovna a fost mai puternică decât frații ei. Născută în ciuda faptului că Petru gonea de la un război la altul de-a lungul regatului, fata a depășit tristele borne de hotar ale vieții lor scurte. Era un copil scump, cu bucle blonde și gropițe în coatele grăsune, care a mers și a vorbit devreme și care avea un zâmbet firesc, fermecător. Între bătălii, Petru dicta scrisori de dragoste, pe care mi le citea mesagerul lui. „*Nici Menșikov nu este aici și grozav îmi lipsesc cele două chipuri pe care le iubesc mai mult pe lume. Să dea Dumnezeu ca Ecaterina să fie puternică și sănătoasă, ca amândouă să puteți porni spre mine în scurt timp. Ieri, un soldat beat s-a urcat pe un acoperiș și a căzut de acolo: tu ai fi râs mai mult decât mine la această priveliște. Așa că da, mă distrez, dar nu la fel de mult ca atunci când ești cu mine aici*.“

Am mers după el cât de repede am putut. În timp ce el stătea cu oamenii lui seara, împărtășindu-și unii altora grijile legate de război și de țară, Ecaterina se ascundea sub masă, îi rotea pintenii cizmelor și murmura un cântecel, până ce o ridica în poală și îi dădea să mănânce din farfuria lui. A făcut primii pași pe malurile Nevei, iar Petru era la fel de mândru de progresele ei, pe cât era de creșterea noului său oraș. Însă noaptea îl asalta grija pentru viitorul Rusiei: vorbea în timp ce dormea, dând ordine, sau sărea brusc dintr-un somn superficial, rămânând drept ca o prăjină și încerca să își tragă pe el uniforma șifonată și murdară. Trebuia să îl forțez să se culce la loc pe perne, ostoindu-l cu cântece și sărutări, ca să își

poată aduna forțele pentru a doua zi, care îl va apăsa din nou grea pe umeri.

Carol al Suediei și-a trimis trupele spre sud, unde generalul său de nădejde Rehnskjöld i-a înfrânt pe saxoni și pe ruși. La început, saxonii fuseseră gata să îi întâmpine pe frații lor luterani suedezi cu brațele deschise. Dar veștile despre adevărata natură a ocupației i-au speriat până și pe ruși: Carol executa toți prizonierii pe loc, căci nu îi putea hrăni. Sate întregi au fost epurate; bărbați, femei și copii atârnau în copaci, cu capul în jos și burțile despicate. Ciorile le ciuguleau ochii, iar lupii le mâncau carnea de la gât spre burtă. Oamenii lui Carol încălzeau urină de vacă și o turnau pe gâtlejul victimelor legate și neajutorate până ce omul exploda sau nu mai dădea semne de viață, oricare dintre acestea se petrecea mai întâi. Din Saxonia a venit un șir de scrisori care implorau ajutor. Petru și generalii lui erau disperați: războiul era pierdut? Vorbeau până noaptea târziu, în fiecare seară. Odată, când m-am dus să îl văd pe Petru și i-am dus lapte cald cu coniac și miere, a mototolit în mână o scrisoare, iar chipul îi era întunecat de furie.

— Ce este asta? am întrebat eu, ridicând hârtia de pe podea și netezind-o.

Părea importantă.

— Este o scrisoare din Anglia, de la Înălțimea Sa Ducele de Marlborough, a replicat el, scrâșnind din dinți.

— Voiai să medieze între tine și Carol, nu-i așa?

— Da. Dar a refuzat. A refuzat! Știi ce îi oferisem în schimb?

Am clătinat din cap.

— I-am oferit să aleagă între titlurile de Prinț de Kiev sau de Siberia. Dar asta nu este tot. Petru a clătinat din deget, pentru a-și sublinia generozitatea. În plus, i-am fi dat cincizeci de mii de taleri în fiecare an până la moarte, cât și cel mai mare rubin descoperit vreodată, pentru că ducesa

adoră bijuteriile, iar Marlborough este un cartofor cu datorii imense. Dar toate astea nu sunt destul pentru un duce englez, așa că hai să adăugăm și Ordinul Sfântului Andrei – dar Înălțimea Sa le refuză pe toate. Sigur că le refuză, a zis, făcând scrisoarea bucăți. Este mult mai bine să îi știe pe suedezi ocupați, decât implicați în chestiunea succesiunii spaniole. Eu și Rusia vom fi sacrificați pentru a le servi drept o utilă abatere a atenției.

Suedezii s-au stabilit în Saxonia, unde Carol a așteptat momentul prielnic. Avea mai multe atuuri pe mânecă: înțelegeam bine acest lucru. Petru, mai preocupat decât îl văzusem vreodată, a adus întăriri la granițele ruse și, pentru prima dată în ultimul secol, Kremlinul a fost fortificat. Deși, când Petru a semnat ucazul care ordona acest lucru, a murmurat:

— Se va duce cu totul de râpă, acest sălaș al Diavolului!

După numai câteva luni, Carol intra în Minsk, care nu mai văzuse diavoli străini de când fusese luat de Regatul lui Rus, în urmă cu șase sute de ani. Oare Rusia și noi toți eram sortiți pieirii?

Capitolul 38

Ne-am stabilit tabăra în Kiev, unde Petru voia ca eu și Ecaterina să trăim confortabil, așa că i-am dictat lungi liste cu cele trebuincioase lui Makarov, care le-a trimis mai întâi la Arhanghelsk și apoi către vest, cu vaporul. Răbdător, secretarul ne repeta mie și însoțitoarei mele, Daria, ordinele date de însuși Țarul:

— Un serviciu complet din porțelan englezesc, pictat de mână, cu scene rurale, în albastru, pentru patruzeci și opt de persoane. Treizeci de baloturi de tafta și câteva baloturi de pânzeturi indiene, cu diverse modele florale și geometrice.

Douăsprezece butoaie de măsline și două butoaie de anșoa.

Am plesnit din degete.

— Vreau ciorapi! Celor polonezi li se duc firele după prima purtare. Și când sunt cu Petru, trebuie să am picioarele calde, altfel sunt într-o stare de spirit proastă. Este ultimul lucru de care are nevoie acum. Și tu, Daria? Ce vrei să comanzi pentru tine?

Nu a ezitat nici o clipă.

— Balsam italienesc pentru mâini, lămâi murate, mătase de la Amsterdam și suluri de dantelă de Bruxelles.

— Și o verighetă de aur, am zis chicotind, dar, în loc să râdă, Daria părea gata să plângă.

Îmi era rușine că am rănit-o și de aceea am îmbrățișat-o fără întârziere.

— Iartă-mă! Ești alături de Menșikov de aproape nouă ani. Cu siguranță sunteți ca și căsătoriți?

— Nu știi ce se petrece, a suspinat ea. Menșikov a decis să se însoare, dar nu cu mine. S-a îndrăgostit de una dintre prințesele Saltîkov. Curva are numai cincisprezece ani, iar azi-noapte el mi-a zis că vrea să se însoare cu ea și să îi facă o duzină de copii, în vreme ce eu ar trebui să mă retrag la moșia mea și să aștept alte ordine.

— Ce? Nu pot să cred așa ceva.

Makarov și-a strâns hârtiile în grabă și s-a îndreptat spre ieșire, cu o plecăciune; Daria era atât de furioasă, încât a luat un sfeșnic mic de argint și l-a aruncat după secretarul de cabinet care o șterse.

— Fugi, lașule! Bărbații sunt toți la fel. Apoi s-a aruncat în brațele mele. Of, Marta! Este tânără, frumoasă și dintr-o familie mult mai bună decât a mea. I-am dăruit cei mai buni ani ai mei. Cine mă mai ia acum? Și-a îndesat pumnii în ochii umflați de plâns. Este nebun după ea numai pentru că nu o poate avea! Familia ei nu îl lasă să petreacă nici o

singură clipă singur cu ea, iar el îi scrie ridicole poezii de amor, orb la război, la bătălii. În vreme ce eu sunt tot timpul la dispoziția lui. Cum să mai fiu interesantă?

Am ascultat în liniște și am ridicat-o în brațe pe Ecaterina, sărutând-o pe păr. Lacrimile Dariei îi mânjiseră fardul alb de pe față, făcând-o să pară și mai roasă de griji. Avea aproape douăzeci și trei de ani, ca mine. Dacă mai voia copii, trebuia să se pună pe treabă. Am sărutat-o, apoi am ridicat-o în picioare.

— Vom găsi o cale, Daria, am zis eu pe un ton cât am putut de liniștitor. Du-te acasă, fă o baie fierbinte și bea niște lapte cald cu miere, ca să poți dormi. Ai încredere în mine și nu îți face griji.

Speram ca vorbele mele să o fi liniștit pe ea, căci eu, una, nu le credeam. Eu și Petru râdeam și beam și ne simțeam atât de bine împreună în nopțile luminate din Kiev, încât eram sigură că în scurtă vreme voi rămâne însărcinată din nou. Dar dacă îi trecea prin minte să se însoare cu o tânără prințesă, de dragul Rusiei? Îmi imaginam ce soartă ne aștepta atunci pe mine și pe Ecaterina. Gândul acesta mă înfrigura ca un vânt înghețat.

Când lectica Dariei a plecat, Ecaterina a rămas la picioarele mele, unde se juca cu una dintre vechile pipe ale lui Petru și sugea un vultur rusesc cu două capete, făcut din lemn. Saliva ei îl transformase într-un cocoloș mare, lipsit de formă. Lumina soarelui îi făcea să lucească părul blond, mătăsos; părea un înger. Am ridicat-o.

— Să mergem și să îl vedem pe tatăl tău, i-am șoptit eu, iar ea a zâmbit.

— Ce îmi pasă mie de Menșikov și de problemele lui cu femeile? a zis Petru, ridicând ochii dintr-o hartă a Saxoniei pe care o studia.

La vest, suedezii ocupaseră Saxonia; la est, cazacii de pe Don și atamanul lor Bulavin organizau o revoltă, în timp ce Poarta de la Istanbul se pregătea de un atac. Rusia era hărțuită,

gata să fie împărțită între inamicii ei la un festin fără egal și de neimaginat până atunci. Oare Petru împinsese lucrurile prea departe?

— Femeile, a pufnit el, întorcându-se la notițele lui, pe care le trimitea seara în toate direcțiile.

Uitase deja de prezența mea, dar eu nu voiam să renunț atât de ușor.

— Ce vrei să spui cu asta? Daria i-a oferit cei mai buni ani ai ei. Iar acum să stea deoparte, privindu-l cum se însoară cu o femeie mai tânără?

Petru a ridicat din umeri.

— Desigur. Ce îți imaginezi? Daria are o reputație proastă. Eu însumi am ales-o pe prințesa Saltîkova pentru Menșikov. Este o bucățică savuroasă, dar îngrozitor de bine păzită. Trebuie să îi pună un inel pe deget ca să ajungă la ea, așa cum se face cu o fată de familie bună. Voi fi naș fiecărui fiu pe care i-l va naște. A zâmbit și s-a jucat cu panglicile rochiei mele. Poate că și noi ar trebui să încercăm să facem și alți copii, pe lângă dulcea noastră Ecaterina?

L-am împins.

— Ce îți trece prin cap, femeie? a șuierat el, dar eu nu m-am lăsat înduplecată.

Oare luptam numai pentru Daria? Nu, sigur că nu.

Petru a oftat.

— Bine. Ascultă! Până acum, nu am dorit o căsătorie ambițioasă pentru Menșikov, pentru că nu trebuie să devină prea încrezut și prea lacom. Dar și-a dovedit capacitățile în luptă, ca și în viață. Acum pot să îl răsplătesc fără să ridice nimeni din sprâncene. Iubirea mea pentru el nu mai poate fi considerată oarbă și injustă. Când vremurile se vor îndrepta, îl fac Prinț al Rusiei. Pentru asta are nevoie de o femeie potrivită alături de el.

Eram uluită: în afară de membrii familiei Țarului, nimeni nu mai fusese vreodată Prinț al Rusiei. Nimeni nu se năștea cu acel rang, până și Țareviciul trebuia să câștige titlul. Petru s-a aplecat

să mă îmbrățișeze, în timp ce eu tremuram de nervi.

— Înțeleg. Prințesa Saltîkova este „o bucățică savuroasă“, așa-i? Uite, ca să ne fie clar: cât timp Menșikov nu se însoară cu Daria, nu mai ești binevenit în patul meu. Trebuie să își țină promisiunea. Este promisiunea lui, fir-ar al dracului!

Plângeam cu suspine în timp ce vorbeam, pentru că riscam tot ce câștigasem: pentru Daria, pentru Ecaterina și, la urmă, dar nu în ultimul rând, pentru mine însămi.

Petru s-a prins de scaun atât de tare, încât încheieturile degetelor i s-au albit. M-am dat în spate.

— Este patul meu, nu al tău, Marta. Nimic pe lumea asta nu îți aparține. Nimic! Tu ești săracă asemenea statelor baltice.

În toți anii petrecuți împreună, nu ne certaserăm nici măcar o dată; nu fuseseră voci ridicate și nici tăceri lungi, teribile. Iar acum asta! Am simțit că mă lovește un ciomag. Abia mai respiram, iar pieptul mi se încordase ca sub o centură de fier. O țineam în brațe pe Ecaterina, care plângea și se agăța de gâtul meu cu putere. Îi simțeam inima bătându-i tare și mi-am îngropat capul în părul ei care mirosea a miere și a soare. Petru mi-a evitat privirea, dar s-a uitat la fiica lui, cu durerea înscrisă pe chip.

— Nu este adevărat, Petru. Ceva tot am. Am mândria și libertatea mea, pe care mi le-ai dăruit tu. Dacă asta este ceea ce crezi despre Daria, atunci despre mine ce gândești? Dacă Menșikov nu poate fi silit să își țină cuvântul, tu vei fi? Ce se va întâmpla cu mine... cu noi... dacă întâlnești și tu o prințesă care este „o bucățică savuroasă“? Prefer să plec înainte de a fi alungată, am zis cât de calm am putut, mi-am înghițit lacrimile și m-am întors să plec.

El și-a încrucișat brațele.

— Unde te poți să duce? Din ce vei trăi?

Nu am răspuns nimic, ci am părăsit încăperea.

— Marta! Stai aici! Îți ordon! a strigat el, dar eu am închis ușa în urma mea.

Ajunsă pe coridor, m-au părăsit toate puterile, așa cum se scurgea apa din sitele lui Felten. M-am prăbușit pe călcâie, sprijinită de perete și strângând copilul la piept. Am icnit, încercând să îmi opresc hohotele de plâns, dar apoi, așa cum cedează un baraj, am izbucnit într-un plâns atât de puternic, încât a trebuit să îmi șterg mucii de pe față. Ecaterina m-a atins cu mânuțele ei, m-a privit cu ochi întunecați de îngrijorare și a bălmăjit cele câteva cuvinte pe care le cunoștea.

Dinăuntrul odăii lui Petru s-au auzit zgomote de lemn crăpat. O fi scaunul lui, mi-am zis eu, sau poate biroul. A urlat de furie. M-am calmat, am ridicat-o pe Ecaterina cu mâini tremurătoare și m-am dus în camera mea.

— Fă-mi bagajele! i-am ordonat cameristei mele, ștergându-mi obrajii.

Plânsul nu mă putea ajuta cu nimic. Ce făcusem? Probabil va trebui să dau înapoi Kolomenskoe, dar bijuteriile și rochiile îmi aparțineau. Le puteam vinde. Iar apoi? Va trebui să învăț să citesc, să scriu și să socotesc. Minți mai proaste decât a mea reușiseră. În *gostini dvor*, sigur se găsea loc pentru o altă prăvălie. Puteam să mă fac negustorească și să îi ofer Ecaterinei o educație. Va putea să contracteze o căsătorie bună; o legătură în care să fie iubită și respectată. Nimeni nu putea să o trateze pe fiica mea așa cum fusesem tratată eu.

Timp de două zile și două nopți nu am primit nici o veste de la Petru. Am pășit în susul și în josul camerelor, în timp ce el își îndrepta toate gândurile către amenințarea reprezentată de apropierea suedezilor. În fiecare zi concepea planuri pentru armată; noaptea curvăsărea prin tot Kievul, băgând spaima până și în inima celor mai experimentate fete. Înghițeam mai mult laudanum

decât ar fi trebuit pentru a putea dormi. Uneori mă trezeam amețită și ascultam. Auzisem cumva pași oprindu-se în fața ușii mele? Poate. Știam că în furia momentului putea arunca fulgere, pentru ca mai apoi să îi pară rău pentru focul pe care îl stârnise și să facă tot posibilul ca să stingă flăcările. Dar nu și de data aceasta. Merseserăm prea departe amândoi? Petru nu a intrat în camera mea – dacă s-a aflat pe coridor în momentele acelea –, iar eu alunecam din nou în somnul turmentat, nesănătos. Sufeream ca un animal, căci, în ciuda cuvintelor lui, îl iubeam și mă durea să îl văd că suferă. În mod normal, aș fi stat alături de el și de Rusia în această oră grea. Dar acesta nu era un moment normal. Durerea provocată de cuvintele grele pe care le schimbaserăm creștea. Sigur că îi știam temperamentul, dar până acum nu fusesem martoră decât la furia îndreptată împotriva altora, pe care eu încercasem să o domolesc și nu fusesem nicicând destinatara ei. Trebuia să fac ceea ce trebuia făcut, căci cum puteam trăi alături de el, dacă nu mă respecta?

În cele din urmă, nu am mai avut nici un motiv să amân plecarea. Cuferele mele erau făcute, strâns legate cu lanțuri și încuiate, iar eu urma să traversez ținutul răvășit de război de la Kiev la Moscova. Când i-am cerut lui Petru o escortă înarmată, mi-a transmis prin Makarov că nu se putea lipsi nici măcar de un singur om la acel moment.

Era o dimineață însorită de la final de august. Acoperișurile aurite ale Kievului erau umede și sclipeau de rouă când am coborât în curtea interioară a casei noastre scunde și întunecate. Din brațele mele, Ecaterina a privit în jur cu surprindere: părăseam singura locuință pe care o cunoscuse vreodată. Nu mai era drum înapoi, chiar dacă trebuia să mă silesc să înaintez, la fiecare pas. Makarov și Felten stăteau în prag, părând atât de nefericiți, încât i-am îmbrățișat pe amândoi pe rând

și le-am îndesat în palme câte o iconiță din metal, ștanțată cu imaginea Sfântului Nicolae și le-am închis degetele peste ea, spunând:

— Mi-ați fost prieteni credincioși. Vă rog să îi fiți servitori fideli Țarului în aceste momente dificile. Iar când reveniți la Moscova, veniți să mă vizitați la prăvălia mea.

Makarov și-a târșâit picioarele pe loc, iar Felten și-a șters ochii cu șorțul lui curat pentru prima dată, apoi mi-a întins un pachet în care se găsea prăjitură cu ciocolată, caldă și proaspătă, pentru Ecaterina. Am înghițit în gol și am simțit gust sărat. Dădeam cu șutul întregii mele vieți? Trebuia să existe o altă cale înainte, așa cum se întâmplase în toată viața mea de până atunci. Servitorii mi-au ridicat lăzile în căruțe; am urcat în trăsură și am întins brațele după Ecaterina, care urma să călătorească la mine în poală. *Nu plânge*, mi-am ordonat printre dinții scrâșniți: *să nu plângi!* Aveam destul timp pentru lacrimi odată trecute de porțile orașului. Am făcut din nou cu mâna spre cei doi, iar Felten a izbucnit în hohote ca un copil.

Birjarul a plescăit din limbă și a ridicat biciul, plesnindu-l peste spatele cailor. Eram gata să mă așez mai bine pe perna trăsurii, când am fost aruncată înainte. Trăsura s-a oprit brusc și caii și-au înfipt copitele în pământ, pentru că Țarul trăsese de frâie cu toată forța lui.

Capitolul 39

Nunta Dariei cu Alexandr Danilovici Menșikov a fost un eveniment restrâns, dar fericit. Petru ordonase să fie sărbătorit după moda europeană. Daria nu a făcut decât să ridice din umeri. În dimineața dinaintea ceremoniei, în timp ce îi frecam pielea cu piatră ponce, ca să se facă trandafirie și lucioasă, mi-a zis:

— M-aș mărita cu el și învelită într-o plasă. Faptul că va fi al meu este tot ce contează.

Mențikov avea o încruntătură aspră când a pășit sub coroana de ginere, cu o imagine a lui Christos gravată de-a lungul marginii aurii; însă Daria radia în rochia ei din mătase ivoar, cu broderie din fir de aur. Pe coroana ei nupțială se vedea o ilustrație a Maicii Domnului. Lumina a sutelor de lumânări dăruite de Petru o făceau să sclipească ca luna de pe cer când a pășit în interiorul micuței biserici întunecate din Kiev. Am plâns de fericire.

După nuntă, nici chiar apropierea trupelor suedeze nu ne-a împiedicat să sărbătorim așa cum trebuie, cu băutură și dansuri. Cu puțin înainte de ora cenușie a răsăritului, am ieșit afară, în aerul înmiresmat al nopții de vară și am simțit iarba înrourată, proaspătă ca o promisiune sub tălpile mele goale, căci îmi lăsasem papucii brodați sub masa încărcată cu bunătăți. După-amiaza aceea când înotasem goală în Dvina mi se părea mai departe ca oricând. M-am dat în spate când au explodat deasupra capetelor noastre primele artificii: surpriza specială a lui Petru pentru Mențikov. M-a îmbrățișat de la spate și a șoptit cuvintele care străluceau pe cer:

— *Vivant*. Asta înseamnă să trăiască – apoi o viață lungă și fericită. Uită-te, acum artificiile vor scrie: *Legați de dragostea lor!*

M-am minunat de lumina și strălucirea lor și am bătut din palme de fericire, dar apoi am început cu toții să tușim și să ne ștergem funinginea de pe față.

În dimineața aceea, după ce am făcut dragoste, sânii îmi erau uzi de lacrimile lui Petru. A ridicat capul, cu o uitătură tulburată. I-am îndepărtat buclele negre de pe fruntea ridată.

— Să nu mă părăsești niciodată, Marta, m-a implorat el. Nu sunt om decât când ești cu mine. Dacă mă părăsești sau mă uiți vreodată, nu voi mai fi decât un animal.

Căsătoria nu era deloc rea pentru Menșikov: după numai trei luni, Daria era însărcinată, iar el se fudulea mândru ca păunii pe care îi comandase din Persia pentru palatul său din Sankt Petersburg, de pe insula Vasiliev. Petru i-a fost naș băiețelului Dariei în luna mai a anului care a urmat și i-a dăruit copilului câteva sate cu mii de suflete și un balot de pânză fină de la Amsterdam pentru veșmintele de botez. Dar micuțul a murit înainte de a-i ieși dinții, iar de atunci eu și Daria am fost legate printr-un alt fel de relație.

În toamnă, când pământul încă moale al verii se pregătea de primul îngheț, Petru nu mai încerca decât să evite lupta deschisă cu suedezii cât mai mult timp posibil: îi lipseau mijloacele necesare unei victorii. În final, a găsit un aliat în stare să bage frica până și în sufletele celor mai curajoși soldați. Un aliat care îi fusese mereu alături, tăcut și formidabil: Rusia însăși.

Când am auzit cuvintele acestea pentru prima oară, mi-au înghețat sângele în vene: *pârjolirea pământului*. Mi-au amintit de foamea pe care am îndurat-o în timpul scurtului asediu al Marienburgului. Iar suedezii trebuiau să îndure o întreagă iarnă în atare condiții? Nu exista un plan mai nemilos.

*

Carol se pregătea să pornească în marș spre Moscova, lăudându-se că îl va detrona pe Petru și va sparge Imperiul Rus în mici provincii suedeze. Acesta urma să fie sfârșitul nostru?

Petru stătea în biroul lui din Kiev, uitându-se la hărțile Ucrainei. Fruntea îi era brăzdată de riduri adânci și pentru prima oară i-am observat liniile ascuțite de la colțurile gurii. Avea umbre întunecate sub ochi și obrajii îi erau trași. Când luase ultima dată o masă adevărată? În ultimele

săptămâni, eu luasem și micul dejun, și masa de prânz și cina cu Daria.

Generalul-maior Nicolai Iflant și-a trecut degetul peste un grafic și a explicat:

— Carol își va muta trupele de-a lungul acestei linii, dar pământul nu este cultivat aici. Sunt doar câteva sate, iar pădurile sunt atât de dese, încât oamenii și animalele se pot ascunde în interiorul lor luni întregi, dacă este nevoie. Pârjolirea pământului este o tactică a cazacilor, sire. Când se apropie inamicul, dau foc la tot...

— La tot? a întrebat Petru, ridicând din sprâncene.

— La tot. Suedezii nu vor avea nimic de mâncat. Vine iarna. Carol își duce oamenii spre îngheț și foame. Îți spun eu, nici o armată nu are sorți de izbândă atât timp cât pământul pârjolit și iarna rusească lucrează mână în mână.

M-am oprit din brodat. Petru părea palid, dar tăios ca un cuțit scos din teacă. Ochii lui albaștri luceau când și-a lăsat mâna pe umărul lui Iflant.

— Este limpede, Nicolai. Pârjolirea pământului. Dă ordinul.

Știam ce însemna acest ordin pentru micile izbe. De cum va intra inamicul în Ucraina, pietrele de moară vor fi făcute fărâme și toată mâncarea care creștea pe câmpuri aștepta în treierătoare sau era depozitată în hambare, iar cea care nu era necesară supraviețuirii armatei noastre urma să fie arsă. Focul va devora toate casele, toate bisericile și grajdurile; podurile se vor prăbuși în albia râurilor, iar pietrele lor vor stăvili apa. Pădurile și malurile râurilor se vor transforma în ziduri de flăcări. Oamenii care refuză să se supună ordinelor vor fi siliți să își privească întregul sat ars din temelii înainte de a fi uciși de propria armată, de soldații lui Petru.

— Ce se va întâmpla cu oamenii care locuiesc acolo? am îndrăznit eu să întreb, cu glasul înecat.

Iflant a ridicat din umeri.

— Vor fi trimiși în pădurile rămase în picioare, împreună cu vitele și tot ce pot duce. Pare crud, dar este pentru binele Rusiei. Toți plătim un preț.

Petru măsura camera cu pasul, ca un animal captiv. Jiletca de la uniforma lui veche îi atârna pe trupul înalt și prea osos. Din ce trăia? Rachiu, un pic de cașă dimineața și câteva înghițituri din mâncarea pe care o găsea seara.

— Iar când va veni iarna rusească? am șoptit eu.

Petru a zâmbit pentru prima dată după multă vreme.

— Ah, *matka*. Abia aștept să vină iarna rusească, acest prieten credincios, care îmi urmează toate poruncile. Căci dacă nouă, rușilor, iarna ni se pare cruntă, cum se vor simți suedezii? Vor cădea din picioare ca vitele.

În noaptea următoare, Ecaterina a căzut la pat. Tușea de ceva vreme, dar acum abia mai respira, hârâia și plângea ținându-se de urechea care ere roșie ca focul înăuntru. Am încercat totul pentru a-i reduce febra; Blumentrost i-a luat sânge de câteva ori și, vai, cât de curajoasă s-a arătat micuța mea când paharele înfierbântate au fost puse pe spatele ei firav. A suspinat, dar și-a mușcat buzele și m-a apucat de degete, pe care le-am strâns peste mânuța ei. Doctorii au îmbăiat-o în apă cu gheață, iar mie îmi venea să-l lovesc pe Blumentrost, dar eram pe punctul de a-i permite să aplice tratamentul cu mercur când fetița noastră a murit.

Durerea l-a amorțit pe Petru, dar s-a cufundat în pregătirile pentru pârjolirea pământului, dispărând zi și noapte în birou, cu generalii și consilierii săi. Mintea și sufletul lui erau prinse în lupta pentru supraviețuirea Rusiei. Deși nu am înțeles distanțarea sa față de doliul meu din acele zile, l-am auzit dictând o scrisoare unui prieten care își pierduse fiul: „*Îmi pare foarte rău pentru pierderea unui minunat fiu, dar este mai bine să renunți la ceea ce nu mai poate fi adus înapoi decât să te agăți de el; în fața noastră se întinde*

un drum cunoscut numai de Dumnezeu. Copilul se află acum în Rai, locul unde vrem să mergem toți și de unde putem privi cu desconsiderare către această viață schimbătoare“.

Și astfel, când se agăța de mine noaptea, chinuit de coșmaruri, cuvintele lui ajungeau la mine, deși le putea rosti numai față de alții și niciodată mie. Dar dacă fusesem devastată de moartea micilor mei fii, doliul după Ecaterina, fiica noastră care mergea deja și învăța și ne aducea amândurora atât de multă bucurie, a fost ca o cădere într-o fântână adâncă și întunecată, care nu avea fund și din care simțeam că nu voi mai putea ieși niciodată. În scurtă vreme am rămas din nou însărcinată, dar în locul iubirii pentru Ecaterina, care arsese ca o flacără caldă și luminoasă, în mine rămăsese un haos neguros de amărăciune, despre care credeam că nu se va închide nicicând.

Capitolul 40

Sankt Petersburgul creștea în fiecare lună, odată cu rotunjirea pântecului meu. În ciuda greutăților războiului, Petru insista să fie ținut la curent cu evoluția orașului său. Fortăreața din lemn „Petru și Pavel“ fusese înlocuită de o clădire în formă de stea, construită din piatră, pregătită să facă față oricărui atac, iar bastioanele sale au fost botezate după numele celor mai buni și mai credincioși oameni ai lui Petru: Menșikov, Sotov, Golovkin, Trubețkoi și Narîșkin.

Sarcina mă apăsa și mai că începusem să mă tem de momentul nașterii, nu din cauza lungilor ore de travaliu, ci pentru că voi începe să îl iubesc pe copil neputincioasă, și voi fi din nou deschisă durerii și suferinței dacă îl voi pierde. Daria a fost cea care i-a brodat mai toate păturicile din cașmir

moale și mi-a trimis în dar jucării sunătoare și păpuși.

— Nu te da bătută, Marta! Vei avea un fiu puternic și sănătos, care îl va lega pe Petru de tine pentru totdeauna, m-a încurajat ea, făcându-mă să simt cum mișcă copilul în pântece. Trebuie să nădăjduiești și trebuie să crezi, mă îndemna ea.

Eram recunoscătoare pentru sprijinul ei într-o situație pe care numai o altă femeie o putea înțelege. Petru era din nou entuziasmat de perspectiva de a avea un alt fiu. Niciodată nu vorbea despre copiii noștri duși din această lume.

Cu scurt timp înainte de părăsi Moscova, stăteam întinsă în patul din odaia mea aflată în micul Palat de Vară, unde Canalul Fontanka se vărsa în Neva. Trupul și membrele mele erau atât de umflate, încât nici nu mai puteam să îmi împletesc cozile lungi și nici nu aveam răbdare să le cer servitoarelor să o facă. Buclele de păr mi se lipeau de obrazul și de gâtul îmbrobonate de sudoare. Camerista mea era ghemuită pe prag, unde dormea, când am auzit zgomot de pași; mânerul ușii s-a mișcat și în cameră a intrat Petru. Ochii îi erau înfundați în orbite; s-a clătinat pe picioare înainte de a se urca în patul meu. M-a mușcat jucăuș de gât și mi-a șoptit:

— Cum te mai simți, frumoasa mea Marta?

— Mă simt îngrozitor! Privește! Nici părul nu mi-l pot pieptăna, am gemut eu, ridicându-mi mâinile umflate și mișcând din degete.

A apucat peria din argint de pe noptieră, m-a ridicat din pat și m-a condus spre măsuța de toaletă și oglinda venețiană, care se aflau pe peretele opus.

— Mă pricep destul de bine la periatul părului, s-a oferit el, ajutându-mă să mă așez pe un scăunel fără spătar înainte de a-și face de lucru cu cosițele mele groase.

Mă furnica scalpul din cauza periatului viguros. Când a terminat, părul îmi încadra fața ca un nor negru și lucios. Și-a sprijinit tăcut bărbia pe capul

meu și ochii ni s-au întâlnit în oglindă. Eram palizi ca niște spectre, iar lumina lumânărilor ne ștergea liniile feței, dar ne ascuțea oasele de dedesubt. M-am ridicat, vrând să îl conduc înapoi, spre pat; poate voi dormi mai bine cu el alături, iar așternuturile de pânză răcoroasă, apretată, păreau primitoare.

— Vino! i-am șoptit, dar spre surprinderea mea, m-a oprit.

— Nu. Pune-ți o pelerină! Vino cu mine!

Ochii lui erau întunecați și nu se lăsau citiți.

— Ce fel de pelerină? am întrebat. Acum? În toiul nopții?

A arătat spre cufărul meu.

— Orice, numai ca să nu fii în cămașă de noapte. S-a oprit și a adăugat: ceva care să îți dea un aer demn.

Să îmi dea un aer demn! Am ales o mantie din mătase galben-aurie, căptușită cu blană de nurcă și brodată cu fir de aur, după un model persan. Îmi cădea până la picioare, iar faldurile sale pline și cureaua de sub sâni îmi acopereau pântecul.

— Este bine. Vino acum!

Petru m-a ridicat cu ușurință peste camerista adormită și, odată ajunși pe hol, și-a pus un deget peste buzele mele. Chipul îi strălucea ca o bijuterie. Eram ca niște copii care pun la cale o poznă. Ce avea de gând? Am coborât pe furiș scara, apoi am traversat Palatul de Vară cufundat în întuneric, inhalând mirosul apelor Nevei din apropiere și pe cel al smoalei care picura din torțe. Simțeam sub tălpile goale răcoarea dalelor de piatră, iar bucuria și mirarea mea se amestecau cu o neașteptată senzație de prudență. Ce se întâmplase? Oare suedezii avansaseră atât de departe, încât trebuia să fugim din oraș, la adăpostul nopții?

În fața mea, Petru a apăsat clanța în stil european, înaltă și curbată, a unei mici camere de recepție. Am mijit ochii ca să privesc înăuntru: era

întuneric în cameră, cu excepția lucirii de chihlimbar care venea dinspre șemineu. Câinii lui Petru, care dormeau pe piei de urs în fața focului, au dat încetișor din cozi când ne-au simțit. În apropiere stătea un preot într-un anteriu lung, negru. Picioarele încălțate în sandale uzate erau goale, în ciuda frigului de octombrie, iar părul închis la culoare îi cădea în șuvițe peste umeri, deși barba lui era atent îngrijită. Am înclinat capul și am atins *panaghia* care odihnea pe pieptul lui, în semn de respect. Petru și-a împletit degetele cu ale mele și m-a tras mai aproape.

— Marta, îți prezint cea mai măreață minte din întregul Imperiu Rus: Feofan Prokopovici.

Așadar, acesta era Feofan, despre care Petru îmi vorbise de multe ori. Îl admira sincer pe acest om sfânt, chiar dacă aparținea vechii gărzi moscovite și tocmai se întorsese de la Roma; dar talentele indiscutabile ale lui Feofan constituiau motive suficiente pentru a-l promova. Prokopovici, Abate al Kievului și decan al universității din oraș, mi-a zâmbit: chipul lui obosit emana căldură și înțelepciune, iar ochii strălucitori îi dezvăluiau spiritul voios.

— Iar acum trebuie să îmi spui și mie numele domniței tale, sire, l-a tachinat el.

Petru a zâmbit. Era evident că se simțeau în largul lor când erau împreună.

— Acesta este motivul pentru care ne aflăm aici. Feofan, aceasta este Marta. Ea este sora inimii mele.

Privirea preotului mă apăsa: mi-am dat seama că era mai bine să îl am prieten pe acest om liniștit, decât dușman.

— De ce m-ai chemat în toiul nopții, sire? a întrebat el.

Și-a mângâiat barba, părând însă mai puțin uimit decât mine.

Unul dintre câini a căscat și și-a întors burta către căldura flăcărilor. Petru l-a gonit și a

îngenuncheat pe blana de urs, trăgându-mă după el, în ciuda trupului meu greu.

— Petru, am protestat eu, dar el a ridicat o mână.

— Liniște! Te-am chemat aici pentru a fi martor la un jurământ, Feofan. De îndată ce vor veni zile mai bune pentru Rusia, iar pericolul cel mare și amenințarea pe care o pun suedezii sunt îndepărtate, atunci...

Inima îmi bătea cu putere; sângele îmi vuia în urechi. Chiar și copilul dinăuntrul meu rămăsese nemișcat în timp ce Petru își căuta cuvintele pentru a exprima lucrul incredibil pe care voia să îl spună.

— ...vreau să mă folosesc de libertatea obținută prin divorțul de Țarița Evdochia Lopuhina și să mă însor cu Marta.

Rămăsesem fără suflare. Să se însoare cu mine? Pentru Daria, căsătoria fusese mereu posibilă, căci se trăgea dintr-o veche familie rusă, deși trăise în păcat. Menșikov trebuia să se însoare mai devreme sau mai târziu, ca să aibă moștenitori legitimi. Dar Petru îl avea pe Alexei, iar noi eram fericiți împreună așa cum eram. Toată furia și neîncrederea pe care le simțisem la Kiev dispăruseră de mult, uitate ca un dușman în exil. Știam ce făcea Petru pentru mine acum și ce urma să îndure ca urmare – critici din partea familiei sale și a aristocrației, disprețul puterilor străine de care avea disperată nevoie să fie acceptat, indiferent cât de puternic era. În același timp, Rusia se temea de schimbările pe care le aducea Petru și venera toate obiceiurile cărora le punea capăt. Va fi mai însingurat ca până acum, din cauza acestei decizii. Nu mă va avea decât pe mine, mi-am zis, iar înțelegerea acestui lucru mi-a îndurerat inima.

— Ești sigur? a întrebat Feofan, îmboldit de puterea funcției sale și, în mod evident, preocupat de aceleași gânduri ca ale mele.

— Da, a repetat Petru ferm. Nu îmi este teamă de ceea ce va atrage după sine.

Inima mi-a tresărit în piept și i-am strâns degetele cu mâinile mele. Nu, lui nu îi era teamă, niciodată, iar eu eram hotărâtă să îl urmez. Petru a rostit cu solemnitate:

— Feofan Prokopovici, ești martor la jurământul meu, făcut aici și acum, în această dimineață de octombrie a anului 1707. Marta, când vremurile se vor îndrepta, te voi primi în Sfânta Biserică Rusă și ți-l voi da drept naș pe fiul meu. Mă voi căsători cu tine, iar tu vei fi cunoscută sub numele de Ecaterina Alexeevna.

Mi-am oprit lacrimile. Feofan ne-a binecuvântat înainte de a pleca, iar pașii lui s-au stins pe culoar. Petru și cu mine am rămas singuri în camera cea mică. Parcă eram într-un basm; nu aș fi fost deloc surprinsă dacă odaia s-ar fi învârtit de trei ori în jurul nostru. Ne-am așezat în fața focului, ținându-ne în brațe și discutând mult timp, până ce lumina unei dimineți târzii, plumburii, s-a strecurat printre obloanele pe jumătate închise ale camerei. Chiar înainte să adorm, am murmurat:

— Nu ești obligat să faci asta, *starik*, știi asta? Tu ești totul pentru mine. Dar la căsătorie nu m-am așteptat niciodată.

— Tocmai de asta, *matka*. Vreau să îți dăruiesc eu lucrul acesta. Tu nu ai nici o așteptare, ceea ce mă face să fiu încântat că te pot bucura așa. Nu știu ce ne rezervă războiul sau viitorul. Dar vreau să fii sigură de dragostea mea și vreau să te știu în siguranță. Familia mea este o colcăială de șerpi. Lumea întreagă trebuie să te trateze pe tine și pe copiii noștri – a zis el, mângâind copilul din pântecele meu – cu respectul pe care îl meriți. În definitiv, noi doi suntem la fel.

A zâmbit, frecându-și nasul de umărul meu.

Mai târziu în aceeași dimineață, m-am trezit în brațele lui. Focul se stinsese, iar soarele palid urcase pe cer. Petru respira încet și dormea liniștit,

în timp ce câteva dintre firele din mustața lui subțire tremurau în aerul expirat. Expresia lui plină de sine îmi amintea de motanul Dariei după ce mânca smântână, așa că am chicotit și l-am gâdilat. Petru s-a trezit și m-a cuprins în brațe.

— Știi ce ai făcut noaptea trecută? l-am întrebat încetișor.

S-a prefăcut surprins.

— Nu. Ce?

— Mi-ai cerut mâna.

Am surâs larg, abia reușind să rostesc acele câteva cuvinte nemaipomenite.

S-a sprijinit într-un cot, iar ochii îi străluceau de bucurie.

— Ai martori, Ecaterina Alexeevna? Sper că știi că nimeni nu va crede vreodată asemenea născociri?

Ecaterina Alexeevna: era prima dată când îmi spunea așa. Degetele lui Petru au trecut peste burta mea umflată, oprindu-mi-se între picioare.

— Am făcut de multe ori dragoste cu Marta, dar niciodată cu Ecaterina. Pun pariu că este o adevărată vulpiță. Doar nu pot pleca la luptă fără să aflu, așa-i? a murmurat el.

Sângele îmi curgea mai repede prin vene și am simțit cum mă umezesc între picioare.

— Ah, nu, Petru. Sunt deja prea grea. Vino la mine peste două luni, după naștere, l-am rugat eu.

— Prostii! Găsim noi o cale...

M-a ajutat să mă așez în genunchi, iar mâinile lui au trecut peste tot corpul meu, bucurându-se de fesele mele expuse. Am îngenuncheat dezbrăcată, sânii umflați au atins covorul și burta mi s-a întins, dar mi-am înăbușit un țipăt de neașteptată plăcere când limba lui m-a cercetat de la spate, caldă și umedă, găsindu-mi cu ușurință cel mai sensibil punct.

— Te rog, am gâfâit eu, în timp ce el începea să mă lingă ușor, desfăcându-mi și mai mult picioarele și apăsându-mi mâinile pe podea.

Petru mă gusta cu mișcări încete, în cerc și când am juisat, cu un țipăt scurt, vesel, el era deja înăuntrul meu, își pusese mâinile cu multă grijă peste șoldurile și abdomenul meu, atingând copilul, în timp ce căuta și găsea o cale de a înainta.

Când am părăsit Sankt Petersburgul pentru a da naștere copilului la Moscova, Petru mi-a dat o lungă scrisoare de dragoste și un săculeț cu bani pe care să îl iau cu mine și pe care Pavel Iagușinski, administratorul casei imperiale, mi l-a îndesat în sanie în ultimul moment.

— Ce este asta? am întrebat.

Petru m-a privit posomorât.

— Cinci mii de ruble, în caz că vreun suedez țintește mai bine decât sper eu că o pot face. Banii sunt pentru copil, Ecaterina, și pentru tine, dacă voi cădea în luptă și nu voi putea să îmi țin promisiunea pe care ți-am făcut-o.

— Nu îi vreau. Vreau să trăiești, am zis eu, întinzându-i săculețul.

— Bun. Asta înseamnă că suntem doi, a declarat Petru, silindu-mă să apuc din nou săculețul cu bani. Nici eu nu mă grăbesc să ajung în fața creatorului meu.

Țareviciul Alexei m-a întâmpinat în prima curte a Kremlinului. M-a sărutat pe ambii obraji și mi-a strâns cu dragoste degetele umflate.

— Marta... Înălțimea Ta. Cum a fost călătoria?

Privirile lui întunecate au căutat spre pântecele meu. După moartea fiilor mei, fusese atât de bun să mi-l trimită pe unul dintre preoții lui să mă consoleze – îi plăcuse să se joace cu frățiorii lui, al căror naș fusese –, dar Petru îl obligase pe Sfinția Sa să cânte cântece obscene înainte de a-l alunga, ba chiar aruncase și cu pietre după el. Acum, Alexei țopăia nervos de pe un picior pe altul în timp ce îmi vorbea, iar pielea lui palidă era împestrițată cu pete roșii, hidoase.

— Țarul îmi scrie o scrisoare furioasă după alta. Nu îmi fac oare bine datoria de Guvernator al Moscovei? Orașul și Kremlinul sunt bine fortificate, în caz că suedezii ajung până aici. De ce este atât de supărat pe mine nobilul meu tată?

— Nu te îngrijora prea tare, am zis eu, hotărâtă să îi ascund motivele furiei lui Petru.

Își face bine datoria de Guvernator? „Este un prost de dă în gropi“, mormăia Petru când citea ordinele date de Alexei. „Tone de materiale de construcții pentru fortificații au fost irosite, furate sau vândute mai departe. A trimis carele pe care i le-am cerut? Au fost dislocați recruții, așa cum am ordonat? Nu și iar nu. Of, Doamne! Mai bine pune cheia orașului în mâinile lui Carol și cu asta, basta.“ Cu cât încerca mai tare Alexei, cu atât mai nepriceput îl considera Petru.

M-am sprijinit cu nădejde pe brațul Alexandrei Tolstaia, sora lui Piotr Andreevici, care mă însoțise în călătorie în calitatea ei de nouă doamnă de onoare, ca să traversez în siguranță curtea acoperită cu gheață și să ajung în clădirea Kremlinului. Alexei mergea pe lângă mine ca un cățeluș, tușind iar și gâfâind entuziasmat.

— Spune-mi, Marta. Ai pus un cuvânt bun pentru mine? Știi ce se spune la curte?

Am clătinat din cap, mușcându-mi buza.

— Dacă nu ar fi Marta, am suferi tot timpul din cauza toanelor Țarului.

Am prins mâinile reci și înroșite de ger ale lui Alexei. Pe când eu eram înfășurată într-o haină groasă din samur, cu căciulă din același material și mănuși brodate în culori vii, el era îmbrăcat ca un elev de școală, cu o jachetă poloneză simplă, lungă până la genunchi și o cămașă din olandă pătată și boțită. Părul îi cădea până la umeri, lung și neîngrijit ca părul unui preot, iar ochii lui aveau o strălucire febrilă. Nu înțelegea cât de periculoase pot fi asemenea comentarii?

— Da, sigur că am pus o vorbă bună pentru tine, Alexei. Tatăl tău te iubește foarte mult.

Mi-am încrucișat degetele aflate acum înăuntrul manșonului, pentru ca Dumnezeu să mă ierte pentru această minciună cusută cu ață albă. Neînțelegerea dintre tată și fiu era deja foarte adâncă în zilele acelea; dar nici eu și nici altcineva nu și-ar fi putut imagina ce urma să se petreacă.

— Va fi foarte mândru dacă aperi Moscova de atacul suedezilor, am adăugat eu.

Tutorele german al lui Alexei, Huyssen, ni s-a alăturat atunci și m-a salutat fără tragere de inimă, înclinându-și capul, dar eu l-am ignorat. În scrisorile pe care le trimitea acasă și pe care Makarov, bineînțeles, le deschidea și le citea, stafiditul ăsta bătrân făcea pe grozavul cu munca sa – inventând jumătate dintre materiile despre care zicea că le predă prințului – și își bătea joc de mine, spălătoreasa de la dreapta Țarului. Tot ce avea legătură cu mine atrăgea disprețul lui și, pare-se, stârnea râsul nesfârșit la curțile de limbă germană: felul de a mă îmbrăca, de a mă machia, cantitatea de bijuterii pe care o purtam.

Alexei m-a îmbrățișat din nou, apoi a făcut imediat un pas înapoi.

— Nu ar trebui să stau prea aproape de tine. Am o răceală serioasă, iar tu mai ai puțin și naști. Nu vreau să te îmbolnăvești înainte de a o naște pe sora mea.

A tușit din nou, de data aceasta într-o batistă. Când a ridicat capul, am remarcat urme de sânge în țesătura fină, albă.

Dar nu am avut timp să reacționez în vreun fel, căci ultimul meu gând, chiar înainte să mi se rupă apa, iar trupul să îmi fie scuturat de primele dureri prelungi ale facerii, a fost: *Sora ta, Alexei? De ce nu fratele tău?*

După numai câteva ore o țineam în brațe pe fiica mea frumoasă și sănătoasă, Anna Petrovna. Sentimentul de iubire nebună, de care mă temusem

atât, m-a cuprins aproape instantaneu. Cum mă putusem îndoi că voi mai putea simți acest lucru? Ce proastă eram. Fetița mea era un miracol. Feofan mi-a trimis un exemplar al cărții lui, *Prima doctrină a tinereții*, care era plină de idei despre educația copilului. Mi s-au citit câteva pagini și la început am râs, apoi am pufnit în batjocură și am aruncat cartea într-un colț; asemenea tâmpenii nu puteau să treacă decât prin capul unui preot fără copii. Șeremetiev mi-a oferit un frumos șirag din perle: fiecare perlă fumuriu-cenușie era mare cât o boabă de năut, iar safirul oval al medalionului era cât un ou de porumbel. Era un dar neașteptat de valoros: oare auzise despre promisiunea secretă pe care mi-o făcuse Țarul?

De îndată ce m-am întremat și am scăpat de *ottepel*, m-am îmbarcat într-o trăsură împreună cu Anna și două cameriste și ne-am îndreptat spre Sankt Petersburg. Am hrănit-o pe Anna la sân în timpul călătoriei și m-am bucurat să fiu aproape de micuță, să o pot săruta și strânge în brațe în fiecare clipă. Eram decisă că va trăi și la fiecare han beam litri întregi de bere caldă, aproape neagră, ca să am destul lapte pentru ea. Cu voia lui Dumnezeu, în scurtă vreme va avea un frățior.

Capitolul 41

Apoi soarta a lovit din nou: eram ocupați cu pregătirile pentru Paște în Sankt Petersburg, când Petru s-a întors dintr-o călătorie la Schlusselburg întins pe o targă. Consilierul său, Piotr Șafirov, care îl însoțise în vizita la viitorul Canal Ladoga și pădurea de stejari de acolo, care urma să fie tăiată pentru a obține cheresteaua necesară construcției unei noi flote de vapoare, mi-a spus, cu un chip cenușiu:

— L-a luat deodată cu leșin, apoi s-a împiedicat și a căzut.

Chiar dacă bunicii lui Șafirov se convertiseră de la iudaism la credința ortodoxă rusă, Petru îi spunea „micul meu evreu“. Acum făcea parte din Consiliul Privat, o ridicare în rang nemaiauzită pentru un membru al „rasei celor aleși“, așa acum își spuneau ei. Șafirov era un caz excepțional, căci evreii erau singurii oameni pe care Petru nu prea îi primea cu brațele deschise în imperiul lui, zicând:

— Prefer să avem în mijlocul nostru musulmani și păgâni decât evrei. Sunt escroci și trișori. Eu vreau să stârpesc răul, nu să îl înmulțesc.

Întins pe targa lui, Petru gemea de durere. I-am dat-o lui Șafirov pe mica mea Anna Petrovna să o țină, ceea ce a făcut cu neîndemânare. Am pipăit fruntea lui Petru, care mi-a ars palma de fierbințeală. Pleoapele i-au fluturat și când i-am luat mâinile într-ale mele am remarcat pete roșii de pe pielea lui. L-am mustrat pe Șafirov:

— Asta se întâmplă din cauza chefurilor voastre sălbatice. Sau a fost cu vreo fată bolnavă?

Îmi era groază de răspunsul lui. Corăbiile venite din Europa, cât și negustorii din tot Orientul aduseseră mulți musafiri nepoftiți la Sankt Petersburg: boli noi și înfricoșătoare. Curvele făceau tot ce le stătea în putință să le împrăștie, iar curtenii nu se lăsau nici ei mai presus.

Șafirov mi-a ocolit privirile. Aveam un sentiment de neliniște – era oare ceva ce trebuia să aflu? Însă nu aveam timp pentru alte întrebări: doctorul Blumentrost a început fără întârziere să îl trateze pe Petru cu pilule cu mercur, o chestiune atroce. Țarul zăcea vlăguit în brațele mele în odaia transformată în infirmerie, ale cărei draperii groase atenuau lumina și făceau aerul înăbușitor. Pilulele îl făceau să îi curgă balele ca unui câine, iar pe labele picioarelor goale am remarcat acum aceleași inflamații roșii precum cele de pe mâini. Să fie același lucru ca pustulele care începuseră să îi

apară între coapse? Inima mi se acoperise cu promoroacă, dar îi țineam mâinile între mâinile mele, în loc să mi le împreunez în rugăciune. Văzusem aceste semne de boală de multe ori pe străzile din Moscova și Sankt Petersburg, și la robi, și la prinți. Scapă-ne, imploram eu, când Petru era și mai slăbit cu fiecare lăsare de sânge. Oricare ar fi fost boala, voiam să se vindece și să fie sănătos. După două săptămâni, m-a privit cu un zâmbet slab și jalnic pe chipul descompus.

— Poate că eu nu îmi țin niciodată cuvântul, Ecaterina, a șoptit el. Cuvântul meu dat dracului, așa cum îl numești tu. Poate că nu voi reuși să mă însor cu tine, așa cum trebuie.

Am îngenuncheat lângă patul lui și i-am sărutat degetele. Lacrimile mi s-au adunat în ochi.

— Nu îmi pasă. Tot ce vreau este să fii aici, cu mine.

El a dat din cap și a încercat să se tragă mai aproape de mine, dar s-a prăbușit la loc pe perne, slăbit și palid. Mi-am mușcat buzele: își va reveni vreodată din această boală misterioasă?

M-am rugat să se întâmple așa, iar rugăciunea mi-a fost împlinită: și-a revenit și s-a ridicat din pat, îmbrăcat în cămașa sa veche de noapte, din catifea verde, și papuci simpli din fetru, pentru a privi pe fereastră Sankt Petersburgul, unde mii de muncitori silnici trebăluiau ca furnicile; grabnic, fără oprire, pentru a da formă visului său. Planurile pentru Palatul de Iarnă erau gata. De cum s-a înzdrăvenit, a vizitat diferitele șantiere și i-a întâlnit pe constructorii nemți, pe sculptorii italieni, pictorii francezi și tâmplarii olandezi pe care îi ademenise în Rusia în primăvara aceea cu promisiuni mari și pungi de bani și mai mari. Când s-a topit zăpada, a sosit un expert francez în fântâni și canale de apă, căci Petru voia să organizeze jocuri ale apei, asemenea celor despre care auzise că aveau loc la Versailles.

Numărul de lucrători silnici creștea constant. De oriunde intrai în oraș, erau vizibili ca un râu negru, al cărui izvor era ascuns undeva, la linia orizontului, unde cerul se întâlnea cu pământul, în vreme ce estuarul său era orașul nostru. Numai la apropiere râul de oameni căpăta formă și chip. Petru pusese să fie păziți cu strășnicie, deoarece lucrătorii încercau să fugă la fiecare oprire de-a lungul drumului. Odată prinși, conducătorii lor erau executați, iar ceilalți biciuiți. La a doua încercare, li se tăia nasul. Imaginea atâtor găuri deschise pe chipurile acelea osoase și înnegurate îmi făcea rău la stomac.

Capitolul 42

Șafirov a fost cel care a îndrăznit să îl trezească pe Țar din somn. Petru s-a ridicat în capul oaselor cu o tresărire care m-a trezit și pe mine. Noaptea lăptoasă de vară mi s-a strecurat în minte, amestecând realitatea cu tărâmul viselor.

Petru și-a prins capul cu ambele mâini și a cercetat camera cu privirile.

— Ce este, mamă? Soldații streliți?

A început să zvâcnească și să lovească, dar Șafirov s-a repezit la el și l-a ținut bine, ferindu-se de brațele Țarului, care loveau în jur.

— Eu sunt, domnul meu, Șafirov. Am vești...

Respirația lui Petru s-a liniștit.

— Șafirov, evreu bătrân! De ce te furișezi noaptea prin palat? Ce vești ai? Scuipă-le și lasă-mă să dorm ca un om cinstit.

M-a luat în brațe și i-am simțit încordarea.

— Suedezii... a început Șafirov.

— Da? Glasul lui Petru devenise alert. Unde sunt?

Șafirov a râs satisfăcut.

— Suedezii înaintează spre sud, așa cum trebuie, mărșăluiesc direct spre tărâmul pârjolit! Regimentul nostru Șapte Dragoni a capturat o caravană cu mâncare și a luat mii de prizonieri. Generalul suedez și șase mii dintre oamenii lui au reușit să fugă, dar câteva mii de căruțe cu mâncare și muniție sunt ale noastre acum.

— Prin urmare, deja nu mai au de mâncare și se îndreaptă spre sud? a șoptit Petru, cu ochi scânteietori. Vor muri de foame.

A sărit din pat, radiind de bucurie, l-a îmbrățișat pe Șafirov și l-a tras într-un dans scurt, rapid, înainte de a-l săruta pe ambii obraji și a-l privi mai bine.

— Șafirov, fratele meu, aceștia sunt zorii noii noastre fericiri.

Cei doi s-au bătut pe spate și au râs pe înfundate, dar la lumina mohorâtă a zorilor, cuvintele lor s-au cățărat ca păianjenii pe pielea mea.

— Ce zici de ea? Este o prințesă germană: Charlotte Christine von Brunswick.

— Are ditamai numele, am zis eu caustic.

— Este frumoasă sau nu? Îl va plăcea pe Alexei? Și, mai important, crezi că el o va plăcea pe ea? a întrebat Petru șovăielnic, în timp ce îi studia portretul.

Fusese proptit în dreptul ferestrei, iar lumina dimineții cădea necruțătoare pe chipul tinerei femei pictate. Purta o perucă scurtă, ondulată și pudrată, obrajii îi luceau intens și nu era împodobită cu nici un fel de bijuterii. O mantie grea din catifea albastră și hermină îi acoperea umerii și jumătate din rochia ei cu o tăietură simplă era din catifea de un galben deschis. Într-o mână subțire ținea un trandafir; zâmbea cu buzele închise, dar ochii albaștri, rotunzi, ne priveau lipsiți de expresie.

— Pare destul de plăcută, am zis eu, căci mie toate aceste picturi mi se păreau la fel.

Oare exista undeva un atelier secret care făcea portrete de prințese nubile la comandă, după model?

— Este adevărat că a suferit de variolă când era mică?

— Cine spune asta? Pielea ei arată la fel de fină ca funduleţul Annei. Și chiar dacă ar fi așa, bravo ei pentru că a supraviețuit; cicatricele nu se pot transmite copiilor. Doar că trebuie să se pudreze mai mult, asta este tot. Dar este atât de slabă! Oare o piele și oase ca ale ei vor putea să îmi aducă pe lume zece nepoți sănătoși? s-a întrebat Petru, iar apoi a ridicat din umeri. Sora ei este măritată cu prințul moștenitor al Austriei. Cu asemenea rude, pot să nu mai bag de seamă un piept plat și un fund osos.

— Bine. Oricum, nu tu ești cel care trebuie să îi atingă pieptul și fundul, am zis eu, dar fără nici o urmă de gelozie.

Nimic nu îi alungă pe bărbați mai repede decât oțetul din vocea femeii. Dar uneori noaptea aceea stranie din Palatul de Vară, ca și jurământul lui Petru îmi păreau un vis. Își va duce vreodată la îndeplinire promisiunea? Preferam să îmi tai venele, decât să îi amintesc de ea.

— Ai auzit că Împăratul de la Viena dorește să introducă pedeapsa cu moartea pentru adulter? l-am tachinat eu în schimb.

Petru a râs.

— Vărul meu de pe Dunăre are probabil mai mulți supuși decât consideră că îi sunt necesari. Dacă aș face așa o trăsnaie, în scurtă vreme aș rămâne fără supuși ruși. A făcut un semn către Pavel Iagușinski, care aștepta răbdător în spatele nostru. Du pictura în odaia Țareviciului, ca să se obișnuiască cu chipul ei, a zis Petru. Ea îi va fi soție. Până atunci, poate continua să călărească cele mai urâte și mai grăsane cameriste și să se îmbete criță în fiecare zi. Căsătoria va fi un șut în fund pentru nătărăul ăsta inutil.

— Nu vorbi așa despre propriul tău fiu, l-am certat eu, în timp ce Iagușinski asculta.

Petru a ridicat din umeri.

— Poate să se însoare cu ea și să iubească pe alta.

— Tu nu faci așa, sper, am zis eu, arcuindu-mi sprâncenele.

Petru și-a frecat nasul de degetele mele.

— Ce bărbat are norocul meu, să îi fie alături cea mai bună dintre femei?

I-am zâmbit cu tandrețe, simțind deja milă pentru subțirica prințesă germană. Alexei era nefericit și neliniștit de când nu se putuse impune în fața suedezilor. Va reuși oare să îl împace pe Petru dăruindu-i un nepot sănătos? Nu știam ce să mai cred: Țareviciul îmi scria scrisori cordiale și stăruitoare, dar în același timp auzeam povești șocante despre el, pe care refuzam să le cred. Adevărat, se înconjura de lingușitori, dar nu-i era oare greu oricărui prinț să evite astfel de oameni? Credeam că tot ce se spunea erau bârfe răutăcioase, chiar dacă luasem decizia de a-i vorbi despre problema băuturii. Nu era rău să se îmbete în fiecare noapte – dar nu și dacă a doua zi era neputincios și bolnav. Acest lucru contravenea regulilor lui Petru: după fiecare chef, era primul care se trezea și se întorcea muncă, mai energic ca niciodată. Cel mai rău lucru care se zicea despre Alexei era că s-ar fi lăudat astfel: „Când se va întâmpla, așa cum trebuie să se întâmple într-o zi, o să îi trag în țeapă pe prietenii tatălui meu și pe spălătoreasa lui. Așteptați voi și o să vedeți“. I-am ascuns cuvintele de Petru – dacă, într-adevăr, erau cuvintele lui – căci mă temeam pentru viața lui Alexei dacă ar fi fost aduse la cunoștința tatălui său.

Petru a continuat să vorbească:

— Dar înainte de a mă gândi la nepoți, trebuie să le mărit pe nepoatele mele – fiicele Țariței Praskovia Saltîkova.

— De ce? am întrebat.

Praskovia și fiicele ei locuiau lângă Moscova, în Palatul Ismailov, unde adunaseră o curte de bufoni și pierde-vară de modă veche, cărora le împărțea banii ei. Când o vizitam eu și Petru, curtenii fugeau îngroziți, se ascundeau în cuferele și dulapurile Țarevnelor Ivanov, știind că numai vederea lor îl enerva la culme.

— Fetele acelea sunt politică pură. Vreau câte un prinț ca soț pentru fiecare. Aliațele sunt viitorul, Ecaterina. Nimeni nu trebuie să trăiască în izolare. S-a aplecat spre mine și și-a îngropat nasul în decolteul meu. Cu atât mai puțin eu. Tu ești muritorul meu preferat, Ecaterina. Sunt foarte bucuros să fiu din nou cu tine. Urăsc clipele când sunt nevoit să fiu departe de tine. Acum cămășile mele sunt curate, cizmele lustruite și ciorapii cârpiți.

Torcea ca o pisică în timp ce mă jucam cu șuvițele de păr rebele de la ceafa lui, chiar deasupra gulerului. Mă delectam cu acest moment și ne țineam strâns în brațe când am auzit zgomot de pași: se întorsese Pavel Iagușinski. Cu ochii lui înfundați în orbite, maxilare puternice și obraji lăsați, îmi amintea de un câine bătrân și trist.

— Măria Ta, doctorul Blumentrost este aici, a zis el.

Am tresărit: nu își încheiase tratamentul Petru? Mai suferea de boala aceea ciudată, a cărei denumire Blumentrost refuza să o rostească, deși îl tot bătusem la cap, temându-mă în același timp de răspunsul lui: din această cauză nu venea Petru în patul meu? Cum să îi dăruiesc un fiu dacă nu aveam nici un moment singuri, sau dacă era bolnav? Am căutat cu privirile mâinile Țarului: nu i se vindecaseră încă petele roșii, dar păliseră ca efect al unguentului cu mercur.

Petru s-a strâmbat.

— Blumentrost poate să se ducă la dracu'! Dar trimite-l înăuntru, Pavel. Cu cât începe mai repede,

cu atât se termină mai repede. Apoi l-a oprit pe Iagușinski. Stai, stai, stai! Ce este asta? Obrazul ți-e umflat și eu nici nu am observat. Vino aici!

Iagușinski nu a îndrăznit să se opună când Petru l-a apucat de păr și i-a tras capul pe spate:

— Deschide gura, cât mai mult. Așa. S-a uitat în gura lui Iagușinski și a strâmbat din nas. Îți pute gura ca un cur de măgar. Cum suportă nevastă-ta să o săruți? Sau o călărești numai când este prea beată ca să mai observe? Lasă, că te rezolv eu imediat!

L-a tras pe omul care se împleticea spre fereastră și nu i-a dat drumul cât timp a scotocit prin sertarul de sus al unui birou mic, în căutarea unui săculeț umflat și a unei perechi de clești lungi și subțiri. Iagușinski a bolborosit, implorând în zadar milă.

— Deschide gura...

Petru a apucat cu cleștele dintele pe care îl considera a fi vinovatul și l-a sucit zdravăn, iar apoi l-a smuls cu forță. Pavel Iagușinski a scuipat un șuvoi de sânge. Petru a râs, i-a dat drumul și a ridicat mândru dintele în lumină, întorcându-l pe toate părțile.

— Splendid. În pungă cu el.

Dintele lui Pavel a căzut în săculețul deja plin de dinți: era mai umflat decât punga cu bani a unui zgârcit. Când Petru și prietenii lui cutreierau străzile, tavernele și bordelurile din oraș, săculețul și cleștele îi atârnau la cingătoare. Dacă vedea un obraz umflat, oriunde se afla, se punea pe treabă. Pavel Iagușinski s-a ținut de un scaun ca să nu se prăbușească, dar Petru a bătut nerăbdător din picior.

— Ce mai aștepți, Iagușinski? Cheamă-l pe Blumentrost!

Doctorul a trecut pe lângă mine murmurând saluturi. Petru și-a deschis brațele în întâmpinarea lui.

— În sfârșit, ai venit! Am pustule pe tot fundul, din mădular îmi iese puroi și mă ustură ca dracu' când mă piș. Pentru ce te plătesc, omule? Tratamentele tale nu funcționează, iar Rusia are nevoie de mulți moștenitori. Mă mai fac bine vreodată?

Înainte de a auzi răspunsul lui Blumentrost, s-a închis ușa în spatele lui. Aș fi vrut să îmi apăs urechea pe ușa din lemn – trebuia să îmi pot liniști fricile tot mai mari – dar Iagușinski întârzia pe coridor. Era îndoit de durere și plângea ca un copil care s-a lovit la genunchi. I-am pus o mână pe obraz, încet.

— Spune-le doamnelor mele să trimită la bucătărie după servitoarea mea cercheză, Iakovlena. Ea știe multe rețete secrete și cu siguranță îți poate prepara o pastă care să îți aline durerea.

— Da, Înălțimea Ta, a zis el, dar tot zăbovea.

— Ce este? am întrebat.

Îl apăsa ceva. Și-a dres glasul și a vorbit.

— Țarul a numit o nouă cameristă între servitoarele dumitale.

— Serios? Cum o cheamă? am zis, păstrându-mi vocea neschimbată.

— Țarul îi zice Boi-Baba. Are deja vreo doi copii și...

— Lasă-mă să ghicesc: este din nou însărcinată, nu-i așa? Se întâmplă să îl cunosc pe tatăl copilului?

Am încercat să nu par o scorpie.

Iagușinski a roșit de rușinea pe care Petru nu o simțea. Am oftat.

— Las' pe mine, mă ocup eu. Doar nu este prima dată când se întâmplă, așa-i?

A țâșnit de lângă mine, bucuros să îmi împlinească porunca.

Am primit-o pe Boi-Baba. Își purta părul cu fir gros și roșcat într-o singură coadă și avea atât de mulți pistrui, încât abia i se vedea pielea. Gura ei

mare era mereu gata să zâmbească, dând la iveală dinți puternici și sănătoși. I-am cercetat talia, dar trupul îi era mare și moale ca o pernă, așa că nu se vedea sarcina. Îmi asculta ordinele bucuroasă și își ducea la împlinire îndatoririle fără să crâcnească.

L-am felicitat pe Petru pentru forța vintrelor sale, iar el a zâmbit flatat și a înclinat din cap; după câteva sticle de vin și bere era într-o dispoziție îngăduitoare. Înainte de a adormi în brațele mele, a murmurat:

— Orice aș face, fată dragă, ce am mai bun ție îți aparține.

Și-a îngropat fața în părul meu așa cum se ascunde scroafa în paie. După numai o clipă, sforăia zgomotos. M-am strecurat cu grijă de sub el și am rămas cu ochii țintuiți în tavanul întunecat.

Dacă fata aceasta, Boi-Baba, însemna ceva pentru el și dacă dădea naștere unui băiat sănătos? Nu eram încă însărcinată și, dintre copiii mei, numai Anna Petrovna trăia. Nu mi-am putut opri hohotele de plâns, atât de adâncă era durerea pe care o simțeam. Lanțuri de fier mi se strângeau în jurul inimii și am plâns și am tot plâns, cutremurându-mă din tot corpul. Abia într-un târziu am adormit și eu, căzând într-un somn adânc, de epuizare.

Capitolul 43

Iarna, Neva și-a strâns pumnul de gheață peste Sankt Petersburg. Orașul nostru a înghețat, transformându-se într-un cristal sclipitor, iar într-o zi însorită, toată viața lui a fost prinsă într-o bulă sclipitoare de gheață. Valurile au înghețat în drumul lor spre mal, corăbiile au rămas captive ca scheletele misterioaselor creaturi marine, iar patinatorii și săniile desenau modele pe suprafața inegală a gheții, care se vedea sidefie pe fundalul

cerului de un albastru intens. Pe de altă parte, acum era mult mai ușor să ajungi dintr-un loc într-altul. Cum Petru încă refuza să construiască un pod peste Neva, fiecare mare familie era nevoită să țină bărci și barje. Vara erau și barcagii publici, dar numai cei mai săraci erau transportați gratuit. Rușii cu avere trebuiau să plătească o copeică pentru fiecare traversare. Poate de aceea Sankt Petersburgul creștea mult mai încet decât sperase Petru: lucrările erau afectate atât de vălmășagul războiului, cât și de rezistența posacă și tăcută pe care atât natura, cât și omul o opuneau ordinele sale.

Când a venit primăvara și *ottepel*-ul, sloiurile de ghețuri plutitoare s-au spart cu vuiete asurzitoare și forță uluitoare, smulgându-ne din somnul la care ne trăgeau nopțile încă întunecate. Râul a inundat cărările și a dus cu el fundațiile noilor clădiri, în timp ce înghețul ne-a rupt de restul țării. Vântul de est bătea cu atâta putere, încât Neva și-a inversat cursul apelor, spre Golful Finic, apele s-au umflat, au crescut și s-au prăbușit ca un val de furtună asupra fortificațiilor proaspăt ridicate și a falezelor tânărului oraș. Orașul semăna cu o barcă în furtună, gata să fie înghițită de vârtejul visurilor și dorințelor lui Petru.

Dar, în vreme ce clădirile împrăștiate de-a lungul malului păreau niște scoici lipsite de perle, Catedrala Sfânta Treime era aproape terminată, alături de impunătoarea Fortăreață „Petru și Pavel“, cu biserica și bastioanele sale, iar fosta piață Nyenschantz, cu amestecul ei pestriț de prăvălii și tarabe, se mutase într-o *gostini dvor*. La ordinele lui Petru, pentru a-i mulțumi pe marinarii străini, au fost construite o biserică luterană și o pensiune, chiar dacă nu se permitea accesul nici unei nave în port, decât dacă aducea o încărcătură de cel puțin treizeci de blocuri de piatră și o tonă de pământ – o taxă care permitea continuarea construcțiilor. Niciunde altundeva în Rusia nu erau

permise construcțiile din piatră, dar transportul numeroaselor materiale necesare în tărâmurile noastre mlăștinoase era o sarcină înfiorătoare. Șantierelor le lipseau toate cele trebuitoare: lucrătorii silnici săpau solul moale cu mâinile goale și cărau noroiul cu șorțul sau cu cămașa, pentru că nu aveau găleți potrivite cu care să care pământul și nămolul apos.

În ciuda obstacolelor, Petru și cu mine abia ne mai țineam în picioare, scuturați de hohote de râs când vedeam oameni care își făceau drum cu greu prin apa până la genunchi, cărându-și catrafusele în spinare sau vâslind pe orice găseau, o ușă sau o masă întoarsă cu picioarele în sus. La fiecare inundație, Petru marca el însuși punctul cel mai înalt atins de apele în retragere, pe zidurile din piatră ale Fortăreței „Petru și Pavel“, iar apoi se dădea cep la butoaiele de bere și votcă: orașul lui se afla încă în picioare! După aceea, mirosul de mucegai persista pe străzi și bulevarde, dar chiar înainte de apariția lui, Petru a ordonat să se întoarcă la muncă atât lucrătorii silnici, cât și artizanii străini plătiți. Soțul Rasiei Menșikova, Antonio Devier, șeful poliției secrete a lui Petru, a interceptat o scrisoare a ambasadorului francez, Campredon. Avea destinația Versailles și l-a făcut pe Petru să spumege de furie: *„Acest oraș este construit pe schelete. Sankt Petersburg nu este decât un cadavru în descompunere“*.

— Un cadavru?

Mai întâi l-a lovit pe Campredon cu *dubina*, cnutul său aflat tot timpul la îndemână, sfârtecând haina nouă și elegantă a ambasadorului francez și însângerându-i obrazul. Apoi a mototolit scrisoarea și a călcat-o în picioare în fața întregii curți.

— Franțuz prostănac! Construirea unui oraș este ca mersul la război. Nici unul din acestea nu se poate face fără sacrificii de vieți omenești.

S-a dezlănțuit asupra francezului, care nu a îndrăznit nici să se ferească, nici să se apere. Am

încercat să îl calmez pe Petru, cu ajutorul lui Iagușinski și a lui Menșikov, dar Țarul a tras sabia și i-a rănit pe amândoi, tăindu-i pe obraji și pe urechi.

Campredon a luat-o la goană, ținându-se de obrazul însângerat și hohotind.

— Mi-a luat douăzeci și patru de zile ca să mă mut aici, pe drumurile astea uitate de Dumnezeu! Am plătit douăsprezece mii de ruble din propriul buzunar, opt dintre caii mei au murit și jumătate din bagaje au dispărut fără urmă. Și acum asta. *Mon Dieu*, ce am făcut ca să merit tot ce mi se întâmplă?

— Păstrează-ți furia și gândurile pentru paginile jurnalului tău, *Monsieur* Campredon, unde nu pot fi descoperite și nici trădate, am zis sec.

S-a holbat la mine ca un porc care a găsit trufe în pădurile din jur. Cu mâna tot pipăia un buzunar de la piept, unde își ținea jurnalul secret. Era cu adevărat surprins că știam de existența lui? Cu siguranță înțelegea că poliția lui Petru nu îi scăpa din ochi pe străinii care locuiau în Rusia.

— *Madame*, a zis înclinându-se în fața mea. Respectele mele profunde.

Petru a găsit un suflet înrudit în persoana arhitectului italian Domenico Trezzini. Chiar dacă nu îmi plăcea bărbatul acela înalt, cu expresia lui arogantă, nasul acvilin și părul negru, creț, pieptănat astfel încât să îi cadă ca o cascadă peste umeri, el cel puțin nu se plângea de viața la Sankt Petersburg, așa cum făceau alți meseriași. Când vizitam șantierele de construcții, nu auzeam decât lamentări din partea lor.

— Cum să trăiesc și să muncesc în fundătura asta? Mintea mea are nevoie de spațiu și de frumusețe, a zis pictorul neamț.

— Mâncarea este dezgustătoare. Nici porcilor nu le-aș da să mănânce așa ceva, a țipat peisagistul francez.

— Transportul meu de marmură și unelte de lucru este încă blocat de vameși în port. Cum să lucrez fără daltă și piatră? a întrebat sculptorul italian.

— Lucrătorii mei sunt neîndemânatici. Dau în gropi de proști ce sunt, a rostit pe un ton batjocoritor olandezul care trebuia să construiască podurile peste canalele Fontanka și Moika.

În anii care au urmat, Trezzini a visat și a construit fără odihnă, începând cu Biserica Sfântului Isaac, palatele miniștrilor, fortificațiile de la Kronstadt, mănăstirea Sf. Alexandr Nevski, Senatul, cât și lucruri mai simple, ca de pildă planurile pentru chei și o serie de poduri din lemn peste canale. Când numirea lui pe funcție a luat sfârșit, i-au luat locul alți maeștri: mândrul Alexander Le Blond din Franța, neamțul certăreț Schädel și un altul, Harebel, care era dintr-un orășel numit Basel și care ura caviarul din tot sufletul – „O porcărie lunecoasă și lipsită de consistență“, zicea el – și, în schimb, voia să înmoaie pâine în brânză topită de câte ori era o ocazie festivă! Ei, fiecare cu preferințele sale.

Când Petru le-a ordonat primelor sute de familii de nobili moscoviți să se mute la Sankt Petersburg, orice împotrivire era inutilă și nici vârsta, nici boala gravă nu le-au permis să amâne mutarea: bătrânul prinț Cerkasîi, cel mai bogat om din Rusia, a implorat să i se acorde un răgaz, pentru că picioarele îi erau umflate de gută. Străjerii lui Petru l-au tras pe bătrânul venerabil de păr afară din palatul lui învecinat cu Kremlinul și l-au lăsat gol-pușcă pe gheața Moscovei, adresându-i ironii și insulte. Servitorii lui au început să îi strângă bagajele în cea mai mare grabă. Când un incendiu a distrus o mare parte a Moscovei, Petru a fost peste măsură de fericit: casele arse trebuiau lăsate să zacă între dărâmături și cenușă; dacă persoanele lipsite de adăpost aveau nevoie de o locuință, erau bine-venite la Sankt Petersburg.

În timpul unei cine festive, l-am auzit pe Șeremetiev spunându-i lui Piotr Șafirov așa:

— Știi ce înseamnă „Neva“ în finlandeză?

Omul a clătinat din cap, iar Șeremetiev i-a răspuns:

— Înseamnă „praf“.

Capitolul 44

Într-o dimineață senină de la începutul lui noiembrie, străjerii au declarat că gheața de pe Neva poate să suporte greutatea săniilor și a patinatorilor. Cerul avea cea mai deschisă nuanță de albastru, iar pe fundalul său se profila ascuțită și aproape ireală silueta Fortăreței „Petru și Pavel“. Copacii de pe malurile râului erau argintii din cauza promoroacei. Fiecare gura de aer înghețat pornea un nou atac asupra plămânilor și a creierului.

Opt armăsari au fost înhămați la sania în care m-am urcat împreună cu Alexandra Tolstaia și Daria, din nou însărcinată. Era împodobită cu steaguri și stindarde din mătase și pânză în toate culorile curcubeului. Răsuflarea animalelor li se aburea în jurul nărilor în timp ce își rodeau hamurile. Petru stătea drept într-o sanie mică, simplă, cu picioarele larg desfăcute, ca să își mențină echilibrul, și ținea hățurile cu mâinile sale neastâmpărate. În spatele său, întreaga curte îi aștepta ordinul, îmbarcată în vehicule colorate, trase de cai, cerbi, porci, câini, pitici sau robi.

— Sunteți gata? a strigat Țarul.

— Da! a răsunat peste gheață întregul cor de voci frenetice, iar eu am simțit cum îmi crește pulsul.

Petru a ridicat o mână, cu fața strălucindu-i de emoție și noi ne-am ținut răsuflarea și am ciulit urechile în așteptarea detunăturii care a venit

dinspre Fortăreața „Petru și Pavel“ și a sfâșiat aerul rece. A lăsat brațul în jos deodată și a dat bice cailor.

— Haideți! Neva s-a deschis traficului, a strigat el, iar vântul i-a smuls cuvintele din gură și le-a purtat prin aer.

— Să pornim!

Mi-am mânat caii cu o scurtă lovitură de bici; Daria și Alexandra ovaționau și fluturau batiste colorate în vreme ce sania noastră țâșnea după cea a lui Petru, iar toți ceilalți ne urmau pe gheața neatinsă.

Am încetinit și mi-am ținut răsuflarea când Petru s-a apropiat de celălalt mal. Oare ce va spune când va vedea ce am făcut pentru el? A oprit sania cu o hurducătură bruscă și a rămas locului, privind în tăcere la clădirea lucitoare care se ridica în fața ochilor lui ca un vis: ziduri, turnuri și metereze scânteiau, făcute toate din gheață și sclipeau ca un castel din basme. Le luase lucrătorilor o noapte întreagă să sculpteze pavilionul din blocuri de gheață gigantice: acoperișurile, domurile și turlele sale străluceau ca fărâmele de sticlă albastră în lumina soarelui, iar de-a dreapta și de-a stânga intrării palatului de gheață se aflau maurii lui Petru. Pielea neagră, lucioasă, a piepturilor lor goale era o imagine splendidă pe fundalul purității palatului, la fel ca pantalonii lor din mătase și cizmele făcute din piele albastră și roșie. L-am prins din urmă pe Petru, iar el s-a întors să mă privească, încet, cu ochii umezi și plini de surprindere și neîncredere. M-a emoționat profund: arăta ca un copil la primul său Paște. I-am zâmbit cu tandrețe când mi-a spus:

— Tu ai făcut asta?

I-am făcut o bezea.

— Da. Este un palat potrivit pentru Regele Zăpezii și al Gheții, domnul meu. Un dar de la cea mai credincioasă și mai iubitoare dintre servitoare.

M-a ajutat să cobor din sanie. Am păşit cu grijă pe suprafaţa alunecoasă când Petru m-a condus înăuntrul Palatului de Gheaţă, cu ochi care sclipeau de bucurie.

— Este o minune! a zis el, iar ochii lui înghiţeau totul şi gura îi rămăsese deschisă.

Între pilonii de gheaţă stăteau două tronuri făcute din zăpadă bătătorită, acoperite cu piei de leopard. În spatele lor, un steag rusesc din catifea roşie, brodat cu un vultur auriu cu două capete cădea din tavan până în podea, pe o distanţă de câţiva metri. Flăcările dansau într-un şemineu făcut din gheaţă, astfel că ne simţeam spatele plăcut încălzite, deşi celorlalţi invitaţi le îngheţa fundul pe scaunele lor. Petru şi cu mine am chicotit atât de mult, încât mai să cădem de pe tronuri; dar oricine se ridica fără permisiunea noastră era obligat să bea un amestec puternic de şampanie şi rachiu ca pedeapsă. Muzicienii erau nevoiţi să îşi mişte mâinile tot timpul, altfel le îngheţau degetele pe instrumente. Petru le-a cerut să cânte un menuet pe care au dansat piticii noştri, alunecând pe gheaţă cu picioarele lor scurte şi îndesate şi rostogolindu-se unii peste alţii.

Am râs atât de mult, încât mi s-a întors stomacul pe dos şi după aceea am suferit la pat de o colică.

Capitolul 45

În ciuda Crăciunului fericit, perioada grea a Rusiei nu se încheiase încă, chiar dacă suedezii mureau de foame, iar tactica pământului pârjolit îi omora pe capete. Când l-am vizitat pe Şeremetiev în noua lui casă din Sankt Petersburg, nu mi-a ascuns nici una dintre temerile şi rezervele sale.

— De Anul Nou îţi doresc sănătate şi toată fericirea din lume, am zis eu şi am încercat să îi sărut mâna, dar el şi-a retras grabnic degetele.

— Să nu mai faci asta cu nimeni. Eu, unul, nu vreau să fiu văzut că îmi săruți mâna, Înălțimea Ta.

Era prima dată când îmi spunea așa, dar mi-am ascuns surprinderea și l-am luat de braț, înainte de a ne așeza comod în fața șemineului. Ca întotdeauna, mă bucuram să fiu în preajma acestui om. Simțeam că am atâtea pentru care să îi mulțumesc. Dacă a sperat vreodată că vom fi mai mult decât prieteni și tovarăși, nu a lăsat-o niciodată să se înțeleagă. Palatul era încă mai mult gol, cu excepția câtorva piese de mobilier bine alese. În sala de primire, pe pereți nu se vedea decât un portret al Țarului în mărime naturală, așezat deasupra poliței șemineului. Probabil că servitorii abia aprinseseră focul, căci am simțit răcoarea și m-am înfofolit mai bine în mantia din catifea roșie și în blănurile de nurcă blondă. Un servitor ne-a adus vin fiert care aburea în căni și o tavă plină cu blinii crocante, proaspăt scoase din cuptor, umplute cu somon gras și smântână.

— Mmm, sunt delicioase, am zis eu, mușcând dintr-una și țintind-o cu ochii pe următoarea. Mai bune decât mâncarea cu care eram obișnuită la tine, l-am tachinat eu. Ai angajat un bucătar nou?

Șeremetiev a roșit.

— Nu, nimic de genul acesta, a zis el.

Oare de ce l-a făcut să se rușineze întrebarea mea, m-am întrebat eu, dar am schimbat subiectul.

— Cât timp rămâi în oraș? Țarul a emis ordinul de marș?

Nu îl văzusem pe Petru de câteva nopți. Își consulta fără încetare generalii și consilierii, iar după aceea oamenii lui tot erau nevoiți să bea și să veselească cu el și să îl facă să își uite necazurile. La venirea zorilor, trebuia cărat până la fregata lui care rămăsese prinsă între ape, iar acolo dormea, învești mântat în singurătate, într-un pat îngust.

Șeremetiev și-a cântărit răspunsul.

— Cât timp îi putem ține pe suedezi la depărtare? Ultima bătălie în câmp deschis s-a dat

acum câțiva ani, iar Carol nu mai are astâmpăr. Știi cât de aproape este de Moscova, în ciuda pârjolirii pământului? La numai o mie două sute de verste. Nici un dușman nu s-a apropiat atât de mult de zidurile orașului. Vara asta se va da o bătălie, fără îndoială. O bătălie mare, decisivă, care va sili una dintre țări să îngenuncheze pentru întreaga eternitate.

A privit îngrijorat în mijlocul flăcărilor.

— Cine știe? Poate că la anul pe vremea asta vom fi cu toții suedezi.

— Nu spune asta, Boris Petrovici. Este înaltă trădare, am zis eu, luându-i una dintre palmele bătătorite între palmele mele. Promite-mi că nu îl vei părăsi pe Țar, că vei rămâne alături de el, orice s-ar întâmpla. Întotdeauna se aruncă în toiul luptei, cum știi.

Șeremetiev mi-a strâns mâna.

— Este adevărat. Dar dacă nu ar face asta, nu ar mai fi tătucul nostru țar. Doar știi că aș încasa bucuros orice glonț țintit spre el.

Chiar atunci ușa s-a deschis la perete și a intrat în cameră în fuga mare un câine mic, acoperit de zăpadă, s-a dat peste cap la picioarele lui Șeremetiev și a dat să îl apuce de glezne. O fetiță a venit în urmărirea câinelui, l-a ridicat, l-a sărutat și apoi și-a îngropat fața frumușică și îmbujorată în blana lui.

— Este așa de neastâmpărat, Bobușka, a zis ea într-o limbă rusă cu rezonanțe nemțești. În oraș s-a dat la tocurile femeilor și la cizmele bărbaților. Te rog să ai grijă ca următorul tău cadou pentru mine să fie ceva mai educat.

M-a observat și a tăcut, iar Șeremetiev a roșit puternic. Cine îi putea spune Bobușka acestui soldat temerar și încununat de succes? M-am bucurat să îi descopăr micul secret, însă, oricine ar fi fost ea.

— Tu ar trebui să fii mai bine educată, Alice. Fă o reverență, te rog! Aceasta este Marta,

credincioasa, generoasa și binevoitoarea companioană a Țarului nostru.

Șeremetiev o certa, dar, în același timp, îi făcea cu ochiul.

Fata a făcut o reverență grațioasă, fusta largă a rochiei sale albastre, simple, din lână, deschizându-se ca petalele unei flori și m-a privit pe sub genele foarte dese și foarte lungi. Părul de un blond cenușiu îi era împletit și legat ca o coroană peste cap, iar năsucul îi era împestrițat cu pistrui. Într-un contrast uimitor cu frumusețea ei, sprâncenele și genele care îi încadrau ochii de o uimitoare nuanță de albastru erau aproape negre.

— Eu sunt Alice Kramer, Înălțimea Voastră, a murmurat ea.

Câți ani să fi avut? Paisprezece sau cincisprezece ani, cu siguranță nu mai mult, mi-am zis eu, cu o împunsătură de gelozie. Corpul ei părea subțire și suplu ca ramura unui fag tânăr și puternic.

— Am găsit-o pe Alice, rătăcită și înfometată, ascunzându-se prin ruinele fumegânde ale unui oraș ars din temelii din zona baltică. Pe atunci era încă o fetiță, dar acum este întotdeauna cu mine. Nu ai mai văzut-o? m-a întrebat Șeremetiev.

Acum era rândul lui Alice să roșească. Cunoșteam teroarea pe care o simțise: ascunsă printre ruinele incendiate, temându-se în fiecare clipă că va fi descoperită. Iar într-un final, cel mai probabil, a ajuns să fie trecută de la un bărbat la altul, ca dar. Cât de asemănătoare erau destinele noastre și, totuși, cât de diferite. Nu, nu o mai văzusem și m-am uitat la Șeremetiev cu curiozitate: cât de bine îi cunoaștem pe cei care ne sunt prieteni?

— Țarul o cunoaște? am întrebat, jucându-mă cu paharul meu, nepăsătoare.

— Desigur.

Boris Petrovici privea înspre flăcările focului, cu un chip lipsit de expresie.

— Desigur, am zis încet.

Petru cunoștea toate fețele frumoase din oraș. Am încercat să mi-o imaginez pe fetița aceasta subțirică în brațele Țarului, dar nu am simțit supărare. Cum putea ea, sau oricine altcineva, să îl refuze?

Alice a făcut o nouă reverență.

— Înălțimea Voastră, permiteți-mi să mă retrag, a zis ea, iar eu i-am întins o mână să mi-o sărute.

După ce a plecat, iar noi ne-am așezat din nou la discuție, Șeremetiev mi-a luat mâna fără să mă privească.

— Suntem în pragul unei mari bătălii, a zis el, abia auzit. Dar pentru prima dată în viața mea, îmi este frică să mor. Pentru prima dată în viață, vreau să trăiesc.

— Prietene, am șoptit eu, cu ochii înlăcrimați, curaj. Dragostea este un bun motiv pentru a trăi. De fapt, este cel mai bun motiv.

*

Înainte să se ajungă la o bătălie deschisă, vechiul prieten și devotatul supus al lui Petru, iarna rusească, i-a slăbit și mai mult pe suedezi. Așa cum fusese prezis, Carol a fugit cu trupele sale spre o zonă prea puțin cultivată, unde oamenii lui fie s-au prăbușit morți de epuizare, fie s-au târât mai departe, hămesiți și înghețați de frig. Își mâncaseră caii cu mult timp în urmă și cărau acum șeile pe umeri, sugând și mestecându-le curelele din piele. Mâinile le erau acoperite de degerături și erau prost înfășurate în cârpe. Nu aveau cum să aline durerea bolnavilor și a răniților, dacă primeau vreun tratament; membrele degerate erau amputate pe viu. Noaptea, cazacii ieșeau pe furiș din hățișurile din care îi urmăreau pe dușmani și îi vânau ca pe animalele sălbatice. Se tupilau prin satele părăsite, cunoscând fiecare cotlon și le tăiau

gâtul suedezilor adormiți. Lupii s-au îngrășat în iarna aceea.

Ambasadorul Atamanului cazac a râs în timpul unei mese pe care am luat-o la Sankt Petersburg și ne-a spus așa:

— Suedezii speră la numai trei lucruri: rachiu, usturoi sau moarte.

Și-a clătit gura și a scuipat votca, încălzindu-și gura pentru a continua să se ospăteze.

— Ce vrea Carol să facă? a întrebat Petru.

— Suedezul va merge la Poltava. Este destul de prost sau de disperat ca să își închipuie că, dacă o să captureze Poltava, poate cuceri și Moscova. Ca și cum ar fi un antrenament înainte de a obține premiul cel mare.

Micul cazac slab și musculos și-a șters gura cu dosul palmei și a plescăit din buze, căutând altceva de mâncare. Petru a apucat cel mai gras pui pe care l-a găsit pe masă, l-a mirosit, a rupt un copan și a depus restul pe farfuria cazacului.

— Mănâncă, frate. Cea mai bună mâncare de la masa mea, numai pentru tine. Deschideți alt butoi de votcă! Ce facem aici, sărbătorim sau nu sărbătorim? Poltava, zici? Atunci, vom fi în Poltava, prezenți la întâlnire. Carol va mânca nisip, pământ și balegă de cal, ascultă-mă pe mine!

Cazacul a scos un chiot de încântare, ascuțit și pătrunzător ca un strigăt de război. Sunetul acela mi-a făcut pielea ca de găină. A rupt puiul din care picura grăsime și sos și apoi și-a îngropat fața în el.

Am ridicat paharul în cinstea lui, simțind teama în sufletul meu: Poltava să fie!

Capitolul 46

În aprilie, când au apărut primele flori pe verdele înrourat al pajiștilor, suedezii care

supraviețuiseră iernii au ridicat tabăra la porțile orașului Poltava. Un glonț rătăcit l-a lovit pe Carol în laba piciorului în timpul atacului. Cu toate acestea, a continuat să îi împingă de la spate pe oamenii lui cu o furie nebună, făcând imposibilă speranța lor de a se întoarce la o viață normală. Regimentele lui Petru au interceptat un sac cu scrisori trimise de suedezi. *„Suntem disperați, iar regele refuză să asculte până și cele mai bune sfaturi. Nu se gândește decât la un singur lucru: război, război și iar război.“ „Nimic nu contează pentru el, nici măcar victoria.“* Petru a așteptat momentul potrivit, cunoscând prea bine virtutea răbdării. Cu Rusia în spate, se simțea mai puternic ca niciodată.

— Nu. Crezi că eu voi broda haine în fața focului, la Kiev, în timp ce tu ești pe câmpul de luptă? Sigur că voi veni cu tine. Mi-am pus mâinile în șolduri. Nimeni nu mă va opri de la a-mi face datoria; iar datoria mea este să te urmez, oriunde ai merge. Mai ales acum – uită-te la tine!

Petru mi-a aruncat o privire urâtă: abia trecuse Paștele și călătoriserăm spre Azov, pe malurile Mării Negre, pentru a supraveghea construcția noii sale flote. În timp ce aerul era plin de căldura dogoritoare a smolii fierbinți care se folosea pentru a călăfătui lemnăria, de șuieratul strident al fierăstraielor și de loviturile constante ale ciocanelor pe nenumărate nicovale, Petru era din nou țintuit la pat după o primă plimbare pe docuri: toată puterea se scursese pur și simplu din trupul lui, ochii îi erau injectați, iar chipul pământiu. Tratamentul pe care Blumentrost i-l dădea încă nu îi era de ajutor; boala revenea când se aștepta mai puțin. Petru transpira acid, urina puroi și tremura în brațele mele. El suferea, dar sufeream și eu. M-am trezit luptându-mă cu un inamic fără chip. Oare mi se vor conforma cele mai negre temeri? Ce va însemna această boală pentru copilul pe care îl duceam în pântece? Eram din nou grea. Petru

puțea a putrefacție și sudoare, cu toate că în fiecare zi îi spălam întreg corpul cu apă călduță. Dar chiar și acum Blumentrost refuza să discute cu mine despre boală.

Acum Petru închise ochii, obosit de discuția noastră.

— La dracu', femeie încăpățânată! Nu renunți niciodată? Și dacă ți-aș ordona să stai departe de câmpul de luptă?

L-am împins cu blândețe înapoi pe pat.

— Nu mă voi afla pe câmpul de luptă, prostuțule. Mă voi ruga pentru tine în tabăra militară. Și voi fi prima care te va felicita pentru victorie. Te rog, nu mă obliga să rămân la Kiev. Ai nevoie de mine. Eu sunt talismanul tău.

Degetele lui ca de ceară le căutau pe ale mele.

— Așa să fie, pentru numele lui Dumnezeu. Dar nu vreau să mai aud alte nemulțumiri, a oftat el.

— M-ai auzit tu vreodată pe mine nemulțumită de ceva? am întrebat, sărutându-i degetele.

Când a zâmbit, buzele i-au dezvelit gingiile, ca la un cadavru. Mi-am alungat groaza pe care am simțit-o într-un colț întunecat al inimii mele, ca pe un animal care trebuia îmblânzit. Era oare un semn rău pentru bătălia decisivă care urma să se dea?

— Nu, a murmurat Petru.

L-am ținut de mână până ce a căzut într-un somn ușor. Aerul din încăpere era înăbușitor; cu toate că vremea era caldă și umedă, insista ca fortăreața să fie încălzită, căci îi era frig mai mereu. Dar chiar atunci când voiam să mă ridic, ca să deschid o fereastră, am auzit un zgomot în spatele meu și m-am răsucit pe călcâie: doctorul principal al lui Petru, Blumentrost, s-a ridicat de pe sofaua de lângă șemineu. Adormise acolo? Arăta ca o pasăre bătrână și jumulită, cu părul creț răvășit, cu eșarfa de mătase legată la gât și vesta strâmbă.

— Înălțimea Ta, a zis el, îndreptându-și ochelarii cu lentile rotunde și făcând o plecăciune.

— Blumentrost, când se va simți Țarul destul de bine încât să se suie din nou pe cal? Poltava ne așteaptă, am zis cu un glas vesel, dar rămânând hotărâtă în sinea mea să nu îl las să plece fără să îmi spună ce se petrece.

El a clătinat din cap, abia perceptibil. Zâmbetul mi-a înghețat pe buze și mi-am dres glasul.

— Ce se petrece? Spune-mi veștile proaste, Blumentrost. Îți va fi mai ușor să le suporți.

Doctorul și-a mestecat între dinți capetele lungi ale mustății.

— Nu știu ce să vă spun. Vă rog.

A făcut un semn către scaunul de lângă sofa, ca și cum eu eram oaspetele, și nu el. M-am așezat însă.

Căldura venită dinspre foc îmi furnica pielea. Mi-am încrucișat mâinile și am așteptat, făcându-mi curaj.

— Majestatea Sa este foarte, foarte bolnav. Suferă de...

Blumentrost părea că își caută cuvintele potrivite.

— De ce?

Mi-am ținut respirația: în sfârșit, un răspuns! Și cu siguranță nu era cel de care mă temeam cel mai tare. Nu. Țarul va fi cruțat, așa cum fusese întotdeauna. Nu era un om de rând. În scurtă vreme se va face bine și copilul nostru va fi sănătos. Îi voi dărui lui Petru ceea ce își dorea cel mai mult pe lume: fii, mulți fii.

— Suferă de o boală venerică, a zis Blumentrost, flexându-și nervos degetele.

Am auzit cum îi trosneau oasele.

— O boală venerică? am repetat cuvintele, lungindu-le. Blumentrost, eu sunt o fată simplă, care nu vorbește nici latina, nici greaca, m-am rățoit la el, simțind în același timp cum crește frica în mine.

O știusem dintotdeauna, dar refuzasem să accept adevărul. Nenumind monstrul, sperasem să îl

împiedic să își arate hidosul cap.

— Bine, atunci, a oftat el. Dacă trebuie să o spun pe litere: Țarul are sifilis. Încerc să îl tratez cum pot eu mai bine, dar nu există tratament.

— Sifilis.

Am rămas dreaptă, incapabilă să mă mișc. *Nu mi se va întâmpla mie*, mă asigurase întotdeauna Petru atunci când îndrăznisem să aduc în discuție alte cazuri de la curte, ca în glumă. Un avertisment direct nu ar fi fost tolerat. Dar nu îi văzuse pe propriii curteni care suferiseră de Boala Franțuzească, cu pielea acoperită de ulcerații și nebunia febrilă care le întunecase mințile înainte de a muri ca niște câini? Îi văzuse și nu, crezându-se mereu a fi dincolo de atingerea sa. Frica m-a înghițit și m-a ținut captivă, ca în temnițele negre din Bastionul Trubețkoi.

— Nu ar fi trebuit să aflăm mai devreme? am întrebat.

— Am aflat, a zis doctorul cu sfială. Nu am avut voie să vă spun.

— Cum s-a manifestat boala prima dată?

— Vedeți, la început, a avut o febră arzătoare la urinare, sânge în excremente, puroi în...

Am ridicat o mână și l-am oprit.

— De la mine a luat boala Petru? Este vina mea?

— Nu, Înălțimea Ta. Când v-am examinat după ultima naștere, erați perfect sănătoasă. Sunteți mai puternică decât un cal, este un miracol. Nu. Țarul a luat boala de la o oarecare Boi-Baba.

— Boi-Baba? Dar este una dintre servitoarele mele și este însărcinată cu copilul Țarului.

— Nu mai este. Țarul a pus să fie biciuită după nașterea unei fiice, apoi le-a izgonit pe amândouă în Siberia.

— A pus să fie biciuită? am întrebat, nevenindu-mi să cred și simțind că mă ia cu leșin.

— Da. Ca pedeapsă pentru că i-a dat boala. Soțul ei și ceilalți șapte copii ai ei au fost și ei

exilați în Siberia.

Lucrul acesta s-a petrecut la curtea mea, sub nasul meu. Am citit tristețe și milă în ochii lui Blumentrost.

M-am îndreptat de spate.

— Țarului îi poate fi aplicat un alt leac? Cu siguranță mai există și altceva ce poți încerca, în afară de mercur? O descoperire nouă, poate?

Doctorul a ridicat din umeri.

— Nu există nici un leac. Putem doar încetini înaintarea bolii, nimic mai mult. Totul este în mâinile lui Dumnezeu. Cât despre copiii care nici nu au fost concepuți încă...

— Da? am întrebat cu glas răgușit.

El mi-a evitat privirea.

— Dacă Înălțimea Ta rămâne din nou însărcinată și dacă sarcina este dusă până la capăt și pruncul este viu, ar fi un miracol dacă copilul ar fi puternic și sănătos. Dar trebuie să credem în miracole, nu-i așa? a adăugat în grabă.

Simțeam că plutesc în derivă sub apele înghețate ale iernii și că mă înec: suprafața de deasupra mea mă trăgea către lumină și viață, dar eu eram blestemată, neputincioasă să ajung la ea. Am citit tristețe și compasiune în privirile lui Blumentrost, ceea ce i-au făcut cuvintele și mai greu de îndurat. Am sărit în picioare și m-am repezit la geam, deschizându-l în grabă. Aerul de primăvară mi-a inundat plămânii, iar cerul albastru s-a arcuit departe, deasupra mohorâtei Mări Azov. Dar, la orizont, norii de furtună se adunau și bărcile mai mici își coborau pânzele ca să nu fie sfâșiate de vânt. Pescărușii pluteau în vântul puternic de la răsărit, străpungând aerul cu țipetele lor, sfidându-mă cu ochii lor sticloși.

Mi-am atins în treacăt pântecul cu mâinile: Blumentrost nu știa că sunt din nou însărcinată, pentru a șasea oară. Am închis ochii și mi-am răcorit fruntea înfierbântată pe geamul de sticlă,

strângând pumnii: îi voi dărui Ţarului un fiu sănătos. Era, probabil, ultima mea şansă.

— Da, Blumentrost, am spus, întorcându-mă spre el, zâmbind şi adunându-mi întreaga demnitate. Nu trebuie să încetăm să credem în miracole.

— Înălţimea Ta... a început el.

Dar eu am ridicat o mână şi mi-am şters o lacrimă de pe obraz. A făcut o plecăciune şi s-a retras. Am auzit uşa închizându-se încet. Foarte bine. Nimeni nu va mai vedea lacrimi pe faţa mea.

Capitolul 47

Adevărul despre Bătălia de la Poltava este mai simplu şi mai trist, dar în acelaşi timp mult mai glorios şi mai grandios decât tot folclorul care o înconjoară.

Stăteam în picioare la intrarea cortului în dimineaţa aceea din iunie 1709 şi îl priveam pe Petru, care încăleca pe iapa lui arabă, Finette, un dar de la scoţianul James Bruce. Norii aninau încăpăţânaţi şi umpleau burta cerului; nici vântul care îndoia vârfurile copacilor nu îi putea alunga. Menşikov i-a ţinut lui Petru scara şeii, apoi i-a sărutat mâna. Ţarul l-a îmbrăţişat pe Alexandr Danilovici la rândul său. I-am văzut şoptindu-şi:

— Pentru Dumnezeu şi pentru Rusia, astăzi!

Când Petru s-a îndreptat şi a ridicat un braţ, toţi generalii Ţarului şi patruzeci de mii de soldaţi au îngenuncheat ca unul. Privirea sa tăcută a trecut peste marea de bărbaţi care îi erau credincioşi; o pală de vânt i-a răscolit penele roşii de la pălărie înainte ca briza să i se oprească în faldurile mantiei, tocmai în clipa în care norul s-a crăpat şi o rază de soare a atins capul Ţarului. Mi-am ţinut răsuflarea: Dumnezeu îl binecuvânta. Un murmur uluit, plin de respect, s-a ridicat dintre şirurile de

oameni îngenuncheați, iar mulți dintre ei și-au făcut Semnul Crucii.

Finette a jucat pe loc, iar Petru a tras aer în piept. Numai eu știam că stătuse până noaptea târziu cu Feofan Prokopovici, scriind discursul, șlefuind fiecare cuvânt, până ce totul a fost radios și perfect.

— Dumnezeu din Ceruri! a strigat Petru, iar vântul i-a purtat cuvintele până la ultimul dintre oamenii săi.

Mi s-a ridicat părul la ceafă și mi s-a furnicat pielea, căci am simțit apropierea destinului.

— Soarta Mamei Rusia este în mâinile voastre: pieirea sau gloria – soldații mei! Voi decideți dacă țara noastră va fi liberă de acum încolo, sau sclavă pe veci diavolului suedez. Astăzi nu luați arma în mână pentru mine. Nu mergeți la luptă nici pentru vanitatea mea, nici pentru că eu m-aș afla în căutarea gloriei personale. Nu. Dumnezeu, în mila Lui, mi-a încredințat Rusia mie, Petru Alexeevici Romanov. Dar acum a venit un moment decisiv, iar decizia se află în mâinile voastre, nu într-ale mele.

Petru a ținut-o pe Finette nemișcată o clipă, înainte ca vocea să-i răsune din nou peste câmpul de luptă.

— Nu vă lăsați păcăliți sau speriați prostește. Soldații suedezi nu au puteri miraculoase. Inimile lor bat, sângele le curge în vene, trupurile lor mor. Tot restul este o minciună și există un singur adevăr: Dumnezeu este de partea Rusiei. Dacă știu un singur lucru, cu siguranță acesta este.

S-a oprit brusc și patruzeci de mii de perechi de ochi s-au îndreptat numai spre el.

— Îmi voi da ultima picătură de sânge pentru măreția, gloria și teama de Dumnezeul tuturor Rusiilor.

Finette s-a cabrat, ochii mari din capul ei delicat s-au rotit, iar Petru i-a dat pinteni. A pornit-o înainte, ghemuit în șa, galopând pe lângă soldații

săi, care și-au făcut cruce cu trei degete. Un țipăt răgușit a urcat spre cerul posac, iar mulțimea de oameni și orizontul larg au înghițit silueta lui Petru care se îndepărta; o nălucă într-o mantie roșie fluturătoare, în timp ce din copitele lui Finette zburau scântei. Știam că, dacă era să cadă în luptă astăzi, fusesem martoră la ora sa de glorie.

Generalii Șeremetiev, Ronne, Menșikov și Bruce l-au urmat, iar trupele lor au intrat în formație, ocupându-și pozițiile în fața suedezilor. Numai Petru, așa mi s-a spus mai târziu, era pretutindeni în același timp, călărind de-a lungul câmpului de bătaie, strigând ordine, încurajări și înjurături către masa înspumată de oameni prinși în luptă. Țarul se vedea tot timpul și peste tot: sunt sigură că numai rugăciunile mele au abătut din drumul lor cele trei gloanțe care se îndreptau spre el. Unul i-a rupt fetrul pălăriei; al doilea s-a implântat adânc în crucea pe care Petru o purta pe piept și care era făcută din aur solid, rubine și smaralde, un dar de la călugării de pe Muntele Athos, iar al treilea glonț s-a înfipt în rama de lemn a șeii. Ca prin miracol, Petru nu a fost rănit.

Nu știam nimic despre bătălia în sine, căci atunci când primii soldați răniți au fost aduși în tabără, am fost prea ocupată să îngrijesc răni, să împart votcă, care să le amorțească oroarea sau să țin oamenii de mâini și să le șterg lacrimile de tristețe. Doar o dată am primit o scrisoare de la Țar, pe care mi-o trimisese în grabă, şi, punând să mi se citească, am înțeles: „*Ecaterina Alexeevna: matka! Dumnezeu, în mărinimia Sa, ne-a dăruit victoria asupra regelui Suediei. L-am nimicit pe adversar; tot ce îmi doresc acum sunt sărutările tale de felicitare. Vino fără întârziere! În tabăra militară, 28 iunie 1709, Petru Alexeevici Romanov*“.

Am plâns și am dat pe gât un pocal de vin unguresc, oferindu-i unul și mesagerului, apoi mi-am netezit cozile, mi-am spălat sângele, puroiul și

duhoarea de pe mâini și față, am scos șorțul murdar, mi-am pus cizmele și am pus să mi se înșeueze calul.

Calul meu a zburat peste câmpii în lumina de ambră a după-amiezii și simțeam copilul din corpul meu mișcând, puternic și sănătos. Fiul meu sărbătorea și el victoria tatălui său: „Da, trebuie să credem în miracole, Blumentrost“. Am râs cu vântul în față și am dat pinteni calului.

Nu voi uita niciodată repulsia pe care am simțit-o când am văzut pentru prima oară câmpul de luptă de la Poltava. Câmpiile din afara zidurilor fortăreței erau acoperite cu cadavre și cu rămășițele schilodite a ceea ce odată fuseseră ființe omenești. Vulturii dădeau deja târcoale pe cer, iar ciorile se înghesuiau în copaci, așteptându-și răbdătoare rândul. Câini sălbatici târau bucăți din corpuri, bătându-se pe mâini și picioare. Mi-am încetinit iapa, temându-mă că aș putea călca peste soldați răniți, dar încă în viață. Mâini însângerate se întindeau spre mine, iar oamenii implorau după un cuvânt bun sau o gură de apă, un doctor, o ultimă imagine a iubitei sau a mamei.

Unul a reușit să îmi apuce fusta; zăcea întins pe burtă și răsuflarea îi era grea și gâtuită.

— Vă rog, milady. Apă, a șoptit el.

De îndată am descălecat. Vederea rănilor sale era atât de înfiorătoare, încât a trebuit să mă lupt cu senzația de greață înainte de a căuta apă în gențile șeii. Când m-am întors înapoi cu fața spre el, murise.

Un nor acru de fum de armă se aduna leneș peste câmpia peste care nu se simțea adiere de vânt și se îmbiba ca un burete de mirosurile dulcege, dezgustătoare, ale câmpului de luptă. Mi-am legat cozile de păr peste gură și nas, ca să nu inspir izul a mii de morți. Îmi țineam privirile ațintite asupra drumului care se deschidea înainte-mi, ca să nu plâng sau să mi se facă rău. În acest moment al celei mai mari victorii ale sale, Petru trebuia să mă

găsească frumoasă, mândră și radioasă: premiul lui cel mare.

Soldații suedezi care zăceau cel mai aproape de cărarea pe care înaintam, însângerați, flămânzi și trăgând să moară, arătau ca niște schelete. Pământul pârjolit și cele două ierni rusești își făcuseră macabra datorie, mi-am zis eu, iar plânsul mă îneca. Ştiam că Petru făcuse ceea ce avea de făcut un țar pentru a salva Rusia. Dar aproape șapte mii dintre oamenii lui Carol căzuseră în ziua aceea, iar alte trei mii căzuseră în mâinile rușilor. Zece mii de oameni pe care undeva, o femeie asemenea mie îi aștepta și îi jelea; o fiică, ca fiica mea, sau un fiu, ca Alexei, au rămas orfani; nu vor ști niciodată ce s-a întâmplat, niciodată nu vor mai primi vreo veste. Dar, cel puțin pentru acei prizonieri, războiul luase sfârșit, spre deosebire de camarazii lor care fugiseră împreună cu regele Carol, bărbatul zbuciumat cu care Dumnezeu îi pedepsise să le fie conducător. Calul care îl purta pe regele rănit fusese împușcat și murise sub el, dar el reușise să scape cu viață.

*

L-am văzut pe Petru de la depărtare, stând mândru și drept în fața zidurilor Poltavei, înconjurat de generalii săi. O mulțime de prizonieri erau îngenuncheați în jurul lui, cu chipuri golite de expresie și epuizate, cu priviri obtuze ca ale unor animale. Erau soldați, cât și suita regelui suedez: servitori, muzicieni, copiști, bucătari, doctori, preoți și farmaciști. Steagurile suedeze capturate erau înfipte strâmb în pământ, iar pânza lor mândră, albastru-aurie, atârna ruptă și murdară în amurgul care se lăsa încet-încet.

Petru m-a văzut și mi-a făcut un semn cu mâna, fericit ca un copil: părul îi era încâlcit, mantia ruptă, iar eșarfa albastră, de pe piept, cu Ordinul

Sfântului Andrei împodobit cu diamante încă legat de ea, era mânjită de sânge și fum. Fața lui era înnegrită de cenușă și noroi, dar ochii albaștri luceau de mândrie și bucurie când m-a îmbrățișat și apoi m-a tras spre trupele suedeze.

— Vino și privește, *matka!* Ce mai pradă de război, ce zici? Un mareșal, trei generali-maiori, cincizeci și nouă de ofițeri superiori și o mie o sută de ofițeri inferiori. Și, colac peste pupăză, consilierul principal al regelui, ministrul Piper însuși.

L-a apucat pe un om mărunt și chel de ceafă și l-a silit să se ridice în picioare. Ministrul Piper abia îi ajungea la cot lui Petru. Își ținea ochii strâns închiși și tremura de frica apropiatei morți.

— Ei, Piper, vom găsi noi ceva de făcut pentru un om inteligent ca tine. Multe străzi trebuie pavate în Sankt Petersburg, nu-i așa, Ecaterinușka? Sau mai bine îl trimitem în minele din Siberia?

Petru m-a sărutat și am simțit gustul de piele, sudoare și praf de pușcă. Ofițerii suedezi și-au ferit privirile; erau despărțiți de familiile lor și de cei dragi de mulți ani, dar Petru le-a strigat:

— Uitați-vă, lua-v-ar dracu' de suedezi! Acesta este genul de femeie care aduce victorie unui bărbat.

Apoi privirile i s-au oprit pe mareșalul suedez îngenuncheat printre ceilalți. Petru s-a încruntat.

— Tu ești mareșalul Rehnskjöld?

Omul a înțeles numai numele său. A dat din cap, părând ezitant și confuz.

— Ridică-te, i-a strigat Petru. În picioare, porc suedez!

Suedezul a părut derutat când s-a ridicat pe picioare nesigure. S-a lăsat tăcerea. Toți ochii s-au întors spre Țar și mareșalul suedez, care îl amăgise pe Petru timp de mulți ani și îl făcuse să sufere în campaniile prelungite, înfrângându-i armata la stânga, la dreapta și în centru. Șeremetiev și Bruce au schimbat priviri îngrijorate, iar eu mi-am

împreunat mâinile într-o rugăciune mută. Te rog, Doamne, nu îl lăsa pe Petru să își ciuntească gloria, bucuria și victoria printr-o crimă josnică și capricioasă. Bătălia se terminase; uciderea lui Rehnskjöld acum ar fi o crimă odioasă. Mareșalul a răspuns privirii lui Petru cu calm.

— Acum îngenunchează din nou, a mârâit Petru.

Am simțit furnicături pe brațe urmărindu-l pe Rehnskjöld care s-a supus, cu un surâs batjocoritor pe față. Era pregătit să își întâlnească creatorul, căci își împlinise datoria toată viața, oricât de mare era prețul pe care îl avea de plătit.

Nu îndrăzneam nici să respir: chiar și vântul se oprise, iar norii pluteau ușurel, acoperind soarele care se îndrepta spre apus. Se aprindeau primele focuri pe dealurile din jurul orașului, iar aerul putea și mai tare a fum și a moarte. Petru și-a scos cu grijă sabia mânjită de sânge din teaca pe care chiar eu i-o brodasem în Kiev. Ultimele raze ale soarelui s-au reflectat pe lama din oțel, făcând-o să lucească, când a ridicat arma deasupra capului.

Rehnskjöld ținea ochii închiși, iar buzele i se mișcau. Am recunoscut cuvintele din Tatăl Nostru, pe care îl recitasem de atâtea ori în casa familiei Glück.

Petru! Aș fi vrut să îl implor, dar mi-am mușcat limba. Țarul a ridicat capul mareșalului de păr, obligându-l să deschidă ochii.

— Rehnskjöld! Știi câtă suferință ai provocat Rusiei? Un războinic ca tine se naște rar. În Narva, unul dintre gloanțele tale aproape că m-a nimerit, a mormăit el.

Mi-am șters palme transpirate de fustă. Când a răspuns, mareșalul avea ochii la fel de albaștri precum cerul de deasupra Sankt Petersburgului. A vorbit calm în limba lui Johann:

— Îi cer iertare lui Dumnezeu pentru păcatele mele. Sunt gata de moarte, Țarule Petru.

Vocea îi era grea de oboseală, iar Șeremetiev a închis ochii, pământiu la față. Menșikov și-a făcut

cruce cu trei degete. Rehnskjöld s-a întors și a mai spus câteva ultime cuvinte de îmbărbătare oamenilor săi, apoi și-a lăsat capul în jos. Unii dintre suedezi suspinau, cu chipurile ascunse în palme.

Petru a ridicat sabia tot mai sus, apoi s-a oprit și a apucat una dintre mâinile moi ale mareșalului, închizându-i degetele peste mânerul sabiei.

— Primește sabia mea în semn de respect, mareșale Rehnskjöld. Ești un soldat vajnic.

Mareșalul Rehnskjöld, eroul neînfricat din nenumărate bătălii, s-a prăbușit la pământ, a scăpat sabia, și-a îngropat fața în iarba umedă de rouă și a plâns ca un copil, cu hohote care îi zguduiau umerii. Nici unul dintre soldații lui nu a îndrăznit să îl atingă, ci îl priveau muți de uimire. Menșikov, Bruce și Șeremetiev s-au relaxat, iar eu mi-am împletit degetele cu ale lui Petru.

El a ridicat din umeri și a clătinat din cap.

— Pe onoarea mea! Suedezii sunt mai slabi decât am crezut. Ce l-a apucat de plânge?

Capitolul 48

Ne-am întors în tabără călare, fără grabă. Supraviețuitorii ne urmau în lumina agonizantă a zilei într-un alai mai mult sau mai puțin ordonat, împreună cu miile de prizonieri suedezi jerpeliți, schilozi și flămânzi. Când am aruncat ultima privire spre Poltava, oamenii se scurgeau ca un șuvoi pe porțile orașului asediat, pentru a jefui cadavrele și pe cei răniți mortal, smulgând chiar și dinții de aur din gurile celor morți.

Tabăra noastră era luminată, iar oamenii cântau, dansau, băteau din palme și sărbătoreau victoria. Petru a cerut să se deschidă un butoi după altul de vin, bere și votcă pentru oamenii lui, iar Felten a jefuit cămările orașului și hambarele satelor din

jur, în căutare de vite, porci și pui și pește sărat, varză și făină care să ne îndestuleze. La masă, Petru a aruncat tacâmurile și mi-a apucat mâinile pline de grăsime, ridicându-le pentru ca toți să poată vedea.

— Astăzi vom mânca numai cu mâinile. Dacă îl prind pe vreunul dintre voi că taie cu cuțitul, va da de belea. M-am făcut înțeles?

Apoi m-a sărutat și mi-a pus în față o bucată de porc cu șorici, umplută cu fructe și din care picura zeamă.

Suedezii au stat în mijloc, ca niște insule pe o mare agitată: îmi aminteau de manierele distinse ale lui Johann. Nici unul dintre ei nu scotea vânturi și nu râgâia când mânca, nici nu scuipau pe jos, ci se întorceau politicoși într-o parte pentru a-și scoate carnea rămasă între dinți. L-am pus pe Felten, care îi ura pe suedezi, să joace rolul regelui Suediei în seara aceea. Umilința i-a adus lacrimi de furie în ochi. Petru a râs atât de mult, încât a căzut de pe scaun, trăgând după el tot ce era pe masă cu un zgomot infernal – fața de masă, tacâmurile și vasele.

La primele ore ale dimineții, când soldații și generalii se agățau epuizați de scaunele lor, Petru le-a împărțit învingătorilor prada de război: Șeremetiev a primit alte pământuri și robi în jurul Kievului. Șafirov – „micul meu evreu preferat“ – a fost făcut vicecancelar și conte, iar fiecare dintre fiicele sale urma să se mărite cu un prinț. Șafirov i-a sărutat genunchii Țarului, ceea ce l-a făcut pe Menșikov mai gelos decât era deja, dar l-am liniștit, făcându-i semn cu ochiul și zicând:

— Alexandr Danilovici, mila lui Petru strălucește destul de puternic pentru a ne lumina pe toți, nu crezi?

Dar Menșikov cu cât primea mai mult, cu atât dorea mai mult; aceasta era firea lui. Petru a fost și el avansat în rang și mi-a dat o sărutare.

— Acum ești tovarășa de viață a unui viceamiral. Ești mândră de mine?

De dimineață, copilul din pântecele mele nu mai mișca. M-am gândit la vorbele lui Blumentrost și mi-am încleștat pumnii: copilul era prințul meu de Poltava, un miracol în sine. Am plecat după două zile, căci pământul și satele din jur nu ne mai puteau hrăni armata, iar duhoarea de moarte și putrefacție înăbușea toată veselia din corturi.

Soldații victorioși de la Poltava au pătruns în Piața Roșie într-un vârtej de fulgi groși de zăpadă, iar gheața le oglindea triumful. Eu nu mă aflam în balconul Kremlinului în ziua aceea, deoarece urma să nasc în casa lui Petru de la Ismailov.

— Dăruiește-mi un fiu sănătos, pentru a celebra Poltava. Te rog! îmi șoptise el, în timp ce mă ajuta să cobor din sanie, cu lacrimi în ochi.

*

Moscova ardea de viață și de bucurie. Așteptarea clipei nașterii mă plictisea până la lacrimi. Greșeam broderiile și desenam siluete în cristalele de gheață de pe geamuri.

Așa că doar mi s-a povestit despre intrarea lui Petru în Piața Roșie, călare pe Finette, care era împodobită cu o piele de leopard, catifea roșie, piele lustruită și căpăstru din argint. În spatele lui veneau în marș generalii și regimentele sale, urmate de înșiruirea fără de sfârșit a prizonierilor suedezi, pe jumătate nebuni de frică, iar apoi cele trei sute de steaguri capturate și treizeci și șase de tunuri suedeze. Mulțimile erau nebune de fericire; boierii și negustorii bogați, cum era prietenul lui Petru, contele Stroganov, îi invitau pe Petru și pe generalii lui la ei acasă. Petru și oamenii lui nu refuzau nici o invitație. Ardeau șapte mii de lumânări, fiecare înaltă de șapte picioare și fuseseră ridicate șapte arcuri de triumf: odată

trecut pe sub fiecare, Petru a ajuns la tronul pe care stătea vechiul lui prieten, falsul Prinț-Cezar, cu părul și umerii acoperite de omăt.

Petru și-a dus o mână la inimă şi a rostit:

— Cu ajutorul lui Dumnezeu și mila Maiestății Tale, am învins pentru gloria Rusiei la Poltava.

Soldații suedezi credeau că înnebuniseră de-a binelea: cine era țarul, în definitiv? Bărbatul cu uniforma aspră și ponosită pe care îl întâlniseră la Poltava, sau broscoiul care ședea pictat și împodobit pe tron, dând curții sale de nebuni și clovni semnalul de începere a zaiafetului?

Daria mi-a spus mai târziu că Maestrul de ceremonii a fost nevoit să traverseze sala călare, atât de mulți oaspeți erau, iar tavanul frumos colorat al sălii de festivități a Kremlinului a fost distrus când bărbații au tras cu armele în aer, în loc să se organizeze focuri de artificii.

Ce nu mi-a spus ea mi-au spus alții: fiica Praskoviei, frumoasa nepoată nubilă a lui Petru, Țarevna Ecaterina Ivanovna, nu s-a dezlipit nici o clipă de lângă țar. Poate că avea dreptate. Era o idee bună să le mărite cât mai curând pe fetele acelea.

La numai câteva zile de la sărbătorile dedicate victoriei, a început pentru mine cel mai chinuitor travaliu. În timpul lungilor ore de dureri m-am agățat de draperiile patului meu, sau am lovit-o cu picioarele pe moașa care încerca să îmi aline suferința. Când am simțit că se apropie nașterea, Blumentrost a strigat:

— Repede, pentru numele lui Dumnezeu, repede! Iese invers. Îi simt picioarele.

Odaia s-a înnegrit: am leșinat, ceea ce a amorțit, din fericire, durerea pentru câteva clipe. Când mi-am revenit, am văzut mâinile grase ale lui Blumentrost care ridica trupul perfect al copilului meu în lumina slabă și aerul înghețat al zilei de iarnă moscovite. Un țipăt puternic, răgușit, a sfâșiat tăcerea sleită, înăbușitoare a camerei. Am

râs și mi-am șters părul umed de pe fruntea transpirată.

— Să fie numit Petru, ca tatăl lui!

Daria și-a făcut de lucru cu așternuturile de pat, iar Alexandra Tolstaia și-a spălat mâinile pătate de sânge într-un vas de porțelan, plin cu apă călduță și mi-au evitat privirile. Măgarul de Blumentrost s-a întors spre geam, a controlat copilul, iar apoi l-a înfășurat în pânzeturi curate. S-a întors, iar pruncul s-a uitat la mine, cu o privire adâncă, albastră.

— Mă tem că nu este posibil, Înălțimea Voastră. Este fată. O fetiță minunată și sănătoasă pentru Țarul nostru.

A durat aproape o săptămână până ce am luat-o pe Elisabeta în brațe. Însă Petru era nebun de fericire că se născuse și o numea mica lui Prințesă de Poltava. O epuiza pe doica ei și în scurtă vreme s-a făcut mai zdravănă decât toți copiii mei de până atunci și refuza cu o voce răsunătoare să se lase înfășată.

Capitolul 49

Lucrurile mergeau bine pentru Rusia. După Poltava, Tolstoi a negociat un nou tratat de pace cu turcii, dar a reușit să respingă ca zvonuri nefondate afirmațiile că regele Carol al Suediei se ascunde, rănit, la curtea sultanului.

Eram în depozitele Kremlinului împreună cu Iagușinski și alegeam mobilă pentru noul Palat de Iarnă din Sankt Petersburg, ale cărui încăperi vaste erau goale încă, iar pașii noștri răsunau pe coridoarele sale nesfârșite. Iagușinski nota cu grijă fiecare scrin, scaun și oglindă care îmi plăcea, deși nu erau prea multe. Ura lui Petru față de Kremlin, cât și dragostea lui pentru toate lucrurile noi, strălucitoare și europene, îi făceau fericiți pe mulți tâmplari din Franța, Italia și Germania. Chiar

înainte de a pleca, am observat o pictură acoperită pe jumătate cu o pânză albă, ca un giulgiu.

M-am încruntat.

— Acesta nu este portretul prințesei germane cu care trebuie să se însoare Țareviciul?

— Chiar așa, a zis Iagușinski, grăbindu-se deodată să își strângă sulul de hârtie și pana de scris.

Nu atât de repede, amice, mi-am zis în gând și i-am ordonat:

— Scoate-i acoperitoarea. De ce se află aici, și nu în apartamentul lui Alexei, așa cum i s-a ordonat? Trebuie să se obișnuiască cu chipul ei, doar este atât de frumos, am adăugat.

— Țareviciul a ordonat să fie adus aici, a zis administratorul lui Petru, în timp ce broboanele de sudoare i se înmulțeau pe față, în ciuda aerului răcoros din depozite.

I-am făcut un semn cu mâna ajutorului său, care a îndepărtat acoperitoarea cu un singur gest iute. Am rămas fără suflare: cineva desenase o mustață groasă deasupra buzelor delicate ale prințesei și îi desfigurase pielea trandafirie cu pete negre. Dar cel mai rău era faptul că pânza era crestată de sus până jos.

— Ce s-a întâmplat aici? am întrebat eu, uluită.

— Țareviciul și-a exersat talentul de aruncător de cuțite pe portret, a zis Iagușinski.

— Țarul știe?

— Nu. Sigur că nu.

Iagușinski și-a șters transpirația abundentă, așa cum ar fi făcut oricine îi ascundea Țarului o întâmplare de o asemenea gravitate. Era destul să îi aducă câteva lovituri de bici.

— Încearcă să îl dai la curățat și reparat. Apoi du-l înapoi în odăile Țareviciului. Negocierile pentru alianță sunt în plină desfășurare, i-am ordonat eu.

— Îți mulțumesc, Înălțimea Ta, a spus Iagușinski, ieșind din încăpere cu spatele și făcând

plecăciuni.

M-am întrebat ce alte lucruri se mai petreceau, fără ca eu și Petru să știm.

La petrecerea de ziua Sfântului Alexandr Nevski, ținută în palatul lui Menșikov, tuturor le-a fost limpede că Alexandr Danilovici nu a făcut deloc economii la construcția reședinței sale. Petru era încântat de splendoarea sa și la fel de fericit era că nu trebuia să achite factura pentru această extravagantă sărbătoare. Clădirea de pe Insula Vasiliev era cea mai superbă din întreg orașul, împodobită cu covoare persane, marmură italienească, lemn de cedru libanez, aur siberian, vernis și tapet chinezești, gresie de la Delft, fildeș african și argint englezesc. În biblioteca lui Menșikov, trei bibliotecari aveau grijă de cele treisprezece mii de volume, dintre care el nu știa să citească nici măcar unul, și de colecția sa unică de hărți. Zidurile casei scărilor, ale coridoarelor și ale sutelor de camere și săli publice și private erau acoperite cu tapițerii, trofee și nenumărate picturi și portrete pe care le cumpărase din străinătate şi le adusese cu vaporul, alături de cele mai frumoase icoane împodobite cu aur și argint.

Daria m-a condus pe coridoarele lungi, acoperite cu oglinzi, înainte de începerea banchetului și am pălăvrăgit și chicotit de parcă nu ar fi trecut nici un moment de la Marienburg și m-am văzut înfățișată în câteva picturi, iar pe Petru în nenumărate tablouri, la toate vârstele. Într-un final, s-a oprit și mi-a arătat un șir de tablouri mai mici, aproape ascunse.

— Acesta este zidul durerii mele, a zis ea, iar eu am zărit chipurile mici ale fiilor ei morți, Pavel Samson și Petru Lukas. O a treia pictură ilustra chipul delicat și trandafiriu al fiicei sale, care se afla chiar atunci țintuită la pat cu febră mare. Daria și-a uscat lacrimile grăbită, căci Petru nu suporta nici un semn de suferință sau tristețe într-o zi de sărbătoare. Îl rugasem să îi permită să rămână

lângă copilă, dar degeaba. Așa că a mers mai departe, privind cu mintea aiurea la picturi, ca de pildă la tabloul în care o fată frumoasă, goală, ținea în mână un cap decapitat și râdea triumfătoare. Cu obrajii ei rotunzi și cosițele negre, îmi amintea de Țarevnele Ivanovna, pe care aveam de gând să le studiez cu atenție în timpul cinei.

Menșikov a lovit în podea cu bastonul său bătut cu nestemate, iar primul fel de mâncare a fost adus în salon. Petru a băut din pocalul în formă de vultur și a râgâit, apoi le-a trimis ocheade fățișe nepoatelor sale, care păreau să poarte pe ele cam tot ce găsiseră în dulapurile de haine. Nu este de mirare că ambasadorul francez și cel spaniol au râs pe înfundate la vederea lor! Cu toate acestea, mi-am zis, mișcând iute evantaiul lung, făcut din pene gri de struț, fildeș și sidef, nimeni nu trebuie să râdă de o prințesă a Rusiei.

Petru a plescăit din buzele lipicioase.

— Ei, pe care din fetele astea să o dăm tânărului Duce de Curlanda? Este nepotul regelui Prusiei. Ce mod mai bun de a consolida cucerirea zonei baltice decât alianța maritală cu acea familie regală?

Chiar atunci, fiica cea mare a Praskoviei, Ecaterina, s-a ridicat lin ca o pisică și a venit spre noi, legănându-și șoldurile și foșnind din fustele de mătase. S-a așezat în poala lui Petru și a dus la buze pocalul lui.

— Pentru o viață lungă și sănătoasă, victoriosul meu unchi!

I-a zâmbit cu ochi negri și lucioși ca vișinele. A băut, iar Petru a râs, punându-și ambele mâini pe sânii ei și sărutându-i gâtul dezvelit. Ea s-a șerpuit îmbietoare, dar eu mă prefăceam că vorbesc cu Menșikov.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu-i de mirare că uit atât de repede că îmi ești nepoată, a zis Petru cu glasul răgușit.

— Ei, lasă, că taică-meu ți-a fost frate numai pe jumătate, a zis Ecaterina răsuflând greu, în vreme ce el îi lingea pielea umflată de deasupra decolteului rochiei.

Mi-am făcut vânt cu evantaiul, simțind toții ochii îndreptați spre mine. Desigur, Petru avea și alte fete, dar să își împartă favorurile atât de deschis, în prezența mea, asta era o noutate chiar și pentru el. Am descifrat curiozitate în ochii oamenilor. Se duseseră zilele influenței mele? Mă voi alătura lor? Apăruse o nouă amantă, cu care voi avea de furcă? Am încercat să îmi păstrez cumpătul, dar Menșikov și-a mângâiat mustața cea nouă, de care era tare mândru, și a murmurat:

— Uită-te la păsărica asta! Tare i-ar mai plăcea să fie nevasta Țarului și să poruncească mamei și surorilor ei. Nu ar fi prima dată când un Țar s-ar însura cu o așa-numită rudă apropiată. Cine știe cine este adevăratul tată al acelor fete – cu siguranță, nu poate fi Ivan cel Idiot.

Ecaterina și-a strecurat mâna între picioarele lui Petru. Am sărit în sus și mi-am înfipt unghiile în brațul ei, trăgându-i mâna la o parte.

— Aici nu este bordel, este palatul lui Alexandr Danilovici. Tocmai se întreba ce mireasă ar fi mai potrivită pentru Ducele de Curlanda, am zis eu.

— Hmm, ce? a întrebat Petru, respirând greu.

Ecaterina mi-a trimis o ocheadă rece, dar Menșikov și-a înclinat capul sub peruca pudrată, îndatoritor.

— Dacă vrem să dovedim sinceritatea alianței noastre cu regele Prusiei, ar trebui să îi dăruim nepotului său, Ducele de Curlanda, pe cea mai frumoasă prințesă a noastră. Tu ai fi aceea, Țarevna Ecaterina Ivanovna, a zis el, zâmbindu-i larg.

Ecaterina nu s-a lăsat păcălită, ci a scos limba la Menșikov și s-a lipit de pieptul lui Petru.

— Dragul meu Tată-Unchi, nu vreau să dăruiesc copii decât Rusiei. Mulți, mulți fii. Mama mea a

demonstrat cât de fertile suntem. Mi-a aruncat o privire triumfătoare. Voi fi nefericită toată viața dacă va trebui să te părăsesc, Țarul meu, a ciripit ea, ciufulindu-i părul lui Petru.

Mi-am încleștat pumnii, ca să nu îi sfâșii chipul trandafiriu, de prințesă frumoasă.

— Fertile? Da, prințesă, mama ta nu a adus pe lume decât fete, am zis eu cu glas felin.

Petru a pus capăt certei noastre mocnite.

— S-ar putea să ai dreptate, Menșikov. Dar cred că putem face mai mult pentru Ecaterina, a zis el și a îmbrățișat-o, cercetându-le, în același timp, cu privirile pe mama și surorile ei.

Praskovia tocmai o pocnise cu putere și o trăgea de păr pe a doua fiică a ei, Anna. Petru a rânjit.

— Anna Ivanovna ar trebui să se ducă. Ea va fi Ducesa de Curlanda. Iar frumoasa Ecaterina și cu mine, dragă Alekașa, vom vizita împreună galeriile dumitale, a decis el.

Menșikov a râs încurcat, iar eu am zâmbit senină, în vreme ce Petru și Ecaterina plecau. Zgomotele care au venit din anticamera salonului la scurtă vreme după aceea mi-au arătat că Petru nu a așteptat nici măcar să ajungă la întunericul coridoarelor înainte de a o onora pe Ecaterina Ivanovna cu atențiile sale. Am refuzat să privesc într-acolo.

Noaptea aceea din Palatul de Vară, când îmi promisese mâna lui și apropierea pe care o simțiserăm atunci păreau un vis îndepărtat.

*

Țarevna Anna Ivanovna a fost o mireasă tânără și mândră. Ducele de Curlanda ceruse la început portretele tuturor prințeselor Ivanovna, nepoatele lui Petru, dar în cele din urmă s-a mulțumit cu alegerea pe care o făcuse Petru în locul lui – Anna era o brunetă înaltă, cu obraji trandafirii și ochi

negri, radioși –, ba a fost chiar și mai mulțumit cu zestrea miresei sale, de două sute de mii de ruble. Ducele a putut să își plătească pe loc datoriile la cărți.

În ziua nunții lor, pe Neva lucea un prim strat de gheață, iar în aer pârâia promisiunea ninsorii. Eu și Petru am vizitat-o pe Anna Ivanovna în timp ce era îmbrăcată de surorile ei pentru ceremonie.

Ecaterina i-a ridicat surorii sale părul de pe ceafă, privind cu un zâmbet larg la Petru.

— Doamne, ce onoare ai făcut surorii mele! Ce altceva își poate dori o femeie decât să fie o mireasă fericită? Să îi dea Dumnezeu mulți fii!

Îmi venea să o plesnesc peste față pe intrigantă. Ah, voi avea eu grijă să fie măritată cât mai repede! Era ca o cățea în călduri, iar Petru venea în patul meu tot mai rar și fără tragere de inimă. Ce s-ar întâmpla dacă ea, o prințesă de sânge regal, i-ar dărui un fiu?

Petru a sărutat-o pe Ecaterina pe ambii obraji, apoi a luat între palmele sale chipul surorii sale, Anna.

— Anna Ivanovna. Prin căsătoria ta, trebuie să faci cinste Rusiei tatălui tău mort, iubitului meu frate, Țarul Ivan. Te căsătorești pentru țara ta: păstrează-ți credința, iubește-ți noul cămin și ascultă-ți soțul!

— Așa voi face, dragul meu Tată-Unchi, a suspinat mireasa.

Petru a condus-o la altarul Catedralei „Petru și Pavel“. Răsuflarea noastră rămânea suspendată ca niște norișori în aerul înghețat în timp ce ne rugam și cântam, dar, când ceremonia propriu-zisă era gata să înceapă, preotul a ridicat cartea de rugăciuni și a spus cu o voce tremurătoare:

— Nu voi oficia această căsătorie, din motive de credință.

— Ce s-a întâmplat?

Tânărul duce s-a întors neliniștit spre Ambasadorul Prusiei, care și-a dat ochii peste cap. Simțeam că nimic din ce se întâmpla în Rusia nu îl mai putea surprinde.

Anna Ivanovna a suspinat, uluită, iar Praskovia s-a repezit spre ea.

— Porumbița mea, lumina mea mică. Nu îți face griji! am auzit-o gângurind.

Petru s-a ridicat, l-a apucat pe preot de guler și și-a scos *dubina*.

— Și de ce, trădător blestemat? a tunat el.

Bărbatul a răspuns cu mult curaj:

— În numele Sfintei noastre Biserici Ruse, refuz să o căsătoresc o Țarevna cu un necredincios. Este o blasfemie și este împotriva legii noastre.

— Împotriva legii? Eu sunt legea, a strigat Petru, iar vocea lui a răsunat cu ecou în timp ce îl lovea pe preot de două ori în cap.

Când sângele a picurat pe marmura colorată a altarului, Anna Ivanovna a rămas fără suflare. Mi-am făcut cruce, dar Petru l-a aruncat pe preot înspre străjeri.

— Pedepsiți-l! Treizeci de lovituri de bici pentru că l-a insultat pe Țarul Tuturor Rusiilor în fața demnitarilor străini.

Ambasadorul prusac părea gata să îi ia apărarea preotului, dar s-a răzgândit, văzând cât de furios era Petru. Mireasa era în stare de șoc; lacrimile îi lăsaseră urme hidoase pe chipul atent machiat, alb ca varul.

— Sânge pe altar! Un semn de rău augur pentru căsătoria mea, a strigat ea.

I-am oferit săruri mirositoare, dar Praskovia a certat-o:

— Vino-ți în fire!

— Menșikov! a răcnit Petru. Adu-mi unul dintre preoții tăi. Dar să-l previi ce i se va întâmpla dacă refuză să o mărite pe nepoata mea cu neamțul.

Toate obiceiurile noastre rusești fuseseră eliminate din fericitul festin de nuntă care a urmat:

bărbații și femeile sărbătoreau laolaltă, iar în locul tradiționalului *kournik*, o plăcintă cu multe straturi, în forma unui dom, făcută din aluat de pâine și umplută cu fructe confiate, am avut un tort gigantic, făcut să semene cu noul Palat de Iarnă al lui Petru. Am dansat noaptea întreagă, iar splendidele jocuri de artificii au gravat pe cerul adormit blazonul Romanovilor și al Casei de Curlanda. Tânărul duce a fost prea beat ca să își îndeplinească datoria conjugală în acea seară. Trei zile mai târziu, tinerii însurăței au urcat în sania lor și au plecat spre Curlanda, în vreme ce noua ducesă jelea și își îmbrățișa mama și surorile, cu care se certase mai toată viața ei. Copitele puternicilor ponei înhămați la sania lor au izbit gheața întărită de pe cheiul Nevei, iar steagurile colorate le-au făcut semne de bun rămas, în briza proaspătă a dimineții.

După numai trei zile, Anna Ivanovna, tânăra ducesă de Curlanda, s-a întors la noi, văduvă. La optzeci de kilometri depărtare de Sankt Petersburg, soțul ei s-a simțit rău și a coborât din sanie, moment în care a căzut cu capul înainte în zăpadă și s-a sufocat cu propria-i vomă, în acompaniamentul țipetelor îngrozite ale tinerei și neajutoratei sale soții.

Capitolul 50

— Tolstoi este cu siguranță cel mai istovitor dintre toți ambasadorii mei, a pufnit Petru, mototolind cea mai recentă scrisoare a lui. Este a treia petiție în decurs de o săptămână. Oare nu este destul de ocupat cu piața de sclavi din Constantinopol? Petru a aruncat ghemul de hârtie printre alte documente, planuri și ucazuri. Vrea mereu mai mult aur, mai mult argint, mai multe blănuri de samur. Fie lăcomia sultanului de la

Poarta de Aur nu cunoaște limite, fie Piotr Andreevici își umple propriile buzunare.

M-am sucit pe burtă și am ciugulit dintr-o piroșcă umplută cu smântână, nuci și miere. Pernele din fața șemineului, unde îmi făceam de lucru, uitându-mă la modelele pentru rochiile noi, erau moi, dar când buturugile din foc s-au mișcat și au căzut, cățelușul pe care îl țineam lângă mine a tresărit.

— Prostuțule, am zis eu și l-am sărutat pe năsucul umed.

Petru îmi dădea târcoale ca un vultur pe cer; îi urmăream cizmele murdare cu tocuri tocite și vârfuri zgâriate, care se apropiau și apoi se îndepărtau. Deodată s-a oprit și a încleștat pumnii.

A scos un oftat.

— Pur și simplu nu mai pot face toate astea singur. Așa să fie. Blestemații de francezi și englezi au dreptate. Le voi călca pe urme.

— Au dreptate în legătură cu ce? Vino aici, lângă mine, am zis, bătând cu palma una dintre perne.

Petru și-a odihnit capul pe umărul meu, iar buzele mele i-au gustat sudoarea rece de pe frunte, în timp ce degetele se jucau cu buclele lui. Suferea, iar mie îmi venea să îl fugăresc pe șarlatanul de Blumentrost și să găsesc un doctor adevărat care să îl poată vindeca pe Țar.

— Chiar nu mai pot conduce Rusia singur, a oftat Petru. Jugul acesta mă strivește.

Degetele mele s-au oprit din mângâieri.

— Ce vrei să zici? am întrebat cu voce nesigură.

Petru nu spusese nimic de genul acesta vreodată. Cu siguranță, nu voia să spună că era timpul ca Alexei să acceadă la tron. Oare voia să se însoare cu o prințesă străină? O femeie tânără, care să îi dăruiască fii și să aibă mereu un sfat bun de dat? Răsfățul nepoatei sale Ecaterina, cât și pretențiile ei nesfârșite de a primi haine și bijuterii începuseră să îl plictisească, vedeam bine. Petru dăruia cu

bucurie, dar nu îi plăcea să i se ceară. În ultimele câteva luni se reîntorsese în patul meu, dar la douăzeci și șapte de ani nu mai era la fel de ușor să rămân grea.

— În timpurile trecute, Rusia era ușor de condus. Era ca o colibă săracă. Dar acum țara mea este un palat, cu coridoare nesfârșite, multe etaje, scări și turnuri. Mă simt ca un băiețel care trebuie să taie pădurea din jurul palatului, folosind un briceag.

— Ce vrei să faci?

Dacă Petru se simțea copleșit de îndatorirea aceasta, cine putea suporta o asemenea povară?

El a privit în mijlocul flăcărilor.

— Am nevoie de un Senat. Rusia are nevoie de mulți oameni să o conducă, nu doar de unul.

— Un Senat? Ce este un Senat?

Cuvântul îmi suna mai bine decât numele vreunei alte prințese. Dintr-o mică fiolă venețiană, mi-am turnat ulei de trandafir în palme și am masat ușor tâmplele lui Petru. Parfumul, care mirosea a sfârșit de vară, a umplut aerul din cameră. A oftat de plăcere.

— Un grup de oameni care să mă ajute să guvernez Rusia; dar nu oameni care sunt aleși numai datorită originii nobile.

— Vor avea putere reală? Nu este periculos pentru poziția ta?

Petru a râs.

— Isteața și vicleana mea Ecaterinușka! Desigur, vor avea numai atâta putere cât mi se va părea mie potrivit. Dar trebuie să elaboreze noile legi de care avem nevoie și să le aplice. În ultima vreme ne-au invadat plângerile legate de curțile de justiție lacome și nedrepte – Senatul ar putea să le examineze. A făcut o scurtă pauză, zâmbindu-mi strengărește. Și va trebui să îmi facă rost de bani. De mulți bani: pentru noii recruți, pentru aliațele noi, pentru Sankt Petersburg. Cine aduce cei mai mulți bani este cel mai bun senator.

— Avem nevoie de mai mulți bani?

M-am gândit la splendoarea cu care Petru mobilase Palatul nostru de Iarnă. El își încolăcea buclele mele de păr în jurul degetelor.

— Țarul are mereu nevoie de bani, dar nu îi lipsesc niciodată câtă vreme are Rusia și pe rușii. Tot ce le aparține lor îmi aparține mie, iar eu îi pot folosi cum mi se pare cu cale. Dar Senatul ar fi ochii și urechile mele.

— Și dacă Senatul cade de acord asupra unui lucru pe care tu nu îl vrei?

— Nici un senator nu va avea vreodată încredere în altul. Numai burțile înfometate și spiritele libere sunt inimi răzvrătite.

Mușchii gâtului i s-au tensionat din nou și timp de o clipă și-a frecat capul de umărul meu.

— Tare mult aș vrea să stau aici. Dar trebuie să scriu ucazul chiar acum.

Stătea în pragul ușii ascunse în zid, care îi permitea să intre și să iasă nevăzut din apartamentele mele, când s-a auzit o bătaie ușoară în ușă. Petru a ridicat din sprâncene.

— Aștepți un oaspete secret, Ecaterinușka? m-a tachinat el.

Am mers tiptil până la ușă, simțind covoarele calde sub tălpile goale. Cine putea fi?

Când am deschis-o, străjerul l-a ajutat pe mesagerul epuizat care aștepta la ușă să stea drept. Răsuflarea îi era sacadată încă, după drumul lung și greu, iar mantaua acoperită cu noroi și cristale de gheață. Zloata de pe cizme se topea pe podeaua din marmură lucioasă a Palatului de Iarnă. S-a lovit în piept cu pumnul.

— Înălțimea Voastră. Un mesaj urgent de la Poarta de Aur.

— Ce e? Tolstoi vrea mai mult aur și blănuri de samur? Să îi spui că nu poate să caute în buzunarele unui om gol, a zbierat Petru.

Omul s-a uitat la noi, cu ochi arzători.

— Este prea târziu pentru asta. Carol al Suediei se află la Înalta Poartă. Tolstoi a încercat să câștige bunăvoința sultanului, dar în zadar. Nu a avut mijloacele necesare.

Petru l-a tras pe mesager în interiorul camerei, apucându-l de guler.

— Imposibil! Dacă Tolstoi nu a avut mijloacele necesare, ce mijloace a avut Carol, după ce a fugit de la Poltava sărac lipit pământului?

Omul aproape plângea.

— Așa ne-am gândit și noi! Dar regele a pus deoparte cufărul său de război: el înoată în aur, iar frații Cook, de la Societatea Englezo-Levantină, i-au împrumutat bani.

— Și? a întrebat Petru, cu ochi negri și sticloși de furie.

— Sultanul se teme de creșterea influenței rusești la Marea Neagră: ești prea aproape de el ca să se simtă bine. În cele din urmă, Tolstoi l-a forțat pe sultan să aleagă – Rusia sau Suedia.

Mi-am mușcat limba. Nimic bun nu putea ieși dacă obligi pe cineva să aleagă și, într-adevăr, mesagerul a continuat spunând:

— Sultanul ne-a pus condiții imposibile, ca, de pildă, să returnăm zona baltică și Sankt Petersburg suedezilor.

Petru fierbea de mânie.

— Broscoiul gras din Constantinopol are tupeu! Sper că Tolstoi i-a dat răspunsul meritat?

— Așa a făcut, a confirmat mesagerul.

— Și? a continuat Petru. Ce s-a întâmplat?

— Sultanul l-a închis în Castelul celor Șapte Turnuri.

Petru a înjurat în barbă.

— Ce înseamnă asta? am șoptit eu, privind de la unul la celălalt.

Petru s-a întors spre mine.

— Asta, dragă Ecaterinușka, înseamnă război pe două fronturi, ceea ce orice conducător ar trebui să evite, a gemut el, dar apoi s-a înveselit. Dar Rusia

nu va fi strivită. Niciodată! Vino cu mine în Turcia! O să îl frig la foc mic pe sultan, iar ție o să îți dau cel mai mare smarald pe care îl are de oferit Constantinopolul.

În aceeași zi în care Rusia și-a creat Senatul, a pornit la război cu Poarta de Aur a Constantinopolului.

Capitolul 51

— Și, desigur, curva lui de spălătoreasă pleacă cu el...

Momentul ales de Țarevna Ecaterina Ivanovna să spună aceste cuvinte a fost unul greșit: au căzut ca pietrele într-o fântână în tăcerea momentană din micul cerc de persoane care se întâlneau în casa Praskoviei. Servitorii tocmai strângeau al doilea fel de mâncare, iar muzicienii se întorceau la instrumentele lor. Ceilalți oaspeți, rudele și prietenii cei mai apropiați ai lui Petru își ștergeau degetele soioase, sprijiniți de pernele moi. Prințesa a roșit până la rădăcina părului când și-a dat seama că fusese auzită de toată lumea.

Petru, care discuta aprins cu Șafirov și Șeremetiev despre modul în care se puteau strânge fondurile pentru campania din Turcia, a ridicat capul. Nu fusese în toane bune în ultimele câteva zile, căci, dintre toți aliații săi, numai Dimitrie Cantemir al Moldovei fusese de acord să îl urmeze spre sud. Ecaterina i-a simțit privirile grele așa cum sclavii de la galere simt lovitura biciului. Nimeni din încăpere nu îndrăznea să respire; aerul trosnea de frică.

Petru s-a uitat la mine. Nu am făcut nici un gest să îmi ascund lacrimile pe care mi le provocase o asemenea umilință publică. Mi-a luat blând mâna. Fiicele noastre, Anna și Elisabeta, încercau și ele să mă aline cu îmbrățișări, vorbe bune și sărutări.

Petru s-a ridicat în picioare.

— Praskovia, Țarița văduvă a Rusiei, a zis el, iar ea a îngenuncheat cu dificultate pe perna ei, ajustându-și faldurile bogate ale pielii.

— Domnul meu, a murmurat ea, atingând cu fruntea parchetul ingenios, de culoarea mierii.

— Da. În genunchi, toate Țarevnele Ivanovna, inclusiv Ducesa de Curlanda, a ordonat Petru.

Cele trei femei mai tinere s-au supus, palide de frică.

Petru m-a dus de mână în fața lor.

— Țarița Praskovia, cumnata mea. Țarevnele Rusiei, nepoatele mele. Sunteți doamnele cele mai înalte din țara mea. V-am cinstit toată viața. Dar a venit clipa...

A făcut o pauză. Prințesele erau groaznic de speriate, neștiind la ce să se aștepte. Ce va face Petru: le va tăia părul și le va închide într-o mănăstire sau le va exila în Siberia? Cea mai tânără Țarevna Ivanovna, care era simplută și avea chipul neted ca o clătită, suspina de frică.

Petru m-a privit cu tandrețe.

— A venit clipa să o declar pe tovarășa mea, Ecaterina Alexeevna, mama fiicelor mele Anna și Elisabeta, ce mai înaltă *dama* de la curte. Toată lumea – voi, familia mea, cât și poporul – trebuie să o respectați ca atare. A ridicat vocea, ca să răsune ecoul vorbelor sale. Dacă nu voi avea timpul necesar să mă căsătoresc cu ea înainte de campania în Turcia, sau dacă voi cădea în luptă, să știți așa: Ecaterina Alexeevna este de acum înainte Țarița Rusiei. Dacă o insultați pe ea, mă insultați pe mine. Makarov, notează, i-a ordonat el copistului, care trimisese deja pe unul din oamenii lui după hârtie și stilou.

Abia mai respiram când m-a binecuvântat Petru. Înainte de a mă putea opri, i-am căzut în genunchi dinainte.

— Jur pe numele lui Dumnezeu, am șoptit eu, privindu-l în ochi și ținându-l de mână, că voi face

cinste acestui titlu.

— Așa să faci, a zâmbit Petru și m-a tras în picioare. Muzica! a ordonat el. Ce-i asta, logodnă sau înmormântare? Leneșilor! Aduceți vin spumant din Franța. Și vai de cel care îndrăznește să plece de aici înainte de a i se da voie.

Muzicienii au început un cântec vesel, iar Petru s-a înclinat în fața mea.

— Îmi acordați acest dans? a întrebat el, neobișnuit de galant, iar apoi mi-a șters obrajii cu o batistă nu foarte curată. Te rog să nu mai plângi, *matka*. Trebuie să fii fericită când un Țar te declară tovarășa lui și cea mai înaltă doamnă din Rusia.

Dar asta m-a făcut să plâng și mai tare și nimic nu m-a putut liniști toată seara.

*

În timp ce mi se pregăteau cuferele pentru campania din Turcia, Anna și Elisabeta se jucau de-a v-ați ascunselea în camerele mele. Ambele fete erau înalte și puternice pentru vârsta lor, dar Elisabeta, mai mică, o brusca mereu pe Anna într-un fel sau altul și o tot auzeam pe servitoarea ei strigând:

— Lizenka! Nu o mai trage pe Anușka de păr!

Îmi era foarte greu să aleg între a sta cu ele și a merge alături de tatăl lor, ca de fiecare dată. În ciuda onorurilor cu care mă acoperea Petru, viața alături de el era întotdeauna ca o plimbare pe primul strat de gheață sfărâmicioasă a Nevei la început de iarnă. Mă putea duce la glorie și fericire, dar se putea și sparge, iar atunci apele întunecate și înghețate m-ar înghiți de tot.

Trupele rusești trebuiau să ajungă la Dunăre înainte ca turcii să invadeze Moldova și Polonia. Petru l-a grăbit pe Șeremetiev și trupele lui. Când am părăsit Sankt Petersburgul, în martie, deasupra capetelor noastre flutura un stindard împodobit cu

semnul sfânt al crucii și cuvintele Sfântului Constantin: *Sub acest semn veți birui*. Alături de noi mergeau prințul Dimitrie Cantemir al Moldovei și cei cinci mii de oameni ai săi, călițiți în luptă de condițiile dificile din munții lor.

Alături de prinț, stătea o fetiță pe un ponei: nu mai văzusem niciodată un copil atât de frumos, cu părul de culoarea fagurelui de miere și piele ca aurul brut. Ochii ei aveau o ciudată nuanță chihlimbarie, luminoși precum cei ai unui câine de tras la sanie, iar ea se ținea dreaptă în șa ca o prințesă. Și Petru se holba la fata care părea să aibă opt-nouă ani.

— Cine este fata, prințe Dimitrie? Războiul nu este un loc potrivit pentru copii. Chiar și unei femei în toată firea îi este greu să mă convingă că prezența ei pe câmpul de luptă este necesară, a zis el, făcându-mi cu ochiul.

Prințul Dimitrie Cantemir a zâmbit.

— Aceasta este fiica mea, prințesa Maria Cantemir. Nu am încredere în nimeni din Moldova, căruia să i-o las în grijă.

— Ce frumoasă este!

Petru se uita țintă la fată, iar expresia lui era aceea a unui bărbat care apreciază o femeie. Maria Cantemir a dat pinteni poneiului și l-a lăsat pe Țarul Tuturor Rusiilor cu ochii în soare. Privirile sale au urmat-o până ce i-a dispărut din vedere.

*

Soarele de primăvară timpurie ardea semințele insuficiente de pe câmpurile altfel mănoase, ceea ce înrăutățea foametea după recolta sărăcăcioasă din anul trecut. În plus, Ucraina încă nu își revenise după războaie și o invazie de lăcuste. Mânia oamenilor, de la care luam și puținul pe care îl mai aveau, ne urmărea ca un blestem, dar trebuia să salvăm Rusia, chiar dacă asta însemna

să hrănim mii de oameni și cai într-o țară înfometată. Când am ajuns la Nistru, căruțele noastre s-au împotmolit în curenți sau au fost luate de ape; mulți cai s-au înecat, încărcături întregi de praf de pușcă s-au udat, devenind inutile. Pe de altă parte, peisajul s-a preschimbat într-o mare de nisip incandescent. Pustiirea sa ne distrugea: soldații noștri sufereau de insolație; foamea și setea le dădeau halucinații și sângerări nazale. Trupele noastre au fost înfrânte de teren înainte de a da măcar ochii cu inamicul.

Ne-am pus toată nădejdea în fertila vale a Prutului, la care am ajuns la începutul verii. Aici ne puteam reveni după anevoiosul marș, credeam noi, iar seara în care am sărbătorit amintirea victoriei de la Poltava pe malurile Prutului a fost unul din rarele momente fericite ale campaniei turcești. Eu și Petru am golit un butoiaș de vin de Tokay și ne-am rostogolit pe dunele de nisip, râzând și gâfâind în lumina soarelui. Pielea mea era bronzată; părul negru, înspicat cu șuvițe mai deschise la culoare. Eram subțire și zveltă ca înainte de sarcini. În ciuda greutăților călătoriei, îmi dădeam silința să mă gătesc, să mă curăț și să mă împodobesc cu grijă pentru Petru: ca întotdeauna, îmi luasem cu mine toate bijuteriile.

În zadar am încercat să localizăm armata turcă. Oare fricoșii aceia renunțaseră să mai plece de la Constantinopol? Spionii și mesagerii noștri nu s-au mai întors, iar noi eram din ce în ce mai nesocotiți și mai voioși. Ha! Lașii de turci se strecuraseră înapoi în gaura unde le era locul.

— Păcat de smaraldul pe care voiam să îl rup de la gâtul cel gras al sultanului pentru tine! a oftat Petru.

— Chiar așa? Dar cine spune că nu mi-l mai poți da? l-am tachinat eu.

Am adormit așezați la masă în seara aceea, fericiți și neștiind ce ne așteaptă.

În locul primelor raze de soare, ne-au trezit sunetele insistente ale trompetelor, vuietul cornurilor de luptă și vocea lui Șeremetiev, aflat în cortul nostru.

— Turcii! Suntem înconjurați. Sunt mii și mii, puternici și bine înarmați, țipa el.

Petru și-a băgat cămașa în pantaloni și a ieșit poticnindu-se din cort, în vreme ce eu clipeam nevenindu-mi să cred, uluită de lumina orbitoare a dimineții și de harababura din tabăra noastră. În tot locul, oamenii alergau și țipau. Mi-am ținut răsuflarea: nu mă puteam decide dacă priveliștea era una îngrozitoare sau splendidă? Nu eram atât înconjurați, cât copleșiți. Cei patruzeci de mii de oameni ai noștri, care păruseră o armată grandioasă în Sankt Petersburg, aveau de înfruntat aproape de trei ori atâția turci și tătari: o mare de soldați spumegând de ură. Semiluna strălucea pe mii de steaguri roșii, care dansau ca diavolii în bătaia vântului fierbinte. Până la linia orizontului nu vedeam decât soldați inamici, care aveau un aspect înfricoșător, fluturându-și prin aer hangerele grele. Le vedeam metalul lucios al platoșelor prin pieile netăbăcite de animale pe care și le legau în jurul umerilor și al gambelor. În mijlocul lor, întins pe o lectică înălțată, acoperită cu perne și covoare, sub un umbrar, stătea un bărbat incredibil de gras, nemișcat ca un idol. Era acoperit cu pietre prețioase și strălucea ca o statuie bătută de soare. Acesta trebuia să fie Marele Vizir.

— Maică Sfântă! Ce ne facem? a icnit Petru.

Șeremetiev a ridicat din umeri, neputincios. Petru și-a venit în fire.

— La arme! a strigat el, dându-i un brânci lui Șeremetiev. Ocupați-vă pozițiile! Haide, haide! Crezi că avem tot timpul din lume? Țarul nu este o pradă ușoară. Eu sunt ursul rusesc care luptă și ripostează până la înfrângere și moarte.

A intrat în fugă în cort, cerând sabia, armura și ca Finette să fie înșeuată.

L-am îmbrățișat pe Șeremetiev, al cărui trup subțire era scuturat de hohote uscate. În ultimii doi ani nu cunoscuse nici odihnă, nici momente de răgaz.

— Fii brav, Boris Petrovici! am șoptit eu. Luptă! Rusia se bizuie pe tine.

Îi datoram traiul pe care îl duceam alături de Petru. Dacă era să îl văd astăzi pentru ultima oară, aveam obligația să îi insuflu curaj.

— Îți mulțumesc pentru tot, am spus. Dumnezeu să te apere!

Mă durea sufletul: cât de mic și de neajutorat părea mareșalul în fața acelui zid otoman, fugind după calul și sabia lui.

Turcii au dat semnalul de luptă suflând în trompetele lor lungi, făurite din metal lucios, iar soldații au lovit tobele cele mari: sunetul s-a rostogolit prin văzduh și a făcut să mi se zbârlească pielea de frică, chiar înainte ca spre cer să se ridice un strigăt de luptă concertat și feroce.

În cort, Petru dicta ultimele sale cuvinte în timp ce era îmbrăcat în armură.

— Scrie, Makarov. „Noi, Petru Alexeevici, din mila lui Dumnezeu Țar al Tuturor Rusiilor, statornicim următoarele. Dacă voi cădea prizonier la turci, nu voi mai fi Țar. Nu se va plăti nici o rublă și nu se va vărsa nici un strop de sânge pentru salvarea mea. Dacă voi muri, tronul să fie încredințat celui mai destoinic dintre descendenții mei.“

A clătinat din cap, gândindu-se la ultimele sale cuvinte.

— Chiar dacă va fi un prostănac incapabil ca Alexei...

— Tătucule! *Starik!* Nici nu te gândi la asta! am strigat eu.

Țarul mi-a luat fața în palme, apoi m-a sărutat, apăsat și cu pasiune. S-a uitat la mine cu ochi care ardeau.

— Cel puțin ți-am dovedit iubirea mea chiar înainte de plecare. Îți mulțumesc pentru toată puterea pe care mi-ai dat-o, *matka*. Îți mulțumesc în veci.

A plecat; clapeta cortului s-a lovit de stâlpii săi, iar eu am rămas singură și am căzut în genunchi, strivită de frică și mi-am împlântat mâinile în deșertul fierbinte de sub covoarele care acopereau podeaua cortului nostru. Oare nisipurile Prutului aveau să închidă mormintele noastre, în locul bunului pământ al Rusiei?

În următoarele ore, zgomotele bătăliei mi-au ajuns slabe la urechi, pentru că băusem o doză sănătoasă de laudanum dizolvată în vin, dar, în ciuda năucelii, țineam pumnalul pregătit în mână. Dacă eram nevoită, eram gata să mă apăr împotriva oricărui turc pus pe prădăciune sau să ies și să lupt pentru viața lui Petru.

Capitolul 52

M-am trezit în întuneric. Era o noapte cu nori și lună nouă, așa că a trebuit să pipăi perna de lângă mine pentru a-mi da seama dacă se întorsese Petru. Era goală. Afară se întindea o tăcere mai amenințătoare decât toate zgomotele dinainte. Inima îmi bătea încă încet, abia trezită din somn, dar gândurile mi se învolburau. Cu degete nesigure am căutat pumnalul pe covor, lângă pat, și m-am ridicat, încă amețită de laudanum: exagerasem. Cum aș fi putut lupta în această stare? M-am ridicat cu greu în picioare și am auzit murmure venind din fața cortului. Vorbeau rusește sau turcește? Pierduserăm sau câștigaserăm?

Mi-am înfășurat eșarfa în jurul umerilor, am pășit în noaptea înghețată din deșert și aproape m-a înecat mirosul greu de disperare, moarte și sânge. Piciorul a lovit ceva ce nu putea fi decât un

cadavru. Am țipat, dar deodată am simțit o mână peste gură, care aproape mă sufoca. Am simțit mirosul lui Petru și am dat drumul din mână pumnalului, ușurată. El a slăbit strânsoarea și am dat să îl îmbrățișez.

— Petru, am șoptit.

Dar el m-a prins de încheieturi și mi-a zis:

— Trebuie să fugim, Ecaterinușka. Rusia a fost înfrântă. Caii sunt pregătiți și avem o călăuză din zonă, care să ne ajute să trecem vadul râului. Puneți cizmele și ia toate bijuteriile. Avem nevoie de ele ca să ne plătim drumul înapoi, a zis el cu voce răgușită.

Deodată, vântul s-a stârnit și a adus mai aproape duhoarea câmpului de bătaie, mai densă și chiar mai dezgustătoare decât înainte. Mi se părea la fel de greu de suportat ca vorbele pe care le rostise Petru. L-am privit chiorâș prin întuneric: era încă în uniforma lui murdară, ruptă, încălțat în cizme și gata să încalece. Țarul Tuturor Rusiilor voia să fugă ca un băietan care pierduse pariul la luptele cu urși? Ce se întâmplase cu bravele vorbe pe care le dictase lui Makarov? Era un coșmar. Chiar și Carol al Suediei, dușmanul nostru de moarte, ar prefera moartea unei păci rușinoase.

I-am aruncat o privire așa-zisei călăuze, un bărbat scund, slab și musculos, care mesteca o nucă de betel. La lumina lunii, ochii cazacului luceau ca focurile cu care jefuitorii atrăgeau navele la mal. Nu aveam încredere în omul acela nici să îmi păzească bucata de brânză mucegăită, ca să nu mai vorbim de viața mea, mi-am dat eu seama și mi-am încrucișat brațele peste piept.

— Nu, am zis.

Petru era uluit.

— Ce? Haide! Avem nevoie de adăpostul întunericului. Avem noroc că este înnorat. Nu o să ne vadă nimeni!

— Am capitulat în fața Marelui Vizir?

Petru a dat din cap posac.

— Nu am avut încotro.

— Și ce? am stăruit eu. Probabil că turcii nici nu înțeleg ce au făcut. Ce știu ei despre ruta noastră de aprovizionare? Generalul Ronne este deja la Brăila cu oamenii lui. De acolo ne va fi ușor să le tăiem retragerea.

— Femeie, a șuierat Petru, habar nu ai tu.

— Ba da, știu.

I-am făcut un semn străjerului său. Omul i-a tras un pumn vârtos călăuzei undeva, între piept și stomac, făcându-l să se îndoaie de durere și să geamă.

— Bun. Asigură-te că nu află nimeni de ce s-a aflat aici, i-am ordonat, întinzându-i străjerului pumnalul meu.

L-a scos din cort, târându-l cu o mână murdară pusă peste gură.

— Ce faci? a țipat Petru. Acum nu o să mai găsim drumul înapoi, spre Rusia.

L-am privit în ochi.

— Nimeni nu va ști vreodată că Țarul Tuturor Rusiilor a vrut să fugă ca un hoț de rând. Te-ai face de râsul Europei și ai distruge tot ce ai clădit în viața ta.

După un moment de tăcere, a întrebat:

— Dar tu ce sugerezi să fac, Ecaterina Alexeevna?

Cât de formal suna numele meu, dintr-odată.

— Mă duc să îmi aduc bijuteriile, Petru. Toate bijuteriile. Tot ce mi-ai dăruit tu vreodată, cu dragostea ta și generozitatea ta. Mai multe nestemate decât a văzut Sultanul cel lacom toată viața lui. Șeremetiev și Șafirov îi vor înmâna comoara în dar, transmițându-i sincerul meu respect pentru conducătorul Înaltei Porți a Constantinopolului, Prințul Porții de Aur. Iar apoi…, am zis apucându-l de încheietură.

— Iar apoi?

— Apoi vom negocia, am zis calmă, deși inima îmi bătea puternic în piept.

Vântul a gonit norii și lumina firavă a lunii făcea chipul lui Petru să pară supt, iar ochii, imenși și lucioși. Mi-a mângâiat cu tandrețe obrazul.

— În suflet, tu ești un bărbat. Poate că tu ar trebui să conduci Rusia, nu eu. Cel puțin în noaptea asta, a adăugat în grabă.

M-am întors în cortul nostru, unde două cufere mari, ghintuite, din lemn de stejar, adăposteau cele mai valoroase bunuri ale mele. Am întins câteva covoare persane pe podea, am târât cuferele în mijlocul cortului și le-am răsturnat, iar conținutul lor strălucitor s-a revărsat ca o cascadă de bogăție: perle și mărgele, șiraguri de safire, rubine și smaralde montate pe cruci de purtat peste piept, agrafe din pietre prețioase, inele, cercei, brățări, broșe, tiare, coliere de purtat la baza gâtului și multe șiraguri de perle.

Am îngenuncheat ca să privesc comoara mai bine și am simțit o gheară în piept: era tot ce aveam. Dovezi ale iubirii lui Petru, desigur, dar, în același timp, singura mea chezășie împotriva toanelor lui – ca, de pildă, pericolul încă prezent că se va însura cu o prințesă europeană –, cât și acelea ale sorții. Ce s-ar alege de mine dacă el va muri mâine? Mi-am trecut degetele printre bijuterii, descâlcind șirurile de perle de celelalte piese. Petru mă răsfăța întotdeauna de ziua numelui meu, de fiecare Paște, Crăciun și, desigur, de fiecare dată când nășteam. Iată tiara din perle, cuarț roz, turmalină, topaze albastre și foiță subțire de aur, pe care o purtasem în păr în urmă cu un an, îmbrăcată ca zâna florilor, cu un colier și brățări asortate.

Am cernut bijuteriile ca și cum ar fi fost pietricele de pe malul Dvinei, lăsând diamantele să îmi treacă printre degete ca picăturile din apa râului în care înotam în copilărie. Erau splendide, cele mai rafinate nestemate pe care le avea Rusia. Pentru a-mi face mie plăcere, Petru îi silise pe bijutierii lui să folosească pietre tot mai mari și

mai neobișnuite, ca diamantele verzi sau galbene și să le monteze în moduri nemaivăzute până atunci. Îmi plăceau colierele care îmi ajungeau până la piept sau chiar se afundau între sâni, ca o cascadă de lumină orbitoare și de bogăție. Primeam cu bucurie durerea de gât și de cap pe care mi-o provocau tiarele – și îmi țineam capul și mai sus, cu mândrie. Cerceii trebuiau să îmi atingă umărul, concurând cu lucirea unui candelabru, ca să îi consider demni de a fi purtați. După un festin, îmi plăcea senzația de răcoare a pietrelor și metalelor prețioase pe pielea mea încălzită, iar de multe ori când Petru făcea dragoste cu mine, nu purtam decât aceste pietre. Iar acum Sultanul le va desface în bucăți.

Am căutat și am găsit cerceii care îi aparținuseră odinioară mamei lui Petru, primul lui dar pentru mine. I-am prins în lobii urechilor. Am mai luat o brățară făcută din portrete care îi înfățișau pe Petru, Anna și Elisabeta, iar chipurile lor mici mi-au zâmbit din miniaturile bătute cu diamante când am prins brățara pe mână. Chiar atunci am observat inelul pe care mi-l dăruise Petru la Kiev, pentru a sărbători prima zi de naștere a micii și dragei noastre Ecaterina. Era un diamant galben imens, în formă de inimă, montat pe un cerc simplu, din aur; aurarul introdusese o șuviță din părul blond al Ecaterinei în metal. Mi l-am strecurat pe deget, m-am ridicat și am adunat restul bijuteriilor în câteva legături voluminoase. Ducă-se, mi-am zis. Când am ridicat privirile, Șafirov și fiul lui Șeremetiev așteptau în prag.

— Luați-le pe toate, am zis eu, iar soldații au ridicat legăturile pe umeri.

Un grup mic de oameni a părăsit tabăra la primele semne ale dimineții, înaintând în grabă prin deșert. I-am privit cum plecau. Mă ardea gâtlejul de sete, dar ochii îmi erau uscați. Petru a stat tăcut alături de mine. Când oamenii au dispărut, și-a scos de pe deget un inel cu un rubin

mare, rotund, mi l-a pus în palma moale și mi-a închis degetele peste el.

— Să nu uităm niciodată ce ai făcut tu astăzi pentru mine și pentru Rusia. Îmi voi plăti datoriile față de tine dublu și triplu. Să nu uităm nici curajul lui Șafirov și al colonelului Șeremetiev. Cine știe dacă se vor mai întoarce vii?

Am strecurat inelul în punguța care îmi atârna la curea. Nu voi avea nevoie de el decât după multă vreme.

*

Marele Vizir a acceptat darul meu pentru sultan cu un plescăit apreciativ. A binevoit să fie de acord asupra negocierilor de pace în care Rusia a fost jefuită de tot ce avea. Prin Tratatul de la Prut, ținutul Azov a revenit Imperiului Otoman și toate fortărețele rusești de la Marea Neagră trebuiau dărâmate. Piotr Șafirov trebuia să rămână la Istanbul, ca ostatic. Urma să se alăture lui Tolstoi în Șapte Turnuri, o temniță temută pentru celulele sale întunecate și umede. Mi-am dat cuvântul că voi avea grijă de fiicele sale și voi face tot posibilul să onorez promisiunea Țarului, de a le mărita cu câte un prinț. A fost nevoie de doi ani și de un nou tratat de pace până ce și-a recăpătat libertatea, împreună cu Tolstoi.

Când ne aflam aproape de Sankt Petersburg, la întoarcere, Petru și-a oprit calul pe un deal, mi-a apucat hățurile și și-a înlănțuit degetele cu ale mele.

— Ecaterina Alexeevna, căsătorește-te cu mine de îndată ce se hotărăște să se topească gheața de pe Neva, a zis el solemn.

Câmpiile se întindeau pașnice în soarele înserării. Zidurile în formă de stea ale Fortăreței „Petru și Pavel“ deveniseră stacojii în lumina muribundă a zilei, în vreme ce apele Nevei

scânteiau verzi și misterioase. Cât de frumoasă era casa mea; cât de fericită eram că mă întorsesem. Pierduserăm războiul, dar eu triumfasem.

— M-ai auzit? a întrebat Petru, dar tot nu i-am răspuns.

Ceața serii se ridica dintre mlaștini, ascunzând orașul ca un voal și dându-i savoare cu visurile și dorințele noastre.

Capitolul 53

Cununia mea cu Țarul Tuturor Rusiilor a avut loc la aproape zece ani după căderea Marienburgului. Trecuse un deceniu de când intrasem în cortul lui Alexandr Danilovici Menșikov, când aveam picioarele murdare, purtam o tunică primită de pomană și dormeam oriunde îmi puteam întinde așternutul.

Stăteam în dormitorul meu din Palatul de Iarnă, cu picioarele încrucișate, atingându-mi tălpile moi ale picioarelor; picioarele unei femei a cărei piele era curățată și răsfățată în fiecare săptămână la *bania*, înainte de a fi unsă cu o pastă făcută din ulei de migdale și suc de lămâi verzi. O femeie care abia dacă făcea un pas în plus și asta numai încălțată cu papuci din catifea. Cât de tare mi-ar răni picioarele prundișul ascuțit și pietrele tăioase de pe malurile Dvinei astăzi? m-am întrebat eu, mișcând din degetele trandafirii cu multă plăcere.

Cu o ușoară bătaie în ușă, Alexandra Tolstaia și Daria s-au strecurat în odaia mea. Le-am privit printre degete în timp ce făceau plecăciuni adânci. O, Doamne, nu! Daria își ștergea deja lacrimile din ochi. Am certat-o.

— Vom plânge atât de mult astăzi, nu începe de pe acum.

Camerista mea a tras perdelele din mătase chinezească de la ferestre, iar lumina dimineții a

inundat camera caldă și primitoare, în care focul arsese toată noaptea în soba cu faianță de Delft. Am împins într-o parte micul dejun alcătuit din clătite și ciocolată caldă și le-am primit cu brațele deschise pe musafirele mele.

— Foarte bine, atunci, hai să plângem împreună. Nici mie nu îmi vine să cred, am suspinat eu, iar ele s-au repezit să mă îmbrățișeze. Veniți aici.

Am atins cu palma cearșafurile, iar ele s-au urcat în pat, chicotind ca niște fetișcane, deși erau deja îmbrăcate, coafate și împodobite de sărbătoare. Noile lor broșe, cu inițialele mele complicat unite și bătute cu diamante, luceau ca niște embleme de onoare pe piepturile lor. Petru le numise, în mod oficial, doamnele mele de onoare. Daria m-a înghiontit și a izbucnit în râs.

— Ridică-te, Țarița! Nu te poți mărita întinsă în pat.

— Și de ce nu? În pat a învățat Petru să mă iubească, am replicat eu.

Camerista a făcut o plecăciune în fața noastră.

— A venit *parikmacher*, Țarița.

Coaforul s-a înclinat și a intrat, ducând cu mare grijă peruca înaltă și pudrată pe care o făcuse pentru mine; în spatele lui l-am observat pe croitor cu cei doi ucenici ai săi și un valet care ducea rochia mea de nuntă.

— Mâncați și beți, căci ziua acesta va fi lungă, le-am spus doamnelor mele.

Am coborât din pat și am alergat în picioarele goale la fereastră, ca o fetiță. Daria și Alexandra au râs cu gurile pline:

— Dansează, Țarița, dansează! scandau ele, mâncând clătite.

Daria era acum plinuță ca o pernă, din cauza slăbiciunii ei pentru mâncărurile bune.

Pe gheața lucioasă a Nevei, patinatorii alunecau și se învârteau în cercuri; săniile decorate cu steaguri vesele, coronițe și ghirlande de imortele treceau pe lângă ei. Cerul avea o nuanță de

albastru intens, iar soarele albicios al iernii dădea orașului un aspect lucios, aproape ireal, în care copacii și tufișurile păreau făurite din argint, iar casele, din cristal. Era un regat de gheață, iar eu urma să îi fiu regină. S-au auzit trompetele și salvele de tun au răsunat puternic. Sankt Petersburgul se pregătea să sărbătorească nunta noastră cu fală. M-a cuprins bucuria acestei dimineți friguroase; nu doar făceam parte din ea, ci ne aflam în miezul ei. Am scos un hohot, dar Daria m-a certat.

— Nu pot să îți fac machiajul dacă plângi, Marta.

— Ecaterina Alexeevna, am corectat-o eu, ceea ce m-a făcut să plâng și mai tare.

În dimineața aceea mi-am auzit vechiul nume pentru ultima dată, căci, în fața oglinzii cu ramă din argint și sidef, Marta, sufletul născut în afara căsătoriei, dăruit cu o inimă disperată și un stomac flămând, a dispărut pentru totdeauna. În locul ei a pășit Ecaterina Alexeevna, care a răspuns căutăturii mele uimite cu privirea mândră a unei Țarițe. De câteva săptămâni, frizerul italian al lui Petru îmi săpunea pielea cu o poțiune făcută din zer, lămâie și votcă, pentru a-mi face umerii să arate ca marmura din țara lui natală. Părul îmi fusese spălat cu un amestec de castane, bere și ouă, pentru a reda buclelor mele luciu și culoare după soarele nemilos de la Prut. Mulțumită picăturilor de beladonă ale Dariei, ochii mei erau mari și luminoși.

Daria și Alexandra Tolstaia m-au ajutat să îmbrac rochia de nuntă, țesută din pânză argintie de damasc. Mi s-a tăiat răsuflarea simțind greutatea rochiei pe umerii mei, dar i-am admirat perlele și broderia cu fir argintiu, care înfățișa păsări, fluturi și flori; șireturi groase și răsucite din argint țineau peste ea o pelerină grea, din catifea albastră și blană de hermină. M-am străduit să îmi

mențin echilibrul când mi-am luat de mână cele două fidele prietene.

— Daria. Alexandra. Promiteți-mi că mă veți ajuta să nu uit niciodată cine sunt și de unde vin.

Alexandra Tolstaia a făcut o reverență drept răspuns, iar Daria a înclinat din cap, cu ochi rotunzi ca niște farfurioare.

În salonul meu așteptau Petru, Menșikov și amiralii Cruys și Botsis. Petru le ceruse marinarilor lui olandezi preferați, care îl ajutaseră să pună pe picioare flota, să îi stea alături. Țarul arăta splendid în uniforma sa și inima a început să îmi bată mai tare când l-am văzut. S-a înclinat și mi-a întins o casetă acoperită cu catifea.

— Deschide-o, Ecaterina! a zis el voios. Mama a purtat această coroană la nunta ei. Acum va fi a ta, *matka,* și a fiicelor noastre după tine.

Am rămas cu gura căscată când am văzut delicata diademă cu perle și diamante galbene și roz. Petru mi-a zâmbit tandru când a scos-o din cutie și toată lumea a aplaudat. Numai *parikmacher* a făcut o față îngrijorată: cum Dumnezeului să îmi fixeze coroana pe coafură? Dar Petru ținea deja în mână a doua casetă.

— Poate că porți prea multe haine pentru gustul meu, dar gâtul îți este cu siguranță prea gol.

L-am deschis în grabă și am rămas fără cuvinte: pe un colier cu zece șiraguri, strâns în jurul gâtului, se aliniau perle mari cât boabele de năut. Se închidea în față cu o clemă în forma vulturului dublu imperial, făcut din diamante, rubine și safire. Petru mi l-a pus în jurul gâtului și apoi m-a sărutat pe umeri.

— Acesta este începutul noii tale colecții.

Mi-a făcut cu ochiul când s-a închis clema.

Am atins vulturul, care îmi acoperea tot gâtul și am zis:

— Bestia asta mă sufocă.

— Mie-mi spui, a zis el, înconjurându-mi mijlocul cu brațul și șoptindu-mi: Spune, când voi

putea să rup de pe tine toate hainele astea grele?

Porțile marelui palat s-au deschis deodată și sunetele trompetelor și ale tobelor au devenit asurzitoare. Anna și Elisabeta au țâșnit spre noi în rochiile lor argintii, cu trene din tafta și voaluri din dantelă. Petru le-a prins în brațe înainte să mă dărâme la podea.

— Hei, purtați-vă frumos, vrăjitoare mici, că pun să fiți biciuite!

Au chicotit amândouă, iar Elisabeta i-a gâdilat bărbia tatălui ei și i-a învârtit nasturii uniformei. Știa prea bine că Petru nu ar ridica mâna împotriva ei. Ce bine ar fi fost să fie băiat! mi-am zis eu, dar apoi mi-am pus frâu gândurilor: nu aici, nu astăzi.

Feofan Prokopovici a binecuvântat uniunea noastră în fața lui Dumnezeu și a omului în micuța biserică din lemn a Sfântului Isaac. Norii de tămâie mi-au amorțit simțurile; în fața ochilor îmi jucau scânteieri de aur și purpură, așa cum se întâmplase cu mulți ani în urmă, pe drumul spre Dvina, când aveam brațele pline de rufe murdare. Cânturile și rugăciunile se ridicau și coborau în jurul nostru. Cununiile ne atârnau deasupra capetelor. După ce mi-am rostit jurămintele, Menșikov m-a ajutat să mă ridic și m-a sprijinit.

După ceremonie, sania noastră a zburat peste Neva înghețată către palatul lui Alexandr Danilovici, care dădea pe afară de stindarde și flori aduse din serele de pe Krîm. Menșikov însuși a lovit parchetul cu bastonul lui bătut cu diamante, dând semnalul de început al petrecerii. Oglinzile înalte de pe pereții lungi ai splendidei săli reflectau de mii de ori imaginile bucuriei fără margini. După ce a băut trei sticle de vin moldovenesc, două cupe-vultur umplute cu bere de la Praga și o carafă de votcă din pere, Petru s-a sculat șovăitor în picioare și a strigat către grupul meu de *damî:*

— Ridică-te, Anastasia Golițina, te numesc bufonul Maiestății Sale!

Bătrâna prințesă încă mesteca mâncarea și a ridicat mâinile în semn de implorare, dar el a apucat-o de păr și a târât-o de pe scaun:

— În mijlocul sălii cu tine. Răsucește-te, *babușka*, răsucește-te!

S-a învârtit stângace în mijlocul sălii, mai mult sau mai puțin în ritmul muzicii. Petru a apucat o bucată de somon afumat și i-a aruncat-o în obraz, unde s-a lipit de machiajul ei păstos, ca de cretă. Peruca înaltă și pudrată a început să îi alunece. El a strigat:

— Lovit și scufundat! Acum tu, Ecaterinușka, arată-i bătrânei fregate ce bine țintești.

Am râs până la lacrimi, am luat o înghițitură de votcă și am aruncat înspre Anastasia Golițina cu o aripă de pui, care a lovit-o drept în nas.

Am răcnit de bucurie, iar Petru a strigat:

— O salvă pentru Țarița, care este un trăgaci la fel de bun ca oamenii mei cei mai buni!

Și-au scos pistoalele și au tras înspre tavan, iar peste noi a plouat cu tencuială și foiță de aur. La ora trei după-amiaza a apus soarele, iar focurile de artificii au durat toată noaptea, vopsind casele din Sankt Petersburg în nuanțe aprinse de roșu, albastru și auriu. Timp de trei zile după aceea, mirosul de cenușă și praf de pușcă a învăluit orașul. În ciuda frigului amarnic, muzicienii au cântat în toate piețele și pe toate străzile, iar oamenii au dansat afară, înfășurați în fulare și paltoane, iar în loc de sânge, prin vene le curgea vinul și votca gratuite.

În dimineața următoare, o procesiune de vehicule ne-au condus pe mine și pe Petru la Palatul de Iarnă. Menșikov mergea șovăielnic în față, către odăile noastre, scuturând din clopoțeii de sanie pe care îi șterpelise de la un birjar și încă mult prea beat ca să își dea seama de larma pe care o făcea. Șafirov și Petru se țineau unul de altul, iar Daria Menșikova și Alexandra Tolstaia făceau glume grosolane despre noaptea nunții mele. Când

Menșikov era cât pe ce să dea într-o parte acoperitoarea de pe pat, Petru l-a apucat de ceafă.

— Nu te atinge de patul meu cu degetele tale murdare, tâlharule, a strigat el și i-a dat un brânci prietenului său spre ușă. Afară, toți. Acum trebuie să îmi îndeplinesc datoria conjugală cu sfioasa mea mireasă.

Toți ceilalți și-au încolăcit brațele, râzând și legănându-se și a durat ceva până ce au pierit țipetele și cântecele lor pe coridoarele lungi ale Palatului de Iarnă. Camera era încălzită, iar draperiile trase, pentru a nu lăsa să pătrundă ziua de iarnă. Mă dureau picioarele și mi se învârtea capul pe umeri; epuizată, m-am sprijinit de perete când l-am văzut pe Petru apropiindu-se de mine.

— Cum să te mai duc în pat acum, Țarița? a întrebat el, cu ochi sclipitori.

— Așa cum își duce în pat iubita orice soldat adevărat, Petru Alexeevici, am râs eu satisfăcută, jucându-mă cu gulerul uniformei sale.

— Tu ai vrut-o, a zis el, desfăcându-mi cordonul fustei.

Materialul greu a căzut în falduri în jurul gleznelor mele. L-au urmat chiloții, pe care i-am aruncat cu o lovitură de picior. M-a ridicat ca pe o pană, prinzându-mi fesele în palme.

— Nevasta mea are cel mai frumos cur din toată Rusia. Dacă ăsta nu-i un bun motiv să te însori, nici eu nu mai știu care este, a murmurat el, sugându-mi sfârcurile, care ieșiseră din corsetul pe jumătate desfăcut. Mi-am încolăcit picioarele îmbrăcate în ciorapii de mătase în jurul taliei lui, iar apoi l-am împins la o parte, în joacă, implorând:

— Nu, te rog, nu! Sunt încă fecioară.

— Lasă-mă să te ajut cu asta, așa să mă ajute Dumnezeu! a răcnit Petru.

Eu m-am arcuit, iar el s-a împins înăuntrul meu; mi-am încordat mușchii în jurul lui și m-am frecat de el.

Când eram gata să termin, m-am agățat de el, șoptind:

— Așteaptă!

S-a oprit și mi-a suflat ușor peste față, în timp ce eu juisam încet și senzual.

Când am oftat și mi-am lipit fruntea umedă de gâtul lui, a râs.

— Țarița mea. Ești un soldat, fără nici o îndoială.

L-am ținut strâns când a terminat în interiorul meu. O vreme am rămas rezemați de perete împreună, gâfâind, înainte de a mă lăsa că lunec la podea. Și-a șters părul plin de sudoare de pe frunte, iar ochii îi sclipeau ca ochii unui băietan.

— Și acum? a întrebat.

— Acum? am râs eu. Acum mergem la culcare. Sunt epuizată. Și să nu îndrăznești să mă trezești până mâine-seară.

Petru m-a ținut în brațe până am adormit, alunecând fără vise în noua mea viață ca Țariță a Tuturor Rusiilor. Nimic nu putea să ne strice fericirea, sau cel puțin așa credeam eu.

Capitolul 54

Sankt Petersburgul se mărea; verdele primăvăratic al copacilor care însoțeau de fiecare parte Nevski Prospekt mă umplea de aceeași mândrie ca edificiile maiestuoase de pe malurile râurilor Fontanka și Moika. Oare trecuseră abia zece ani de când locurile acestea erau ocupate de suedezi, robi și porci? Când Neva se dezgheța, fregatele străine dansau pe valuri alături de bărcile familiilor de nobili și comercianți ruși. Casele lor răspundeau cu bucurie salvei de tun de la amiază, trasă dinspre Fortăreața „Petru și Pavel“, cu împușcături de pistol.

— Du-te, lasă-mă singur! Sunt multe treburi de rezolvat, a zis Petru pe jumătate în glumă, pe jumătate cu tristețe, când plecam spre cheiul Nevei la începutul lunii mai.

Un nou acces de sifilis l-a pus la pat o săptămână; corpul balonat îi smulgea urlete de durere.

— Oricum, mă aștept ca acest domn Schlüter să prefere să negocieze cu tine, a murmurat el.

— După lunga călătorie de la Berlin, va fi fericit să simtă pământul tare sub picioare, indiferent cine va fi acolo să îl întâmpine.

Cinstită să fiu, așteptam cu nerăbdare să ies și să respir aer curat, căci eram din nou însărcinată. Copilul acesta era mai mult decât un simbol al iubirii noastre; prin el sărbătoream speranțele pe care le aveam pentru orașul cel nou și o nouă Rusie. Oare Dumnezeu se va îndura în cele din urmă de mine, dăruindu-mi un fiu sănătos? Pentru asta mă rugam în fiecare noapte, înainte de a merge la culcare.

Petru și-a pus o mână peste pântecul meu.

— Ai mare grijă de Țarevici, a șoptit el.

Am tresărit: Țarevici. Chiar și acum Alexei deținea încă acest titlu.

Ca și cum gândurile mele l-ar fi chemat, un mesager mi-a înmânat o scrisoare de la Alexei când mă aflam în lectică, gata de plecare. Îmi scria de la Brunswick, unde se afla cu mireasa lui, Charlotte. Agneta mi-a citit mesajul. *„Maiestatea Voastră, mă bucur să aflu că tatăl meu v-a ridicat în rang, pentru a-i fi soție și că sunteți din nou însărcinată. Nu îndrăznesc să îl felicit pe tatăl meu, căci Țarul m-a lăsat în necunoștință de cauză în legătură cu decizia lui și fericirea pe care o trăiește. Te rog, vorbește-i de bine despre mine. Sunt cu totul în mâinile dumitale. Cu smerenie, Alexei.“*

Era incredibil. Petru nu îi spusese propriului fiu despre nunta noastră. Nu că aș fi rostit vreodată

gândul acesta cu glas tare.

— Destul! Am auzit destul. Dă-mi scrisoarea, Agneta!

Fiica lui Ernst Glück era doamna mea de onoare de câteva luni.

— Pute a beție și a preacurvie, m-am strâmbat eu, adulmecând hârtia mototolită, apoi am îndesat-o în mâneca rochiei.

Am înaintat legănându-ne pe cheiul Nevei, unde urma să sosească Schlüter. Aerul din lectică era înăbușitor. M-am dat mai aproape de fereastră, pentru a-mi domoli greața care îmi urca în piept. De obicei îmi făcea bine să îmi fixez privirile asupra unui punct nemișcat, dar soarele de la amiază făcea insuportabilă duhoarea de mlaștină secată, din jurul orașului; țânțarii îi bombardau cu cruzime pe muncitori, iar cărăușii noștri ocoleau cu grijă echipele de lucrători, care fie cărau pietrele necesare construcției Catedralei „Petru și Pavel“, fie încărcau barjele care așteptau la malul apei. Arhitectul Trezzini plănuise cu atenție detaliile catedralei până la ultimul, de la turnul ascuțit, care permitea o priveliște spre Finlanda, până la mobilierul splendid din interior, unde urmau să fie înmormântați de acum încolo toți membrii familiei Țarului. Am privit spre șantierul unde muncitorii roiau în toate direcțiile: oare și eu voi fi înmormântată acolo într-o bună zi?

Chiar atunci am văzut în dreptul ferestrei lecticii un om care se clătina sub greutatea pietrelor pe care le căra. Fusese biciuit peste brațe și i se vedeau cicatricele, iar craniul lui purta două găuri negre în locul unde ar fi trebuit să fie nasul și urechile: încercase deja să evadeze de două ori; la a treia încercare va fi ucis. Mi s-a întors stomacul pe dos și am tras draperia ca să acopăr fereastra. Nu îl puteam ajuta cu nimic, nici dacă aș fi vrut.

Cheiul roia de marinari, negustori și copii, fete de moravuri ușoare, vânzători și oameni care se plimbau verificând mărfurile nou sosite în orașul

care avea nevoie de tot ce se găsea. Mirosul dulce al plăcintelor fierbinți și al berii proaspete a pătruns în lectică. Sub greutățile cărate pe umeri se încovoiau *babușki*, femei bătrâne care ne blocau drumul, asemenea cirezilor de vite și căruțelor încărcate cu butoaie și cufere. Am ajuns în port chiar atunci când fregata de la Rostock își strângea pânzele, iar marinarii aruncau frânghiile la țărm. Peste tot, galere și vase mai mici se legănau pe valuri, în aerul care mirosea a sare, smoală și fum. Vântul se prindea în steagurile colorate și în drapelele vaselor care scârțâiau, acostate la cheu. Marinarii urcau agili de pe un catarg pe altul, legănându-se ca niște maimuțe pe funiile de ancorare a catargelor. Se auzeau voci care strigau în toate limbile pământului, iar pescărușii pluteau pe curenții de aer cu aripile întinse, apoi năvăleau în spuma valurilor, pentru a reapărea cu un pește lucios în ciocurile lor ascuțite. Agneta mi-a întins o mână înainte ca doi străjeri să se apropie pentru a mă ține mai bine, până mi-am găsit echilibrul. Cât de bine mă simțeam, că scăpasem din zăpușeala Palatului de Iarnă și mă aflam aici, printre oamenii adevărați și simpli. De la nuntă nu mai avusesem nici o clipă de singurătate și îmi era dor să fiu numai eu.

— Cine este Andreas Schlüter? a întrebat Agneta, netezindu-și fusta.

— Un maestru meșteșugar despre care se spune că a construit o cameră întreagă din chihlimbar pentru regele Prusiei. Petru l-a ademenit la Sankt Petersburg, promițându-i o imensă sumă de bani.

Ni s-a alăturat Domenico Trezzini, arhitectul-șef al lui Petru. Am schimbat câteva vorbe, așteptând să văd cât timp îi va lua acestui italian mândru și impetuos să își dea în petic.

— Trezzini, ce faci aici, în loc să supraveghezi lucrările la catedrală? am întrebat, ingenuă. Doar ești omul care a creat orașul Țarului cu propriile

sale mâini. Cum se vor descurca muncitorii dacă nu pot beneficia de experiența dumitale?

L-am simțit cum clocotește.

— Ah, eu mă aflu aici din întâmplare, a spus el cu un aer grav, privind peste valuri cu sprâncenele încruntate.

— Ce coincidență, în acest caz! am zis eu amiabilă.

— De ce l-a adus Țarul pe Schlüter la Sankt Petersburg? a izbucnit el.

— Ești gelos, Trezzini? am zis eu, simțind că mi se face milă de el, fără să vreau. Țarul a admirat lucrările lui Schlüter la Berlin și l-a invitat să îl ajute să decoreze Sankt Petersburgul.

— Schlüter a irosit banii regelui Prusiei. Fundația ultimului său turn nu a rezistat la greutatea turnului. Cu toate acestea, Țarul îl numește director de construcții aici și îi plătește cinci mii de ruble pe an. Eu nu am nici titlul, nici salariul acesta!

— Țarul îl consideră pe Schlüter un... geniu.

Am rostit cuvântul cu mare grijă.

Trezzini a sforăit, dar i-am văzut lacrimi în ochi. L-am bătut ușor pe umăr, cu evantaiul.

— Orașul este destul de mare pentru zece sau chiar douăzeci de constructori talentați, ca dumneata și ca neamțul acesta. Nu îți face griji!

A făcut o plecăciune chiar în clipa în care pe punte a apărut Andreas Schlüter, numărându-și catrafusele, căci cuferele și bagajele dispăreau mult prea ușor în învălmășeala portului. Pe lângă bărbații din Sankt Petersburg, care la finalul lungii ierni păreau niște viermi sau ale căror chipuri erau permanent înroșite de votcă, el părea un zeu tânăr; părul blond deschis și-l purta lung și ne pudrat. Gulerul desfăcut al cămășii sale apretate, de un alb impecabil, îi dezvăluia gâtul puternic și îi accentua tenul sănătos și dinții albi și egali. Agneta se holba la el cu atâta insistență, încât am fost nevoită să îi dau un ghiont.

— Adună-te, Agneta! Închide gura aia frumoasă. Arăți ca un păstrăv când te holbezi așa, i-am șoptit eu.

— Iertare, Țarița, dar mă gândeam că numai un bărbat de o asemenea frumusețe poate crea ceva atât de minunat ca o cameră făcută în întregime din chihlimbar... a zis ea, visătoare.

— Încă nu am văzut-o. Probabil nici nu există, am replicat eu.

Marinarii au tras lăzile lui Schlüter de pe vapor, în timp ce el cobora pasarela și păși pe ponton.

— Ce bine este să simt din nou pământul sub picioare! Aceasta este Veneția Nordului, paradisul marelui Țar? mi-a zis el în germană și s-a înclinat.

I-am întins cu eleganță mâna, ca să îmi sărute degetele.

Gelozia lui Trezzini nu a durat mult timp. Schlüter a murit în toamna aceea, răpus de febra care s-a ridicat precum ceața dintre mlaștinile care înconjurau Sankt Petersburgul. Aceeași boală mi-a răpit-o pe fiica mea nou născută, Margarita. După numai câteva săptămâni de viață, numele i-a fost înscris pe cea mai tristă dintre numeroasele liste ale curții: catalogul copiilor mei morți. Petru a plâns-o alături de mine, dar eu știam că în sufletul lui era ușurat că îngropaserăm o fiică și nu un fiu. După câteva săptămâni, a venit la mine și mi-a zis:

— Sărmana Margarita! Ce a fost, a fost și nu avem noi cum să punem la îndoială vrerea Domnului. Dar acum este timpul pentru un fiu sănătos, puternic, un recrut zdravăn pentru armata mea.

A zâmbit și m-a sărutat, dar ochii îi erau triști și serioși.

Am întâlnit-o pentru prima oară pe Charlotte la doi ani după căsătoria ei cu Alexei, când a ajuns în cele din urmă la Sankt Petersburg. Îmi amintesc de cărarea precisă a părului blond, cu fir subțire, când a făcut reverența: doamnele mele de onoare s-au hlizit văzând-o, pentru că avea pieptul plat ca al

unui băiat, iar chipul purta cicatricele urâte ale variolei. Dar ochii îi erau blânzi și prietenoși, zâmbetul firesc, iar vocea îi semăna cu un clopoțel de argint când mi-a zis în germană:

— Ce bucurie să vă întâlnesc în sfârșit, Țarița! Am auzit atâtea despre gentilețea și generozitatea ta, încât mă rog să vă fiu prietenă devotată și de încredere.

Mă privea cu atenție în timp ce îmi vorbea atât de politicos. Știam că întreaga Europă clevetește pe seama mea. La Paris, Madame, cumnata marelui Ludovic, mă ironiza fățiș: „Țarița Rusiei este un căcat de șoarece, care se crede sămânță de mac!“ Dar mi-am desfăcut brațele pentru a o îmbrățișa pe soția fiului meu vitreg.

— Bine ai venit în Rusia, Țarevna! Sankt Petersburgul să îți devină casă, așa cum îmi este și mie. Dumnezeu să te binecuvânteze pe tine și căsătoria ta!

Prințesa s-a înclinat spre mine ca o pasăre căzută din cuib, iar eu i-am oferit scăunelul de lângă tron.

— Ia loc și vorbește-mi despre nunta voastră! A fost splendidă?

Ea a roșit.

— Ah, da. Divină. Ne-a părut atât de rău că nu ați putut să îi țineți companie Țarului atunci.

Mi-am ascuns un zâmbet, pentru că cea care nu regretase nici o clipă fusesem eu. În ziua nunții lui Alexei, Petru fusese nevoit să îl târască de păr până la capela Castelului Torgau. În seara dinainte, Țareviciul se agățase de confesorul său, țipând cu o voce pătrunzătoare:

— Niciodată! Nu mă voi căsători niciodată cu o eretică. Ca Țar, trebuie să apăr credința noastră. Cum să fac asta cu o luterană alături de mine? Este blasfemie!

Preotul îl ascunsese pe prințul moştenitor cu trupul său ca Petru să nu îl poată biciui; Alexei încasase pumnul Țarului între ochi. În dimineața

următoare trebuia să se căsătorească cu Charlotte, care avea dreptul să își păstreze credința protestantă și care a primit douăzeci de mii de taleri imperiali, o colecție de tacâmuri extravagante, cât și trăsuri și cai de la Petru – dota pe care tatăl ei sărăcit nu o putea plăti. Ambii bărbați, Petru și Ducele de Brunswick, străluceau de bucurie pentru această uniune. Menșikov, am auzit, le-a trimis un pepene în dar.

Fata sporovăia înainte fără să respire, iar pe obrajii palizi și scofâlciți îi înfloriseră câteva pete stacojii.

— Ei bine, măcar Țarul a fost alături de noi. Am plâns ca o fântână arteziană când tatăl meu m-a condus spre altar, unde mă aștepta Țareviciul.

Charlotte fusese vândută lui Alexei așa cum fusesem eu vândută lui Vasili, mi-am zis cu tristețe, dar pentru mai mulți bani.

— În dimineața de după nuntă, Țarul s-a așezat pe patul nostru și a stat de vorbă cu noi.

Sărmana fată! Alexei probabil o siluise, mai mult sau mai puțin, iar după aceea ea trebuise să îi dea raportul lui Petru despre consumarea căsătoriei lor. Privirea mea a trecut peste talia ei îngustă, iar fata a roșit: nu se vedea încă nici un semn de sarcină.

Toți curtenii păreau prinși în conversații, dar eu știam că își ciulesc urechile.

— Ți-o voi da pe Marie Hamilton ca doamnă de onoare. Ea te va ajuta să îți alcătuiești curtea, am zis.

Charlotte mi-a sărutat degetele, iar Marie Hamilton a făcut o plecăciune, în semn de supunere. Dar după privirea din ochii ei mari și verzi mi-am dat seama că înțelesese că trebuia să mă țină la curent cu tot ce se petrecea în casa și în patul lui Alexei. Marie Hamilton îmi va urma ordinele cu aceeași supunere cu care împlinise deja dorințele Țarului.

Capitolul 55

Oaspetele pe care Petru își dorea cel mai mult să îl întâmpine în noul său oraș – pacea – se lăsa așteptat. Timp de doi ani, Menșikov și treizeci de mii de soldați au cutreierat principatele germane din nord pentru a negocia pacea, dar guvernele se fereau de obligația de a-i hrăni pe Menșikov și oamenii lui după lungii ani de ocupație suedeză. Rănile Războiului de Treizeci de Ani – care a început în urmă cu aproape un secol, marile puteri ale Europei încleștându-se într-o bătălie criminală pentru supremație – aveau nevoie de timp pentru a se vindeca în inima Europei; așa că până și Petru a fost impresionat când Menșikov a obținut alți bani de la Lübeck și Hamburg, care fuseseră răvășite de Moartea Neagră. În ciuda tuturor obiecțiunilor ridicate de germani, Petru a refuzat să îl cheme acasă pe Menșikov; o treime din fondurile adunate de el au plătit construcția noii sale flote.

În mai, când primele raze ale soarelui ne încălzeau sufletul și pielea, Petru a plecat în Finlanda, pentru a porni un alt război. Când Helsinki s-a abandonat în voia celor șaisprezece mii de soldați ruși, mi-a scris din Åbo la începutul lui septembrie: *„În scurtă vreme, Finlanda va scăpa de toți suedezii. Finlandezele au coapse trandafirii, dar eu nu am mai râs de zile întregi. Rămâi fidelă lui starik al tău, care te iubește atât de mult, și vino la mine, Ecaterinușka, cât de curând poți. Sărută-le pe fetițele noastre la culcare din partea mea“.*

Am zâmbit când Agneta s-a oprit din citit: după o bătaie scurtă în ușă, noua doamnă de onoare a lui Charlotte a intrat grăbită în cameră. I-am făcut semn Agnetei să iasă și mi-am oprit privirile asupra lui Marie Hamilton, frumoasa scoțiană care provenea din Cartierul German din Moscova. Și ea era însărcinată. Cine era tatăl copilului: Petru sau fostul soldat din garda streliților, Grigori Orlov?

Scăpase de execuții datorită curajului său sublim și neobrăzării. Când urcase pe eșafod, unde îl aștepta Petru, cu toporul în mână, Orlov lovise cu piciorul capul celui executat înaintea sa și strigase așa: „Pentru numele lui Dumnezeu, chiar trebuie să îmi fac singur loc?“ Petru, care întotdeauna aprecia bravura și agerimea minții, l-a iertat pe loc, iar astăzi Orlov le binecuvânta pe doamnele din Sankt Petersburg. Auzisem că avea o sculă ca de cal.

— Ce s-a întâmplat, Marie? Ți s-a tăiat răsuflarea? am întrebat eu, zeflemitoare.

— Este vorba despre Țarevici, a zis ea gâfâind și ducându-și mâna subțire la pieptul generos, deloc rușinată de condiția în care se găsea.

— În sfârșit, a rămas însărcinată Charlotte?

— Dimpotrivă, Alexei nu s-a mai culcat cu ea din noaptea nunții.

— Ce?

Era ultimul lucru la care mă așteptam. La fel ca tatăl lui, Alexei suferea de un exces de dorință carnală.

— Ba mai rău, în după-amiaza asta l-a întrebat pe confesorul lui cum poate scăpa de Charlotte și să o trimită înapoi la părinții ei, a strigat Marie Hamilton.

— Și ce i-a răspuns prostănacul ăla bătrân?

— Se pare că se poate face cu ușurință, dacă ești căsătorit cu o femeie de o altă credință, care este stearpă. Dacă nu îi naște un copil în trei ani de căsătorie, o poate alunga, zice preotul. Altfel, o poate boteza, rade în cap și trimite la o mănăstire. Charlotte nu face decât să jelească, iar când Alexei o vede, aruncă în ea cu ce îi vine la îndemână, un scaun, o vază sau farfurii.

Auzind acestea, m-am străduit să îmi țin sub control furia, ridicându-mă atât de repede de pe scaunul meu, încât s-a răsturnat. În inima mea, voiam să cred în Alexei – în ochii mei era încă băiețelul timid pe care îl cunoscusem cu mulți ani în urmă, care îmi zâmbise sfios pe balconul

Kremlinului. Petru îl lăsase în călăuzirea lui Menșikov și în grija unor tutori delăsători și adesea brutali. Nu era vina lui Alexei că îi lipsea cu totul tăria de caracter a tatălui său. Era totuși Țareviciul, iar situația era mai gravă decât îmi închipuisem.

— Pregătește-mi trăsura și pelerina. Îi voi face o vizită fiului meu vitreg, am ordonat eu.

Un servitor a pornit-o în goană, iar tălpile lui acoperite cu metal au răsunat pe parchetul din lemn.

— Dar... a dat să zică Marie, cu glas plin de îngrijorare.

— Dar ce?

Pelerina imperială, din mătase verde mi s-a pus pe umeri și, simțindu-mă mai puternică și mai îndreptățită să fac tot ce aveam de făcut, mi-am întins brațele și mi-am înălțat bărbia.

— Îmbracă-mă, Marie. Trebuie să arăt a Țarița.

Mi-a atârnat în jurul gâtului un colier făcut din mai multe șiraguri de turcoaze și diamante, iar în urechi mi-a pus pandantive asortate; brățările mi s-au închis în jurul încheieturilor.

— Alexei are oaspeți în Palatul de Iarnă în seara aceasta, a zis ea prudentă, cu privirile coborâte.

— Ce vrea să însemne asta? Crezi că nu am mai văzut niciodată un chef? Nu îți face griji, nu mă scandalizez ușor, am zis eu sec.

Mi-am examinat scurt înfățișarea în oglindă. Bine. Marie a făcut o reverență atât de adâncă cât îi permitea pântecul umflat.

Când am plecat, pe scara mică a Palatului de Vară de pe Canalul Fontanka încă se simțea căldura soarelui de peste zi. Trăsura noastră se zgâlțâia pe aleea acoperită cu pietriș care traversa grădina atent orânduită de Petru. Maria se lupta cu senzația de greață, dar nu simțeam pentru ea nici un strop de compasiune, ci mă uitam pe fereastră. Amurgul trăgea un voal de lumină albastră peste apă, iar în noaptea de vară senină și înmiresmată îndrăgostiții stăteau pe treptele debarcaderelor

aflate de-a lungul râului, vorbind și râzând. Pe chei, bărbații își învățau fiii cum să arunce undița în Neva, iar penele albastru-verzui ale rațelor se confundau cu valurile râului. Serile din Sankt Petersburg aruncau o vrajă ca o plasă de pescuit, în care ne prindeam cu toții, ca niște pești neajutorați.

Trăsura s-a oprit brusc în fața Palatului de Iarnă. Alexei și Charlotte se mutaseră în splendoarea sa rece, în vreme ce eu și Petru preferam simplitatea Palatului de Vară, cu faianța sa de Delft, tavanele joase și pereții din panouri de lemn vesel pictate. Era o casă, în adevăratul sens al cuvântului – căminul nostru – și nu un palat.

Am privit în sus, la fațada impunătoare, capodopera lui Trezzini: în spatele nenumăratelor ferestre ardeau torțe, indiferent dacă încăperea era folosită sau nu. Valeții s-au repezit spre trăsura mea, dar altfel întinsa curte era pustie. Când am pășit afară, am auzit voci care cântau cântece grosolane la etajele superioare și râsete și țipete venind dinspre banchetul lui Alexei. Deodată, am avut o premoniție care mi-a făcut pielea ca de găină.

— Dă-mi biciul, i-am ordonat birjarului, iar el mi l-a întins cu o privire plină de surprindere. Am strâns în pumn mânerul încastrat în argint. Marie, arată-mi drumul.

Ecoul pașilor noștri a răsunat pe scara largă și goală, iar apoi pe coridoarele din marmură albă și gri; siluetele ni se reflectau în oglinzile mari, cu rame aurite, atârnate pe pereți. Soldații luau poziție de drepți la fiecare colț pe care îl depășeam, dar curtenii nu se vedeau nicăieri. Erau la război, alături de Petru, sau profitaseră de absența lui ca să mai petreacă timp cu familiile lor.

— Chiar ar trebui să facem asta? a șoptit Marie, dar eu am urmat sunetul vocilor și al muzicii până ce am ajuns la mica sufragerie din marmură neagră.

Străjerii din fața ușii și-au încrucișat puștile cu baionetele atașate în vârf.

— Nimeni nu trece, din ordinul Țareviciului! a lătrat la noi un soldat cu bube cât niște bulbi pe față.

Am văzut că celălalt nu mai avea dinți când a întors spre noi un rânjet gol.

— Flăcăilor, dacă nu doriți să plecați spre Siberia chiar mâine sau să vi se rupă oasele pe roată, atunci pieriți din fața mea, am spus eu imperturbabilă.

— Țarița! a mârâit Marie.

Amândoi bărbații au îngenuncheat, și-au lipit frunțile de podea și au murmurat cuvinte de iertăciune.

Am intrat și prima persoană pe care am remarcat-o în camera plină de oameni care petreceau și țopăiau de colo colo a fost însăși Charlotte. Soția Țareviciului Tuturor Rusiilor le servea bere prietenilor lui bețivani! Chiar atunci unul dintre ei a plesnit-o peste fundul costeliv.

— Au! Ce cur osos! Dar votca este o poțiune magică: transformă orice fată într-o frumusețe! a urlat el, ciupind-o de brațul gol.

Prințesa și-a stăpânit lacrimile, iar din celălalt capăt al încăperii am auzit fluierături și aplauze. Mi-a înghețat stomacul să fiu martoră la umilința pe care o îndura.

— Du-o pe Charlotte în camera Țareviciului! i-am ordonat lui Marie, care a răzbătut cu greu prin mulțime, spre prințesa moștenitoare, care plângea ghemuită.

Eu mi-am ridicat gulerul pelerinei, deși nimeni nu mă remarcase; erau toți prea beți. Când am ajuns în celălalt capăt al sălii, câţiva bărbați stăteau adunaţi în jurul unei mese, făcând glume răutăcioase.

— Da! Un toast pentru prințul moștenitor!

— Sare peste obstacole ca nimeni altul! Asta numesc eu un călăreț desăvârșit.

— Dă-i pinteni! Fă-o să necheze!

Părul lui Alexei atârna liber peste umeri; cămașa îi era pe jumătate descheiată și i se lipea de trupul lucios, transpirat. Purta cizme de călărie, dar pantalonii îi atârnau în jurul genunchilor și în fața lui, pe o masă, stătea întinsă o fată cu coapsele albe și grase larg desfăcute. Grohăia în timp ce îi frământa sânii plini și o tot plesnea peste fese, până ce pielea i se făcuse roșie precum cireșele.

— Da, călușul meu. Trebuie să fii îmblânzit! a strigat el.

Mă simțeam năucită; priveliștea era prea îngrozitoare. În ciuda tuturor jocurilor la care fusesem martoră în corturile militare, pe câmpul de luptă sau la Kremlin, văzând-o pe fata această mă simțeam iar o slujnică în casa lui Vasili, în prima noapte în care a venit la mine.

Tovarășii lui Alexei au nechezat și au imitat loviturile copitelor de cal, apoi au început să urle de râs. Fata țipa și ea de bucurie. Când reușeam să îi văd fața, pielea îi era foarte albă sub părul gros, roșcat, dar ochii micuți și nasul gros îi dădeau un aer vicios. Eram pe picior de plecare, când Alexei a strigat:

— Acum uitați-vă să vedeți cum fac eu un fiu și un moștenitor pentru Rusia. Tata și curva lui nu scot decât fete, iar eu nu am de gând să o fac cu mâța sfrijită din Germania.

S-a înfipt cu putere în fată, care a guițat și s-a arcuit toată, cu sânii săltând și sfârcurile mari, de un roz deschis. Fără să mă gândesc, am lovit din bici, șfichiuind spatele gol al Țareviciului. S-a încordat de durere și s-a sucit, spumegând de mânie și nevenindu-i să creadă că ar îndrăzni cineva, dar, când m-a văzut, i s-a înmuiat mădularul.

— Acoperă-te, Țarevici! am șuierat eu cu o furie abia mascată și cu dispreț.

Fata s-a ridicat și m-a privit aproape insolentă, în timp ce prietenii lui Alexei cădeau în genunchi,

cu capetele plecate. Am ridicat biciul, gata să lovesc din nou.

— Fă cum îți spun!

Alexei și-a ridicat nădragii, alb la faţă de furie. Ochii îi ieșeau din orbite, iar buzele erau strânse într-o linie subțire.

— Țarița, ce onoare neașteptată! De ce tot acest deranj? Ne distram și noi puțin. A făcut o plecăciune batjocoritoare în fața mea. Ce o aduce pe Maiestatea Voastră aici?

— Același lucru care te aduce și pe tine: dorința de a avea un moștenitor la tronul Rusiei, am zis eu. Vino cu mine!

A luat-o înainte, roșu la față de mânie. În jurul nostru, tăcerea era asurzitoare.

— Unde mergem? a întrebat el, când l-am împins dincolo de o altă ușă.

— Charlotte te așteaptă în odaia ta de culcare. Știi drumul mai bine decât mine.

Își târa picioarele, înaintând cât putea de încet, dar eu l-am înghiontit în spinare cu mânerul biciului.

— Mișcă-te! Nu avem la dispoziție toată ziua.

— Nu vreau să am nimic de-a face cu Charlotte. Pe alta o iubesc, a țipat el.

— Cine este norocoasa? am întrebat, sarcastică.

— Ai văzut-o. O cheamă Eufrosinia. A fost spălătoreasă în campania finlandeză.

S-a uitat la mine sfidător, dar nu am făcut decât să chicotesc.

— Și te aștepți să îi arăt înțelegere din cauza asta? Greșești în privința multor lucruri. Eu te iubesc, Alexei, întotdeauna te-am iubit, așa că ascultă-mă bine. Ar fi mult mai bine pentru sănătatea ta să îți iubești soția și să o lași însărcinată pe ea, și nu pe o otreapă finlandeză.

— Ești la fel ca tata! a făcut el și a scuipat pe parchetul minuțios lucrat, din abanos, fildeș și lemn de frasin.

— Tatăl tău te-ar fi ucis și pe tine, și pe Eufrosinia de furie dacă ar fi auzit ce ai spus.

L-am mânat pe Țarevici în camerele sale așa cum mână păstorul vitele. Nu se vedea nimeni, dar eu știam că pereții aceia aveau urechi.

— După tine, am zis scurt când am ajuns la ușa dormitorului.

Marie zgândărise jăraticul din șemineu, iar Charlotte stătea în capul oaselor în pat, aproape pierdută în cadrul său mare, între draperii și straturile de așternuturi. Umerii goi îi tremurau. Părul îi era lins și drept, pieptul neted ca al unui băiat. Am remarcat vânătaia roșie de pe brațul subțire, acolo unde o ciupise bețivanul de mai devreme.

— Nu o vreau. Mă dezgustă! a scrâșnit Alexei, retrăgându-se și încercând să scape de mine, dar l-am liniștit arătându-i biciul.

Nervos, și-a desfăcut pantalonii: mădularul lung și gros îi atârna moale ca un vierme. Mai mult decât niciodată, îmi amintea de Vasili și m-am luptat cu dezgustul care creștea înăuntrul meu.

— Vezi cât mă excită nemțoaica? Nu-i de mirare că avem atâția copii, a zis el, ironic, dar pe punctul de a izbucni în lacrimi. Pute a bere și votcă, la fel ca o curvă dintr-un *kabak*.

Am râs.

— Ei, dacă Eufrosinia ta miroase mai bine...

Charlotte a hohotit și atunci am avut un scurt moment de ezitare. Făceam bine oare?

— Nu mai plânge! Este pentru Rusia și pentru binele tău, i-am zis, apoi am strigat: Marie!

Apariția curtenei însărcinate, cu sânii întotdeauna plini, dar acum aproape revărsându-i-se din rochia din mătase, cu corset larg, m-a luat și pe mine prin surprindere. Cu buclele ei castanii, buzele trandafirii moi și ochii verzi și vioi, era o adevărată frumusețe. Nu-i de mirare că împărțea patul lui Petru de atâția ani.

— Țareviciul trebuie să procreeze un moștenitor. Ajută-l, am zis scurt, pentru a-mi ascunde rușinea și oroarea față de cele ce se petreceau.

Marie a zâmbit, dând la iveală dinții ei mici și ascuțiți și a îngenuncheat înaintea lui Alexei. Din pragul ușii, am aruncat o privire înapoi în cameră. Marie Hamilton își trăsese rochia în jos de pe umeri, dezvelindu-și sânii plini și albi. Alexei gâfâia când l-a luat între buzele ei rozalii și a închis gura peste el. Prințul și-a înfipt degetele ca niște gheare în umerii ei și am văzut cum se întărește iar. Cumva, am simțit că nu era prima dată când erau împreună.

— Marie, i-am amintit eu, nu uita: ce este mai bun aparține prințesei moștenitoare.

Alexei a gemut de furie și dezamăgire când Marie l-a condus către patul conjugal, unde Charlotte stătea ghemuită într-un colț, cu chipul pământiu și sughițând de frică. I-am lăsat să își vadă de treburi.

Ajunsă pe coridor, m-am prăbușit pe călcâie, ca țărăncuța care fusesem odată, și am dat drumul lacrimilor. Am auzit-o pe Marie vorbind și râzând. Alexei a strigat scurt, protestând, iar apoi Charlotte a strigat o dată și încă o dată. Tremuram și îmi frângeam degetele până ce încheieturile s-au făcut albe. Ceea ce făceam era pentru binele Rusiei: când Charlotte îi va naște un fiu lui Alexei, voi putea și eu să respir mai liniștită.

Eram sigură că Petru nu ar fi acționat altfel dacă ar fi fost în locul meu. Gândul acesta m-a făcut să plâng mai abitir.

Capitolul 56

Când l-am urmat pe Petru în Finlanda, nu i-am spus nici despre problemele lui Alexei cu nevasta

lui, nici despre Eufrosinia. Aveam vești mai importante de dat: Charlotte era, în sfârșit, însărcinată. Țareviciul însuși mi-o spusese, cu chipul împietrit, înainte ca el, suita lui și Eufrosinia să plece spre Carlsbad, la băi.

Petru a ridicat din umeri și a spus:

— Cu ce fel de fiu mă pedepsește Dumnezeu? Ah, de ce nu îl ia de lângă mine sănătatea lui șubredă? Apoi a ordonat: Înlocuiți toți străinii de la curtea lui Charlotte cu ruși. Doamnele de companie, bufonii, doctorii, moașele: toți. Copilul nu va fi schimbat în secret la naștere, indiferent dacă este băiat sau fată.

Charlotte l-a implorat să revoce ordinul plin de cruzime; cerneala zecilor de scrisori pe care i le-a trimis era pătată de lacrimi. Nu era de mirare că ducea dorul doamnelor ei apropiate în această curte care îi era încă străină, dar rugămințile i-au fost în zadar: a dat naștere fiicei sale înconjurată de străini, a căror limbă nu o vorbea nici acum corect. Era limpede că nimeni nu ar fi pus rămășag nici pe o copeică pe viitorul delicatei prințese. Vestea nașterii ne-a parvenit pe când ne aflam în golful Hangö, iar Petru a rămas cu ochii ațintiți asupra apelor cenușii ale portului. Semăna din nou cu tânărul bărbat pe care îl cunoscusem cu atâția ani în urmă în Marienburg: cu pielea bronzată, ochi albaștri sclipitori, părul negru frumos vârstat cu numai câteva șuvițe cărunte, ciufulit de vânt.

— O fiică! a scuipat el, întinzându-i scrisoarea lui Makarov, care a îndesat-o în desaga lui din piele. Șterge-te la cur cu ea, dacă vrei. Fiice am destule și eu. De nu ar fi fost Alexei incapabilul care este!

Mi-am împletit degetele peste pântec: și eu eram însărcinată, din nou. Lumina matinală dansa pe valuri, iar coasta Finic nu era decât o linie albastră la orizont, unde norii albicioși se ridicau în vânt ca pânzele corăbiilor. Un pescăruș s-a repezit între valuri și nu a mai apărut.

Două săptămâni mai târziu, am înconjurat flota suedeză în golful Hangö. După bătălie, pe valuri pluteau tristele rămășițe ale inamicului: corpuri umflate, pânze zdrențuite și scânduri rupte. Întorși la Sankt Petersburg, am dat naștere fiicei mele Maria – *„Am un fiu pe nume Maria“*, i-a scris Petru lui Menșikov, în glumă – dar micuța a fost prea firavă pentru a supraviețui zilei în care s-a născut. Petru nu a trecut nașterea și nici moartea ei în buletinele săptămânale care se trimiteau la curțile europene.

Tânăra femeie era atât de grăbită, încât a dat peste mine; dacă nu aș fi prins-o, ne-am fi răsturnat amândouă pe jos. Eram cufundată în gânduri, pentru că Petru tocmai îmi arătase Kunstkamera, care fusese deschisă în interiorul Palatului de Vară, pentru a fi vizitată de toți locuitorii Sankt Petersburgului.

— De când eram copil, îmi spusese Petru, colectez tot felul de erori ale naturii, arme rare, animale de tot felul și suvenire din călătoriile mele. Acum le poate vedea oricine, *matka*, și poate învăța din ele.

M-a tras după el, printre șirurile nesfârșite de rafturi pline de sticle și recipiente: am văzut miei cu trei capete, trupul fără picioare al unui bebeluș cu patru brațe, gemeni uniți la piept – mi-au amintit de Cortul Minunilor, al Maestrului Lampert de odinioară! — dar și un copil cu coadă de pește și doi căței despre care se spunea că fuseseră născuți de o fecioară de șaisprezece ani.

— Îți place? m-a întrebat Petru, mândru nevoie-mare.

Am dat din cap, dar el s-a încruntat.

— Ce s-a întâmplat? Ești tristă?

— Palatul de Vară era căminul nostru. Împreună am gândit schița casei și a grădinii; de aici am privit cum crește orașul nostru. Acum toată lumea se va plimba prin grădina mea, va vizita colecția ta

în salon și se va îmbăta cu votca și vinul din cămara mea.

— Ah, nu-ți face griji! Îți voi construi un palat care este mult mai mare și mai somptuos decât îți poți închipui, a promis Petru și apoi m-a lăsat singură.

Așa că am auzit pași grăbiți pe poteca din pietriș, dar abia când tânăra s-a lovit de mine și a scăpat din mână punga plină-ochi, scoțând un „Fir-ar!“, le-am dat atenție. Pe mine mă durea umărul în urma coliziunii, iar ea încerca să adune zecile de monede împrăștiate pe jos.

— Ce mai pradă! am comentat eu și ea a roșit.

— Țarița! Stăpână, iartă-mă!

Își umpluse din nou punga și era gata să o pornească din nou, când i-am remarcat ochii albaștri, luminoși și buclele de un blond cenușiu. Mi-am încruntat sprâncenele.

— Nu ne-am mai întâlnit noi două?

— Ba da, Țarița. Mă numesc Alice Kramer. Ne-am întâlnit în casa lui Boris Petrovici Șeremetiev.

— Chiar așa! La Bobușka, am zis, în glumă. Tot în casa lui te afli?

— Nu. Soția lui era atât de geloasă, încât l-a obligat să mă dea în dar generalului Balk, a zis Alice, iar chipul ei frumos s-a întunecat.

Îmi era milă de ea: numai întâmplarea a făcut să nu se întâmple același lucru cu mine.

— Dar generalul Balk este căsătorit cu sora Annei Mons. Nu cred că te-a acceptat bucuroasă sub acoperișul ei, nu?

Alice și-a stăpânit lacrimile.

— Într-adevăr. Familia Balk avea o datorie față de Marie Hamilton, iar acum îi aparțin ei, sunt slujnica ei.

— Înțeleg, am zis precaută. Aceștia sunt banii lui Marie? Te-a trimis cu un comision?

— Da. Am luat niște bani pe care îi datora bijutierul Blumenthal. I-a vândut niște bijuterii.

Vocea lui Alice părea ezitantă, chiar dacă lucrul acesta nu era deloc nou în Sankt Petersburg, unde dragostea lui Petru pentru festivaluri exorbitante, de lungă durată și pentru amuzamente de tot felul le cauzau curtenilor o mulțime de cheltuieli. Multe *damî* își vindeau bijuteriile de familie ca să poată achita o cină protocolară pentru trei sute de oaspeți sau mai mulți.

— Nu cumva Marie Hamilton este din nou însărcinată? Este al doilea copil, nu-i așa? am zis eu nonșalantă, dar Alice a pălit de groază.

— Eu nu știu nimic, așa să mă ajute Dumnezeu! a șoptit ea, apăsându-și punga cu bani la piept. Trebuie să mă grăbesc, Țarița, stăpâna mea este o femeie exigentă și nu vreau să fiu bătută sau înfometată.

A făcut o reverență și apoi a rupt-o la goană, cu fustele în vânt.

Mi-am continuat drumul, bucurându-mă pentru ultima oară de solitudinea grădinilor Palatului de Vară, înainte ca Petru să le deschidă publicului. Marie Hamilton fusese însărcinată la momentul când forțasem consumarea căsătoriei lui Alexei. Dăduse copilul la un orfelinat, sau era crescut undeva, la țară, pentru că, după reacția lui Alice, eram sigură că stăpâna ei era din nou însărcinată. Dar de ce să țină afacerea secretă? Am mers mai departe, și mai adâncită în gânduri.

Capitolul 57

Eu și Petru stăteam lângă șemineu, în biroul lui, în timp ce doi lachei încercau să facă ordine pe birou.

— Hai să îți arăt palatul pe care îl voi construi pentru verile noastre împreună. Tu știi că eu nu fac niciodată promisiuni goale, Ecaterina, a spus Petru.

A mângâiat-o pe Lenta – dădea tuturor câinilor săi același nume –, iar câinele a mormăit încet, de plăcere. Când Petru i-a dat o mănușă veche, din piele, pe care să o molfăie, ea s-a așezat comod pe vârfurile tocite ale cizmelor sale. O învățase tot felul de trucuri – să scoată pălăria, să se rostogolească, să dea laba, să sară peste un băț –, dar acum se afla exact acolo unde îi plăcea mai mult, la picioarele lui, la căldurică.

— Dar nu am putea să ne întoarcem în Palatul de Vară? l-am implorat eu încă o dată. Numai noi și copiii? Nu s-ar putea găzdui Kunstkamera în altă parte?

Am sorbit o gură de ceai amar și am adăugat o dușcă zdravănă de votcă în ceașcă, căci simțeam în oase frigul toamnei. Ultima mea sarcină mă secase de puteri.

— Nu. Nu mai este vorba numai de noi, *matka*. Trebuie să arătăm Europei că Rusia nu se teme de comparația cu nici o altă țară; sunt egalul oricărui lider de pe pământ. Chiar și Palatul de Iarnă mi se pare mic și umil. Dar poate fi Luvrul meu, iar Peterhof poate fi Versailles-ul meu.

— Peterhof? Versailles?

M-a uitat la el, nedumerită, dar el nu a făcut decât să mă mângâie pe păr.

— Cea care nu a văzut Parisul și nici curtea lui Ludovic cel Mare nu poate înțelege. Dar Țarul Tuturor Rusiilor poate face tot ce poate face regele Franței. Pe deasupra, Menșikov își construiește un palat de vară, Oranienbaum. Palatul lui de pe Strelka este deja cel mai frumos din oraș. Câinele ăla nu mă va întrece și la țară! a zis Petru, ridicându-se mai bine în scaun. Lucrez la ideile mele pentru Peterhof de aproape doi ani, folosind fiecare clipă liberă.

S-a ridicat și a căutat pe birou, după care i-a înjurat și i-a lovit pe lachei.

— La dracu'! Dacă faceți ordine aici, nu mai găsesc nimic.

Apoi s-a așezat lângă mine pe covor și a trântit o duzină de suluri de hârtie pe podea.

— Dar am avut prea multe de făcut. Numai noua lege a moștenirii m-a costat luni întregi, iar nobilii și țăranii și acum refuză să își lase proprietățile numai celui mai mare dintre fii.

— Nu-i de mirare. Nici tu nu faci altfel, în definitiv.

Îmi venea să îmi mușc limba de supărare că fusesem atât de proastă. Cum am putut spune așa ceva?

Petru a rămas tăcut, dar a tras de mănușa pe care Lenta o ținea în gură, jucându-se de-a lupta; cățeaua mârâia și mușca din jucărie. Apoi Petru mi-a căutat privirile, cu o expresie imploratoare.

— Dăruiește-mi un fiu, Ecaterinușka. Abia atunci voi mai putea să dorm în pace. De nimic nu am nevoie așa de mult ca de un fiu. Numai unul, te rog, ca să nu depind atât de mult de Alexei. Este pentru binele frumoasei mele Rusii: te implor.

Ochii lui erau întunecați de năzuință, iar mie mi s-a strâns inima în piept.

— Dacă ar fi după mine, ți-aș da zece fii puternici, Țarul meu, am șoptit eu, sărutându-i degetele.

— Știu, știu, a murmurat el.

Am auzit un zgomot dincolo de ușa secretă:

— Țarul și Țarița nu vor să fie deranjați, insista Makarov, dar printre toate vocile bărbătești auzeam scâncetele unei femei.

Ce se petrecea?

— Este Șafirov!

Petru a făcut câțiva pași până la ușă și a părut uimit să vadă că străjerul ținea calea unei bătrâne zdrențuroase, în lanțuri, și unui bărbat ciudat, în spatele cărora se afla Șafirov.

— Ce este, Șafirov? Nu poți aștepta până la ora mesei?

— Putem vorbi cu Țarița? a spus Șafirov, palid de emoție, împingându-i în fața lui pe cei doi care

îl însoțeau.

Petru s-a scărpinat în cap, iar eu eram la fel de uimită. Femeia puțea a sudoare și votcă; părul ei cenușiu era murdar și încâlcit, iar singurul ochi bun era ascuns în spatele pungilor pufoase de piele și riduri. Celălalt era acoperit cu un bandaj murdar, din pânză închisă la culoare. Își frângea mâinile legate în lanțuri, iar unghiile îi erau lungi, murdare și încovoiate. Mi-am dus batista parfumată la nas:

— Da? Ce este?

Șafirov a silit-o pe femeie să îngenuncheze.

— Pleacă-ți chipul hidos în fața Țariței! a zis el.

M-am ridicat, iar planurile Palatului Peterhof mi-au alunecat din poală, cu un foșnet.

— Șafirov, cine sunt oamenii aceștia?

— Vorbește, moș Blumenthal, i-a zis el bătrânului care purta o căciulă neagră, o mantie neagră și perciunii evreilor tradiționali.

Cum îi zisese Șafirov – Blumenthal? Mai auzisem numele acesta, dar nu îmi aminteam unde. Omul s-a înclinat în fața mea cu o demnitate simplă, apoi a scos de sub mantia largă o cutie plată, îmbrăcată în catifea. Femeia a rămas fără suflare, prea îngrozită ca să se mai poată smiorcăi, când Blumenthal a deschis cutia. M-am apropiat și am aruncat o privire, fără să înțeleg ce vedeam: înăuntru se afla colierul de turcoaze și diamante pe care îl purtam când l-am obligat pe Alexei să se întoarcă la drumul virtuții conjugale. Datorită combinației neobișnuite de pietre, era o piesă unică.

Petru a ridicat colierul în mână.

— De unde ai luat bijuteriile acestea, bătrâne? Eu însumi i le-am dăruit Țariței.

Bijutierul s-a înclinat.

— Am recunoscut originile nobile ale acestei piese și de aceea am apelat la nepotul meu, Piotr.

— Cine i-a vândut asta, Șafirov? Și cine este femeia asta împuțită? a întrebat Petru, alb la față de furie.

— Bătrâna vrăjitoare face îngeri. Ea pune capăt sarcinilor nedorite ale doamnelor din Sankt Petersburg, a replicat Șafirov.

M-am uitat la degetele dezgustătoare ale femeii, în vreme ce ea se legăna înainte și înapoi în lanțurile ei, sprijinită pe genunchi, gemând. Buzele îi tremurau peste gingiile lipsite de dinți.

— Iar bijuteria? a întrebat Petru.

Îmi simțeam gâtlejul uscat. Unde duceau toate acestea?

— Ei bine, bijuteria a fost furată și vândută de Marie Hamilton. Avea nevoie de bani pentru a pune capăt unei sarcini. Sau mai multor sarcini, dacă este să o credem pe vrăjitoare.

Am rămas mută. Nu îndrăzneam să mă uit la Petru.

— Îmi dați voie? a zis Șafirov, implântând un genunchi în spatele femeii, care a căzut la podea, țipând. Vorbește! Poate îți vei salva pielea, i-a șuierat el.

Femeia a privit în sus cu ochiul ei cel bun.

— Marie Hamilton este o cățea în călduri. Iar acum eu, o sărmană babușka, să plătesc pentru păcatele ei? Venea să mă vadă la fiecare patru-cinci luni, plângea și se lamenta, că nu se poate să nască un copil. Dumnezeu știe cu cine curvăsărea. Cu tot orașul, dacă mă întrebați pe mine, a exclamat ea țipând. Dar munca mea nu este ieftină.

Am evitat privirea lui Petru când Șafirov a zis:

— Marie Hamilton a furat de la Țarița de mai multe ori și a vândut bijuteriile unchiului meu, Blumenthal. Abia această piesă extraordinar de frumoasă și de rară i-a trezit suspiciunile.

— Câte bijuterii ți-a adus Marie Hamilton, Blumenthal? am întrebat, șovăielnică.

Implicațiile întregii povești mi se dezvăluiau cu multă încetineală.

El și-a cântărit răspunsul, precaut.

— De obicei, o trimitea pe servitoarea ei germană, Alice Kramer. Venea des. Uneori avea

numai un inel de vânzare, alteori lănțișoare, coliere, cercei sau curele.

Nu mai voiam să ascult. Deodată mi-am dat seama cât de multe dintre lucrurile mele dispăruseră în ultimele luni. Cât de neglijentă devenisem, crezând că rătăcise camerista mea o curea, sau că cerceii îmi scăpaseră din lobii urechilor într-un dans năvalnic. Eu, care altădată nu aveam nici după ce bea apă.

Petru a ridicat bărbia femeii și s-a uitat în ochiul ei.

— Spune-mi, scorpie bătrână, până nu îți smulg limba din gura aia murdară. Ce sex aveau copiii pe care i-ai scos din corpul lui Marie?

Bătrâna l-a privit cu răceală și a scos un chicotit, în mod evident netemându-se de ceea ce îi rezerva soarta.

— Dacă tot e să mor, Măria Ta, mai bine îți zic. Erau toți băieți – niște fii superbi și zdraveni. Și cum se mai hlizea, femeia Hamilton, când vedea trupșoarele micuțe și ciopârțite? Știți ce a spus, de mai multe ori?

Eu nu voiam să aud, dar Petru a dat din cap că da.

— Oi fi eu curvă, dar pot face din nou și din nou ceea ce Țarița nu reușește nici măcar o dată.

S-a răsturnat pe spate, urlând, cu nasul și gura însângerate, după ce Șafirov a lovit-o cu pumnul încleștat.

Capitolul 58

Ziua în care Marie Hamilton a urcat pe eșafod a fost una cenușie, înnorată. Atât prințesa moștenitoare, cât și eu eram din nou însărcinate, dar Petru ne ordonase totuși să asistăm la execuția ei. Așteptând la locul execuției, în fața Catedralei „Petru și Pavel“, auzisem în depărtare ocările și

fluierăturile mulțimii când Marie urcase în sanie, în fața porții dinspre Neva a Fortăreței „Petru și Pavel“. Cerusem să nu fie torturată, căci îi iertasem și furtișagurile, și jignirea pe care mi-o adusese. Oricum, nu era pedeapsa pe care urma să o primească destul de severă? Petru nu se lăsa întors din hotărârea lui: Marie vărsase sânge care putea fi al unui fiu de rege și trebuia să plătească pentru asta.

Sania ei, presărată cu paie putrezite, se apropia; fulgii de nea cădeau, iar poneii robuști alunecau pe pietrele de pavaj înghețate. Mulțimea, care aștepta încă dinainte de zori, striga obscenități și arunca, râzând și țipând, cu legume stricate. Marie nici nu s-a ferit, nici nu a clipit când a lovit-o în față prima frunză de varză. Plângea? Eram prea departe ca să îmi dau seama, dar mi s-a părut că văd semne de rele tratamente pe fața ei, cât și o urmă de arsură pe umăr. Mâini grosolane îi tăiaseră bogăția de bucle castanii care născuseră dorința în mulți bărbați, iar pe capul chel îi supurau tăieturi și julituri.

— Dumnezeu să se îndure de sărmanul ei suflet! a murmurat Țarița Praskovia, făcându-și cruce cu trei degete.

Și ea îl implorase pe Petru să o cruțe pe Marie, dar în zadar. Charlotte și-a coborât privirile și și-a încleștat degetele, în vreme ce Alexei, alături de ea, își întinsese nonșalant picioarele și mânca dintr-un măr. A scuipat semințele, care au lovit pantofii de mătase ai soției sale.

Temnicerii au ridicat-o pe Marie din sanie și i-au scos lanțurile; se ținea foarte dreaptă, de parcă era pe drum spre un bal. O femeie și-a făcut loc printre șirurile de soldați și a scuipat-o în față.

— Târfă! Ucigașă de copii! Vrăjitoare!

Scuipatul s-a prelins pe obrazul lui Marie, dar ea și-a desfăcut fusta largă a rochiei albe, din mătase, pe care Petru a obligat-o să o poarte în ultima ei oră pe pământ. Funde mici, negre, îi împodobeau

umerii și talia, dar rochia atârna pe trupul sfrijit. Privirea ei a cercetat mulțimea până m-a găsit: a făcut o plecăciune joasă și am văzut-o rugându-mă să îi acord iertarea, înainte ca temnicerii să o târască spre eșafod. Genunchii și umerii ei s-au izbit de treptele care duceau spre butucul călăului, unde au lăsat-o să cadă ca un sac de ovăz. A încercat să se ridice sprijinindu-se în mâini și genunchi, a privit în sus și a scos un icnet de spaimă: Petru o aștepta acolo. A dus o mână la buze, îngrozită, și s-a dat un pas înapoi, dar a oprit-o un soldat, râzând și spunând:

— Nu te așteptai la asta, fată dragă, așa-i? Țarul se teme că și-ar putea pierde antrenamentul.

Mulțimea a urlat. Eu m-am foit neliniștită pe tron. Petru i-a oferit galant brațul și a ajutat-o să se ridice. Am văzut cum i-a apărut un fulger de speranță în ochi: o va ierta, totuși? Nu. Țarul a condus-o pe ultimele trepte spre butucul călăului, iar mâna pe care o ținea pe umărul ei o apăsa în jos. I-au cedat genunchii și am văzut atunci cum se mișcă buzele lui Petru. Marie a hohotit, a lăsat capul în jos și s-a aplecat înainte. Gâtul ei alb lucea pe lemnul aspru și negricios al butucului. Petru s-a întors și a ridicat mâna. Mulțimea adunată a rămas tăcută, iar ochii lui i-au căutat pe ai mei. M-am cutremurat și mi-am strâns mai bine haina de blană în jurul meu.

— Nu pot atenua această judecată severă, pentru că ar fi împotriva legilor lui Dumnezeu și acelora ale oamenilor. Marie Hamilton, Dumnezeu să te ierte! a strigat el.

Pe chipul lui Charlotte curgeau lacrimi șiroaie, iar Alexei i-a aruncat o scurtă privire piezișă, plină de răceală. Era într-o dispoziție proastă. Petru îi trimitea scrisori furioase, de amenințare, în fiecare zi, în legătură cu toate subiectele posibile: studiile lui, credințele, datoria de a deveni un demn urmaș la tron și, desigur, situația căsătoriei sale. Execuția lui Marie nu părea să îl miște deloc. În anturajul

său am remarcat-o pe finlandeza pentru care își declarase iubirea, Eufrosinia. Femeia a făcut o reverență spre mine, dar mi-am întors privirile spre eșafod. Era prea oribil, dar nu mă puteam împiedica să privesc.

Călăul și-a aranjat gluga și apoi a ridicat sabia la semnul din cap al lui Petru. Lama a prins reflexia luminii palide și am auzit cum întreaga mulțime și-a ținut răsuflarea. Cu o singură lovitură, a decapitat-o pe Marie; un jet de sânge a țâșnit în aer, iar capul s-a rostogolit într-un coș plin cu paie. Oamenii au țipau; mirosul de carne arsă a ajuns până la piedestalul pe care mă aflam eu. Negustorii din Sankt Petersburg profitau de mulțime și de atmosfera de sărbătoare pentru a face bani.

Petru a ridicat capul lui Marie din coș, iar mulțimea a scos un oftat când i-a văzut ochii mari și îngroziți. Foarte încet și blând, Țarul a sărutat buzele moarte ale lui Marie Hamilton, rămase întredeschise. Charlotte a dat să vomite, iar eu i-am făcut un semn lui Alice Kramer, care o înlocuise pe Marie ca doamna mea de companie: s-a aplecat și, calmă, i-a vorbit prințesei moștenitoare în germană. Alexei a privit-o pe Alice cu o sclipire în ochi: era dorință sau curiozitate? Orice ar fi fost, l-am plesnit peste brat cu evantaiul meu făcut din fildeș și mătase, ca să nu îi vină idei. Aș fi putut fi Alice Kramer odată și aveam de gând să o protejez dacă puteam.

Capitolul 59

Nu mă aflam departe de Țar când s-a întors către Tolstoi, în timpul unei petreceri la palatul lui Menșikov, cu ocazia zilei onomastice a fiicei noastre Elisabeta.

— Întotdeauna mi-ai dat sfaturi bune. Ajută-mă și de data aceasta, a zis Petru misterios, iar Tolstoi

s-a dat mai aproape de el.

— Ce este, Măria Ta? Te-a supărat cineva?

M-am lăsat pe spate, sprijinită de perne. Nașterea urma să se petreacă peste numai câteva săptămâni, așa că picioarele și mâinile îmi erau umflate și grele.

— Da. Fiul meu, Alexei. Prin tot ce face. Mă supără chiar și simpla lui existență, a scuipat Petru. În Anglia, un rege a strigat odată spre șirurile de cavaleri: „Nu se găsește nimeni să mă scape de acest preot turbulent?“

— Și? Ce s-a întâmplat cu preotul cel turbulent? a întrebat Tolstoi cu un zâmbet șui, în timp ce Petru lua o înghițitură zdravănă din paharului lui cu Tokay.

— Cavalerii s-au dus la catedrala unde predica omul și l-au omorât în fața altarului.

Tolstoi a cântărit răspunsul timp de o clipă și l-a prevenit:

— Nu acționa pripit, Măria Ta. Atât nevasta lui Alexei, cât și Țarița sunt însărcinate. Am putea avea noroc, iar atunci nu va mai fi nevoie să facem nimic. Altfel...

— Dar eu nu mai suport, a strigat Petru, apoi a coborât glasul când niște trimiși străini au ridicat capetele. Este o insultă față de mine, nu un fiu adevărat.

Avea o căutătură aspră. Chiar și Elisabeta s-a oprit din joaca ei cu un cățeluș și s-a uitat întrebătoare la tatăl ei. I-am trimis un zâmbet liniștitor, iar pe ambasadori i-am privit țintă, până ce și-au coborât privirile. Grijulie, l-am trimis la ei pe paharnic și pe cei doi oameni ai lui cu un poloboc de lichior. Campredon, ambasadorul francez, a făcut o grimasă când cupa în formă de vultur i-a fost umplută ochi.

Petru a gemut.

— Gândul că Rusia va ajunge pe mâinile lui Alexei mă bântuie. Hai să facem ceva. Acum!

Dar Tolstoi nu se lăsa înduplecat.

— Te rog, așteaptă! Cât de dificil mai poate fi Alexei dacă va avea un frate și un fiu?

Da: dacă, mi-am zis eu și apoi mi-am sondat trăirile, așa cum făcusem de sute, de mii de ori până atunci. Mă simțeam diferit în perioada acestei sarcini, față de cum mă simțisem când fusesem însărcinată cu fiicele mele? Aveam pântecul mai ascuțit, sau mai rotund? Îmi era mai rău sau nu dimineața? Eram mai frumoasă sau mai urâtă? Eram tristă sau veselă? Apoi încercam să alung aceste bazaconii de babe, eresurile și toate sfaturile nepricepuților și răspundeam la întrebările și îndoielile din inima mea cu rugăciuni.

Țarul a studiat-o pe Charlotte, cu sprâncenele încruntate. Nici căsătoria și nici starea ei binecuvântată nu îi ameliorase înfățișarea. Abia dacă mânca și cerea mereu limonadă proaspătă, ceea ce îl enerva. De ce nu se mulțumea cu votcă sau vin de Tokay? Avea pielea cenușie și pătată cu bășicuțe neplăcute la vedere; părul își pierduse toată strălucirea și volumul și refuza să își păstreze buclele moi. Îmi era milă de ea când mă gândeam la ultima ei scrisoare, care, datorită serviciului secret al lui Petru, nu ajunsese la curtea tatălui ei de la Brunswick. *„Sunt un miel sacrificat în mod necugetat pe altarul casei noastre. Voi muri de o moarte lentă, de durere și de singurătate“*, scrisese ea. Makarov îmi citise scrisoarea cu voce tare.

— Cumnată cu împăratul Austriei sau nu, nu îmi pot închipui cum de-a reușit prostul de fiu-meu să o lase din nou gravidă pe lăcusta asta. Mie nu mi s-ar scula defel cu sacul ăla de oase alături, a murmurat Petru, iar Tolstoi a răspuns:

— Se zice că Alexei a fost ajutat de amanta lui.

A făcut un gest obscen, iar cei doi mai că s-au înecat de râs.

M-am întors, căutând-o din priviri pe Alice Kramer.

— Unde este Țareviciul în seara aceasta? am întrebat-o în șoaptă.

— Cinează singur cu Eufrosinia. Ca în fiecare seară. Sunt tot timpul împreună. Țareviciul i-a dăruit un apartament mare.

Petru a ridicat cupa cu capac din care bea și a strigat:

— Un toast în sănătatea fiului meu încă nenăscut! Și un toast pentru nepotul meu nenăscut!

Toată lumea s-a ridicat în picioare. Am zâmbit spre Charlotte, care sorbea politicoasă din vin, cu buze palide. Atunci am luat și eu o înghițitură zdravănă, căci vinul îmi alunga grijile.

Mă aflam în biroul meu chinezesc, cu pereții acoperiți cu mătase și vernis roșu închis și pășeam în lungul și în latul camerei, ca să îmi ușurez ultimele zile ale sarcinii. În vasele de cupru ardea tămâie persană, căci era o zi rece și umedă de octombrie; chiar și flăcările din șemineu se făceau mici în fața curentului. Pentru prima dată în viață, îmi era frică de naștere. Eram atât de mare: oare aveam gemeni? Doi fii pentru Petru, poate? Mi-am interzis orice fel de fantezie sau de nădejde.

— Ascultă, *matka!* a zis el și mi-a citit ce îi scrisese lui Alexei: *„Fiule. Mă doare tot mai tare să mă adresez unei ființe inferioare ca tine. Eu nu mi-am cruțat nici viața și nici puterile pentru Rusia și pentru poporul meu. Prin urmare, de ce să îți cruț ție viața, care este atât de nedemnă? Mai degrabă aș da tronul unui străin vrednic decât unui fiu nevrednic“.*

— Nu ești cam aspru? Nu îi trimite scrisoarea acum. Gândește-te: să așteptăm nașterea copilului lui Charlotte. Poate se va schimba..., am zis eu, contrar oricărei judecăți.

Nu puteam și nici nu doream să renunț la Alexei atât de ușor. Nu devenise persoana care era acum de unul singur.

— Tu, cu inima ta de aur. Crezi că nimeni nu poate fi atât de rău, încât să-l vezi pe diavolul în el. Numai dacă mă gândesc la Marie Hamilton... dar dacă soarta ei ar fi depins de tine, ar fi și acum în

viață, a zis Petru, cu un ton de reproș glumeț, jucându-se cu părul meu.

Am ridicat din umeri.

— Viața este prea scurtă ca să fim răzbunători. Ura și mânia nu fac decât să ne împovăreze inimile.

S-a auzit o bătaie în ușă, urmată de intrarea discretă a lui Alice:

— Piotr Andreevici Tolstoi cere să fie primit. Pe Țarevna Charlotte au apucat-o chinurile facerii.

— Nu este prea devreme? am întrebat eu.

— Lasă-l să intre! a ordonat Petru. Ce mai aștepți, fato?

Piotr Tolstoi a intrat însoțit de frumosul lui sclav maur, Abraham, pe care îl cumpărase în piața de sclavi de la Constantinopol. Tolstoi arăta palid și tras la față.

— Nu pot sta mult, Măria Ta. Prințesa Charlotte este în chinurile facerii. Blumentrost zice că este încă devreme, dar...

Vocea i s-a pierdut, iar Alice mi-a aruncat o privire îngrijorată.

— Cum de este atât de sigur șarlatanul ăla bătrân? A fost el prezent în momentul când a lăsat-o gravidă?

Petru a râs batjocoritor și a tras un picior în bușteniii din șemineu. Scânteile au zburat în aer, apoi s-au așezat peste tăciunii aprinși.

Tolstoi s-a mutat de pe un picior pe altul, încurcat.

— Circulă zvonuri despre familia prinților moștenitori.

Petru a ridicat capul.

— Ce fel de zvonuri?

— Se zice că prințesa a căzut pe scări. Avea vânătăi pe tot corpul și câteva coaste îi sunt rupte, așa zice Blumentrost.

M-am așezat, am îndesat o pernă la spate și mi-am ridicat picioarele pe coapsele lui Petru. Charlotte să cadă pe scări? Abia se mai mișca. Mă

temeam de ce era mai rău. Petru a început să îmi maseze gleznele umflate.

— Scuipă tot ce știi, Tolstoi, a ordonat el. Ce s-a întâmplat cu adevărat?

Tolstoi părea tulburat.

— Dacă îmi ordonați să o fac: Alexei a lovit-o cu picioarele și pumnii atât de tare pe Charlotte, că prințesa s-a aruncat pe scări. Iar acum au început chinurile facerii, cu multe săptămâni înainte de termen.

— O, Doamne! am exclamat eu. Este imposibil.

Ce permisesem să se întâmple?

Petru mi-a împins la o parte picioarele, s-a ridicat și s-a apropiat de micul birou. A apăsat sigiliul pe bucata de ceară moale de la sfârșitul misivei pe care o scrisese lui Alexei. Când a ridicat capul, privirile i s-au oprit pe pântecul meu într-o rugăminte mută.

— Prințul trebuie să decidă. Ori se comportă așa cum se cuvine rangului său, ori se retrage la o mănăstire. Vocea lui Petru era gâtuită și răgușită. Ori...

S-a oprit. Nici Tolstoi și nici eu nu îndrăzneam să îl privim. *Ori...?* Mi-am pus palmele peste burtă. Copilul abia dacă se mai mișca, iar eu mă făcusem atât de mare. Clipa nașterii era aproape.

— Cheamă mesagerul, a ordonat Petru, îndoind scrisoarea.

Știam că aceasta era ultima șansă a lui Alexei.

Capitolul 60

Într-o zi ploioasă de la sfârșitul lui octombrie, Charlotte a dat naștere unui băiat sănătos. Țarul a fost prezent în clipa nașterii și l-a ridicat pe nepotul său în lumina voalată.

— Priviți-l: moștenitorul meu. Petruṣka! a aclamat el, cu ochii înlăcrimați, în timp ce copilul

se foia și își cerea prima masă.

Era bine format și sănătos, după cum am văzut, și părea mai rezistent decât fuseseră fiii mei în clipa nașterii lor. Petru l-a îmbăiat și l-a înfășat el singur pe Petruṣka, râzând și gângurind spre el, înainte de a-l așeza în brațele doicii sale durdulii, pe care o adusese din cartierul german al Moscovei. Micul prinț urma să se hrănească cu principiile noii Rusii deschise spre Vest, odată cu laptele.

— Să ne apucăm de treabă, micuțul meu, a zis femeia cu tandrețe.

Petruṣka a apucat sfârcul mare și roșu.

Țarul a strigat de bucurie:

— Minunat! Are deja o putere de urs.

În spatele nostru, Charlotte se căznea cuprinsă de febră. Blumentrost voia să îi ia sânge și stătea alături, pregătit cu blestematele alea de sticle încălzite.

— Oprește-te! O storci de viață. Mai bine dați-i ciorbă de pui fierbinte și vin roșu, am ordonat eu și am îngenuncheat lângă ea, cât mă lăsa pântecul imens. Charlotte? am chemat-o eu încet.

Ea a întors capul. Avea ochii sticloși, un văl de sudoare pământie îi întuneca pielea, dar obrajii îi luceau într-o nuanță nesănătoasă de stacojiu.

— *Mutter*... a șoptit ea.

O servitoare i-a împins în gură o lingură de ciorbă, așa cum ordonase, dar prințesa nu a putut să o înghită.

— Aveți grijă să nu fie înfofolită prea tare. Deschideți geamurile! Fructele uscate înmuiate în vin fiert și ciorba de pui o vor pune pe picioare. Ardeți camfor în cameră, ca să se curețe aerul, am zis suitei ei plictisite.

Charlotte nu s-a oprit din sângerare; febra i-a crescut și, dintre cei șase doctori pe care i-a trimis Petru, nici unul nu era mai capabil decât celălalt și nu făceau decât să stea într-un colț, murmurând și dând din cap. În timpul ultimei sale vizite în

apartamentul ei, când ea tremura și dinții îi clănțăneau în gură, Petru a trebuit să fie sprijinit de doi dintre lacheii săi, căci în ultimele zile exagerase sărbătorind nașterea nepotului său și acum abia mai putea sta în picioare din cauza flatulenței. Eu, una, nu am mai văzut-o pe Charlotte, ca să nu cadă asupra mea nici un blestem și nici un deochi acum, când mi se apropia și mie ceasul.

— Du-te tu! i-am spus lui Alice. Vorbește-i în germană în ultimele ei ore de viață, da?

Când s-a întors, avea ochii umflați și chipul istovit de mâhnire. I-am spus celei care îmi citea să se oprească.

— Așadar? Stai jos! Bea vin fiert și spune-mi totul.

— I se apropie sfârșitul. Charlotte este un înger. În ultima ei confesiune, i-a iertat totul lui Alexei. Ea...

Vocea lui Alice s-a frânt. Am privit țintă în mijlocul flăcărilor din cămin. Lumea noastră nu era un loc potrivit pentru îngeri.

— Ce a zis mai exact? am întrebat eu.

Alice a înghițit în sec.

— Nu mai putea vorbi, dar a dat din cap în semn de încuviințare când preotul a întrebat-o dacă Țarul Petru fusese bunătatea întruchipată, iar Alexei un soț iubitor.

S-a dat mai aproape de mine, mi-a apucat fusta cu degetele și și-a îngropat fața în faldurile rochiei.

— Iartă-mă, Țarița, dar, te rog, nu mă mai trimite acolo. Nu mai pot îndura.

Trupul ei delicat tremura când am mângâiat-o pe păr. Alice nu împlinise încă douăzeci de ani, dar era abia o umbră a fetei vesele pe care o cunoscusem în casa lui Șeremetiev. A ridicat capul și a suspinat.

— Țarevna i-a sărutat mâna Țarului. Când a intrat Alexei, s-a aruncat la picioarele ei, i le-a

sărutat și a leșinat de trei ori de durere – până ce Țarul l-a luat la șuturi și l-a scos din odaie de păr.

Chiar atunci a început să bată clopotul bisericii Sfântului Isaac, profund și prelung, înainte ca toate celelalte biserici să îi preia chemarea, împrăștiind vestea cea tristă în toată Rusia, prin noaptea lungă și întunecată: Țarevna Charlotte era moartă. M-am închinat cu trei degete.

— Dumnezeu să îi odihnească sufletul!

Alice a rămas nemișcată la picioarele mele, cu fața îngropată în palme. Copilul din trupul meu nu se mișca, ascultând parcă clopotele din Sankt Petersburg.

Petru însuși a disecat corpul lui Charlotte, pentru a pune capăt zvonurilor că ar fi fost otrăvită, și i-a studiat organele cu mare interes. În timp ce prințesa zăcea la morgă, Țarul l-a ridicat pe nepotul său, Petru Alexeevici, deasupra cristelniței. În felul acesta, l-a numit pe băiat moștenitorul său, în mod public, deși nu i-a dat încă un titlu, nici de Țarevici, nici de Prinț al Rusiei. Știam că așteaptă și se roagă.

Nu am participat la înmormântarea lui Charlotte, ca să nu fiu atinsă de un spirit rău și precauția mi-a fost răsplătită: am dat naștere unui fiu sănătos și puternic. I-am scăldat capul în lacrimi și l-am ținut strâns în brațe, tot numărându-i degețelele trandafirii, puternice și pierzându-mă în mirosul dulce de la ceafa lui.

— Petru Petrovici, a strigat Petru triumfător, ridicându-l spre lumină, în timp ce lacrimile i se scurgeau pe obraz și verifica din nou brațele și picioarele copilului, îi săruta degetele și se uita în ochii de un albastru profund ai pruncului, la fel ca ai tatălui său.

L-a îmbrățișat suspinând și strângându-l atât de tare la piept, încât doica, îngrijorată, a fost nevoită să i-l ia din brațe. Ne-am sărutat și pe față ne-au curs lacrimi de bucurie, în timp ce salvele de tun răsunau de o sută douăzeci și unu de ori prin

noaptea care se lăsase peste Sankt Petersburg. Clopotele din turlele bisericilor au dansat de bucurie în toată Rusia. În dimineața următoare, Petru mi-a dăruit un set de diamante siberiene care mi-au tăiat răsuflarea: colier, brățări, broșă și cercei, toate în formă de cristale de gheață. Era cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată. Când am vrut să îi mulțumesc, nu m-a lăsat să continui:

— Este o nimica toată pentru femeia care mi-a dăruit totul. Totul.

Era gâtuit de emoție, așa că am plâns din nou, amândoi.

În seara aceea, am privit prin fereastra deschisă, la artificiile pe care le comandase Petru. El, unul, era pe străzi, bătea în tobă și accepta cu bucurie multitudinea de invitații pentru a bea în sănătatea mea și a băiețelului meu. Cerul s-a umplut cu un curcubeu de lumină. Am un fiu, mi-am spus, înainte să închid ochii. În sfârșit. Băiatul meu, frumos și robust, iar Rusia avea nu unul, nu doi, ci trei moștenitori.

— *Părinte*, a citit Pavel Iagușinski și s-a încruntat, privind la scrisoarea lui Alexei. Oare voia să schimbe cuvintele înainte de a citi?

Era prima oară când reveneam în Senat după nașterea fiului meu Petru Petrovici, în urmă cu două luni. Stăteam lângă Petru și încercam să îi liniștesc spasmul și mișcarea picioarelor când a auzit acel salut. Menșikov, purtând o haină roșie și o perucă de păr argintiu, cu obrajii proaspeți după vizita la bărbier în dimineața aceea, asculta și el cu atenție.

— *„Dacă Majestatea Ta dorește să mă excludă din succesiunea la tronul Rusiei, voința ta se va împlini. Te rog să ridici de pe umerii mei acest jug. Moștenirea mea mă strivește, iar mintea mea instabilă mă face nepotrivit să conduc. Trupul meu este prea slab ca să poată conduce țara cu mâna de fier de care are nevoie.“*

Petru a pufnit în derâdere, dar eu mi-am pus mâna peste a lui: lui Alexei i se pusese într-un final diagnosticul de boală cronică degenerativă. A scos un mormăit, iar Iagușinski a continuat să citească.

— *„Jur să nu revendic niciodată coroana Rusiei. Dumnezeu să îl apere pe fratele meu, iar ție să îți dea încă mulți ani de viață și de domnie. Bunăstarea copiilor mei se află în mâinile tale. Pentru mine nu cer decât să fiu lăsat să trăiesc.“*

Petru a ridicat o mână, iar Iagușinski s-a oprit. Tăcerea s-a lăsat peste Senat.

— Dă-mi-o! a ordonat Țarul, aruncându-și ochii spre scrisoare.

Menșikov îl privea cu ochi arzători. Ce se petrecea: oare Alexei chiar intenționa să renunțe la moștenirea lui?

— Nu pot decât să împachetez peștele în chestia asta. *„Voința ta se va împlini“*, l-a maimuțărit Petru, a mototolit scrisoarea și apoi a aruncat-o înspre Makarov. Pentru arhivele tale. Promisiuni goale și fraze prostești.

Makarov a netezit hârtia și a lăsat-o să alunece între celelalte documente ale sale. Senatorii au rămas în tăcere, așteptând, până ce Petru a vorbit cu o voce gravă, amenințătoare.

— Țarița Ecaterina Alexeevna mi-a dăruit un fiu sănătos. Chestiunea succesiunii trebuie lămurită. Acum plănuim o lungă călătorie prin Europa. La întoarcere se va hotărî. Până atunci..., a mârâit el, atât de tare, încât venele de pe frunte i s-au umflat, iar chipul i s-a împurpurat. Până atunci, nevrednicul meu fiu trebuie să decidă: fie se arată demn de cinstea aceasta, fie dispare pe veci în întunericul unei mănăstiri.

Ultimele cuvinte ale lui Petru s-au pierdut într-un sunet gâlgâit; a căzut de pe scaun, cu chipul schimonosit. Eu am sărit de pe locul meu.

— Dumnezeule, Menșikov, prinde-l! Ține-l strâns de picioare!

Membrii consiliului s-au tras înapoi, lipindu-se de lambriurile din lemn sau căutând să ascundă sub scaune. Menșikov a ținut picioarele Țarului la podea în timp ce eu mă luptam cu brațele care se zbăteau. Mi-a răsturnat tiara de pe cap, dar am reușit să îi apăs fața la pieptul meu, unde s-a calmat.

— Consiliul a luat sfârșit. Țarul are nevoie de liniște. Veți fi instruiți cum să procedați, am zis eu.

Eu și Menșikov am rămas în urmă când au plecat ceilalți. Singurul sunet care se auzea în încăpere era respirația grea și neregulată a Țarului.

Capitolul 61

Când Petru pornise în prima sa călătorie prin Europa, cu ani în urmă, în căutarea cunoașterii și a progresului, curțile occidentale, regii și reginele de acolo îl primiseră cu un sentiment de curiozitate, mai degrabă decât respect. De data aceasta, pleca pentru a fi primit ca un european: corăbiile olandeze și englezești protejau acum comerțul în Marea Baltică. Polonia, Saxonia și Danemarca formau un zid de protecție împotriva suedezilor. Iar un alt motiv al plecării sale spre Vest mă făcea să zâmbesc: nepoata sa, vulpița numită Țarevna Ecaterina Ivanovna, urma să se căsătorească cu Ducele de Mecklenburg în aprilie.

Săniile noastre erau încărcate cu bagaje și așternute cu piei, blănuri, perne și pături, în vreme ce Petru se preumbla prin curte, cu micul nostru Petru Petrovici în brațe. Băiatul avea trei luni, era rezistent și plin de viață, iar gândul de a-l părăsi pentru o perioadă atât de lungă, după toți anii în care l-am așteptat, îmi frângea inima. Fulgii de zăpadă dansau în briza înghețată, iar cerul era acoperit cu nori groși. Era sfârșitul lui ianuarie în Sankt Petersburg și era atât de frig, încât corpurile

noastre lăsau urme calde în aerul cristalin, iar aburii respirației ne rămâneau pe buze sub formă de țurțuri. Petru își arăta fiul întregii curți, mândru, în timp ce doica băiatului îl urma, alergând în urmă-i ca o găină beată.

— Măria Ta, rogu-te, lasă-l pe prinț să poarte căciula de blană. Altfel va răci de moarte, îl implora ea.

Dar Petru îl lipea pe cel mic de pieptul său și îi mirosea gâtul.

— Ah, prostii! Un prinț rus este un zdrahon. Nu-i așa, micuțul meu? Mama ta și cu mine plecăm, dar nu pentru mult timp. Doar să-i tragem una în fund regelui Suediei și să îi vizităm pe toți foștii lui prieteni. Nu uita: trebuie să ai grijă de dușmani la fel de mult ca de prieteni.

L-a sărutat pe fiul nostru, iar pruncul a gângurit când l-a gâdilat mustața lui Petru și și-a eliberat mâinile din păturica de zibelină în care era înfășat.

— Să nu te superi că te lăsăm acasă. Te voi lua cu mine data viitoare. Nu te supăra pe tăicuțul tău – nu te-aș lăsa singur dacă nu ar fi necesar. Uite, chiar și mama ta va veni după mine abia mai târziu. Îți vom găsi o prințesă europeană să îți dăm de mireasă.

Petru și-a frecat nasul de degetele trandafirii ale fiului nostru, apoi l-a mirosit și a strâmbat din nas.

— Prințul s-a ușurat. Pe uniforma mea.

L-a înapoiat doicii, care a zorit să se întoarcă în palat cu copilul. Petru mi-a pus un braț pe umeri.

— Este mai bine să rămâi aici până ce micuțul nostru va supraviețui primei sale ierni. În plus, bănuiesc că nunta Ecaterinei Ivanovna nu este de mare interes pentru tine, m-a tachinat el.

— Dimpotrivă. Țarevna dorea să se mărite atât de mult, încât nu pot decât să îi doresc tot norocul din lume, am zâmbit eu. Să sperăm că mirele va supraviețui nunții mai mult timp decât cumnatul ei, Ducele de Curlanda, Dumnezeu să îl ierte!

Petru s-a încruntat.

— În scurtă vreme va trebui să le căutăm soți și fiicelor noastre. Lasă-mă să arunc o privire mai de-aproape asupra tânărului rege al Franței.

Am rămas tăcută, încă supărată că Petru nu voia să merg cu el la Paris. În schimb, trebuia să rămân la Sankt Petersburg și apoi să îl întâlnesc mai târziu, la Hamburg.

— De ce nu pot merge cu tine? îl rugasem eu.

— Ah, Ecaterinușka, te-ai plictisi acolo! În plus, nu trebuie să îmi fac griji pentru Rusia, dacă rămâi aici ca Regent, a încercat el să mă flateze.

— M-aș plictisi? La Paris?

Mă uitasem la el cu priviri golite de expresie. Poate nu cunoșteam Parisul, dar știam că o femeie nu se poate plictisi la Paris. Bănuiam care era adevărul și mă ardea ca focul: lui Petru îi era rușine cu mine. Ca toți ambasadorii străini, și Versailles-ul râdea de felul în care mă prezentam. Făceam tot ce făceau celelalte *damî*, purtam ce era considerat la modă aici, în Sankt Petersburg, ceea ce în mod normal era apreciat de Petru. Dar acum își dorea să fie primit cu toate onorurile posibile la Paris: Regentul și micul rege Ludovic al XV-lea trebuiau să îl întâmpine personal și să îl ia în serios. Dar de cum m-ar vedea pe mine, întreaga curte de la Versailles ar izbucni în râs, așa cum știam din scrisorile interceptate, pe care Campredon le expediase în Franța. La întâlnirea sa cu Petru, înainte de vizita acestuia la curtea regelui, spusese:

— Curtenii francezi își schimbă hainele chiar și de cinci ori pe zi.

Petru fusese uluit să audă un asemenea lucru.

— De cinci ori? Chiar așa? Chiar atât de nemulțumiți sunt acești francezi de croitorii lor?

— Nu îți face griji, Ecaterinușka! a încercat el să mă îmbuneze. Îți voi împărtăși bucuriile și amintirile mele de pe drum și din oraș și îți voi scrie în fiecare zi.

— Nu ești cam prea ambițios, să îți cauți ginere la Paris? am întrebat, încercând să îmi ascund rușinea și durerea.

Petru mi-a scos mâinile din manșonul din blană de zibelină și le-a ținut într-ale lui.

— Micul Ludovic este un băiat dulce, cu prea multă pudră și cosmetice pe față. Dar când se va face bărbat, va fi numai potrivit pentru Elisabeta. Regina Franței, fiica noastră! Ce crezi?

M-a învârtit în cerc, dansând nebunește printre fulgii de zăpadă care se învolburau în aer.

— Vreau un rege! a strigat el, iar ecoul vocii i s-a lovit de fațadele netede și înalte ale Palatului de Iarnă.

— Regele Franței pentru una dintre fiicele mele.

Am alunecat pe pietrele acoperite cu gheață și am căzut în zăpadă, unde am rămas întinși pe spate, ținându-se unul de altul și râzând fără să ne mai putem opri.

După două săptămâni, ceața și înghețul au înghițit echipajul de cinci sute de sănii care se îndrepta spre Vest. Ultimul lucru pe care l-am văzut a fost stindardul regal, vulturul dublu imperial de culoare purpurie, arzând ca o torță în albul neprihănit al peisajului înconjurător.

Expresia de pe chipul lui Alexei fusese una sumbră la despărțirea de tatăl său. Nu îi mai puteam citi gândurile, zilele acelea trecuseră de mult. Chiar voia să se retragă la o mănăstire, sau nu încerca decât să câștige timp? O mănăstire nu era nici o închisoare, nici un mormânt, și mulți bărbați schimbaseră cu bucurie mantia regală cu veșmântul monahal. Dar știam că toții că Petru nu putea trăi veșnic. Ce joc juca fiul lui cel mare?

Cu puțin timp înainte de a pleca, îl însoțisem pe Petru în apartamentele lui Alexei. Beată și inconștientă, Eufrosinia adormise numai pe jumătate îmbrăcată, în fața focului. A sărit în picioare când ne-a simțit și a făcut o plecăciune adâncă, dar ursuză. Piticul lui Petru, Jakim, i-a

imitat mișcările neîndemânatice și ea s-a repezit spre el, dar el s-a ferit de tocul ei cu o întoarcere rapidă, râzând pe înfundate și scoțând țipete ca de maimuță.

Petru a ignorat-o pe fată și i-a întins lui Alexei scrisoarea care fusese citită în Senat.

— Ești hotărât în privința aceasta? Vrei să te retragi la o mănăstire?

Alexei a îngenuncheat și i-am văzut peticele de chelie de pe cap.

— Da. Te rog să mă crezi, tată.

Petru a clătinat din cap și a părut să se înmoaie.

— Nu știi ce înseamnă. Ești încă tânăr. Mai gândește-te. Apoi scrie-mi.

În ciuda a tot, era dispus să îi mai dea o șansă lui Alexei, iar eu îl iubeam pe soțul meu pentru acest gest. Undeva, în adâncul sufletului, Alexei avea încă ceva bun. În ciuda a tot ce făcuse, vedeam în el urmele copilului speriat, un copil care putea fi ajutat și educat.

— Până când trebuie să răspund? a întrebat el, poate cam prea grăbit.

Petru, care se întorsese deja, gata să plece, a ezitat.

— Îți dau șase luni, fiule. Doresc să primesc un răspuns la întoarcerea mea.

Am văzut cum pe chipul Țareviciului au sclipit ușurarea și triumful când a schimbat o privire scurtă cu Eufrosinia. Cu toții știam cât de multe se pot petrece în șase luni.

Cu câteva săptămâni înainte de plecarea mea spre Vest, am auzit o bătaie în ușa biroului meu. Când a deschis Alice, am auzit un schimb de cuvinte în germană.

— Cine este, Alice? am întrebat.

— Este Anna Mons... Contesa Keyserlingk, a zis ea.

M-am ridicat de la masa unde studiam modelele noilor rochii care urmau să îmi fie făcute. Ce surpriză! Ce putea să vrea de la mine Anna, prima

mare iubire a lui Petru? Am aruncat o privire sumară în oglinda venețiană care atârna deasupra unei policioare elegante. Ochii îmi luceau, buzele îmi erau trandafirii și pline; gâtul îmi era acoperit cu diamante și alte diamante îmi atârnau în urechi; purtam o rochie din catifea roșie care îmi punea în valoare pielea aurie. Da, mă simțeam pregătită să o primesc pe Anna Mons, femeia de care se temeau toate doamnele și toate curvele din ținut mai ceva decât de variolă.

Era încă frumoasă; părul ei blond-cenușiu era mătăsos, iar pelerina, ca și bijuteriile din safire, se asorta cu albastrul ochilor. A făcut o reverență adâncă înaintea mea.

— Țarița. Îți mulțumesc că m-ai primit.

Vocea ei era ezitantă, ceea ce m-a făcut să oftez în tăcere. De când mă căsătorisem cu Petru, nimeni nu îmi mai vorbea într-o manieră deschisă, ci îmi rostea titlul de câte ori era posibil, aruncându-l în discuție așa cum arunci semințe în pământul proaspăt desțelenit, sperând să iasă recolta. Fiecare propoziție era la fel de încâlcită ca sensul ei adevărat. Îmi era milă de Petru, care nu cunoscuse niciodată decât acest fel de a vorbi.

— Doamnă contesă, te rog să iei loc!

Am bătut cu palma pe canapeaua cea mică, de lângă soba cu faianță de Delft și, cu întârziere, l-am observat pe tânărul care stătea în spatele ei.

— Cine te însoțește? am întrebat.

— Fratele meu mai mic, Wilhelm Mons. Tocmai s-a întors din Europa și caută acum o poziție la curte. Nu cumva aveți nevoie de un om ca el la curtea imperială? a întrebat ea.

Tânărul a făcut o plecăciune: avea o frumusețe ireală, ca întreaga familie Mons, în care toți erau înzestrați cu un chip proaspăt și cu aerul că obișnuiesc să meargă cu picioarele desculțe prin iarbă și să înoate goi în apele râului. Părul blond închis era des și ondulat, iar ochii albaștri, senini precum cerul de primăvară deasupra Sankt

Petersburgului, mă priveau cu seriozitate din spatele sprâncenelor și genelor sale lungi și aproape negre. Era înalt și bine făcut, lucru pus în evidență de pantalonii strâmți, cizmele înalte și lucioase și jacheta cu croială îngustă, la modă. S-a aplecat adânc, apoi a ridicat privirile și a zâmbit. Unul din dinții din față era puțin ciobit, iar pe amândoi obrajii săi bronzați se formau gropițe. Era un zâmbet cum nu mai văzusem vreodată, un zâmbet care îi lumina tot chipul elegant, dar și încăperea în care se afla. Toate celelalte au dispărut pentru mine – Alice Kramer și Contesa Keyserlingk – și a trebuit să mă țin de spătarul unui scaun. Promisiunea acelui zâmbet, a mângâierii pe care mi-o va oferi în timpuri de suferință, cât și a bucuriei nestăvilite, fără griji, era aproape prea mult de îndurat.

Am roșit, ceea ce m-a enervat. Eram Țarița sau o cameristă prostuță? Când s-a îndreptat, i-am văzut degetele lungi și subțiri, pe care purta patru inele făurite din metale diferite. Mi-a observat privirile și a întins spre mine palmele deschise, ca și cum mi-ar fi adus o ofrandă.

— Acestea sunt talismanele mele, Țarița. Un inel de plumb, ca să dea greutate acțiunilor mele, unul de cupru pentru căldura inimii, cel de fier pentru statornicie și...

S-a întrerupt.

— Și? am întrebat eu, puțin cam pripită.

— Și unul din aur, a răspuns el, fără să își dezlipească privirile de la mine.

— Ce reprezintă?

— Iubirea adevărată, a spus el. Care este la fel de prețioasă și de indestructibilă ca aurul, cred eu.

O tăcere bruscă se lăsase peste odaie. M-am ridicat, iar cea care fusese cândva Anna Mons a făcut o reverență, iar pe chip i se citeau îngrijorarea și surprinderea. Mă supăraseră, oare? Fratele ei nu se prezentase bine?

— Fratele dumitale poate să se alăture anturajului fiicei mele, Elisabeta Petrovna. Dacă se dovedește destoinic ca șambelan acolo, putem duce lucrurile mai departe, am anunțat eu scurt.

El s-a înclinat, iar în ochi i se citea bucuria. Sora lui voia să îmi sărute mâna, dar eu m-am întors grăbită cu spatele la ei.

— O zi bună, am zis și am părăsit camera, nebăgând în seamă murmurele de mulțumire care veneau de la cei doi frați.

Întoarsă în dormitorul meu, m-am sprijinit de perete și am inspirat adânc de câteva ori. Inima îmi bătea cu putere, dar îmi simțeam capul ușor ca un fulg. Mi-am reprimat dorința de a merge la fereastră și de a-i privi cum pleacă, de a urmări felul de a merge al acestui Wilhelm Mons, de a vedea dacă se va întoarce și va privi spre fereastra mea. Refuzam să o fac. Iubirea adevărată, așa spusese: prețioasă și indestructibilă ca aurul.

Câteva săptămâni mai târziu, am părăsit Sankt Petersburgul. Anna și Elisabeta, cât și micul meu Petru Petrovici au rămas în grija Dariei Menșikova. Orașul a dispărut în spatele nostru sub stratul de omăt proaspăt așternut, care scădea cu cât înaintam spre vest. Odată ajunși în provinciile baltice, tot încercam să recunosc locurile din trecut, dar de reușit, nu am reușit. Cât de derutantă mi se părea Europa – și mai ales statele germane; numărul de mici ducate și principate era uluitor. În scurtă vreme am renunțat să mai număr vămile și barierele de frontieră la care eram opriți și controlați; punga cu bani ni se golise cu repeziciune, confruntați cu toate tarifele și taxele de vamă. Am înaintat repede totuși, iar hanurile erau curate și confortabile, așa că la sosirea în Hamburg, la sfârșitul lunii mai, mă simțeam revigorată și deloc obosită. Regele Danemarcei, Frederic al IV-lea, împreună cu Petru, a întâmpinat sosirea alaiului meu, format din cinci sute de trăsuri și furgoane.

În urma ultimului atac suedez, orașul era distrus, iar locuitorii săi trăiau între ruinele încă fumegânde, hrănindu-se cu fructe de pădure, rădăcini și, se spunea, câini vagabonzi, pisici și șobolani. Ne-am stabilit tabăra în corturi extravagante, cu pânza ceruită împodobită cu ciucuri din aur. Mobila mea pliabilă era făurită din metal aurit. Petru mi-l trimitea în fiecare zi pe frizerul lui, căci voia să strălucesc pe lângă celelalte doamne.

În vreme ce el și Frederic încercau să cadă de acord asupra unei strategii comune împotriva suedezilor, eu mă plimbam prin oraș, bine păzită, împreună cu cele trei sute de *damî* ale mele. Am vizitat prima operă construită într-un stat german, care era încă în picioare. Ce diferență față de teatrul de la Moscova pe care Petru încercase să îl fondeze, unde publicul râdea, plângea, aplauda, scanda sau striga și unde putea să arunce cu legume stricate oricând îi venea să o facă.

Când am campat în afara orașului Copenhaga în vara aceea, eram din nou însărcinată și mă rugam să aduc pe lume un frate sănătos micului meu Petru Petrovici. Ce mai puteam spera? Lucrurile au trenat mult timp, până ce am plecat în sfârșit spre Mecklenburg, unde ne așteptam ca Ecaterina Ivanovna și soțul ei să locuiască împreună cu noi, cu trupele și anturajul nostru. Dar, temându-se de costurile și efortul necesare, au plecat cât au putut de repede, gata să traverseze Elba cu vaporul sau cu barca, numai să găsească adăpost în orașele hanseatice libere Hamburg și Lübeck. La prima noastră întâlnire după căsătoria ei, Petru a sărutat-o pe Ecaterina pe gură în fața soțului ei, lucru care l-a făcut pe tânărul duce să roșească de rușine. Petru i-a tras un ghiont, iar apoi m-a bătut pe pântece.

— Privește, Karl Leopold! Țarița mea este din nou într-o stare binecuvântată. Nu-i așa că voi, tinerii, sunteți uimiți de ce putem încă să facem

noi, vulpile bătrâne? Ar fi bine să te apuci de treabă, omule. Să toastăm pentru asta!

Dintr-o singură înghițitură, a golit paharul pe care i l-a întins un paj.

Nu primisem nici o veste de la Alexei de când părăsiserăm Sankt Petersburgul. Oare de ce? mă întrebam eu. Ar fi fost mai înțelept din partea lui să păstreze legătura cu Petru, dovedindu-și astfel dorința onestă de a-i fi vrednic moștenitor. Nu uitasem privirea pe care o schimbase fiul meu vitreg cu Eufrosinia în timpul ultimei noastre întâlniri: o căutătură încărcată de șiretenie și complicitate.

Daria Menșikova îmi scria zilnic, povestindu-mi despre micul Petru Petrovici și surorile lui, dar incluzând și vești despre Țarevici: Alexei căzuse din nou în vechile patimi, se părea, iar Eufrosinia îndrăznea chiar să poarte bijuteriile regretatei Țarevne Charlotte la banchete și petreceri. Oare nu înțelegea că nu avea decât aceste câteva luni la dispoziție pentru a-l convinge pe tatăl său că putea fi un om de încredere? Încercam să înțeleg impertinența și nesăbuința lui Alexei. Cum era de așteptat, cu puțin timp înainte ca decizia să devină iminentă, ne-a scris, deși îmi doream să nu o fi făcut: vorbele lui au fost ca o piatră aruncată de la marginea prăpastiei, care se rostogolea la vale căpătând tot mai multă viteză și distrugea totul în calea sa.

Mă îmbrăcam într-o cameră a castelului Mecklenburg când a venit Petru la mine. Geamurile înalte erau deschise și aerul curat umplea camera, făcând delicatele și mătăsoasele perdele de voal să se umfle în briza de toamnă. Îmi era dor de casă și mă simțeam singură: peste numai câteva zile, Petru Petrovici, singurul meu fiu rămas în viață, își sărbătorea primul an de viață. Ah, cât doream să îi sărut obrajii bucălaţi, să îl văd cum lasă urme de picioruşe în omătul din parcul înzăpezit, sau chiar să aruncăm cu bulgări

de zăpadă spre servitorii care nu bănuiesc nimic, ceea ce ar fi și mai haios, iar apoi să ne ascundem în spatele statuilor acoperite de zăpadă, chicotind și alergând înapoi spre palat, unde ne așteaptă ciocolată caldă. Aici, pădurile se aureau alene, dar frumusețea lor nu mă mișca.

Sosirea lui Petru în camera mea a fost ca intrarea vulpii în cotețul găinilor. Doamnele mele s-au împrăștiat și s-au regrupat, agitate și hlizite, dar el le-a ignorat; chipul îi era îmbujorat; părul, din care îi căzuseră smocuri în urma tratamentului cu mercur al lui Blumentrost, era ciufulit de vânt, iar pe cizme avea noroi după exercițiile militare din dimineața aceea. Nu reușeam să îi citesc expresia feței, dar când m-a sărutat, am simțit gustul de bere.

— Petru, ai băut fără mine. Este împotriva regulilor, am râs eu, dar el s-a așezat lângă mine, pe băncuța tapisată din fața oglinzii, ignorându-mi remarca, și a scos două scrisori din haina învechită.

Ceara sigiliului se fărâmițase; hârtia fusese deschisă, citită și reîmpăturită de multe ori. Am lăsat din mână peria cu mâner din argint și inima îmi bubuia în piept.

— Ce este? am întrebat, speriată. Vreo veste despre fiul nostru?

— Petru Petrovici este bine, slavă Domnului! Dar aceste două scrisori au sosit de dimineață și nu au nici o logică, s-a încruntat Petru. Una este de la Menșikov. Țareviciul a împrumutat o sută de ducați de la el ca să vină aici, după noi, cu curva lui finlandeză. Chiar înainte de asta, împrumutase două sute de ruble de la Senat, folosind același motiv.

— Sunt cam mulți bani pentru o călătorie scurtă, chiar și pentru cineva care călătorește așa cum o face Alexei, am spus eu. Țareviciul depășea cu ușurință extravaganța lui Menșikov când era pe drum. Și? A plecat deja din Sankt Petersburg?

Petru își molfăia buza inferioară.

— Așa se pare. Se spune că a plecat din oraș împreună cu Eufrosinia, fratele ei și trei servitori.

— Alexei să călătorească cu o suită atât de mică? De obicei nu face nici un pas fără preoți, cântăreți, bucătari, copiști, frizeri, croitori și bufoni.

— Și mie mi s-a părut suspect. Dar ascultă mai departe: cealaltă scrisoare este de la sora mea Maria, care este prietenă și cu Alexei, și cu mama lui. Spune că s-a întâlnit cu Țareviciul pe când se întorcea de la Carlsbad, unde fusese la băi și de unde venea spre noi.

I-am întins peria lui Petru.

— În cazul acesta, totul este în regulă, *starik*. Vino, fă-te util, în loc să te tot gândești la cheltuielile de călătorie ale lui Alexei.

Mi-a periat părul bine și cu atâta hotărâre, că mă furnica pielea capului și îmi pieriseră senzațiile de teamă și presimțirile negre. Apoi s-a oprit și s-a încruntat către reflexia sa din oglindă.

— Ceva nu este în regulă cu toată această poveste. Carlsbad nu este foarte departe. Dacă într-adevăr a fost acolo, ar fi ajuns de mult timp la noi. Nu. Țareviciul a fugit, sunt sigur.

Interregnum, 1725

Alexei. În mintea mea, chipul morocănos al fiului meu vitreg se contopea cu umbrele nopții pe cale de a se sfârși. O nouă zi se furișa pe cerul de deasupra Sankt Petersburgului; în scurtă vreme, zorii își vor coborî voalul argintiu peste oraș. Din fața bibliotecii nu mai răzbătea nici un zgomot. Unde erau sutele de curteni care își petrecuseră noaptea în picioare? Mă întorsesem la pervazul ferestrei: o tăcere înfricoșată și tensionată plutea peste Palatul de Iarnă, dar în curtea din față am observat că se adunau oamenii; soseau trăsuri și lectici. Oare Ostermann și Tolstoi se aflau printre ei? De la această depărtare, eram oarbă ca acele cârtițe pe care le scoteam din ascunzătoare cu fum când eram copii, iar apoi le omoram cu o lovitură în cap și le jupuiam pielea. Negustorii ambulanți ne plăteau bani frumoși pentru blănile lor moi și lucioase, din care croiau căciuli și gulere, sau căptușeau hainele celor bogați.

Aerul rece intra printre crăpăturile din tocul ferestrelor și făceau camera și mai friguroasă, căci focul se stinsese. Elisabeta adormise, obosită să tot aștepte sosirea Consiliului Privat și decizia lor. Avea capul înclinat într-o parte și gura puțin deschisă. Îi invidiam liniștea. Dar luase decizia de a arunca cărțile pe masă la runda aceasta, în jocul pentru putere și supraviețuire. Pentru mine însă, era ultima șansă de a-mi juca cărțile.

— La ce te gândești, Țarina?

Menșikov a folosit titlul cu aceeași ușurință cu care îl folosise și Feofan Prokopovici cu numai câteva ore înainte. M-am întors spre el. Ce ciudat! Îl văzusem de nenumărate ori, dar nu l-aș fi putut descrie. În abrupta sa ascensiune de la ucenic de

brutărie, care vindea pirogi pe stradă, la cel mai bogat și mai puternic om din Rusia, uimitorul Alexandr Danilovici Menșikov își schimba tot timpul înfățișarea, căci trăsăturile grosolane care îmi amintiseră odată de o sculptură în lemn reflectau acum toate noile lui păcate și defecte. Și-a trecut mâna prin părul care păstra încă nuanța nisipului ud de pe malurile din Golful Finic. Știam că Menșikov este capabil să aștepte momentul prielnic înainte de a da lovitura; bine era să îmi păzesc spatele.

— Mă gândesc la Țarevici, am zis eu.

— La fiul tău, Petru Petrovici?

Menșikov s-a uitat la tabloul care atârna deasupra șemineului, iar Elisabeta a oftat în somn și apoi s-a liniștit. Când micul meu prinț era la pat, cu febră mare, îi oferisem lui Dumnezeu un schimb mârșav, cerându-i să le ia pe fiicele mele care trăiau și erau sănătoase în schimbul lui. Dar Cerurile și-au râs de disperarea mea și ne-au pedepsit cu o mână nemiloasă și grabnică: și pe Petru, și pe mine.

— Nu, la Alexei. Nu era de datoria ta să îl transformi într-un Țar?

Elisabeta a plescăit din buze în somn. Menșikov s-a uitat la ea, cufundat în gânduri. Oare ce vedea în ea – tronul Rusiei? Ambițiile lui nu aveau limită?

— Într-un Țar! Cum poate fi un țar un om care este un prostănac, un laș și un bețivan? a zis el. Îți amintești când s-a întors de la studii, de la Dresda, iar Petru a vrut să vadă dacă învățase să deseneze hărți?

— Da.

— Atât de mult se temea de judecata tatălui său, încât s-a împușcat în mână. Am auzit o detunătură și, când a ieșit clătinându-se din camera lui, sângera și suspina ca un copil. Un prostănac, un laș și un bețivan, a repetat.

— Poate că era doar prea naiv?

Menșikov a ridicat din umeri, dar eu nu îmi terminasem socotelile cu el.

— În cine să fi avut încredere Alexei, dacă nu în tine? Al cui exemplu să îl fi urmat, dacă nu pe al tău? L-ai lăsat pe mâna tutorilor slabi, nemiloși, iar apoi un bătrân cleric rus a fost destul de deștept încât să îi ofere iubire, căldură și respect, am spus.

Menșikov a mijit ochii.

— Vorbești de încredere? Știi unde a fugit Charlotte, când Alexei a bătut-o prima dată și nimeni nu trebuia să afle, sau cel puțin nimeni dintre cei apropiați? A venit la mine, bătrânul și hainul unchi Alexandr Danilovici. S-a bătut peste piept. Doctorul meu i-a pus umărul rupt într-o atelă și i-a vindecat coastele rupte. Dumnezeule mare, este o minune că i s-au născut sănătoși copiii. Alexei a bătut-o mai rău decât își bătea câinii. Nu o dată, ci de două ori.

Am ridicat o mână.

— Nu vreau să aud toate acestea. Cel puțin nu acum.

Menșikov a înclinat din cap.

— Foarte bine, Țarina. Dar nu îți spun nimic nou, nu-i așa? Știi despre scrisorile patetice pe care sărmana de ea le scria acasă. Ce ciudat că părinții ei nu au răspuns la nici una...! Sau poate nu este atât de ciudat, pentru că acele scrisori nu au ajuns niciodată la Brunswick, așa-i? Charlotte bântuia pe coridoare, ca o fată din port care își aștepta drăguțul, măsurând cu pasul spațiul din dreptul ferestrei, așteptând mesagerul din Vest. Dar, vai, nu a sosit nici un răspuns pentru ea. Și a avut încredere în tine!

Mănușile fuseseră aruncate.

— Nu am putut evita, am șuierat eu. Dacă prințesa moștenitoare a Rusiei scrie acasă, la Brunswick, despre cât de oribilă este viața ei aici, vorbele ei se reflectă prost asupra întregii țări. Asta nu se putea întâmpla. Soția Ţareviciului nu este

fiica vreunui tată și nici sora vreunui frate, Menșikov. Ea nu aparține decât Rusiei.

— Desigur. Așa să fie, Împărătească.

Lumina strălucitoare a dimineții îi spălăcea trăsăturile feței și nu îi puteam citi gândurile, cum stătea meditând la fereastră.

— Ecaterina Alexeevna, a zis el, vino și te uită!

M-am grăbit să ajung lângă el: călăreții intrau în galop în curtea Palatului de Iarnă. Pălăriile le erau trase peste fețe, iar gulerele de blană ale pelerinelor erau ridicate. Îi urma garda de străjeri; verdele imperial al uniformelor și firul de aur al epoleților și nasturilor luceau în lumina lenește a dimineții. Ecoul copitelor răsuna lovindu-se de fațada palatului. Mi-am reprimat imboldul copilăresc de a-mi duce pumnii la urechi.

— Cine este? am șoptit eu.

— Îl vezi pe micul Petrușka printre ei? a zis Menșikov. Eu, nu.

— Trebuie să fie cu ei pentru a fi numit Țar al Tuturor Rusiilor?

Menșikov a ezitat.

— Nu. Nu neapărat. Dar este mai bine să îi silească pe toți să îi jure credință noului Țar în față, pe loc.

Mă gândeam la sensul cuvintelor lui când a adăugat:

— Dar este mult mai important să pună mâna pe noi. Chiar și în Siberia suntem mult prea periculoși pentru ei. Ne așteaptă o viață monahală, dacă sunt milostivi; bastionul Trubețkoi și moartea, dacă nu sunt.

Oamenii au descălecat și au aruncat hamurile animalelor asudate în mâinile grăjdarilor. Un străjer a privit în sus, spre camera lui Petru și și-a făcut cruce cu trei degete. Briza a fluturat pânza roșie a drapelului imperial, cu vulturul cu două capete, care încă dansa în vârful stâlpului: pentru restul Rusiei, Țarul era încă în viață. Vântul ne susținea minciuna, dragostea și speranța. Un om s-

a desprins de ceilalți și le-a făcut semn să îl urmeze. Să fie oare prințul Dolgoruki, consilierul lui Petrușka? Am simțit că mi se scurgea tot sângele din cap. Nu trebuia să leșin; venise momentul adevărului.

— Îmi pare rău, am zis eu.

Menșikov a dat din mână.

— Să nu îți fie. Ai făcut tot ce era posibil. Acum suntem în mâinile Domnului și tot ce putem face este să ne rugăm pentru mila Lui.

După numai o fracțiune de secundă, un pumn a izbit în ușă. În urechile mele a răsunat ca detunăturile de pistol, apoi a strigat cineva:

— Deschideți, în numele Țarului!

Care Țar, mă întrebam eu, când s-a trezit Elisabeta, s-a frecat la ochi, s-a întins ca o pisică și ne-a privit întrebătoare pe mine și pe Menșikov.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat ea? Cine este?

Menșikov și-a îndreptat umerii și haina, și-a legat din nou jaboul din dantelă, apoi și-a mai trecut o dată degetele prin păr, pentru a-l netezi. La privirea mea a răspuns așa:

— Măcar nu voi arăta ca nemernicul care sunt când mă vor aresta.

Din câțiva pași, a ajuns la ușă și a descuiat-o.

Capitolul 62

Petru era furios. A întors plicul pe o parte și pe cealaltă, apoi a mârâit:

— Javra! M-a păcălit. Cine, mă întreb, a transmis scrisoarea aceasta în locul lui? Va plăti scump. Și unde este Alexei acum?

Am încercat să i-o iau din mână, dar nu m-a lăsat, ci a împăturit-o și a ascuns-o în buzunar.

— Moștenitorul tronului a fugit din țara mea. Mă face să arăt ca un prost în ochii întregii Europe. Privește, lume! Țarul este atât de rău,

încât propriul său fiu se teme pentru viața lui și fuge ca un iepure speriat. Ah, ce vor râde la Paris, la Londra, Viena și Madrid! Le aud hohotele de aici, din Mecklenburg, a zis el, mușcându-și buzele. Apoi m-a rugat: Nimeni nu trebuie să afle despre treaba asta, Ecaterinușka. Este secretul nostru. Ah, ce rușine! Când îl voi prinde, îl voi tăia ca pe un picior cangrenos.

— Nu spune asta, l-am rugat eu.

— Știi ce i-a scris mamei sale la mănăstire? Slavă Domnului că Makarov interceptează toate scrisorile importante. Alexei a spus că, odată ajuns la putere, va abroga tot ce am făcut eu: va rade Sankt Petersburgul de pe fața pământului, va pune pe foc flota mea și va reimpune vechile obiceiuri.

M-am așezat, uluită de sminteala vorbelor lui Alexei. Petru măsura încăperea cu pasul.

— Unde ar putea fi? Cine îi dă adăpost unui laș ca el?

— Nu știu, Țarul meu. Prieteni, sau poate rude? m-am întrebat eu.

— În Rusia, Alexei este înconjurat de lingușitori. Cine ar vrea să aibă drept prieten un asemenea neisprăvit? Iar în Europa nu avem rude, cu excepția Ecaterinei, aici, în Mecklenburg.

A rămas pe gânduri, în fața ferestrei, apoi s-a uitat spre mine.

— O, Ecaterina. Este scandalos. Rude, zici?

Pete roșii, neuniforme, i-au apărut pe obraji, când s-a repezit și a deschis ușa care dădea spre hol. Un servitor care se sprijinea de ea s-a străduit să își mențină echilibrul. Petru l-a împins într-o parte.

— Mișcă, omule, dacă vrei să îți păstrezi capul nerod pe umeri. Adu-mi-l pe Piotr Alexeevici Tolstoi. Apoi adu-mi pană, hârtie și cerneală. Iute, iute!

Petru părea atât de feroce și de hotărât, încât nu am îndrăznit să mă bag. A făcut pași în sus și în jos în timp ce aștepta, bodogănind pentru sine și

lovind cu piciorul mobila elegantă. Într-un final, s-a așezat în tăcere.

— De ce ai trimis după Tolstoi? am îndrăznit să îl întreb, în cele din urmă.

— Pentru că este cel mai bun copoi din toată țara, desigur. Vânatul urmărit de el nu rămâne multă vreme în viață.

S-a auzit o bătaie la ușă. Când a deschis Petru, am recunoscut silueta masivă, familiară, a vizitatorului nostru.

— Tolstoi, înșeuează-ți calul! Trebuie să găsești un trădător care a fugit din Rusia. Îți voi dicta o scrisoare care îți acordă fonduri nelimitate și liberă trecere.

Tolstoi a crezut că Țarul glumește.

— Fonduri nelimitate și liberă trecere? Sună strașnic. Încotro a dispărut prada, Măria Ta? a râs el.

— La Viena, Tolstoi. Viena, a răspuns Petru, după care m-a împins afară din cameră și mi-a închis ușa în nas.

Am întors capul și am văzut expresia de oripilată înțelegere de pe chipul lui Tolstoi lăsând loc uneia de hotărâre.

M-am refugiat în camera mea. Picăturile de ploaie băteau darabana pe geamuri. Cei aflați la plimbare prin parcul luxuriant al castelului căutau să se adăpostească de furtuna care începea. Copacii tineri se îndoiau sub puterea vijeliei și cerul era brăzdat de fulgere, care făceau acoperișurile din Mecklenburg să strălucească la fel ca într-o zi de vară. La Viena, spusese Petru. Ce avea să se întâmple?

Petru detesta vânătoarea. Nu deținea o haită de câini, iar armele nu le folosea decât în bătălie. Dar acum urmărea vânătoarea lui Alexei cu o stăruință și o abnegație terifiante. Tolstoi i-a prins urma cu ușurință. Sub un nume fals, Țareviciul petrecuse noaptea cu așa-numita sa soție și o servitoare în Frankfurt pe Oder, unde i-a cumpărat Eufrosiniei

haine bărbătești, din catifea maro-închis. La Praga, după cum a aflat Tolstoi, Alexei s-a dat drept negustor polonez. Până când a ajuns la Viena, Petru îi marcase ruta cu un șir de bolduri mici, pe o hartă a țărilor europene. A pus un deget pătat de tutun pe Viena.

— Știam eu, a zis el mândru. Fiul meu este foarte previzibil. Ce rușine că am adus pe lume un prost!

— Cum de l-a găsit Tolstoi atât de repede? am întrebat.

Petru a râs.

— Alexei se îmbată atât de tare oriunde se duce, încât toată lumea își amintește de nota de plată și de fărădelegile lui. Un orb prin noapte ar fi putut să îi dea de urmă acestui netrebnic.

Viena! Alexei era probabil mai disperat decât crezusem eu. Chiar spera să câștige bunăvoința Împărătesei, sora sărmanei Charlotte? Sau nu știa cât o făcuse să sufere pe surioara ei mai mică la Sankt Petersburg? Eu nu aș fi acordat niciodată adăpost unui om care mi-ar fi bătut sora până ce a băgat-o în mormânt. Dar viața în izbele din Livonia nu te puteau pregăti pentru cea din palatele Europei.

Petru mi-a citit un raport secret despre sosirea prințului moștenitor în Viena, în timpul nopții. „Cancelarul a fost smuls din somnul său la miezul nopții, căci Țareviciul implora să fie primit în audiență. Prințul moștenitor al Rusiei s-a aruncat în genunchi, cerând protecție atât pentru sine, cât și pentru însoțitoarea sa.“ Aici a trebuit să îl strâng pe Petru în brațe mult timp până s-a calmat destul pentru a citi mai departe: Țareviciul se înclinase în fața unui cancelar străin! Petru tremura încă de furie când a continuat să citească: *„Alexei Petrovici Romanov îi cere Împăratului să îi apere dreptul său la tron și drepturile copiilor săi, dar Carol al IV-lea își dorește pace cu Rusia și preferă să nu se amestece în certurile din familia Țarului.*

Viena se teme de un atac rusesc asupra Sileziei și Boemiei, și de aceea i-a rugat pe prințul Alexei și pe însoțitoarea sa să stea în apropierea orașului și să aștepte decizia sa.“

Petru a strâns în pumn scrisoarea cu atâta forță, încât i s-au albit încheieturile.

— Decizia, fiule, vine de la Sankt Petersburg, nu de la Viena. Așteaptă tu și vei vedea, a mormăit el și a izbit cu *dubina* un scaun, despicându-i în două spătarul meșteșugit lucrat.

A venit iarna. Speram că pruncul care creștea în pântecul meu nu va fi afectat de amărăciunea și ura din jurul meu. Dilema lui Petru era limpede: voia să fie perceput ca un domnitor vrednic al unui imperiu vestic, dar, în același timp, dorea ca Alexei să fie prins și pedepsit. În prezența mea, a trimis urările sale de Crăciun la Viena și abia pe ultima pagină, sub salutările formale ale lui Makarov, a scrijelit cuvintele următoare: „*Vă rog să îl trimiteți pe Fiul Nostru înapoi acasă. Noi îl vom reîntoarce la calea cea dreaptă cu o inimă iubitoare; inima unui tată. Vărul vostru drag, Petru*“. Dar când a primit răspunsul, am fost uimită de obrăznicia monarhului austriac. La recepția de Anul Nou, împăratul Carol i-a spus ambasadorului rus așa:

— După câte cunoaștem noi, Țareviciul Rusiei nu a pătruns în Imperiul nostru.

Spumegând, Petru i-a trimis ambasadorului rus din țara aceea două pungi cu aur. Strălucirea monedelor a reușit să dezlege multe limbi la curtea imperială de la Viena, dar Alexei fusese mai întâi dus la un castel tirolez, care stătea agățat de peretele muntelui ca un cuib de vultur, iar de acolo transportat în toiul nopții altundeva, împreună cu Eufrosinia. De atunci, nimeni nu mai văzuse și mai auzise nimic. Sau poate nu mai voiau să spună nimic. Dar Țareviciul nu ar fi putut să călătorească spre nord, în direcția în care se afla tatăl lui, ceea ce l-a făcut pe Tolstoi să își îndrepte calul spre Italia. Îl va găsi pe Alexei și îl va târî înapoi în

Rusia, chiar dacă trebuia să transpire sânge ca să o facă.

Capitolul 63

Umezeala și frigul din Mecklenburg mă făceau să duc dorul iernii misterioase și uscate a Sankt Petersburgului și aerului rece al Balticii. Voiam să mă aflu pe Nevski Prospekt, să simt zăpada în aerul cristalin și să privesc peticele de gheață formându-se pe Neva. Scurtele ore de lumină ale zilei colorau zidurile palatelor și caselor în tonuri mai bogate decât înainte, iar oamenii se grăbeau pe stradă înfășurați în blănuri, folosindu-se de cele câteva ore de lumină ca își rezolve treburile. Amurgul timpuriu arunca o vrajă peste oraș și sunetele sale diverse, de la strigătele vânzătorilor de castane coapte și clinchetul clopoțeilor de la intrarea în *kabaki* până la scârțâitul zăpezii sub tălpile picioarelor și săniile care se întorceau spre casă cu un foșnet slab. Tălpicile sale din metal ascuțit scoteau scântei pe gheață, care înghețau în aer ca stelele din cristale.

Și, Doamne, cât de mult tânjeam după copiii mei. Micul Petru Petrovici creștea și, dintr-un prunc, devenise un copilaș care nu își vedea părinții. Pentru Anna și Elisabeta, cel mai credincios tovarăș de joacă era singurătatea. Copiii nu ar fi putut să mă însoțească pe câmpurile de luptă și în taberele militare ale Marelui Război Nordic, unde mă aflasem mereu alături de Petru. În schimb, mă asigurasem că fetele trăiesc la adăpost în altă parte, mai întâi în palatul meu cel mare și șubred de la Kolomenskoe și, mai târziu, la curtea pestriță a Praskoviei. Au trăit, iar eu simțeam că sănătatea lor este un dar de la Dumnezeu – ceva bun trebuie să fi făcut eu. Acum trebuia să dau

naștere următorului meu copil, departe de cei pe care îi iubeam.

*

Într-o după-amiază umedă de ianuarie, am dat naștere fiului meu Pavel Petrovici Romanov. Mă odihneam la un han dintr-unul din statele germane nordice. A fost o naștere ușoară și rapidă: după numai două ore de dureri, micuțul cel puternic zăcea pe cearșaf, între coapsele mele. O moașă l-a îmbăiat, iar prințul s-a hrănit la sânul unei doici angajate grabnic. Mesagerul care ducea vestea nașterii sale a plecat spre Amsterdam, destinația către care plecase Petru. M-a felicitat printr-o scrisoare, plin de mândria de a i se fi născut un nou recrut sănătos și a anunțat nașterea lui Pavel curților de la Londra, Paris și Madrid. Dar, înainte ca acele scrisori să ajungă la destinație, fiul nostru murise deja în vălmășagul de oameni, bagaje, mantale ude, curenți de aer înghețat și sobe supraîncălzite. Trăsăturile delicate ale băiețelului meu nu îmi părăsiseră încă amintirea la câteva luni după ce fusese bătut în cuie capacul sicriului său.

Țarul mi-a scris de la Carlsbad, în timp ce mă recuperam: *„Locul acesta este amuzant ca o închisoare; dealurile sunt atât de înalte, încât abia văd soarele, iar berea, dacă reușesc să o găsesc pe undeva, este caldă, fără spumă și are gust de pișat de vacă. Lucrul cel mai rău este că mă îmbăiază în fiecare zi ca pe un cal în apa asta împuțită“.* Când ne-am reîntâlnit, am sărbătorit cu o cină, iar el radia de fericire.

— Știi, mă bucur că ne vom putea întoarce acasă în curând. Să nu stăm prea mult timp la Berlin. Altfel, Petru Petrovici va crește înainte să apucăm să îl mai vedem.

A strigat apoi către comesenii beți:

— Umpleți pocalele! De trei ori ura! Pentru Petru Petrovici, un toast în sănătatea Țareviciului!

Oaspeții noștri știau că Țareviciul legitim, Alexei – un bărbat matur, sănătos și în putere –, fugea de propriul tată, înnebunit de teamă și amenințat cu moartea. Cu toate acestea, au băut supuși în sănătatea unui copil care abia făcuse primii pași.

Oare Alexei știa ce copoi trimisese tatăl lui pe urmele sale? Simțea mirosul acru al transpirației lui Tolstoi; îi simțea durerea din oase, adunată în săptămânile de căutare fără odihnă? Ura lui Tolstoi, râvna și disprețul lui ar fi trebuit să îi pătrundă în vise și să otrăvească vântul cald al Italiei care îl învăluia pe Alexei pe când stătea pe meterezele înalte de la Sant'Elmo, de lângă Napoli. El și Eufrosinia se adăpostiseră în fortăreața cu grădină umbroasă, înmiresmată de aroma portocalilor și migdalilor și cu o priveliște a golfului Napoli. Tolstoi a auzit că Eufrosinia era însărcinată, iar Alexei era pe jumătate nebun de spaimă.

— Au fost găsiți.

Chipul lui Petru era palid din cauza încordării, dar strângea din pumni victorios.

— Împăratul crede că Alexei este în siguranță la Sant'Elmo, dar în realitate este prins în capcană acolo, ca un șobolan mizerabil. Voi trimite numaidecât o scrisoare la Viena. Negustorul acela care s-a urcat pe tronul austriac vrea să mă păcălească, dar îi voi da eu o lecție. Voi face o vizită în Italia și voi lua cu mine patruzeci de mii de soldați, numai ca să îmi țină companie. Poate că atunci Maiestatea sa va fi ceva mai deschis la vorbă.

A deschis ușa și a zbierat spre biroul de vizavi, unde secretarul de cabinet citea ultimele depeșe venite dinspre Marele Război Nordic, care intrase în al doilea deceniu. Suedezii nu renunțau ușor la

supremație în zona baltică și la vest de teritoriul lui Petru.

— Makarov, mișcă-ți curul, sau îl pun la frigare, a strigat Petru.

Glumea? Nu. În zilele acestea, din vocea lui lipsea orice urmă de glumă. Am vrut să plec, dar el m-a reținut.

— Nu, stai!

Petru a făcut un gest de nerăbdare spre birou când a intrat Makarov, cu un sul de hârtie într-o mână și pană și cerneală în cealaltă. Pentru prima dată am observat firele argintii de la templele secretarului de cabinet, cât și pungile umflate de sub ochii săi întunecați. Era o imposibilitate să ții pasul cu Petru, fără să ai puterea sa fizică.

A început să dicteze: *„Vere, mă întristează să aflu că iubitul meu fiu, care a părăsit Rusia fără permisiunea mea, se află în țara ta. O rugăm pe Maiestatea Voastră să dea dispoziția potrivită și pentru aceasta îl trimitem la tine pe Piotr Andreevici Tolstoi, care cunoaște locul unde se află Țareviciul și va fi foarte fericit să se întâlnească cu el. Nu suportăm nici o contradicție în această chestiune, întrucât legile lui Dumnezeu și ale firii sunt de partea noastră. Următorul pas pe care îl va face Rusia depinde numai de tine. Cel mai iubitor văr al Maiestății Voastre, Petru.“*

A privit pana lui Makarov care zbura peste foaia de hârtie, apoi peste cerneală a fost presărat nisip, iar ceara topită a sigilat scrisoarea.

— Da, este bine. Nemernicul va înțelege... bombănea Petru.

— Care nemernic? am întrebat, uimită. Alexei?

Petru a zâmbit.

— Nu, prostuțo! Împăratul Austriei, desigur.

Împăratul de la Viena a înțeles, într-adevăr. A cântărit siguranța lui Alexei prin comparație cu un posibil atac rusesc în Silezia și Boemia și la scurtă vreme după aceea Tolstoi a mers din nou spre sud, dar, de data aceasta, sub stindardul imperial.

Împăratul însuși îl implorase să îi arate blândețe Țareviciului, iar în timpul drumului spre Napoli al lui Tolstoi a plouat săptămâni întregi, ca și cum cerurile însele plângeau pentru sufletul lui Alexei.

Aștepta la Napoli cu o inimă tremurătoare și un chip brav. Tolstoi avea cuvinte de iertăciune pe buze și trădare în suflet. I-a promis lui Alexei ceea ce voia să audă: da, Țarul își iubea fiul și îl ierta; da, Alexei putea spera că va putea ieși liber din Sankt Petersburg; i se va permite să se însoare cu amanta lui de cum vor sosi în Rusia, iar apoi să trăiască cu ea în pace și liniște oriunde dorea. Când Tolstoi a scris *„Este uluitor cât de multă iubire și atenție îi arată prințul moștenitor acestei fete“*, Petru a pufnit disprețuitor. Dar eu mi-am zis în sinea mea că Alexei nu era nici el decât o ființă omenească.

Capitolul 64

Am ajuns la Berlin în august. Peisajul era bogat și fertil. Lacurile sclipeau între pajiștile verzi; pădurile umbroase și răcoroase lăsau loc unor sate curate și ordonate. Petru mergea în trap pe cal, lângă trăsura mea. Din când în când privea în interiorul întunecat și asfixiant și îmi trimitea o sărutare din vârful buzelor.

— Cum ți se pare Prusia? Este prea curat totul, așa-i?

— Da, am răspuns eu. Atâta ordine cred că m-ar aduce în pragul nebuniei!

A râs înfundat.

— Adevărat. În Rusia, o asemenea bogăție și mulțumire ar conduce la revoltă.

Fermierii se opreau din lucrul la câmp când trecea pe lângă ei alaiul nostru de peste o mie de trăsuri, într-un nor de praf și zgomot, urmat de același număr de călăreți și apoi servitorii care

mergeau pe urmele noastre pe jos. Pământul pe care îl lăsam în urmă era curățat, de parcă se lăsase asupra lui o molimă de lăcuste. Copii veseli și fete din sat alergau pe lângă noi, holbându-se la ultimul grup din alaiul nostru, bărbați atât de înalți, că picioarele abia le încăpeau în scările de la șa. Petru îi culesese din toată Rusia ca să îi dăruiască regelui Prusiei, care iubea să aibă soldați înalți în regimentele sale.

Regele Frederic Wilhelm avusese înțelepciunea de a-i încuraja pe refugiați să se stabilească în țara sa, luterani din Palatinat, Franconia, Turingia și Austria, cât și hughenoți din Franța. Petru era invidios. Berlinul rămânea fără egal ca oraș, în vreme ce noi trebuia să îi plătim gras pe străini ca să îi convingem să vină la Sankt Petersburg.

*

Văzând Berlinul, mi-am amintit de frumosul Andreas Schlüter, pe care îl întâmpinasem cu multă vreme în urmă pe cheiul Nevei. Construise fără odihnă pentru Prusia, până ce greșise fundațiile unui turn care trebuia să ajungă până în nori și a căzut în dizgrație acolo, cu puțin timp înainte de moartea sa prematură. Ce ar fi putut să dăruiască Schlüter Sankt Petersburgului, dacă ar fi trăit? Noul Berlin se desprinsese de satul murdar și urât mirositor care fusese odată, așa cum un fluture își lasă în urmă coconul. Lămâi înalți aruncau bălți de umbră răcoroasă peste trecători; oamenii se întâlneau în cafenele sau examinau mărfurile negustorilor ambulanți. De-a lungul râului Spree se înșirau case impunătoare; amândouă castelele, cel din interiorul orașului și Charlottenburg, erau impresionante prin dimensiunile și splendoarea lor.

— Petru, vărul meu rus. În sfârșit! a răcnit regele, ieșit în întâmpinarea noastră.

Cei doi bărbați înalți s-au îmbrățișat, în vreme ce eu și regina schimbam complimente binevoitoare.

— Soră dragă, bun venit la Berlin! mi-a zis ea. Îi place nepoatei voastre la Mecklenburg? Ai adus un portret al drăgălașelor voastre fetițe? Frederic al nostru va ajunge în curând la vârsta însurătorii.

Părea epuizată. Soțul ei nu era numit degeaba Regele Soldat, dar prefera un stil de viață spartan și călătorea fără oprire, pentru a inspecta și îmbunătăți armata sa permanentă de cincizeci de mii de oameni.

— Acestea sunt doamnele tale de onoare? m-a întrebat regina precaută, aruncând o privire spre femeile din spatele meu.

Am roșit de jenă: în glumă, Petru le schimbase pe doamnele din suita mea cu niște țărănci needucate, fără rang și fără maniere. Imaginea nenorocitelor prost machiate și șleampăt îmbrăcate îl făcea să se zguduie de râs. Doamnele mele adevărate erau probabil acasă, cu copiii lor.

Chiar atunci, tânăra prințesă Wilhelmina a tras de iconițele cusute pe tivul rochiei mele.

— De ce ai aceste picturi colorate care îți atârnă de rochie? *Les images font beaucoup de bruit*, a remarcat ea.

— Aceasta este moda la Sankt Petersburg, Wilhelmina. În locuri diferite, oamenii se îmbracă diferit, a mustrat-o regina pe fiica ei.

Eu însă am mângâiat capul copilului.

— Iconițele acestea mă apără de rău și de nenoroc, prințesa mea, i-am spus eu.

Nu putea fi mult mai mare decât Elisabeta și părea curioasă și inteligentă.

Regele vorbea într-un fel ciudat de precipitat, de parcă voia să nu își irosească timpul și să își bată gura degeaba.

— Dacă vom supraviețui acelei blestemate de cine de stat astăzi, sunteți invitați în camerele mele mâine. Mâncare simplă... supă de mazăre și

friptură de porc cu jumări, a zis el, înghiontindu-l pe Țar între coaste. Și bătrâna bere germană, desigur. Aveți nevoie de ea după vizita în Olanda. Nici florile nu le poți uda cu berea lor. Are gust de pișat.

Petru a dat din cap, încântat, iar Frederic Wilhelm s-a uitat spre mine cu o privire blândă.

— Nu știu ce crede Țarița, dar mie îmi vine să îi trag un picior în fund oricărui curtean care face plecăciuni. Nu-i nimic mai bun decât un iuncher care stă drept în fața mea și în care pot să mă încred.

— Fiul meu Frederic cântă minunat la flaut, a adăugat regina. Ne-ar putea da un concert mâine-seară.

— Flaut! a scuipat regele prusac. Prințul moștenitor Frederic ar trebui să se antreneze sau să studieze, nu să cânte la flaut. O să îl bat de o să-i scot toată gingășia din cap.

Wilhelmina s-a uitat la tatăl ei cu o căutătură întunecată, dar Petru a scos un chicot înfundat.

— Știu despre ce vorbești, fratele meu regal. Eu, unul, abia aștept cina noastră împreună.

Darul lui Petru, bărbații cei înalți din Rusia, au urlat ca niște câini când și-au luat rămas-bun de la tovarășii lor străjeri, dar Petru nu le-a mai dat atenție după prima întâlnire cu cuplul regal prusac.

— Prințul Frederic cântă la flaut, iar fiul meu fuge, beat, cu amanta lui prin toată Europa. Ce ne vom mai distra mâine-seară, a exclamat el când a intrat în trăsură și a lovit cu măciulia bastonului din argint în fereastra din spate, în semn de pornire.

Pe drum spre camerele pregătite la palatul Mon Bijou, o locuință preferată a reginei, pe care ne-o pusese la dispoziție pe timpul ședерii noastre la Berlin, am încercat să îl înveselesc pe Petru, dar a rămas posomorât și adâncit în gânduri. A destupat o sticlă de vin de Rin și a golit-o până la ultima picătură.

Se părea că, oriunde ne aflam, Alexei arunca o lungă umbră asupra noastră.

— Pentru numele lui Dumnezeu, în viața mea nu am văzut ceva atât de frumos. A fost creat de mâna omului? a exclamat Petru, trecându-și degetele peste pereții unei camere care sclipea în nuanțe de aur, rugină și miere. Cum se poate lucra ceva atât de sfărâmicios? Schlüter a fost cu adevărat un maestru, a zis el, cuprins de uimire.

Întreaga cameră din Palatul din Berlin, Stadtschloss, era lambrisată în chihlimbar, fără nici o îmbinare vizibilă, iar lumina care venea de la lumânări aducea la viață imaginile create din mozaic, desfăcând nuanța de auriu în zeci de fațete. Și eu eram la fel de uluită de frumusețea și splendoarea sa.

Regina a râs, cu mândrie.

— Și noi rămânem muți de uimire de fiecare dată când vedem Camera de Chihlimbar a lui Schlüter. Nimic nu se poate compara cu ea în lumea întreagă.

— Chiar așa? Nimic? a întrebat Petru, privind spre pereți cu un interes renăscut.

Mi s-a părut că îi pot citi gândurile, dar speram să nu am dreptate.

— Nicăieri nu se găsește așa ceva, a confirmat regina. Camera aceasta este bucuria și mândria mea. La început am vrut să fie instalată la Mon Bijou, unde păstrez tot ce este drag inimii mele.

Mâncaserăm supa de mazăre cu pâine, apoi ne plimbaserăm prin încăperile oficiale ale palatului, în timp ce se pregătea de servit friptura de porc, cu carnea bine împănată și dulce, iar mai târziu tânărul prinț Frederic urma să ne cânte la flaut.

— Ce se ascunde acolo? a întrebat Petru, trăgând de o draperie care acoperea un perete.

Frederic Wilhelm a râs satisfăcut și a tras de un cordon:

— Mândria colecției mele.

Draperia s-a deschis, iar regele a ridicat deasupra capului un sfeșnic.

— Priviți!

Am văzut o statuie plasată pe un piedestal. Petru a aclamat, iar regina a chicotit în spatele evantaiului ei, dar eu am roșit puternic: era o imagine a unui om dezgustător de urât, întors pe jumătate cu spatele, care își ținea mădularul imens și întărit între palme.

— Trebuie să fie un zeu al fertilității. Sărută-l, Ecaterina Alexeevna! a zis Petru cu o voce răgușită.

— Ce? am șoptit eu, uluită.

— Sărută-l! Ai auzit ce am spus. Cu ajutorul lui, putem avea chiar mai mulți copii. Băieți, desigur.

— Nu cred că o statuie păgână ar putea să ajute, a zis regina, jenată de situație.

Frederic Wilhelm a încercat să închidă draperia, spunând:

— Să ne întoarcem la masă!

Dar Petru l-a prins de mână și l-a oprit.

— Sărută-l, Ecaterina! mi-a ordonat el.

Petru și-a trecut prin dreptul gâtului mâna cu palma întinsă. Gazdele noastre rămăseseră mute de surprindere, văzându-i expresia serioasă și întunecată în timp ce mă amenința cu decapitarea. Nu suporta să își piardă prestigiul în public, știam asta și de aceea m-am aplecat și am sărutat piatra rece a statuii.

— Așa, da. Nu a fost greu deloc! a zis Petru și l-a lovit cu palma pe Frederic Wilhelm pe umăr. Frate, dacă aceasta este cea mai de preț comoară pe care o ai aici, la Berlin, o accept cu bucurie în dar și o voi duce cu mine la Sankt Petersburg.

Regele rămăsese mut, iar eu mă temeam de ce putea să se întâmple mai departe. În Danemarca, regele refuzase să îi dea ca amintire lui Petru un corp rar, mumificat, din Africa. Petru fusese atât de supărat, încât spărsese nasul mumiei și se întorsese

spre rege cu un zâmbet solar și nasul mumiei în palmă, zicând:

— Acum poți să îți păstrezi mumia!

Dar regulile curtoaziei îi interziceau regelui prusac să refuze împlinirea dorinței lui Petru.

— Desigur. Mai doriți și altă amintire de la Berlin? a întrebat Frederic Wilhelm, încercând să glumească. Poate ceva porțelanuri? Sau câteva vedre de hering murat?

— Nu, mulțumesc, am destul hering acasă, a zis Petru privind la regină, cu ochii lui mici, care sclipeau de lăcomie și de bucurie. Dar, pentru că întrebi, aș vrea Camera de Chihlimbar. O voi pune în cel mai frumos castel al meu, ca simbol al noii alianțe ruso-prusace. În veci să dăinuie!

— Nu sunt sigură... a dat să zică regina, pălind și privind în jur la încăperea ei, care sclipea în superbe nuanțe de aur, această minune unică de măiestrie și frumusețe.

— Ar fi distrusă, vere, dacă ar fi dezmembrată. În plus, ocupă mult spațiu la transport. Este nevoie de cel puțin patruzeci de lăzi, a adăugat regele, sprijinind cotul soției sale.

Regina părea gata să leșine. Îmi era milă de ea.

— Ei! Nu contează. Dacă se sparge, voi pune să fie înlocuită. În definitiv, am din nou acces la chihlimbarul cel mai fin, la nord de Danzig. Și fiți fără grijă, că am destul spațiu în convoiul meu. Voi lăsa aici mai mulți oameni decât bărbații înalți pe care vi i-am dăruit. Ei au fost cel mai generos dar pentru tine, la urma urmei, a zâmbit Petru, nelăsându-le nici regelui, nici reginei Prusiei posibilitatea de a mai rosti vreun cuvânt de refuz.

*

Am părăsit Mon Bijou două zile mai târziu. Am simțit încă o dată părere de rău pentru regina Prusiei, în timp ce traversam camerele odată

impecabile ale micului ei palat. Multe dintre geamurile înalte și frumos șlefuite fuseseră sparte și pretutindeni zăceau cioburi de sticlă. Covoarele persane erau călcate în picioare și am remarcat până și arsuri provocate de trabucuri sau de mânuirea neîndemânatică a focului. Draperiile din damasc belgian atârnau sfâșiate, iar într-o cameră, panourile din lemn, poleite cu aur, fuseseră scoase. Candelabre din cristal de Boemia și sfeșnice din fildeș fuseseră zdrobite; plăcile de faianță de Delft zăceau sparte, iar cenușa acoperea parchetul elegant. Pe mobilă, unii își exersaseră abilitățile de cioplitori. Chipurile din unele portrete cu ramă aurită fuseseră sfâșiate de lama nenumăratelor cuțite. Da, oamenii lui Petru se simțiseră ca acasă la Berlin. Mă îndoiam că vom mai fi invitați vreodată aici.

Convoiul nostru cu bagaje includea șase căruțe în plus la întoarcerea în Rusia. Camera de chihlimbar a fost despuiată de pe pereți în grabă și ambalată în patruzeci de lăzi, așa cum bine estimase regele. Petru le deschisese de două ori ca să le verifice conținutul și în cele din urmă marcase și numerotase panourile el însuși înainte de a bate cutiile în cuie, cu ciocanul în mână și cuiele strânse între buze. Întors în Rusia, le-a cerut meșterilor săi să se uite bine la capodopera lui Schlüter și facă încăperea chiar mai frumoasă. Era imposibil. Atunci, Petru și-a pierdut interesul, iar lăzile au fost sigilate din nou și mutate în depozitele Palatului de Iarnă, unde au adunat praf. Însă dezgustătorul idol păgân a călătorit în trăsura mea, la cererea lui Petru. Mi-am atârnat pelerina de mădularul lui, dar poate că magia sa odioasă a funcționat, pentru că la înapoierea la Sankt Petersburg, unde am ajuns odată cu primele ploi de toamnă, eram din nou însărcinată.

Uneori, când stăteam întinsă în pat noaptea, ascultându-l pe Petru care mormăia și înjura în somn, mă gândeam la Wilhelm Mons și la inelul

lui din aur solid: prețios și indestructibil ca iubirea adevărată.

Capitolul 65

Alexei s-a întors la Moscova în toiul mohorât al iernii. Pe tot drumul parcurs de el, țăranii ruși s-au aruncat în genunchi în fața lui, numindu-l sfânt și rugându-se pentru binele lui. Fusese imposibil să ținem fuga lui secretă, iar în ochii lor Țareviciul devenise simbolul speranței. Cineva îndrăznise să se revolte împotriva conducătorului atotputernic și de neînțeles – și nu oricine, ci chiar fiul Țarului.

Petru măsura cu pasul zidurile Kremlinului, cercetând Piața Roșie din priviri. Alexei urma să o traverseze pentru a veni la el. Țarul jurase să îl trateze pe fiul lui cu blândețe și iertare la întoarcerea în Rusia. Jurase pe Dumnezeu, pe credința creștină și pe Duhul Sfânt.

Jurase pe propriul suflet.

Chiciura hibernală din Moscova pusese stăpânire pe inima lui Alexei de când depășise granița orașului; era înghețat de frică și nu știa ce îl aștepta. Nesiguranța în sine era o pedeapsă. Eufrosinia rămăsese la Viena, însărcinată și aproape de a naște, și cerea mereu să i se trimită mâncare: caviar proaspăt, somon afumat și saci de făină de porumb pentru cașă.

La patru zile după sosirea lui în Moscova, Petru l-a chemat pe Alexei în fața unui consiliu special convocat. Eu, una, nu am avut voie să particip, căci se temea de influența mea pacificatoare. Ca să fiu cinstită, eram mulțumită că nu trebuia să fiu martoră la farsa aceea.

În seara procesului, Alexandra Tolstaia a venit în camerele mele, ducând o tavă cu vin fiert și pateuri apetisante, dar eu nu aveam poftă de mâncare.

— Ce a spus Țarul? am întrebat-o.

— Să spună? Și-a dus mâna la ureche, ca și cum ar fi durut-o. Vrei să spui că a urlat. Toată după-amiaza, toată seara, până la căderea nopții. Până ce l-a lăsat vocea. Membrii consiliului sunt asurziți de țipetele lui, iar Țareviciul a stat în genunchi în fața lor ore întregi, ascultând totul, plângând și implorând să îi fie cruțată viața.

— De ce este acuzat?

— De tot ce este posibil, a zis simplu Alexandra Tolstaia, sorbind din vinul fiert și închizând ochii pentru o clipă. Proasta educație, sănătatea șubredă, lașitatea, moartea lui Charlotte, concubinajul cu Eufrosinia, alegerea mamei...

— Alegerea mamei? am repetat, derutată.

— Da, iartă-mă. Numai fratele meu știe asta, în afară de membrii consiliului, iar acum știm și noi. Și cel puțin în camerele tale pereții nu au urechi.

— Spune-mi, am șoptit eu.

Lacrimi de teamă luceau în ochii Alexandrei când a rostit cu glas răgușit:

— A început vânătoarea de vrăjitoare, Țarina. Oricine a avut vreun contact cu Țareviciul sau cu mama lui se teme acum pentru viața sa.

— Dar Evdochia este închisă de mulți ani. A luat voalul monahal – în sfârșit! — și este cunoscută sub numele de Sora Elena.

— Țarului nu îi pasă. Vorbește deja despre conspirația Suzdal, după numele mănăstirii ei. Se zice că sărmana de ea și-a luat un amant acolo, pe un anume Stepan Glebov. Iar Alexei i-ar fi scris și ar fi vizitat-o. Asta o face pe Evdochia vinovată de încercarea lui Alexei de a fugi din țară. Cred că va ajunge să regrete că i-a dat viață.

Vântul zguduia obloanele închise; flăcările se făceau mici de frică în șemineu.

— De ce altceva mai este acuzat Alexei?

— De înaltă trădare.

Ochii negri ai Alexandrei Tolstaia erau mari și triști.

— Înaltă trădare? am zis eu, simțind că mi se taie respirația. Dar asta înseamnă... Nu poate...

S-a prăbușit și a izbucnit într-un plâns nervos, aproape mut.

— Propriul fiu!

Am îngenuncheat lângă ea și ne-am îmbrățișat.

— Nu este nici o speranță să fie iertat? am șoptit.

Umbrele care se roteau prin încăpere îi făceau chipul delicat să pară tras și îmbătrânit când a spus:

— Țarul îl va ierta cu o condiție.

— Care?

— Alexei trebuie să spună numele tuturor aliaților săi. Toți, până la unul, fără să uite pe nimeni. Fratele meu spune că Țarul îi va omorî pe toți.

După numai câteva zile, micul meu Petru Petrovici, care era bolnav de o răceală și avea febră, a fost declarat Țarevici și succesor la tron. Nu plecam de lângă el, acum, că mă întorsesem în sfârșit la el, dar Petru l-a prezentat în Piața Roșie celor două regimente ale sale, în ciuda frigului amarnic.

— Nu putem să așteptăm? îl implorasem eu, ținând băiatul în brațe, simțindu-i greutatea dragă și inspirându-i mirosul.

— Nu, nu putem, a replicat Petru simplu. Acum ori niciodată. O să îl lovesc pe Alexei cu un fier mai fierbinte decât a cunoscut vreodată.

Curtea s-a revărsat gătită cu toate podoabele, de la Kremlin până la Catedrala Mântuitorului. În calitatea sa suplimentară de Arhiepiscop de Pskov, Feofan Prokopovici a ținut slujba religioasă. Alexei avea chipul pământiu când a sărutat mâna durdulie a fratelui său, iar genunchii îi tremurau când i-a jurat credință fiului meu. M-a sărutat pe obraji de trei ori în semn de împăcare, dar mi-a evitat privirea. Probabil gândea că asta îmi dorisem întotdeauna. În realitate, speram să îi fie

de ajuns lui Petru. Dar mă bântuia avertismentul Alexandrei Tolstaia: „*Țarița, crede-mă, nici nu a început încă*“. În timp ce oratorii strigau păcatele lui Alexei din cele patru colțuri ale Pieței Roșii, către oameni: „Chiar și atunci când soția sa iubitoare și virtuoasă era încă în viață, el preacurvea cu o creatură de cea mai joasă speță“ – ce parodie! Ce era oare în mintea lui Petru? — am simțit cum mișcă copilul în pântece: un frate pentru Țarevici, fiul meu? Niciodată nu mă simțisem atât de apărată și, în același timp, atât de amenințată alături de Petru.

În timpul anilor petrecuți alături de Țar, fusesem martoră la multe atrocități. Unor bărbați li se bătuse căciula de cap în cuie pentru că nu o scoseseră destul de repede la sosirea lui Petru. Călugări și călugărițe cărora li s-au scos mațele pentru că îndrăzniseră să numească blasfemii deciziile lui. Moscoviți tradiționaliști care puseseră sub semnul întrebării direcția în care Petru conducea țara fuseseră asfixiați cu metal topit. Dar cea mai crudă dintre toate pedepsele capitale – tragerea în țeapă – a impus-o unui singur om.

Nimic nu mă pregătise pentru a înțelege ce însemna să mori tras în țeapă. Țipetele omului au sfâșiat văzduhul acelei zile friguroase în Moscova, apoi s-au stins treptat, devenind un scâncet slab, după orele nesfârșite de suferință. Sângele lui întunecat a continuat să se scurgă peste pietrele Pieței Roșii, care își merita numele în ziua aceea, iar miasma morții sale a pătruns în Kremlin, gâtuindu-mi sufletul. De ce trebuia să sufere atât de mult omul acesta? Un ofițer din gardă, al cărui nume nici unul dintre noi nu îl auzise până atunci: Stepan Glebov. Răspunsul era aproape o glumă, dacă nu ar fi fost atât de trist.

În vânătoarea sa de vrăjitoare, Petru a aflat că prima sa soție, Evdochia, în ciuda singurătății sale monastice, se întâlnise cu Alexei în secret, dar începuse și o nevinovată poveste de dragoste.

Stepan Glebov primise ordinul de a o păzi pe Țarița, dar fusese mișcat de situația ei deplorabilă. Ea a răspuns la mila lui cu toată pasiunea care fusese zăvorâtă în inima ei în anii în care fusese închisă la mănăstire. Focul din sufletul ei ardea încă mocnit, nestins de frigul și foamea îndurate, de rugăciunile nesfârșite. Glebov nu a numit pe nimeni altcineva sub chinul torturii, dar Petru a găsit scrisorile ei tandre către acest bărbat pe care îl numea *lapușka*, lăbuța ei de iepure. Oare nu îi șoptise și lui la ureche același nume de alint, în timpul nopților petrecute împreună? Glebov trebuia să plătească pentru asta.

După ce îi fuseseră frânte toate oasele și carnea îi fusese smulsă de pe trup cu cleștele încins în foc, Petru a ordonat să fie ridicat în țeapă. Lemnul ascuțit a fost băgat prin rărunchii omului, până la piept. Când a aflat vestea, Evdochia a urlat până ce a lăsat-o vocea. După aceea am auzit că a refuzat să mai vorbească, iar mintea i-a alunecat într-un tărâm situat între oribilul adevăr și un milostiv văl de nebunie și uitare. Era în zadar să ceară iertare, știa și ea atâta lucru. Singurul ei păcat fusese să se mărite cu Petru și apoi să nu îi satisfacă dorințele.

În zilele acelea nu puteam să dau de el. După aceea, nici el nu a mai fost aceeași persoană. Somnul nu îi mai era niciodată lipsit de coșmaruri și până și râsul lui era bântuit și forțat. Fiecare chef, fiecare pahar, era o încercare de a uita, dar o încercare sortită eșecului.

În seara în care a început supliciul lui Glebov, am mers la ușa încuiată a biroului lui Petru. Era încă treaz: flăcările tremurătoare ale lumânărilor clipeau în golul de sub ușă. Am bătut, iar pașii lui s-au apropiat, dar nu a vrut să deschidă ușa. Însă eu i-am simțit ritmul inimii de dincolo de lemnul ușii: așezat și rece ca gheața.

— Ce dorești? a întrebat el cu brutalitate.

Mi-am împreunat mâinile a implorare, chiar dacă nu mă vedea.

— Te rog, tătucule! Pune capăt acestei nebunii, dragostea mea. De ce o persecuți pe sărmana Evdochia? Nu a plătit destul pentru păcatul de a-i fi dat naștere lui Alexei? Tu mă ai pe mine și pe copiii tăi și dragostea poporului tău. Suntem fericiți. Ai milă de ea, iubire. Ce rău îți mai poate face acum, ce rău ne mai poate face nouă?

Petru a deschis ușa și eu am făcut câțiva pași în spate de groază: pe chipul lui era o expresie de nebunie adevărată.

— Tu ceri milă pentru Evdochia? Dacă soarta ei înseamnă atât de mult pentru tine, nu ai decât să i-o împărtășești: pot pune să fii tunsă chilug și trimisă la mănăstire de mâine. Dar nu va fi Suzdal, unde a fost ea, cu aerul său dulce și soarele cald, poți să fii sigură.

De undeva, din inima palatului, am auzit pași care se apropiau, oprindu-se, iar apoi grăbindu-se în cealaltă direcție. M-am lipit de peretele opus. Nu puteam decât să mă rog pentru sufletele celor care îmi erau apropiați și dragi. Țarul își trimisese deja sora vitregă într-una dintre celulele reci și umede de la Schlusselburg. Următorul putea fi oricine: eu însămi, chiar și copiii mei.

— Tot ce a făcut a fost să se lase atrasă într-o mică aventură amoroasă. Iar el a fost mișcat de suferința ei. Te rog...

Petru a traversat coridorul din doi pași și m-a prins de cot. Și-a lipit fața de a mea. Îi simțeam respirația amară, dar nu m-am clintit din loc, ci i-am înfruntat privirile. Nu avea nici un rost să încerc să fug.

— Aha! Ceri favoruri pentru țapul în călduri care s-a futut cu Evdochia? Îți zic ceva și ai face bine să mă asculți cu atenție: o Țarița rămâne pe veci soția Țarului, de neatins de vreun alt bărbat. Iar tu mă rogi să reconsider sentința dată lui Glebov? Va rămâne în viață încă multă vreme de-acum, să știi. Nu am pus să se ungă țeapa cu grăsime.

Am înghițit cu greu, străduindu-mă să nu îmi pierd cumpătul și curajul. Nu îl văzusem niciodată atât de amenințător.

— Da. Arată milostivire. Te rog, am zis eu.

Petru a ezitat. Puțea de mirosul nopților petrecute în camerele de tortură, a umezeală și groază; simțeam și un iz de fum rânced și de votcă tare și ieftină din care bea butoaie întregi împreună cu tovarășii lui. M-a apucat de păr și mi-a dat capul pe spate. Am urlat de durere, iar inima îmi bătea cu putere: oare până aici îmi fusese scris să trăiesc?

— Ecaterinușka! Numai ca să te mulțumesc pe tine, porumbița mea, m-am mai gândit la pedeapsa lui Glebov. Vrei să auzi care este decizia mea?

— Da, am spus eu cu răsuflarea tăiată, știind că nu trebuie să arăt nici un semn de frică.

— Vezi tu, o să cer să fie înfășurat într-o haină de blană, va primi ciorapi în picioare și o căciulă pe cap, a zid Petru, rânjind.

— Pentru ce, Doamne iartă-mă?

M-a lipit din nou cu spatele de perete, luându-mi capul între palmele lui. Simțeam că vrea să îmi zdrobească țeasta.

— Prostuțo! Cu cât îi este mai cald în țeapă, cu atât va trăi mai mult; cu atât va suferi mai mult.

A râs, strident și brusc, apoi a încercat să mă sărute, dar l-am împins, dezgustată. A făcut un pas înapoi, respirând greu.

— Ce s-a întâmplat cu tine, mica mea Țarița? De obicei nu te sperii atât de ușor, nu-i așa?

Glasul lui era batjocoritor în timp ce se întindea după mine.

Am simțit degetele care mă mângâiaseră de atâtea ori, care mă aleseseră pe mine înaintea oricăror alte femei, în ciuda tuturor lucrurilor care ne despărțeau. Cui mă juruisem, atunci? Nu l-am lăsam să vadă că mi-e frică, chiar dacă mă durea. De dragul lui nu l-am lăsat să vadă că mi-e frică.

— Mâinile îți put a sânge. Nu îndrăzni să mă atingi, am spus eu, aproape plângând și mi-am șters gustul lui de pe buze. Dă-mi drumul!

Mi-am tras mâna din strânsoarea lui. El se uita țintă la mine. Tăcerea mă înspăimânta mai tare decât furia lui.

— Curajoasă ca întotdeauna, Ecaterina Alexeevna.

În furia lui rece, s-a întors și a trântit ușa biroului în urma lui.

A durat mult timp până ce am reușit să mă mișc de lângă peretele de care eram rezemată și să mă împleticesc de-a lungul coridorului pustiu spre camera fiului nostru. Dormea în pătuțul lui, cu doica alături și o ținea strâns de unul dintre degete.

— Du-te la culcare, am zis, scuturând-o ușurel și luându-i locul. Este rândul meu acum.

Obrajii micului Petru Petrovici erau trandafirii și rotunzi, iar în somn genele lui aruncau umbre peste ei. Cel puțin era scutit de spectacolul acestei nebunii.

*

Alexei nu s-a gândit mult timp pe cine să sacrifice pentru a-și salva pielea. Numele i s-au revărsat din gură ca apa dintr-un izvor. Majoritatea îmi erau extrem de familiare. Cei mai vechi prieteni ai lui Petru, cât și sora lui vitregă, Maria; familia Evdochiei și un episcop moscovit din vechea gardă: acesta din urmă a mărturisit fără ezitare că se ruga în fiecare noapte pentru moartea lui Petru. În ochii lui, Alexei era singurul moștenitor legitim, născut dintr-o căsătorie binecuvântată de Dumnezeu. Știam că în cercurile religioase nu era singurul care împărtășea această idee, dar nu s-a ridicat nici o voce din Biserica Rusă în apărarea lui. Mai bine ca Petru să îl jupoaie pe el, decât pe ei.

Următoarele săptămâni și luni ne-au inundat viețile, înghețate și întunecate ca Neva în toiul iernii, în răutatea lor. Am ales să nu știu, să nu fiu martoră și să nu îmi amintesc nimic din evenimentelor acelor timpuri. Când li s-au frânt oasele pe roată, cei mai vechi prieteni i-au scuipat lui Petru:

— Despot! Mintea are nevoie de libertate ca să evolueze, nu poate fi târâtă într-acolo în lanțuri. Tu ne sugrumi în captivitate și teroare.

De uluială și furie rece, nu mai putea nici să vorbească. Alții au fost condamnați să primească lovituri de cnut sau să meargă la muncă silnică în mine sau la construcția de canale.

Episcopul a mai avut putere să îl blesteme pe Petru înainte să moară pe roată:

— Fiu al Diavolului, ești un blestem pe țara noastră. Dacă te atingi de fiul tău, sângele lui se va întoarce împotriva ta și alor tăi, până la ultimul țar. Focul și pulberea să se aleagă de dinastia ta! Dumnezeu să aibă milă de Rusia: blestem pe capul Romanovilor!

Alexei a trebuit să privească cum au fost torturați prietenii săi credincioși și, ca urmare, nu a mai putut nici să mănânce, nici să bea. Abia dacă mai reușise să doarmă de când fusese adus în fața consiliului. Capetele aliaților săi au fost înfipte în țepe și expuse în Piața Roșie; ochii lor goi, îngroziți, se holbau la mulțimile de trecători. În mijlocul lor, pe un eșafod, atârna trupul lui Stepan Glebov, iubitul Evdochiei, încă ridicat în țeapă. Ciorile îi ciuguleau ochii. Noaptea, câinii sălbatici îi smulgeau bucăți din trup și le târau în adâncimea aleilor din jur.

Eu m-am opus farmecului tenebros al răului, dar am privit neajutorată cum a pus stăpânire pe Petru și i-a împietrit inima.

Câteva zile după moartea lui Glebov, am părăsit camerele mele însoțită de un tânăr paj. Nici acum nu îmi plăceau coridoarele întunecate ale

Kremlinului; umbrele lor și ochii reci ai icoanelor de pe pereți mă speriau. Mi-am ciulit urechile: se auzeau pași venind spre mine? M-am oprit, am auzit zornăit de arme. Inima îmi bubuia. Oare arestau pe altcineva? Oare Menșikov plecase la vânătoare, sau era numai garda, care patrula ca de obicei? În zilele acelea, orice sunet și orice mișcare puteau anunța moarte. Încercam să deslușesc mai mult, când a apărut de după colț un detașament de străjeri, conduși, spre surprinderea mea, de Antonio Devier, soțul Rasiei Menșikova și șeful serviciului secret al lui Petru. A făcut o plecăciune în fața mea, iar soldații au îngenuncheat, în ciuda armelor. Abia atunci am remarcat-o pe femeia din mijlocul lor: o persoană subțirică, îmbrăcată în negru și cu capul acoperit. Trebuia să fie o călugăriță, căci rochia ei lungă era țesută dintr-o pânză neagră, grosolană.

— Țarița, a zis Devier.

Femeia și-a ridicat vălul și m-a privit cu răceală.

— Cui i te adresezi? l-a întrebat ea.

Atunci am recunoscut fruntea înaltă și rotunjită și ochii negri ca tăciunele, cu sclipirea lor nesănătoasă. Avea un nas lung, îngust, deasupra buzelor subțiri și palide. Era limpede că pielea ei ca de ceară nu vedea lumina soarelui, iar pe capul ras supurau abcese și degerături. Între degete strângea tivul voalului, de parcă era pe punctul a se repezi la ceva – sau la cineva. I-am observat picioarele murdare și goale în sandale de piele; unghiile erau lungi, curbate și decolorate. Da, semăna cu Alexei, sau, mai bine zis, Alexei semăna cu ea: Evdochia – sau Sora Elena, după numele sub care era cunoscută acum. Am simțit cum mă pârjolește privirea ei care mă cerceta din cap până în picioare: perlele gri împletite în părul meu negru, lucios, pelerina din catifea albastră căptușită cu blană de samur și cizmele călduroase, făcute din piele brodată. Îmi era rușine: femeia aceasta trebuia să poarte hainele mele; femeia

aceasta ar fi trebuit să poarte în pântece copiii lui Petru; femeia aceasta ar trebui să își vadă fiul urcându-se pe tron.

Pe coridor, tăcerea devenise insuportabilă. Abia mai putea respira. Denvier privea de la ea la mine, neștiind ce să facă. Nu aceasta era vrerea Domnului, îmi ziceam eu. Simțeam compasiune pentru o viață irosită, așa că am plecat capul și am zis:

— Binecuvântată să fii, Evdochia!

Privirea ei s-a mutat de la mine spre întunericul coridorului gol: în inima ei nu mai era viață, în mintea ei nu mai era foc.

Devier și-a dres glasul.

— Să mergem!

În scurt timp, pașii Evdochiei s-au pierdut în frigul cu miros de mucegai și ea a fost înghițită de uitare. Petru a mutat-o într-o mănăstire de lângă lacul Ladoga. Conversațiile de orice fel, ba chiar și scrierea de scrisori îi erau interzise. Și-a trăit viața ca o umbră, iar pedeapsa pe care i-a dat-o Petru a fost timpul: nesfârșit, pustiu, ca o clepsidră, ani și decenii întregi. Încercam să nu mă gândesc la ea; soarta ei mă speria de moarte.

Cel puțin ea iubise încă o dată, iubise cu adevărat. Căci ce se întâmplase cu sentimentele mele pentru Petru? Căzuseră și ele victime vânătoarei de vrăjitoare pornite pe urmele lui Alexei și a aliaților săi? M-am perpelit în focul iadului în zilele acelea și am ieșit sângerând ca niciodată până atunci. Cum puteam să mai trăiesc alături de el și să îl iubesc așa cum trebuia să o fac?

Puteam doar să încerc.

Capitolul 66

Am rămas la Moscova până la Paște. Petru a făcut schimb de ouă vopsite și urări de bine cu fiecare curtean, iar mesele din Kremlin au fost umplute cu *kulici*, un cozonac de Paște cu mult lapte și pască delicioasă, făcută cu brânză proaspătă și fructe glasate. Alexei a stat la masă, dar nu a mâncat; hainele îi atârnau pe trupul slab. Mi se părea că este un om făcut din sticlă, care s-ar fi spart la prima atingere. Bănuiam că Petru nu terminase cu el.

— După ce se vor termina toate ceremoniile acesta plicticoase, pot veni la tine diseară? m-a întrebat el, deloc tulburat, mâncând din pască.

Am încuviințat, încercând să uit ororile ultimelor câteva săptămâni, iar el a dormit strâns lipit de mine, cu o mână pe burta mea umflată. De dimineață a ascultat printr-un mic tub bătăile inimii copilului nenăscut.

Sărbătoarea a luat sfârșit a doua zi, când Petru a ordonat tuturor oaspeților să curețe cărările din parcul Kremlinului, astfel ca noi doi să putem face o plimbare înainte de un alt somn odihnitor. Am râs împreună de chipurile palide ale oaspeților noștri care se chinuiau să îndepărteze cât mai repede zăpada cu lopata, în ritmul pașilor noștri.

Anna, Elisabeta și micul meu Petru Petrovici aruncau în ei cu bulgări de zăpadă și chiuiau de bucurie când o loveau în față pe bătrâna prințesă Anastasia Goliția, bufonul meu.

— Lovit și scufundat, a strigat Petru, învârtindu-se ca un nebun cu fiul nostru în brațe. Vino, zboară cu mine, băiatul meu!

Am aplaudat și am strigat până ce au căzut amândoi în zăpadă. Au început să facă un vultur, până ce micului țar i s-a făcut rău și a vomitat.

A plouat în Lunea Paștelui și revărsarea de ape a spălat sângele lui Glebov, laolaltă cu ultimele urme de zăpadă de pe pietrele din Piatra Roșie. Am crezut să oroarea luase sfârșit.

Marele Război Nordic se ducea de aproape douăzeci de ani. În sfârșit, Suedia părea să cedeze, iar bătălia pentru supremație în zona Balticii se tranșa în favoarea Rusiei. Toată lumea era obosită: generalii, care traversaseră Rusia și Europa în lung și-n lat; soldații, care uitaseră chipurile celor dragi; nobilii, care își povățuiau fiii să fugă, în loc să servească în armata Țarului toată viața; micii proprietari, care erau împovărați de impozite mari; șerbii, care nici nu mai puteau spera să își cumpere libertatea. Petru însuși, care voia să privească din Peterhof peste Golful Finic și să zică: „Aici este pentru vecie Rusia“. Dar mai ales Suedia, care nu mai avea nici un ducat în trezorerie și era sătulă de nebunia unui rege străin de propria țară. Toți voiau să se sfârșească războiul. În mai 1718, Piotr Șafirov, generalul James Bruce și baronul Ostermann au fost trimiși în insulele Åland pentru a negocia pacea. Dar războiul durase atât de mult timp, încât nimeni nu își mai amintea cauza, ceea ce făcea imposibilă o soluționare. Șafirov și tovarășii lui au revenit la Sankt Petersburg cu mâna goală. Războiul a continuat, dar numai pe teren suedez.

Primăvara vine la Peterhof, aflat în Golful Finic, în mai. Ultimele urme de gheață și rămășițele de zăpadă murdară, mocirloasă, s-au topit deja și aerul temperat alungă amintirea frigului. Din fântâni țâșnește apă, căci un miracol format din țevi, canale și duze pompează apă de mare din golf spre grădini, unde dansează, sclipind, spre bucuria noastră. Copacii tineri, îngrijiți peste iarnă în oranjerie, înfloresc și dau rod, iar marea sclipește sub terasele lungi. Scări din marmură cenușie coboară spre parc, planificat de Petru însuși, ca să se poată zări cele două pavilioane ale noastre: Marly, clădirea din marmură, cu frumusețea ei clasică, riguroasă, și Mon Plaisir, o structură simplă, primul nostru cămin adevărat la Peterhof.

Cât de des aşteptaserăm noi acolo sosirea vaporului de la Sankt Petersburg?

În majoritatea ocaziilor, pasagerii săi erau muraţi până la piele din cauza unei ploi care se revărsase pe neaşteptate deasupra Golfului Finic. Doamnelor le curgea machiajul de pe faţă, iar muzicienii trebuiau să scuture apa din instrumente. Eu şi Petru râdeam cu lacrimi la vederea lor, în timp ce stăteam înăuntru, unde era cald şi uscat, la Mon Plaisir.

Dar zilele acelea de fericire erau de mult duse în dimineaţa aceea din mai, când, la lumina firavă a dimineţii, aşteptam să sosească Alexei.

Capitolul 67

Am privit peste apele tulburi, numai pentru a evita să o văd pe Eufrosinia. Stătea pe un scaun scund, fără spătar, cu chipul senin, dar părul lung şi despletit îi fulgera în jurul capului ca flăcările iadului. Născuse în urmă cu câteva zile. Petru pusese să fie ucis copilul fără întârziere. Am clipit, alungându-mi lacrimile şi am simţit pe buze gustul sărat al apei de mare.

Pietrişul a scârţâit sub picioarele soldaţilor care îl aduceau pe Alexei spre casă. Eufrosinia a inspirat brusc. Nu îl mai văzuse de la despărţirea lor la Veneţia, în urmă cu câteva luni. Petru îl închisese în Bastionul Trubeţkoi din Fortăreaţa „Petru şi Pavel“ la sosirea noastră la Sankt Petersburg. M-am cutremurat. Întunericul desăvârşit al celulelor de acolo învăluia mintea prizonierilor şi îi cufunda cu rapiditate în moarte şi disperare. Nimeni nu părăsea acele camere de tortură întreg sau în viaţă; sau o făcea numai pentru a urca pe eşafod.

Petru stătea în mijlocul camerei, cu mâinile prinse la spate. Am auzit o bătaie în uşă.

Eufrosinia s-a îndreptat de spate. Eu m-am agățat de pervazul ferestrei și am privit afară, ca să mă asigur că mai există viață și frumusețe acolo. Îmi era teamă că, dacă aș fi făcut un singur pas spre Petru, m-aș prăbuși și aș începe să plâng.

— Să intre trădătorul, a strigat el, iar soldații s-au așezat de-a dreapta și de-a stânga ușii, în vreme ce doi bărbați mătăhăloși îl târau pe Alexei înăuntru.

În spatele lor mai vedeam doi soldați. Capul lui Alexei atârna apatic. Deși nu era posibil, slăbise și mai mult. Oare mai putea sta în picioare fără sprijin? Lumina l-a orbit. A ridicat o mână obosită în fața ochilor. Eufrosinia l-a privit pe amantul ei cu răceală, iar Petru a strâmbat din buze.

— Să fie fiul meu atât de periculos, încât este nevoie să fie păzit de șase oameni? Ia te uită, tremură ca piftia! Lăsați-ne!

Alexei s-a tras mai departe, cufundându-și fața în mâinile osoase.

— Lumina... Nu mai suport lumina. Tată, te implor, l-a rugat el.

— Taci! i-a zis Petru. Eu decid când ai voie să vorbești.

Degetele mele își făceau de lucru pe marginea pervazului. Trupul lui Alexei era scuturat de suspine.

— Ridică-ți capul! l-a îndemnat Petru. Să vezi cine este aici.

Într-un târziu, Alexei a observat-o pe Eufrosinia. I s-a tăiat răsuflarea și a dat să o îmbrățișeze, dar Petru l-a împins înapoi fără milă. Alexei s-a clătinat, iar Petru l-a apucat de cot: probabil nu voia ca fiul lui să se împiedice și să moară într-un accident stupid. Nu, doar nu era să scape atât de ușor.

Fata s-a uitat întrebătoare la Alexei, care plângea prins în strânsoarea de oțel a lui Petru.

— Eufrosinia! Te simți bine?

S-a uitat la trupul ei, încă greoi, dar, în mod evident, nu mai era însărcinată.

— Ce s-a întâmplat cu copilul nostru?

A ridicat din umeri, iar pe chip avea o expresie ursuză.

Petru a întrerupt întrebările lui Alexei.

— Nu te obosi. L-am înecat pe copilul tău ca pe un pisoiaș de toamnă, iar Eufrosinia s-a dovedit a fi un supus onest și loial al Imperiului Rus.

Alexei s-a uitat țintă la amanta sa. În ochii săi întunecați se vedea că începe să înțeleagă, iar lucrul acesta era greu de privit. El, Țareviciul capricios, cu toane și arogant, o iubise cu adevărat. Era o mai mare tortură să o vadă pe Eufrosinia stând acolo calmă, în mijlocul nostru, la Mon Plaisir, decât toate interogatoriile prin care trecuse până atunci. S-a frânt în două sub greutatea trădării ei. Întreaga lui ființă s-a topit în lumina soarelui de primăvară. Mă înneca plânsul și mi-am încrucișat brațele, ca să le opresc să se întindă spre el și să îl îmbrățișeze.

— Dă-mi scrisorile, Eufrosinia! a ordonat Petru.

Ea s-a căutat în corsajul rochiei și a scos un pachețel legat cu panglică și i l-a întins, cu un zâmbet prostesc. Îmi venea să o lovesc peste gură.

— Ecaterina Alexeevna, dragă mamă! a strigat Alexei.

La lumina nemiloasă se vedea cum pielea i se întindea galbenă și ceroasă peste țeastă. Îi vedeam coastele acolo unde îi era ruptă cămașa; avea fața și gâtul învinețite și umflate. Am încercat să îi zâmbesc încurajator, dar nu am putut. Pe obraji îmi curgeau lacrimi.

Petru ne privea cu coada ochiului, făcându-și vânt cu teancul de scrisori.

— Alexei Petrovici Romanov, tu ai scris astea și tu i-ai cerut Eufrosiniei să le ardă?

Prizonierul a încuviințat din cap, umil.

— Ea, în schimb, le-a păstrat la pieptul ei ca dovadă a trădării tale. Lângă pielea ei caldă și

moale.

Petru a dus pachetul la nas și l-a mirosit cu o plăcere exagerată.

Alexei a hohotit:

— De ce ești atât de crud, tată? Cu ce ți-am greșit eu, în afară de faptul că m-am născut fiul tău?

Eufrosinia stătea înțepenită pe scaunul ei, dar Petru a făcut câțiva pași spre Alexei și l-a lovit atât de tare, încât l-a răsturnat pe podeaua din marmură.

— Eu te voi judeca pe tine. Tu să nu mai îndrăznești să mă acuzi pe mine de ceva.

Alexei s-a îndoit de durere.

— Sunt pierdut, a icnit el.

Soarele îmi încălzea degetele: lumină, trebuia să rămân aproape de lumină, mi-am zis eu cu disperare și mi-am lins buzele sărate, în timp ce Petru se învârtea în jurul lui Alexei ca un vultur care dă târcoale unui șoricel. A citit prima scrisoare, clătinând din cap.

— În ciuda tuturor eforturilor pe care le-am făcut pentru educația ta, tot faci greșeli și ai un scris execrabil.

Eufrosinia a scos un scurt hohot de râs, în timp ce chipul lui Alexei era scăldat în lacrimi.

— Aha! Iată o scrisoare către împăratul de la Viena. Ia să vedem ce ai avut de spus bețivanului ăluia: „*După cum a auzit Maiestatea Voastră, fiul bastard pe care spălătoreasa i l-a dăruit tatălui meu este la pat cu febră. Tatăl meu face ce vrea, iar Dumnezeu face și el ce vrea.*“ Ce crezi despre aceste cuvinte, spălătoreasa mea? m-a luat el în râs, privindu-mă.

Știa cât mă durea să aud toate acestea.

— După părerea lui Alexei, ce ar vrea Dumnezeu să facă cu „fiul nostru bastard“? Să îl lase să piară, poate?

Mă durea și să respir. Aerul îmi usca plămânii, iar prin venele mele se răspândea ura, care îmi

otrăvea inima cu veninul său. Alexei îl ura pe fiul meu; dorea ca băiatul meu să moară. I-am evitat privirile care mă implorau. Erau lucruri pe care nu le puteam ierta. Petru știa asta. Era păpușarul care mânuia sforile.

Petru nu a așteptat răspunsul meu, ci a deschis următoarea scrisoare.

— Aha, aceasta este pentru verișoara ta Ecaterina Ivanovna, la Mecklenburg. Ascultă, este mult prea amuzantă: „Sper la o revoltă a trupelor rusești în Mecklenburg, pentru a-i pune capăt tatălui meu".

Aici Petru s-a oprit.

Alexei era palid ca moartea.

— Tată, te rog, nu am putere pentru jocuri dintr-astea.

Dar Petru a rămas neînduplecat.

— Încă una, ca să ne distrăm. A, este adresată Senatului rus. Ascultă cu atenție! *„Cruzimea tatălui meu m-a izgonit din țară. De ce pe mine mă urăşte, iar pe copiii celei de-a doua soții îi iubește? Fratele meu, Petru Petrovici, este slab și plăpând. Ar putea muri în orice clipă și Țarul însuşi ne-ar putea părăsi în orice moment. Destinul meu este să conduc Rusia. Nu mă dați uitării. Și vouă v-ar aduce prejudicii acest lucru."*

Petru s-a oprit, apoi a citit cu voce tare, încet și clar: *„Dacă voi fi Țar, voi părăsi Sankt Petersburgul pentru totdeauna și mă voi întoarce la Moscova. Voi arde flota, voi dizolva armata și îi voi izgoni pe toți străinii dincolo de granițele țării noastre. Voi cinsti Biserica și pe Dumnezeul nostru."*

Tăcerea care a urmat era asurzitoare. Știam că, după ce scrisese aceste cuvinte, Alexei nu mai avea nici o șansă. Aceasta era o luptă pe viață și pe moarte, pe care soarta o hotărâse între doi oameni: tată și fiu. Alexei zăcea pe jos, iar Petru stătea în picioare, dominându-l. Eufrosinia își îngropase capul între brațe. Eu nu îndrăzneam să mă mișc.

— Ridică-te, Alexei Petrovici Romanov! i-a ordonat Petru.

Alexei s-a sforțat să se ridice în picioare. Petru a zis, solemn:

— Ca Țar al Tuturor Rusiilor, te acuz de înaltă trădare. Îți recunoști fapta?

Mi-am ținut răsuflarea. Alexei s-a uitat spre Eufrosinia, dar în ochii lui nu am văzut nici ură, nici mânie, ci numai suferință și înfrângere. Ea a răspuns privirii lui, plângând de-acum. Chipul pământiu al lui Alexei s-a strâmbat de rușine.

— Recunosc, tată și Țar al meu, a șoptit, iar cuvintele lui aproape s-au pierdut în sunetul valurilor care spălau pietrele de pe țărmul de sub Mon Plaisir.

În momentul acela m-am frânt în două. O parte a mea a rămas alături de Petru, ca soție credincioasă, în ciuda tuturor evenimentelor sângeroase ale ultimelor luni. Această femeie îi va aparține întotdeauna și îl va iubi pentru amintirile lor fericite. Respira același aer ca el și împărțea patul cu el, dacă el o cerea. Strălucea în lumina lui puternică, astfel încât nimeni altcineva nu îndrăznea să se apropie de ea; nimeni nu îi auzea golul din inimă.

Dar cealaltă femeie s-a eliberat de fațada pe care eu și Petru o mențineam cu atâta grijă și s-a retras în tăcere în interiorul ei. Petru nu va mai pune stăpânire pe ea, nu, niciodată, căci se adăpostise în liniștea adâncurilor din sufletul meu. A plutit ca o barcă fără cârmă, pierdută în curentul vieții mele, până într-o zi, când dragostea unui alt bărbat a ancorat-o într-un ultim port, un loc plin de atâta frumusețe și credință, pasiune și pace, cum nu își imaginase niciodată că ar putea exista. Într-o zi.

Câteodată mai simt încă pe buze aerul înmiresmat de la Mon Plaisir și aud vântul de la Peterhof cum îmi șoptește vorbe înțelepte despre culoarea zăpezii, gustul lacrimilor și nemărginirea mării.

Capitolul 68

În dimineața în care urma să se decidă soarta lui Alexei, am simțit o atingere ușoară pe umăr, dar în zilele acelea somnul îmi era la fel de ușor.

— Țarița, ai un musafir, a șoptit Alice.

Inima a început să îmi bată mai tare. Un musafir nu putea aduce nimic bun la această oră nepotrivită.

— Cine este?

— Boris Petrovici Șeremetiev. I-am spus că este prea devreme ca să primești vizite. Nu ești prezentabilă.

Am coborât din pat râzând.

— Dacă există pe lumea asta un om care să mă fi văzut într-o stare mai puțin prezentabilă, acesta este Șeremetiev. Vin imediat.

Am privit dincolo de chei și de râu, spre zidurile întunecate și rău-prevestitoare ale Fortăreței „Petru și Pavel“. Era începutul unei frumoase zile de iunie: bărcile dansau pe valurile verzi, iar soarele de dimineață făcea râul să lucească atunci când s-a deschis poarta de fier a Nevei. Am văzut un grup de oameni părăsind fortăreața și urcându-se pe barjele care îi așteptau.

M-am încruntat.

— Boris Petrovici nu ar fi trebuit să își fi ocupat deja scaunul la judecata lui Alexei?

Alice a încuviințat în tăcere.

— Dă-mi capotul. Grăbește-te, am zis eu hotărâtă, trecându-mi degetele prin păr în loc de pieptăn.

Șeremetiev aștepta la fereastra anticamerei mele, cu umerii înguști prăbușiți și gâtul încovoiat. Părea mic și singur. Mi s-a făcut milă de el: ce ar fi fost viața lui dacă lucrurile ar fi luat un alt curs? O iubise pe Alice, dar fusese nevoit să renunțe la ea.

Când m-am apropiat, a îngenuncheat cu un oftat, căci îl supăra guta. L-am tras în picioare și l-am sărutat de trei ori, în semn de pace. El a roșit și și-a îndreptat haina.

— Țarița, îți mulțumesc că m-ai primit la o oră atât de matinală...

Alice întețise, între timp, jăraticul din cămin, evitând să privească spre Boris Petrovici. Șeremetiev s-a apropiat de foc târșâindu-și picioarele și sperând că nu voi observa.

— Nu știu cum te simți tu, dar mie îmi este tare frig în ultima vreme.

— Vino, stai lângă mine, am zis eu, așezându-mă pe sofaua din dreptul focului.

Mi-a zâmbit recunoscător – căldura flăcărilor îi diminua durerea din picioarele umflate – dar știam că ajutorul de care avea nevoie nu era acesta.

— Nu te-am văzut de multă vreme, Boris Petrovici. Vechiul meu prieten vine la mine numai dacă îl copleșesc suferințele? Dar trebuie să te previn: dacă fiul tău vrea să își lase barbă sau fiica ta vrea să poarte pantaloni, eu nu te pot ajuta. Sau vrei să pui mâna pe pământuri care îi aparțin lui Menșikov? Dacă-i așa, mai bine dă-le uitării.

Iată, l-am făcut să râdă.

— De-ar fi atât de ușor.

— Dar ce este? am întrebat eu și l-am luat de mână.

— Țarița, a zis el, mi-am devotat întreaga viață Țarului și voi continua să o fac până când îmi voi da ultima suflare. Voi lupta pentru Petru, voi urca în șa, voi naviga și voi ucide pentru el, așa cum am făcut de multe ori, a zis el, îndreptând spre mine un zâmbet îndurerat. Răsufla greu între propoziții. Dar nu pot să privesc cum un tată își judecă propriul fiu. Știi că verdictul pentru Alexei este hotărât deja.

Dacă Șeremetiev, un om de onoare, o spunea, trebuia să fie adevărat. Mi-am mușcat buza.

— Spune-mi cum te pot ajuta.

— Am cerut să fiu eliberat de datoria de judecător la tribunal, dar Țarul l-a bătut pe mesagerul meu cu *dubina*.

Bătrânul meu prieten și-a îngropat capul în palmele mele; părul îi era alb ca zăpada și subțire ca pânza de păianjen. Când a ridicat privirile spre mine, plângea.

— Este un jug pe care nu îndrăznesc să îl port. Acest verdict este împotriva tuturor legilor lui Dumnezeu și ale firii. Un tată care vrea să fie judecătorul fiului său, chemând în ajutor Biserica și tribunalul – nu voi putea muri în pace dacă voi avea vreun amestec în această poveste. Nu îmi place Alexei. Printre toți oamenii răi din Rusia, s-ar putea ca el să fie cel mai rău. Dar totuși...

Am cugetat la vorbele lui.

— Mergi înapoi la palatul tău, *oteț*. Voi rezolva eu chestiunea aceasta.

M-am aplecat mai aproape de el și i-am simțit mirosul vârstei și al morții care se apropia.

— Ești sigur că verdictul a fost deja hotărât? i-am șoptit, căci în zilele acelea zidurile aveau urechi.

M-a privit cu ochi voalați.

— Poate nu de către Biserică sau de tribunal. Dar în inima Țarului – da, sunt sigur.

După ce a plecat, am aruncat o nouă privire spre malul opus: barcagiii vâsliseră de la fortăreață până la Amiralitate, acolo unde urma să aibă loc procesul lui Alexei. Acum se sprijineau de felinarele stradale și priveau la fetele care treceau prin fața lor, fluierând spre ele și strigându-le. Copiii se adunau în jurul lor, uitându-se la barjele care treceau în jos pe râu și bătându-i la cap cu întrebări. M-am îndepărtat de fereastră. Cât timp mai trăiau oameni ca Boris Petrovici Șeremetiev, mai erau speranțe pentru Rusia.

Dar în inima Țarului nu era loc decât pentru moarte.

*

— Dar inima Țarului este în mâinile Domnului; numai El poate găsi răspunsul corect la toate întrebările, a scris tribunalul Bisericii Ruse, care a refuzat să dea o sentință în cazul lui Alexei.

În ochii lor, Vechiul Testament, în care un părinte își pedepsește fiul rătăcitor și neascultător, se opune Noului Testament, care predică iertare și iubire.

Furios, Petru a convocat un tribunal secular; o sută douăzeci și șapte de demnitari ruși se adunaseră la Sankt Petersburg. Eu nu l-am văzut decât o singură dată în acele zile. A intrat în camera lui Petru Petrovici, luându-mă prin surprindere. Împingeam o bărcuță din lemn pe parchet, iar fiul meu imita sunetele vântului, ale valurilor și ale tunetului.

— Bum! a strigat el și a plesnit din palme, iar eu am răsturnat barca de parcă ar fi fost lovită de un fulger.

A strigat de bucurie și eu l-am îmbrățișat, inhalându-i mirosul de soare și de mere timpurii al părului său. Petreceam prea puțin timp singură cu el, îmi fuseseră răpite prea multe momente importante din viața lui. L-am strâns lângă mine, dar el s-a zvârcolit și a strigat:

— Tată! Tătucule!

Nu îl văzusem pe Petru stând în prag cu Alexandr Menșikov, încălțat și pregătit de plecare. M-a furnicat pielea când Petru l-a ridicat în aer pe băiețelul nostru: cât de mic și vulnerabil părea în mâinile tatălui său. Şi pe Alexei îl ținuse și îl sărutase tot așa?

— Văd că ai câștigat o bătălie navală, Țareviciule, așa-i? a întrebat Petru.

Fiul nostru a încuviințat din cap, cu obrajii îmbujorați de mândrie și și-a pus mâinile, plin de încredere, pe pieptul tatălui său.

— Sunt foarte mândru de tine. Ce-ar fi să mergem la Peterhof în curând, ca să îți alegi o barcă?

M-am ridicat, străduindu-mă să par veselă.

— Unde te duci la o oră atât de matinală?

— La fortăreață. Tribunalul are nevoie de mai multe dovezi ale trădării lui Alexei, a zis Petru nonșalant.

— Mai multe dovezi?

Mi-am împletit mâinile peste pântec. Mai erau numai câteva săptămâni până când aveam să nasc. Menșikov a râs și l-a ciupit de obraz pe Petru Petrovici, în joacă.

— Treizeci de lovituri de cnut dezleagă limba oricui.

Mă durea stomacul când m-am apropiat de Petru, pregătită să îl implor. El m-a mângâiat pe păr.

— Nu este ceva cu care să își bată capul o femeie aflată în condiția ta, a zis el, dar eu i-am prins mâna, profitând de acest moment rar de apropiere.

— Petru, te implor, am șoptit. Nu face asta! Nu îți mânji gloria cu sânge din sângele tău. Exilează-l. Trimite-l la un joagăr, într-o mină sau la mănăstire. Dar nu lăsa moartea lui să cadă pe capetele noastre și ale copiilor noștri.

Expresia lui Petru era indescifrabilă.

— Menșikov, cheamă-le pe doamnele Țarinei. Nu îi este bine, are nevoie de odihnă, a ordonat el.

Înainte de a pleca, fiul nostru l-a mai strâns o dată în brațe, iar Petru l-a sărutat cu tandrețe. La mine nici nu mai privea și inima mi se strânsese într-un nod de groază.

După prima rundă a interogatoriului ținut de Țar, Alexei a trebuit să se odihnească trei zile, mi-a spus Alexandra Tolstaia. Abia atunci s-a întremat destul pentru a da din nou ochii cu tatăl său. Răutatea și cruzimea îl ispiteau pe Petru în îmbrățișarea lor tenebroasă, iar el era beat de

putere și de mirosul de transpirație, foc și sânge din camerele de tortură; lungile ore petrecute în bastionul Trubețkoi îi întunecaseră mintea. Orice spunea Alexei, Petru folosea împotriva lui. Nu voia să se oprească decât atunci când nu va mai rămâne nimic de mărturisit sau când nu mai putea fi mărturisit nimic.

După o altă zi și multe ore de agonie pentru Alexei, Petru convinsese tribunalul de înalta trădare a fiului său: Alexei urma să fie executat în mod public. Petru nu a dat el însuși sentința; a lăsat-o în seama tribunalului pe care îl convocase pentru a-l judeca pe fiul lui.

Prințul Alexandr Danilovici Menșikov a fost primul care a semnat verdictul cu o cruce în dreptul numelui său. Mâinile lui Petru au rămas curate. Dar dacă mai era ceva de aflat? Poate că Alexei nu își ușurase încă sufletul în totalitate, în ciuda tuturor torturilor îndurate? Undeva, în întinsul tărâm stăpânit de Petru, ar putea să existe un grup de conspiratori care așteaptă momentul oportun pentru a-l elibera pe Alexei. Pescărușii scoteau țipete stridente deasupra bastionului Trubețkoi, apoi s-au lăsat duși de briza mării spre Golful Finic, în momentul când Petru și oamenii lui s-au îmbarcat pentru ultima oară pe barja care aștepta la cheiul Palatului de Vară, în după-amiaza în care a fost rostită sentința tribunalului.

Îi cunoșteam pe toți. Piotr Șafirov era deja în barcă, se uita țintă la apă, în timp ce prințul Trubețkoi pălăvrăgea lângă el. Tolstoi și Menșikov au venit împreună cu Țarul, care își ținea echilibrul stând cu picioarele depărtate, ca un marinar. De ce s-au dus să îl mai vadă o dată pe Alexei? Pentru ce? Doar mărturisise. Verdictul fusese dat deja.

După ce întunericul zidurilor în formă de stea ale fortăreței i-au înghițit pe Petru și pe oamenii săi, am îngenuncheat în fața unei mici icoane a Fecioarei. Îmi tremurau degetele când le-am împreunat, căutând în minte cuvintele în timp ce

mă rugam pentru sufletul lui Alexei. Alice mi-a amestecat o poțiune făcută din vin fiert, sunătoare și laudanum. Mi-a permis câteva ore de somn lipsit de odihnă, chinuit de coșmaruri în care dădeam naștere unui monstru pe care Petru îl întâmpina cu bucurie, fără nici o ezitare.

Capitolul 69

Când s-a auzit prima izbitură de pumn în ușa dormitorului meu, spre miezul nopții, m-am ridicat în capul oaselor, scăldată de sudoare. Oare visam încă? Alice era albă la față ca o fantomă.

— Cine poate fi, stăpână? a șoptit ea înfricoșată. Au venit să ne ia?

Nici nu mai puteam mișca de frică atunci când s-a auzit o nouă bătaie, puternică și insistentă. Frica mi s-a transformat în furie: chiar dacă la ușă era Diavolul în persoană, îi voi oferi un pahar de votcă înainte să mă ia.

— Vom vedea, am zis, traversând podeaua pentru a deschide ușa, unde mă aștepta un chip cunoscut.

Mi-am pus mâinile în șolduri și am cerut explicații:

— Alexandr Danilovici, ce înseamnă asta?

Menșikov s-a sprijinit de tocul ușii, ca și cum nu îl mai țineau picioarele. Un străjer olog stătea în spatele lui într-o poziție ciudată, ținând în mână un felinar. Acesta arunca o lumină pâlpâitoare care le lungea umbrele pe zid. Nu vedeam bine chipul străjerului din cauza mantalei cu glugă, dar era probabil mult mai bine așa. Menșikov m-a apucat de încheieturile mâinilor.

— Ecaterina Alexeevna, vino cu mine, te rog! Acum. A înnebunit de-a binelea, a bâiguit el.

Puțea a sudoare și sânge, ochii îi erau adânciți în orbite, iar pe față și pe brațe avea pete închise la

coloare. M-am eliberat de strânsoarea lui și i-am trecut un deget peste piele, apoi l-am mirosit.

— Este sânge. V-ați încăierat cu cineva? S-a întâmplat ceva Țarului? am întrebat.

În loc de răspuns, străjerul olog a ridicat felinarul, iar eu mi-am înăbușit un țipăt. Toată pelerina lui Menșikov era plină de sânge.

— Vino, te implor, a șoptit el. Vino repede!

— Dar nu singură, am spus eu, suspicioasă. Alice, ia-ți pelerina, i-am ordonat fetei în timp ce îmi trăgeam cizmele.

I-am urmat pe Menșikov și pe străjerul lui către râu. În orele albe ale nopții, cețurile învăluiau Neva, îndesindu-se pe malul îndepărtat într-o pâclă groasă. Când am ajuns pe barja cu fundul plat, fâșii umede mi se învolburau în jurul gleznelor și îmi udau tivul cămășii de noapte. Magia acestor ore nu mă mai impresiona.

Alice s-a așezat ghemuită pe scânduri în timp ce ologul manevra barja înainte cu mișcări ferme, iar apa se lăsa traversată în tăcere. Eu și Menșikov am rămas unul lângă celălalt; el și-a răsucit degetele, ca să le oprească tremuratul. Nici unul dintre noi nu vorbea. Când am ajuns la Poarta Nevei, Șafirov a ieșit dintre umbre și m-a ajutat să cobor pe mal, iar Menșikov a ridicat-o pe Alice pe chei. Am traversat pasajele înguste ale bastionului Trubețkoi; de pe zidurile prost îmbinate picura apă și se aduna în bălțoace pe podeaua inegală din piatră. Din torțe picura smoală sfârâindă, iar șobolanii fojgăiau la întuneric. Degetele lui Alice s-au agățat de ale mele așa cum se agață un om care se îneacă de o scândură, până ce am ajuns înaintea unei uși din stejar, ghintuită cu piroane de fier. Ferestruica tăiată în ușă era bătută în cuie. Să fie o capcană? Dacă nici în Menșikov nu mai puteam avea încredere?

Mi-am strâns mai bine pelerina în jurul gâtului, în vreme ce ologul întorcea o cheie în lacăt și se retrăgea în întuneric. Balamale ușii au scârțâit, dar

eu am ridicat capul și am pășit înainte. Într-un colț al celulei murdare și fără ferestre un om era întins pe un pat îngust. Dormea, cu o pătură trasă până sub bărbie. Ochii încă nu mi se adaptaseră la lumina întunecată pe care o aruncau flăcările a două lumânări, când din întuneric s-a aruncat spre mine o siluetă și mi-a prins genunchii într-o îmbrățișare. M-am clătinat, gata să cad, dar m-a prins Menșikov.

— Menșikov, ajutor! am strigat eu, înainte să recunosc capul negru ale lui Petru.

Și-a îngropat fața în pelerina mea, suspinând, udându-mi cămașa de noapte deja umedă cu lacrimile lui, cu sudoare – și sânge.

— Ecaterinușka, a mormăit el. Slavă Domnului! Eu nu am făcut nimic, mă auzi? Nu a fost vina mea, orice zic ei. Ajută-mă! Nu este vina mea, a strigat el, iar rugămințile lui răsunau ca un ecou în celula cu pereții goi. Ajută-mă, ajută-mă, ajută-mă... zicea aplecat în față, clătinându-se și urlând ca un animal.

— Ajută-mă, Menșikov, am zis eu și împreună l-am târât pe Petru până la un scaun.

S-a prins de mijlocul meu și prin materialul subțire îi simțeam respirația fierbinte.

— Acum, că ești aici, totul va fi bine. Nu am făcut nimic. Nu este vina mea, bâiguia el din nou.

Alice a îngenuncheat, luând între mâinile ei mâinile lui Petru, iar eu m-am apropiat de pat. Abia atunci l-am văzut pe omul care stătea pe jos, lângă pat, cu capul îngropat între mâini. L-am atins pe umăr. Era Tolstoi, cu chipul golit de expresie. Sângele din vene mi-a înghețat de frică și aveam un presentiment care îmi dădea ghes să mă întorc pe călcâie și să fug. Dar nu am făcut-o, ci m-am aplecat peste marginea patului și l-am privit cu atenție pe bărbatul adormit. Era Alexei, dar totuși nu era el. Pielea îi era învinețită, iar ochii îi ieșiseră din orbite, avea gura deschisă, falca îi atârna moale și ruptă, dinții îi erau rupți și unii îi

lipseau. Limba umflată îi fusese ruptă și îi atârna într-o parte. Nasul era bombat și strâmb, urechile aproape smulse. Nu dormea: nu, era mort.

— Alexei, am șoptit eu, în stare de șoc.

Mă străduiam să îmi domolesc greața care mă încerca și să îi închid pleoapele. Dar nu se lăsau închise, iar el se holba la mine, acuzându-ne pe toți de moartea lui. Când am încercat să trag pătura de pe trupul lui, Tolstoi m-a oprit.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu face asta, Țarița, m-a implorat el. Porți în pântece un copil.

Nu l-am luat în seamă, dar starea în care era Alexei m-a făcut să dau înapoi de groază, în ciuda avertismentului lui Piotr Andreevici. Menșikov m-a ținut strâns până ce mi-a trecut amețeala și mi s-a mai domolit greața. Carnea îi fusese smulsă de pe membre cu cleștele încins în foc și toate oasele îi erau rupte. Capetele sale zimțate și ascuțite îi pătrunseseră în pielea înnegrită de semne de arsură și vărgată de urme de bici peste genunchi, șolduri și piept. Nici pe câmpul de luptă nu îmi fusese dat să văd o asemenea imagine; nici un animal sălbatic nu își trata prada astfel.

— Doamne Dumnezeule! am gemut eu.

Petru și-a ridicat capul din poala lui Alice.

— Nu am făcut nimic, crede-mă!

Alice l-a îmbrățișat, iar el a hohotit ca un copil la pieptul ei.

Mi-am învins sila și groaza și i-am mângâiat părul subțire și încâlcit.

— Acum ai parte de liniște, am murmurat eu.

Tolstoi și-a supt dinții când capul lui Alexei s-a desprins de trup și s-a rostogolit într-o parte, ca o minge. Fusese decapitat! Mi-am acoperit gura cu mâna, înfricoșată, dar Menșikov nu m-a lăsat să fug de acolo.

— Țarul a făcut-o, a zis el șoptit. Petru a înnebunit de furie când Alexei a murit în timpul celei de-a doua torturi. A fost un miracol că băiatul a supraviețuit atât de mult, cu ajutorul Domnului

sau al Diavolului. Petru era atât de furios, că a pus mâna pe sabia mea și a decapitat trupul decedat al lui Alexei. Iar acum a înnebunit de-a binelea.

Auzeam cuvintele lui Menșikov, dar nu le înțelegeam. Îmi clănțăneau dinții, iar în burtă simțeam o durere mistuitoare. Nu cumva urma să intru în travaliu aici, în mijlocul acestei orori?

— Ecaterina, ce să facem? m-a întrebat Menșikov, cu glas insistent. Alexei trebuie înmormântat cu mare pompă, altfel vor fi zvonuri că Țarul l-a omorât.

— Zvonuri? Dar ce alt motiv putem da? am zis eu, gâtuită.

Menșikov și-a ciufulit părul plin de sânge și s-a gândit.

— Poate un atac de apoplexie. Sau o boală de plămâni? Toată lumea știe că avea o sănătate șubredă...

Vocea îi era pierdută. Dacă el însuși nu era convins, cum putea Rusia să spere că va înșela întreaga Europă?

Mi-am mușcat buza până la sânge, gândindu-mă la ce era de făcut. I-am aruncat o privire lui Alice. Petru plângea încă în poala ei, udându-i fusta.

— Menșikov, adu-l pe doctorul garnizoanei. Zi-i să își aducă medicamentele și instrumentele, am ordonat eu.

După câteva minute a venit omul care în mod evident fusese ridicat din pat, căci purta încă scufia de noapte și sub manta i-am văzut picioarele goale. S-a înclinat, aruncând priviri spre cadavrul de pe pat.

— Dă-ne tot ce este necesar ca să îi îngrijim rănile, am zis, luând geanta doctorului. Avem nevoie de alcool. Mult. Ești liber să pleci, dar uită ce ai văzut, dacă ți-e dragă viața.

Menșikov l-a împins afară, iar eu am desfăcut sticla de votcă și am trecut o ață groasă prin ochiul mare al unui ac. Apoi m-am apropiat de Alice și i-

am luat mâinile într-ale mele. I-am simțit degetele care tremurau.

— Alice, trebuie să te rog să faci ceva pentru mine. Este monstruos, dar nici eu, și nici Țarul nu vom uita dacă ne ajuți în seara aceasta.

— Despre ce este vorba, stăpână?

Inima îmi bătea cu putere de groază și de repulsie când am rugat-o:

— Te rog să speli trupul lui Alexei cu votcă; curăță-l și pune-i oasele la loc. Trebuie să arate din nou ca un om.

A dat să se ridice și să facă un pas spre trupul mort, dar eu am ținut-o pe loc.

— Alice, va trebui să îi coși și capul la loc.

Am vorbit foarte încet și blând, ca și cum speram să nu aud acele cuvinte înfiorătoare. În lumina crepusculară a celulei, Alice a încuviințat din cap pe mutește. I-am întins acul și ața. S-a apropiat de patul lui Alexei, cu rochia foșnindu-i, cu umerii lăsați, strângând între mâini sticla de votcă, o cârpă și acul. Tolstoi s-a ridicat fără nici o vorbă, cedându-i locul de lângă cadavru.

— Ajutați-mă, domnilor, a șoptit ea când s-a așezat.

Menșikov l-a întors pe Alexei, astfel încât umerii lui să ajungă pe genunchii ei, iar capul i s-a rostogolit în poală. Ochii ei au întâlnit privirea lui goală. I-a venit să vomite, dar a făcut prima împunsătură de ac în pielea învinețită și a cusut capul de trunchi, făcând câte un nod după fiecare cusătură și tăind ața cu cuțitașul din geanta doctorului. Cu fiecare cusătură, degetele îi deveneau mai sigure și a continuat să lucreze în tăcere, în timp ce noi priveam. Lacrimi mute îi curgeau pe obraji și picurau fierbinți pe chipul mort al lui Alexei. La lumina lumânărilor, Alice părea atât de blândă și de îndurerată, încât bărbații din jurul ei și-au plecat ochii, rușinați.

Primele culori ale zilei se îngrămădeau pe cerul alb al nopții când am luat barja înapoi spre Palatul

de Vară, împreună cu Petru. Apa înghițea cârma cu un plescăit sec. Petru îmi încleștase mâinile în tăcere, iar degetele îmi amorțiseră. Abia când ajuns la pasarela ce ducea spre palat a ridicat capul.

— Spune-mi că nu sunt un animal, Ecaterinușka. Spune-mi, a șoptit, iar lumina dimineții a pătruns în ochii lui roșii, epuizați. Spune-mi că vei rămâne mereu alături de mine, m-a implorat, agățându-se de tivul cămășii mele, în vreme ce valurile se spărgeau de prora bărcii.

În timp ce îmi căutam cuvintele, el a ridicat privirile spre cerul palid.

— Știi ce au jurat călăii din bastion? Că sufletul lui Alexei a părăsit trupul lui în forma unei ciori.

Și-a îngropat fața în mâini. Când am vrut să îl alin, a sărit în picioare. Bărcuța s-a clătinat când el a ridicat pumnul spre cer, amenințător:

— Pun eu mâna pe tine! Așteptați și-o să vedeți voi! Voi toate...

Răsuflarea lui grea și chinuitoare umplea tăcerea din jur. Neva curgea înspre Golful Finic. Noaptea palidă pierea, topindu-se în lumina zilei. Primele raze ale soarelui mă încălzeau după ororile la care fusesem martoră. L-am ajutat pe Petru să se întindă spre cei doi lachei care ne așteptau la capătul pasarelei, iar odată ajunși în dormitorul lui, i-am dat o poțiune puternic narcotică.

În seara următoare, Petru a sărbătorit a noua aniversare a victoriei de la Poltava. A râs și a aclamat mai tare ca niciodată și a silit mai mulți oameni ca niciodată să țină la depărtare somnul și demonii lui prin simpla lor prezență. Îmi era foarte cald, căci eram acoperită de rochii grele, bijuterii și machiaj gros, pe care mi-l aplicasem pe față la ordinele lui. Petru bea ca un cal, dând pe gât o cupă după alta, dar eu aruncam pe furiș fiecare al doilea pahar de vin de Tokay. Sărbătoarea Poltavei a continuat cu festivitățile de ziua de nume a lui Petru, iar în zilele care au urmat am fost nevoită să îndur slujbe religioase lungi, supeuri, jocuri de

artificii, parade și chefuri cu băutură. Trimișilor din toată Europa li se interzisese să menționeze numele lui Alexei: murise ca un trădător și nimeni nu trebuia să îl plângă. Am văzut cum ambasadorul francez, Campredon, își nota cu înfocare totul în carnețelul său.

Trupul îmbălsămat al lui Alexei a fost depus cu mare pompă, sub cupola Bisericii Sfintei Treimi. Sicriul său a fost păzit de un soldat înalt și mătăhălos, a cărui adevărată sarcină era să nu lase pe nimeni să se apropie prea mult. La gâtul lui Alexei fusese înfășurată o minunată eșarfă persană din mătase: nimeni nu trebuia să vadă cusăturile lui Alice. Oamenii au trecut prin fața fostului Țarevici într-o adorație obtuză și mută, rugându-se în tăcere și ștergându-și ochii. În vremea aceasta, curtea încă nu își revenise de pe urma celor mai recente sărbători.

Mențikov s-a aplecat spre mine și mi-a șoptit:

— În capul meu, cântecele de băutură se amestecă cu imnurile, așa că ar fi mai bine să tac.

În timpul slujbei, Petru a vărsat șuvoaie de lacrimi, cu mâinile împreunate în rugăciune. Când Feofan Prokopovici a citit pilda fiului lui Absalom, care l-a trădat pe tatăl lui, Țarul a ascultat cu multă atenție. Odată sfârșită slujba, s-a apropiat de sicriul lui Alexei: s-a clătinat și s-a ținut de marginea sa până și-a revenit destul încât să poată săruta buzele reci ale lui Alexei, care nu se vor mai îndoi niciodată de lucrarea tatălui său în Rusia. Când s-a îndreptat, obrajii îi erau îmbujorați, iar ochii lucioși nu se opreau asupra nici unui lucru. Privea înainte, peste capetele mulțimii, departe, în viitor.

Capitolul 70

Tolstoi a fost făcut conte drept mulțumire pentru că îl găsise pe Alexei, iar singura persoană pe care

aș fi vrut să o văd biciuită și torturată a scăpat nevătămată: Eufrosinia s-a măritat cu un ofițer și a dus o viață liniștită și prosperă. În iad, speram eu, va primi pedeapsa dreaptă pentru cruzimea ei. La două luni după moartea lui Alexei, am dat naștere unei fetițe.

— Data viitoare va fi băiat, Ecaterinușka, a zis Petru cu inima ușoară, când mica Țarevnă Natalia îl strângea de deget. Este puternică ca un urs.

Am făcut-o pe Alice primă doamnă de onoare. Șuvițe de gheață apăruseră prematur în părul blond-cenușiu al lui Alice. Nu avea încă treizeci de ani. Dar noaptea în care murise Alexei îi răpise tinerețea.

Primii fulgi de nea se rostogoleau din cer în noaptea în care îl sărbătoream pe Sfântul Andrei în Palatul lui Menșikov de pe Insula Vasiliev, care era în întregime proprietatea sa. În clipa în care mâncarea a fost așezată pe masă, ușile duble ale sălii aurite s-au deschis și a intrat un mesager. Era acoperit de noroi din cap până în picioare și abia își putea înfrânge oboseala ca să vorbească.

Menșikov s-a ridicat ca să se ducă spre el, în vreme ce Petru se admira păsările vorbitoare frumos colorate pe care i le arăta sclavul maur Abraham Petrovici Hannibal. Petru îl trata pe omul acesta ca pe un membru al familiei, ba chiar îl trimisese la Paris la studii.

— Dă-mi să beau, ticălosule, zgârcitule! țipa una dintre păsări.

— Taci, cap pătrat! răspundea alta.

Petru se scutura de râs și umplea bazinul păsărilor cu votcă.

— Asta îi va face mai vorbăreți.

Menșikov a ajuns în dreptul mesagerului, l-a ascultat și a dus o mână la gură, uimit. Ochii lui îl căutau pe Petru, care trăgea de penele roșii și albastre din coada păsării.

— Ce dar minunat! Mulțumesc, le voi ține la Mon Plaisir, a zis el.

Abraham a făcut o plecăciune, iar mușchii i-au jucat sub pielea întunecată, catifelată; femeile care îl priveau au oftat ușurel.

Mesagerul a băut cu sete dintr-un pahar cu bere și a gustat dintr-un os cu carne de porc, în timp ce Menșikov își croia drum prin mulțime spre Petru, care a ridicat ochii spre el.

— Ce-i cu fața asta acră, Alekașa? a întrebat el cu un rânjet pe față. Ești gelos pe păsările mele?

Alexandr Danilovici s-a înclinat.

— Măria Ta, dușmanul tău, Carol al XII-lea, regele Suediei, este mort.

Petru a continuat să mângâie penele colorate ale păsării cocoțate pe umărul lui.

— Mort? Carol al Suediei? Nu este posibil.

— Conducea un asediu asupra unei fortărețe din Norvegia când a fost lovit de un glonț. Soldații l-au dus după ei zile întregi, dar rana a început să se infecteze.

Petru a întins pasărea lui Abraham, s-a întors spre sală și a bătut din palme: o dată, de două ori și apoi de trei ori. Muzica s-a oprit, iar vocile s-au domolit.

— Vărul meu, regele Suediei, a murit, a strigat el, după care a ridicat triumfător pumnii în aer. Carol al XII-lea este mort. Inamicul Rusiei a dispărut.

Cuvintele lui au căzut ca pietrele într-un lac, producând cercuri de tăcere uluită. Carol fusese o parte a vieții noastre atâta vreme, încât o lume din care el nu mai făcea parte părea de necrezut. Petru a apucat cupa-vultur cu ambele mâini.

— Norii negri au dispărut. Trăiască lumina! a strigat el, pregătit să bea până la fund.

Dar înainte ca oaspeții să apuce să se alăture toastului și bucuriei sale, cineva a scos un suspin de disperare. Petru s-a răsucit brusc, cu chipul înnegurat, iar mie mi s-a tăiat răsuflarea. La o masă de lângă noi stătea cea mai frumoasă femeie pe care o văzusem vreodată. Plângea, dar lacrimile

nu diminuau strălucirea ochilor migdalați, cu striații de aur și chihlimbar; cosițele blonde, de culoarea mierii, se desfăcuseră, iar sânii plini se ridicau și coborau odată cu suspinele de durere.

— De ce plângi, fetițo, când a murit cel mai mare dușman al patriei tale? Îl jelești pe câinele ăla? a tunat Petru.

Femeia a îndurat privirile lui de furie arzătoare, fără să dea nici un semn că s-ar teme.

— Nu îl jelesc pe inamicul nostru. Dimpotrivă, a zis ea, cu o voce delicată ca un clopoțel din bronz.

— Atunci de ce plângi?

Petru stătea amenințător deasupra ei, iar fata s-a ridicat în picioare, refuzând să se lase dominată. Ochii li s-au întâlnit.

— Plâng pentru că acum pacea este mai departe decât a fost vreodată. Moartea lui Carol nu poate fi urmată decât de confuzie și luptă pentru putere, Măria Ta.

Petru a rămas pe gânduri. L-am văzut înmuindu-se.

— Cum te cheamă? a întrebat-o, ștergându-i o lacrimă de pe obraz.

— Maria Cantemir, prințesa Moldovei.

Petru a depus un sărut pe degetele ei.

— Prințesă, frumusețea îți depășește înțelepciunea sau este invers?

Am observat că genele lungi îi umbreau bujorii obrajilor. Petru nu i-a dat drumul mâinii, ci a strigat:

— Să bem pentru înțelepciunea prințesei din Moldova! Și să plângem pentru pacea care pare și mai greu de obținut.

Toți cei prezenți au început să jelească, ascultători, în cupele lor, dar eu o cercetam pe Maria Cantemir. Îmi aminteam bine de ea din campania noastră de pe Râul Prut, în urmă cu mulți ani. Pe atunci era un copil incredibil de frumos, dar asemenea promisiuni sunt adesea

mutilate de boală sau de o moarte timpurie. În seara aceasta, penele păsărilor lui Abraham păleau prin comparație cu frumusețea prințesei, a cărei piele scânteia în culoarea mierii sălbatice.

— Dumnezeu să ne apere și să ne dea pace! a rostit ea toastând spre Petru, fără să își ia ochii de la el.

Păsările frumos colorate au cârâit, dar în urechile mele se auzeau țipete stridente care acopereau muzica, uralele și râsetele mulțimii. Nu îmi fusese niciodată teamă de celelalte amante ale lui Petru, sau de nepoata lui, copila Ecaterina Ivanovna. Dar această femeie mă va face să sufăr, o știam bine.

Capitolul 71

Dumnezeu să ne dea pace, dar numai după intrigile pentru putere prezise de Maria Cantemir: noua regină a Suediei, Ulrica Eleonora, a apelat mai întâi la ajutorul Angliei. Obedient, amiralul Norris a atacat bastioanele rusești de pe malurile de sud ale Suediei, dar singura victimă a acelei ambuscade a fost un câine vagabond și o baie publică ce a izbucnit în flăcări. Povestea i-a făcut pe Petru și pe Menșikov să râdă cu lacrimi. În primăvara de după moartea lui Alexei, a început al doilea Congres de Pace de la Åland.

Dar în inima mea nu era pace. Când *ottepel*-ul a dezghețat pământul și mințile, fiul meu cel mic a căzut la pat cu febră. La o zi după ce i-au apărut primele pete stacojii furioase în spatele urechilor și pe brațe, Petru Petrovici și-a pierdut cunoștința. Nu am mai plecat de lângă el, ci m-am mutat cu totul în camera copiilor, unde îi vorbeam, îi spălam pielea fierbinte, îi sărutam chipul și degetele și îi răceam aerul cu un evantai. Când mă prăbușeam, epuizată, pe salteaua întinsă pe podea, mă rugam,

oferindu-i Domnului un schimb disperat. Să ia tot ce aveam, sau tot ce mi-aș fi dorit vreodată, dar să îmi lase băiatul. M-am auzit șoptind cuvinte infame, care ar fi putut să îl întoarcă pe cel Atotputernic și mai mult împotriva mea.

— Ia-mă pe mine! Ia-o pe Anna, Doamne! Ia-o pe Elisabeta! Ia-le pe amândouă, ia-ne pe noi toți, dar, te rog, pe el lasă-l să trăiască!

Vederea trupului mic, cuprins de febră, îmi lua mințile; în orele acelea, lacrimile nu mi s-au uscat o clipă.

Țarul era pe drumul de întoarcere de la Peterhof: m-am rugat să ajungă repede lângă mine, să mă ajute să îndur această încercare. În noaptea următoare m-am rugat fără încetare, dar când au apărut zorii, fiul meu nu mă mai auzea. Avea ochii sticloși și mijiți, ca și cum lumina îi provoca durere. Pielea îi era atât de aprinsă, încât orice atingere a mea lăsa o urmă albă pe trupul lui fierbinte și plăpând. Nu mai ajungeau la el nici vorbele mele, nici iubirea mea; degetele lui dragi zăceau într-ale mele, lipsite de vlagă. Blumentrost voia să îi ia sânge; Menșikov m-a ținut cu toată forța ca să nu îl biciuiesc pe doctorul șarlatan.

În acea seară, băiețelul meu și-a dat ultima suflare chinuită. Petru Petrovici, Țareviciul, era mort. Când pieptul lui mic nu s-a mai ridicat și nu a mai coborât, am auzit pe cineva urlând. Părea un animal la abator. Abia mai târziu mi-am dat seama că eu fusesem. Nu îmi mai amintesc nimic; nici că m-am zgâriat pe față până la sânge, nici că mi-am smuls smocuri de păr. Mâinile și brațele îmi erau pline de sânge după ce lovisem cu pumnii în pereți, spărsesem oglinzile și mă tăiasem cu cioburile lor, pe tot corpul, ca să îmi domolesc durerea din suflet.

Petru a fost cel care m-a readus în simțiri cu propria durere și suferință: îi era greu să găsească alinare în credința că aceasta era voia lui Dumnezeu. Intensitatea pierderii era prea mare.

Zăceam întinsă peste trupul fiului nostru, îmbrățișându-l, mângâindu-l și sărutându-l. Ușa s-a deschis deodată. Țarul era încă încălțat cu cizmele lui murdare, iar chipul îi era înnegrit de ploaie și de murdărie.

— Fiul meu! a strigat el.

Ne-a luat pe amândoi în brațele sale și ne-a strâns atât de tare, încât am rămas fără suflare, până ce m-am lăsat pradă îmbrățișării sale și durerii. După ce ne-a dat drumul, Petru a ridicat trupul fiului său cu grijă, de parcă băiatul nostru ar fi fost făcut din sticlă. Lacrimile curgeau șuvoi pe chipul lui Petru, în timp ce implora:

— Spune-mi că ești viu, îngerașul meu. Nu îl lăsa singur pe tatăl tău. Am nevoie de tine, Țareviciule! Spune ceva!

Gâtuit de durere, s-a ridicat privind în jos, la chipul mic și lipsit de viață: fiul nostru părea sculptat în fildeș. Țarul l-a îmbrățișat, strângând trupul firav la pieptul lui imens, apoi a ridicat privirile spre ceruri și a scos un țipăt care l-a făcut pe preotul ghemuit într-un colț să se închine de spaimă.

O vreme am rămas îmbrățișați, ținând între noi copilul. Nu mă mișcam, doar inspiram izul slab al părului lui Petru Petrovici, care începea deja să se piardă. Pielea îi devenea de ceară, dar eu îi strângeam în continuare degetele, sperând că va răspunde. Era în zadar. Țareviciul era mort, iar odată cu el murea speranța noastră.

După multe ore, dacă nu cumva după o zi întreagă, Menșikov a fost cel care a îndrăznit să ne ia copilul din brațe. L-am lovit, l-am zgâriat și l-am mușcat, dar el nu i-a dat drumul. Într-un final, Țarul m-a condus în odăile mele, unde mă așteptau doamnele de onoare, îmbrăcate deja în negru și acoperite cu voaluri grele.

Petru nu a rămas: unde s-a dus, nu știu.

Alexandr Danilovici Menșikov și Piotr Șafirov s-au îngrijit de funeraliile Țareviciului. Țarul, după

cum am aflat mai târziu, când sminteala mi s-a ridicat de pe minte, s-a încuiat în camerele sale zile întregi, unde a băut multe sticle de rachiu și votcă. Păsările tristeții și-au făcut cuib în toate cotloanele sufletului meu. De mai multe ori m-am gândit să îmi iau viața. De ce nu a putut Dumnezeu să mi-l lase numai pe acest copil, numai pe fiul meu, a cărui viață însemna atât de mult pentru Petru și pentru mine, pentru o țară întreagă și pentru poporul său numeros? Rusia avea nevoie de un moștenitor.

Săptămâni mai târziu, m-am trezit de dimineață și am auzit voci venind dinspre biroul meu. Când m-am apropiat, în picioarele goale și în cămașă de noapte, l-am găsit pe Petru stând la fereastră. Inima mi-a tresărit: era încă acolo, era încă cu mine.

— Dragostea mea? am zis eu încetișor.

S-a întors spre mine și m-am speriat: era Petru și totuși nu era el. Fața îi era umflată și ochii injectați, cu pupile mici ca niște vârfuri de ace. Probabil era beat sau amorțit de altceva, mi-am zis eu. El a scos un râs amar.

— Nu îți face griji, Ecaterinușka! Amândoi suntem urâți ca noaptea. Petru Petrovici a luat toată frumusețea cu el în mormânt. A întins mâna spre mine. Vino aici!

Avea dreptate, o știam bine: nu reușeam să țin la depărtare păsările tristeții decât cu votcă și trebuia să beau câteva vedre înainte ca ele să se retragă posace în cuiburile lor și să mă lase în pace. Am făcut un pas spre el și l-am luat de mână. Degetele lui s-au împletit cu ale mele; mă simțeam ca altă dată.

— La ce te uiți? am întrebat.

— La ei, a zis. La copiii lui Alexei.

Printre tufișurile de trandafiri, Petrușka, fiul lui Alexei, se juca cu sora lui mai mare. Copiii întinseseră o frânghie între două statui și săreau peste ea, jucându-se de-a poneiul și maestrul de

manej. Ce sănătoși păreau! Râdeau, cu obrajii îmbujorați de aerul curat. Același gând îl încerca și pe Petru: în vremea aceasta, pe fiul nostru îl mâncau viermii.

— Cum de este nepotul meu atât de puternic și de chipeș? a murmurat el.

De la moartea lui Alexei, nimeni nu îndrăznise să mai vorbească despre el.

— Și uită-te la sora lui. Este frumoasă. Fiica acelei mâțe nemțești costelive are păr lucios și dinți albi și drepți.

M-am sprijinit de el.

— Nu îi urî numai pentru că sunt ai lui, am șoptit. Crește-i așa încât să fie copii buni ai casei tale. Nu trebuie învinovățiți pentru că sunt copiii tatălui lor.

Pe mine, bucuria copiilor mă alina, dar Petru a dat din cap dezaprobator.

— Zilele lor de naștere nu vor face parte din calendarul curții. Petrușka nu va ajunge niciodată țarevici, ca să nu mai vorbim de țar. Este destul dacă învață să scrie și să citească. Mai multă educație nu este necesară. Fiul lui Alexei nu va conduce niciodată Rusia, a decretat el cu o expresie implacabilă pe chip. S-a eliberat din îmbrățișarea mea și s-a depărtat câțiva pași.

— Petru, am început eu, dar el a clătinat din cap.

— Dumnezeu m-a pedepsit prea mult ca să mai ajung la un acord cu el. Mă voi afla la Peterhof, dacă ai nevoie de mine.

Durerea din vocea lui mi-a apăsat inima mult timp după plecarea lui. Am închis draperiile, izgonind lumina puternică a primăverii, dar pânza nu reușea să înăbușe strigătele fericite ale copiilor. Am pus prea multe linguri de laudanum în vinul meu fiert și m-am întors în pat în toiul zilei. În visele mele, țipetele păsărilor durerii semănau cu râsetele copiilor.

Petru abia dacă a menționat moartea micului nostru fiu în scrisorile sale săptămânale către Europa, dar vestea s-a răspândit ca un foc scăpat de sub control. Sigur că știa, așa cum știam și eu, și toți ceilalți, ce se zicea în toată Rusia și Europa: ochi pentru ochi, dinte pentru dinte și fiu pentru fiu. Lumea vedea în moartea micului nostru Petru pedeapsa pentru suferințele lui Alexei, așa cum o vedeam și noi înșine. Nimeni nu îndrăznea să o spună cu voce tare, în afară de un călugăr care trăia într-una din mănăstirile lui Menșikov. Omul a fost fiert de viu într-un cazan uriaș. Pedeapsa nemiloasă nu a putut ascunde adevărul dureros. După moartea Țareviciului, Petru a fugit din Sankt Petersburg. Știam că nu își va petrece nopțile singur, dar niciodată nu îmi fusese atât de teamă că voi pierde tot ce iubeam.

În toamnă, Congresul de la Åland a eșuat pentru a doua oară în încercarea de a pune capăt Marelui Război Nordic. Pavel Iagușinski, James Bruce și Ostermann o învinuiau pe regina Ulrica Eleonora a Suediei.

— Nu își dorește pacea și este încăpățânată ca o țărancă, a zis Iagușinski la cină. O femeie pe tron, ce idee! Ar trebui să îl încoroneze pe soțul ei.

L-am lovit în joacă cu evantaiul.

— Nu văd de ce o femeie ar domni mai rău decât un bărbat!

El a clătinat din cap.

— Ba să am iertare, Țarița, femeile nu își pot controla mintea. Gândurile lor sunt împrăștiate; femeile sunt ca găinile, aleargă după cinci boabe deodată.

Petru mi-a făcut semn cu ochiul pe deasupra tocăniței din miel, plescăind din buze.

— Ce zici, Ostermann? l-a întrebat pe cancelarul său, amuzat.

Germanul și-a ținut ochii în pământ. Nu se uita niciodată în ochii altora, ca să nu își trădeze adevăratele gânduri și sentimente.

— Sunt de acord. Femeile nu văd diferența dintre lucrurile importante și cele triviale. Ca femeie, îți stabilești un singur țel și îl duci la îndeplinire. De aceea Țarul este țar.

Nu voiam să le stric distracția, dar simțeam că toată lumea avea același gând în minte. Țarul era țar, dar avea trei fete sănătoase și nici un fiu.

Nepoata lui Petru, ducesa Ecaterina Ivanovna, a fugit din Mecklenburg la sosirea britanicilor, împreună cu fetița ei. Am auzit că soțul ei o bătea și o viola cu regularitate, așa că o armată invadatoare trebuie că i-a oferit o bună scuză ca să plece. Când s-a mutat, fericită, înapoi la mama ei, Țarița Praskovia, am luat-o pe mica prințesă de Mecklenburg și am crescut-o alături de fiicele mele. Era un gest de mulțumire făcut Praskoviei, care avusese atâta grijă de Anna și de Elisabeta de fiecare dată când trebuise să îl urmez pe Petru.

La scurtă vreme după aceea, într-o scurtă ceremonie privată, tatăl lor le-a acordat titlul de Țarevna ambelor fete. Natalia trebuia să aștepte această onoare până ce mai creștea. Mi se umplea inima de bucurie pentru ele, căci acum erau prințese moștenitoare ale Tuturor Rusiilor. Anna, toată numai bucle negre și ochi albaștri ca ai tatălui ei, mi-a făcut semn cu ochiul când m-a văzut ștergându-mi câteva lacrimi. Elisabeta a zâmbit, cu dinți lucioși ca perlele și priviri vioaie ca ale unei păsări, când Petru i-a tăiat mantia subțire ca voalul de pe umeri, în semn că acum era femeie în toată firea. Desigur, înțelegeam cu toții că ele nu erau decât înlocuitoare, până la nașterea unui alt fiu, dar chipurilor lor fericite și ținuta mândră îmi dădeau o nemăsurată fericire.

*

În luna mai a anului următor, Anglia s-a retras din zona baltică definitiv, iar negocierile de pace

au reînceput pentru a treia oară în orașul finlandez Nystad. La momentul acela nu mai sângerasem de trei luni la rând: oare întâlnirile grăbite, pentru care Petru abia mai găsea timp și chef, mă ajutaseră din nou să ajung într-o stare binecuvântată? Am numărat pe degete: da, se părea că în toamnă ni se va naște alt copil. Trebuia să îi dau vestea cea bună lui Petru – vom râde și ne vom bucura împreună, așa cum făceam altădată! Am sunat din clopoțelul de argint de pe noptiera mea, iar Agneta a intrat grăbită, cu obrajii îmbujorați și ochii lucioși. Mi-am coborât picioarele peste marginea patului.

— Agneta, te lenevești. Dacă ar ști mama ta, te-ar pune să cureți soba ca pedeapsă.

Agneta a chicotit și a ascuns ceva între faldurile rochiei.

— Ce ai acolo?

Ea a roșit.

— Nimic, Țarița. Doar o cărticică.

Am întins mâna spre ea.

— Ești roșie precum cireșele, nu poate fi o cărticică nevinovată. Dă-mi-o, chiar dacă nu știu să citesc.

Mi-a dat cartea, care era legată în piele frumoasă, stacojie.

— Sunt multe imagini colorate în ea, a spus fata râzând.

Coperta mirosea a iasomie și a lemn de santal când am deschis primele pagini, iar imaginile erau mai mult decât frumos colorate. Am întors cartea pe toate părțile, amuzată la rândul meu.

— Vaaai, dar asta pare foarte dificil de făcut! Chiar face cineva așa ceva? De unde o ai?

— Este din China, iar în *gostini dvor* valorează greutatea sa în aur. Privește aici, Țarița! a zis ea, deschizând cartea la o pagină unde un bărbat era satisfăcut de două fete în același timp.

— Trebuie să i-o arăt Țarului. Va fi încântat. Ți-o înapoiez în scurt timp.

— Să te îmbrac, Țarița?

— Ajunge pelerina. Oricum trebuie să îi spun ceva.

Privirea ei s-a oprit asupra pântecelui meu și a zâmbit fericită.

*

Am traversat coridoarele private care duceau spre odăile lui Petru, privind la celelalte imagini din cartea cea păcătoasă. Incredibil: trebuia să încerc asta cu el! Când am împins ușa ce ducea spre anticamera lui, lacheul, care dormea ghemuit ca o pisică pe pragul ușii, s-a frecat la ochi și s-a ridicat în picioare, părând jenat.

— Țarița! Nu cred că Țarul este pregătit de vizite, s-a bâlbâit el.

L-am plesnit peste umăr, râzând.

— Băiete, l-am văzut pe Țar de multe ori deloc pregătit de vizite, așa că piei din ochii mei și du-te să mănânci niște cașă la bucătărie.

Dar el a blocat ușa de la dormitorul Țarului, roșind.

— Țarița, te implor. Revino peste o oră!

S-a lăsat o tăcere uluită. Am auzit sunete din camera lui Petru: râsete, șoapte. Oare el se auzea, vorbind cu cineva? Inima mi-a înghețat în piept.

— La o parte. Aud că este treaz, am ordonat scurt.

Tânărul s-a supus, iar umerii i s-au prăbușit. Putea face altminteri? Am împins ușa cea grea, iar inima îmi bubuia. Camera era întunecată, căci draperiile din catifea verde-închis absorbeau lumina. A durat o clipă până ce ochii mi s-au obișnuit cu obscuritatea. L-am auzit pe Petru mormăind ceva și m-am apropiat de pat în vârfurile picioarelor. În jurul șoldurilor sale care se săltau și se coborau se înfășurau niște picioare aurii, iar o pereche de mâini se ținea de ceafa lui.

Întregul lui trup se mișca, gemea și gâfâia. Femeia îl încuraja cu vorbe de alint care îmi ardeau urechile.

— *Tătucule!* am zis eu.

Nu mai departe de noaptea trecută pusesem graba și neatenția lui pe seama poverilor pe care le purta pe umeri, dar, de fapt, el nu dorise decât să își cruțe puterile pentru alta.

— Petru! am zis, de data aceasta mai tare, iar el a tresărit și s-a moleșit cu totul la vederea mea.

Așa îi trebuie, și lui, și curvei!

— Ecaterinușka! Cine te-a lăsat să intri? a întrebat el, cu o voce ce părea neajutorată.

Părea rușinat. Maria Cantemir a rămas cu picioarele ei suple prinse la spatele Țarului, iar degetele subțiri se jucau încă cu părul grizonant și cârlionțat de pe pieptul lui. Mi-a zâmbit, desfăcându-și buzele pline și privindu-mă cu ochii ei ciudați, striați cu auriu și înguști ca ai unei pisici. Cosițele de culoarea mierii îi erau împrăștiate ca razele de soare pe pânza scrobită a pernei; sânii ei erau plini, grei și rotunzi.

Nu a făcut nici o încercare de a se acoperi, dar a spus nerușinată:

— Țarița, devotamentul și dragostea mea nesfârșită. Tătucule, gigantule, mă strivești. Dă-mi voie să mă mișc.

— Desigur, prințesă, s-a poticnit Petru.

S-a grăbit să se dea jos din pat, aruncând peste el vechiul lui halat verde și s-a îndreptat spre mine.

— *Matka*, de ce mă vizitezi atât de devreme? a întrebat el nefericit, văzând lacrimile din ochii mei.

— Voiam să îți spun ceva, Țarul meu, am zis eu, înghițindu-mi durerea.

El m-a condus spre una dintre ferestre.

— Ce este?

A aruncat o privire spre pat, de unde Maria Cantemir ne privea cu sprâncenele ridicate. M-am aplecat mai mult spre el.

— Port din nou în pântec un Țarevici pentru împărăție.

El m-a strâns de braț.

— Ce veste minunată, Ecaterinușka! Splendidă. Ce ar fi să o sărbătorim în seara asta?

Eu i-am zâmbit fericită, dar apoi el a zis:

— Mai ai și altceva să îmi spui?

— Nu, dar...

— Bine.

Maria Cantemir stătea întinsă pe burtă, cu fața prinsă între palme. Își legăna alene picioarele, privind la noi.

— Ne vedem diseară, la masă, a zis el, conducându-mă spre ușa secretă.

Obrajii îmi ardeau de rușine. Cu coada ochilor am văzut cum soțul meu s-a apropiat de pat, unde a întors-o pe Maria pe spate și i-a ridicat șoldurile spre el.

Când s-a închis ușa în spatele meu, l-am întrebat pe lacheu:

— Cine ți-a dat ordinul să nu mă lași să intru? Țarul sau prințesa Cantemir?

— Prințesa Cantemir.

— Și tu te-ai supus?

Omul nu a îndrăznit nici să îmi răspundă, nici să se uite la mine.

Abia după ce am ajuns pe coridor, am observat că strângeam la piept indecenta carte chinezească. Genunchii mi s-au înmuiat și m-am prăbușit la podea, ștergându-mi lacrimile de pe obraz. Îmi aminteam de noaptea în care fugisem din casa lui Vasili. Adevărat, bluza mea era făcută din mătase acum, și nu din lână aspră, iar podeaua pe care călcau picioarele mele era din lemn scump, nu din pământ bătătorit. Dar, dincolo de toate astea, puține se schimbaseră pentru mine în ultimii douăzeci de ani. Eram neputincioasă în fața sorții. Fiul meu era mort, iar în patul bărbatului meu se afla o femeie mai tânără. Trecutul era mort, iar pentru mine nu exista nici un viitor. Umbrele

coridorului dădeau viață imaginilor colorate din carte: la lumina tremurătoare a lumânărilor, trupurile femeilor păreau nubile, zvelte și luceau ca niște spirale de aur. Am rupt încet cartea, pagină după pagină, apoi le-am făcut fărâme pe toate.

Capitolul 72

Primăvara foarte rece a adus primul din cei patru ani de grindină, furtuni devastatoare și foamete în Rusia. Lăcustele prădau pământurile, devorând toate grânele, ba chiar și paiele rămase. Satele erau bântuite de lupi și urși flămânzi, iar consiliile sătești au fost nevoite să se pregătească pentru o toamnă și o iarnă de raționalizări drastice. Peste tot în țară era văzută fantoma lui Alexei. Se spunea că oriunde pășea el înfloreau florile și încolțeau grânele. Pe cei care răspândeau asemenea zvonuri, Petru punea să fie biciuiți sau omorâți.

Fiul meu urma să se nască într-o eră nouă. În septembrie 1721, Andrei Ostermann a negociat în sfârșit pacea dintre Rusia și Suedia, care a pus capăt pentru totdeauna oricăror contra-revendicări în zona baltică.

Când Petru a ajuns înapoi în Rusia în zorii zilei, s-a repezit direct spre dormitorul meu și m-a trezit scuturându-mă și strigând de bucurie:

— Ecaterinușka, trezește-te! Știi ce s-a întâmplat?

Țopăia pe salteaua mea ca un copil, mirosind a transpirație, a mare și a vânt. M-am frecat la ochi, pe jumătate adormită încă.

— Ce este, *starik?* am întrebat fericită.

El m-a tras pe genunchii lui, deasupra cearșafurilor mototolite.

— Ascultă, a zis el, ridicând un deget și strângându-mă lângă el.

Mi-am ținut răsuflarea și am auzit cum primele clopote ale orașului au început să bată în tăcerea neagră a nopții. Sunetul umplea cerul de deasupra Sankt Petersburgului, apoi s-au alăturat alte clopote, iar bucuria lor răsuna în inima mea.

— Sunt clopotele păcii, *matka*. Pacea de la Nystad. S-a terminat războiul!

Am început să plâng cu suspine. Războiul durase toată viața mea.

— Pace! a strigat Petru. *Mir!*

A sărit jos din pat, a alergat la ușă și a deschis-o cu o smucitură. Tânărul străjer de afară a dat să se arunce la pământ când l-a văzut pe Țar, dar Petru l-a prins.

— Tu... dă-mi arma ta, apoi nu ai decât să îngenunchezi. Nu mai ai nevoie de ea, căci este pace!

Petru a dat fuga la fereastră, ținând arma în mână și s-a luptat cu draperiile. Am râs văzându-l cum s-a încurcat în materialul greu și m-am grăbit să îl ajut. Împreună, am deschis fereastra, iar Petru a tras cu arma spre cerul de catifea de deasupra orașului său. Oamenii s-au adunat pe chei și au privit spre Palatul de Iarnă: speriați, dar plini de surprindere, căci Petru striga să i se mai aducă gloanțe, apoi a aclamat, cu o voce frântă de suspine de plâns:

— Pace! *Mir! Mir!*

A reîncărcat arma, apoi a tras o nouă salvă. Eu îl țineam de mijloc, ca să diminuez reculul armei și râdeam și plângeam odată cu el.

— Nu vă fie teamă, neghiobilor! a râs el, fluturând arma spre mulțimea adunată. Pace, avem pace! Marele Război din Nord s-a încheiat, a proclamat el, iar cuvintele i-au fost acoperite de salvele de gloanțe care îi răspundeau din toate colțurile orașului.

Turlele bisericilor din întreaga Rusie au dus vestea de-a lungul și de-a latul țării. Oamenii alergau în stradă în cămăși de noapte, dansau,

râdeau și se îmbrățișau. Apucau orice obiecte le veneau la îndemână, atâta vreme cât făceau o larmă cât mai asurzitoare: tobele băteau alături de oalele care zdrăngăneau și de săbiile, secerile și coasele care zornăiau. O clipă mai târziu, artificiile au aprins cerul de deasupra palatului lui Menșikov. Petru privea cu ochi umezi.

— Alekașa al meu. Să mergem la el. Acum, fără întârziere!

Joi, pe chei, cântau muzicanții, iar cei care îl vedeau pe Petru îngenuncheau și încercau să îi sărute picioarele. În mijlocul acelei mulțimi de oameni care urla ne-am îmbarcat pe un feribot către Insula Vasiliev. În apele Nevei se oglindeau flăcările focurilor aprinse de-a lungul malurilor. Nu-i de mirare că rusul numește pacea și lumea cu același cuvânt: *mir*. Bucuria cu care oamenii au primit Pacea de la Nystad a fost mai zgomotoasă decât orice strigăt de bătălie, dar părea cântecul cel mai dulce.

*

I-a luat lui Petru trei zile întregi ca să se dezmeticească destul încât să se gândească la festivitățile pentru a sărbători Pacea de la Nystad în orașele Sankt Petersburg și Moscova. Avea buricele degetelor înnegrite și bășicate de artificiile pe care le trimisese personal către cer, iar brațele îl dureau de cât bătuse tobele în semn de sărbătoare, mărșăluind în susul și în josul bulevardelor orașului. Cu toate acestea, s-a întins după hârtie și cerneală.

— Să începem. Vreau să aud numai idei noi. În definitiv, acesta este sfârșitul Marelui Război Nordic, a ordonat el.

Maria Cantemir s-a strecurat în încăpere și s-a așezat lângă el. Era îmbrăcată după obiceiul țării ei, iar tunicile strânse pe talie și pantalonii strâmți

o prindeau foarte bine, la fel ca bijuteriile ei grele, din argint. Izul ei de mosc și paciuli mi-a înnegurat buna dispoziție. Doamnele mele șopteau că își amesteca în parfum câteva picături din propriile sucuri, ca să fie mai atrăgătoare. Petru și-a pus mâna pe genunchiul ei și i-a întins lista lui cu idei:

— Privește o clipă și spune-mi ce crezi.

Ea a citit-o și a cugetat o clipă.

— Toate acestea par cât se poate de potrivite, dar nu este destul. Un conducător, ca tine, trebuie să adauge o notă puternică, aproape divină.

Ochii ei de culoarea chihlimbarului, cu nuanțe aurii, îl provocau.

— Ce propui? a îndemnat-o Petru să vorbească, ca și cum de pe buzele ei pline urma să curgă perle de înțelepciune.

Pe sub gene i-am studiat pe ceilalți care erau de față: prietenii lui Petru, discipoli și consilieri, care îmi erau și mie tovarăși de viață. Era Menșikov, desigur. Salvatorul meu, contele Șeremetiev, și contele Tolstoi, împreună cu care îmi înfruntasem soarta cu atâția ani în urmă și al cărui păr se făcuse acum alb ca zăpada. Cum se purtau acești bărbați față cu Maria Cantemir? Luptaserăm și petrecuserăm împreună; de multe ori îi salvasem de asprele pedepse pe care Petru le hotăra prea ușor la mânie. Datorită mie, pământurile lor fuseseră salvate de la confiscare, iar ei scăpaseră de exilul în Siberia și de moartea pe eșafod. Dar gratitudinea și loialitatea se erodează cu ușurință la primele semne de cădere în dizgrație, îmi spuneam eu. Eu eram ignorată, în vreme ce vorbele Mariei erau ascultate cu multă atenție? În acest moment îl ținea pe Țar prizonier între picioarele ei. Încuviințau cu toții din cap în semn de acord, ascultându-i vorbele, din teamă, curtoazie, diplomație sau admirație neprefăcută.

— Vino îmbrăcat ca Poseidon, zeul mării! Vino pe mare, cu flota pe care ai creat-o, până în orașul fondat de tine! Sărbătorește toate realizările tale,

mărite Țar! La Moscova ne putem gândi mai târziu, l-a sfătuit ea.

Petru o privea fascinat.

— Frumoasa mea Maria, cât de inteligentă ești!

A sărutat-o, iar ea l-a împins, cu un zâmbet plin de promisiuni.

— Mai târziu, Țarul meu, a șoptit ea, coborându-și genele negre.

Mi-am înfipt unghiile în palme, dar afișam un zâmbet forțat. Femeia aceasta era mai periculoasă decât grindina, focul și ciuma laolaltă. Mi-am așezat mâinile peste pântecul umflat, iar copilul nenăscut mi-a răspuns cu o lovitură ușoară. Orice plănuia Maria, eu eram cea care îl purta sub inimă pe viitorul Țarevici. Orice obiecție pe care aș face-o acum ar părea o dovadă de gelozie și l-ar împinge și mai mult în brațele ei. Numai bucuriile cele mai pure l-ar aduce din nou alături de mine – mă rugam ca Dumnezeu să îmi dăruiască un fiu sănătos.

*

Nu pot să nu recunosc munca depusă de Maria Cantemir în planificarea sărbătorilor cu ocazia Păcii de la Nystad. Am înaintat pe Neva ca o imagine dintr-un vis; pe apele înspumate, verzi-cenușii, scânteia albul orbitor al velelor a sute corăbii. Mii și mii de pavilioane lucitoare, stindarde și apoi șiruri de steaguri fluturau în vânt; malurile erau înnegrite de mulțimile de oameni. Arătam ca o adevărată Țarița, îmbrăcată într-o rochie din mătase sclipitoare, verde-albastră, cu părul meu lucios ridicat și prins cu piepteni din smaralde. Mai aveam un colier greu, asortat, la baza gâtului. Sub sâni purtam o centură de smaralde și safire, pentru a distrage atenția de la burta mea deja foarte mare.

— Strălucești ca soarele, Ecaterinușka. Nu-i de mirare că până și coțofenele sunt geloase, m-a tachinat Petru după Sfânta Liturghie, când am traversat călare prin întreg orașul, înainte de a ne întoarce la palat, unde urma să aibă loc un bal mascat.

M-am costumat într-o țărăncuță olandeză, cu flori în păr și o rochie în carouri alb-albastre, în vreme ce Petru venise îmbrăcat ca un marinar din Frisia. Ne-am amestecat printre bufoni și zâne, ciobani și prinți persani, până la zorii zilei. M-am simțit puternică și fericită, până când Petru a silit-o pe Maria Cantemir să se culce pe un divan de lângă tronul meu și i-a ridicat rochia până la șoldurile goale, desfăcându-i picioarele. Clopoțeii pe care îi purta la glezne și la încheieturile mâinilor zăngăneau ușor când a început să o lingă. Degetele ei s-au prins în părul lui des, ca niște șerpi otrăvitori în iarba înaltă și și-a lăsat capul pe spate, cu ochii închiși. După ce ea a scos un țipăt, el a luat o sticlă de votcă într-o mână și cu cealaltă a ridicat-o peste umăr. Atârna moale ca o pisicuță când au dispărut în adâncul coridoarelor din palat.

La o săptămână după festivitățile de sărbătorire a păcii de la Nystad, am început să sângerez dis-de-dimineață, iar fiul meu s-a născut în primele zile din octombrie. Chipul lui Petru era cenușiu ca lumina dimineții când a venit să mă vadă. După ce mi se rupsese carnea, acum mi s-a frânt și sufletul, văzându-l astfel.

— Ce s-a întâmplat, Blumentrost? l-a întrebat pe doctor, evitându-mi privirea.

Blumentrost a ridicat din umeri, neputincios.

— Nu știu, Măria ta. Era un băiat sănătos și puternic, dar cordonul ombilical s-a înfășurat în jurul gâtului. S-a sufocat în pântecul mamei. De asta s-a petrecut nașterea atât de devreme.

Petru și-a prins pentru câteva clipe fața între mâini și umerii i s-au prăbușit. La mine nu s-a

uitat, ci s-a ridicat, ca și cum ar fi auzit destul. Dar Blumentrost l-a oprit.

— Măria Ta...

— Da, ce este? a întrebat nerăbdător.

Unde se grăbea? Oare îl chemase Maria și avea de gând să mă lase aici, slăbită și singură, după ce abia născusem? Am simțit cum se lasă din nou peste mine păsările durerii, cu ghearele proaspăt ascuțite. Perspectiva aceasta îmi ardea sufletul.

Blumentrost a oftat.

— A fost o naștere dificilă, Măria Ta. Țarița a pierdut mult sânge...

M-am gândit că preferam să nu îi aud vorbele, dar nu aveam putere nici să îmi duc mâinile la urechi.

— Cred că ar fi mai bine ca Țarița să nu mai aibă copii.

Mi-am dat seama de gravitatea a ceea ce spusese; fiecare cuvânt al lui era o nouă cărămidă în zidul care se ridica destul de rapid între mine și Țar. De douăsprezece ori îmi dăduse Dumnezeu șansa de a da Rusiei un moștenitor. De douăsprezece ori eșuasem. Am auzit că în noaptea aceea Petru a participat la o petrecere în palatul lui Menșikov, împreună cu Maria Cantemir. Menșikov le aranjase locuri speciale într-un cort plasat mai departe de mulțime, unde ea a băut din paharul Țarului, iar el i-a dat să mănânce bucățele de pe farfuria lui.

Capitolul 73

După câteva zile, în timp ce mă pregăteam pentru a merge la liturghia de celebrare a păcii, ce urma să se țină la Biserica Sfintei Treimi, Petru a venit în camerele mele. Eram încă slăbită, iar doamnele mele se agitau în jurul meu, îngrijindu-se de toate detaliile înfățișării mele.

— Nu vă opriți, doamnelor! Vreau să faceți tot ce puteți ca Țarița să fie frumoasă ca niciodată astăzi, a zis Țarul.

Mi-a făcut cu ochiul și mi-a trimis un zâmbet misterios.

— Nu sunt destul de frumoasă pentru citirea Tratatului de Pace? am zis eu, forțându-mi glasul să pară vesel.

El m-a sărutat pe obraz.

— Nu poți ști niciodată ce îți rezervă ziua, a spus. Agneta, împodobește-o pe Țarița cu colierul pe care i l-am dat în ziua nunții noastre.

Eram uimită de această poruncă, dar Petru însuși a ajutat-o să îmi pună colierul în jurul gâtului; perlele mi-au răcorit pielea, iar pietrele prețioase colorate din aripile vulturului dublu rus sclipeau într-o întrecere mută.

Petru și-a înclinat capul într-o parte.

— Nu-i deloc rău. Iar acum rochia roșie din catifea.

Voiam să port mătase verde imperială, dar el a ridicat o mână.

— Tăcere. Nu mă contrazice în fața doamnelor tale, că pun să fii biciuită, *matka*, a glumit el. Arată bine. Să mergem.

M-a condus jos, în curte, unde ne așteptau săniile. Servitorii săreau de pe un picior pe altul din pricina înghețului căzut prea devreme. În trăsură, Petru m-a întrebat:

— Crezi că am nevoie de peruca aceasta?

Și-o așezase pe cap la întâmplare, iar părul lui, vârstat cu fire cenușii, îi atârna ici-colo, deasupra urechilor și a frunții.

Am încuviințat din cap, iar el a ridicat din umeri.

— A, bine. Așa să fie. Dar mă simt ca o maimuță.

Petru nu era în stare să asculte discursul lui Prokopovici în timpul slujbei de mulțumire, ci tot bătea cu piciorul în podea. Am aruncat o privire

întrebătoare spre Menșikov, dar el a ridicat din umeri. M-am silit să fiu atentă la cuvintele lui Feofan, care se înșiruiau ca perlele pe un șnur, răsunând când se loveau de tavanul aurit, în formă de dom, al Bisericii Sfintei Treimi.

— Aș vrea să ne dăm seama cât mai bine ce a făcut pentru noi Țarul... Căci vrem noi oare ca Rusia să aibă aceeași soartă pe care au îndurat-o grecii și regii lor?

Am clătinat din cap, fără să știu care fusese soarta lor. Alexandr Danilovici a făcut la fel, iar eu mi-am înăbușit un hohot de râs. Și el, și eu eram doi oameni de rând.

Dar tocmai când mulțimea se pregătea de o ultimă rugăciune, Prokopovici i-a făcut un semn lui Piotr Șafirov, atingând *panaghia* de pe pieptul lui. Șafirov s-a ridicat: omul, odată sprințar, ajunsese un prinț puternic, care își permitea multe răsfățuri. Haina din mătase albastră nu reușea să îi mascheze trupul corpolent și picioarele grele. Chiar dacă fundele de pe vârfurile pantofilor îl făceau să pară ridicol, era un om periculos: cele cinci fiice ale sale se căsătoriseră cu bărbați din cele mai bune familii din țară, avea afaceri profitabile cu Menșikov și se spunea că îi oferise Mariei Cantemir un superb colier cu safire. Când Șafirov a scos un sul din mânecă, Petru m-a tras în picioare.

— Mulțumită faptelor glorioase ale Țarului, am lăsat în urmă epoca întunericului și Rusia și-a găsit locul ei pe scena lumii, l-am auzit spunând pe Șafirov.

Mâna lui Petru a strâns-o pe a mea. Privirile mele au întâlnit ochii uimiți ai lui Menșikov. Alexandr Danilovici înțelegea nu numai că se petrecea ceva foarte important, ci și că Piotr Șafirov i-o luase înainte. Mi-am îndreptat spatele care mă durea încă, după orele de travaliu care fusese în zadar și de data aceasta.

Șafirov și-a dres glasul.

— Senatul îl imploră pe Țar să ia titlul de Împărat. Ai venit din Est, acum fii un conducător al Vestului! Țarule Petru, vrem să fii Petru Întâiul, Petru cel Mare, Părintele țării tale, Împărat al Tuturor Rusiilor.

Ultimele lui cuvinte au fost înghițite de o explozie subită de jubilație. Feofan a făcut semnul crucii deasupra capului lui Petru. Petru i-a dat lui Șafirov sărutul păcii, părând surprins și jenat, apoi a ridicat mâna. Peste biserică s-a așternut tăcerea.

— Nu pot decât să accept această onoare, a strigat el.

I-am simțit în voce mândria și bucuria: titlul de Țar era unul arhaic potrivit unui conducător din Est, similar cu acela de rege. El se ridicase deasupra acestui statut și îndreptase Rusia spre Vest.

— *Vivant* Împăratul și Împărăteasa Rusiei! au bubuit vocile de mii de ori, în biserică și peste piața publică, ajungând până la Neva și amestecându-se cu sutele de salve de sărbătoare trase dinspre tunurile corăbiilor, înainte ca apele să ducă vestea mai departe, în toată lumea.

Acum eram Împărăteasa Rusiei. *Imperatrița*.

În săptămânile care au urmat, Neva a început să crească. Mai întâi, apele au ajuns la treptele danelor de acostare, apoi au clipocit peste chei. În dimineața următoare, străzile inundate nu mai puteau fi traversate nici de cai, nici de căruțe. La venirea serii, curtea Palatului de Iarnă și parterul castelului se aflau sub apă. Lacheii și servitorii baricadau clădirea cu saci de nisip, dar izul de mucegai se simțea deja după numai câteva ore. La orizont se adunau nori negri, apoi a început să plouă. Marea a pătruns cu furie în albia râului, dărâmând case și ducând cu ea zidurile. În scurtă vreme au început să plutească pe străzile acoperite de ape corpuri umflate de animale și de oameni; bolile și ciuma se răspândeau pretutindeni. Petru a ordonat să se construiască diguri. Oamenii scoteau

apa din case formând șiruri lungi și trecându-și din mână în mână găleți și vase de tot felul. Dar se țineau cu ghearele de stilul de viață cu care erau obișnuiți, jucau cărți pe acoperișul caselor și înaintau cu greu prin apele ridicate până la șolduri pentru a ajunge la vreun *kabaki* inundat și el.

În ciuda distrugerilor suferite de orașul său, Petru a sărbătorit Ziua Sfântului Andrei ca de obicei, odată cu prima ninsoare. Din nou, Menșikov ne invitase la palatul lui, căci lui Petru îi plăcea spectacolul splendorii fără să fie nevoit să achite nota de plată. În seara aceea, săniile noastre și-au croit drum prin oraș, caii fornăiau și clopoțeii zornăiau la harnașamentele lor. Zăpada cădea oblic în fața felinarelor aprinse. Speranțele lui Petru pentru noul lui Ierusalim se adeveriseră: clădirile șubrede, din lemn, care se ridicau odată aici fuseseră înlocuite de palate semețe și case de negustori, fiecare cu câte trei-patru caturi și puternic luminate. Turlele bisericilor se înălțau spre cerul nopții. Pilonii și stâlpii care se întindeau de-a lungul cheiurilor și a podurilor erau acoperite cu căciuli de zăpadă; în scurtă vreme va veni vremea ca barcagiii să schimbe barjele cu sănii, când iarna se va înstăpâni peste natură. Barierele de pe bulevarde și străzile largi erau ridicate, iar oamenii erau afară, la plimbare, înfofoliți în blănuri. Aerul purta mireasma castanelor coapte, a cărnii la grătar și a vinului fiert. Fregate mândre se legănau pe valurile oțelite ale Nevei, alături de șlepurile late. Mărfurile erau descărcate și altele noi erau urcate la bordul unor vase mai mari, în timp ce se auzeau ordine, glume și insulte în toate limbile Rusiei și Europei, reamintindu-ne de importanța pe care o avea pentru țara noastră portul degajat de ghețuri.

Petru s-a așezat lângă mine, încălzindu-se sub blănurile de urs pe care valetul le prinsese în dreapta și stânga ușii saniei. Am văzut cum i se luminează chipul când a privit spre scena

maiestuoasă. Făcuse să se nască acest loc frumos din nimic, mi-am zis eu, iar eu îi stătusem alături cât timp fusese construit. Eu, nimeni altcineva, și cu atât mai puțin Maria Cantemir. Nimeni nu putea șterge toate acestea.

Însă odată ajunși la palatul lui Menșikov, acest sentiment s-a dizolvat, la fel ca răsuflarea noastră și umezeala blănurilor la căldura neașteptată a focurilor și lumânărilor – mii și mii. Maria Cantemir s-a aplecat spre Petru în timp ce mâncau, relatându-i întâmplări amuzante despre revărsările apelor. El a râs atât de mult, încât, într-un final, a implorat-o să îi fie milă de el, așa că ea a pus mâna pe bici și i-a lovit pe bufonii lui peste picioare.

— Nu vedeți? Țarul vrea să râdă de inundații. Urcați în barcă, sau vă dau o lecție de nu vă vedeți.

În graba mare, bufonii au întors o masă cu picioarele în sus și au sărit înăuntrul ei, ca niște naufragiați pe apele Nevei. Maria Cantemir le dădea târcoale, cu biciul în mână, amenințătoare ca pisicile sălbatice din munții patriei sale. De fiecare dată când se apropia de barcă, cei doi bufoni păleau de frică și se comportau din ce în ce mai sălbatic.

Nu le-a dat voie să plece decât atunci când Petru a ridicat o mână și a spus, cu răsuflarea tăiată:

— Destul, nu mai pot să râd!

Când s-a așezat, cu un zâmbet trufaș pe chip, Menșikov i-a sărutat degetele.

*

M-am întors în camerele mele. Agneta a văzut că sunt într-o dispoziție proastă și m-a ajutat să ies din rochia grea, dintre jupoane și rufărie, fără să pună nici o întrebare. Nu avea nevoie de răspunsuri. Toată lumea știa. Când mi-a desfăcut bijuteriile din lobii urechilor, de la gât și de la încheieturile mâinilor, am oftat ușurată. Soba din

teracotă încălzea plăcut camera, iar eu m-am uitat la trupul meu gol și frumos, în vreme ce Agneta mă spăla pe față cu apă de trandafiri. În camera slab luminată, am privit spre patul pe care Petru îl evitase de când născusem ultima oară. Dispăruse orice motiv pentru care să se mai întâlnească cu mine aici. De la mine nu mai putea primi un fiu, dar circulau zvonuri că Maria Cantemir îi punea în băutură poțiuni de dragoste făcute din cornul pisat al unui animal african sau din sexul uscat și zdrobit al unui tigru indian, ca să o poată lua de trei-patru ori noaptea. Mai auzisem că nu mai sângerase în ultimele luni, ceea ce făcea să îmi înghețe sângele în vine de frică.

Am închis ochii, lăsând lumina lunii de noiembrie să îmi pătrundă în inimă. Dar Agneta auzise altceva.

— Măria ta, a zis ea, zâmbind, oamenii spun că ultimele revărsări de ape sunt din vina acestei vrăjitoare din Moldova.

Mi-a frecat umerii cu ulei de iasomie, iar eu am inspirat parfumul amețitor.

— Se spune că Maria Cantemir a invocat apele. Când s-a îmbarcat ca să fie dusă la Palatul de Iarnă săptămâna trecută, oamenii au bombardat-o cu balegă de cal.

Am râs pentru prima dată după multă vreme, iar Agneta a râs cu mine. Veselia mi-a dat putere să înfrunt lumea. Maria Cantemir să îmi ia locul în patul și în inima lui Petru? Nu puteam și nici nu voiam să permit să se întâmple așa ceva.

Capitolul 74

În afară de Austria, întreagă Europă a recunoscut noul titlu al lui Petru, de Împărat al Rusiei. Viena nu uitase simpatia arătată

regretatului Țarevici și suferințele pe care acesta le îndurase din partea tatălui său.

Dar privirea lui Petru s-a întors către Est atunci când ambasadorul său la Isfahan, prințul Volinski, a luat cuvântul în Senat. Arăta imposibil de bine îngrijit, prin comparație cu majoritatea senatorilor prezenți. Era o imagine obișnuită să le vezi părul adevărat ieșindu-le neglijent de sub perucă; pielea le era roșie și li se vedeau venele proeminente; și se scobeau în nas fățiș, zvârlind ceea ce găseau prin toate cotloanele Senatului. Părul negru și pomădat al lui Volinski îi cădea pe umeri, era proaspăt ras și unghiile erau scurte și imaculate. Comparativ cu el, ceilalți senatori arătau ca niște sălbatici.

— Bun venit acasă, Volinski! Arăți ca un adevărat persan. Mai mănânci porc? Dacă nu, pun să te biciuiască.

Petru glumea doar pe jumătate, o știam, dar Senatul a râs obedient.

— Ce se petrece în Persia? Povestește-mi despre Isfahan.

Volinski ezita.

— Am vești bune. Din ce în ce mai mult comerț trece prin Rusia și am reușit în mare parte să înăbușim atacurile triburilor de cazaci de-a lungul râurilor. Așa asigurăm siguranța pescăriilor noastre, cât și a transporturilor de caviar.

— Și veștile rele? Sau ai de gând să ne plictisești cu povești despre icre de pește?

Expresia de pe chipul lui Volinski s-a mohorât.

— Posturile rusești de comerț au fost atacate și întreaga țară este în fierbere – mă bucur că am reușit să trec peste graniță. Am auzit că, de când am plecat, şahul Persiei a fost detronat...

— De ce nu ai spus asta mai devreme? a strigat Petru și s-a repezit la el cu cnutul în mână, a sfâșiat mâneca din mătase a hainei sale persane și i-a însângerat pielea palidă. Cine a pornit răzmerița și unde?

— Rebelii afgani au ocupat Isfahanul. Ard, jefuiesc, fură și ucid. Obiceiurile lor de sălbatici s-au răspândit de-a lungul întregului tărâm și legea nu mai funcționează acolo; nimeni nu mai știe ce este bine și ce este rău.

Persia era importantă pentru noi, știam asta; aur, argint, cupru, plumb, uleiuri, pigmenți, cașmir, mătase, fructe și condimente erau toate încărcate pe șlepuri acolo înainte de a călători spre Vest pentru a fi schimbate în aur. Ce moment mai bun pentru Rusia să atace regiunea slăbită și să se întoarcă cu valoroasa pradă de război?

Petru și-a mângâiat mustața și a rânjit.

— Nu meritai lovitura de bici, Volinski. Ia-o ca un semn al dragostei mele. Data viitoare când voi vrea să te pedepsesc, să îmi spui că am făcut-o deja. Apoi s-a încruntat. Bine. Să pornim. Unde s-au stabilit rebelii? Numai în Isfahan sau în toată țara?

După o lună, Rusia a declarat război Persiei. Țara lui Petru era încă epuizată; prinții blestemau, nevoiți să își părăsească din nou familiile și moșiile. Numai eu mă bucuram. Campania aceasta îmi va permite să plec de la Sankt Petersburg, unde mă urmăreau toți ochii, așteptând cu răsuflarea tăiată să fiu înlăturată o dată pentru totdeauna, în loc să cad treptat în dizgrație. În plus, viața simplă pe care o duceam în tabăra militară ne adusese mereu mai aproape. Acolo eram sigură că Maria Cantemir nu îmi putea face nici un rău. M-am gândit la avertismentul lui Blumentrost în timp ce îi spuneam lui Alice să îmi pună în bagaje câteva cămăși de noapte ușoare, din dantelă. Să îl ia naiba! Voi rămâne însărcinată din nou și totul va fi bine. Eram într-o dispoziție bună când Alice a terminat, în sfârșit, de pregătit cuferele. Măcar acum nu lăsam în urmă un copil mic. Fiicele mele Anna și Elisabeta erau tinere femei de-acum, iar mica noastră Natalia era sănătoasă și puternică.

*

În ajunul plecării de la Moscova, le-am vizitat pe Anna și pe Elisabeta, ca să îmi iau rămas-bun: uneori simțeam că nu făceam nimic altceva cu fetele mele decât să ne luăm rămas-bun. Camerele lor erau imaginea liniștii. Natalia era legănată la sânul plin al doicii ei. Copila avea obraji trandafirii și un păr negru, gros. Mai avea puțin și împlinea patru ani.

Anna lucra la broderia ei, stând aproape de o fereastră deschisă și comparând cusăturile ei însăilate cu lucrătura delicată a cameristei sale. Când m-a văzut, s-a repezit spre mine.

— Mamă, ce bine că ai venit! De când am auzit despre campania în Persia, m-am gândit că nu o să te mai văd. A roșit ușor. Știi, avem multe de vorbit.

Am îmbrățișat-o. De ce cresc copiii atât de repede? Doar abia o născusem, cu un an înainte de Bătălia de la Poltava. Avea paisprezece ani și moștenise ochii albaștri și strălucitori ai lui Petru, cât și pielea lui deschisă la culoare și părul negru. Știam despre ce voia să vorbească: tânărul duce de Holstein îi ceruse lui Petru mâna uneia dintre fiicele noastre. Anna, fiind cea mai mare, se credea îndreptățită să facă această uniune, deși eu știam că tânărul duce se îndrăgostise de Elisabeta. În timpul ultimei sale vizite navigase în susul și în josul Nevei, sperând să o zărească o clipă, dar de fiecare dată eu o trimisesem pe Anna pe balcon. În cele din urmă, rămăsese fidel ofertei sale de a se căsători cu oricare dintre prințese.

— Lasă-mă să te privesc, am zis eu și am învârtit-o pe Anna ținând-o de mijloc.

Straturile din muselină mătăsoasă ale rochiei ei roz pluteau în aer ca niște funigei. Doamnele ei râdeau și băteau din palme. Elisabeta a ridicat ochii de la partida de șah pe care o juca cu Wilhelm Mons. Acesta avea aerul acela de veselie și de ușurință pe care nu îl pot distruge manierele

de la curte. Trecuse multă vreme de când îl văzusem ultima oară, din pricina călătoriilor mele și a problemelor din țară. Inima mi-a stat în loc.

— Anna, așa prostuță cum ești, nu ar vrea să se însoare cu tine nici un țăran dintr-o izbă, ca să nu mai vorbim de un duce! a certat-o Elisabeta pe sora ei, iar eu m-am încruntat.

Mons a înfruntat-o pe Elisabeta peste măsuța plină de piese de șah capturate.

— Ce vorbești, Țarevna? Nu este bucurie mai mare pentru o fată tânără decât să se mărite cu un tânăr cu avere și poziție înaltă?

O tachina? Ea a roșit, iar degetele ei învârteau în tăcere un pion căzut pe tabla de joc.

I-am privit atentă, ceea ce era o plăcere pentru mine – aș fi putut să mă uit la chipul frumos al lui Wilhelm toată ziua, sperând la o privire sau un zâmbet. Nu este de mirare că la curte erau mulți care glumeau despre apropierea fetei mele de el. Până acum, nu dădusem atenție zvonurilor; dar unde era fum, trebuia să fie și foc.

— Nu dorești să îți iei la revedere de la mine, înainte de plecarea mea în Persia, Elisabeta? am întrebat, încercând să îl ignor pe Wilhelm, care s-a ridicat și a făcut o plecăciune spre mine.

Timpul îl cruțase; ba chiar îl făcuse mai chipeș. În jurul ochilor și la colțurile gurii îi apăreau câteva linii fine când zâmbea. Iată-l – mi-a zâmbit, dând la iveală dintele din care lipsea un colț – oare de unde i se trăgea, de la o încăierare sau de la o pietricică în pâine?

— Țarița, fie ca soarele să strălucească deasupra ta și a fericirii tale încă mulți ani de-acum înainte! a zis el.

Am văzut atâta căldură și înțelegere în ochii lui, încât sufletul mi s-a avântat spre el. Însă nu am făcut decât să dau scurt din cap și să mă întorc cu spatele la el.

Elisabeta ne-a privit și apoi s-a ridicat ursuză, ca să facă o reverență.

— Sunt bucuroasă să te văd, mamă. Dar nu este nevoie de rămas-bun; se zice că vei rămâne aici, la Sankt Petersburg.

Vorbele ei m-au lovit ca o săgeată în inimă.

— Cine spune asta? am întrebat, străduindu-mă să îmi recapăt stăpânirea de sine.

Elisabeta a dat din umeri.

— Toată lumea. Tata, curtea...

Și-a întins gâtul și, în grabă, a făcut o reverență mai adâncă decât cea dinainte: m-am întors. Petru stătea în pragul ușii, împreună cu Maria Cantemir. Petrecuseră ultimele zile la Peterhof – la Peterhoful nostru – făcând planuri pentru campanie, iar ea arăta ca o frumoasă sălbatică. Purta o tunică brodată, din piele de căprioară, strânsă peste pantalonii strâmți, din mătase imprimată. Era despicată sub sâni, scoțându-i în evidență burta abia curbată și prinsă cu o curea grea, din argint; încheieturile mâinilor păreau prea subțiri pentru brățările groase pe care le purta una peste cealaltă. În loc să își vopsească fața în alb, pielea era lăsată liberă și puțin bronzată. Ducea pe umeri o maimuțică și îi dădea să mănânce nuci și fructe uscate. Daria Mențikova îmi spusese că prințesa se scălda goală în Golful Finic și că lăsa soarele să o usuce, pe prundișul plajei de lângă Mon Bijou. Apa – oglinda cerului cenușiu, sălbatic – era, pare-se, îmblânzită de prezența ei. Chiar și valurile pleoscăiau la picioarele ei, ascultătoare.

— Țarița, a zis Petru, cu glas dulce. Ce noroc pe mine! Acum pot să îmi iau rămas-bun de la toate doamnele dragi inimii mele.

Elisabeta și-a coborât privirile, cu tact. Eu simțeam că sunt la o depărtare de numai o bătaie de inimă de Wilhelm Mons. Fără să îl privesc, îi simțeam prezența cu toată ființa mea și asta mă ținea tare. Anna amuțise de uluire. Ei îi lipsea rezistența surorii ei mai mici și suferea alături de mine în această înfrângere.

— Să îți iei rămas-bun? Dar de ce? Cuferele mele sunt pregătite... am început eu, dar Petru m-a oprit brusc.

— La vârsta ta, o asemenea călătorie nu mai este adecvată pentru o femeie. Vei rămâne destoinicul meu reprezentant aici. Cine altcineva m-ar sluji cu atâta credință?

Mi-a dat un sărut pe obraz, iar buzele și mustața lui abia mi-au atins pielea. Elisabeta s-a lipit de el, iar Anna a făcut o reverență, apoi a ridicat-o pe Natalia în brațe. Mă simțeam complet neajutorată. Dacă pleca în Persia cu Maria Cantemir la brațul său, puteam să îmi rad părul din cap acum și aici și să mă pregătesc pentru mănăstirea pe care mi-o va alege la întoarcere.

— Voi fi plecat o vreme. Păstrează-mă în inima ta și amintește-mă în rugăciunile tale, Împărătească! a zis Petru formal și mi-a sărutat mâinile înainte de a se întoarce pe călcâie, pentru a pleca.

Chiar atunci, maimuța a sărit de pe umărul Mariei Cantemir și a apucat câteva din piesele de șah ale Elisabetei; a rontăit regina, dar a scos un țipăt de dezamăgire când a descoperit că lemnul nu era comestibil și l-a aruncat la podea. Vocea Mariei Cantemir a biciuit aerul din cameră.

— Vino aici!

Maimuța a sărit la loc pe umărul ei, iar Petru a sărutat-o pe gură.

— Întotdeauna atât de imperioasă, doamna mea, a chicotit el afectuos.

Ea s-a uitat înspre mine, cu ochi care luceau precum cei ai unei sălbăticiuni ce pândește în întunericul din jurul unui foc de tabără. Amenințarea ei era limpede: la întoarcerea lor, Petru nu va mai fi soțul meu. Când au părăsit camera, am făcut o plecăciune mai adâncă decât a celorlalți. Nu aveam nici o clipă de pierdut.

Capitolul 75

Slujitoarea mea cercheză Iakovlena a înțeles ordinul: trimisesem după ea la o oră foarte târzie, în secret, iar ea urcase în odăile mele din bucătăriile lui Felten. Părul cărunt îi era zbârlit din pricină că dormise lângă cenușa caldă a cuptorului, dar, în ciuda vârstei înaintate, avea pielea netedă și frumoasă, o trăsătură a tribului ei, care își vindea fiicele cu pielea cea mai deschisă curții de la Istanbul, cerând un preț mare. Oamenii ei îmblânziseră variola; tații zgâriau pielea fiicelor nou-născute și le picurau în vene picături de sânge infectat cu variola vacii. Boala pe care o făceau pruncii după aceea era mult mai blândă decât variola și astfel le salvau pe fete de la o boală care le desfigura pe viață, ba adesea era chiar mortală. Iakovlena nu își dorise niciodată altceva decât să muncească în bucătăriile lui Felten, deși de-a lungul anilor o recompensasem gras de multe ori pentru nenumăratele servicii tainice pe care le făcuse pentru mine: casa ei de piatră se afla pe a treia stradă dincolo de râul Moika. Plătisem pentru educația fiicei sale, dar îi dădusem fetei și destui bani de cheltuială; cei doi fii ai Iakovlenei erau ofițeri în regimentul lui Petru.

— Persia, a zis camerista mea, cântărind cuvântul și apoi împachetându-și puținul pe care îl avea chiar în noaptea aceea.

A plecat pe furiș, o altă umbră neagră în noaptea luminată a orașului meu, plutind fără greutate între lumi, la fel ca secretul pe care îl purta.

*

Pe chei, ziua a mijit luminoasă și albastră, iar pescărușii pluteau în aer, sperând să prindă ceva resturi. Aerul vuia de toate limbile imensului imperiu peste care domina Petru. Corabia noastră

cu trei catarge avea carena lungă, dar chila scundă, ceea ce permitea o călătorie mai ușoară spre Marea Caspică, fără să fim ținuți în loc de multiplele bancuri de nisip și zone puțin adânci de pe râuri. Steagurile fluturau în vânt; santinelele păzeau încărcătura, iar cheiurile aglomerate vuiau de lume. Marinarii se legănau de pe un catarg pe altul, iar nevestele lor boceau la mal, lângă niște copii cu ochii în patru, palizi și triști. Elevii marinari alergau de colo colo, ocupați cu ultimele pregătiri; jonglerii cu păsări colorate și maimuțe cerșeau sau furau mâncare și pungi cu bani; negustorii de mărunțișuri vindeau oale, cuțite, frânghii, unelte, talismane, icoane și poțiuni împotriva răului de mare și a altor boli, pumnale curbate și săbii. Prin forfota pestriță, l-am observat de la depărtare pe Petru, călare pe calul său, studiind o hartă împreună cu căpitanul său cazac, în vreme ce Menșikov striga ordine.

Petru nu m-a văzut decât după ce am ajuns foarte aproape de el și studiam priveliștea cu o expresie de nepăsare. Chipul i s-a contorsionat, ceea ce putea fi în aceeași măsură un semn de furie sau de veselie. Mi se părea mie, sau marinarii încetiniseră deodată încărcarea cuferelor? De jur împrejur părea să se fi lăsat o clipă de liniște, căci toată lumea ne privea, ținându-și răsuflarea. Mi-am domolit iapa și am adus-o la trap lângă armăsarul lui Petru. Caii și-au frecat boturile și și-au rontăit hamurile unul altuia. Menșikov și-a ascuns zâmbetul în spatele unui acces de tuse când Petru a întins mâna după *dubina*. I-am căutat privirile, apoi i-am spus cu voce șoptită, numai pentru urechile lui:

— Doar nu credeai că te las să pleci în Persia singur?

Degetele i-au alunecat de pe mânerul cnutului.

— Nu. Ca să fiu cinstit, nu am crezut-o nici o clipă, *matka*. Mai degrabă aș crede că există zăpadă neagră.

Am zâmbit și am spus cu voce tare:

— Măria Ta, iartă-mi întârzierea! Unde să fie încărcate cuferele mele?

Petru l-a chemat pe ambasadorul Volinski, care se plimba călare de-a lungul cheiului. Frumosul lui armăsar arab suferea în aerul înăbușitor al dimineții de mai: nările sale spumegau, iar țânțarii îi atacau pielea delicată din jurul ochilor.

— Volinski, ordonă ca bagajele Țariței să fie încărcate pe fregata mea. Și ai grijă să găsească tot ce are nevoie în cabina ei, a comandat Petru.

Volinski și-a ascuns cu înțelepciune surprinderea, dar tocmai când mă pregăteam să fac o glumă, a apărut o lectică făcută din lemn pictat, cu steagul Moldovei fluturând deasupra, și s-a oprit lângă noi. O mână subțire a dat la o parte perdelele. Petru își rodea neliniștit mustața, iar Maria Cantemir s-a uitat la mine cu surprindere când el s-a aplecat să o sărute.

— Ai grijă de tine, draga mea! a murmurat el, înainte de a se întoarce spre mine. *Matka*, ne vedem la bord.

S-a îndepărtat, iar Menșikov mi-a făcut un semn cu ochiul, a plecat capul spre amândouă, apoi a plecat pe urmele lui Petru, scoțând scântei de sub copitele calului.

Eu și Maria Cantemir eram față în față în mijlocul mulțimii. M-am ridicat în scări.

— De când îți permiți să vii într-o lectică? Până și Împărăteasa vine călare, am zis eu cu răceală.

Privirea ei era batjocoritoare când și-a îndepărtat de pe frunte părul de culoarea mierii.

— Împărăteasa mea, nu vi s-a spus? Ce păcat! a zis.

În ciuda strălucirii soarelui, peste inimă mi s-a lăsat înghețul. Îmi era groază de cuvintele ei.

— Îl port în pântec pe fiul Țarului Tuturor Rusiilor. El nu vrea să mă lase să călăresc.

Am avut grijă să mă aflu afară, pe punte și să am un cuvânt bun pentru oricine, fie el cel mai

umil dintre marinari sau amiralul florei. Mi-am ocupat locul la masa de campanie, alături de Petru și Volinski și am urmărit avansarea noastră spre Persia pe hartă: Râul Moscova se întâlnea cu Oka, un râu lat ca marea, cu maluri dens populate și mărginit de câmpii bogate, fertile. Oriunde coboram ancora, sătenii veneau la corăbiile noastre cu muzicanți și daruri, ca de pildă vite și păsări proaspăt tăiate, butoaie de bere și rachiu, pâini calde, făcute din maia și coapte în cuptor, ouă și legume. Petru le primea pe toate cu ochii plini de recunoștință, asigurându-i pe oameni de bunăvoința lui. Aceștia îndurau o a doua vară de foamete, iar privirile hămesite ale copiilor palizi și slăbănogi ai țăranilor ne urmăreau corabia, care urca în amonte.

Când am ajuns la Nijni Novgorod, continuându-ne drumul spre Isfahan, am rămas blocați pe niște bancuri de nisip de pe Volga. Aerul liniștit al verii ne ținea corabia nemișcată. La mal, Petru a observat iscoade tătare, cu fețe încruntate și ochi adânciți în orbite, pomeți înalți și cozi împletite, negre și lucioase ca pana corbului. Peste umeri le atârnau tolbe pline cu săgeți lungi și am auzit că frăgezeau carnea poneilor călărindu-i, înainte de a se ospăta din ei. Erau cunoscuți ca un popor prădător și de aceea Volinski a dublat gărzile de la bord.

Maria Cantemir a făcut mare caz de sarcina ei. Văzând-o, eram și mai speriată, căci de-acum pântecul ei umflat era mai mult ascuțit decât rotunjit, iar pielea îi era umflată și pătată, semne că avea băiat. Călătoria pe mare a făcut-o să se simtă de două ori mai rău; m-am rugat pentru o furtună care să o facă să își dea afară din corp sufletul negru. Dar Petru era atât de îngrijorat de starea ei, încât aveam grijă să îl întreb despre ea în fiecare zi.

— Cum se simte prințesa Moldovei? A luat aer proaspăt azi? Lasă-mă să o trimit la ea pe

servitoarea mea cercheză. Cunoaște tot felul de ierburi și poțiuni de leac.

Dar Maria Cantemir nici nu voia să audă.

— Doar nu crezi că am să beau ceva trimis de Țarița? s-a răstit ea, vărsând fiertura caldă pe picioarele goale ale Iakovlenei.

Abia când răul de mare nu s-a calmat de nici un fel a acceptat ajutorul meu și după o vreme a trimis chiar ea după ceai.

Dincolo de Kazan, apele au prins viteză; râurile repezi ne duceau vasele la vale, dar cum în zonă locuiau cazaci și calmuci, malurile erau pustii. Am ancorat într-o peninsulă, în spatele orașului Țaritîn; aveam paharul deja plin ochi când Petru a ieșit din cabina Mariei Cantemir. Aerul nopții era încă fierbinte ca răsuflarea diavolului și mă spălasem cu apă călduță, ca să mă înviorez. Pielea îmi era înmiresmată cu apă de trandafiri și iasomie, o poțiune pe care mi-o pregătea Iakovlena.

Petru a apărut legându-și cureaua și trecându-și degetele prin părul asudat; Maria l-a urmat pe punte. Era evident că ura să facă dragoste cu el pe vremea aceasta toridă și în starea în care se afla. La lumina palidă a lunii pline am văzut că avea ochii adânciți în orbite. S-a așezat între Petru și mine, dar a refuzat fructul proaspăt pe care i l-am oferit, cu o mișcare ursuză din cap. Petru i-a îndesat în mână o boabă de strugure mare cât o nucă.

— Mănâncă asta. Aici. În fața mea, a zis el amenințător. Vreau un fiu sănătos. Copiii se nasc sănătoși atunci când mama se hrănește bine, a glumit el și m-a ciupit de obraz. Când erai însărcinată cu Elisabeta, mâncai ca un lup, nu-i așa, Ecaterinușka? Așa, iar acum să toastăm pentru recrutul voinic pe care îl așteaptă frumoasa noastră Maria. Un fiu puternic al Rusiei.

A luat o gură zdravănă din berea spumegândă și a râgâit. Maria a pălit și a dus o mână la gură.

— Prințesă, nu ți-a fost de ajutor ceaiul pregătit de Iakovlena? am întrebat eu, cu o voce ce mima îngrijorarea și bunăvoința.

Maria a dat din cap, dar i-a venit din nou să vomite.

— Îi trimiți leacuri printr-una din doamnele tale? a întrebat Petru, iar eu mi-am coborât privirile.

— Da, Măria ta. Nimeni nu știe mai multe despre ce trebuie făcut pentru a avea o naștere sănătoasă decât slujnica mea. Iar într-o călătorie dificilă ca aceasta, nu trebuie să îți asumi riscuri.

— Aha, a făcut Petru și a râgâit din nou.

A scos un os de pește dintre dinți și și-a curățat cu el unghiile pătate de praf de pușcă și tutun. Maria Cantemir a plimbat prin farfurie cu indiferență peștele pe care îl prinseseră pentru noi oamenii lui Felten.

— Vrei să spui că această călătorie nu este prielnică pentru sarcina prințesei?

Ochii mi s-au umplut de lacrimi.

— După câte am îndurat eu, știu cât de obositoare poate fi o campanie pentru o femeie însărcinată, am zis eu cu glas șovăielnic. De asta am vrut ca Iakovlena să aibă grijă de prințesa Cantemir. O fac pentru Rusia, în definitiv.

Petru mi-a sărutat mâna.

— Nu plânge și nu îți face griji, minunata mea Ecaterinușka! Copilul acesta se va naște sănătos.

Maria Cantemir s-a holbat la mine, cu ochii ei periculoși ca ai unui șarpe, dar Petru luase deja decizia:

— Draga mea, de cum ajungem la Astrahan, îți vei ridica tabăra acolo, iar această Iakovlena va rămâne servitoarea ta.

A dat să protesteze, dar, înainte de a o face, am strigat eu:

— Nu, Măria Ta, am nevoie de Iakovlena. Fără ceaiul ei din ierburi nu pot dormi. Nu o lua de lângă mine, te rog, te implor.

Petru a ezitat, dar Maria Cantemir a spus:

— Așa să fie. Mă voi opri la Astrahan cu Iakovlena. Fiertura ei mă ajută, într-adevăr.

Din torțe picura smoală încinsă care lovea suprafața apei cu un fâsâit. Petru m-a bătut scurt pe mână.

— Așadar, nu poți dormi? Ce pacoste! Lasă, că, odată ajunși pe câmpul de luptă, vei fi atât de obosită, că nu vei mai avea nevoie de Iakovlena și de băuturile ei. Acum trebuie să facem tot ce putem pentru ca Țareviciul să se nască sănătos.

Țareviciul. Mi-a stat inima în loc, iar Maria s-a ridicat și l-a sărutat pe Țar, aruncându-mi un zâmbet perfid.

— Permite-mi să mă retrag. Prințul are nevoie de odihnă, a zis ea, așezând o mână suplă deasupra stomacului.

Câte luni să fi avut sarcina? Patru, cinci?

Eu și Petru am rămas tăcuți o clipă. Lumina torței îmi pistruia pielea cu nuanțe aurii și m-am dat mai aproape de el, ca să îmi poată simți mirosul bine cunoscut. Când i-am umplut cupa, părul mi s-a revărsat lucios peste brațul lui gol, iar ochii i-au sclipit în lumina lunii.

— Cine ar fi crezut, Ecaterinușka, că vom porni din nou la luptă împreună? a zis el, dându-mi buclele pe spate și strecurându-și mâinile pe gâtul și peste sânii mei: pielea lor sclipea trandafirie prin pânza delicată a rochiei mele. M-am lăsat în jos de pe scaun și am îngenuncheat în fața lui; el a oftat când l-am gustat, apoi m-am urcat pe el; l-am călărit pe Petru mai întâi încet, apoi mai repede, iar el a terminat cu un țipăt înăbușit, aruncându-și capul pe spate și căutând cu ochii spre lună și stele.

După aceea, a ridicat cana în cinstea mea.

— Va fi un fiu, nu-i așa, Ecaterinușka?

— Desigur, Măria Ta. În sănătatea Țareviciului, am zis eu, ridicând paharul.

Norii care acopereau luna au ascuns expresia din ochii mei.

Iakovlena a mea a rămas în urmă cu Maria Cantemir, la Astrahan, orașul cu o mie de turnuri, cu fructe aromate și scăldat în lumina lunii. Am sărutat-o pe bătrână de trei ori, în semn de pace, când și-a luat la revedere de la mine.

— Pacea fie cu tine, măicuță! am repetat eu salutul persan pe care îl învățasem de la ambasador.

— Și cu tine. Dumnezeu să te păzească pe tine și pe ai tăi, Țarița! Ești o femeie bună, a răspuns ea, ridicând pe umeri doi saci grei, plini cu aur.

Va putea să iasă la pensie o femeie bogată. Iakovlena nu a privit în urmă când a plecat. Știam că nu o voi mai vedea niciodată.

Capitolul 76

În fața zidurilor Astrahanului, am sacrificat animale, am copt pâine și am făcut bere. Negustorii ruși, simțindu-se apărați de prezența noastră, ne-au trimis pepeni, mere, piersici și struguri. Aproape douăzeci și trei de mii de soldați pedeștri ni s-au alăturat în căldura sufocantă de iulie în marșul spre Derbent, aflat pe malul Mării Caspice. Peste o sută de mii de oameni veneau pe urmele noastre, din cealaltă parte a țării. Dar oboseala, foamea și setea le răpeau oamenilor ascuțimea simțurilor, iar proviziile nu erau suficiente pentru noi toți, chiar dacă împărțeam fiecare rație în patru, întrucât douăsprezece dintre șlepurile noastre cu încărcături se scufundaseră în timpul unei furtuni pe Marea Caspică. Felten și cu mine am supravegheat măcelărirea a mii de cai înfometați. A fost înfiorător, dar, mulțumită puținei cărni pe care am putut să o adunăm, oamenii noștri au avut puterea de a înainta până la Baku.

Seara, după ce tratasem ultimele cazuri de insolație și arsuri, l-am rugat pe bărbierul italian al lui Petru să vină la mine în cort.

— Ce pot face pentru dumneata, Țarița? Ai nevoie de pudră de talc proaspătă? Mai am un pic. Dar parfumul de la Grasse s-a terminat, din păcate, a zis el, sorbind mulțumit cana de lapte bătut rece pe care i-am oferit-o.

— Nimic de felul acesta, maestro. Taie-mi părul! i-am ordonat.

— Cum ați zis, Țarița?

În ochii lui, o femeie fără o coamă de păr lungă și bogată, nu era o femeie, am înțeles eu.

— Părul mă încurcă pe căldura asta. Scalpul îmi este fierbe. Tunde-l, am zis.

A ezitat, s-a ridicat și a dat să se întindă după carafa de apă.

— Nu, am hotărât eu. Apa este prea valoroasă. Taie-l uscat, așa cum este.

Degetele lui mi-au mângâiat scalpul.

— Haide, l-am încurajat eu, zâmbind la reflexia noastră din oglindă.

El mi-a ridicat cosițele și mi-a așezat lama la ceafă, unde i-am simțit metalul rece, ascuțit. M-a bucurat tăietura de brici cu care fiecare buclă cădea pe podeaua din pământ gol a cortului, până ce bărbierul a șters lama și a învelit-o la loc în teaca sa din piele. Asemenea unei femei a munților, mi-am înfășurat o eșarfă în jurul capului tuns, în formă de turban, ca să pot petrece întreaga zi afară, alături de trupele de soldați.

Până la căderea nopții, privirile lui Petru se goliseră, nebăgând de seamă nici măcar înfățișarea mea schimbată.

— Nu putem continua spre Baku, *matka*, a zis el, epuizat. Oamenii nu ar supraviețui marșului de treizeci de zile. Mai bine să ne întoarcem la Astrahan, a decis el. Voi ajunge lângă Maria la timp pentru nașterea Țareviciului.

— Pentru Țarevici și mama sa, prințesa Cantemir!

Am ridicat paharul și l-am golit dintr-o sorbire.

Casa din Astrahan era straniu de tăcută. Nici un copil nu se juca pe acoperișul drept; nici o femeie nu ședea pe perne în curte, sorbind ceai și sporovăind. Servitorii nu alergau cu treburi, umplând aerul cu lipăitul picioarelor goale și cu clinchetul clopoțeilor legați la glezne. Nici chiar credincioasa gardă de soldați moldoveni nu se vedea niciunde.

Eu și Petru am intrat în curtea umbrită călare, urmați de bucătarul nostru Felten și de doi pitici încălecați pe asini. Păsările zburătăceau prin aer; aripile lor făceau să foșnească frunzele de dud. Apa cădea într-un bazin din mozaic strălucitor, colorat. În el înotau pești aurii, dar suprafața apei era acoperită cu ierburi verzi. În vasele pentru încălzit patul, așezate într-un colț al curții, cenușa era rece.

— Hei? a strigat Petru, dar totul a rămas cufundat în tăcere.

Am descălecat. În bazin, m-am spălat pe față de praf și de căldură, după lungul drum călare, chiar dacă apa avea un iz de stătut. Deodată am avut senzația că sunt privită și am ridicat ochii spre galerie. Oare zărisem acolo o siluetă mică, acoperită cu văluri, care se ascunsese în spatele unei coloane?

— Maria? a strigat Petru, apoi a descălecat și el și a intrat în casă.

L-am urmat prin camerele întunecate, iar ecoul pașilor lui îmi răsuna până în inimă. A împins ușa camerei unde își luase rămas-bun de la Maria cu atâta dragoste în urmă cu numai câteva săptămâni. Duhoarea sufocantă de sudoare și camfor îmi lua răsuflarea. Petru a icnit, acoperindu-și gura și nasul. Am privit în jur: pernele zăceau împrăștiate pe un divan acoperit cu chilimuri, iar pe o masă scundă, cu inserții din fildeș, se vedea o tavă din

argint cu o ceașcă de ceai de mentă. Am băgat un deget în băutură: era rece, iar la suprafață se formase o peliculă uleioasă. Podeaua din marmură era acoperită cu covoare din mătase, iar în fața unui paravan pliant am văzut un lighean plin cu ceva vâscos și galben. Așternuturile împuțite fuseseră aruncate de pe patul gol, ca și cum cineva se ridicase în mare grabă. Luptându-se cu mirosul, Petru a strigat din nou:

— Maria? Unde ești, dragostea mea?

Mi s-a zbârlit pielea de frică și presimțiri sumbre când am auzit un zgomot și ne-am întors pe călcâie: din spatele paravanului a ieșit o femeie. Era acoperită cu văluri groase și a rostit cu un glas răgușit:

— Aici sunt, mărite Țar.

Vălul îi înăbușea glasul. Când Petru s-a apropiat de ea, cu o expresie încântată și a vrut să îi ridice vălul, ea l-a prins de încheieturi.

— Lasă-l. Pot să o fac eu singură. M-am obișnuit deja, a zis ea, cu o liniște amenințătoare.

Am rămas ascunsă în întuneric; inima mi-a luat-o la goană când Maria Cantemir și-a scos vălul și a pășit goală în lumina nemiloasă a dimineții persane. Petru a rămas fără suflare de groază și s-a dat înapoi. Și eu abia mi-am stăpânit un strigăt de dezgust când am văzut ce reușise Iakovlena.

Variola se ospătase cu frumusețea uluitoare a prințesei din Moldova. Îi căzuse tot părul de culoarea mierii, mai puțin câteva șuvițe rare, iar scalpul gol era plin de bube și vânătăi. Pielea era cenușie și palidă, trăsăturile cândva netede erau străbătute acum de cicatrice adânci, ca niște cratere. Buzele subțiri și albe abia îi acopereau gingiile, acolo unde altădată fusese o gură ademenitoare, cu buze pline. Boala îi devastase și trupul: sânii îi atârnau goi și ofiliți peste coastele ascuțite, ieșite în evidență; pe brațe se mai vedea încă boala – își scărpina neatentă bășicile și pustulele din vârful lor –, iar pe picioare, pielea

cadaverică se întindea umflată, peste oasele ei lungi.

— Ce s-a întâmplat cu tine, Maria? Copilul nostru... a început să zică Petru, uitându-se spre pântecul ei.

Mi-am strâns pumnii: abdomenul ei era lăsat. Maria Cantemir pierduse copilul pe care îl aștepta de la soțul meu, copilul care ar fi pus capăt fericirii și vieții pe care o cunoșteam. Petru a rămas cu chipul golit de expresie, ca lovit de fulger. Dintr-odată, ea s-a repezit spre mine ca o pisică sălbatică. Abia a reușit să o prindă unul dintre soldați, dar ea s-a opus brațelor lui, scuipând și mușcând cu furie, în timp ce eu ordonam scurt:

— Luați-l pe Țar de aici! Nu trebuie să se molipsească de variolă.

Felten și soldații l-au tras pe Petru afară din casă. În pragul ușii, s-a întors și i-am văzut expresia de groază adevărată în ochi: doar că se uita la mine, nu la Maria. Ce vedea? O femeie înaltă, puternică, cu părul tuns scurt, ca niște ciulini; mama copiilor săi, tovarășa anilor săi, Împărăteasa țării sale. M-a însărcinat pe mine cu rezolvarea situației.

— Ține-o! i-am ordonat rece soldatului.

El a apucat unul dintre cearșafuri și a înfofolit-o pe prințesă în el. Câștigasem la jocul pe care se simțise atât de sigură să îl joace.

— Prințesă, am întrebat-o voioasă, ce s-a întâmplat cu frumusețea ta? Și Țareviciul, copilul în care ne puseserăm atâtea speranțe? Cât de îngrozitor! Cine ar fi ghicit că vărsatul face ravagii prin Astrahan?

A scuipat spre mine, dar m-am dat înapoi, evitând saliva otrăvită.

— Drac de femeie! Știu că slujitoarea ta mi-a dat boala. Mi-a luat sânge într-o zi și după aceea am făcut febră și am luat vărsatul. Tu ești de vină! a țipat ea strident, înainte de a fi gâtuită de hohote. Fiul meu trebuia să conducă Rusia.

— Nu te obosi, am zis eu. Este mai puțin decât ce meriți. Dacă a fost vina Iakovlenei, o vom tortura până ce mărturisește. Unde este?

Maria Cantemir a scos un urlet și a dat din nou să mă lovească, dar soldatul a tras-o înapoi.

— A dat bir cu fugiții când m-am îmbolnăvit, la fel ca toți ceilalți. Am dat naștere unui copil mort de una singură. Nimeni nu a vrut să mă ajute, a rostit ea țipând. Uită-te la mine!

— Mă uit, am zis. Nu acesta era planul tău pentru mine? Să fiu aruncată la o parte și uitată?

Soldatul a împins-o într-o parte, și-a șters mâinile îngrijorat și apoi ne-am grăbit să ieșim: plânsetele și blestemele Mariei Cantemir sunau înfricoșător în galeria boltită când am plecat.

Petru se întorsese deja la corabie; curtea era pustie. Am încuiat eu însămi ușa casei și am strecurat cheia în buzunar, unde puteam să uit de ea. Cu ajutorul lui Volinski, am angajat o bătrână și i-am spus să îi bage apă și mâncare simplă printr-o deschizătură în poarta de la intrare, așa cum ai hrăni o pisică. Dacă rămâneau neatinse castroanele mai multe zile la rând, i-am zis să dea foc la casă.

Dar speram din tot sufletul ca Maria Cantemir să trăiască mulți ani de acum înainte.

Capitolul 77

Războiul împotriva Persiei a luat sfârșit în toamna următoare. Un sol a întrerupt unul dintre splendidele baluri mascate ale lui Alexandr Danilovici Menșikov cu vestea victoriei de la Baku. Înainte de a bate miezul nopții, au fost golite peste o mie de sticle de vin spumos.

A început astfel singurul an de pace al domniei lui Petru.

Voiam atât de mult să îl recunosc pe bărbatul acela, dar după toți acești ani era aproape

imposibil. A îngenuncheat și nu îi mai vedeam decât spatele ploconit și mâinile bătătorite. Chelise aproape de tot, iar sandalele îi erau îndesate cu paie, căci îi lipseau pantofii potriviți.

— Ridică capul, am zis eu, iar el s-a supus, tremurând de frică.

Degetele lui Petru băteau darabana pe brațul tronului.

— Și? Spune adevărul? Dacă a mințit câinele ăsta, o să pun să i se smulgă limba din gură.

Omul a gemut și s-a încovoiat și mai mult.

— Lasă-mă să mă uit la tine!

Am coborât de pe tron și m-am aplecat peste el. Nici gărzile, nici Petru, Anna, Elisabeta și nici Wilhelm Mons – fără el, fiica mea nu mai făcea nici un pas – nu ne-au scăpat din ochi. Omul tremura ca bășica de porc, dar m-a privit în ochi. Părul lui blond, cu firul subțire, îmi amintea de cel al tatălui meu, dar avea ochii adânciți în orbite și buzele subțiri ale mamei mele vitrege.

— Spui adevărul, omule?

Vocea îmi era răgușită de emoție. Când a vorbit, în gura lui am văzut cioturi galbene putrezite, în loc de dinți sănătoși.

— Jur pe Dumnezeu din ceruri, Marta! Sunt fratele tău, Feodor.

Era ajutor de birjar pe drumul dintre Sankt Petersburg și Riga, unde călătorea legat pe acoperișul birjei, păzind bagajele sau ținând ochii în patru după tâlhari și obstacole. Soarele îl pârjolea pe vreme bună; era murat până la piele și fundul îi înghețа lipit de birjă când vremea era rea. Într-o zi, când un călător l-a amenințat cu biciul, el a strigat:

— Sunt fratele Împărătesei noastre. Dacă mă lovești, vei plăti pentru asta.

Pentru nechibzuința lui și încă în stare de inconștiență, a fost târât la Sankt Petersburg, unde să dea socoteală pentru spusele lui.

— Ce face Christina? Este în viață?

Întrebarea mea avea gustul zilelor de mult apuse.

— *Ach, Herr Gott*, nu ne-a adus decât rușine. Mama a prins-o cu un bărbat și i-a tras o mamă de bătaie. A fugit, iar astăzi este curvă la Riga.

Părea gata să scuipe, dar splendoarea podelei din marmură a Palatului de Iarnă l-a făcut să se răzgândească.

— Ce s-a întâmplat cu restul familiei?

El a făcut o grimasă.

— Maggie s-a măritat cu un pantofar din Riga. Omul face mulți bani, dar pe mine asmute câinii când mă vede.

— Cum a murit tata? l-am întrebat eu.

— Noul nostru stăpân l-a ucis, chiar după prima foamete.

Sărmanul meu tată.

— Și Tanya? Vocea îmi era gâtuită. Mama ta?

Feodor a rânjit.

— S-a mutat în casa noului stăpân. A plăcut-o, în ciuda anilor ei.

— Încă nu sunt sigură că te cred, am zis, cercetându-i chipul.

O ultimă întrebare, ca să îmi înăbuș dubiile, pentru totdeauna.

— Ce animal ne-a atacat, iar tu i-ai zdrobit căpățâna cu o piatră?

El s-a gândit bine, încrețindu-și fruntea roșcovană. Tăcerea a coborât peste mica încăpere a tronului. Apoi trăsăturile i s-au destins și a zis:

— A fost un șarpe, soră.

Petru a arătat generozitate: Feodor și Maggie au primit câte o pensie, dar la rugămințile mele în favoarea Christinei a rămas surd. Mi-a zâmbit sardonic atunci când soldații l-au condus afară pe Feodor Skawronski.

— Curvă la Riga? Nu, nici gând, Ecaterinușka, m-a oprit el. O voi trimite la o mănăstire, unde va fi bine îngrijită. Iar acum, te rog să mă ierți, dar tâlharul acesta de Menșikov a încercat din nou să îi

înșele pe clienții imperiali. Trebuie să mă ocup de problema acesta.

A plecat, lovindu-se voios cu *dubina* peste carâmbii cizmelor, pregătindu-se parcă să o folosească pe spinarea lui Menșikov. Anna și-a luat și ea rămas-bun; ochii mei au întâlnit privirile lui Wilhelm Mons când s-a înclinat și a plecat pe urmele Elisabetei. Mi-am mutat repede privirea în altă parte. Odată plecați, i-am făcut semn lui Pavel Iagușinski să se apropie.

— Pavel Ivanovici, este bine ca Țarevna Elisabeta să se afle tot timpul alături de Wilhelm Mons? Nu pare o situație nerespectabilă?

— Nu pare nerespectabilă, ci chiar este nerespectabilă, Măria Ta, a zis Iagușinski precaut.

Am cugetat la vorbele lui, m-am ridicat și mi-am netezit fusta.

— Îi sunt recunoscătoare pentru serviciile lui, am zis eu, luând o hotărâre. Dar Elisabeta trebuie să conducă o curte demnă de o Țarevna adultă. De acum încolo, Mons va fi șambelanul meu. La vârsta mea, ar trebui să fiu deasupra oricăror suspiciuni. L-am lovit în joacă pe Iagușinski peste umăr cu evantaiul. Du-te acum, te așteaptă Țarul. Și nu îți face griji: *dubina* este destul de ocupată astăzi.

L-am privit plecând și inima mi s-a strâns. Îmi pregăteam propria ruină? Prostii! Wilhelm Mons putea foarte bine să îmi fie fiu: fiul meu sănătos și chipeș.

*

Țipetele și răcnetele care veneau din camerele lui Petru se auzeau de la o depărtare de cincizeci de picioare; am auzit protestele lui Menșikov și, între ele, vocea ascuțită a lui Piotr Șafirov. Am grăbit pasul: oare Alekașa mersese prea departe de data aceasta? Înăuntru, Menșikov și Șafirov se

rostogoleau la podea, lovindu-se cu mâinile și picioarele și mușcându-se ca doi bețivi într-un *kabak*: pumnii zburau în toate părțile și oasele pârâiau. Petru se învârtea în jurul lor și îi lovea cu *dubina* unde nimerea.

— Opriți-vă, nemernicilor! Vă bateți în fața Țarului vostru ca și cum aș fi una dintre curvele voastre, cum îndrăzniți? striga el, în clipa când Menșikov l-a apucat de păr pe Șafirov, iar acesta din urmă l-a mușcat de braț.

M-am aruncat înspre Petru și l-am oprit.

— *Starik!* Ce s-a întâmplat?

Șafirov suspina și își controla haina frumos brodată, care îi fusese ruptă, iar Menșikov se așezase, gâfâind. Prin toată camera zăceau împrăștiate perle și fire de argint, iar peruca îi era răvășită.

Petru și-a așezat capul pe pieptul meu, respirând greu.

— Amândoi sunt niște mincinoși și niște hoți, Ecaterinușka! a zis. Slavă Domnului că în tine pot să mă încred, orice ar fi! Lui Menșikov ar fi trebuit să îi rup oasele pe roată cu mult timp în urmă, pentru minciunile și furtișagurile lui.

Menșikov, care putea să traverseze Imperiul lui Petru, de la Riga la Derbent și să petreacă fiecare noapte la o altă moșie a lui, s-a ridicat greoi în picioare. Fiecare rus cunoștea câte o poveste despre lăcomia lui, căci aștepta să fie recompensat pentru orice serviciu pe care îl făcea, fie în ruble, fie în copeici, un cal nobil pentru grajdurile sale sau o fată frumoasă pentru o noapte. Primise mai multe titluri și onoruri decât avea fire de păr pe cap, mâncarea lui era pregătită de bucătari francezi, trăsura lui princiară era trasă de zece cai pursânge, iar uneori Daria purta bijuterii mai somptuoase decât mine.

Totuși, nu puteam uita un prieten care îmi făcuse mult bine. La Sankt Petersburg, un om era fie reclamantul, fie acuzatul. Dacă Menșikov cădea

în dizgrație și era pedepsit în consecință, nici unul dintre noi nu era la adăpost de mânia lui Petru.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat.

— Menșikov a vândut trupelor rusești pâine râncedă și supă chioară. În schimb, banii pentru proviziile corespunzătoare atârnă la gâtul gras al nevestii-sii, sub formă de diamante. Ba mai rău, a furat cincisprezece mii de suflete de la cazaci, iar acum sunt nevoit să suprim o revoltă, a scuipat Petru nervos.

— Ei, lasă, că am auzit și mai rele. Menșikov nu este întotdeauna Menșikov? i-am reamintit eu, iar Alexandr Danilovici a încercat să zâmbească, dar Petru, furios, i-a arătat ușa.

— Afară! Amândoi. Șafirov, îți verific și ție afacerile. Dacă pleci din oraș fără permisiune, vă execut pe loc pe tine și pe familia ta. Iar tu... a îndreptat *dubina* spre Alexandr Danilovici... Menșikov! Curva de mă-ta te-a conceput din păcat și rușine și vei muri în păcat și rușine! Da, da, vei sfârși acolo unde ai început!

Capitolul 78

Daria Menșikova a venit să mă vadă în aceeași seară, când noi – doamnele mele de onoare, Wilhelm Mons și eu – o ascultam pe cea care ne citea, așezați lângă foc. Cartea avea un subiect îndoielnic, iar doamnele mele mai tinere chicoteau. Boala lui Petru îl împiedica să le cunoască așa cum ar fi făcut în anii trecuți, îmi ziceam eu: în ultimele săptămâni, suferința lui se înrăutățise, iar trupul umflat îl făcea uneori să urle de durere.

Privirile îmi erau atrase către Wilhelm Mons; nu mă puteam abține. Stătea întins pe un șezlong și se uita în mijlocul flăcărilor, care dădeau pielii sale o nuanță aurie. Picioarele sale lungi și bine conturate erau întinse și încrucișate. Oare cuvintele cititoarei

îi făcea inima să bată mai tare, așa cum mi se întâmpla mie? Când atingeau gura unei femei, buzele sale, care zâmbeau cu atâta ușurință, erau moi, sau stăruitoare? S-a mișcat, încrucișându-și mâinile sub cap și oftând, dar a continuat să privească flăcările. Cum te-ai simți mângâiată de aceste degete lungi și subțiri? Aceste mâini care cu atâta nepăsare s-au împreunat sub capul lui? Din nou, îmi venea ușor să mi-l imaginez în aer liber, dormind sub cerul înstelat, mulțumit să se afle în jurul unui foc de tabără. M-am silit să îmi dezlipesc ochii de el când Agneta mi-a șoptit la ureche:

— Daria Mențikova te așteaptă în Cabinetul Chinezesc, Țarița.

Am oftat. Desigur. În lupta sa pentru supraviețuire, Mențikov folosea cea mai puternică armă pe care o avea la dispoziție: amintirile mele de tinerețe și prietenia cu Daria. Dacă ne-am întâlni astăzi, am mânca violete trase în zahăr și am face planuri de căsătorie pentru copiii noștri și i-am plânge pe cei morți. Când m-am ridicat, s-a ridicat și Wilhelm Mons.

— Urmează-mă! am zis scurt.

Îl simțeam în spatele meu. Dacă mă opream, s-ar fi atins trupurile noastre? În schimb, am grăbit pasul. Nu trebuia să se întâmple.

Înăuntrul Cabinetului Chinezesc, scânteierile lumânărilor dădeau viață păsărilor pictate pe tapetul colorat, din mătase. Daria traversa camera în sus și în jos. Văzându-mă, s-a aruncat în genunchi și m-a apucat de glezne, dar eu am ridicat-o și am îmbrățișat-o.

— Wilhelm, dă-i prințesei Mențikova batista ta. Nici o femeie nu trebuie să fie lăsată să plângă, l-am certat eu în glumă.

Daria a suflat puternic în batista din mătase, ca o nevastă de fermier. Părul îi era ciufulit și lacrimile îi lăsau dâre urâte pe machiajul alb, păstos, pe care îl comanda încă de la Viena.

— Stai jos! am zis eu.

Wilhelm i-a adus mai aproape un scaun elegant, tapițat cu mătase. A ajutat-o pe Daria să se ridice, iar scaunul a scârțâit sub greutatea ei. Daria a căutat în decolteu și mi-a întins un sul mic de hârtie.

— Alekașa nu vrea să îmi spună ce se petrece. A făcut zob micul nostru salon, iar bucătarul a încasat o bătaie soră cu moartea. Când am plecat, se războia cu faianța de Delft din biroul lui, le spărgea una câte una cu bastonul. Îți trimite asta.

Am desfăcut sulul pe care nu era decât o singură propoziție, iar cerneala cu care fusese scrisă era mânjită de lacrimi.

— Citește-mi-o, i-am spus lui Wilhelm, care s-a apropiat de șemineu, ca focul să lumineze scrisul.

— „Ce să mă fac?“, a citit el cu voce tare și a ridicat privirile, uluit.

Mie și Dariei nu ne venea să credem. Ne-am holbat una la cealaltă: puternicul prinț Menșikov se ducea la fund. Mi-a prins palmele între ale ei și a zis:

— Te rog, Ecaterina Alexeevna, pentru tot ce ne-a legat odată, pentru tot ce am iubit odată – ajută-ne!

— Ce ar putea să facă soțul tău, Daria? am întrebat eu, chicotind, după un moment de tăcere.

Wilhelm mă privea cu un zâmbet abia schițat ce îi juca la colțurile buzelor sale pline și moi. S-a sprijinit de pereții îmbrăcați în mătase neprotocolar, de parcă ar fi fost pereții grajdului. Prezența lui mă făcea să îmi simt inima ușoară, eram aproape voioasă.

— Ei bine, pe scurt: Menșikov trebuie să asculte ordinul stăpânului său și să devină ce era mai demult, am spus. Mâine-seară, la cină cu mine și cu câțiva prieteni. Vrei să vii? am întrebat-o, dar am privit țintă în ochii lui Wilhelm.

Daria a plecat cu vorbele mele prin noaptea friguroasă de iarnă.

*

Cina a fost una simplă – varză umplută cu sos cremos de ciuperci –, iar Petru a mâncat într-o tăcere îmbufnată. Avea nevoie de mai mulți bani, dar deja lua a zecea parte de la fiecare plasă veche de pescuit scoasă din apele rusești, indiferent cât de mare sau de mică era prada.

— Te mai poți gândi la ceva ce aș putea taxa? m-a întrebat el, țâfnos.

— Să mă gândesc. Gospodăriile, vitele, lemnul și cărămizile, obiectele din bucătărie, tacâmurile, săniile, căruțele, stupii, iazurile, râurile, morile... chiar și *bania* sunt deja impozitate.

— Da. Tot ce văd când traversez țara, a recunoscut el morocănos.

Am băgat lingura în supă, pescuind varza și castraveții murați.

— Ce ar fi să taxezi legumele care plutesc în supă?

— Deja se taxează, a răspuns Petru. Singurul lucru neimpozitat este aerul pe care îl respiră oamenii.

— Ei, în cazul acesta... am zis eu, ținându-mi răsuflarea.

Petru a râs și a ridicat paharul.

— În cinstea ta și a capacității tale de a mă face să râd.

Avea ochii umezi; lumina lumânărilor îi ascundea șuvițele de nea din păr și îi netezea ridurile adânci de pe chipul umflat. Wilhelm, care mă servea, îmi umplea pocalul, ca să îi pot răspunde lui Petru așa cum se cuvenea, când s-a auzit gălăgie venind din fața camerei: bubuituri și o voce cunoscută care striga: „Pirogi! Pirogi proaspete, fierbinți!“ Petru a ascultat, surprins, când deodată ușile s-au deschis și în cameră a intrat Menșikov, îmbrăcat în zdrențe și desculț, în ciuda frigului. O bonetă de brutar prea mare pentru capul lui îi cădea peste ochi în timp ce își lăuda

produsele înșirate pe tava pe care o ținea în fața burții.

— Piroști! Piroști! Cumpărați de la mine, micul brutar Menșikov. A împins tava spre Petru. Mănâncă, micuțule prinț! Toată lumea știe că vrăjitoarea aceea de soră-ta, Sofia, nu îți dă nici măcar o masă ca lumea. Dar într-o zi o să îi arătăm noi doi, tu și cu mine!

Mi-am ținut răsuflarea. Privirile lui Petru treceau de la figura prietenului său la piroștile fierbinți, din care ieșeau aburi. A gustat una.

— Hmm... la fel de bune ca pe vremuri, Menșikov, tâlharule! a râs el, iar Alexandr Danilovici a îngenuncheat în fața lui, cu ochii plini de lacrimi.

— Mă ierți, inima mea? a șoptit el. Te-am dezamăgit. Dar dacă îi biciuiești și decapitezi pe toți ticăloșii din Imperiul tău, în scurtă vreme nu îți va mai rămâne nici un supus în viață.

Petru a aruncat restul de plăcintă câinilor săi, care au sărit pe ea, iar el l-a îmbrățișat pe Menșikov, suspinând și râzând în același timp.

— Să nu mă mai superi vreodată, Alekașa, că va trebui să îți jupoi pielea, oricât de rău mi-ar părea.

Menșikov s-a așezat și cei doi au vorbit, au băut și au râs ca și cum nu se întâmplase nimic. În spatele scaunului, l-am simțit pe Wilhelm aproape de mine, îi inspiram mirosul de mosc și lemn de santal. Mă simțeam neajutorată ca o căprioară care simte apropierea vânătorului. De aceea abia am auzit ceea ce Menșikov i-a spus lui Petru:

— Dar bine ar fi să nu îl scapi din ochi pe hoțomanul de Șafirov...

*

În dimineața următoare, în camera mea a fost trimis un băiat adorabil; pielea lui era neagră precum ciocolata și pe haina din catifea purpurie

era brodat blazonul lui Menșikov. A făcut o plecăciune și a deschis cutia de bijuterii grea pe care o ducea, dând la iveală o tiară, un colier și cercei făuriți din diamante fără cusur, de dimensiuni și culori care nu aveau egal între comorile lui Petru. Copilul a ciripit într-o rusă stricată.

— Cu recunoștință și adorație de la Alexandr Danilovici Menșikov.

Am acceptat cu bucurie frumosul dar al lui Menșikov. În definitiv, îmi dăduse atât de multe, de ce nu și aceste giuvaiere care să sărbătorească momentul vieții în care ne aflam? L-am trimis pe băiat la Abraham Petrovici, maurul lui Petru, unde să fie educat și să nu îi lipsească nimic.

Câteva săptămâni mai târziu, la Peterhof, Petru a trimis să fiu chemată, după ce ne petrecuserăm întreaga dimineață împreună.

Pisica de la grajd fătase, iar mica noastră Natalia se îndrăgostise de stângacele ghemotoace de blană fără ochi. Fata s-a așezat pe genunchiul lui Petru, iar el a întrebat:

— Pe care o vrei, fetița mea?

Soarele dimineții stârnea focul în buclele castanii ale Nataliei, iar inima mi se strângea de dragoste pentru ea. La venirea toamnei trebuia să înceapă lecțiile.

— Nu pot să le iau pe toate? a întrebat ea, uimită.

Petru a strâns cele cinci pisicuțe în palmele sale mari.

— Ba da, îngerașul meu, poți să le iei pe toate. Dar poate că vor și surorile tale una?

Natalia s-a gândit o clipă.

— Bine. Dar numai una.

— Desfă-ți poalele fustei, ca să le punem înăuntru. Dar să luăm și mama pisică. Puii au încă nevoie de ea.

Pisica și-a înfipt ghearele în mâinile lui când s-a întors spre mine și mi-a zis:

— Vii și tu?

— Încă nu. Elisabeta dresează calul pe care i l-a trimis regele Franței. Vreau să o privesc.

— Să sperăm că nu își va rupe gâtul înainte să o trimitem la Paris, să se mărite, a râs el satisfăcut și a ieșit împreună cu Natalia afară din întunericul grajdurilor, la lumina soarelui de primăvară. Alice îi aștepta deja. A luat mâna liberă a Nataliei, iar fetița a pornit-o țopăind pe lângă ea: au dispărut într-un vârtej de lumină.

Elisabeta mi-a observat prezența la școală cu o mișcare politicoasă a capului. Am privit-o cum supunea armăsarul și mi-am dat seama că nu mă iertase pentru că i-l luasem pe Wilhelm. Ar fi o bună regină în Franța, chiar dacă Versailles-ul devenise foarte tăcut în ultimele luni.

Petru și Feofan Prokopovici mă așteptau. Preotul stătea rezemat de unul dintre pereții biroului său, iar sutana neagră i se confunda cu lambriurile. Izul de praf, hârtie, cerneală și tutun al biroului era purtat de un vânticel sărat, iar razele de soare desenau modele pe covoarele persane. Am sărutat panaghia lui Feofan, iar el m-a binecuvântat făcând semnul crucii. Ce îndatoriri avea Feofan la Peterhof? Multiplele lui talente nu încetau să mă uimească; scria piese de teatru, ca și istoria Marelui Război din Nord, împreună cu Petru, în fiecare sâmbătă dimineață. Citea lucrările marilor învățați, ale căror nume eu abia dacă le putem pronunța, în limba originală: Spinoza, Descartes, Bacon și Leibniz, ca să îi numesc numai pe puținii pe care mi-i mai amintesc. Toată munca lui era făcută pentru onoarea și gloria Împăratului care îl numise Părinte al Țării.

Petru a ridicat ochii din hârtia pe care o citea, îndreptând spre mine un zâmbet tandru.

— *Matka*, vino, ia loc alături de doi bătrâni! Să vorbim prostii împreună.

Simțeam privirea insistentă a lui Feofan ațintită asupra mea, dar mi-am închis fața așa cum numai

noi, robii, știm să o facem.

— Vorbeam despre libertate, a zis Feofan.

— Îmi place să vorbesc despre libertate! *Volia!* Să faci ce îți place – nu acesta este visul nostru, al tuturor? am râs eu.

Feofan m-a mustrat.

— Țarița, vorbești ca robul care ai fost odată. Dar libertatea nu înseamnă să faci orice îți place, ci să nu fii îngrădit de toate ideile care ne împiedică să prosperăm.

Petru și-a pus cizmele pline de noroi pe masă. Eu am încruntat din sprâncene: ce tot spunea Feofan? Își alegea fiecare cuvânt cu mare atenție.

— Sunt legi ale inimii și legi ale naturii. Dumnezeu le hotărăște, sau conducătorul său ales. Țarul este părintele poporului său. Cu ajutorul lui Dumnezeu, ia decizii pe care noi nu le înțelegem imediat.

— Treci la subiect, cinstite Feofan, a zis Petru.

— Țarul nu are un fiu, a continuat preotul. De aceea trebuie să decidă care va fi succesiunea când va veni ziua.

— Să dea Domnul să fie departe! am zis eu.

— Așa să fie, a râs Petru și s-a ridicat, scuturându-și picioarele. Îți mulțumesc, Feofan Prokopovici. O să îi spun eu Țariței ce am de spus când vom fi singuri. Dar dumneata mi-ai arătat calea.

După ce a plecat Feofan, mi-am încleștat palmele peste capetele de leu sculptate pe brațele fotoliului, iar Petru s-a uitat la mine în tăcere. Abia mă mai controlam: pe care dintre bastarzii lui îl va numi moștenitor? Avea o armată de fii născuți din flori. Inima îmi bătea atât de tare, încât mă durea. Pentru a-mi distrage atenția, m-am ridicat și m-am dus la fereastră. Nu se auzea nici un sunet în afară de ticăitul ceasurilor, care erau fixate să bată toate în același timp.

Afară, pe pietrișul deschis la culoare de pe terasă, am văzut-o pe Elisabeta stând de vorbă cu

Wilhelm, cu obrajii îmbujorați de călărie. El râdea politicos la orice spunea ea, dar se ținea la depărtare, am remarcat. Privirile mele au trecut peste vârfurile copacilor din parc și peste fântânile a căror apă sclipea în culorile curcubeului, apoi a călătorit mai departe, spre apa plumburie din Golful Finic. Petru s-a apropiat de mine, m-a îmbrățișat și mi-a frecat ceafa cu nasul.

— Ecaterinușka, am descoperit că trupul de femei nu se supune voinței mele, a zis el, cu un aer trist, iar vorbele lui îmi tăiau în suflet ca o custură. Dumnezeu nu ne-a dăruit un fiu puternic, sănătos. Nu pot fi supărat pe El, căci refuz să las mânia să îmi strice ultimele zile pe pământ. Dar eu și cu tine am rămas mereu alături. Mi-ai fost credincioasă mereu. În cuvântul tău am putut să mă încred întotdeauna, ca și în bunătatea și milostenia ta.

Vocea i s-a frânt. Mi-am pus capul pe umărul lui și am închis ochii, ca să nu vărs lacrimile pe care le simțeam că vin. Îndulcea hapul?

— Vreau să îți mulțumesc, mi-a spus el în ureche. Ești pregătită?

Am deschis ochii și lumina mi-a pătruns în ei, cu durere.

— Pregătită? Pentru ce?

— Să fii încoronată. Anul viitor, la Moscova, de cum se face cald și însorit. Dacă mor înainte de vreme, poți să îmi duci mai departe lucrarea, a zis el, fără să își dezlipească ochii de pe chipul meu. Ești pregătită? Suntem amândoi bătrâni. Vreau să îți mulțumesc pentru tot.

Suntem amândoi bătrâni. Cuvintele lui au prins rădăcini în sufletul meu, dar înainte să le simt ascuțișul, am încuviințat din cap. A râs, încântat și m-a mușcat în joacă de gât.

— Sunt atât de mândru de tine! mi-a zis el.

Wilhelm a ridicat privirile spre fereastra la care ne aflam noi. I-am simțit privirile oprite pe mine ca o mângâiere și m-am îndepărtat de la fereastră. Nu sunt atât de bătrână, mi-am zis. Wilhelm ne

privea cu ochi arzători când Petru mi-a ridicat bărbia și m-a sărutat.

Capitolul 79

Piotr Șafirov tremura ca piftia când a urcat pe eșafod, desculț și îmbrăcat cu o cămașă din păr: fusese acuzat de trădare și deturnare de fonduri publice. După săptămânile de privațiuni îndurate în închisoare, arăta din nou ca tânărul frumos pe care îl cunoscusem înainte ca lăcomia să îl domine. Alexandr Danilovici stătea lângă mine, răsucind măciulia bătută în diamante a bastonului său. Pentru a sărbători ziua în care fostul lui prieten urma să fie decapitat, purta o perucă nouă și o splendidă haină purpurie.

Pentru aprilie, aerul de la Moscova era neobișnuit de sufocant, iar în Piața Roșie se adunase o mică mulțime. După trei ani de foamete, oamenii păreau sfrijiți; ochii le intraseră în orbite și aveau capete de cadavre. Auzisem șoapte: Dumnezeu îl pedepsește pe criminalul de pe tronul Rusiei. Plătim pentru păcatele Țarului. Râul Moscova aproape secase. În unele părți ale Rusiei, călătorilor li se spunea să nu petreacă noaptea singuri la han, altfel și-ar putea sfârși viața într-o tocană suculentă. Șafirov a suspinat când și-a văzut cele cinci fete care udau batistele cu lacrimile lor. În zadar am încercat să surprind privirile lui Petru. Ochii lui rătăceau peste mulțime și apoi spre cer, unde se adunau nori pântecoși.

În seara dinainte scotocisem prin toate sertarele în căutarea pungii de piele care atârnase la cureaua mea în timpul campaniei de pe Prut. Înăuntrul ei se afla inelul pe care Petru mi-l dăduse înapoi în ziua când Șafirov își riscase viața pentru Țar și pentru Rusia mergând în solie în tabăra Marelui Vizir.

„Să nu uităm niciodată ce s-a întâmplat astăzi“, spusese Petru atunci.

Când am așezat inelul pe biroul lui, s-a încruntat.

— Ce este ăsta?

A întors inelul pe toate părțile, iar flacăra lumânării a prins focul rubinului lipsit de orice cusur.

— Inelul pe care mi l-ai dat pe Prut, acum doisprezece ani, i-am amintit. Ai spus atunci să te ajut să nu uiți niciodată ce a făcut Șafirov pentru Rusia.

Petru a lăsat inelul să îi cadă în buzunarul vechiului său halat din catifea verde, spunându-mi:

— Du-te la culcare, Ecaterinușka! Mâine va fi o zi destul de grea. Pentru noi toți.

Petru s-a ridicat pe eșafod, cu o privire indescifrabilă pe chip. Ca o glumă diabolică, străjerii i-au tras picioarele lui Șafirov de sub el când se pregătea să îngenuncheze, astfel că s-a clătinat și a căzut ca una dintre jucăriile Nataliei, drept în față, aterizând pe ce mai rămăsese din burta lui. Mulțimea i-a aruncat vorbe de batjocură când călăul și-a ajustat gluga roșie, pentru a vedea mai bine printre fantele înguste din dreptul ochilor. Lama toporului a lucit în soarele dimineții; buzele lui Șafirov se mișcau într-o rugăciune mută, iar soția sa, zvelta și ursuza baroneasă Șafirova, a leșinat când oțelul a făcut un arc prin aer, în coborâre.

Am închis ochii – și am auzit icnetul mulțimii. Când am îndrăznit să deschid un ochi, am văzut toporul înfipt în lemn, lângă capul lui Șafirov. El se ghemuise pe butucul călăului, pământiu de groază, dar încă în viață. Menșikov și-a suflat nasul între degete, iar chipul îi era încruntat de furie.

— Chiar așa, un om ca Șafirov nu își permite un călău destoinic? Prostul!

Sus, pe eșafod, Makarov i-a înmânat lui Petru un sul, iar zidurile Kremlinului au trimis ecoul declarației Împăratului înapoi spre noi: Șafirov fusese grațiat. Un suspin a traversat mulțimea. Baroneasa Șafirova și-a revenit din leșin. Doctorul lui Șafirov a trebuit să îi ia sânge de două ori până ce a revenit cu adevărat printre vii, după ce a văzut moartea gata să îl înhațe în ghearele ei.

În seara aceea, am găsit inelul de la Prut printre sticlele de parfum, sulimanurile mele, perii și piepteni. Petru nu a scos niciodată nici un cuvânt despre ziua aceea.

Vara a adus zile lungi și luminoase și eu m-am întors la Peterhof singură. Petru m-a ajutat să mă urc pe corabia mea, sărutându-mă și spunându-mi pe toate vechile noastre porecle când ne-am luat rămas-bun pentru câteva zile. Era ca și cum dragostea lui pentru mine reînviase, după douăzeci de ani. În timp ce vântul sufla în pânzele corabiei, l-am privit cum se confunda cu piatra cenușie a debarcaderului de la Palatul de Iarnă, făcându-mi semne de bun rămas. Fusese reținut la Sankt Petersburg, dar pe mine mă îndemnase să caut aerul proaspăt de la țară. Simțeam liniștea și singurătatea după care tânjisem întotdeauna, dar și tulburarea și dorința de mai mult. Ce stârnea această altă femeie dinăuntrul meu? I-am poruncit să tacă.

La Peterhof, știam bine, mă aștepta Wilhelm Mons.

După căldura înăbușitoare a orașului, vederea pământului sterp și înfometat din jurul meu mă îndurera. Pentru al patrulea an la rând, hambarele erau goale, iar trupurile moarte de foame zăceau în șanțul drumului, căci nimeni nu mai avea destulă putere să le îngroape. Peterhof, dimpotrivă, era un paradis liniștit: vârfurile copacilor se înălțaseră peste acoperișul palatului, de departe se vedeau fântânile sclipind, păsările colorate țâșneau prin aer, fluturii se rostogoleau între buruieni și se

auzeau țipetele micilor maimuțe pe care le țineam la Marly.

Când am păşit pe promontoriu, Wilhelm Mons era acolo, ca să mă întâmpine. Am alunecat pe scândurile ude, iar el m-a prins, degetele lui s-au strâns peste ale mele, iar cele patru inele cu talismane mi-au străpuns pielea. Mi-am mușcat buzele, ca să nu țip. Dulcea durere însoțise lucrul după care rânjeam cel mai mult: atingerea mâinii sale. Când am ridicat ochii, tulburată, privirile sale erau mai adânci decât marea care ne înconjura. Cuvintele de recunoștință mi-au pierit de pe buze; ceva demult uitat s-a trezit în inima mea, iar forța brută a acelui sentiment mi-a furat inima. Celălalt sine al meu, femeia care stătuse ascunsă în inima mea din momentul când Petru îl interogase pe Alexei s-a ridicat dintre umbrele sufletului meu și, înainte de a o putea opri, a păşit în lumină și a răspuns dorinței lui Wilhelm din toată inima.

Nu s-a întâmplat nimic mai mult, ci numai atingerea degetelor noastre și arsura pe care am simțit-o pe piele. M-am îndreptat spre palat, fără să mă întorc ca să mă uit la el; nu, încă nu.

În aceeași seară, a ajuns primul din nenumăratii mesageri din oraș. Petru îmi scria așa cum nu o mai făcuse de mulți ani: *„Matka, unde ești? Palatul este pustiu fără tine și nimeni nu mă face să râd. Mă joc cu Natalia în fiecare zi, pentru că, din toate fiicele noastre, în ea regăsesc sufletul, spiritul tău și frumusețea ta. Care prinț va fi destul de bun pentru ea într-o bună zi? Altfel, rătăcesc dintr-o încăpere în alta și nu te regăsesc niciunde. Dar fii liniștită acolo, la Peterhof: este minunat să îmbătrânești alături de persoana pe care o iubești...“*.

L-am oprit pe mesager brusc.

— Destul, omule, ai străbătut un drum lung. Vânătorul a adus niște porumbei, mergi și mănâncă.

Omul mi-a întins biletul mototolit și s-a înclinat.

— Țarița are un răspuns pentru Maiestatea Sa?

— Poate mâine, am zis eu, așteptând să se piardă ecoul pașilor săi.

Am îngenuncheat lângă șemineul din bibliotecă, care era aprins, pentru a lupta împotriva frigului nopții. Am întins scrisoarea lui Petru înspre flăcări: ele au lins flămânde hârtia uscată. Ultime cuvinte înghițite de foc au fost cele din ultima propoziție: „să îmbătrânești“. Scrisul lui negru se strâmba și se lupta cu focul, dar eu am rămas ghemuită în fața șemineului, ca o țărăncuță, și am privit cum hârtia se transformă în cenușă. Deodată, mi-a venit să râd. Am râs și am tot râs – un sunet care ar fi speriat pe orice om normal la cap. Ecaterina Alexeevna nu este bătrână, Petru. Este tânără, puternică și frumoasă: cine iubește trăiește, bărbate. Râsul mi s-a transformat în lacrimi și am plâns, ghemuită pe covor, suspinând și înfigându-mi unghiile în el și simțeam cum toată disperarea și șocurile trecutului mă ajung din urmă. Am plâns până ce, într-un final, m-am făcut covrig, ca una dintre pisicuțele Nataliei, chiar acolo, în fața șemineului. Când m-am trezit, tremuram. O furtună de vară deschisese geamurile. Ploaia băltea pe podea, iar aerul rece și sărat umplea încăperea. Covorul era îmbibat de apă și mătasea galbenă a rochiei mi se lipise de trup. Am încercat să mă ridic sprijinindu-mă de un scaun, dar s-a rostogolit și a căzut cu zgomot. Ușa s-a deschis la perete și l-am văzut pe bărbatul pe care speram, dar îmi era și teamă să îl văd.

— Țarița, a zis Wilhelm, cu voce nesigură. Am auzit un zgomot. Te-ai rănit?

Oare păzise ușa toată noaptea, veghind asupră-mi? Altfel, cum să fi ajuns aici atât de iute? A ajuns lângă mine în câțiva pași. Părul îmi cădea despletit și încâlcit peste umerii goi, de pe care îmi alunecase rochia în somnul agitat.

Wilhelm a îngenuncheat lângă mine; degetele lui mi-au trecut ușor peste obraji și mi-au atins

gura ca aripile unui fluture. Cu lăcomie, am închis buzele peste ele, și am gustat sarea lacrimilor mele. El mi-a sărutat obrajii umezi și a murmurat:

— Culoarea zăpezii, gustul lacrimilor și întinderea mării.

Am închis ochii și am scos un oftat sugrumat. El m-a îmbrățișat, strângându-mă la piept. Cât timp așteptasem acest moment? De când îl întâlnisem prima dată?

— Nu trebuie să... am început eu, conștientă de pericolul și de nebunia întregii situații.

— Știu, a replicat el, în timp ce mătasea galbenă a rochiei mele se rupea ca hârtia de pergament, iar mâinile lui se făceau căuș peste sânii mei plini înainte de a-mi desface șireturile.

Sfârcurile mi s-au întărit sub limba și buzele lui, iar corpul întreg tânjea după mângâierile lui. M-am lăsat pe spate, lunecând la podea, desfăcându-mi picioarele și deschizându-mă pentru a-l primi. Fustele mi-au foșnit când le-a împins în sus, până în talie. Mi-a căutat umezeala cu vârful limbii, încet și delicat, gustându-mă fără să se grăbească și dându-mi tot timpul de care aveam nevoie pentru a găsi plăcerea. Am țipat, arcuindu-mi spatele, întinsă goală, în lumina puternică a zilei. Nu m-a lăsat să mă acopăr.

— Ești atât de frumoasă, Ecaterina Alexeevna. Cea mai frumoasă femeie de sub soare, atât de plină, de moale, de caldă.

Cuvintele lui m-au relaxat; buzele lui au găsit toate cutele pielii mele și nu au lăsat să le scape nici o parte din mine; limba moale și umedă, degetele suple, mâinile puternice când m-a ridicat spre el. Mi-am desfăcut picioarele tot mai mult, împingându-mă cu lăcomie spre el și mădularul lui. Era atât de mare și de tare, încât am rămas fără suflare când a intrat în pielea mea alunecoasă, umplându-mă, așa, deschisă și udă cum eram, iar apoi ridicându-mă pe picioarele lui, în timp ce el s-a așezat în genunchi. Am gemut înăbușit primindu-

l atât de adânc și simțind că tot mai crește, dar el și-a pus mâna peste gura mea.

— Mișcă-te, a șoptit el.

— Nu pot, am icnit eu.

Dar el m-a făcut să mă mișc, încet, cu putere, și un nou val de plăcere m-a străbătut, călărindu-l până ce am simțit că plăcerea îmi provoacă durere.

El mi-a prins între palme fesele și m-a tras mai aproape, iar degetele lui s-au înfipt în carnea mea, până ce am juisat a doua oară. Am țipat, iar în extazul meu i-am mușcat până la sânge degetele cu cele patru inele, în vreme ce el se străduia să înăbușe zgomotul. I-am lins dulceața stacojie a pielii așa cum o pisicuță linge bolul cu smântână. În brațele lui, eram din nou femeie, nu doar Împărătească. Am aruncat la pământ toate armele, într-o înfrângere mai dulce decât ar fi putut să fie orice victorie.

*

Era după-amiaza, târziu, când m-am apropiat în picioarele goale de fereastră, ca să o închid. Ploua din nou, iar geamul se bălăbănea în bătaia vântului. Cât de necugetați eram: nici măcar nu îl închisesem înainte de a face dragoste. Era o nebunie – dacă Petru auzea vreun cuvânt, ne distrugea. Torturase, schilodise și ucisese pentru o vină mult mai mică decât această trădare. M-am întors, iar inima îmi bubuia în piept și picăturile de ploaie îmi udau obrajii. Corpul mă durea acolo unde fusese atins de Wilhelm, dar doream mai mult. Simțeam că îi aparțin lui.

Dormea întins pe covor, respirând alene, satisfăcut, cu obrajii trandafirii și buzele deschise într-un surâs. M-am prelins pe lângă peretele de lângă șemineu și am rămas acolo, privindu-l: era soțul meu, fiul meu, tinerețea, iubirea și viața mea. Am luat așchii de lemn din coșul de lângă șemineu

și am aţâţat flăcările, aşa cum învăţasem să fac ca tânără fată. Scânteile cădeau pe paiele uscate pe care le îndesasem între buşteni, iar eu m-am lăsat pe călcâie şi am murmurat un cântecel în vreme ce păzeam somnul lui Wilhelm. Cât de minunată era viaţa; nu mai voiam nici să dorm, nici să mă acopăr şi nici să mănânc. Dragostea mă primenea, mă încălzea şi mă hrănea. Ştiam că acest lucru nu se putea repeta.

În următoarele luni, eternitatea i-a aparţinut lui Wilhelm. Cum de ne-am trăit dragostea atât de deplin, nu ştiu. Un Dumnezeu anume îi apără pe cei îndrăgostiţi: trăiam împreună fiecare bătaie de inimă, orice gând, orice speranţă şi temere. În lumina aurorei care scălda Peterhoful, am traversat parcul spre mare, fugărindu-ne şi jucându-ne de-a v-aţi ascunselea. Ne-am bălăcit în apa golfului şi ne-am stropit, râzând. Ne-am învârtit printre copaci, până ce am ameţit; briza mării a făcut crustă din sarea rămasă pe pielea noastră, iar norii albaştri s-au adunat la orizont în timp ce noi gustam ploaia de vară înmiresmată. Printre copaci, pe pământul moale, eu şi Wilhelm am devenit o creatură cu două capete, patru braţe şi patru picioare. Ceea ce pare a fi un monstru din Kunstkamera lui Petru era cea mai frumoasă stare a fiinţei pe care aveam să o cunosc vreodată. Vara aceea la Peterhof a fost lumea noastră, o lume bună şi măreaţă.

Elisabeta mă evita. Mânca cu surorile ei în apartamentele lor, petrecea timpul împreună cu doamnele ei, iar când le întâlneam în parc, ea se îndepărta. Briza marină împroşca stropii de apă din fântână în faţa fustelor ei colorate, care piereau printre copaci, în vreme ce eu rămâneam în urmă.

Într-o dimineaţă, i-am făcut o vizită în sala de clasă: draperiile din mătase albastră erau trase din faţa ferestrelor, iar legăturile din piele lucioasă ale cărţilor străluceau la lumina soarelui. Într-un colţ al camerei se afla un om din sticlă, pe care îl

foloseau fetele pentru a studia anatomia umană. Era sașiu, căci unul din ochii lui de ceramică se holba la mine, iar celălalt se uita către picioarele lui, de când îl scosese Elisabeta, iar Madame de la Tour, guvernanta ei, îl înfipsese la loc, dar strâmb. Lângă pianul de fabricație germană am zărit stativul muzical din argint al Annei, care lua lecții de canto ca să îi facă pe plac tânărului duce de Holstein. Vântul i-a zburlit foile, în ciuda cârligelor care le țineau.

Zgomotul nu a deranjat-o pe Elisabeta: ținea capul aplecat într-o postură studioasă și scria un bilet. M-am apropiat de ea pe furiș; câteva bucle blonde îi scăpaseră din împletitură, iar ceafa îi semăna înduioșător de mult cu cea a unui copil. Înainte de a-mi da seama bine ce fac, am mângâiat-o pe cap cu mai multă tandrețe decât simțisem vreodată pentru ea. Elisabeta a tresărit.

— Tu! a șuierat ea, iar privirea din ochii ei, ageri ca ai unei păsări, m-a străpuns.

— Ce faci, Elisabeta? am întrebat, prietenoasă. Ce sârguincioasă ești, să te afli încă aici, după lecțiile cu Madame de la Tour!

— Nu am scris de mult în jurnalul meu, iar vremea nu este potrivită pentru călărie, a zis ea.

Am privit pe fereastră, unde un vânticel ușor mătura vârfurile însorite ale copacilor. Ce puteam să îi spun? Îmi era limpede că voia să plec. Așa că a aruncat o privire peste pagina din fața ei și, deși nu îi înțelegeam scrisul, am remarcat cât de puternice și de înclinate erau literele ei. Nu era un scris de copil, ci de femeie.

Capitolul 80

Petru mi-a trimis scrisoare după scrisoare la Peterhof, iar fiecare rând îmi vorbea despre dragoste și dor. *„Din păcate, nu pot fi lângă tine,*

Ecaterinuşka. Vechea mea boală mă chinuie mai mult ca niciodată şi mă bucur să te scutesc de această imagine. Am abdomenul umflat ca al unui cal, iar durerea îmi încleştează pieptul în chingi din fier; ulcerele de pe picioare fac ca fiecare pas să fie un chin. Dar cel puţin Alekaşa mi-a dăruit un armăsar magnific. Aşa că beau ca să uit de durere şi merg să călăresc, deşi este nevoie de trei lachei ca să mă ridice în şa."

Când vara s-a transformat în toamnă umedă, m-am întors la Sankt Petersburg cu inima grea. Cel puţin Wilhelm Mons s-a aflat cu mine, pe drumul de întoarcere. Le-am cerut marinarilor să îmi lege barja într-un estuar ascuns cu mult înainte de a ajunge în oraş. Le-am dat liber două ore şi am rămas singură cu Wilhelm încă o dată.

— Aceasta trebuie să fie ultima dată, am zis eu, în timp ce degetele lui mă pătrundeau, chiar înainte de a fi avut timp să mă dezbrac. Dacă facem asta la Sankt Petersburg, Ţarul ne va ucide pe amândoi.

— Dacă este să mor, vreau să mor pentru tine, cu tine, a venit răspunsul lui.

M-a împins pe pat şi m-a întors, ridicându-mi şoldurile ca să poată intra în mine. Mă ţintuia şi îmi strângea picioarele, iar lucrul acesta îmi dădea mai multă putere decât aş fi crezut că este posibil. Am muşcat pernele ca să nu scot nici un sunet, deşi voiam să ţip din toţi rărunchii să nu se oprească.

*

Chiar în acele clipe, când aş fi fost mai fericită să veghez focul într-o mică izbă împreună cu Wilhelm, a trebuit să îmi planific ceremonia de Încoronare. Eram, la urma urmelor, nimic altceva decât o simplă roabă? Simţeam o groază fără egal: niciodată până atunci nu fusese încoronată o

Țarița; ceremonia de la Moscova avea scopul de a clarifica pentru toată lumea importanța pasului făcut de Petru, fie că erau prinți avuți sau oameni săraci din vastul său imperiu. Inima, trupul și sufletul meu se temeau de greutatea coroanei, iar Petru mi-a simțit probabil neliniștea când m-a tras în brațele lui într-o zi, în biroul lui din Palatul de Iarnă.

— Nu îți face griji! Voi fi alături de tine la fiecare pas, a zis el.

A zâmbit, înțelegând greșit simțămintele mele. M-am ferit de îmbrățișarea lui, pentru că tânjeam atât de mult după Wilhelm, încât nu voiam să simt atingerea lui Petru. Dar apoi am cedat și i-am mângâiat părul încâlcit. Masa era acoperită cu desene pentru veșminte, uniforme și bijuterii.

— Uite! Mergem de la casa lui Menșikov către Kremlin, traversând Piața Roșie, care va fi plină de steaguri. Drumul spre Catedrala Uspenski nu este lung, dar trebuie să te vadă toată lumea și trebuie să fie un spectacol de neuitat.

A căutat printre hârtii cu degetele lui pătate de tutun.

— Uite aici: lista cu toți cei care îți vor duce trena. Desigur, m-am gândit la Șeremetiev...

Dacă cineva merita să fie alături de mine în ziua aceea, acela era Boris Petrovici, mi-am zis eu, dar am întrebat:

— Și cine mă va încorona, Măria Ta? Feofan Prokopovici?

Petru a dat drumul sulului, și-a pus mâinile pe umerii mei goi și m-a sărutat pe frunte. Vocea îi tremura când mi-a zis:

— Nu, Ecaterinușka. Eu însumi te voi încorona, nimeni altcineva.

În noaptea aceea, am rămas așezată pe pervazul larg al ferestrei dormitorului: întunericul căzuse ca o perdea peste orașul meu minunat cufundat în omăt. Wilhelm a tras de pe trupul meu gol haina din blană de zibelină care ajungea până la podea,

m-a lipit de geam, mi-a despărțit picioarele și m-a pătruns. Pulpele mele se sprijineau pe umerii lui și mă arcuiam pe geamul pe care picura respirația, sudoarea și pofta noastră trupească. Wilhelm m-a împins mai tare între draperiile de catifea, pentru a-mi înăbuși suspinele, gemetele și apoi un țipăt. Am simțit cum inima îmi gonește în ritmul inimii lui, cum gura lui se deschide într-un surâs când a sărutat propriul său gust pe buzele mele. Ne-am trăit iubirea fără rușine, de parcă ziua de mâine nu exista; teama de a fi descoperiți și ce s-ar putea întâmpla atunci făcea ca sentimentele să fie mai puternice și pasiunea mai arzătoare. Dar izbucnirea de viață și de plăcere era îmbătătoare, așa cum nici o fericire de durată nu poate fi.

Petru a stabilit ziua încoronării mele la finalul lunii mai.

— Nu există lună mai plină de aur, care să se potrivească acestei zile de sărbătoare, a zis în timpul unei mese când se luptau cei doi pitici ai lui, iar maurul Abraham Petrovici le era arbitru.

Am mâncat mult caviar, căci Wilhelm îmi spusese că este bun pentru dragoste. Când m-am uitat spre el, mă privea tandru, ceea ce Petru a observat. Inima mi-a înghețat când soțul meu a întrebat într-o doară:

— Cum se descurcă tânărul Mons în suita ta?

— Foarte bine. Nu am auzit nici o reclamație, am răspuns eu, hrănindu-l pe Petru cu o blinie din sturion afumat.

— Hmm, delicios.

A plescăit din buze și mi-a supt degetele, apoi mi-a scurs suc de lămâie pe gât și l-a lins de pe pielea mea, dar s-a oprit brusc când mi-a remarcat colierul de diamante: darul de la Menșikov. S-a încruntat.

— Asemenea pietre sunt rare în regatul meu. Cine ți l-a dăruit?

— Alekașa. Drept recunoștință pentru sfatul meu, am zis eu veselă.

Petru a scuturat din cap cu reproș.

— *Matka*. Tu, mai presus decât oricine, nu trebuie să accepți daruri și, cu siguranță, nu de la Mențikov. Pe tine nu trebuie să te întineze nici cel mai mic zvon de scandal, nu înțelegi? Trebuie să fie o persoană în toată țara care rămâne incoruptibilă și eu vreau ca acea persoană să fii tu.

Părea supărat.

— Desigur. Ce nesocotită am fost! Haide, *starik*, aceasta nu este o seară pentru lecții aspre. Bea cu mine!

Tandrețea mea l-a potolit. I-am umplut carafa până la buză. Trupul meu întreg tânjea după Wilhelm, care stătea în spatele nostru. Dar în seara asta trebuia să fiu soția lui Petru.

Robele și uniformele pentru Încoronare au fost aduse de la Paris, dar coroana a fost făcută la Sankt Petersburg. Nevski Prospekt era învăluită într-o mantie de zăpadă proaspăt căzută atunci când l-am vizitat pentru prima dată pe bijutierul de acolo. Petru nu voia să îl pună pe drumuri cu valoroasa lui lucrare. Bărbatul mic de stat și ucenicii lui s-au ploconit în fața noastră, înaintând cu spatele spre încăperile mici, în vreme ce străjerii păzeau ușa. Eu și Petru am sorbit ceai cu votcă din elegante cești de porțelan, iar în fața noastră a fost așezat un sipet.

— Lasă jos ceașca, să nu o verși! m-a avertizat Petru drăgăstos.

Bijutierul lucea de mândrie pentru creația sa.

— Sunt pregătite Maiestățile Voastre Luminate?

Petru a încuviințat cu o mișcare din cap, iar omul și-a umflat obrajii, a desfăcut lacătul cutiei și a ordonat:

— Aprindeți mai multe lumânări. Vreau să sclipească ca soarele, luna și stelele.

Îmi venea să râd de cât de încântat era de creația sa.

— Peste un milion de ruble, numai pentru coroana ta, a murmurat Petru, sărutându-mi

degetele.

Mi s-a înfiorat pielea de pe brațe: un milion de ruble era o sumă inimaginabilă, îndeajuns să hrănească generații întregi de ruși care trăiesc în micile, mizerabilele și împuțitele lor izbe. Mi-am alungat lacrimile: coroana aceasta era un miracol și era foarte diferită de domurile bătute în bijuterii pe care le știam. O bordură de diamante sclipea de-a lungul marginii inferioare: fiecare piatră mare cât o alună se odihnea pe o fâșie de hermină, ca să nu îmi rănească pielea frunții. Perle cenușii, roz și albe alternau cu diamante pe arcadele ce formau partea superioară a coroanei, iar în mijloc sclipeau safire, smaralde și alte diamante. Splendoarea era încoronată cu o cruce din rubine; piatra din inima sa era mare cât un ou de porumbel și sclipea în raze stacojii și aurii.

— Pot să o probez? am întrebat cu glas răgușit.

Însă Petru s-a uitat la mine, îngrozit.

— Coroana nu este o pălărie sau o căciulă pe care să o probezi, Ecaterina, ci un semn sfânt al puterii pe care ți-o încredințează Dumnezeu, în mila Sa. Nu o poți purta decât după ce ai fost miruită. Nici o apă de pe acest pământ nu poate șterge mirul sfânt de pe fruntea ta: abia atunci vei fi pregătită pentru coroană.

Când am ajuns înapoi în sanie, înserarea acoperea deja lumina începutului de după-amiază. Petru și-a îndesat mâinile în manșonul meu, împletindu-și degetele cu ale mele.

— Îți mulțumesc că ai fost alături de mine. Nu a fost întotdeauna ușor. Sper că lucrul acesta compensează totul.

În spatele ferestrelor de pe Nevski Prospekt și în felinarele înșirate de-a lungul canalului ardeau lumânări. Zăpada licărea sub cerul limpede, împânzit de stele, strălucitor ca ochii lui Wilhelm după ce făceam dragoste. Puteam spera că mă va privi în felul acesta tot restul vieții? O mie de ochi o urmăresc pe soția Țarului. Stepan Glebov plătise

prețul cel mai mare pentru că o iubise pe Evdochia, iar ea nu fusese decât o povară de care Petru se lepădase, pe când eu urma să fiu ridicată la o cinste pe care nu o acordase nici un țar până atunci. Nici nu merita să te gândești ce ne-ar face dacă ar afla. Dar tot nu puteam renunța la Wilhelm. În aceeași seară, i-am poruncit lui Maître Duval, din *gostini dvor*, să vină la palat: își mutase afacerile la Sankt Petersburg. Deși toate veșmintele mele erau făcute în Franța, voiam să cos eu însămi haina de încoronare a lui Petru, cusătură cu cusătură. Am comandat de la Paris mulți *arșini* de tafta de culoarea cerului și am ales un șnur din argint cu care să tivesc jiletca lungă până la genunchi. Din cochetărie, am ales un fir roșu aprins, din mătase, pentru ciorapi. Prețul pe care mi l-a fixat Duvan m-a amețit: un singur fir de argint putea plăti salariul pe doi ani al unui dragon. Dar nu am ezitat, iar când Maître Duval a scos carnetul de comenzi, i-am zis lui Wilhelm:

— Semnează în numele meu, te rog!

La finalul lunii martie, familiile nobile din Sankt Petersburg au plecat spre Moscova. Ultimii țurțuri atârnau încă în copacii care străjuiau Nevski Prospekt, dar aerul ceva mai cald și primele raze de soare anunțau apariția primăverii. Un șir nesfârșit de trăsuri și căruțe traversa țara: treizeci de mii de oameni porniseră la drum. Corăbiile profitau de sosirea timpurie a ottepel-ului pentru a naviga spre Moscova, iar copiii alergau de-a lungul malurilor, fluturând din mâini și strigând când vasul imperial a ridicat ancora. Norii se rostogoleau deasupra capetelor noastre, iar briza alunga grijile și rușinea din inima mea, împrăștiindu-le peste nemărginirea ținutului.

A trebuit să mă retrag sub punte ca să reflectez la ceea avea să se petreacă. În urmă cu douăzeci și cinci de ani, într-o altă viață, un om mă cumpărase pentru o monedă de argint. Acum urma să fiu încoronată Țarița Tuturor Rusiilor. Wilhelm a

îndrăznit să se strecoare în cabina mea și m-a ținut în brațe, șoptindu-mi vorbe dulci până ce mi-am recăpătat suflarea. Frica mea se oglindea în ochii lui, dar el m-a sărutat până ce bătaia inimii lui, statornică și puternică, m-a calmat: cum m-aș descurca fără el? El mă susținea și era alături de mine, așa cum nu fusese nici un alt bărbat până atunci. Aveam vreo șansă să fim fericiți împreună? m-am întrebat eu în clipa când am văzut miile de turle, foișoare și turnuri ale Moscovei. Nu era orașul meu, dar era locul celei mai strălucitoare ore din viața mea. Însă soarele cel mai strălucitor aruncă umbrele cele mai întunecate.

Pe 7 mai 1724 am urcat într-o trăsură aurită în ultima dintre curțile interioare ale casei lui Alexandr Danilovici Menșikov. Petru însuși m-a ajutat să mă țin dreaptă în rochia grea. Mâna îmi tremura când mi-am pus-o în mâna lui.

— Stai dreaptă, Ecaterinușka! Nu ai teamă de nimic! m-a liniștit el.

Mă simțeam însă năucită, iar greutatea veșmintelor din catifea mă strivea.

Petru insistase să fie folosit acest material călduros, dar rochia cu guler înalt era bătoasă din pricina broderiei făcute cu fir de aur. Patru dintre cei doisprezece paji desemnați să îmi care trena au ridicat-o, ca să pot urca în trăsură. Băieții, toți copii ai celor mai apropiați confidenți ai lui Petru, arătau adorabil îmbrăcați în catifea verde și căciuli asortate, împodobite cu pene de struț. Abia răsuflam sub presiunea neașteptată a cheițelor din diamant de la gâtul meu, dar începeau deja să bubuie tunurile și se auzea chemarea clopotelor din oraș: porțile s-au deschis, iar de cum a pătruns trăsura imperială în Piața Roșie, s-au ridicat în aer urale și aplauze. Străjerii stăteau în poziție de drepți; trompetele suflau. Tobosarii băteau un ritm iute, vesel. Muzicanții din cele două regimente ale lui Petru se luau la întrecere unii cu alții. Două rândunici au trecut în zbor pe lângă trăsura mea,

iar ochii lor ca niște mărgeluțe își râdeau de mine. Cele douăsprezece iepe înhămate la ea s-au cabrat, iar birjarul a transpirat în livreaua sa din mătase. Mâna mi-a țâșnit în sus din proprie voință. Am zâmbit, făcând semne cu mâna. Înapoi nu mai aveam cum să dau.

În fața Catedralei Uspenski mă aștepta nou creata Gardă a Cavaleriei, din care făcea parte Alexandr Danilovici. Șeremetiev a întins o mână, ca să mă liniștească.

— Sunt atât de bucuros, doamna mea, că aș putea muri, mi-a șoptit el.

Deodată, culorile erau și mai aprinse, muzica și mai veselă. Pas cu pas, am traversat nava catedralei. Curtenii fuseseră nevoiți să achiziționeze bilete pentru acest eveniment. O mare de chipuri cunoscute s-a întors spre mine, dar eu am privit drept înainte, spre locul unde stătea generalul James Bruce, care ținea coroana pe o pernă din catifea, iar pe buza superioară îi luceau broboane de sudoare. M-am chinuit ca să mă așez alături de Petru în veșmintele mele țepene, dar mă străduiam să îi imit aerul liniștit și demn. Mi-a făcut un semn scurt cu ochiul, apoi fața i s-a împietrit și a privit țintă înainte.

În calitate de Arhiepiscop al Novgorodului, Feofan Prokopovici a rostit liturghia. Cu ajutorul cavalerilor mei, am îngenuncheat dinaintea lui. Vocea îi răsuna în tăcerea catedralei. Dacă până atunci mi se păruse insuportabil de cald, acum pielea îmi era traversată de frisoane. Cei doisprezece tineri paji își lipiseră frunțile de podeaua rece, din piatră, a catedralei. Domnea tăcerea, înăuntrul și în afara lăcașului sfânt. Feofan Prokopovici a făcut o cruce pe fruntea mea cu *mir* cald, frumos mirositor și a murmurat binecuvântări.

Lumea se învârtea în jurul meu: numai Petru rămânea imobil, ochiul calm din inima furtunii. El nu făcuse decât acest lucru toată viața lui,

înțelegeam foarte bine și, când a ridicat coroana, iar pietrele prețioase au reflectat razele de lumină, mai mult l-am simțit decât să îl văd. Mulțimea a oftat nerăbdătoare; în urechi îmi vuia sângele când am simțit durerea ascuțită pe care greutatea coroanei mi-a provocat-o și care a coborât dinspre gâtul încordat spre umerii rigizi. Mi-am pus degetele în mâna lui Petru. Am vrut să îi sărut picioarele, dar el nu m-a lăsat.

— *Starik*, am murmurat eu, iar durerea s-a disipat când m-am ridicat.

Muzica a inundat întreaga catedrală.

Poate abia atunci am înțeles tot ce era dispus să împartă cu mine. Pe obraji au început să îmi curgă lacrimi, lăsând urme în machiajul gros. Petru a ținut sceptrul la piept și mi-a ridicat mâna într-a lui: împreună, trăiserăm și iubiserăm și tot împreună domneam.

Curtea s-a ridicat pentru ultima binecuvântare, iar vocile corului au purtat recunoștința mea în toate piețele orașului, în strălucirea monedelor de aur pe care Menșikov le aruncase în mijlocul mulțimii și a clipocitului fântânilor din care curgea vin alb și roșu. Festivitățile au durat o săptămână. Apoi, întreaga curte, cu servitori, familii întregi, animale și bagaje, a plecat înapoi spre Sankt Petersburg, unde Petru plănuia să își sărbătorească ziua de nume pe Neva, cu jocuri marine și o nouă rundă de sărbători.

Capitolul 81

— De data aceasta s-a ajuns prea departe, a zis Petru, tresărind. De cum înving o suferință, simt că se apropie altele o sută.

Obrajii lui aveau o culoare roșie nesănătoasă, căci era țintuit la pat de patru luni. Blumentrost chemase alți doctori să îl povățuiască, ceea ce mă

îngrijora. Dacă un vraci își recunoaște propria neputință, lucrurile sunt foarte grave. Doctorul Bidloo a sosit de la Moscova, dar în cele din urmă doctorul Horn a fost cel care a scos aproape un litru de sânge, de urină și de puroi din vezica lui Petru.

Wilhelm îmi reamintea de libertate, vânt și lumina soarelui, spunându-mi povești amuzante despre moșia cu cinci mii de suflete pe care i-o dăruisem. Pentru el, zece zile erau îndeajuns pentru a aduna aventurile unei vieți întregi.

— Abia aștept să vii și să mă vezi în *dacea* mea, zicea el – așa numea mica moșie din apropierea Golfului Finic, de parcă ar fi fost o colibă. Mai știi cum se scoate oul de sub găină? Te mai pricepi la muls? mă întreba el, tachinându-mă.

— Am uitat totul, am râs eu.

— Atunci, va trebui să o iei de la început împreună cu mine, din grajd, a zis el.

Am chicotit și m-am lăsat în genunchi, desfăcându-i pantalonii.

I-am simțit ezitarea.

— Haide, am șoptit. Îți ordon.

Ochii îi luceau ca niște pietre prețioase când eu, Împărăteasa încoronată a Rusiei, i-am luat tot mădularul în gură, ca și cum nu aș fi fost decât o cameristă. Plăcerea lui era singurul ținut peste care voiam să fiu stăpână.

*

Într-o seară de toamnă, Petru a cerut să i se servească cina în camerele mele. I-am cerut lui Felten să îi pregătească mâncarea preferată – cârnați de porc cu varză murată, lipii proaspete și bere rece – și am împodobit masa cu imortele din grădina Palatului de Vară. Petru a venit însoțit de Iagușinski, Makarov și Menșikov. Wilhelm mă servea, cât și Daria Menșikova și Agneta: cu cât

mai mulți, cu atât mai bine, îmi ziceam eu. Rochia mea era făcută din bumbac simplu, de un verde-închis, dar purtam colierul lui Mențikov pentru a-l flata. Când a intrat în cameră Petru, mi-a aruncat o privire posomorâtă.

— Te doare ceva? am întrebat eu.

Dar el nu mi-a răspuns, așa că i-am umplut farfuria până la refuz și am rupt pâinea.

Nu mi-a mulțumit. Eu am sporovăit cu înfrigurare crescândă. Apoi, după vreo oră de mestecat pe mutește și priviri sumbre, Petru a mârâit:

— Țarița, cât este ceasul?

Peste toți mesenii s-a așternut o tăcere curioasă când am căutat ceasul delicat care îmi atârna la gât prins de un lanț din aur: un dar de la Petru, cumpărat la Berlin.

— Este abia nouă, *starik*. Mai avem timp pentru mâncare și distracție.

Petru s-a repezit la mine și mi-a smuls ceasul de la gât. Durerea mi-a luat suflul când zalele s-au rupt, iar doamnele mele au țipat. Petru a împins înainte acele ceasului cu atâta forță, încât unul dintre ele s-a rupt.

— Greșești, Ecaterina Alexeevna! a urlat el. Este deja miezul nopții și toată lumea, în afară de tine, de mine și de el – a zis arătând spre Wilhelm –, trebuie să plece.

Inima îmi bubuia și simțeam sudoarea care mă gâdila pe gât și la subrațe. Totuși, am zâmbit și am zis:

— Dorința ta este un ordin pentru noi. Noapte bună, prieteni!

Am bătut din palme ca și cum totul ar fi fost o chestiune cotidiană, dar am văzut groaza din ochii musafirilor noștri și am simțit că leșin de frică. Wilhelm a rămas nemișcat ca o statuie, cu chipul palid. S-a sprijinit de spătarul unui scaun, iar încheieturile i s-au albit. Nu se auzea decât pârâitul bușteniilor din foc când privirile negre ale lui Petru

treceau de la mine la Wilhelm și înapoi la mine. M-am așezat la loc pe scaun și am sorbit din pahar. Liniștea mea l-a întărâtat pe Petru, făcându-l nesigur pe sine, așa cum speram să se întâmple. A scos o scrisoare din buzunarul de la piept; scrisoarea fusese citită și îndoită de multe ori, iar unele din literele mari, înclinate, erau mânjite de lacrimi. Petru m-a privit cu o expresie plină de dispreț, înainte de a arunca scrisoarea înspre Wilhelm.

— Din păcate, m-am însurat cu o spălătoreasă lipsită de educație! Citește, maimuță înfumurată! a tunat el.

Degetele lui Wilhelm au tremurat cât timp a citit în gând, apoi a ridicat privirile. A căzut în genunchi, rămas fără aer, frângându-și mâinile și bâlbâindu-se:

— Măria Ta! Este o minciună nerușinată, rău intenționată.

Petru nu i-a lăsat timp să protesteze, ci l-a lovit peste față cu pumnul strâns, dărâmându-l pe spate. Am strigat îngrozită și am sărit în picioare, dar Petru m-a prins și m-a scuturat de îmi clănțăneau dinții în gură, după care m-a împins, privindu-mă cu chipul plin de ură:

— Te-am luat de nevastă și te-am făcut Împărătească. Te-am încoronat și tu așa îmi mulțumești? Păcătoasă până în măduva oaselor ești, ba chiar ai tupeul să îmi fluturi pe sub nas foloasele depravării tale.

S-a repezit la mine și mi-a rupt de la gât colierul de la Menșikov: diamantele neprețuite au căzut pe covor ca o ploaie sclipitoare. Petru m-a lipit de peretele lambrisat. Wilhelm s-a târât spre el, sărutându-i cizmele din piele groasă, suspinând și implorând:

— Mărite Țar, pe toată dragostea și toate onorurile pe care le-ai dăruit familiei mele, te rog, nu crede așa ceva. Nu aș face niciodată ceva ce ar mânji numele Țariței, nu te-aș trăda nicicând!

— Fiu de cățea!

Petru l-a lovit pe Wilhelm de mai multe ori în față, în piept și în burtă, făcându-i coastele și maxilarele să pârâie și apoi rupându-i dinții albi, puternici. Wilhelm a gemut și a scuipat sânge. S-a îndoit de durere. Eu nu m-am mișcat, am rămas ghemuită la perete.

— Să nu îndrăznești să rostești numele Țariței laolaltă cu cele ale afurisiților tăi de frați. Toată familia Mons va plăti pentru asta!

Furios, a apucat un vas de porțelan și l-a aruncat înspre neprețuita oglindă venețiană, sfărâmând-o în mii de bucăți; m-am ferit când au început să zboare cioburile.

— Ecaterina Alexeevna, la fel voi face cu tine și cu ai tăi, a strigat el.

Mi-am încrucișat brațele.

— Fabulos. Tocmai ai distrus una din cele mai splendide piese din întreg palatul. Te simți mai bine acum?

Știam că va interpreta orice semn de teamă și orice rugăminte venită din partea mea ca o dovadă de vinovăție. L-am privit în ochi fără să clipesc când m-a tras lângă el și am citit în ochii lui îndoială; asta era salvarea mea, dacă pe Wilhelm nu îl mai puteam salva.

— Lua-te-ar dracu' pe tine și curajul tău, femeie! a șuierat el, după care s-a întors spre ușă. Străjeri, la mine!

Patru bărbați înalți au intrat în cameră ca o furtună. Probabil erau postați în fața ușii, așteptând semnalul.

Petru a arătat spre Wilhelm, care sângera, ghemuit la podea.

— Arestați-l pe omul acela! a ordonat el, gâfâind. Aruncați-l în bastionul Trubețkoi! Torturați-l până ce mărturisește furtișagurile și sumele delapidate din comorile Țariței. Trebuie să primesc dovada de care am nevoie.

— Nu, am bolborosit eu.

Petru m-a prins în brațe când am leșinat.

Capitolul 82

În ziua execuției lui Wilhelm, m-am asigurat că sunt văzută exersând împreună cu fiicele mele și un maestru de dans de la Paris, ascunzându-mi paloarea și groaza sub obrajii pictați și bijuteriile strălucitoare.

— Am auzit de un nou menuet de la Paris, învață-ne să îl dansăm! am zis, bătând din palme și am gustat din violetele din zahăr, ca să pot zâmbi.

Maestrul ne-a arătat succesiunea de pași, iar Elisabeta a dansat cu mine de mai multe ori. Mi-am amintit de scrisul aplecat care pecetluise soarta lui Wilhelm. Dar nu, mi-am zis eu, era imposibil. Doar era fiica mea. Când Wilhelm a fost târât din bastionul Trubețkoi către eșafod, mă mișcam pe melodia ușoară, ca o plutire și dansam pe bucățile frânte din inima mea.

Gărzile lui Petru au intrat în sala de bal: mi se ordonase să particip la execuție.

Mulțimea era straniu de tăcută când întreaga familie Mons a fost condusă aproape de butucul călăului, pentru a nu pierde nici un detaliu al morții lui. Cât despre Wilhelm, el nu mai putea merge pe propriile picioare. Mâini brutale îl aruncaseră pe o sanie acoperită cu paie putrede, iar mai apoi a fost aburcat pe umerii largi ai călăului. Petru nu mă scăpa din ochi, dar eu îi zâmbeam, strivind între dinți violete zaharisite până ce au început să mă doară dinții și obrajii.

— Ei, Ecaterina Alexeevna, ce mai ai de zis acum? a întrebat, privindu-mă cu ochii lui ca niște mărgele.

— L-am considerat un angajat de încredere. Dacă mi-a furat cu adevărat bijuteriile, atunci își

merită dreapta pedeapsă, am spus eu, privind spre Wilhelm și simțind că mai aveam puțin și leșinam.

În zadar îi cerusem lui Dumnezeu să îmi dea puterea să înfrunt acest moment. Iubirea mea nu mai era un bărbat, ci o mizerabilă bucată de carne, târâtă în sus, pe scările ce duceau la eșafod. A scos un oftat și a împroșcat în jur cu picături de sânge. Știam că nu mă trădase nici pe mine și nici dragostea noastră, în ciuda călăilor lui Petru, care își exercitaseră cruda meserie în cel mai nemilos mod cu putință.

— Aha, da, m-a maimuțărit Petru. A încercat să bage în buzunar bijuteriile coroanei, după cum bine știi. Am dovezi că a încercat chiar și să deturneze bani din fondurile tale.

Mi-a îndesat în mână o bucată de hârtie. Am scos un suspin când am desfăcut-o. Era comanda pe care o dădusem chiar eu pentru materialele din care să se facă veșmintele lui Petru pentru Încoronare, pe care Wilhelm o semnase în numele meu, la cererea mea. Hainele pe care le cususem cu propria-mi mână, în semn de dragoste și recunoștință față de soțul meu.

— Și-a semnat singur pieirea tânărul Mons, a zâmbit Petru. Uită-te! Uită-te bine, Ecaterinușka!

Wilhelm a scâncit, iar eu mi-am înfipt adânc unghiile în palme. Îl iubeam; îl iubeam prea mult, și totuși îl iubeam îndeajuns de mult? De ce nu recunoșteam chiar în clipa aceea și apoi să mă alătur lui pe eșafod? Dacă odată o disprețuisem pe Eufrosinia pentru că îl sacrificase pe Alexei, atunci gândul la propria-mi tăcere mă va bântui până la capătul zilelor.

Petru m-a ridicat în picioare cu forța și m-a împins mai aproape de eșafod.

— Nu vezi destul de bine de aici, a mârâit el.

M-am împleticit direct spre butuc, acolo unde zăcea inert trupul lui Wilhelm. Nici capul nu și-l mai putea ridica, dar mie îmi părea bine, căci nu aș fi putut să îi întâlnesc privirile.

Petru m-a sărutat pe obraz și a strigat:

— Țarița vrea să vadă de aproape cum își primește pedeapsa hoțul de drept comun Wilhelm Mons, cel care i-a trădat încrederea.

Dinspre oameni s-a ridicat un murmur; cu toții înțelegeau foarte bine de ce trebuia să pătimească Wilhelm. La un semn al lui Petru, oamenii lui au început, iar eu nu am mai putut să mă abțin. Lacrimile îmi curgeau fără oprire, orbindu-mă și nelăsându-mă să privesc oroarea absolută a morții lui Wilhelm. Știu că i-au frânt oasele pe roată; l-au despicat și i-au scos mațele din corp, le-au fript deasupra focului și le-au dat de mâncare la ciori în fața ochilor lui, iar într-un final l-au decapitat. Petru mă ținea cu o mână de fier și m-a lăsat să plâng până ce Wilhelm, minunatul meu Wilhelm, atât de plin de viață, de dragoste și de dorință, a încetat din viață.

Capitolul 83

Ah, da! Petru știa bine ce face. În zilele care au urmat m-a obligat să urc iar și iar pe eșafod; sania noastră se oprea mereu în locul unde atârna încă trupul lui Wilhelm. Membrele îi fuseseră smulse de câini sălbatici.

— Haide, Ecaterinușka, să ne dezmorțim picioarele! a zis Petru vesel, conducându-mă atât de aproape de Wilhelm, încât fustele mele îi atingeau trupul măcelărit.

M-am supus, dar am trăncănit despre tot soiul de lucruri neînsemnate, până ce Petru însuși s-a săturat.

— Tu și curajul tău blestemat! Dacă generalii mei ar fi avut măcar o țandără din curajul tău, aș fi câștigat mai multe războaie, a mârâit el, împingându-mă înapoi în sanie.

Am aruncat o ultimă privire către trupul decapitat al lui Wilhelm și mi-am luat rămas-bun de la toată iubirea rămasă în inima mea. Sania s-a smucit înainte, clopoțeii ei din argint au zornăit în aerul înghețat și o pală de vânt rece a învăluit eșafodul într-un nor de omăt moale, proaspăt.

În aceeași seară, am plecat devreme de la cina care se ținuse în camerele lui Petru. Inima mea tânjea după liniștea nopții. Aveam nevoie de toate puterile mele în zilele care urmau. Petru le interzisese deja miniștrilor săi să îmi asculte ordinele și sigilase biroul trezorierului meu. Nu îmi mai rămăseseră bani și acumulam datorii față de doamnele mele.

În odaia mea de culcare, Alexandra Tolstaia mi-a desfăcut părul, mi-a scos bijuteriile și mi-a dezlegat șireturile rochiei. Erau aprinse câteva lumânări. Oare fusese deja cineva aici? Mi-am scos pantofii moi ținându-mă de noptiera mea elegantă, când am dat cu mâna de ceva din sticlă. Oare comandasem o poțiune de dormit? Am ridicat lumina de noapte și am scos un țipăt; lumânarea mi-a scăpat din mână, iar flăcările au atins așternuturile. Alexandra Tolstaia s-a repezit înăuntru.

— Milady, ce s-a întâmplat?

A stins flăcările smulgând așternuturile de pe patul meu și călcând pe ele. Eu hohoteam, cu răsuflarea tăiată, arătând spre noptieră.

— O, Doamne, ce animal! a șoptit ea.

Lângă patul meu se afla un borcan înalt din sticlă, de genul celor folosite pentru a mura mere în votcă pe timp de iarnă. Dar în acest borcan nu pluteau fructe, ci capul iubitului meu Wilhelm. Ochii lui albaștri erau larg deschiși, iar buzele îi dezvăluiau gingiile, într-o priveliște a agoniei și fricii. Se holba la mine. Privirea lui imploratoare, dar nu acuzatoare. M-au înecat dezgustul și lacrimile.

— Ia asta de aici, Alexandra, m-am bâlbâit eu.

Ea a ridicat borcanul cu degete nesigure, dar când s-a întors, Petru stătea în ușă, dominându-ne de la înălțimea lui. Ne-am dat amândouă în spate, îngrozite. El a luat o dușcă zdravănă din sticla de rachiu, clătinându-se.

— Camera ta este foarte lipsită de podoabe, Ecaterinușka. Ce este rău în a ține un borcănaș lângă pat? Lega prost cuvintele, dar vocea îi era la fel de amenințătoare. Alexandra Tolstaia, cine mișcă din loc acest borcan va plăti cu viața. Drept recunoaștere a serviciilor dumitale credincioase de până acum, îți voi permite să îl pui acolo unde îi este locul și nu voi lua măsuri împotriva dumitale. De data aceasta.

Alexandra s-a uitat înspre mine. Ce altceva puteam face?

— Lasă-l jos, Alexandra! am murmurat și am făcut o plecăciune în fața vizitatorului meu. Câtă bunăvoință din partea Țarului să se gândească la o asemenea podoabă pentru odaia mea!

Asta era? Nu mă pedepsise destul? Nu. Petru a arătat cu un deget spre mine.

— Acesta este doar începutul. Iar acum, Ecaterina Alexeevna, mă voi gândi la ce urmează să se întâmple cu tine.

Ochii lui reci și tăioși mă făceau să tremur. El câștigase deja, iar eu pierdusem totul: ce altceva mai putea dori? Alexandra mi-a pregătit o poțiune de dormit, iar în coșmarurile mele ochii lui Wilhelm umpleau cerul ca niște stele.

Nimeni de la curte nu ar fi pariat o copeică pe viitorul meu alături de Petru; soarta îmi era pecetluită. Singurul lucru încă nehotărât era *ce* anume se va petrece cu mine. În ce mănăstire urma să mă închid, cu părul tăiat și rămasă singură? Sau poate exista o celulă pregătită pentru mine în Fortăreața „Petru și Pavel“, unde mă va tortura și ucide, așa cum făcuse cu Alexei? Sub prima lovitură de cnut aș fi recunoscut toate lucrurile de care eram acuzată, ba aș fi adăugat cu bucurie

altele. Îndurasem suferințe când născusem, dar nu aș fi suportat durerea fizică cauzată voit. Îmi aminteam că lui Vasili îi cedasem fără să mă opun. Singurul care nu m-a părăsit a fost Menșikov, care îmi trimitea în secret scrisori și mici daruri menite să mă înveselească. Agneta mi-a zis cu lacrimi în ochi că Petru spusese în Senat: „Îi voi face ceea ce a făcut regele Henric al Angliei Annei Boleyn“.

— Ce i-a făcut acestei Anne? am întrebat eu, nefericită. Și care i-a fost vina?

— A fost o adulteră, Țarița, a șoptit ea, înainte de a-și trece latul palmei peste gât.

Era aproape miezul nopții când traversam coridorul secret întunecat care lega camerele lui Petru de ale mele. Lumina de veghe mă ajuta numai să înaintez fără să mă împiedic de trupul vreunui lacheu adormit. Mi-am lipit urechea de ușa lui Petru: era înăuntru, împreună cu Tolstoi și cancelarul lui, baronul german Ostermann. Vocile li se auzeau înfundat.

— Mărite Țar, nu acționa pripit! Gândește-te la logodna Țarevnei Anna cu ducele de Holstein! mormăia Ostermann.

— Nu văd nici o legătură cu crima înfăptuită de Țarița. Răspundeți-mi numai: mănăstirea, exilul sau moartea? a întrebat Petru, furios.

Îmi mușcam degetele și îmi țineam răsuflarea. Lumina de la picioarele mele a pâlpâit.

— Ei bine, a zis Ostermann, ducele ar putea anula cununia dacă mama miresei are o proastă reputație. Cu tot respectul, și așa curțile Europei vorbesc destul despre Țarița. Dacă ar fi acuzată de adulter și decapitată, lucrul acesta ar pune capăt planurilor de căsătorie ale tuturor fiicelor Măriei Tale.

Pentru prima dată îmi venea să îl sărut pe germanul sucit, care de obicei nu era prietenul nimănui.

— Ostermann are dreptate. Nu este în pericol numai logodna Annei Petrovna, dar ne-ar fi greu să

găsim un alt pretendent la mâna Ţarevnei Elisabeta dacă va fi refuzată de Versailles, a adăugat Tolstoi.

Am auzit zgomote de lemn spart și apoi înjurăturile lui Petru. Oare ce lovise și spărsese în furia sa: biroul sau scaunul? A urmat o clipă de tăcere.

— Cum merg planurile de căsătorie cu Franța? a întrebat el.

— Nu merg deloc, a zis Tolstoi. Regele Ludovic este tăcut – aproape insolent de tăcut. Ducele de Chartres, un alt posibil pretendent, s-a căsătorit cu o prințesă germană în urmă cu câteva săptămâni, fără să ne anunțe. Va dori un rege ceea ce disprețuiește un duce?

Mi-am apăsat urechea atât de tare de lemnul ușii, încât mă durea.

— Așa să fie! Voi aștepta. Dar ora Ecaterinei va veni și va veni în scurtă vreme.

În vocea lui Petru auzeam o furie rece. Am mers înapoi pe vârfuri până în camera mea, inima îmi bătea tare în piept, iar picăturile de sudoare mi se scurgeau pe ceafă, în ciuda frigului de pe coridor. De ce soartă mă legasem pe viață în noaptea aceea din Palatul de Vară, când mi-a promis că mă ia de soție? Nu voiam să trăiesc în teamă.

*

La două săptămâni după execuția lui Wilhelm, în sfârșit a fost anunțată oficial logodna fiicei mele mai mari, Anna Petrovna, cu tânărul duce de Holstein. Ducele a dat un concert sub ferestrele Palatului de Iarnă, iar degetele și buzele muzicanților au înghețat pe instrumente. După aceea, am traversat Neva în sănii și am ascultat liturghia în Biserica Sfintei Treimi. Feofan Prokopovici a binecuvântat inelele, iar Petru le-a așezat el însuși pe degetele celor doi tineri. În timpul petrecerii, al balului și al spectacolului de

artificii care au urmat, am jucat rolul Țariței radiante, pentru toți cei prezenți, cu ultimele mele puteri. Dar nu îmi puteam șterge din minte nici trupul mutilat al lui Wilhelm și nici sfârșitul mizerabil al Evdochiei.

Palatul era cufundat într-o liniște înșelătoare în primele ore mohorâte ale zilei. Cât timp rămăsesem în genunchi în splendoarea înfrigurată a coridorului din fața ușii lui Petru? Pumnii îmi erau însângerați de cât bătusem în ea, îmi chiorăia stomacul, părul îmi era încâlcit, iar obrajii zgâriați și însângerați. Plânsesem și îl implorasem până ce răgușisem, dar, într-un final, l-am auzit mișcându-se de cealaltă parte.

— Ce dorești, Ecaterinușka? a întrebat el, prudent.

M-am ridicat în capul oaselor. Cel puțin îmi spusese așa.

— Iartă-mă, Țarul meu, tătucule! am zis, gâtuită de suspine. Te implor în genunchi. *Starik*, dragul meu, iubirea vieții mele. Pentru tot ce ne este drag pe lume. Pentru copiii noștri, pentru Rusia... și pentru tot ce am trăit împreună.

Ușa s-a întredeschis și el s-a uitat în jos, la mine.

— M-ai înșelat, a zis cu amărăciune.

Mi-am șters lacrimile de pe obraji, neajutorată ca un copil și m-am ridicat: era adevărat.

— Da. Știu. Iartă-mă! Dar nu vreau să mă cert cu tine, iubirea mea. Vreau să te fac fericit, așa cum am făcut-o întotdeauna. Îmi este dor de tine – de tot ce însemni tu. Primește-mă înapoi în viața ta, în inima ta. Numai acolo îmi este locul. Tu ești soțul meu, fratele meu, părintele meu, casa mea...

A deschis ușa un pic mai mult, a aruncat o privire în jur și i-am putut vedea chipul. Avea pielea păstoasă și ochii umflați.

— Nu știu, Ecaterinușka, a șovăit el.

Ezitarea lui mă speria mai tare decât orice judecată pronunțată la furie nebună. Pe față îmi

curgeau mucii și lacrimile și tremuram de frig și de oboseală.

— Intră! a spus Petru oftând, m-a ridicat în picioare și m-a tras în cameră.

Draperiile erau închise și puțea a băutură, sudoare și fum. Scaunul lui preferat era împins în fața șemineului. Stătuse așezat acolo, cu picioarele întinse spre căldură și mă ascultase implorându-l de cealaltă parte a ușii ore la rând? S-a așezat la loc, iar eu m-am ghemuit pe o pernă, la picioarele lui. Petru mă privea, iar eu am avut grijă să nu îi întrerup gândurile. Chipul îi era indescifrabil, schimbat de umbre.

— Ce se întâmplă cu voi, femeile? a zis el, clătinând din cap. Anna Mons m-a făcut de râs. Evdochia m-a înșelat chiar și din mănăstirea unde am trimis-o, dar în același timp mă asalta cu misive. Măcar tu nu știi să scrii, Ecaterinușka. Din partea ta, nu voi avea de îndurat asta. Maria Cantemir nu și-a ținut promisiunea măreață de a da Rusiei un moștenitor.

Mi-am ținut răsuflarea când a lăsat mâna să îi cadă pe buclele mele negre, lucioase și a înfășurat una pe un deget.

— Dar tu, Ecaterina, m-ai înșelat chiar în clipa când ți-am dăruit cel mai mare dar care se poate închipui. De ce ai făcut-o? Mi-a adulmecat părul. Ești încă frumoasă. De câte ori ai fost însărcinată? De douăsprezece ori, dacă nu mă înșel. A scos dopul unei sticle de rachiu care se afla lângă el, pe podea și a luat o dușcă. Doisprezece copii și ești încă de o frumusețe uluitoare. Dar ce îți va face frigul mănăstirii? Cum vei arăta cheală și sfrijită? A luat o altă înghițitură. Ceea ce este cel mai rău este că, la urma urmelor, tu nu m-ai înțeles cu adevărat. Nu știi cât de singur este un conducător; cât de rece este trenul pe pielea curului meu și cât de departe sunt chiar și de cei care îmi sunt cei mai apropiați?

— Am fost mereu alături de tine. Sunt întotdeauna cu tine. Voi fi întotdeauna cu tine, am șoptit eu.

Flăcările îmi încălzeau brațele goale, dar mi se făcuse pielea de găină.

— Nu poți să mă ierți?

Eu făcusem o dată ceea ce el făcuse de o mie de ori. În basmele rusești, casele se sprijină pe trei piloni; oare palatul iubirii noastre era ținut de un singur pilon: dragostea și fidelitatea mea?

Privea țintă în focul din șemineu.

— Nu. Nu pot ierta. Dar nu am decis ce îți voi face. Acum du-te la culcare, *matka!*

I-am luat mâinile înghețate într-ale mele.

— Ți-am născut doisprezece copii, Petru Alexeevici Romanov. Înțelegi ce înseamnă să dai naștere de douăsprezece ori? Nici unul dintre soldații tăi nu a suferit atât de mult și nici nu și-a riscat viața de atâtea ori pentru tine. Știi de ce am făcut lucrul acesta? Numai din dragoste, mărite Țar.

El se uita în flăcări fără nici o vorbă. I-am dat drumul la degete, iar mâinile moi i-au alunecat în poală. La prânz în ziua următoare, Pavel Iagușinski a luat borcanul cu capul lui Wilhelm de pe noptiera patului meu și l-a dus la Kunstkamera, unde avea să fie găzduită în viitor.

Spirite rele și amintirile îl bântuiau pe Petru mai rău ca niciodată; gelozia îi pârjolea sufletul, făcându-l să străbată neobosit întreg Imperiul. Fiecare zi pe care o depășeam nevătămată îmi aducea noi speranțe, dar, în nesiguranța în care trăiam, trecerea timpului era o pedeapsă în sine. În fiecare zi auzeam noi povești de groază de la doamnele mele.

„Imaginați-vă, Țarul a trecut prin fața unei case unde se sărbătorea o nuntă. Așa că a bătut la ușă, s-a așezat la masă și a băut mai mult decât oricine altcineva.“

„Ieri, Țarul a vizitat Canalul Ladoga și a băut până în zori cu arhitecții.“

„Nu, este la Forjele de la Olonez, unde a alungat un meșter fierar din fața nicovalei și a bătut șase sute de pfunzi de fier cu mâna lui. A cerut să fie plătit pentru munca lui și și-a cumpărat o pereche de ciorapi lungi de la piață.“

Era peste tot în același timp, numai nu la Sankt Petersburg, nu cu mine.

Petru s-a întors în orașul nostru în ianuarie. Vechea lui febră a pus iar stăpânire pe el, de data aceasta mai violentă ca niciodată și a ajuns să nu mă mai recunoască atunci când mă aflam la căpătâiul lui. Puțini oameni au fost primiți la el, iar eu am dat ordin ca micul Petrușka, fiul lui Alexei, să nu fie adus la Palatul de Iarnă, de la casa nașului său, prințul Dolgoruki: l-ar fi supărat peste măsură pe Petru să îl vadă. Ordinele mele erau din nou ascultate. Am stat în genunchi la patul lui oră de oră sau întinsă lângă el, strânsă în el, șoptindu-i amintiri în ureche. Atunci se liniștea, iar respirația îi redevenea normală. Îl îmbrățișam și adormeam.

Menșikov a venit să îl viziteze în zorii unei zile și a deschis fereastra. Când aerul limpede de iarnă a pătruns în cameră, pe Petru l-au apucat frisoanele, dar cu greutatea mea l-am țintuit în pat.

— Ce s-a întâmplat de i-a revenit brusc boala? am întrebat eu.

Menșikov și-a umplut pipa lungă și a aprins-o.

— Ei, nu aș zice că i-a revenit brusc, Țarița. Când am plecat de la forjele de la Olonez, Țarul avea deja friguri, în ciuda noilor ciorapi pe care îi câștigase.

Am zâmbit amândoi, apoi Menșikov a redevenit serios.

— Dar a continuat drumul spre Sankt Petersburg fără oprire. Ploua cu găleata; am urmat țărmul mării, ca să nu ne pierdem în furtună, și am auzit strigăte venind din direcția apei.

Menșikov a suflat câteva rotocoale de fum în aer, iar fumul lor subțire s-a dizolvat în aer.

— Niște barcagii aveau nevoie de ajutor. Înainte de a-l putea opri pe Țar, sărise deja de pe cal.

— Și apoi?

Menșikov a ridicat din umeri.

— La ce te puteai aștepta? A sărit în apa înghețată, fără să se gândească nici o clipă la binele sau la sănătatea lui și a înotat în larg, ca să îi salveze pe oamenii aceia. După ce le-a adus barca la țărm, au băut ca peștii, pahar după pahar de băutură tare, iar apoi Țarul s-a urcat din nou pe cal. Furtuna urla încă, dar noi am mers mai departe. Îl scuturau frisoanele înainte să fi ajuns la prima barieră a orașului.

Blumentrost a intrat în cameră.

— Țarița, poate ar fi mai bine să părăsiți camera o vreme. Tratamentul cu mercur nu este pentru ochii Majestății Voastre.

Am refuzat.

— Voi rămâne, Blumentrost. Cineva trebuie să îl țină de mână și să îl aline.

Menșikov a zâmbit.

— O adevărată împărătească, ca întotdeauna.

Când Blumentrost a îndepărtat pătura lui Petru, am dus mâna la buze, luptându-mă împotriva vomei care mi se ridica în gâtlej. Pielea de pe burta lui umflată se înnegrise, de parcă putrezea. Vintrele îi erau acoperite cu pete și ulcere, iar când doctorul l-a apăsat ușurel într-o parte, Petru a răcnit de durere și s-a trezit din somnul febril.

— Suferă de pietre la rinichi, Majestatea Voastră, a șoptit Blumentrost. Va trebui să mă consult cu Paulsen și Horn.

Corpul umflat al lui Petru și mirosul împuțit din cameră mă îneca, dar am inspirat adânc și i-am ridicat capul cu multă grijă.

— Sunt pregătită.

Blumentrost a întins mâna după pastile și unguentele cu mercur.

— Cum se mai simte?

Menșikov se strecurase înapoi în cameră după un somn de câteva ore. Ce puteam spune? Timp de câteva săptămâni, Petru se aflase la cumpăna dintre viață și moarte. Trupul lui imens era slăbit de atâtea lupte: tătucul nostru, Țarul, apărătorul nostru, așa cum își dorise să fie, părea gata să ne părăsească.

Makarov arăta micșorat în haina lui neagră când i-am făcut semn să se apropie de mine, lângă fereastră.

— Makarov, mă tem că Blumentrost îl omoară pe Țar, am șoptit eu. Te rog să trimiți un sol la Berlin. Regele Prusiei are un doctor vestit, pe Herr von Stahl, despre care Petru a vorbit de multe ori. Adu-l aici, cu orice preț.

S-a lăsat noaptea, iar servitorii au tras draperiile, ascunzând suferința lui Petru de ochii orașului său. Au fost aprinse lumânările și mirosul cald, de ceară de albine și tămâie bogat înmiresmată, din Persia, care ardea mocnit în candele, îndulcea duhoarea bolii. Petru vedea cum în umbrele camerei prindeau viață oamenii care ne însoțiseră pe drumul nostru și care plecaseră în lumea de dincolo înaintea noastră. L-am auzit bolborosind:

— Mamă, nu plânge! Acum vin. Sofia, dă-mi pace! Iar tu, Alexei, copil nepriceput...

Gemea și voia să se întoarcă pe cealaltă parte, dar Blumentrost nu îl lăsa. A mijit ochii și a privit în gol.

— Șeremetiev! Aici erai. De fapt, este vina ta...

Am izbucnit în hohote când Feofan Prokopovici a intrat în cameră, însoțit de un preot simplu. Petru a primit ultima împărtășanie pentru a treia zi la rând.

Am plâns atât de mult, încât am leșinat de câteva ori, de frică sau de durere. Nu o puteam stăpâni pe nici una dintre ele.

Când Țarul a ajuns prea slab ca să mai poată vorbi, Feofan Prokopovici, Menșikov și cu mine

am format un cerc strâns în jurul patului. Am îngenuncheat din nou, ca să pot fi mai aproape de el. Privirile lui Petru treceau peste lucruri. Clopotele au început să bată și oamenii s-au adunat pe Nevski Prospekt ca să se roage. Ce sperau să se întâmple? Să moară sau să se facă bine? Dar eu însămi știam la ce sper?

A deschis ochii o ultimă dată, căutându-mi privirile.

— Mă iubești, nu-i așa? Spune că mă vei iubi întotdeauna, a șoptit printre buzele uscate și crăpate.

An încuviințat din cap, cu lacrimile șiroi pe față.

— Mai mult decât iubesc viața!

A oftat.

— Bine ar fi să fie adevărat.

Am zâmbit și i-am pus un deget pe buze.

— Nu vorbi, dragul meu. Totul va fi bine.

Doctorii au schimbat priviri: Blumentrost, Paulsen și Horn. Petru a șoptit ceva, iar Feofan Prokopovici s-a înclinat în semn de încuviințare, dar în același timp a încrețit din sprâncene.

— Ce dorește Țarul? am întrebat eu, cu o voce nesigură.

— Măria Sa a cerut hârtie, cerneală și pană, a zis Feofan.

Menșikov a prins să caute prin sertar. Mi se părea mie sau dura mai mult decât ar fi fost necesar? În joc era și viitorul lui. Într-un final, Prokopovici a strâns degetele lui Petru în jurul penei de scris. Pe foile rigide au căzut câteva picături de cerneală neagră. Am auzit penița care zgâria hârtia și glasul strangulat al lui Petru:

— Țarevna Anna Petrovna. Aduceți-o la mine pe Anușka, draga mea copilă!

Anna? Cum va putea ea să rezolve pretențiile lui Petrușka și să îl țină la distanță pe lacomul prinț Dolgoruki, nașul lui? Moartea unui țar pune în balanță trecutul și viitorul. Vântul s-a întețit și a suflat mai tare în jurul Palatului de Iarnă. În

definitiv, cine îi auzise vorbele? Nici eu și nici Mențikov nu i-am urmat porunca. Feofan mi-a căutat privirile și apoi s-a închinat în tăcere.

Degetele lui Petru au încercat să desfacă hârtia, dar sulul i-a scăpat dintre degete. Toată Rusia își ținea răsuflarea.

— Ah, Dumnezeul meu! au fost ultimele lui cuvinte, pe care le-am rostit împreună.

Interregnum, 1725

Când Menșikov deschide ușa, coridorul din fața micului birou este plin de oameni. Observ membri ai Sinodului, ai Senatului și ai Amiralității. Timp de o noapte i-am păcălit atât pe ei, cât și Rusia. Mă ridic și mă pregătesc să aud vocea nazală a prințului Dolgoruki, arestându-ne în numele lui Petrușka, noul Țar al Tuturor Rusiilor, Împăratul Petru al II-lea. Îmi împletesc degetele într-o rugăciune mută și închid ochii. Lumina este atât de puternică, încât îmi străpunge pleoapele închise. Sunt deja moartă?

— Țarina, spune Menșikov cu glas răgușit, iar eu ridic privirile.

Consiliul Privat îngenunchează în fața mea: Ostermann, Tolstoi și Iagușinski – toți. Menșikov mă țintuiește cu ochi injectați, având înfățișarea nemernicului care este cu adevărat.

Mă îndrept de spate. Icoanele de pe rochie zornăie și bijuteriile îmi strălucesc în lumina lumânărilor când vorbesc.

— Marele și îndurătorul Țar, Împăratul Petru I, a murit. Suntem peste măsură de mâhniți și îndurerați. Pentru că noi, Ecaterina Alexeevna, Împărătească și Țarină a Tuturor Rusiilor, înțelegem imensa responsabilitate pe care Dumnezeu ne-o așază pe umeri.

Vocea mea umple camera când ridic mâna dreaptă.

— Jurăm să cinstim îndurarea lui Dumnezeu și să îi iubim pe toții rușii ca pe propriii noștri copii. Vom domni cu dreptate și ne vom încrede în călăuzirea și sfaturile voastre pline de înțelepciune.

Îi privesc în ochi pe membrii Consiliului Privat, unul câte unul. Alegerea este a lor: să domnească

alături de mine sau să piară alături de mine. Menșikov este primul care se decide, rapid și viclean ca întotdeauna. Dacă există vreun murmur de nemulțumire printre prinți, boieri și mai ales în rândurile Bisericii, va putea apela la armată; câteva baionete bine plantate vor putea suprima orice formă de rezistență și îi vor putea transforma pe cei care se îndoiesc în susținători înflăcărați.

— Trăiască Ecaterina Alexeevna, Țarina Tuturor Rusiilor! Trăiască Țarina! tună el, iar Consiliul se alătură uralelor sale.

Strigarea se răspândește pe coridor, în curte, în tot orașul nostru și, în cele din urmă, pe tot întinsul țării. Deasupra porții Palatului de Iarnă, drapelul cu vulturul cu două capete este coborât în bernă. O sută una detunături de tun sfâșie aerul dimineții, trase dinspre Fortăreața „Petru și Pavel“. Clopotele Catedralei Sfintei Treimi bat cu un sunet dogit, iar celelalte biserici îi urmează exemplul: Țarul este mort; trăiască Țarina!

Feofan Prokopovici s-a întors taman la timp, după cum îi este obiceiul. Îmi sărută degetele și îmi jură credință; Makarov desface grăbit ucazul care mă proclamă conducător al Rusiei. Prinții Dolgoruki intră în cameră, ținându-l de mâini pe Petruṣka. Probabil l-au trezit pe băiat din somn, căci tânărul prinț clipește contrariat de lumina atâtor lumânări. Are părul încâlcit și picioarele goale. Nu simt nici o mustrare de cuget: fiul lui Alexei este încă foarte tânăr, iar timpul lui va veni. Străjerii palatului apără treptele și scările din fața cărora urcă spre mine multe sute de voci:

— Trăiască Ecaterina! Trăiască maica națiunii! Trăiască Țarina noastră!

Generalii îngenunchează; de atâtea ori am stat alături de ei în jurul focului din tabăra militară și le-am sărbătorit victoriile sau le-am plâns înfrângerile. Le-am îngrijit rănile la Poltava și le-am turnat supă chioară în boluri sub soarele nemilos al Persiei. Le-am fost mereu alături, de

când își amintesc. I-am apărat pe ei și bunurile lor și familiile lor de mânia lui Petru. De-a dreapta lui, am învățat cum se conduce Rusia. Așa trebuie să fie: Petru este mort. Iubitul meu soț, mărețul Împărat și Țar al Tuturor Rusiilor a murit – taman la timp.

Extras din jurnalul lui Jean-Jacques Campredon, trimisul francez la Curtea Imperială de la Sankt Petersburg, 16 mai 1727

Mă întorc de la Palat, unde prințul Menșikov ne-a povestit despre sănătatea șubredă a Țarinei. În toți anii în care am trăit în Rusia, ca trimis al Majestății Sale, Milostivul Rege al Franței, nu am văzut atât de multă durere pe chipurile oamenilor. Chiar și Menșikov este lovit de suferință și ar face bine să se gândească la propriul viitor. Căci ce se va întâmpla cu el odată ce Țarina va muri, la numai doi ani după moartea marelui Țar Petru? Menșikov are mai mulți dușmani decât are fire de păr în cap, iar grandoarea și ambiția sa îl fac să ignore acest fapt cu multă seninătate. Și-a logodit fiica cu Țareviciul Petrușka, dar logodnele sunt făcute pentru a fi rupte. Ah, se va scrie mult în săptămânile care vor urma, sunt sigur!

Țarina este pe moarte și nu putem decât să ne minunăm de voința divină care a ridicat-o până aici, atât de departe de condiția pe care o avea la naștere. Chiar și regina mea, care s-a născut în umila Polonie, ca prințesa Maria, este impresionată de ea, deși, desigur, nu ar recunoaște acest lucru niciodată. Țarina l-ar fi vrut pe regele Franței drept soț pentru fiica ei, Țarevna Elisabeta. Dar fiica unei spălătorese să urce pe tronul Franței? Mon Dieu!

La funeraliile marelui Țar, Ecaterina a revendicat tronul prin jalea și disperarea pe care le-a trăit public. Câte femei pot vărsa atâtea lacrimi – sau poate nu se mai găsesc femei decente în zilele noastre? Țarul Petru a iubit-o. Dar ea l-a iubit cu adevărat, atât de mult încât să ne încredem în lacrimile ei? A fost prea teribil. Cu numai câteva luni înainte, Wilhelm Mons fusese decapitat și nimeni nu se îndoiește care a fost adevărata sa vină. Toate acestea au fost uitate la funeraliile Țarului: doamnele ei de onoare, cu chipurile acoperite de voaluri groase, au încercat să o țină, dar ea s-a aruncat la pământ, zgâriind cu unghiile cele două sicrie și urlând ca un animal rănit.

A durat săptămâni întregi până ce i-a permis lui Feofan Prokopovici să închidă sicriul Țarului. A fost depus în biserică, înconjurat de semnele măreției sale. Apoi, la cinci săptămâni după moartea lui, micuța Țarevnă Natalia a murit pe neașteptate, la vârsta de numai șapte ani. Domnul a dat și Domnul a luat. Tânăra doamnă de onoare Alice Kramer a căzut victimă morții Nataliei; mintea i s-a înnegurat și a plecat de la curte. S-a bârfit zile întregi despre pensia princiară pe care i-a plătit-o Țarina. Care fusese adevărata natură a serviciilor pe care le adusese Țarului și Țarinei?

În a zecea zi a lunii martie 1725, mica prințesă Natalia și tatăl ei, Petru I al Rusiei, au fost înmormântați împreună în Catedrala „Petru și Pavel“ în acest glorios oraș, Sankt Petersburg. Zeci de mii de soldați din toate regimentele s-au adunat în zorii zilei pe gheața Nevei; în jurul lor erau priponiți treizeci și două de mii de cai nobili, care mușcau din zăbalele lor de argint. Doisprezece ofițeri duceau pe umeri sicriul lui Petru, iar opt generali țineau deasupra baldachinul din catifea verde cu ciucuri aurii, care apăra sicriul de ninsoare. Cei mai apropiați prieteni ai lui Petru și înalți demnitari ai

Imperiului ţineau de câte o bucată a acoperământului de pe sicriu, iar lacrimile lor se amestecau cu fulgii de zăpadă.

Când s-a terminat înmormântarea, viaţa de zi cu zi a revenit la normal. Ţarina a întrerupt doliul pentru a sărbători căsătoria fiicei sale Anna Petrovna cu ducele de Holstein printr-o splendidă nuntă. Ţarevna Elisabeta nu s-a căsătorit încă şi face tot ce poate pentru a-şi distruge reputaţia. Este o frumuseţe – parbleu! Nu am văzut niciodată un asemenea decolteu, nici măcar la Versailles – singurele ei greşeli constau în comportamentul şi firea ei. Din păcate, sunt prea bătrân şi nu sunt străjer, aşa că la mine nu se uită. Am avut dreptate să îl sfătuiesc pe regele meu să nu se căsătorească cu această prinţesă. Moralitatea ei ar fi contrariat până şi curtea de la Versailles.

Menşikov spune că plămânii Ţarinei sunt inflamaţi. Cu toate acestea, în urmă cu numai două săptămâni, când au apărut primele semne ale ottepel-ului, am mers la o plimbare călare împreună şi cu greu am reuşit să ţin pasul cu ea în goana prin pădure. Ajunşi la un râu, ne-a obligat să descălecăm. Am rămas în urmă când a coborât pe mal şi şi-a scos pantofii. Am urmărit-o cum aduna pietricele şi vorbea singură. A încercat apa, plimbându-se prin ea cu picioarele goale, apoi s-a întors spre noi, s-a încruntat şi ne-a întrebat aşa:

— Auziţi caii pe drum? Ce ar putea dori aceşti bărbaţi?

Am întors capul, dar nu se vedea nimic.

Este încă o femeie frumoasă, cu mişcări foarte graţioase, o minte limpede şi strălucită şi este mereu în cea mai bună dispoziţie. Nu este de mirare că oamenii o iubesc. Ţarina nu a uitat niciodată de unde vine, dar cred că se plictiseşte fără Ţarul Petru. Este bine cunoscut faptul că dimineaţa mănâncă cinci covrigi calzi, înmuiaţi în vin de Burgundia fiert, care se ridică repede la cap, ca să îşi ridice moralul. La întâi aprilie a pus

să bată clopotele de incendiu și i-a privit pe cei care au dat năvală pe străzi în cămăși de noapte, deși nu era nici incendiu și nici inundație. Pentru a i se ierta renghiul pe care l-a jucat, Țarina i-a servit pe toți cu votcă și nimeni nu a avut voie să meargă la culcare până la ora prânzului, așa cum s-ar fi întâmplat dacă Țarul Petru ar mai fi fost în viață. Doamne, cât de mult uram și cât mă temeam de chefurile acelea; uneori, pocalul în formă de vultur îmi apare în visele rele. De multe ori m-am rugat ca Majestatea Sa Regele Ludovic să mă cheme înapoi la Paris. De ce m-oi fi apucat eu să învăț rusa?

Luminile rătăcesc fără odihnă dincolo de ferestrele Palatului de Iarnă. Menșikov, care se pricepe atât de bine să însămânțeze și să culeagă recolta, ne-ar putea chema în orice clipă.

Călăreții ies în galop pe porțile palatului. Țarina nu a dus războaie, nu a prădat și nici nu a distrus sate și țări. Acești ultimi doi ani au fost ani buni pentru Rusia; am trăit fericiți și ne-am creat noi motive de fericire. Blumentrost, doctorul, predă la Academia de Științe acum, iar Gimnaziul din Sankt Petersburg s-a deschis tuturor copiilor înzestrați din întreaga Rusie. Anul trecut, Vitus Bering și-a continuat călătoriile. Numai Țarina nu a învățat niciodată să scrie și să citească.

— Un catâr bătrân nu se face cal, Campredon, mi-a zis ea odată.

Trăsura contelui Skawronski intră în Palatul de Iarnă: să fie oare familia de mult pierdută a Țarinei? Oricine vrea să aparțină unei familii și nici măcar o Țarina nu trebuie să moară singură. Iar după douăsprezece sarcini, numai o fiică și un presupus frate o țin de mână în ultimele clipe. Durerea o copleșește în valuri, așa se spune, iar uneori este atât de violentă, încât simte că o sugrumă.

După cină

Luna mai aduce primele nopți mai luminoase în Sankt Petersburg, întunericul lor devine lăptos, o imagine care nu încetează niciodată să mă încânte. Orașul este treaz, palatul luminat. Dacă va trebui să raportez către Paris mai târziu că Țarina a murit, vom avea un nou Țar Petru, Petruşka, tânărul fiu al sărmanului Alexei, bântuit de demoni. Când am căutat ceară pentru sigilat în sertar, am găsit o foaie veche despre care uitasem:
„Se vor lăuda în vecii vecilor meritele regretatului Țar Petru, măreția, unicitatea lui, înțelepciunea Domniei Sale. Dar a adus suferință tuturor celor apropiați. A tulburat pacea, prosperitatea și forța imperiului său. A violat demnitatea, drepturile și bunăstarea supușilor săi. S-a amestecat într-o manieră insultătoare în toate chestiunile: de la religie la viața de familie și la treburile sfintei biserici. Se poate iubi un asemenea despot? Nu, niciodată. Un asemenea conducător nu poate fi decât odios."

Se aude o bătaie la ușă. Trebuie să fie mesagerul Curții: Țarina nu poate muri ca o femeie, ci ca un conducător; chiar dacă a fost întotdeauna mai mult o femeie decât un conducător. Mă pregătesc să plec. Oare am remarcat vreodată șuvița mătăsoasă de ceață albastră care separă Neva de malurile sale la apusul soarelui? În seara aceasta, licuricii dansează numai pentru ea. Datoria mă cheamă, dar, înainte de a pleca, citesc foaia încă o dată.

Se poate iubi un asemenea despot? Nu. Dar un bărbat care se întâmplă să fie și Țar...?

Țarina făcuse alegerea.

Mulțumiri

Am descoperit-o prima dată pe Marta/Ecaterina la vârsta de treisprezece ani, citind minunata carte

a lui Leo Sievers, *Germani și ruși*, care trasa istoria milenară a acestor două țări și a popoarelor lor. Pentru mine a fost un moment hotărâtor: să scriu despre destinul incredibil al Martei a fost un demers atotcuprinzător. Nu am reușit niciodată să îi mulțumesc lui Lindsey Hughes, profesor de Istorie rusă la Școala de Studii Slavone și Est-Europene, UCL, pentru uimitoarea ei operă, *Rusia în epoca lui Petru cel Mare* – mi-a servit drept biblie în timp ce scriam *Țarina*. Nimic nu s-ar fi întâmplat fără Jonny Geller și incredibila Alice Lutyens de la Curtis Brown, agenți literari prin excelență și spirite călăuzitoare, care au acceptat pariul reprezentat de *Țarina*. În ziua în care mi-ați răspuns la scrisoare, în grădina mea a aterizat un cocostârc – un semn dintre cele mai favorabile! Le mulțumesc, de asemenea, elegantei și capabilei Deborah Schneider de la Gelfman Schneider / ICM Partners, Danielei Schlingmann, descoperitor de talente literare – o femeie dintre cele mai frumoase și bătăioase – și întregii echipe minunate de Drepturi Străine de la Curtis Brown, care a răspândit vestea despre carte. Îmi scot pălăria în fața primelor edituri și editori internaționali care au acceptat cartea, Faiza Khan de la Bloomsbury, Charlie Spicer de la St. Martin's Press, Francesca Cristoffanini de la Planeta DeAgostini, cât și dr. Nora Haller și Tilo Eckhardt, de la Heyne PRH. Voi sunteți inima magică a „Echipei Țarina", cu brațele mereu deschise pentru a-i primi și pe alții în rândurile voastre. Mulțumirile mele se îndreaptă și spre Charlotte Collins, care a tradus pentru prima dată Prologul, cât și capitolele 1-8 din manuscrisul original, scris în limba germană. Mi-a oferit o minunată bază de la care să pornesc și curajul de a scrie mai departe, căci cuvintele sunt o sărbătoare în continuă mișcare și seamănă cu argila.

Câteva cuvinte în interesul acurateței istorice: începuturile vieții Martei sunt învăluite în mister.

Ea iese din negurile timpului abia atunci când primește postul de servitoare în casa lui Ernst Glück. Deși mareșalul Șeremetiev este, într-adevăr, cel care a capturat-o în timpul atacului de la Marienburg, în carte persoana lui este contopită cu cea a lui Feodor Matveev Apraxin, apropiatul lui Petru. Apraxin a fost cel care a angajat-o în casa lui pe fata din zona baltică, Alice Kramer. Pe Alice Kramer o chema în realitate Anna, la fel cum le chema și pe Rasia Menșikova și Alexandra Tolstaia. În afară de acestea schimbări, nu mi-am permis multe libertăți în ceea ce privește întâmplările și cronologia evenimentelor: epoca lui Petru este incredibil de bine documentată. În plus, povestea Martei nu ar fi putut fi inventată decât de însăși viața.

[1] Părinte (în limba rusă în original)

[2] Veche unitate de lungime rusă, aproximativ egală cu un kilometru.

[3] Unitate de măsură pentru masă, egală cu 450 de grame.

[4] Numele vechi al orașului Tallin, capitala de astăzi a Estoniei.

Table of Contents

Interregnum, 1725
Capitolul 1
Capitolul 2
Capitolul 3
Capitolul 4
Capitolul 5
Capitolul 6
*
Capitolul 7
Capitolul 8
Capitolul 9
Capitolul 10
Capitolul 11
Capitolul 12
Capitolul 13
Capitolul 14
Capitolul 15
Capitolul 16
Capitolul 17
*
Capitolul 18
Capitolul 19
*
Capitolul 20
Capitolul 21
Capitolul 22
Capitolul 23
Capitolul 24
Capitolul 25
Capitolul 26
Capitolul 27
Interregnum, 1725
Capitolul 28
Capitolul 29
*
*

*
Capitolul 30
Capitolul 31
Capitolul 32
Capitolul 33
*
*
Capitolul 34
*
Capitolul 35
Capitolul 36
Capitolul 37
Capitolul 38
Capitolul 39
*
Capitolul 40
Capitolul 41
Capitolul 42
Capitolul 43
Capitolul 44
Capitolul 45
*
Capitolul 46
Capitolul 47
*
Capitolul 48
*
Capitolul 49
*
Capitolul 50
Capitolul 51
*
*
Capitolul 52
*
Capitolul 53
Capitolul 54
Capitolul 55
Capitolul 56
Capitolul 57

Capitolul 58
Capitolul 59
Capitolul 60
Capitolul 61
Interregnum, 1725
Capitolul 62
Capitolul 63
*
Capitolul 64
*
*
Capitolul 65
*
Capitolul 66
Capitolul 67
Capitolul 68
*
Capitolul 69
Capitolul 70
Capitolul 71
*
*
Capitolul 72
*
*
Capitolul 73
*
Capitolul 74
*
Capitolul 75
*
Capitolul 76
Capitolul 77
*
Capitolul 78
*
*
Capitolul 79
*
Capitolul 80

*
Capitolul 81
*
Capitolul 82
Capitolul 83
*
Interregnum, 1725
Extras din jurnalul lui Jean-Jacques Campredon, trimisul francez la Curtea Imperială de la Sankt Petersburg, 16 mai 1727
Mulțumiri

Table of Contents

Interregnum, 1725	7
Capitolul 1	21
Capitolul 2	34
Capitolul 3	39
Capitolul 4	44
Capitolul 5	49
Capitolul 6	54
*	59
Capitolul 7	61
Capitolul 8	67
Capitolul 9	70
Capitolul 10	76
Capitolul 11	80
Capitolul 12	88
Capitolul 13	91
Capitolul 14	96
Capitolul 15	100
Capitolul 16	107
Capitolul 17	110
*	112
Capitolul 18	115
Capitolul 19	121
*	126
Capitolul 20	127
Capitolul 21	131
Capitolul 22	136
Capitolul 23	144

Capitolul 24 151
Capitolul 25 157
Capitolul 26 160
Capitolul 27 166
Interregnum, 1725 175
Capitolul 28 189
Capitolul 29 197
* 198
* 204
* 204
Capitolul 30 205
Capitolul 31 216
Capitolul 32 225
Capitolul 33 232
* 235
* 238
Capitolul 34 242
* 245
Capitolul 35 250
Capitolul 36 259
Capitolul 37 264
Capitolul 38 270
Capitolul 39 277
* 279
Capitolul 40 282
Capitolul 41 292
Capitolul 42 295
Capitolul 43 302
Capitolul 44 307
Capitolul 45 309

* 313
Capitolul 46 314
Capitolul 47 320
* 324
Capitolul 48 327
* 329
Capitolul 49 331
* 336
Capitolul 50 339
Capitolul 51 344
* 346
* 347
Capitolul 52 351
* 356
Capitolul 53 357
Capitolul 54 364
Capitolul 55 372
Capitolul 56 380
Capitolul 57 384
Capitolul 58 389
Capitolul 59 392
Capitolul 60 397
Capitolul 61 403
Interregnum, 1725 415
Capitolul 62 419
Capitolul 63 424
* 425
Capitolul 64 428
* 429
* 434

Capitolul 65 436
* 443
Capitolul 66 446
Capitolul 67 449
Capitolul 68 455
* 458
Capitolul 69 461
Capitolul 70 468
Capitolul 71 472
* 478
* 480
Capitolul 72 483
* 485
* 487
Capitolul 73 489
* 494
Capitolul 74 495
* 498
Capitolul 75 502
* 502
Capitolul 76 509
Capitolul 77 514
* 517
Capitolul 78 519
* 522
* 523
Capitolul 79 528
* 534
Capitolul 80 536
* 537

Capitolul 81 545
* 546
Capitolul 82 550
Capitolul 83 552
* 556
Interregnum, 1725 565
Extras din jurnalul lui Jean-Jacques Campredon, trimisul francez la Curtea Imperială de la Sankt Petersburg, 16 mai 1727 567
Mulțumiri 571